DORĘCZENIA ELEKTRONICZNE

Komentarz

redakcja naukowa
Martyna Wilbrandt-Gotowicz

Kamil Czaplicki, Agnieszka Gryszczyńska
Marek Świerczyński, Krzysztof Świtała
Martyna Wilbrandt-Gotowicz, Kajetan Wojsyk

KOMENTARZE PRAKTYCZNE

Wolters Kluwer

DORĘCZENIA ELEKTRONICZNE

Komentarz

redakcja naukowa
Martyna Wilbrandt-Gotowicz

Kamil Czaplicki, Agnieszka Gryszczyńska
Marek Świerczyński, Krzysztof Świtała
Martyna Wilbrandt-Gotowicz, Kajetan Wojsyk

KOMENTARZE PRAKTYCZNE

Wolters Kluwer

WARSZAWA 2021

Stan prawny na 1 czerwca 2021 r.,
z uwzględnieniem przepisów nowej ustawy z 18 listopada 2020 r.
o doręczeniach elektronicznych

Kamil Czaplicki, nr ORCID: 0000-0002-3777-4339
Agnieszka Gryszczyńska, nr ORCID: 0000-0003-3004-5253
Marek Świerczyński, nr ORCID: 0000-0002-4079-0487
Krzysztof Świtała, nr ORCID: 0000-0003-0426-5383
Martyna Wilbrandt-Gotowicz, nr ORCID: 0000-0003-1527-0305
Kajetan Wojsyk, nr ORCID: 0000-0003-2523-8034

Wydawca
Izabella Małecka

Redaktor prowadzący
Kinga Zając

Opracowanie redakcyjne
Michał Dymiński

Projekt okładek serii
Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Poszczególne części komentarza napisali:
Kamil Czaplicki, Krzysztof Świtała – wstęp do rozdziału 4; art. 38–54
Agnieszka Gryszczyńska – wstęp do rozdziału 2; art. 11 tezy 1–6, 8; art. 12 tezy 2, 3, 5, 7, 8; art. 13; art. 14 tezy 1–4, 6, 7; art. 15 tezy 1, 2, 4–9; art. 16 tezy 1, 2, 4–6; art. 17 teza 1; art. 18 tezy 1–3; art. 19 tezy 1–4; art. 20 teza 1; art. 21 tezy 1, 2; art. 22; art. 23 tezy 2–5; art. 24 tezy 1, 3, 4; art. 82
Marek Świerczyński – wstęp do rozdziału 5; art. 55–57
Martyna Wilbrandt-Gotowicz – wprowadzenie; wstęp do rozdziałów 1, 3, 7, 8; art. 1–10; art. 25–37; art. 61–81, 83–166
Kajetan Wojsyk – wstęp do rozdziału 6; art. 11 teza 7; art. 12 tezy 1, 4, 6; art. 14 tezy 5, 8; art. 15 tezy 3, 10; art. 16 teza 3; art. 17 teza 2; art. 18 teza 4; art. 19 tezy 5–7; art. 20 teza 2; art. 21 teza 3; art. 23 teza 1; art. 24 teza 2; art. 58–60

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2021

ISBN 978-83-8246-275-3 *ISBN PDF-a: 978-83-8246-429-0*

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów 17

Wprowadzenie 29

Ustawa z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych 57

Rozdział 1. Przepisy ogólne 59

Art. 1. [Przedmiot regulacji] 65
Art. 2. [Definicje] 74
Art. 3. [Doręczenia i wymiana informacji wyłączone spod regulacji] 116
Art. 4. [Adres do doręczeń elektronicznych wykorzystywany do doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia] 128
Art. 5. [Przesłanki doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej] 133
Art. 6. [Wyłączenie stosowania przepisów o adresie do doręczeń elektronicznych oraz o wykorzystaniu publicznej usługi hybrydowej] 135
Art. 7. [Skutki prawne wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych; informacja o skutkach wpisu] 143
Art. 8. [Obowiązek posiadania przez podmiot publiczny adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do bazy adresów elektronicznych] 146

Art. 9. [Inne podmioty zobowiązane do posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do bazy adresów elektronicznych] 148
Art. 10. [Uprawnienie do posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do bazy adresów elektronicznych] 151

Rozdział 2. Adres do doręczeń elektronicznych i skrzynka doręczeń 153
Art. 11. [Sposoby utworzenia adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego] 156
Art. 12. [Utworzenie dla podmiotu publicznego adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego] 168
Art. 13. [Utworzenie dla podmiotu niepublicznego adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego] 174
Art. 14. [Elementy wniosku o utworzenie dla podmiotu niepublicznego adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego] 175
Art. 15. [Usługa online do złożenia wniosku o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego] 183
Art. 16. [Dane uzyskiwane przy tworzeniu w sposób automatyczny adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego] 191
Art. 17. [Przekazywanie informacji o przekształceniu podmiotu publicznego w niepubliczny lub niepublicznego w publiczny] 197
Art. 18. [Aktualizacja danych w bazie adresów elektronicznych] 199

Art. 19. [Administrator skrzynki doręczeń; zarządzanie skrzynką doręczeń] 201
Art. 20. [Podmioty mające dostęp do zasobów skrzynki doręczeń] 206
Art. 21. [Dostęp do zasobów skrzynki doręczeń po wykreśleniu adresu do doręczeń elektronicznych z bazy adresów elektronicznych] 207
Art. 22. [Zarządzanie skrzynką doręczeń przez zarządcę sukcesyjnego] 210
Art. 23. [Rezygnacja z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego] 211
Art. 24. [Zachowanie dotychczasowego adresu do doręczeń elektronicznych po rezygnacji z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego] 215

Rozdział 3. Baza adresów elektronicznych 217
Art. 25. [Zadania ministra w zakresie utrzymania i rozwoju bazy adresów elektronicznych] 222
Art. 26. [Dane przetwarzane w bazie adresów elektronicznych] 232
Art. 27. [Automatyczna aktualizacja danych z rejestru PESEL w bazie adresów elektronicznych] 241
Art. 28. [Sposoby wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych] 244
Art. 29. [Wniosek o wpis do bazy adresów elektronicznych adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego] 249
Art. 30. [Automatyczny wpis adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych] 262
Art. 31. [Automatyczne przekazanie danych z bazy adresów elektronicznych do KRS albo CEIDG] 269
Art. 32. [Zasada wpisu do bazy adresów elektronicznych wyłącznie jednego adresu do doręczeń oraz wyjątki od tej zasady] 270

Art. 33. [Skutki prawne wpisu do bazy adresów elektronicznych; domniemanie prawdziwości wpisanych danych; prostowanie oczywistych błędów] 274
Art. 34. [Okres, na jaki dokonuje się wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych; przedłużenie wpisu] 283
Art. 35. [Wykreślenie adresu do doręczeń elektronicznych z bazy adresów elektronicznych] 286
Art. 36. [Ponowny wpis adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych] 301
Art. 37. [Obowiązki informacyjne kwalifikowanego dostawcy usług zaufania świadczącego kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego] 303

Rozdział 4. Świadczenie usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej 306
Art. 38. [Obowiązek świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego przez operatora wyznaczonego; standardy świadczenia] ... 308
Art. 39. [Zmiana operatora wyznaczonego] 326
Art. 40. [Wystawianie dowodów wysłania i dowodów otrzymania przez operatora wyznaczonego] 328
Art. 41. [Warunki wystawienia dowodów otrzymania] 332
Art. 42. [Chwila doręczenia korespondencji przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego] 336
Art. 43. [Doręczenie na adres do doręczeń elektronicznych w ramach usługi online świadczonej przez podmiot publiczny] 337
Art. 44. [Wystawianie dowodów wysłania i dowodów otrzymania przez kwalifikowanego dostawcę usług zaufania świadczącego kwalifikowaną usługę] 339
Art. 45. [Obowiązek świadczenia publicznej usługi hybrydowej przez operatora wyznaczonego; standardy świadczenia publicznej usługi hybrydowej] 340

Art. 46. [Procedura przekształcenia dokumentu elektronicznego w przesyłkę listową w ramach świadczenia publicznej usługi hybrydowej] 346
Art. 47. [Obowiązki operatora wyznaczonego w zakresie przekształcenia dokumentu elektronicznego w przesyłkę listową] 349
Art. 48. [Określenie minimalnych wymagań technicznych dla wydruków dokumentów elektronicznych realizowanych w zakresie publicznej usługi hybrydowej] 353
Art. 49. [Negatywne przesłanki przekształcenia dokumentu elektronicznego w przesyłkę listową] 354
Art. 50. [Delegacja ustawowa] 355
Art. 51. [Zestawienia statystyczne przygotowywane przez operatora wyznaczonego oraz jego obowiązki informacyjne] 357
Art. 52. [Opłata za przekazywanie korespondencji przy użyciu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej] 359
Art. 53. [Świadczenie odpłatnych dodatkowych usług powiązanych ze świadczeniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego] 363
Art. 54. [Regulamin świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej] 364

Rozdział 5. Odpowiedzialność operatora wyznaczonego oraz postępowanie reklamacyjne 367
Art. 55. [Zasady odpowiedzialności operatora wyznaczonego za niewykonanie lub nienależyte wykonanie publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej] 370
Art. 56. [Odszkodowanie z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej] 381

Art. 57. [Postępowanie reklamacyjne] 385

Rozdział 6. Systemy teleinformatyczne wspierające świadczenie usług doręczeń elektronicznych 391

Art. 58. [Systemy teleinformatyczne wykorzystywane przy doręczeniach elektronicznych] 392

Art. 59. [Tworzenie adresów do doręczeń elektronicznych dla operatora wyznaczonego] 411

Art. 60. [Wyszukiwanie i dostęp do danych z bazy adresów elektronicznych] 413

Rozdział 7. Zmiany w przepisach 423

Art. 61. [Zmiany w Kodeksie postępowania administracyjnego] 426

Art. 62. [Zmiany w Kodeksie cywilnym] 479

Art. 63. [Zmiany w Kodeksie postępowania cywilnego] 480

Art. 64. [Zmiany w ustawie o postępowaniu egzekucyjnym w administracji] 489

Art. 65. [Zmiany w Prawie o adwokaturze] 493

Art. 66. [Zmiany w ustawie o radcach prawnych] 494

Art. 67. [Zmiany w Prawie spółdzielczym] 495

Art. 68. [Zmiany w ustawie o Policji] 498

Art. 69. [Zmiany w ustawie o Straży Granicznej] 500

Art. 70. [Zmiany w Prawie o notariacie] 500

Art. 71. [Zmiany w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych] 501

Art. 72. [Zmiany w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych] 503

Art. 73. [Zmiany w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin] 504

Art. 74. [Zmiany w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin] 504

Art. 75.	[Zmiany w Prawie budowlanym]	506
Art. 76.	[Zmiany w ustawie o Najwyższej Izbie Kontroli]	508
Art. 77.	[Zmiany w Prawie łowieckim]	509
Art. 78.	[Zmiany w ustawie o szczególnych formach sprawowania nadzoru przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych]	510
Art. 79.	[Zmiany w ustawie o doradztwie podatkowym]	511
Art. 80.	[Zmiany w ustawie o Radzie Ministrów]	511
Art. 81.	[Zmiany w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach]	512
Art. 82.	[Zmiany w Kodeksie postępowania karnego]	513
Art. 83.	[Zmiany w ustawie o Krajowym Rejestrze Sądowym]	543
Art. 84.	[Zmiany w Ordynacji podatkowej]	550
Art. 85.	[Zmiany w Prawie bankowym]	569
Art. 86.	[Zmiany w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych]	571
Art. 87.	[Zmiany w ustawie o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne]	576
Art. 88.	[Zmiany w ustawie o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa]	576
Art. 89.	[Zmiany w Kodeksie karnym skarbowym]	579
Art. 90.	[Zmiany w Kodeksie spółek handlowych]	580
Art. 91.	[Zmiany w ustawie o dozorze technicznym]	583
Art. 92.	[Zmiany w ustawie o rzecznikach patentowych]	584
Art. 93.	[Zmiany w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia]	585
Art. 94.	[Zmiany w ustawie o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych]	586
Art. 95.	[Zmiany w ustawie o ABW i AW]	587
Art. 96.	[Zmiany w Prawie o postępowaniu przed sądami administracyjnymi]	589
Art. 97.	[Zmiany w Prawie upadłościowym]	610
Art. 98.	[Zmiany w ustawie o kształtowaniu ustroju rolnego]	611

Art. 99. [Zmiany w ustawie o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych] 613
Art. 100. [Zmiany w ustawie o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych] 614
Art. 101. [Zmiany w ustawie o podatku od towarów i usług] 615
Art. 102. [Zmiany w ustawie o pracowniczych programach emerytalnych] 616
Art. 103. [Zmiany w ustawie o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi] 617
Art. 104. [Zmiany w ustawie o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych] 618
Art. 105. [Zmiany w ustawie o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne] 621
Art. 106. [Zmiany w ustawie o nadzorze nad rynkiem kapitałowym] 624
Art. 107. [Zmiany w ustawie o obrocie instrumentami finansowymi] 625
Art. 108. [Zmiany w ustawie o CBA] 626
Art. 109. [Zmiany w o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego] 628
Art. 110. [Zmiany w ustawie o dokumentach paszportowych] 629
Art. 111. [Zmiany w ustawie o licencji doradcy restrukturyzacyjnego] 633
Art. 112. [Zmiany w ustawie o zmianie imienia i nazwiska] 634
Art. 113. [Zmiany w ustawie o podatku akcyzowym] 635
Art. 114. [Zmiany w ustawie o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji] 636
Art. 115. [Zmiany w ustawie o finansach publicznych] 637
Art. 115a. [Zmiany w ustawie o grach hazardowych] 639
Art. 116. [Zmiany w ustawie o Służbie Więziennej] 640
Art. 117. [Zmiany w ustawie o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych] 640

Art. 118. [Zmiany w ustawie o dowodach osobistych] 642
Art. 119. [Zmiany w ustawie o ewidencji ludności] 647
Art. 120. [Zmiany w ustawie o kredycie konsumenckim] 655
Art. 121. [Zmiany w Prawie geologicznym i górniczym] 657
Art. 122. [Zmiany w Prawie pocztowym] 658
Art. 123. [Zmiany w ustawie o wzajemnej pomocy przy dochodzeniu podatków, należności celnych i innych należności pieniężnych] 662
Art. 124. [Zmiany w ustawie o cudzoziemcach] 663
Art. 125. [Zmiany w ustawie o odwróconym kredycie hipotecznym] 664
Art. 126. [Zmiany w Prawie o aktach stanu cywilnego] 665
Art. 127. [Zmiany w ustawie o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego] 677
Art. 128. [Zmiany w ustawie o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020] 678
Art. 129. [Zmiany w ustawie o odnawialnych źródłach energii] 680
Art. 130. [Zmiany w ustawie o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych] 681
Art. 131. [Zmiany w Prawie konsularnym] 686
Art. 132. [Zmiany w ustawie o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym] 689
Art. 133. [Zmiany w ustawie o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej] 690
Art. 134. [Zmiany w ustawie o usługach zaufania oraz o identyfikacji elektronicznej] 691
Art. 135. [Zmiany w ustawie o Krajowej Administracji Skarbowej] 694
Art. 136. [Zmiany w ustawie o Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej] 697
Art. 137. [Zmiany w ustawie o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami] 698

Art. 138. [Zmiany w ustawie o Służbie Ochrony Państwa] 699
Art. 139. [Zmiany w ustawie o kosztach komorniczych] 700
Art. 140. [Zmiany w ustawie o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu] 700
Art. 141. [Zmiany w ustawie o CEIDG] 702
Art. 142. [Zmiany w Prawie zamówień publicznych] 707
Art. 143. [Zmiany w ustawie o ochronie roślin przed agrofagami] 709
Art. 144. [Zmiany w ustawie o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych] 712
Art. 145. [Zmiany w ustawie o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2] 718
Art. 146. [Zmiany w ustawie z 14.05.2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2] 718

Rozdział 8. Przepisy przejściowe, dostosowujące i przepis końcowy 720
Art. 147. [Doręczenia na elektroniczną skrzynkę podawczą w ePUAP w okresie przejściowym] 723
Art. 148. [Dostępność korespondencji w ePUAP] 728
Art. 149. [Powierzenie świadczenia usług doręczeń elektronicznych operatorowi wyznaczonemu bądź innemu podmiotowi] 729
Art. 150. [Projekt cennika i regulaminu świadczenia usług doręczeń elektronicznych] 731
Art. 151. [Obowiązek uzyskania wpisu adresu do doręczeń elektronicznych w bazie adresów elektronicznych przez przedsiębiorców wpisanych do KRS] 732
Art. 152. [Obowiązek uzyskania wpisu adresu do doręczeń elektronicznych w bazie adresów elektronicznych przez przedsiębiorców wpisanych do CEIDG] 734
Art. 153. [Weryfikacja danych wniosku o wpis do bazy adresów elektronicznych z rejestrem PESEL] 738

Art. 154. [Doręczanie pism przez portal podatkowy – regulacje przejściowe] 739
Art. 155. [Harmonogram realizacji obowiązku stosowania doręczeń elektronicznych przez podmioty publiczne] 740
Art. 156. [Elektroniczne skrzynki podawcze poza ePUAP – przepis odsyłający] 746
Art. 157. [Urzędowe poświadczenie odbioru w systemie innym niż ePUAP – przepis przejściowy] 747
Art. 158. [Doręczanie pism w postępowaniu administracyjnym w okresie przejściowym] 748
Art. 159. [System teleinformatyczny w postępowaniu karnym] 751
Art. 160. [Doręczanie pism w postępowaniu karnym w okresie przejściowym] 751
Art. 161. [Obowiązek informacyjny z ustawy o finansach publicznych – przepis przejściowy] 754
Art. 162. [Tożsamość odpisu i kopii orzeczenia lub zarządzenia w sprawach karnych] 756
Art. 163. [Maksymalny limit wydatków] 757
Art. 164. [Termin obowiązywania art. 153 u.d.e.] 760
Art. 165. [Termin obowiązywania art. 160 u.d.e.] 761
Art. 166. [Wejście w życie ustawy – przepis końcowy] 761

Bibliografia 769

Autorzy 781

WYKAZ SKRÓTÓW

Źródła prawa i dokumenty urzędowe

EKPC	–	Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z 4.11.1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.)
k.c.	–	ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1740 ze zm.)
k.k.s.	–	ustawa z 10.09.1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz.U. z 2021 r. poz. 408 ze zm.)
k.p.a.	–	ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 735 ze zm.)
k.p.c.	–	ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2020 r. poz. 1575 ze zm.)
k.p.k.	–	ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 534 ze zm.)
k.p.s.w.	–	ustawa z 24.08.2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz.U. z 2021 r. poz. 457 ze zm.)
k.s.h.	–	ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1526 ze zm.)
Konstytucja RP	–	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze sprost. i zm.)

KPP	–	Karta praw podstawowych Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE C 202 z 2016 r., s. 389)
MPPOiP	–	Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 19.12.1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167)
o.p.	–	ustawa z 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2020 r. poz. 1325 ze zm.)
p.a.s.c.	–	ustawa z 28.11.2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 709 ze zm.)
p.p.s.a.	–	ustawa z 30.08.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2019 r. poz. 2325 ze zm.)
p.z.p.	–	ustawa z 11.09.2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. poz. 2019 ze zm.)
pr. adw.	–	ustawa z 26.05.1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz.U. z 2020 r. poz. 1651 ze zm.)
pr. bank.	–	ustawa z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. z 2020 r. poz. 1896 ze zm.)
pr. bud.	–	ustawa z 7.07.1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U. z 2020 r. poz. 1333 ze zm.)
pr. geol.	–	ustawa z 9.06.2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. z 2020 r. poz. 1064 ze zm.)
pr. kons.	–	ustawa z 25.06.2015 r. – Prawo konsularne (Dz.U. z 2021 r. poz. 823 ze zm.)
pr. łow.	–	ustawa z 13.10.1995 r. – Prawo łowieckie (Dz.U. z 2020 r. poz. 1683 ze zm.)
pr. not.	–	ustawa z 14.02.1991 r. – Prawo o notariacie (Dz.U. z 2020 r. poz. 1192 ze zm.)
pr. poczt.	–	ustawa z 23.11.2012 r. – Prawo pocztowe (Dz.U. z 2020 r. poz. 1041 ze zm.)
pr. sp.	–	ustawa z 16.09.1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz.U. z 2021 r. poz. 648 ze zm.)
pr. telekom.	–	ustawa z 16.07.2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (Dz.U. z 2021 r. poz. 576 ze zm.)

pr. upad.	–	ustawa z 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2020 r. poz. 1228 ze zm.)
r.KRI	–	rozporządzenie Rady Ministrów z 12.04.2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych (Dz.U. z 2017 r. poz. 2247)
rozporządzenie 2015/1501	–	rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/1501 z 8.09.2015 r. w sprawie ram interoperacyjności na podstawie art. 12 ust. 8 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym (Dz.Urz. UE L 235, s. 1, ze sprost.)
rozporządzenie 2016/679	–	rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz.Urz. UE L 119, s. 1, ze sprost.)
rozporządzenie 910/2014	–	rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z 23.07.2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE (Dz.Urz. UE L 257, s. 73)
TFUE	–	Traktat o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana Dz.Urz. UE C 202 z 2016 r., s. 47)

u.ABW	–	ustawa z 24.05.2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (Dz.U. z 2020 r. poz. 27 ze zm.)
u.c.	–	ustawa z 12.12.2013 r. o cudzoziemcach (Dz.U. z 2020 r. poz. 35 ze zm.)
u.CBA	–	ustawa z 9.06.2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (Dz.U. z 2019 r. poz. 1921 ze zm.)
u.CEIDG	–	ustawa z 6.03.2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy (Dz.U. z 2020 r. poz. 2296 ze zm.)
u.COVID	–	ustawa z 2.03.2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1842 ze zm.)
u.d.e.	–	ustawa z 18.11.2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz.U. poz. 2320 ze zm.)
u.d.o.	–	ustawa z 6.08.2010 r. o dowodach osobistych (Dz.U. z 2021 r. poz. 816 ze zm.)
u.d.p.	–	ustawa z 5.07.1996 r. o doradztwie podatkowym (Dz.U. z 2020 r. poz. 130 ze zm.)
u.d.t.	–	ustawa z 21.12.2000 r. o dozorze technicznym (Dz.U. z 2021 r. poz. 272 ze zm.)
u.d.u.r.	–	ustawa z 11.09.2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz.U. z 2020 r. poz. 895 ze zm.)
u.dok.p.	–	ustawa z 13.07.2006 r. o dokumentach paszportowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 617 ze zm.)
u.dok.pub.	–	ustawa z 22.11.2018 r. o dokumentach publicznych (Dz.U. z 2020 r. poz. 725 ze zm.)
u.e.l.	–	ustawa z 24.09.2010 r. o ewidencji ludności (Dz.U. z 2021 r. poz. 510 ze zm.)

u.f.i.	–	ustawa z 27.05.2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi (Dz.U. z 2021 r. poz. 605 ze zm.)
u.f.p.	–	ustawa z 27.08.2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 305 ze zm.)
u.g.h.	–	ustawa z 19.11.2009 r. o grach hazardowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 2094 ze zm.)
u.i.d.p.	–	ustawa z 17.02.2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz.U. z 2021 r. poz. 670 ze zm.)
u.k.h.	–	ustawa z 23.03.2017 r. o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami (Dz.U. z 2020 r. poz. 1027 ze zm.)
u.k.k.	–	ustawa z 28.02.2018 r. o kosztach komorniczych (Dz.U. z 2021 r. poz. 210 ze zm.)
u.k.s.	–	ustawa z 22.03.2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. z 2021 r. poz. 850 ze zm.)
u.k.s.c.	–	ustawa z 5.07.2018 r. o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa (Dz.U. z 2020 r. poz. 1369 ze zm.)
u.k.u.r.	–	ustawa z 11.04.2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (Dz.U. z 2020 r. poz. 1655 ze zm.)
u.kr.k.	–	ustawa z 12.05.2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2019 r. poz. 1083 ze zm.)
u.KRS	–	ustawa z 20.08.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. z 2021 r. poz. 112 ze zm.)
u.l.d.r.	–	ustawa z 15.06.2007 r. o licencji doradcy restrukturyzacyjnego (Dz.U. z 2020 r. poz. 242 ze zm.)
u.n.r.k.	–	ustawa z 29.07.2005 r. o nadzorze nad rynkiem kapitałowym (Dz.U. z 2020 r. poz. 1400 ze zm.)
u.NIK	–	ustawa z 23.12.1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz.U. z 2020 r. poz. 1200 ze zm.)

u.n.z.a.	–	ustawa z 14.07.1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz.U. z 2020 r. poz. 164 ze zm.)
u.o.d.o.	–	ustawa z 10.05.2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1781)
u.o.i.f.	–	ustawa z 29.07.2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U. z 2021 r. poz. 328 ze zm.)
u.o.i.n.	–	ustawa z 5.08.2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz.U. z 2019 r. poz. 742)
u.o.k.h.	–	ustawa z 23.10.2014 r. o odwróconym kredycie hipotecznym (Dz.U. z 2016 r. poz. 786 ze zm.)
u.o.n.d.f.p.	–	ustawa z 17.12.2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 289 ze zm.)
u.o.r.a.	–	ustawa z 13.02.2020 r. o ochronie roślin przed agrofagami (Dz.U. z 2021 r. poz. 256 ze zm.)
u.o.ź.e.	–	ustawa z 20.02.2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz.U. z 2021 r. poz. 610 ze zm.)
u.P	–	ustawa z 6.04.1990 r. o Policji (Dz.U. z 2020 r. poz. 360 ze zm.)
u.p.a.	–	ustawa z 6.12.2008 r. o podatku akcyzowym (Dz.U. z 2020 r. poz. 722 ze zm.)
u.p.e.	–	ustawa z 18.09.2001 r. o podpisie elektronicznym (Dz.U. z 2013 r. poz. 262 ze zm.)
u.p.d.o.f.	–	ustawa z 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1426 ze zm.)
u.p.d.o.p.	–	ustawa z 15.02.1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1406 ze zm.)
u.p.e.a.	–	ustawa z 17.06.1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. z 2020 r. poz. 1427 ze zm.)

u.p.p.e.	–	ustawa z 20.04.2004 r. o pracowniczych programach emerytalnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 686 ze zm.)
u.p.p.p.	–	ustawa z 1.03.2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz.U. z 2020 r. poz. 971 ze zm.)
u.p.s.w.b.	–	ustawa z 5.02.2015 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (Dz.U. z 2020 r. poz. 1341 ze zm.)
u.p.z.p.	–	ustawa z 27.03.2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2021 r. poz. 741 ze zm.)
u.PGRP	–	ustawa z 15.12.2016 r. o Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2020 r. poz. 762 ze zm.)
u.r.o.d.	–	ustawa z 13.12.2013 r. o rodzinnych ogrodach działkowych (Dz.U. z 2017 r. poz. 2176 ze zm.)
u.r.p.	–	ustawa z 6.07.1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 75 ze zm.)
u.r.r.p.r.f.	–	ustawa z 5.08.2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym (Dz.U. z 2019 r. poz. 2279 ze zm.)
u.RM	–	ustawa z 8.08.1996 r. o Radzie Ministrów (Dz.U. z 2021 r. poz. 178 ze zm.)
u.rz.p.	–	ustawa z 11.04.2001 r. o rzecznikach patentowych (Dz.U. z 2021 r. poz. 944 ze zm.)
u.s.h.u.e.	–	ustawa z 12.06.2015 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych (Dz.U. z 2021 r. poz. 332 ze zm.)
u.s.f.s.	–	ustawa z 21.06.1996 r. o szczególnych formach sprawowania nadzoru przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych (Dz.U. z 2020 r. poz. 13 ze zm.)

u.s.p.	–	ustawa z 29.06.1955 r. o statystyce publicznej (Dz.U. z 2021 r. poz. 955)
u.s.u.s.	–	ustawa z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 423 ze zm.)
u.s.w.ż.z.	–	ustawa z 11.09.2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 860 ze zm.)
u.s.z.e.	–	ustawa z 17.07.2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji (Dz.U. z 2020 r. poz. 1077 ze zm.)
u.SG	–	ustawa z 12.10.1990 r. o Straży Granicznej (Dz.U. z 2020 r. poz. 305 ze zm.)
u.SKW	–	ustawa z 9.06.2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz o Służbie Wywiadu Wojskowego (Dz.U. z 2019 r. poz. 687 ze zm.)
u.SOP	–	ustawa z 8.12.2017 r. o Służbie Ochrony Państwa (Dz.U. z 2021 r. poz. 575 ze zm.)
u.SW	–	ustawa z 9.04.2010 r. o Służbie Więziennej (Dz.U. z 2020 r. poz. 848 ze zm.)
u.KAS	–	ustawa z 16.11.2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz.U. z 2021 r. poz. 422 ze zm.)
u.k.r.b.	–	ustawa z 21.10.2016 r. o umowie koncesji na roboty budowlane lub usługi (Dz.U. z 2021 r. poz. 541 ze zm.)
u.ś.p.	–	ustawa z 25.06.1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2020 r. poz. 870 ze zm.)
u.ś.u.d.e.	–	ustawa z 18.07.2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz.U. z 2020 r. poz. 344)
u.u.c.p.g.	–	ustawa z 13.09.1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. z 2021 r. poz. 888 ze zm.)

u.u.i.g.	–	ustawa z 9.04.2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych (Dz.U. z 2020 r. poz. 389 ze zm.)
u.u.o.	–	ustawa z 22.05.2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. z 2021 r. poz. 854 ze zm.)
u.VAT	–	ustawa z 11.03.2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2021 r. poz. 685 ze zm.)
u.w.p.d.p.	–	ustawa z 11.10.2013 r. o wzajemnej pomocy przy dochodzeniu podatków, należności celnych i innych należności pieniężnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 765 ze zm.)
u.w.r.o.w.	–	ustawa z 20.02.2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. z 2021 r. poz. 182 ze zm.)
u.z.e.	–	ustawa z 10.12.1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz.U. z 2020 r. poz. 586 ze zm.)
u.z.e.f.	–	ustawa z 18.02.1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2020 r. poz. 723 ze zm.)

u.z.e.i.	–	ustawa z 13.10.1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników (Dz.U. z 2020 r. poz. 170 ze zm.)
u.z.i.e.	–	ustawa z 5.09.2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej (Dz.U. z 2020 r. poz. 1173 ze zm.)
u.z.i.n.	–	ustawa z 17.10.2008 r. o zmianie imienia i nazwiska (Dz.U. z 2020 r. poz. 707 ze zm.)
u.z.p.d.	–	ustawa z 20.11.1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz.U. z 2020 r. poz. 1905 ze zm.)
u.z.s.	–	ustawa z 5.07.2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw (Dz.U. z 2021 r. poz. 170)
u.ŻW	–	ustawa z 24.08.2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 431 ze zm.)
uzasadnienie u.d.e.	–	uzasadnienie projektu ustawy o doręczeniach elektronicznych, IX kadencja, druk sejm. nr 239
z.p.p.s.a.2019	–	ustawa z 12.04.2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 934)
z.t.p.	–	rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z 20.06.2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej" (Dz.U. z 2016 r. poz. 283)
z.u.i.d.p.2014	–	ustawa z 10.01.2014 r. o zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 183 ze zm.)

Czasopisma, publikatory, rejestry i zbiory orzecznictwa

BAE	–	baza adresów elektronicznych
BIP	–	Biuletyn Informacji Publicznej
CBOSA	–	Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych
CEIDG	–	Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
KPPubl	–	Kwartalnik Prawa Publicznego
KRS	–	Krajowy Rejestr Sądowy
KZS	–	Krakowskie Zeszyty Sądowe
MoP	–	Monitor Prawniczy
ONSAiWSA	–	Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego i wojewódzkich sądów administracyjnych
OSNKW	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
OSP	–	Orzecznictwo Sądów Polskich
OTK	–	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
PiP	–	Państwo i Prawo
PPC	–	Polski Proces Cywilny
PPH	–	Przegląd Prawa Handlowego
PPP	–	Przegląd Prawa Publicznego
PS	–	Przegląd Sądowy
ST	–	Samorząd Terytorialny
ZNSA	–	Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego
ZNUJ	–	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego

Sądy i inne instytucje prawne

ePUAP	–	elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej

ESP	–	elektroniczna skrzynka podawcza
j.s.t.	–	jednostki samorządu terytorialnego
NSA	–	Naczelny Sąd Administracyjny
PUODO	–	Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych
SN	–	Sąd Najwyższy
TK	–	Trybunał Konstytucyjny
TSUE	–	Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
UE	–	Unia Europejska
UKE	–	Urząd Komunikacji Elektronicznej
WSA	–	wojewódzki sąd administracyjny

WPROWADZENIE

1. Tło regulacji

Istotą stosunków prawnych jest ich **wielostronność**. Kształtowanie sytuacji prawnej uczestników obrotu prawnego immanentnie wiąże się zatem z aktami i procesami **komunikacji,** czyli przepływem (przekazywaniem i odbieraniem) **informacji**. Ich efektywność bezpośrednio wpływa na ocenę składanych oświadczeń wiedzy i woli, a w konsekwencji podejmowanych form działania i ich skutków. Szczególne znaczenie z punktu widzenia sytuacji prawnej jednostki ma skuteczność procesów komunikacji z podmiotami publicznymi, które korzystając z władztwa administracyjnego, rozstrzygają o prawach i obowiązkach obywateli. Możliwość składania różnego typu podań do organów administracji publicznej oraz otrzymywania zawiadomień, wezwań czy aktów administracyjnych ma na celu realizację zasad ogólnych postępowania administracyjnego[1], związanych z szeroko pojmowanym **prawem do dobrej administracji**[2]. Aspekt komunikacji odgrywa nie mniejszą rolę w wymiarze sprawiedliwości, gdzie sposób unormowania oraz stosowania regulacji związanych ze składaniem pism procesowych, zawiadamia-

[1] W tym m.in. zasady informowania (art. 9 k.p.a.), czynnego udziału strony w postępowaniu (art. 10 k.p.a.), budzenia zaufania do władzy publicznej (art. 8 § 1 k.p.a.) czy właściwej formy załatwienia sprawy (art. 14 k.p.a.).

[2] Rozumianym nie tyle jako posiadająca wyraźną treść normatywną określoną w art. 41 KPP ścisła reguła prawa pozytywnego, ile jako standard postępowania o charakterze prawno-naturalnym. Zob. M. Koszowski, *Prawo do dobrej administracji,* PPP 2010/1, s. 48.

niem o przeprowadzaniu dowodów czy posiedzeń oraz udostępnianiem orzeczeń może stanowić weryfikator gwarancji **prawa do sądu** (w tym jawnego, szybkiego i sprawiedliwego rozpoznania sprawy)[3].

Procesy komunikacji podlegają intensywnym przemianom ze względu na dynamiczny **rozwój technik (technologii) informatycznych (informacyjnych)** (*Information Technology – IT*) i telekomunikacyjnych, zwanych też łącznie technikami (technologiami) informacyjnymi i komunikacyjnymi (*Information and communication technologies – ICT*)[4]. Korzystanie w ich ramach ze **środków komunikacji elektronicznej, cyfryzacja** danych, sprzyjać powinny umacnianiu gwarancji proceduralnych wyrażających się również w załatwianiu spraw przez podmioty publiczne zgodnie z duchem **pragmatyzmu,** przejawiającego się m.in. w stosowaniu reguł doręczeń, „których konsekwencją jest szybkie określenie sytuacji prawnej strony i stanu procesu"[5]. **Informatyzacja** administracji (a więc rozwój zastosowania technik informatycznych w podmiotach publicznych) powinna być zatem zbieżna prakseologicznemu podejściu do realizacji zadań publicznych, akcentującemu m.in. wydajność i efektywność (*efficiency and effectiveness*), otwartość i przejrzystość (*openness and transparency*), innowacyjność i otwartość na zmiany (*innovation and openness to change*) oraz responsywność (*responsiveness*) czy partycypację (*participation*) jako swoiste wartości dobrego administrowania – **good governance**[6]. Na tym tle rozwój komunikacji elektronicznej w sferze publicznej może przyczyniać się do szerszego wdrażania (obok wydawania aktów administracyjnych indywidualnych i generalnych)

[3] Na tle art. 14 MPPOiP, art. 6 EKPC, art. 47 KPP oraz art. 45 Konstytucji RP w kontekście sądowej kontroli administracji zob. np. M. Kowalski, *Prawo do sądu administracyjnego. Standard międzynarodowy i konstytucyjny oraz jego realizacja,* LEX 2019.

[4] Szerzej: G. Sibiga, *Stosowanie technik informatycznych w postępowaniu administracyjnym ogólnym*, Warszawa 2019, s. 9–14 wraz z powołanymi źródłami.

[5] J. Wegner-Kowalska, *Idea pragmatyzmu w postępowaniu administracyjnym* [w:] *Aksjologia prawa administracyjnego,* t. I, red. J. Zimmermann, Warszawa 2017, s. 971.

[6] Por. 12 zasad dobrego zarządzania (12 *Principles of Good Democratic Governance*), w ramach Strategii na rzecz innowacji i dobrych rządów na szczeblu lokalnym (*Strategy on Innovation and Good Governance at local level*), przyjętej decyzją Komitetu Ministrów Rady Europy w 2008 r., European Label of Governance Excellence (ELoGE), https://rm.coe.int/12-principles-brochure-final/1680741931 (dostęp: 23.05.2021 r.).

mechanizmów właściwych dla **procedur administracyjnych III generacji**, tj. opartych na nowych formach zarządzania usługami publicznymi, w tym ustanowieniu stałego systemu komunikacji pomiędzy agencjami oraz agencjami i obywatelami[7]. Wymaga to jednak zapewnienia nie tylko spójności, interoperacyjności dotychczasowych systemów, baz danych czy rejestrów publicznych, ale także wdrażania rozwiązań odzwierciedlających komunikację otwartą (*open communication*), elastyczność uczestnictwa (*fluid participation*) czy oparcie na procesie ewaluacji doświadczeń i dobrych praktyk prowadzących do konsensusu (dosłownie: *a deliberative process based on the exchange of experiences and good practices, leading to consensus*)[8]. W takim ujęciu wymiana informacji i komunikacji jest permanentna i rozciąga się na wszystkie etapy realizacji polityk publicznych. Sama procedura istnieje zaś jako środek wymiany informacji między administracją i obywatelami oraz między poszczególnymi podmiotami administracji.

Zastosowanie środków komunikacji elektronicznej przez podmioty publiczne może mieć wymiar **wewnętrzny** bądź **zewnętrzny**. W wymiarze wewnętrznym obejmuje przekazywanie dokumentacji pomiędzy podmiotami publicznymi w ramach realizowanych przez nie zadań, np. przy współdziałaniu organów w toku postępowania administracyjnego, co może być efektywnej wykonywane przy kompleksowym wdrożeniu **elektronicznego zarządzania dokumentacją**. Stąd postuluje się **domyślną cyfrowość** działalności podmiotów realizujących zadania publiczne. W aspekcie zewnętrznym podmioty publiczne komunikują się natomiast z podmiotami niepublicznymi – osobami fizycznymi, jednostkami organizacyjnymi nieposiadającymi osobowości prawnej czy osobami prawnymi. W tym wymiarze szczególnie istotne jest wyważanie

[7] J. Barnes, *Transforming administrative procedure. Towards a third generation of administrative procedures*, Workshop on Comparative Administrative Law, Yale Law School, May 7–9, 2009, s. 4. Zob. Z. Kmieciak, *Zarys teorii postępowania administracyjnego*, Warszawa 2014, s. 53.

[8] Zob. J. Barnes, *Towards a third generation of administrative procedures,* Conference on Comparative Administrative Law, 29–30.04.2016 r., https://law.yale.edu/sites/default/files/area/conference/compadmin/compadmin16_barnes_towards.pdf, s. 20–21 (dostęp: 23.05.2021 r.).

wartości takich jak sprawność działania oraz dostępność i akceptowalność rozwiązań opartych na komunikacji elektronicznej przez podmioty ze sfery zewnętrznej działania administracji (analogicznie organów wymiaru sprawiedliwości) tak, by przeciwdziałać zjawisku **wykluczenia cyfrowego** jako rodzaju wykluczenia społecznego[9]. Dlatego w deklaracji ministerialnej w sprawie administracji elektronicznej, podpisanej w Tallinie 6.10.2017 r., wskazano m.in. na zasadę **domyślności cyfrowej, powszechności i dostępności** (*digital-by-default, inclusiveness and accessibility*), zgodnie z którą usługi publiczne powinny być dostępne domyślnie cyfrowo z zapewnieniem przez państwo alternatywnych dróg komunikacji dla obywateli niechcących lub niemogących ich używać w tej postaci[10]. Ciągły proces doskonalenia funkcjonowania podmiotów administrujących poprzez włączenie technologii teleinformatycznych w przekształcanie relacji wewnętrznych i zewnętrznych służy bowiem urzeczywistnianiu idei **elektronicznej administracji** (**e-administracji**)[11].

Problematyka powyższa stanowi **wyzwanie dla prawodawcy**. Wynika to z zaakcentowanych już wymogów zapewnienia odpowiednich gwarancji proceduralnych obywatelom, jak i potrzeby modernizacji działalności administracji (odpowiednio wymiaru sprawiedliwości). Trudność tej materii wiąże się z **progresywnością zjawiska cyfryzacji** *in genere,* jak i jej **techniczną proweniencją**. Dlatego wśród regulacji dotyczących informatyzacji wyróżnia się **przepisy o charakterze procesowym**, najczęściej rozszerzające na postać elektroniczną unormowania dotyczące określonej instytucji procesowej ujętej kodeksowo (np. podania, skargi,

[9] Szerzej: G. Szpor, *Elektroniczna administracja a „wykluczenie cyfrowe"* [w:] *Polityka społeczna w procesie integracji europejskiej,* red. A. Rączaszek, W. Koczur, Katowice 2009, s. 627–637; *Wykluczenie cyfrowe w Polsce*, OT-637, Kancelaria Senatu, grudzień 2015, https://www.senat.gov.pl/gfx/senat/pl/senatopracowania/133/plik/ot-637_internet.pdf (dostęp: 23.05.2021 r.).

[10] Por. *Tallinn Declaration on eGovernment*, https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/ministerial-declaration-egovernment-tallinn-declaration (dostęp: 23.05.2021 r.).

[11] Por. P. Świtał, *Standaryzacja usług w administracji elektronicznej* [w:] *Wzorce i zasady działania współczesnej administracji publicznej*, red. B. Jaworska-Dębska, P. Kledzik, J. Sługocki, Warszawa 2020, s. 961.

pełnomocnictwa, w tym także doręczeń), oraz **przepisy techniczne**, do których przepisy procesowe odsyłają bezpośrednio bądź pośrednio[12]. Co jednak istotne, ich rozróżnienie może wywoływać niekiedy trudności, także ze względu na różną praktykę ustawodawczą co do podziału regulacji pod względem szczegółowości pomiędzy ustawy i rozporządzenia. Podkreślić również należy element zależności przepisów krajowych od rozporządzeń i dyrektyw przyjmowanych na poziomie unijnym, zwłaszcza w odniesieniu do siatki pojęciowej odnoszącej się do problematyki identyfikacji elektronicznej i usług zaufania (por. zwłaszcza **rozporządzenie nr 910/2014**[13]). Przepisy krajowe, jak i praktyka stosowania prawa przez organy administracji i sądy powinny uwzględniać w tym względzie zwłaszcza zasadę efektywności jako swoistą metazasadę i uzasadnienie dla pozostałych zasad **prawa unijnego**[14].

Wskazane czynniki prowadzą do **niestabilności prawa** regulującego zastosowanie środków komunikacji elektronicznej przez podmioty publiczne. Przykładowo, przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego[15] dotyczące stosowania technik informatycznych były nowelizowane, od momentu włączenia w 1998 r. pierwszej wzmianki na ten temat[16], kilkanaście razy, a wdrożenie przepisów Prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi[17] obejmujących elektronizację postępowania sądowoadministracyjnego odsuwane w czasie i modyfikowane jeszcze

[12] Por. G. Sibiga, *Stosowanie...*, s. 62–79.

[13] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z 23.07.2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE (Dz.Urz. UE L 257, s. 73).

[14] Por. M. Kisielowska, *Zasada efektywności prawa unijnego a sądowa kontrola decyzji administracyjnych – zarys problemu* [w:] *Wzorce i zasady działania współczesnej administracji publicznej*, red. B. Jaworska-Dębska, P. Kledzik, J. Sługocki, Warszawa 2020, s. 606–617 wraz z powołaną literaturą.

[15] Ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 735 ze zm.).

[16] Zob. art. 63 § 1 k.p.a. w brzmieniu przyjętym ustawą z 29.12.1998 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrożeniem reformy ustrojowej państwa (Dz.U. Nr 162, poz. 1126 ze zm.).

[17] Ustawa z 30.08.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2019 r. poz. 2325 ze zm.).

przed wejściem w życie[18]. Należy podkreślić także **rozdrobnienie** regulacji prawnych dotyczących komunikacji elektronicznej, a także ich **dywersyfikację** w ramach poszczególnych rodzajów procedur. Mimo wprowadzenia wielu rozwiązań prawnych umożliwiających komunikację elektroniczną, nie doprowadziło to do znaczącego rozpowszechnienia tej postaci w kontaktach z podmiotami publicznymi ani stopniowego wypierania tradycyjnych, papierowych doręczeń czy obiegu dokumentów. Podkreśla się natomiast rozpowszechnienie systemów dedykowanych służących do sprawnej komunikacji elektronicznej w ramach poszczególnych e-usług publicznych, co prowadzi jednak do swoistej **silosowości** (rozumianej w informatyzacji podmiotów publicznych jako tworzenie rozwiązań rozproszonych organizacyjnie rozwiązujących separowane problemy, ale nie współpracujących ze sobą) i **elektronizacji fragmentarycznej**[19].

Z powyższych względów za zasadną należy uznać potrzebę wdrożenia kompleksowej regulacji, która urzeczywistniłaby jako **standard** komunikację elektroniczną w kontaktach z podmiotami publicznymi, przy jednoczesnym zapobieganiu negatywnym skutkom wykluczenia cyfrowego obywateli. Ustawa taka powinna zarówno określać spójne zasady komunikacji elektronicznej z udziałem podmiotów publicznych, wdrażać odpowiednie rozwiązania do ustawowo uregulowanych postępowań (administracyjnego, podatkowego, cywilnego, karnego, sądowoadministracyjnego), jak i porządkować dotychczasową siatkę pojęciową, a także w miarę potrzeby modyfikować przepisy szczególne związane z informatyzacją (w tym ustawy o informatyzacji działalności podmiotów rea-

[18] Por. m.in. ustawę z 10.01.2014 r. o zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne oraz niektórych innych ustaw wraz z jej późn. zm. (Dz.U. poz. 183 ze zm.), oraz ustawę z 12.04.2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 934).

[19] Zob. *Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa, Ministerstwo Cyfryzacji* 2016, s. 14, https://www.gov.pl/documents/31305/436699/program_zintegrowanej_informatyzacji_panstwa_1.pdf/4dbc647e-a6f5-3c66-576a-b3006163bb5a (dostęp: 23.05.2021 r.).

lizujących zadania publiczne[20]), przy uwzględnieniu prawa unijnego. Aspekt **komunikacji** stanowi bowiem, obok powiązanego z nim **wymiaru informacyjnego** oraz **automatyzmu czynności** przy rozstrzyganiu spraw, podstawowy przejaw **informatyzacji**[21]. Akt regulujący tę materię może być więc postrzegany jako element kształtowania się „**kodeksu cyfrowego"** w ujęciu aksjologiczno-prawnym, jako pewnej idei porządkującej procesy informatyzacji w sferze wyznaczanej przepisami prawa[22].

Wydaje się, iż powyższe cele zasadniczo przyświecały projektodawcom ustawy z 18.11.2020 r. o doręczeniach elektronicznych[23], będącej przedmiotem niniejszego komentarza. Jak wskazano bowiem w uzasadnieniu: „Kluczowe zadanie projektu ustawy o doręczeniach elektronicznych (...) dotyczy zdefiniowania zasad wymiany korespondencji z podmiotami publicznymi w relacji z innymi podmiotami publicznymi oraz podmiotami niepublicznymi, w tym z osobami fizycznymi"[24]. Przyjęte rozwiązania obejmują przede wszystkim ustanowienie domyślnego sposobu wymiany za potwierdzeniem korespondencji z udziałem podmiotów publicznych w postaci **publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego** świadczonej na zasadach właściwych dla **kwalifikowanych usług rejestrowanego doręczenia elektronicznego** w rozumieniu rozporządzenia 910/2014. Jej uzupełnienie stanowi **publiczna usługa hybrydowa** umożliwiająca podmiotom publicznym wysyłkę korespondencji w domyślnej postaci elektronicznej również w kontaktach z osobami wykluczonymi cyfrowo lub osobami, które na wymianę korespondencji w postaci elektronicznej z różnych przyczyn nie są jeszcze gotowe, wraz z zapewnieniem tym osobom otrzymywania korespondencji w po-

---

20 Ustawa z 17.02.2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz.U. z 2021 r. poz. 670 ze zm.).

21 Na temat obszarów (zakresów) wykorzystania technik informatycznych w postępowaniu administracyjnym szerzej G. Sibiga, *Stosowanie...,* s. 25–46.

22 *Per analogiam* por. rozważania T. Koncewicza nt. unijnego kodeksu proceduralnego [w:] T. Koncewicz, *Aksjologia unijnego kodeksu proceduralnego,* Warszawa 2010, s. 5.

23 Dz.U. poz. 2320 ze zm.

24 Por. uzasadnienie projektu ustawy o doręczeniach elektronicznych, IX kadencja, druk sejm. nr 239, s. 6.

staci papierowej po jej przekształceniu przez operatora wyznaczonego. Zgodnie z uzasadnieniem: „Projekt ustawy tworzy również podwaliny dla funkcjonowania rynku kwalifikowanych usług rejestrowanego doręczenia elektronicznego, świadczonych w oparciu o określony przez ministra właściwego do spraw informatyzacji standard usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego”[25]. Usługi te mają być zapewniane przez kwalifikowanych dostawców usług zaufania działających na rynku polskim i dostępne na zasadzie wyboru dla podmiotów niepublicznych.

Do celów szczegółowych projektu zaliczono:

1) zapewnienie wszystkim – zarówno podmiotom publicznym, jak i niepublicznym, w szczególności osobom fizycznym – możliwości korzystania z jednego, własnego adresu do doręczeń elektronicznych, który będzie mógł być wykorzystany do korespondencji ze wszystkimi pozostałymi podmiotami korzystającymi z usług rejestrowanego doręczenia elektronicznego;
2) standaryzację usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego – tak aby w szczególności możliwa była skuteczna prawnie wymiana korespondencji między wszystkimi podmiotami korzystającymi z publicznej lub kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego;
3) odmiejscowienie procesu doręczenia przez umożliwienie wysyłania i odbierania korespondencji z dowolnego miejsca – brak konieczności informowania każdorazowo obecnych i potencjalnych korespondujących o zmianie fizycznego miejsca pobytu;
4) skrócenie czasu potrzebnego na realizację procesów doręczenia;
5) zapewnienie stronom doręczenia wzajemnej identyfikacji;
6) zapewnienie stronom doręczenia skutecznych prawnie dowodów doręczenia w postaci dowodów wysłania oraz dowodów otrzymania korespondencji;
7) zapewnienie rozliczalności oraz niezaprzeczalności doręczeń dzięki udziałowi trzeciej zaufanej strony – operatora wyznaczonego lub

[25] Uzasadnienie u.d.e., s. 6–7.

dostawcy usług zaufania świadczącego kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego;
8) pozostawienie osobom wykluczonym cyfrowo lub tym, które na wymianę korespondencji w postaci elektronicznej z różnych przyczyn nie są jeszcze gotowe, komfortu korzystania z aktualnie dostępnej przesyłki listowej;
9) stworzenie podstaw prawnych, organizacyjnych i technologicznych dla realizacji doręczeń transgranicznych[26].

W ramach współcześnie podejmowanych działań legislacyjnych nacisk położono zatem na **inkluzywność** doręczeń w postaci elektronicznej[27]. Przyjęte rozwiązania mają bowiem obejmować docelowo co do zasady ogół działalności podmiotów publicznych, a jednocześnie być przeznaczone dla wszystkich (w tym osób niekorzystających ze środków komunikacji elektronicznej). Mogą być zatem postrzegane jako element włączenia społecznego, integracji społecznej, a w aspekcie włączenia cyfrowego tzw. e-inkluzji[28]. Przedmiot regulacji powiązano z **instytucją doręczeń**, stanowi ona bowiem nie tylko emanację komunikacyjnego aspektu informatyzacji działalności podmiotów publicznych, ale również czynność procesową organu administracji publicznej bądź sądu, z którą przepisy ustawowe regulujące wiele procedur wiążą istotne skutki prawne (np. związanie organu decyzją czy rozpoczęcie biegu terminu do wniesienia środka zaskarżenia).

Analiza materii komentowanej ustawy skłania do refleksji, iż ustawodawcy przyświecał ambitny plan definitywnego przetransponowania działalności podmiotów publicznych na **domyślną cyfrowość**. Rozłożone w czasie na poszczególne grupy podmiotów publicznych, w tym sądy, ewolucyjne wdrażanie doręczeń z wykorzystaniem publicznej

[26] Uzasadnienie u.d.e., s. 7–8.

[27] Zgodnie ze Słownikiem Języka Polskiego PWN „inkluzywny" oznacza: „łączący lub obejmujący jakąś całość; też: przeznaczony dla wszystkich", www.sjp.pwn.pl (dostęp: 27.04.2021 r.).

[28] Na temat pojęcia e-inkluzji zob. G. Szpor, *Prawne aspekty dostępności chmur* [w:] *Internet. Cloud computing. Przetwarzanie w chmurach,* red. G. Szpor, Warszawa 2013, s. 233.

usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego niewątpliwie służy temu celowi (pierwsze podmioty zobowiązane są stosować przepisy ustawy dotyczące publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej od 1.10.2021 r., ostatnie zaś – sądy i trybunały – dopiero od 1.10.2029 r.), choć jest to proces złożony, a zawiłości komentowanej regulacji prawnej nie sprzyjają jego transparentności i mogą zagrażać efektywności procesu transformacji systemu doręczeń.

Doręczenia elektroniczne w nowym ujęciu oparto na konstrukcji **adresów do doręczeń elektronicznych**. Odznaczają się one większą uniwersalnością niż wykorzystywane dotychczas w ramach **elektronicznej Platformy Usług Administracji Publicznej** (ePUAP) **elektroniczne skrzynki podawcze** podmiotów publicznych. Ponadto mogą służyć transgranicznemu (a w istocie odmiejscowionemu) przepływowi korespondencji, oparte są na jednolitych zasadach tworzenia (formacie) adresów oraz stosowaniu adekwatnych zabezpieczeń, sprzyjając **rozliczalności i niezaprzeczalności** doręczeń. Przewidziane ustawą usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego powinny bowiem odpowiadać standardom kwalifikowanych usług zaufania określonych w rozporządzeniu 910/2014. Obowiązkiem korzystania z adresów do doręczeń elektronicznych objęto nie tylko podmioty publiczne, ale także te z podmiotów niepublicznych, które profesjonalnie uczestniczą w obrocie prawnym (m.in. przedsiębiorców wpisanych do CEIDG, KRS, przedstawicieli zawodów prawniczych). W odniesieniu do pozostałych osób fizycznych doręczanie korespondencji od podmiotów publicznych odbywa się elektroniczne przy założeniu wyrażenia takiej woli, swoistej **deklaracji cyfrowości**, która materializuje się poprzez uzyskanie wpisu adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną bądź z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego do **bazy adresów elektronicznych** bądź nadania korespondencji do podmiotu publicznego z adresu do doręczeń elektronicznych. Skuteczności tej reformy może w praktyce zagrażać **deficyt interoperacyjności**, a zwłaszcza nieuporządkowanie, niejednolitość formatów danych, wadliwość czy sprzeczność ze stanem faktycznym danych zawartych we

wnioskach o wpis, a także w rejestrach publicznych, obarczonych przymiotem silosowości. Baza adresów elektronicznych tworzona ma być bowiem z (automatycznym) wykorzystaniem zasobów innych rejestrów publicznych, a tego typu błędy identyfikatorów mogą uniemożliwiać prawidłowe doręczenie czy to elektroniczne, czy tradycyjne. Względem podmiotów niekorzystających z adresów do doręczeń elektronicznych przewidziano możliwość doręczania korespondencji za pośrednictwem **publicznej usługi hybrydowej**. O ile konieczność zapewnienia takim osobom dostarczania korespondencji od podmiotów publicznych w postaci papierowej nie budzi wątpliwości, o tyle przyjęcie w tym celu scentralizowanej usługi polegającej na przekształceniu pisma z postaci elektronicznej na papierową i doręczaniu przesyłki listowej adresatowi, świadczonej przez podmiot komercyjny – **operatora wyznaczonego**, nie jest już tak jednoznaczne zarówno przy uwzględnieniu prawa unijnego, zasad konkurencji, tajemnicy korespondencji, jak i wymogu efektywności procedur publicznych.

2. Proces legislacyjny

Zgłoszony przez Ministra Cyfryzacji projekt ustawy o doręczeniach elektronicznych (pierwotny tytuł – projekt ustawy o elektronizacji doręczeń oraz o zmianie niektórych innych ustaw) w dniach 13 i 22.02.2019 r. został skierowany do konsultacji publicznych, opiniowania i uzgodnień międzyresortowych[29], w ramach których uwagi przedstawili m.in.: Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej, Prezes Urzędu Regulacji Energetyki, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych, Główny Geodeta Kraju, Prezes Urzędu Zamówień Publicznych, Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego, Prezes Urzędu Dozoru Technicznego, Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych, Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego, Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Szef Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Prezes Sądu Najwyższego, Prezes Agencji Re-

[29] Zob. opinię Ministra Spraw Zagranicznych z 4.09.2019 r., DPUE.920.222.2019/22/ar, https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12328251/katalog/12649593#12649593 (dostęp: 23.05.2021 r.).

strukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji, Związek Banków Polskich, Polska Izba Inżynierów Budownictwa, Izba Gospodarcza Gazownictwa, Krajowa Izba Rozliczeniowa, Krajowa Rada Spółdzielcza, Naczelna Rada Adwokacka, Towarzystwo Obrotu Energią, Instytut Logistyki i Magazynowania, Krajowa Izba Rozliczeniowa, Krajowa Rada Notarialna, Krajowa Rada Radców Prawnych, Krajowa Rada Izb Rolniczych, Poczta Polska S.A., Małopolski Urząd Wojewódzki, Podlaski Urząd Wojewódzki, Śląski Urząd Wojewódzki, Lubuski Urząd Wojewódzki, Łódzki Urząd Wojewódzki, Konfederacja Lewiatan, Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność" oraz Business Centre Club – Związek Pracodawców. W związku z licznymi uwagami przeprowadzono 16–17.04.2019 r. konferencję. Część ze zgłoszonych uwag została uwzględniona[30].

Projekt ustawy został wpisany do wykazu prac legislacyjnych Rady Ministrów pod numerem UD21 (w archiwalnym wykazie pod numerem UD462).

W dniu 30.05.2019 r. projekt został przyjęty przez Komitet Rady Ministrów do Spraw Cyfryzacji. Do projektu dokonano jednego zgłoszenia lobbingowego zgodnie z ustawą z 7.07.2005 r. o działalności lobbingowej[31]. W dniach 26.07.2019 r.– 2.08.2019 r. odbyła się komisja prawnicza. Projekt ustawy został potwierdzony przez Stały Komitet Rady Ministrów 4.09.2019 r., a przyjęty przez Radę Ministrów 24.09.2019 r.

Projekt ustawy został notyfikowany Komisji Europejskiej 29.10.2019 r. pod numerem 2019/533/PL, zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 23.12.2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych[32], które wdraża postanowienia dyrektywy (UE) 2015/1535 Parlamentu Europejskiego i Rady z 9.09.2015 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dzie-

[30] Zob. raport z konsultacji wraz z załącznikiem, https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12328251/katalog/12649593#12649593 (dostęp: 23.05.2021 r.).

[31] Dz.U. z 2017 r. poz. 248.

[32] Dz.U. poz. 2039 ze zm.

dzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego[33]. Wyznaczony przez Komisję Europejską okres tzw. *standstill* upłynął 30.01.2020 r. Ostatecznie Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy o doręczeniach elektronicznych wraz z autopoprawką[34] 4.02.2020 r.

Projekt wpłynął do Sejmu 6.02.2020 r. (druk sejm. nr 239), a 12.02.2020 r. został skierowany do I czytania, które nastąpiło 15.04.2020 r. na 10. posiedzeniu Sejmu. Skierowano go wówczas do Komisji Cyfryzacji, Innowacyjności i Nowoczesnych Technologii, która powołała podkomisję, a następnie przedstawiła sprawozdanie (druk nr 598) i wniosek (sprawozdawca: Dariusz Stefaniuk). II czytanie odbyło się 15.04.2020 r. na 18. posiedzeniu Sejmu, na którym projekt skierowano ponownie do komisji, która przedstawiła sprawozdanie (druk nr 598-A) i wniosek, by przyjąć wszystkie poprawki (sprawozdawca: Witold Czarnecki). Na tym samym posiedzeniu 7.10.2020 r. odbyło się III czytanie i Sejm uchwalił ustawę. W głosowaniu nad całością projektu ustawy oddano 442 głosy za, 4 przeciw, 5 wstrzymujących się (głosowanie nr 37). W dniu 9.10.2020 r. ustawę przekazano Prezydentowi i Marszałkowi Senatu. Senat zajął stanowisko na posiedzeniu 28.10.2020 r., wnosząc poprawki i kierując projekt ponownie do Komisji Cyfryzacji, Innowacyjności i Nowoczesnych Technologii (uchwała druk nr 724). W dniu 3.11.2020 r. komisja przedstawiła sprawozdanie (druk nr 729) i wniosek o przyjęcie części poprawek (sprawozdawca: Jarosław Gonciarz). W dniu 18.11.2020 r. na 21. posiedzeniu rozpatrzono na forum Sejmu stanowisko Senatu, przyjmując część poprawek. Prezydent podpisał przekazaną mu 20.11.2020 r. ustawę 27.11.2020 r. Została ona opublikowana w Dz.U. poz. 2320 z 22.12.2020 r., wchodząc w życie co do zasady 1.07.2021 r., choć część przepisów w odniesieniu do niektórych podmiotów bądź procedur odpowiednio później, np. względem doręczeń w postępowaniu sądowoadministracyjnym dopiero 1.10.2029 r. (por. art. 166 u.d.e.).

[33] Dz.Urz. UE L 241, s. 1.

[34] Obejmującą aktualizację informacji o notyfikacji Komisji Europejskiej oraz aktualizację kwot wynikających z przeniesienia na 2020 r. w art. 143 projektu.

W dokumentacji procesu legislacyjnego wskazuje się, że ustawa o doręczeniach elektronicznych służy realizacji przyjętej przez Radę Ministrów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) w obszarze „e-Państwo – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz rozwojowi społecznemu i gospodarczemu", w którym planowane były działania usprawniające funkcjonowanie administracji publicznej, świadczącej wysokiej jakości usługi z wykorzystaniem nowoczesnych technologii informatycznych w celu rozwijania społeczeństwa i gospodarki. Jednym z kierunków interwencji wskazanych w SOR jest zapewnienie dominującego udziału elektronicznego obiegu dokumentów w administracji i obrocie gospodarczym (zadanie „Budowa i rozwój e-administracji – orientacja administracji państwa na usługi cyfrowe")[35]. Wprowadzenie efektywnych e-usług publicznych stanowi ponadto jeden z celów Programu Zintegrowanej Informatyzacji Państwa (PZIP), stanowiącego załącznik do uchwały nr 11/2014 Rady Ministrów z 8.01.2014 r. w sprawie przyjęcia Programu Zintegrowanej Informatyzacji Państwa, zmienionej uchwałą 117/2016 Rady Ministrów z 27.09.2016 r.[36] Przy ocenie skutków regulacji wskazywano ponadto, iż projekt u.d.e. stanowi odpowiedź na deklarację ministerialną w sprawie administracji elektronicznej, podpisaną w Tallinie 6.10.2017 r., w której zaakcentowano domyślność cyfrową i powszechność (jako związane ze świadczeniem usług publicznych w postaci cyfrowej z jednoczesnym zapewnieniem alternatywnych sposobów komunikacji obywatelom niechcącym lub niemogącym ich używać w tej postaci)[37].

3. Struktura ustawy

Ustawa zawiera ogółem 166 artykułów. Podzielona jest na 8 rozdziałów:
– rozdział 1 „**Przepisy ogólne**" (art. 1–10),

[35] https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/informacje-o-strategii-na-rzecz-odpowiedzialnego-rozwoju, (dostęp: 23.05.2021 r.).

[36] https://www.gov.pl/documents/31305/436699/program_zintegrowanej_informatyzacji_panstwa_1.pdf/4dbc647e-a6f5-3c66-576a-b3006163bb5a (dostęp: 23.05.2021 r.).

[37] *Tallinn Declaration on eGovernment*, https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/ministerial-declaration-egovernment-tallinn-declaration (dostęp: 23.05.2021 r.). Zob. uzasadnienie u.d.e., s. 9–10.

– rozdział 2 „**Adres do doręczeń elektronicznych i skrzynka doręczeń**" (art. 11–24),
– rozdział 3 „**Baza adresów elektronicznych**" (art. 25–37),
– rozdział 4 „**Świadczenie usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej**" (art. 38–54),
– rozdział 5 „**Odpowiedzialność operatora wyznaczonego oraz postępowanie reklamacyjne**" (art. 55–57),
– rozdział 6 „**Systemy teleinformatyczne wspierające świadczenie usług doręczeń elektronicznych**" (art. 58–60),
– rozdział 7 „**Zmiany w przepisach**" (art. 61–146) i
– rozdział 8 „**Przepisy przejściowe, dostosowujące i przepis końcowy**" (art. 147–166).

Poszczególne części merytoryczne są zróżnicowane objętościowo (od 3 do 17 artykułów), przy czym rozdział obejmujący nowelizacje przepisów szczególnych liczy aż 86 artykułów. Stosunkowo obszerny jest także ostatni rozdział o charakterze intertemporalnym, zawierający 20 artykułów.

Nowelizacją dokonaną ustawą z 30.03.2021 r. o zmianie ustawy – Prawo celne oraz niektórych innych ustaw dodano art. 115a u.d.e., modyfikujący art. 23b ust. 1 ustawy z 19.11.2009 r. o grach hazardowych[38].

4. Ustawy zmieniane

Spójności regulacji w zakresie doręczeń elektronicznych ma służyć wiele modyfikacji wprowadzonych do innych ustaw przez komentowany akt normatywny. Ustawodawca nie zdecydował się na pełne wyodrębnienie materii doręczeń elektronicznych z przepisów szczególnych, unormowania rozdziałów merytorycznych ustawy o doręczeniach elektronicznych są jednak funkcjonalnie uzupełniane poprzez nowelizacje innych ustaw.

[38] Dz.U. z 2020 r. poz. 2094 ze zm.

W uzasadnieniu projektu zmiany zawarte w rozdziale 7 u.d.e. podzielono na trzy grupy:

1) **zmiany w ustawach bezpośrednio powiązanych**
2) **zmiany w kodeksach** oraz
3) **zmiany w pozostałych ustawach**.

Do pierwszej grupy zaliczono modyfikacje:

– ustawy z 5.09.2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej[39];
– ustawy z 23.11.2012 r. – Prawo pocztowe[40];
– ustawy z 17.02.2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne;
– ustawy z 6.03.2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy[41];
– ustawy z 20.08.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym[42];
– ustawy z 26.05.1982 r. – Prawo o adwokaturze[43], ustawy z 6.07.1982 r. o radcach prawnych[44], ustawy z 14.02.1991 r. – Prawo o notariacie[45], ustawy z 5.07.1996 r. o doradztwie podatkowym[46], ustawy z 11.04.2001 r. o rzecznikach patentowych[47], ustawy z 15.06.2007 r. o licencji doradcy restrukturyzacyjnego[48], ustawy z 15.12.2016 r. o Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej[49] (przede wszystkim w zakresie wprowadzenia obowiązków związanych z posiadaniem adresu elektronicznego przez podmioty profesjonalne);

[39] Dz.U. z 2020 r. poz. 1173 ze zm.
[40] Dz.U. z 2020 r. poz. 1041 ze zm.
[41] Dz.U. z 2020 r. poz. 2296 ze zm.
[42] Dz.U. z 2021 r. poz. 112 ze zm.
[43] Dz.U. z 2020 r. poz. 1651 ze zm.
[44] Dz.U. z 2020 r. poz. 75 ze zm.
[45] Dz.U. z 2020 r. poz. 1192 ze zm.
[46] Dz.U. z 2020 r. poz. 130 ze zm.
[47] Dz.U. z 2021 r. poz. 944 ze zm.
[48] Dz.U. z 2020 r. poz. 242 ze zm.
[49] Dz.U. z 2020 r. poz. 762 ze zm.

– ustawy z 6.04.1990 r. o Policji[50], ustawy z 12.10.1990 r. o Straży Granicznej[51], ustawy z 24.08.2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych[52], ustawy z 24.05.2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu[53], ustawy z 11.09.2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych[54], ustawy z 9.06.2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym[55], ustawy z 9.06.2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz o Służbie Wywiadu Wojskowego[56], ustawy z 9.04.2010 r. o Służbie Więziennej[57], ustawy z 16.11.2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej[58], ustawy z 8.12.2017 r. o Służbie Ochrony Państwa[59];
– oraz ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych[60].

Do drugiej grupy zaliczono zmiany w kodeksach (a w istocie w kodeksach i ustawach zawierających przepisy o charakterze procesowym), tj. zmiany:
– ustawy z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego;
– ustawy z 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa[61];
– ustawy z 25.06.2015 r. – Prawo konsularne[62];
– ustawy z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego[63];
– ustawy z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego[64].

W ramach trzeciej grupy znalazły się zmiany o charakterze wynikowym w następujących aktach prawnych:

50 Dz.U. z 2020 r. poz. 360 ze zm.
51 Dz.U. z 2020 r. poz. 305 ze zm.
52 Dz.U. z 2020 r. poz. 431 ze zm.
53 Dz.U. z 2020 r. poz. 27 ze zm.
54 Dz.U. z 2020 r. poz. 860 ze zm.
55 Dz.U. z 2019 r. poz. 1921 ze zm.
56 Dz.U. z 2019 r. poz. 687 ze zm.
57 Dz.U. z 2020 r. poz. 848 ze zm.
58 Dz.U. z 2021 r. poz. 422 ze zm.
59 Dz.U. z 2021 r. poz. 575 ze zm.
60 Dz.U. z 2021 r. poz. 423 ze zm.
61 Dz.U. z 2020 r. poz. 1325 ze zm.
62 Dz.U. z 2021 r. poz. 823 ze zm.
63 Dz.U. z 2020 r. poz. 1575 ze zm.
64 Dz.U. z 2021 r. poz. 534 ze zm.

– ustawie z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny[65];
– ustawie z 17.06.1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji[66];
– ustawie z 16.09.1982 r. – Prawo spółdzielcze[67];
– ustawie z 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych[68];
– ustawie z 15.02.1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych[69];
– ustawie z 10.12.1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin[70];
– ustawie z 7.07.1994 r. – Prawo budowlane[71];
– ustawie z 23.12.1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli[72];
– ustawie z 13.10.1995 r. – Prawo łowieckie[73];
– ustawie z 21.06.1996 r. o szczególnych formach sprawowania nadzoru przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych[74];
– ustawie z 13.09.1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach[75];
– ustawie z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe[76];
– ustawie z 20.11.1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne[77];
– ustawie z 25.06.1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa[78];
– ustawie z 10.09.1999 r. – Kodeks karny skarbowy[79],
– ustawie z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych[80];

65 Dz.U. z 2020 r. poz. 1740 ze zm.
66 Dz.U. z 2020 r. poz. 1427 ze zm.
67 Dz.U. z 2021 r. poz. 648 ze zm.
68 Dz.U. z 2020 r. poz. 1426 ze zm.
69 Dz.U. z 2020 r. poz. 1406 ze zm.
70 Dz.U. z 2020 r. poz. 586 ze zm.
71 Dz.U. z 2020 r. poz. 1333 ze zm.
72 Dz.U. z 2020 r. poz. 1200 ze zm.
73 Dz.U. z 2020 r. poz. 1683 ze zm.
74 Dz.U. z 2020 r. poz. 13 ze zm.
75 Dz.U. z 2021 r. poz. 888 ze zm.
76 Dz.U. z 2020 r. poz. 1896 ze zm.
77 Dz.U. z 2020 r. poz. 1905 ze zm.
78 Dz.U. z 2020 r. poz. 870 ze zm.
79 Dz.U. z 2021 r. poz. 408 ze zm.
80 Dz.U. z 2020 r. poz. 1526 ze zm.

– ustawie z 21.12.2000 r. o dozorze technicznym[81];
– ustawie z 24.08.2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia[82];
– ustawie z 30.08.2002 r.– Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi;
– ustawie z 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe[83];
– ustawie z 27.03.2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym[84];
– ustawie z 11.04.2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego[85];
– ustawie z 22.05.2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych[86];
– ustawie z 11.09.2019 r. – Prawo zamówień publicznych[87];
– ustawie z 11.03.2004 r. o podatku od towarów i usług[88];
– ustawie z 20.04.2004 r. o pracowniczych programach emerytalnych[89];
– ustawie z 27.05.2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi[90];
– ustawie z 17.12.2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych[91];
– ustawie z 29.07.2005 r. o nadzorze nad rynkiem kapitałowym[92];
– ustawie z 29.07.2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi[93];
– ustawie z 13.07.2006 r. o dokumentach paszportowych[94];
– ustawie z 17.10.2008 r. o zmianie imienia i nazwiska[95];

81 Dz.U. z 2021 r. poz. 272 ze zm.
82 Dz.U. z 2021 r. poz. 457 ze zm.
83 Dz.U. z 2020 r. poz. 1228 ze zm.
84 Dz.U. z 2021 r. poz. 741 ze zm.
85 Dz.U. z 2020 r. poz. 1655 ze zm.
86 Dz.U. z 2021 r. poz. 854 ze zm.
87 Dz.U. poz. 2019 ze zm.
88 Dz.U. z 2021 r. poz. 685 ze zm.
89 Dz.U. z 2020 r. poz. 686 ze zm.
90 Dz.U. z 2021 r. poz. 605 ze zm.
91 Dz.U. z 2021 r. poz. 289 ze zm.
92 Dz.U. z 2020 r. poz. 1400 ze zm.
93 Dz.U. z 2021 r. poz. 328 ze zm.
94 Dz.U. z 2020 r. poz. 617 ze zm.
95 Dz.U. z 2020 r. poz. 707 ze zm.

– ustawie z 6.12.2008 r. o podatku akcyzowym[96];
– ustawie z 17.07.2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji[97];
– ustawie z 9.04.2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych[98];
– ustawie z 27.08.2009 r. o finansach publicznych[99],
– ustawie z 6.08.2010 r. o dowodach osobistych[100];
– ustawie z 24.09.2010 r. o ewidencji ludności[101];
– ustawie z 12.05.2011 r. o kredycie konsumenckim[102];
– ustawie z 9.06.2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze[103];
– ustawie z 11.10.2013 r. o wzajemnej pomocy przy dochodzeniu podatków, należności celnych i innych należności pieniężnych[104];
– ustawie z 12.12.2013 r. o cudzoziemcach[105],
– ustawie z 13.12.2013 r. o rodzinnych ogrodach działkowych[106];
– ustawie z 23.10.2014 r. o odwróconym kredycie hipotecznym[107];
– ustawie z 28.11.2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego[108];
– ustawie z 5.02.2015 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego[109];
– ustawie z 20.02.2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020[110],

96 Dz.U. z 2020 r. poz. 722 ze zm.
97 Dz.U. z 2020 r. poz. 1077 ze zm.
98 Dz.U. z 2020 r. poz. 389 ze zm.
99 Dz.U. z 2021 r. poz. 305 ze zm.
100 Dz.U. z 2021 r. poz. 816 ze zm.
101 Dz.U. z 2021 r. poz. 510 ze zm.
102 Dz.U. z 2019 r. poz. 1083 ze zm.
103 Dz.U. z 2020 r. poz. 1064 ze zm.
104 Dz.U. z 2020 r. poz. 765 ze zm.
105 Dz.U. z 2020 r. poz. 35 ze zm.
106 Dz.U. z 2017 r. poz. 2176 ze zm.
107 Dz.U. z 2016 r. poz. 786 ze zm.
108 Dz.U. z 2021 r. poz. 709 ze zm.
109 Dz.U. z 2020 r. poz. 1341 ze zm.
110 Dz.U. z 2021 r. poz. 182 ze zm.

– ustawie z 20.02.2015 r. o odnawialnych źródłach energii[111];
– ustawie z 12.06.2015 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych[112];
– ustawie z 5.08.2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym[113];
– ustawie z 11.09.2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej[114];
– ustawie z 23.03.2017 r. o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami[115];
– ustawie z 28.02.2018 r. o kosztach komorniczych[116];
– ustawie z 1.03.2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu[117];
– ustawie z 22.11.2018 r. o dokumentach publicznych[118];
– ustawie z 8.08.1996 r. o Radzie Ministrów[119];
– ustawie z 27.08.2009 r. o finansach publicznych[120];
– ustawie z 13.02.2020 r. o ochronie roślin przed agrofagami[121],
– ustawie z 2.03.2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych[122], ustawie z 16.04.2020 r. o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2[123] oraz w ustawie z 14.05.2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie dzia-

111 Dz.U. z 2021 r. poz. 610 ze zm.
112 Dz.U. z 2021 r. poz. 332 ze zm.
113 Dz.U. z 2019 r. poz. 2279 ze zm.
114 Dz.U. z 2020 r. poz. 895 ze zm.
115 Dz.U. z 2020 r. poz. 1027 ze zm.
116 Dz.U. z 2021 r. poz. 210 ze zm.
117 Dz.U. z 2020 r. poz. 971 ze zm.
118 Dz.U. z 2020 r. poz. 725 ze zm.
119 Dz.U. z 2021 r. poz. 178 ze zm.
120 Dz.U. z 2021 r. poz. 305 ze zm.
121 Dz.U. z 2021 r. poz. 256 ze zm.
122 Dz.U. z 2020 r. poz. 1842 ze zm.
123 Dz.U. z 2021 r. poz. 737 ze zm.

łań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2[124].

5. Delegacje ustawowe

Specyfika przedmiotu komentowanej ustawy przemawia za tym, by elementy techniczne o zmiennym charakterze zostały przewidziane do uregulowania w aktach wykonawczych tak, by zapewnić większą stabilność ustawy przy zachowaniu możliwości elastycznego ich normowania w rozporządzeniach.

W ustawie o doręczeniach elektronicznych zawarto pięć delegacji do wydania rozporządzenia, w tym: jedną dla ministra właściwego do spraw informatyzacji (art. 38 ust. 6 u.d.e.); jedną dla ministra właściwego do spraw łączności, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji (art. 50 u.d.e.); jedną dla ministra właściwego do spraw łączności oraz ministra właściwego do spraw informatyzacji w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych (art. 52 ust. 5 u.d.e.); jedną dla ministra właściwego do spraw łączności oraz ministra właściwego do spraw informatyzacji (art. 57 ust. 4 u.d.e.) oraz jedną dla Ministra Sprawiedliwości, a ponadto delegacje do wydania rozporządzeń w przepisach zmieniających siedem ustaw.

W świetle § 63 z.t.p. przepisy upoważniające do wydania rozporządzenia powinny określać: organ właściwy do wydania rozporządzenia, rodzaj aktu, zakres spraw przekazywanych do uregulowania w rozporządzeniu oraz wytyczne dotyczące jego treści.

I tak, zgodnie z **art. 38 ust. 6 u.d.e.**, **minister właściwy do spraw informatyzacji** określi, w drodze rozporządzenia, gwarantowaną dostępność oraz gwarantowaną pojemność skrzynek doręczeń dla podmiotów publicznych oraz podmiotów niepublicznych, uwzględniając charakter podmiotów publicznych korzystających ze skrzynki doręczeń, w tym wyko-

[124] Dz.U. z 2020 r. poz. 875 ze zm.

rzystywanie przez te podmioty reguł przekazywania korespondencji do innych systemów teleinformatycznych w sposób automatyczny, mając na celu zachowanie niezbędnej ciągłości świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego (art. 155 ust. 8 u.d.e.).

Z kolei **art. 50 u.d.e.** stanowi, iż **minister właściwy do spraw łączności w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji** określi, w drodze rozporządzenia:

1) wskaźniki czasu przebiegu przesyłek listowych w ramach publicznej usługi hybrydowej, z tym że doręczenie przesyłki nastąpi w czasie nie dłuższym niż 6 dni od dnia nadania,
2) wymagania dotyczące przyjmowania i doręczania przesyłek listowych w ramach publicznej usługi hybrydowej, w tym:
   a) sposób przekazywania i warunki przyjmowania przesyłek listowych,
   b) sposób ustalania, czy przesyłka listowa nadaje się do przekształcenia w postać papierową,
   c) szczegółowy tryb postępowania, w przypadku gdy przesyłka listowa nie nadaje się do przekształcenia w postać papierową,
   d) maksymalny czas przechowywania przez operatora wyznaczonego przesyłek listowych nadanych za pomocą środków komunikacji elektronicznej w ramach publicznej usługi hybrydowej,
   e) sposób dokumentowania wykonania usługi doręczenia przesyłki listowej w ramach publicznej usługi hybrydowej jako przesyłki rejestrowanej, o której mowa w art. 3 pkt 23 pr. poczt., w tym formę i sposób wystawiania dokumentu elektronicznego potwierdzającego odbiór przesyłki rejestrowanej,
   f) terminy odbioru przesyłek listowych z placówki pocztowej operatora wyznaczonego i sposób postępowania z przesyłkami nieodebranymi,
   g) wymagania w zakresie opakowania przesyłek listowych,
   h) sposób przekształcenia w postać papierową, w tym rozmieszczenia oznaczenia adresata, adresu oraz innych oznaczeń na stronie adresowej przesyłki listowej,

3) okoliczności uznania usług za niewykonane lub nienależycie wykonane,
4) maksymalną łączną wielkość załączników w pojedynczej korespondencji

– mając na uwadze sprawne realizowanie publicznej usługi hybrydowej oraz zachowanie odpowiednich standardów i bezpieczeństwa doręczanej korespondencji.

Według **art. 52 ust. 5 u.d.e. minister właściwy do spraw łączności oraz minister właściwy do spraw informatyzacji w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych** określą, w drodze rozporządzenia, odrębnie dla każdej z usług metodologię ustalania opłat, za przekazywanie korespondencji przy użyciu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej, uwzględniając konieczność zapewnienia jej przejrzystości i celowości.

Natomiast na podstawie **art. 57 ust. 4 u.d.e. minister właściwy do spraw łączności oraz minister właściwy do spraw informatyzacji** określą, w drodze rozporządzenia:

1) szczegółowe warunki, jakim ma odpowiadać reklamacja za niewykonanie lub nienależyte wykonanie publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej,
2) szczegółowy tryb postępowania reklamacyjnego,
3) sposób wnoszenia reklamacji,
4) termin wnoszenia reklamacji

– mając na uwadze maksymalne uproszczenie procedur reklamacyjnych w obrocie krajowym, zapewnienie ich przejrzystości oraz niezbędną ochronę interesu nadawcy i adresata, zakres odpowiedzialności operatora wyznaczonego z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej oraz sposób świadczenia tych usług.

Powyższe upoważnienia mają charakter obligatoryjny, co oznacza, że ich wydanie uznaje się za niezbędne do funkcjonowania ustawy (por. § 68

z.t.p.). Charakter fakultatywny przyznano natomiast delegacji z **art. 155 ust. 8 u.d.e.**, wskazującej, iż **Minister Sprawiedliwości**, mając na uwadze warunki techniczne i organizacyjne oraz konieczność zapewnienia sprawnego toku postępowania, może określić, w drodze rozporządzenia, terminy, od których w postępowaniach w sprawach z poszczególnych zakresów albo w poszczególnych sądach pismo procesowe będzie można wnosić także na adres do doręczeń elektronicznych sądu, a organy procesowe będą mogły dokonywać doręczeń na adresy do doręczeń elektronicznych wpisane do bazy adresów elektronicznych (BAE) lub na adresy powiązane z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, za pomocą której wniesiono pismo, jeżeli adres do doręczeń elektronicznych strony albo uczestnika postępowania nie został wpisany do BAE, albo za pokwitowaniem przez operatora wyznaczonego w ramach publicznej usługi hybrydowej.

Ponadto delegacje do wydania rozporządzeń zawarto w przepisach zmieniających: **Kodeks postępowania cywilnego, ustawę o Radzie Ministrów, Kodeks postępowania karnego, Ordynację podatkową, ustawę o finansach publicznych, Prawo o aktach stanu cywilnego oraz ustawę z 2.03.2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19.**

Zgodnie z dodanym przez **art. 63 pkt 1 u.d.e. art. 125 § 6 k.p.c. Minister Sprawiedliwości** w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji określi, w drodze rozporządzenia, warunki techniczne i organizacyjne oraz sposób wnoszenia pism procesowych wnoszonych na adres do doręczeń elektronicznych, mając na względzie skuteczność wnoszenia pism, ochronę praw osób wnoszących pisma oraz konieczność zapewnienia sprawnego toku postępowania. Podobnie, w świetle dodanego przez **art. 63 pkt 2 u.d.e. art. 131^2 § 3 k.p.c. Minister Sprawiedliwości** w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji określi, w drodze rozporządzenia, warunki techniczne i organizacyjne oraz szczegółowy tryb i sposób dokonywania doręczeń elektronicznych, mając na względzie zapewnienie skuteczności doręczeń,

ochronę praw osób, którym pisma są doręczane, oraz konieczność zapewnienia sprawnego toku postępowania.

Na podstawie dodanego przez **art. 80 u.d.e. art. 10b ust. 4 u.RM Rada Ministrów** określi, w drodze rozporządzenia, sposób używania wizerunku orła ustalonego dla godła oraz barw Rzeczypospolitej Polskiej do celów wspólnej identyfikacji wizualnej oraz wzory znaków graficznych i typograficznych lub sposób tworzenia takich znaków oraz zakres i sposób ich stosowania, mając na uwadze zapewnienie jednolitości i spójności w ich prezentowaniu przy zachowaniu nienaruszalności wzorów symboli Rzeczypospolitej Polskiej.

Dodany przez **art. 82 pkt 2 u.d.e. art. 100b § 5 k.p.k.** stanowi natomiast, iż **Minister Sprawiedliwości** określi, w drodze rozporządzenia, strukturę systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 100a (systemu, w którym zamieszcza się orzeczenia oraz podlegające zaskarżeniu zarządzenia niezwłocznie po ich wydaniu), jego minimalną funkcjonalność, warunki organizacyjno-techniczne gromadzenia i pobierania zgromadzonych w nim danych oraz sposób opatrywania kopii, o których mowa w § 2, unikalnym oznaczeniem identyfikującym, a ponadto może określić podmiot, któremu powierza realizację zadań związanych z prowadzeniem tego systemu, oraz zakres zadań powierzonych do realizacji, uwzględniając konieczność zapewnienia powszechnej dostępności zgromadzonych danych, zapewnienia sprawności wprowadzania danych do systemu, zapewnienia kompletności i prawidłowości danych przetwarzanych w systemie oraz potrzebę zabezpieczenia danych przed nieuprawnionym dostępem do nich.

Zgodnie ze zmienionym przez **art. 82 pkt 15 u.d.e. art. 141 k.p.k. Minister Sprawiedliwości** w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw łączności określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb doręczania pism organów procesowych, z wyłączeniem doręczeń, o których mowa w art. 131 § 1 pkt 1, mając na uwadze konieczność zapewnienia sprawnego toku postępowania, a także właściwej realizacji gwarancji procesowych jego uczestników.

Z kolei zmieniony przez **art. 84 pkt 26 u.d.e. art. 138j § 2 o.p.** zawiera upoważnienie dla **ministra właściwego do spraw finansów publicznych** do określenia, w drodze rozporządzenia, sposobu przesyłania pełnomocnictwa ogólnego, pełnomocnictwa szczególnego oraz pełnomocnictwa do doręczeń, jeżeli zostały one utrwalone w postaci elektronicznej, przy uwzględnieniu potrzeby zapewnienia bezpieczeństwa, wiarygodności i niezaprzeczalności danych zawartych w pełnomocnictwach oraz potrzeby ich ochrony przed nieuprawnionym dostępem.

Dodany przez **u.d.e. do u.f.p. art. 35d** stanowi zaś, iż **Rada Ministrów** określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje działań, o których mowa w art. 35a ust. 1 i art. 35b, oraz sposób ich realizacji, w tym okres, w którym mają być realizowane, a także kwotę lub kwoty finansowania lub dofinansowania z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych, do wysokości których nie powstaje obowiązek określony w art. 35a ust. 1, mając na uwadze zapewnienie przejrzystości i dostępności informacji o sposobie finansowania lub dofinansowania zadań określonych w art. 35a ust. 1 i 2, dokumentowania tych działań, a także uwzględniając dostosowanie wysokości kwoty finansowania lub dofinansowania, do wysokości której nie powstaje obowiązek określony w art. 35a ust. 1, do rodzaju lub wagi danego zadania (por. rozporządzenie Rady Ministrów z 7.05.2021 r. w sprawie określenia działań informacyjnych podejmowanych przez podmioty realizujące zadania finansowane lub dofinansowane z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych[125]).

Zgodnie ze zmienionym przez **art. 126 pkt 8 u.d.e. art. 54 p.a.s.c. minister właściwy do spraw zdrowia w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji** określi, w drodze rozporządzenia, wzór karty urodzenia oraz wzór karty martwego urodzenia, o której mowa w ust. 4, uwzględniając przejrzystość i kompletność wymaganych danych. Podobnie w związku z okresem przejściowym do 1.01.2023 r., zgodnie ze zmienionym przez **art. 126 pkt 24 u.d.e. art. 144 ust. 6 i 7 p.a.s.c. minister właściwy do spraw zdrowia w porozumieniu z mini-**

125 Dz.U. poz. 953.

strem właściwym do spraw informatyzacji określi, w drodze rozporządzenia, wzór karty urodzenia, o której mowa w ust. 1, oraz wzór karty martwego urodzenia, o której mowa w ust. 2, w tym sporządzanych w postaci elektronicznej, uwzględniając przejrzystość i kompletność wymaganych danych, jak również **minister właściwy do spraw zdrowia w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych i ministrem właściwym do spraw informatyzacji** określi, w drodze rozporządzenia, wzór karty zgonu, o której mowa w ust. 3, w tym sporządzanej w postaci elektronicznej, uwzględniając zakres danych konieczny do sporządzenia aktu zgonu oraz umożliwienia pochówku osoby zmarłej.

Ostatnie upoważnienie wiąże się z dodaniem przez **art. 144 u.d.e. art. 15zzu[10h] ust. 8 i 9 do u.COVID**, zgodnie z którym **minister właściwy do spraw łączności** określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki udzielania środków, o których mowa w ust. 1, jak również szczegółowe warunki udzielania dotacji, o której mowa w ust. 2, zwolnionych z wymogu notyfikacji Komisji Europejskiej, mając na uwadze potrzebę zapewnienia zgodności przyznawania tych środków z rynkiem wewnętrznym.

Zawarte w komentowanej ustawie upoważnienia do stanowienia aktów wykonawczych są zasadniczo zgodne z zasadami techniki prawodawczej, określając w miarę precyzyjnie zakres przedmiotowy poszczególnych rozporządzeń, a w sposób zróżnicowany także wytyczne co do ich treści. Generalnie stopień szczegółowości wytycznych jest dostosowany do rodzaju spraw przekazywanych do uregulowania w rozporządzeniu, a wytyczne są bardziej szczegółowe, gdy przekazywane sprawy dotyczą sytuacji prawnej obywateli (por. § 66 ust. 2 z.t.p.). Przeważająca część z zakresu spraw przekazanych na podstawie delegacji ustawy o doręczeniach elektronicznych do uregulowania w rozporządzeniach ma charakter wykonawczy, techniczny. Do 1.06.2021 r. nie opublikowano w Dz.U. rozporządzeń wykonawczych do ustawy o doręczeniach elektronicznych.

Martyna Wilbrandt-Gotowicz

USTAWA

z dnia 18 listopada 2020 r.

o doręczeniach elektronicznych[1]

(Dz.U. poz. 2320; zm.: Dz.U. z 2021 r. poz. 72, poz. 802)

[1] Niniejsza ustawa została notyfikowana Komisji Europejskiej w dniu 29.10.2019 r. pod numerem 2019/533/PL, zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 23.12.2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz.U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597), które wdraża dyrektywę (UE) 2015/1535 Parlamentu Europejskiego i Rady z 9.09.2015 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz.Urz. UE L 241, s. 1).

ROZDZIAŁ 1

Przepisy ogólne

Wstęp

1. Rozdział 1 komentowanej ustawy zawiera przepisy ogólne, które zgodnie z § 21 z.t.p. powinny odnosić się do określenia zakresu spraw regulowanych ustawą i podmiotów, których ona dotyczy, lub spraw i podmiotów wyłączonych spod jej regulacji oraz objaśnień użytych w ustawie określeń i skrótów, a także innych postanowień wspólnych dla wszystkich albo dla większości przepisów merytorycznych zawartych w ustawie. Składa się on z 10 artykułów, w ramach których określono:

a) **przedmiot regulacji** (art. 1);
b) **definicje kluczowych dla regulacji pojęć** (art. 2);
c) **zakres wyłączeń od stosowania ustawy** (art. 3);
d) **założenia konstrukcyjne doręczeń elektronicznych**, w tym:
   – wymóg elektronicznego doręczania korespondencji przez podmiot publiczny za potwierdzeniem z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego na właściwy adres do doręczeń elektronicznych – adres wpisany do BAE bądź adres elektroniczny, z którego podmiot niepubliczny nadał korespondencję (art. 4);

– przesłanki doręczania korespondencji przez podmiot publiczny za potwierdzeniem z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej (art. 5);
– wyłączenia doręczeń elektronicznych na właściwy adres do doręczeń bądź z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej (art. 6);
– skutki prawne wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do BAE (art. 7);
– obowiązek posiadania przez podmiot publiczny adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE (art. 8);
– podmioty zobowiązane do posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE (art. 9);
– prawo do posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE przez podmioty do tego niezobowiązane (art. 10).

2. Z regulacji tych można wyprowadzić pewne (nienazwane wprost przez ustawodawcę) **zasady doręczeń elektronicznych** jako normy systemu prawa mające szczególne znaczenie dla tej jego części, która obejmuje regulację doręczeń elektronicznych dokonywanych **przez podmioty publiczne** w ramach różnych procedur prawnych[2]. Do zasad tych zaliczam:
– **zasadę domyślnej cyfrowości** doręczeń podmiotów publicznych – **powszechności** stosowania doręczeń elektronicznych korespondencji wymagającej uzyskania potwierdzenia jej nadania lub odbioru przez podmioty publiczne (por. art. 4);
– **zasadę kwalifikowanej formy** doręczeń elektronicznych – co do zasady z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego (por. art. 4 ust. 1);
– **zasadę pierwszeństwa** doręczeń na adres z BAE (por. art. 4 ust. 1);

[2] Zgodnie bowiem z definicją J. Wróblewskiego, „ogólne zasady prawa to normy systemu prawa (lub uznane konsekwencje tych norm), które zostają ocenione jako zasadnicze, to znaczy jako szczególnie ważne dla systemu prawa lub jego części" [w:] W. Lang, J. Wróblewski, S. Zawadzki, *Teoria państwa i prawa*, Warszawa 1986, s. 399.

– **zasadę akcesoryjności** doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych, z którego podmiot niepubliczny nadał korespondencję, w przypadku braku adresu podmiotu niepublicznego w BAE (art. 4 ust. 2);
– **zasadę dostępności** doręczeń, także w przypadku niemożności doręczenia na adres do doręczeń elektronicznych bądź w przypadku pozbawienia wolności (art. 5);
– **zasadę hybrydowości** doręczeń związaną z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej (art. 5);
– **zasadę komplementarności, równoważności** (skutku) doręczeń za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej (pośrednio art. 4 i 5);
– **zasadę potwierdzalności** doręczeń w zakresie nadania lub odbioru korespondencji (art. 4, 5);
– **zasadę ograniczenia wyłączeń** w stosowaniu doręczeń elektronicznych (art. 6);
– **zasadę skuteczności wpisu** adresu do doręczeń elektronicznych do BAE (art. 7 ust. 1);
– **zasadę informowania** o skutkach wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do BAE oraz utworzenia adresu do doręczeń powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (art. 7 ust. 2);
– **zasadę obligatoryjności** posiadania przez podmiot publiczny adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE, powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (art. 8);
– **zasadę rozszerzonej** na podmioty profesjonalne **obligatoryjności** posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE, powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (art. 9);
– **zasadę fakultatywności** posiadania **przez podmioty nieprofesjonalne** adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (art. 10) wraz z
– **zasadą** ustanawiającą **prawo** do posiadania takiego adresu w BAE przez podmiot nieprofesjonalny (art. 10).

Na tym tle **metazasadą**, wyłaniającą się z całości regulacji, jest **zasada inkluzywności**, przejawiająca się z jednej strony w powszechności stosowania doręczeń elektronicznych przez podmioty publiczne i dostępności doręczeń dla wszystkich podmiotów (w tym osób niekorzystających z technologii cyfrowych), z drugiej zaś – w kompleksowym, łączącym w całość uregulowaniu tej materii przez komentowaną ustawę (samoistnie lub poprzez przepisy zmieniające inne akty). Powszechność obejmuje przy tym trzy rodzaje dostępności: technologiczną, przestrzenną oraz informacyjną[3], które powinny być łącznie brane pod uwagę przy ocenie skuteczności regulacji prawnych. Zasada inkluzywności ma zatem częściowo **charakter postulatywny**, dopiero ewaluacja praktyki wdrażania nowego systemu doręczeń elektronicznych i trwałości przyjętych unormowań wykaże, w jakim stopniu będzie ona realizowana.

3. Materia doręczeń elektronicznych jest ściśle powiązana z bezpośrednio skutecznymi unijnymi przepisami w zakresie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania, a zarówno publiczna usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego, jak i kwalifikowana usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego definiowane są w art. 2 poprzez odesłanie do **rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z 23.07.2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylającego dyrektywę 1999/93/WE**. Dlatego wiążące pozostają ustanowione tam przez europejskiego prawodawcę:
- zasada równoważności kwalifikowanego podpisu elektronicznego z podpisem własnoręcznym,
- zasada niedyskryminacji usług zaufania,
- zasada neutralności technologicznej,
- zasada domniemania integralności danych, dokładności daty i czasu oraz autentyczności pochodzenia tych danych związanego z kwalifikowanymi usługami zaufania,

[3] Zob. M. Błażejewski, *Wartości w e-administracji i ich wyważanie* [w:] *Aksjologia prawa administracyjnego,* t. I, red. J. Zimmermann, Warszawa 2017, s. 201.

– zasada wzajemnego transgranicznego uznawania kwalifikowanych podpisów, pieczęci i elektronicznych znaczników czasu,
– zasada certyfikacji kwalifikowanych urządzeń do składania podpisów i pieczęci elektronicznych,
– zasada wzajemnego transgranicznego uznawania notyfikowanych systemów identyfikacji elektronicznej,
– zasada dobrowolności notyfikacji systemów identyfikacji elektronicznej,
– zasada interoperacyjności systemów identyfikacji elektronicznych i usług zaufania,
– zasada swobodnego obrotu usług zaufania na rynku wewnętrznym,
– zasada swobodnego kreowania usług zaufania na rynkach krajowych,
– zasada neutralności technologicznej i otwartego podejścia do innowacji,
– zasada międzynarodowego uznawania usług zaufania,
– zasada równego dostępu do usług zaufania,
– zasada bezpieczeństwa transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym,
– zasada zaufania do poziomów bezpieczeństwa,
– zasada współpracy państw,
– zasada stosowania dobrych praktyk,
– zasada bezpieczeństwa i ciągłości transgranicznej opieki zdrowotnej,
– zasada zgodności z regulacjami dotyczącymi ochrony danych osobowych[4].

W kontekście doręczeń elektronicznych wskazać należy, iż **zasada niedyskryminacji** *explicite* dotyczy także usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Zgodnie z art. 43 ust. 1 rozporządzenia 910/2014 nie jest bowiem kwestionowany skutek prawny danych wysłanych i otrzymanych przy użyciu usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego ani ich dopuszczalność jako dowodu w postępowaniu sądowym wyłącz-

[4] M. Marucha-Jaworska, *Rozporządzenie eIDAS. Zagadnienia prawne i techniczne*, Warszawa 2017, s. 49. Na ten temat zob. też A. Monarcha-Matlak, *Usługi zaufania i identyfikacja elektroniczna*, „Acta Iuris Stetinensis" 2018/3, s. 145–147.

nie z tego powodu, że dane te mają postać elektroniczną lub że nie spełniają wszystkich wymogów kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Przesłaniem tej zasady jest wprowadzenie jasnej i przejrzystej regulacji, zgodnie z którą każda usługa tego typu, bez względu na technologię, z jaką jest powiązana, jest prawnie skuteczna w obszarze całego systemu prawnego[5].

Natomiast z art. 43 ust. 2 rozporządzenia 910/2014 wynika **zasada domniemania integralności danych, dokładności daty i czasu wskazanych przez kwalifikowaną usługę doręczenia elektronicznego** („Dane wysłane i otrzymane przy użyciu kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego korzystają z domniemania integralności danych, wysłania tych danych przez zidentyfikowanego nadawcę i otrzymania ich przez zidentyfikowanego adresata oraz dokładności daty i czasu wysłania i otrzymania wskazanych przez kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego").

4. Poza rozporządzeniem 910/2014 w **katalogu definicji** zawartych art. 2 u.d.e. znalazło się wiele **odesłań konkretnych** (szczegółowych) do innych aktów (ustawy z 18.07.2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną, ustawy z 23.11.2012 r. – Prawo pocztowe, ustawy z 27.08.2009 r. o finansach publicznych, ustawy z 5.09.2016 r. o usługach zaufania oraz o identyfikacji elektronicznej). Powinno to być oceniane z uwzględnieniem wymogów § 22 z.t.p. (związanych z możliwością zamieszczenia odesłania tylko wtedy, gdy uregulowania zawarte w aktach będących przedmiotem odesłania uzupełniają lub odmiennie regulują sprawy normowane ustawą). Należy mieć również na uwadze, iż w świetle § 4 z.t.p. ustawa nie może powtarzać przepisów zamieszczonych w innych ustawach ani postanowień umów międzynarodowych ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską oraz dających się bezpośrednio stosować postanowień aktów normatywnych ustanowionych przez organizacje międzynarodowe lub organy międzynarodowe. Zawarte w art. 2 u.d.e. ode-

[5] Por. M. Marucha-Jaworska, *Podpisy elektroniczne, biometria, identyfikacja elektroniczna*, Warszawa 2015, s. 85.

słania zewnętrzne mają zatem zapobiegać mnożeniu w systemie prawnym definicji tożsamych instytucji prawnych bądź powielaniu treści definicji zawartych w innych przepisach. Sprawia to, iż **przepisy u.d.e. powinny być interpretowane systemowo** z uwzględnieniem regulacji szczególnych, unormowań prawa unijnego i materii określonej w aktach obejmujących poszczególne procedury prawne z udziałem podmiotów publicznych (zob. komentarz do art. 2).

Pierwotny tytuł projektu ustawy odnosił się do elektronizacji doręczeń oraz zmiany niektórych innych ustaw, podkreślając aspekt dynamiczny regulacji jako modernizującej dotychczasowy system doręczeń. Komentowana ustawa ze względu na jej zakres przedmiotowy cel ten realizuje. Przyjęty, uproszczony tytuł w większym zakresie odpowiada przy tym sygnalizacji potrzeby kompletności i spójności regulacji zmodernizowanej instytucji doręczeń elektronicznych.

Art. 1. [Przedmiot regulacji]

Ustawa określa:

1) **zasady doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej;**
2) **zasady i warunki świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej;**
3) **zasady wykorzystywania kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego do wymiany korespondencji z podmiotami publicznymi.**

1. **Zakres przedmiotowy** aktu określono w art. 1 poprzez enumerację zamkniętą trójelementową. Jego wyznacznikiem uczyniono termin „zasady", który odniesiono do każdego z elementów wyliczenia. Pojęcie to nie zostało jednak użyte przez ustawodawcę w rozumieniu *principles*, jako nakazów optymalizacyjnych wypełnianych w różnym stopniu. Nie chodzi tu bowiem o ustanowienie zasad, które w danych warunkach faktycznych i prawnych powinny być zrealizowane relatywnie w najwyż-

szym możliwym rozmiarze. W przepisach ogólnych nie wyodrębniono przy tym *explicite* katalogu zasad ogólnych doręczeń elektronicznych, choć (jak wskazano we wstępie) z treści art. 4–10 można zrekonstruować reguły przewodnie systemu doręczeń elektronicznych, a w pewnym zakresie wynikają one również z rozporządzenia 910/2014. W związku z powyższym użyty w art. 1 termin należy łączyć przede wszystkim z normami prawnymi o charakterze reguł (*rules*), które ze swej istoty nakazują pewne zachowanie i które mogą (bądź nie mogą) być zrealizowane[6]. Powiązanie zakresu przedmiotowego z pojęciem „zasad" odnosi się zatem w istocie do podstaw funkcjonowania, konstrukcji[7] doręczeń elektronicznych, szczegółowo unormowanych w dalszych przepisach ustawy.

2. Określając zakres przedmiotowy wskazano na trzy aspekty regulacji: **doręczanie korespondencji** z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej, **świadczenie** publicznej **usługi** rejestrowanego **doręczenia** elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej oraz wykorzystywanie kwalifikowanej **usługi** rejestrowanego **doręczenia** elektronicznego do wymiany **korespondencji** z podmiotami publicznymi. Nie są to oddzielne zakresy regulacji, lecz pola semantyczne ściśle ze sobą powiązane, nachodzące na siebie. Zasady doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej *stricte* bowiem wiążą się z zasadami i warunkami świadczenia tych usług, gdyż ich funkcją, efektem i celem jest urzeczywistnienie skutku doręczenia. Punkty 1 i 2 art. 1 dotyczą zatem doręczania korespondencji przez podmioty publiczne (za pośrednictwem operatora wyznaczonego), tj. przekazywania pism od podmiotu publicznego do innego podmiotu (najczęściej niebędącego podmiotem pub-

[6] Zob. R. Alexy, *Theorie der Grundrechte,* Baden-Baden 1994, s. 7–76; A. Wróbel [w:] A. Wróbel, M. Jaśkowska, M. Wilbrandt-Gotowicz, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa 2020, s. 105; M. Korycka, *Teoria zasad prawnych Roberta Alexy'ego,* „Archiwum Filozofii Prawa i Filozofii Społecznej" 2010/1, s. 48–63.

[7] Zob. Słownik Języka Polskiego PWN, https://sjp.pwn.pl/sjp/zasada;2543944.html (dostęp: 24.05.2021 r.).

licznym). Inny sposób przepływu informacji określono natomiast w pkt 3 art. 1, w powiązaniu z rezygnacją przez podmiot niepubliczny z korzystania z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i wykorzystywaniem kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego do wymiany korespondencji z podmiotami publicznymi (por. art. 23 u.d.e.).

3. We wskazanym przez ustawodawcę przedmiocie regulacji powtarzają się wyrażenia: świadczenia bądź wykorzystywania usługi oraz doręczania bądź wymiany korespondencji. Pojęcie **usługi** tradycyjnie odnosi się do wykonywania pracy służącej bezpośrednio zaspokajaniu potrzeb ludzi[8], w liczbie mnogiej łączone jest z sektorem gospodarki opartym na działalności o charakterze nieprodukcyjnym. Usługę można rozumieć jako: „czynność pomocniczą dla kogoś innego niż sam jej sprawca (...), jako działanie czyniące zadość czyjejś potrzebie bezpośrednio, bądź (...) jako jakąś akcję mniej lub bardziej przelotną w przeciwieństwie do jakichś trwalszych uporczywych wysiłków”[9].

Na gruncie ustawy usługowy charakter działalności jest skorelowany ze świadczeniem usług publicznych – publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej o mieszanych właściwościach, jak również kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, która świadczona może być przez kwalifikowanych dostawców usług zaufania. **Usługi publiczne** w strategii „Sprawne Państwo 2020” zdefiniowano jako: „działalność państwa w obszarach, w których pełne lub częściowe zaangażowanie jest konieczne bądź pożądane z punktu widzenia optymalizacji kosztów społecznych oraz oczekiwań obywateli odnoszących się do efektywności, jakości i dostępności”[10].

[8] Zob. Słownik Języka Polskiego PWN, https://sjp.pwn.pl/szukaj/us%C5%82uga.html (dostęp: 24.05.2021 r.).

[9] T. Kotarbiński, *Zagadnienie produkcyjności usług,* „Prakseologia” 1963/33, s. 7.

[10] Strategia Sprawne Państwo 2020, załącznik do uchwały nr 17 Rady Ministrów z 12.02.2013 r., M.P. poz. 136, s. 70.

Wpisuje się to we współczesną tendencję do utożsamiania wykonywania zadań publicznych przez podmioty administracji ze świadczeniem usług publicznych, a zwłaszcza, w ich zinformatyzowanej formie, tzw. **e-usług** (rozumianych jako usługi świadczone drogą elektroniczną – za pośrednictwem Internetu, których świadczenie jest zautomatyzowane i które wymagają niewielkiego udziału człowieka, a ich wykonanie bez technologii informacyjnej jest niemożliwe[11]). Podkreśla się bowiem, iż „informatyzacja postępowania administracyjnego przyczynia się do świadczenia nowych usług administracji publicznej"[12], w tym także zinformatyzowanych „usług" w ramach ogólnej procedury administracyjnej, te zaś służą rozwojowi jednolitego rynku cyfrowego[13]. Takim przykładem e-usług mają być wspomniane w art. 1 u.d.e.: publiczna usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego, publiczna usługa hybrydowa (o jedynie częściowo elektronicznym charakterze), jak również (świadczona przez różnych, kwalifikowanych dostawców usług zaufania) kwalifikowana usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Niezależnie od ich odmienności, konstrukcja prawna tych świadczeń opiera się na kilku tożsamych przesłankach charakterystycznych dla e-usług:

– przekazywaniu (świadczeniu) w sposób niemalże całkowicie zautomatyzowany przez współczesną technologię informacyjną / informatyczną;
– realizowaniu najczęściej w Internecie i za jego pośrednictwem;
– spersonalizowaniu względem konkretnego odbiorcy;
– znajdowaniu się podmiotów biorących udział w usłudze w różnych miejscach, bowiem dzięki zdalnemu przepływowi danych odległość

[11] T. Szewc, *Administracja wobec rozwoju e-usług*, PPP 2012/7–8, s. 110.

[12] K. Celarek, *Informatyzacja postępowania administracyjnego: nowa jakość „usług" administracji publicznej*, „Ekonomiczne Problemy Usług" 2012/96, s. 19.

[13] Zob. J. Kulikowska-Kulesza, D. Kościuk, *Administracja publiczna w Polsce jako element jednolitego rynku cyfrowego* [w:] *Internacjonalizacja administracji publicznej. Materiały z konferencji SEAP, Lwów 9–12 czerwca 2013 r.*, red. Z. Czarnik, J. Posłuszny, L. Żukowski, Warszawa 2015, s. 88 i n.; A. Dragan, *Koncepcja jednolitej europejskiej przestrzeni cyfrowej na przykładzie rozporządzenia o identyfikacji elektronicznej*, „Studia Iuridica Lublinensia" XXV, 2016/2, s. 49 i n.

od nadawcy do odbiorcy nie odgrywa roli[14]. Realizacja e-usługi (niezależnie od tego, czego dotyczy) w każdym przypadku wymaga czterech elementów składowych – usługobiorcy, usługodawcy, pośredniczącego między nimi środka komunikacji elektronicznej oraz dokumentu elektronicznego[15].

4. Wskazany w art. 1 zakres komentowanej ustawy dotyczy usług, których przedmiotem jest doręczanie, wymiana korespondencji. Mogą być one zatem zbiorczo określane jako **usługi doręczeń elektronicznych**. W znaczeniu potocznym **doręczenie** jest aktem komunikacji pośredniej językowej, czyli przekazem treści pisemnej, kierowanym przez nadawcę do odbiorcy i zarazem procesem porozumiewania się ludzi za pomocą znaków językowych. Jest społeczną formą komunikacji międzyludzkiej, stwarzającą pewną sytuację socjolingwistyczną, w której jako składniki występują jej uczestnicy – nadawca i odbiorca komunikatu językowego oraz kanał komunikacyjny[16]. W ujęciu prawnym doręczenia stanowią procesowe czynności materialno-techniczne o dużej doniosłości prawnej, bowiem będąc czynnościami faktycznymi powodują powstanie określonych skutków prawnych. Przykładowo, egzystencja prawna decyzji administracyjnej zaczyna się w momencie doręczenia, a jeśli ono nie nastąpiło, aktu w obrocie prawnym po prostu nie ma[17].

---

[14] Por. P. Romaniuk, *Wyzwania stawiane administracji publicznej w zakresie rozwoju e-usług* [w:] *Standardy współczesnej administracji i prawa administracyjnego*, red. Z. Duniewska, M. Stahl, A. Rabiega-Przyłęcka, Warszawa–Łódź 2019, s. 272 i powołane tam: D. Bell, *The Coming of Post-Industrial Society: A Venture in Social Forecasting,* New York 1973.

[15] K. Wojsyk, hasło: e-usługa, E-Podręcznik. E-usługi publiczne, https://epodrecznik.mc.gov.pl/mediawiki/index.php?title=E-us%C5%82uga (dostęp: 24.05.2021 r.).

[16] D. Dasewicz-Buchowska, *Doręczenia pism sądowych w postępowaniu cywilnym w obrocie krajowym*, rozprawa doktorska, Poznań 2012, s. 21–22. Por. T. Gizbert-Studnicki, *Język prawny z perspektywy socjolingwistycznej*, Warszawa – Kraków 1986, s. 44; M. Fleischer, *Zarys ogólnej teorii komunikacji* [w:] *Mechanizmy perswazji i manipulacji,* red. G. Habrajska, Łask 2007, s. 29–72.

[17] G. Łaszczyca, A. Matan, *Doręczenie w postępowaniu administracyjnym ogólnym i podatkowym*, LEX 1998, Uwagi wstępne.

Prawidłowe doręczenie adresatom pism zawierających oświadczenia podmiotów publicznych wiąże się integralnie z domniemaniem przyjęcia ich do wiadomości przez zainteresowanych. To z kolei warunkuje powstanie skutków prawnych, jakie mają nastąpić w wyniku wydanych rozstrzygnięć (np. związanie i wykonalność decyzji, rozpoczęcie biegu terminu do wniesienia środka zaskarżenia). W przypadku procedur administracyjnych zmiana sytuacji prawnej jednostki w związku z wydanym aktem administracyjnym, celowe kształtowanie w oparciu o nie stosunków społeczno-gospodarczych, wszystkie te, przeobrażające rzeczywistość, działania organów administracyjnych pozostają z reguły w bezpośrednim związku przyczynowym z doręczeniem[18]. Przy uwzględnieniu szerszego aspektu proceduralnego, doręczenia są zaliczane do czynności organów procesowych o charakterze zabiegów procesowych, w odróżnieniu od czynności badawczych (dochodzenie, przeprowadzenie dowodów) i czynności decyzyjnych (zarządzenia, orzeczenia)[19]. Jest to pewna forma udostępnienia pisma jego adresatowi, która wywołuje określone skutki prawne. Doręczenie polega więc na umożliwieniu określonej osobie zapoznania się z treścią przeznaczonej dla niej korespondencji, w sposób zgodny z przepisami prawa. Jego celem jest powiadomienie stron lub uczestników postępowania o dokonanych lub planowanych czynnościach organów, dokonanych czynnościach innych uczestników postępowania (bądź o ich stanowisku procesowym w sprawie)[20].

Niezależnie od rodzaju procedury (m.in. cywilnej, karnej, sądowoadministracyjnej, administracyjnej) doręczenia podlegają formalizacji poprzez przepisy prawne odnoszące się do tych postępowań[21], choć nie są

---

18 Por. B. Graczyk, *Postępowanie administracyjne. Zarys systemu z dodaniem tekstów podstawowych przepisów prawnych*, Warszawa 1953, s. 86.

19 W. Broniewicz, *Postępowanie cywilne w zarysie,* Warszawa 2008, s. 81–82.

20 D. Dasewicz-Buchowska, *Doręczenia...,* s. 22. Por. S. Cieślak, *Formalizm postępowania cywilnego*, Warszawa 2008, s. 233.

21 Zob. G. Szacoń, *Proces cywilny na tle koncepcji czynności konwencjonalnych – formalizacja czynności faktycznych i konwencjonalnych* [w:] *Konwencjonalne i formalne aspekty prawa,* red. S. Czepita, Szczecin 2006, s. 91 i n.

tam wprost definiowane. Definicja legalna doręczenia o *stricte* technicznym charakterze występuje natomiast w art. 3 pkt 4 pr. poczt., zgodnie z którym jest nim: „wydanie przesyłki pocztowej lub wypłacenie kwoty pieniężnej określonej w przekazie pocztowym adresatowi, a w przypadkach określonych prawem także innej osobie, lub przekazanie druku bezadresowego zgodnie z umową o świadczenie usługi pocztowej".

5. Przedmiotem komentowanej ustawy w świetle jej nazwy są **doręczenia elektroniczne (tzw. e-doręczenia)**. Prawodawca nie definiuje tego terminu ani w ustawie o doręczeniach elektronicznych, ani w rozporządzeniu 910/2014. Dotychczas w literaturze był on łączony z takim typem doręczeń, który jest świadczony drogą elektroniczną, a zwłaszcza za pośrednictwem **środków komunikacji elektronicznej**[22]. Te ostatnie definiowane są w art. 2 pkt 5 **u.ś.u.d.e.** jako: „rozwiązania techniczne, w tym urządzenia teleinformatyczne i współpracujące z nimi narzędzia programowe, umożliwiające indywidualne porozumiewanie się na odległość przy wykorzystaniu transmisji danych między systemami teleinformatycznymi, a w szczególności pocztę elektroniczną". Z treści art. 1 u.d.e. można natomiast wywieść, iż ustawodawca dookreśla doręczenia elektroniczne poprzez typ usług wykorzystywanych do ich realizacji. Obejmują one bowiem doręczenia korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, publicznej usługi hybrydowej oraz kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, co zakłada wewnętrzną dywersyfikację sposobów doręczeń elektronicznych (w zależności od preferencji czy możliwości odbioru dokumentu przez adresata w postaci elektronicznej).

[22] Zob. np. M. Śliwa, *Wpływ idei e-government na instytucję doręczenia elektronicznego w postępowaniu administracyjnym* [w:] *Dziesięć lat polskich doświadczeń w Unii Europejskiej. Problemy prawnoadministracyjne,* red. J. Sługocki, t. II, Wrocław 2014, s. 564–565, s. 568; M. Ganczar, *Wpływ technologii komunikacyjno-informacyjnych na postępowanie administracyjne na przykładzie wnoszenia i doręczania pism w formie elektronicznej* [w:] *Współzależność dyscyplin badawczych w sferze administracji publicznej*, red. S. Wrzosek, M. Domagała, J. Izdebski, T. Stanisławski, Warszawa 2010, s. 219 i n.; G. Sibiga, *Elektroniczne doręczanie pism przez organ administracji publicznej w postępowaniu administracyjnym ogólnym*, MoP 2018/11, s. 577–578.

Te z usług elektronicznych, które mają postać usług rejestrowanego doręczenia elektronicznego, zaliczane są przez art. 3 pkt 16 rozporządzenia 910/2014 do **usług zaufania**. Samo pojęcie usług zaufania jest przy tym zupełnie nowym terminem w europejskim i polskim porządku prawnym, nie był on użyty w dyrektywie 1999/93/WE[23], polskiej Konstytucji ani polskiej ustawie o podpisie elektronicznym[24]. Oznacza usługę elektroniczną zazwyczaj świadczoną za wynagrodzeniem i obejmującą: a) tworzenie, weryfikację i walidację podpisów elektronicznych, pieczęci elektronicznych lub elektronicznych znaczników czasu, usług rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz certyfikatów powiązanych z tymi usługami; lub b) tworzenie, weryfikację i walidację certyfikatów uwierzytelniania witryn internetowych; lub c) konserwację elektronicznych podpisów, pieczęci lub certyfikatów powiązanych z tymi usługami (art. 3 pkt 16 rozporządzenia 910/2014).

Zgodnie z motywem 25 rozporządzenia 910/2014 „państwa członkowskie powinny zachować swobodę określania innych rodzajów usług zaufania oprócz tych, które figurują w zamkniętym wykazie usług zaufania przewidzianym w niniejszym rozporządzeniu, do celów uznania ich na szczeblu krajowym jako kwalifikowanych usług zaufania". Taki charakter ma publiczna usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego unormowana w komentowanej ustawie.

6. Zakres przedmiotowy ustawy, po pierwsze, odnosi się do **zasad doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej** świadczonych przez operatora wyznaczonego, o którym mowa w art. 3 pkt 13 pr. poczt. Publiczna usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego została zdefiniowana w art. 2 pkt 8 u.d.e. poprzez odesłanie do treści art. 3 pkt 36 rozporządzenia 910/2014 dotyczącego usługi rejes-

[23] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 1999/93/WE z 13.12.1999 r. w sprawie wspólnotowych ram w zakresie podpisów elektronicznych, Dz.Urz. UE L 13, s. 12 – akt archiwalny.

[24] Ustawa z 18.09.2001 r. o podpisie elektronicznym, Dz.U. z 2013 r. poz. 262 ze zm. – akt archiwalny. A. Monarcha-Matlak, *Usługi...,* s. 147.

trowanego doręczenia elektronicznego, natomiast publiczna usługa hybrydowa – poprzez odesłanie do definicji usługi pocztowej zawartej w art. 2 ust. 1 pkt 3 pr. poczt. i powiązaniem jej z podmiotem publicznym jako nadawcą przesyłki listowej (por. komentarz do art. 2 u.d.e.). Do przepisów określających zasady doręczania korespondencji z wykorzystaniem wspomnianych usług można zaliczyć wiele regulacji komentowanej ustawy, w tym m.in. przepisy ogólne (rozdział 1), przepisy związane z adresem do doręczeń elektronicznych i skrzynką doręczeń (rozdział 2), bazą adresów elektronicznych (rozdział 3) czy świadczeniem ww. usług (rozdział 4).

Ustawa określa **zasady i warunki świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej**, czemu *sensu stricto* został poświęcony rozdział 4 „Świadczenie usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej", choć z tematyką tą wiążą się również m.in. odpowiedzialność operatora wyznaczonego i postępowanie reklamacyjne (rozdział 5) czy systemy teleinformatyczne wspierające świadczenie usług doręczeń elektronicznych (rozdział 6).

W art. 1 u.d.e. wskazano, iż ustawa określa również **zasady wykorzystywania kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego do wymiany korespondencji z podmiotami publicznymi**. Definicję kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego zawarto w art. 2 pkt 3 u.d.e. odsyłającym do art. 3 pkt 37 rozporządzenia 910/2014. Jest to przy tym usługa, która spełnia wymogi określone w art. 44 rozporządzenia 910/2014 (por. komentarz do art. 2 u.d.e.). Jej zastosowanie do wymiany korespondencji z podmiotami publicznymi może być rezultatem wyboru takiej usługi przez podmiot niepubliczny bądź rezygnacji przez niego z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego świadczonej przez operatora wyznaczonego (por. art. 23 u.d.e.). W uzasadnieniu projektu ustawy podkreślono istotny udział kwalifikowanych dostawców usług zaufania świadczących kwalifikowane usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, którzy „otrzymują pełne umocowanie do świadczenia usług dla podmiotów

niepublicznych, w tym przedsiębiorców zarejestrowanych w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej oraz firm zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym"[25] (a więc poza publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego świadczoną wyłącznie przez operatora wyznaczonego).

Przepisy dotyczące zasad wykorzystywania kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego do wymiany korespondencji z podmiotami publicznymi nie zostały wyraźnie wyodrębnione w strukturze komentowanej ustawy, lecz są rozsiane w ramach poszczególnych rozdziałów i przepisów. Nie sprzyja to łatwej identyfikacji warunków zastosowania tego typu usługi zaufania świadczonej przez kwalifikowanych dostawców usług zaufania do wymiany korespondencji podmiotów prywatnych i publicznych. Ustawa nie reguluje wprost kwestii związanych z wymogami tej usługi w obrocie prawnym, w tym działalności kwalifikowanych dostawców usług zaufania, choć wprowadza do ustawy z 5.09.2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej regulacje na temat **standardu usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego**, w tym upoważnienie dla ministra właściwego do spraw informatyzacji do określenia tego standardu (zob. art. 134 u.d.e)[26]. Postanowienia te winny być zgodnie z wymogami rozporządzenia 910/2014.

Art. 2. [Definicje]

Użyte w ustawie określenia oznaczają:

1) adres do doręczeń elektronicznych – adres elektroniczny, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. z 2020 r. poz. 344), podmiotu korzystającego z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej albo z kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elek-

[25] Uzasadnienie u.d.e., s. 20. Por. uzasadnienie u.d.e., s. 7.

[26] Zob. https://mc.bip.gov.pl/ogloszenia/standard-publicznej-uslugi-rejestrowanego-doreczenia-elektronicznego-swiadczonej-przez-operatora-wyznaczonego-i-kwalifikowanych-dostawcow-uslug.html (dostęp: 24.05.2021 r.).

tronicznego, umożliwiający jednoznaczną identyfikację nadawcy lub adresata danych przesyłanych w ramach tych usług;

2) **dokument elektroniczny – dokument elektroniczny, o którym mowa w art. 3 pkt 35 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylającego dyrektywę 1999/93/WE (Dz. Urz. UE L 257 z 28.08.2014, s. 73), zwanego dalej „rozporządzeniem 910/2014";**
3) **kwalifikowana usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego – usługę, o której mowa w art. 3 pkt 37 rozporządzenia 910/2014;**
4) **operator wyznaczony – operatora wyznaczonego, o którym mowa w art. 3 pkt 13 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1041 i 2320);**
5) **podmiot niepubliczny – osobę fizyczną i podmiot inny niż podmiot, o którym mowa w pkt 6;**
6) **podmiot publiczny:**
   a) **jednostkę sektora finansów publicznych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 869, z późn. zm.),**
   b) **inne niż określone w lit. a państwowe jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej,**
   c) **inne niż określone w lit. a osoby prawne utworzone w szczególnym celu zaspokajania potrzeb o charakterze powszechnym, niemające charakteru przemysłowego ani handlowego, jeżeli podmioty, o których mowa w tym przepisie oraz w lit. a i b, pojedynczo lub wspólnie, bezpośrednio albo pośrednio przez inny podmiot:**
      – **finansują je w ponad 50% lub**
      – **posiadają ponad połowę udziałów albo akcji, lub**
      – **sprawują nadzór nad organem zarządzającym, lub**
      – **mają prawo do powoływania ponad połowy składu organu nadzorczego lub zarządzającego,**

d) związki podmiotów, o których mowa w lit. a–c, jeżeli realizują zadania publiczne,

e) komornika sądowego;

7) publiczna usługa hybrydowa – usługę pocztową, o której mowa w art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe, świadczoną przez operatora wyznaczonego, jeżeli nadawcą przesyłki listowej jest podmiot publiczny;

8) publiczna usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego – usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego, o której mowa w art. 3 pkt 36 rozporządzenia 910/2014, świadczoną przez operatora wyznaczonego;

9) skrzynka doręczeń – narzędzie umożliwiające wysyłanie, odbieranie i przechowywanie danych zgodnie ze standardem, o którym mowa w art. 26a ustawy z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1173 i 2320), w ramach publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, a także w ramach publicznej usługi hybrydowej.

1. Przepis zawiera katalog dziewięciu **definicji legalnych** pojęć kluczowych dla dookreślenia zakresu podmiotowego i przedmiotowego ustawy oraz stosowania jej postanowień, tj.: **adresu do doręczeń elektronicznych, dokumentu elektronicznego, kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, operatora wyznaczonego, podmiotu niepublicznego, podmiotu publicznego, publicznej usługi hybrydowej, publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz skrzynki doręczeń**. Część z nich jest wyrazem wprowadzania do języka prawnego terminów i pojęć informatycznych[27]. Przyjęte definicje legalne mają budowę równościową, tj. zawierają zwrot objaśniany (*definiendum*), łącznik definicyjny (w postaci myślnika) i zwrot objaśniający

[27] Por. np. G. Szpor, *Lex Informatica – problemy słownika* [w:] *Informatyzacja postępowania sądowego i administracji publicznej*, red. J. Gołaczyński, Warszawa 2010, s. 200.

(*definiens*)[28]. Większość z nich zbudowana jest przy użyciu techniki odesłań do konkretnych jednostek redakcyjnych innych aktów (odesłania zewnętrzne, o charakterze numerycznym, szczegółowym[29]). Odesłania te mają charakter **częściowy**, uwzględniający pewne dookreślenie znaczenia terminu zdefiniowanego w innym akcie na potrzeby objaśnienia *definiendum* w komentowanej ustawie, bądź **pełny**, oparty na tożsamym rozumieniu terminu zdefiniowanego w innym akcie i w komentowanej ustawie. W przypadku pojęcia „podmiotu publicznego" *definiens* przyjmuje postać zakresową przez wyliczenie podzbiorów mieszczących się w zakresie *definiendum*, natomiast definicję „podmiotu niepublicznego" oparto na metodzie eliminacji, ujęciu negatywnym – *a contrario* – względem zakresu pojęcia „podmiotu publicznego".

2. Przedmiotowe definicje odpowiadają co do zasady wymogowi z § 146 ust. 1 z.t.p., wskazującemu, iż w ustawie lub innym akcie normatywnym formułuje się definicję danego określenia, jeżeli: 1) dane określenie jest wieloznaczne; 2) dane określenie jest nieostre, a jest pożądane ograniczenie jego nieostrości; 3) znaczenie danego określenia nie jest powszechnie zrozumiałe; bądź 4) ze względu na dziedzinę regulowanych spraw istnieje potrzeba ustalenia nowego znaczenia danego określenia. **Wieloznaczność i nieostrość** przemawiają za zasadnością zdefiniowania zwłaszcza „podmiotu publicznego" oraz „podmiotu niepublicznego", jak i „skrzynki doręczeń". Ze względu na specyficzną dziedzinę regulacji wątpliwości nie budzi doprecyzowanie określenia „adres do doręczeń elektronicznych". Natomiast część z definiowanych pojęć, jak „publiczna usługa hybrydowa" czy „publiczna usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego", nie są powszechnie zrozumiałe, gdyż nie występowały do tej pory w aktach normatywnych.

---

[28] Zob. M. Bartoszewicz, *Definicje legalne w świetle zasady określoności prawa* [w:] *Dookoła Wojtek...: Księga pamiątkowa poświęcona Doktorowi Arturowi Wojciechowi Preisnerowi,* red. R. Balicki, M. Jabłoński, Wrocław 2018, s. 356 i n.

[29] Na temat klasyfikacji odesłań zob. np. A. Skoczylas, *Odesłania w postępowaniu sądowoadministracyjnym,* Warszawa 2001, s. 9–22.

Inną naturę mają zawarte w omawianym katalogu terminy: „dokument elektroniczny", „kwalifikowana usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego" oraz „operator wyznaczony". Są to bowiem określenia posiadające definicję legalną w innych aktach (odpowiednio w rozporządzeniu 910/2014 oraz w ustawie z 23.11.2012 r. – Prawo pocztowe). *Definiendum* jest w tym wypadku objaśniane wyłącznie poprzez odesłanie do jego rozumienia w innym akcie. O ile ustawa nie powinna powtarzać przepisów zamieszczonych w innych ustawach (analogicznie w ustawie nie powtarza się również m.in. dających się bezpośrednio stosować postanowień aktów normatywnych ustanowionych przez organizacje międzynarodowe lub organy międzynarodowe – por. § 4 ust. 1 i 2 z.t.p.), o tyle zamieszczenie definicji legalnych opartych na technice pełnego odesłania do innego aktu również wydaje się wykraczać poza przesłanki formułowania definicji określone w § 146 ust. 1 z.t.p. Wystarczającym zabiegiem byłoby zawarcie odesłania konkretnego do danej jednostki redakcyjnej rozporządzenia 910/2014 czy Prawa pocztowego, poprzez dodanie zwrotu „w rozumieniu" przy pierwszym użyciu pojęcia „dokumentu elektronicznego", „kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego" i „operatora wyznaczonego". Ustawodawca uznał jednak wskazane terminy za kluczowe, umieszczając je w ramach słownika pojęć. Powinny być one używane w jednym znaczeniu w obrębie całej ustawy (por. § 150 ust. 1 z.t.p.). Posłużenie się przez prawodawcę techniką odesłań przemawia przy tym za korzystaniem poza wykładnią językową z instrumentów wykładni systemowej lub także funkcjonalnej[30].

Katalog definicji zawartych w art. 2 uległ modyfikacji w toku prac legislacyjnych. W stosunku do wniesionego do Sejmu pierwotnego projektu usunięto definicję „**administratora skrzynki doręczeń**" (jako osoby fizycznej upoważnionej przez podmiot wnioskujący albo posiadający skrzynkę doręczeń do zarządzania skrzynką doręczeń, por. art. 19 u.d.e.), „**przesyłki listowej**" (przesyłki, o której mowa w art. 3 pkt 20 pr. poczt.) oraz „**bazy adresów elektronicznych**" (rejestru publicznego pro-

[30] Zob. M. Bartoszewicz, *Definicje...,* s. 362.

wadzonego przez ministra właściwego do spraw informatyzacji przeznaczonego do ujawniania adresu do doręczeń elektronicznych podmiotu korzystającego z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz adresu do doręczeń elektronicznych podmiotu niepublicznego korzystającego z kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego), dodano zaś „kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego".

3. **Adres do doręczeń elektronicznych** (art. 2 pkt 1 u.d.e.). Definicję skonstruowano poprzez odesłanie (częściowe) do pojęcia adresu elektronicznego, o którym mowa w art. 2 pkt 1 **u.ś.u.d.e.**, uzupełnione dookreśleniem **podmiotowym** dotyczącym podmiotów korzystających z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej albo z kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, oraz **przedmiotowym** – związanym z warunkiem jednoznacznej identyfikacji nadawcy lub adresata danych przesyłanych w ramach tych usług.

   Adres elektroniczny w rozumieniu przepisu dopełnienia to: „oznaczenie systemu teleinformatycznego umożliwiające porozumiewanie się za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poczty elektronicznej". Pojęcie adresu elektronicznego nie jest zatem tożsame z pojęciem adresu poczty elektronicznej[31]. **Systemem teleinformatycznym** jest zespół współpracujących ze sobą urządzeń informatycznych i oprogramowania, zapewniający przetwarzanie i przechowywanie, a także wysyłanie i odbieranie danych poprzez sieci telekomunikacyjne za pomocą właściwego dla danego rodzaju sieci telekomunikacyjnego urządzenia końcowego w rozumieniu ustawy z 16.07.2004 r. – Prawo telekomunikacyjne[32] (art. 2 pkt 3 u.ś.u.d.e., art. 3 pkt 3 u.i.d.p.). Takim **telekomunikacyjnym urządzeniem końcowym** może być urządzenie telekomunikacyjne przeznaczone do podłączenia bezpośrednio lub po-

[31] U. Nowicka, *Komunikacja elektroniczna w funkcjonowaniu administracji publicznej*, „Roczniki Administracji i Prawa" 2019/ XIX (zeszyt specjalny), s. 212.

[32] Dz.U. z 2021 r. poz. 576 ze zm.

średnio do zakończeń sieci (art. 2 pkt 43 pr. telekom.), **urządzeniem telekomunikacyjnym** zaś – urządzenie elektryczne lub elektroniczne przeznaczone do zapewniania telekomunikacji (art. 2 pkt 46 pr. telekom.). Pojęcie **telekomunikacji** również posiada definicję legalną, zgodnie z którą jest to: nadawanie, odbiór lub transmisja informacji, niezależnie od ich rodzaju, za pomocą przewodów, fal radiowych bądź optycznych lub innych środków wykorzystujących energię elektromagnetyczną (art. 2 pkt 42 pr. telekom.). Adres elektroniczny wiąże się z systemem teleinformatycznym umożliwiającym porozumiewanie się za pomocą **środków komunikacji elektronicznej**, czyli rozwiązań technicznych, w tym urządzeń teleinformatycznych i współpracujących z nim narzędzi programowych, umożliwiających indywidualne porozumiewanie się na odległość przy wykorzystaniu transmisji danych między systemami teleinformatycznymi (a w szczególności za pomocą poczty elektronicznej) (art. 2 pkt 5 u.ś.u.d.e., por. art. 3 pkt 4 u.i.d.p.). Dane rozwiązanie techniczne musi łącznie spełniać wszystkie przesłanki, aby mogło być uznane za środek komunikacji elektronicznej[33]. Z powyższego wynika, iż rekonstrukcja zupełnej definicji legalnej adresu elektronicznego wymaga wieloetapowych zabiegów interpretacyjnych.

Jak wskazuje się w literaturze, tak zdefiniowany adres elektroniczny ma za zadanie identyfikację przede wszystkim systemu teleinformatycznego aktualnie wykorzystywanego, nie zaś osoby korzystającej z tego systemu (użytkownika). Internetowym standardem identyfikowania (adresowania) jest URL (*Uniform Resource Locator*), pozwalający na określenie lokalizacji danych i sposobu komunikacji zgodnie z odpowiednim protokołem, np. ftp (*File Transfer Protocol*), http (*Hypertext Transfer Protocol*), gopher (*The Gopher Protocol*), mailto (*Electronic mail address*), telnet (*Reference to interactive sessions*), wais (*Wide Area Information Servers*), file (*Host specific file names*). Oznaczenie (adres) zależy więc m.in. od stosowanego protokołu komunikacyjnego. Najbardziej powszechnym modelem struktury protokołów komunikacyjnych, będą-

[33] P. Chmieliński, *Środki komunikacji elektronicznej wykorzystywane w postępowaniu administracyjnym*, PPP 2015/11, s. 39.

cym obecnie podstawą struktury Internetu, jest natomiast model TCP / IP (*Transmission Control Protocol / Internet Protocol*). Wśród adresów elektronicznych wymienia się kilka rodzajów: adresy poczty elektronicznej, adresy stron internetowych, adresy IP (Internet Protocol Address) komputera czy serwera oraz numery telefonów komórkowych umożliwiających przesyłanie i otrzymywanie wiadomości tekstowych SMS czy wiadomości multimedialnych MMS[34]. Zakres definicji adresu elektronicznego jest węższy aniżeli definicji informatycznej. Definicja ustawowa dotyczy bowiem jedynie adresów logicznych, które umożliwiają indywidualne porozumiewanie się na odległość, nie obejmuje natomiast adresów fizycznych (adresy sprzętowe, adresy MAC)[35].

Odnosząc pojęcie adresu elektronicznego do definicji **adresu do doręczeń elektronicznych,** wskazać należy, iż ten ostatni ma kwalifikowany charakter. Nie każdy bowiem adres elektroniczny będzie spełniał wymogi definicyjne adresu do doręczeń elektronicznych. Pod względem podmiotowym adresem do doręczeń elektronicznych będzie jedynie **adres elektroniczny podmiotu** (publicznego bądź niepublicznego – por. art. 2 pkt 5 i 6 u.d.e.) **korzystającego z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej albo z kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego.** Dodatkowo adres do doręczeń elektronicznych (w odróżnieniu od pozostałych kategorii adresów elektronicznych) powinien wyróżniać się przymiotem umożliwienia jednoznacznej **identyfikacji nadawcy lub adresata danych** przesyłanych w ramach publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, publicznej usługi hybrydowej (świadczonych przez operatora wyznaczonego) albo kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego (świadczonej przez kwalifikowanych dostawców usług zaufania). **Identyfikacja** oznacza przy tym proces używania danych w postaci elektronicznej identyfikujących osobę, unikalnie reprezentujących osobę fizyczną lub prawną, lub osobę

[34] D. Lubasz, W. Chomiczewski [w:] *Komentarz do ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną*, red. D. Lubasz, M. Namysłowska, LEX 2011, art. 2.

[35] M. Świerczyński [w:] *Ustawa o świadczeniu usług drogą elektroniczną. Komentarz,* red. J. Gołaczyński, LEX 2009, art. 2.

fizyczną reprezentującą osobę prawną (art. 3 pkt 1 rozporządzenia 910/2014). Identyfikację należy odróżnić od uwierzytelnienia czy też weryfikacji tożsamości, która polega na potwierdzeniu zadeklarowanej uprzednio tożsamości[36]. Na tym tle adresem do doręczeń elektronicznych jest zatem w istocie **zindywidualizowany podmiotowo adres poczty elektronicznej**. Jak wskazano w uzasadnieniu u.d.e. to adres elektroniczny, pod którym „kryje się" jednoznacznie zidentyfikowany (dzięki czemu możliwa jest identyfikacja nadawcy przed wysłaniem danych oraz adresata przed dostarczeniem danych) podmiot publiczny lub podmiot niepubliczny (w tym osoba fizyczna) korzystający z jednej z usług rejestrowanego doręczenia elektronicznego świadczonej przez dostawcę usług zaufania działającego na rynku polskim[37].

Konstrukcja adresów do doręczeń elektronicznych jest inna niż adresów elektronicznej skrzynki podawczej, oparta na jednolitym formacie i odpowiednich zabezpieczeniach, przy wyłączeniu dowolności w ich konstruowaniu, co należy ocenić pozytywnie (por. szerzej komentarz do art. 58, pkt 11).

Adres do doręczeń elektronicznych jest tym, na który podmiot publiczny doręcza korespondencję wymagającą uzyskania potwierdzenia jej nadania lub odbioru z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Może to być adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE (powiązany albo z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, albo – w przypadku podmiotów niepublicznych – z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego) bądź adres do doręczeń elektronicznych, z którego podmiot niepubliczny nadał korespondencję (por. art. 4 u.d.e.). Z adresów do doręczeń elektronicznych korzystają też nadawcy będący podmiotami publicznymi. Mają oni bowiem obowiązek posiadania adresu wpisanego do BAE. Obowiązek ten dotyczy też niektórych podmiotów

[36] K. Czaplicki, *Nowe standardy identyfikacji tożsamości. Wyzwanie dla administracji* [w:] *Standardy współczesnej administracji i prawa administracyjnego*, red. Z. Duniewska, M. Stahl, A. Rabiega-Przyłęcka, Warszawa – Łódź 2019, s. 509.

[37] Uzasadnienie u.d.e., s. 44.

profesjonalnie uczestniczących w obrocie prawnym. Pozostałe podmioty niepubliczne mają natomiast prawo do posiadania adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (por. art. 8–10).

4. **Dokument elektroniczny** (art. 2 pkt 2 u.d.e.). Komentowana ustawa nie przewiduje autonomicznej definicji dokumentu elektronicznego. Współcześnie definicję legalną tego pojęcia zawiera art. 3 pkt 35 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady 910/2014, które jest wiążące i bezpośrednio skuteczne we wszystkich państwach członkowskich UE. Polski ustawodawca zawarł więc w ramach art. 2 pełniącego funkcję objaśnienia określeń ustawowych bezpośrednie, pełne odesłanie do treści powołanego przepisu. Zgodnie z nim dokumentem elektronicznym jest **każda treść przechowywana w postaci elektronicznej, w szczególności tekst lub nagranie dźwiękowe, wizualne lub audiowizualne**. Kryterium kwalifikacji jako dokument elektroniczny stanowi elektroniczna postać jego treści. Sama treść dokumentu nie decyduje zatem o jego postaci, jest jednak konieczna, aby mówić o dokumencie jako takim. Zasadniczo powstanie dokumentu wymaga bowiem pewnej agregacji danych[38]. Wskazuje się również, że dokumentem elektronicznym mogą być tylko takie zbiory danych, które zostały odpowiednio sformatowane[39]. Każdy dokument elektroniczny ma postać pliku komputerowego, lecz nie na odwrót[40]. Jest to przy tym dokument o kwalifikowanym charakterze, który choć nie jest już *stricte* przedmiotem pokrytym pismem,

[38] Por. G. Szpor [w:] Cz. Martysz, G. Szpor, K. Wojsyk, *Ustawa o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne. Komentarz*, LEX 2015, art. 3.

[39] A.G. Citko, *Wykorzystanie dokumentu elektronicznego w postępowaniu administracyjnym*, „Białostockie Studia Prawnicze" 2013/14, s. 140.

[40] Por. A. Haręża, *Postępowanie administracyjne prowadzone za pomocą środków komunikacji elektronicznej (część I). Dokument elektroniczny (uwagi wprowadzające)*, „Casus" 2009/52, s. 19.

nadal w pewnym sensie służy utrwaleniu myśli[41], jest przejawem ludzkiej działalności[42].

W art. 2 pkt 2 u.d.e. przyjęto za rozporządzeniem 910/2014 **szerokie rozumienie dokumentu elektronicznego**, którego treść może mieć postać tekstu lub zapisu fonii, obrazu, bądź obu, jak również dowolną inną postać pod warunkiem przechowywania, a więc utrwalenia w postaci elektronicznej, która ze swej istoty nie jest jednolita. „Współczesna technika pozwala bowiem na sporządzanie dokumentów w innej postaci niż tekst składający się z liter alfabetu ułożonych według reguł językowych"[43]. W świetle przyjętej definicji może to być również m.in. **nagranie dźwiękowe, wizualne lub audiowizualne.** Na tym tle na uwagę zasługuje ujęcie **dokumentu** jako środka dowodowego w ramach ustawy z 17.11.1964 r.– Kodeks postępowania cywilnego, którym może być zarówno dowód z dokumentu zawierającego tekst i umożliwiającego ustalenie jego wystawcy (por. art. 243[1] k.p.c.) – **dokument *sensu stricto***, jak i dowody z innych dokumentów, w szczególności zawierających zapis obrazu, dźwięku albo obrazu i dźwięku (por. art. 308 k.p.c.), do których odpowiednio stosuje się przepisy o dowodzie z oględzin oraz o dowodzie z dokumentów – **dokumenty *sensu largo***[44]. Przyjęcie w ramach rozporządzenia 910/2014 i ustawy o doręczeniach elektronicznych szerokiej definicji dokumentu elektronicznego powinno przyczynić się do bardziej jednolitego ujmowania w ramach procedur prawnych regulacji dotyczących dowodów z dokumentów tekstowych oraz z innych rodza-

41 Por. klasyczną definicję dokumentu, zgodnie z którą jest nim „przedmiot pokryty pismem w celu utrwalenia myśli" – W. Broniewicz, *Postępowanie...,* s. 222.

42 Por. K. Piasecki [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz,* red. K. Piasecki, Warszawa 1989, s. 814.

43 T. Demendecki [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany,* red. A. Jakubecki, t. I, LEX 2019, art. 243[1].

44 Na temat szerokiego i wąskiego ujęcia dokumentu w procedurze cywilnej zob. np. K. Knoppek, *Dokument w procesie cywilnym*, Poznań 1993, s. 29; K. Górska, *Zachowanie zwykłej formy pisemnej czynności prawnych*, Warszawa 2007, s. 59; D. Szostek, *Nowe ujęcie dokumentu w polskim prawie prywatnym ze szczególnym uwzględnieniem dokumentu w postaci elektronicznej*, Legalis 2012, rozdz. 1.

jów dokumentów i łącznego postrzegania jako dokumenty elektroniczne tych z nich, które są przechowywane w postaci elektronicznej.

Na każdy dokument składa się możliwa do odtworzenia **informacja** oraz substrat materialny w postaci nośnika. Należy przy tym podkreślić niematerialny i przenoszalny charakter informacji jako dobra zmniejszającego niepewność i odgrywającego fundamentalną rolę w społeczeństwie informacyjnym, co jest cechą odróżniającą ją od pojęcia danych, które w pewnych okolicznościach mogą mieć zerową wartość informacyjną[45]. Treść przechowywana w postaci elektronicznej, w szczególności tekst lub nagranie, o którym mowa w komentowanej definicji, utożsamiana powinna być właśnie z informacją, wiadomością, nie zaś wyłącznie z danymi zapisanymi w postaci cyfrowej. Informacja zawarta w dokumencie może przy tym przybrać formę oświadczeniem woli bądź wiedzy[46], wyjątkowo inny charakter.

Informacja bez nośnika nie jest przy tym dokumentem. Nie jest nim też niezapisany informacją nośnik[47]. Warto zauważyć, iż unijny prawodawca nie wskazuje **nośnika**, na jakim treść dokumentu elektronicznego powinna zostać utrwalona, pozostawiając stronom dowolność i całkowitą swobodę w tym zakresie. Definicja ta ma zatem charakter otwarty, odznacza się również **neutralnością technologiczną**, wychodząc naprzeciw potrzebom obrotu elektronicznego[48], tym bardziej iż współcześnie nośnik, na którym zapisana jest informacja, nie musi nawet być własnością osoby mającej prawo do dysponowania dokumentem[49]. Granicę tej neutralności wyznacza jednak realizowana przez dokument

[45] Por. G. Szpor [w:] Cz. Martysz, G. Szpor, K. Wojsyk, *Ustawa o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne. Komentarz*, LEX 2015, art. 3.

[46] Por. G. Stojek [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz,* red. M. Fras, M. Habdas, LEX 2018, art. 77^3.

[47] A. Doliwa [w:] *Postępowanie i prawo cywilne w dobie informatyzacji*, red. J. Bieluk, A. Marciniak, LEX 2016, rozdz. 2 pkt 6.

[48] Por. M. Marucha-Jaworska, *Rozporządzenie...,* s. 139.

[49] D. Szostek, *Nowe...,* rozdz. 1.

(poza m.in. funkcją informacyjną[50]) funkcja dowodowa, która wymaga, aby sposób utrwalenia informacji umożliwiał jej zachowanie i odtworzenie[51]. Zgodnie z unijnym rozporządzeniem dokument elektroniczny powinien być więc przechowywany – archiwizowany i zapisywany – w postaci elektronicznej.

Jednocześnie w art. 46 rozporządzenia 910/2014 zawarto **zasadę niedyskryminacji dokumentu elektronicznego** przejawiającą się w dyspozycji, iż „nie jest kwestionowany skutek prawny dokumentu elektronicznego ani jego dopuszczalność jako dowodu w postępowaniu sądowym wyłącznie z tego powodu, że dokument ten ma postać elektroniczną". Powyższa definicja i zasada niedyskryminacji mają zastosowanie w porządku prawnym wszystkich państw członkowskich UE. Jako nieaktualny, chociażby w świetle odesłania zawartego w art. 2 pkt 2 u.d.e. w powiązaniu z zakresem przedmiotowym tej regulacji (w tym nowelizacji Kodeksu postępowania administracyjnego wprowadzonej przez art. 61 u.d.e.), należy uznać pogląd, iż definicja dokumentu elektronicznego z art. 3 pkt 35 rozporządzenia 910/2014 znajduje zastosowanie w **procedurach sądowych**, nie obejmując jednak postępowania administracyjnego[52] (zob. komentarz do art. 61 u.d.e.). Unijne rozumienie dokumentu elektronicznego powinno bowiem jednolicie rozciągać się na wszystkie procedury prawne objęte zakresem tego rozporządzenia, w kontekście zaś włączenia tej definicji do art. 2 u.d.e. – na wszystkie procedury objęte zakresem regulacji tej ustawy, tj. w szczególności przypadki, w których następuje doręczenie korespondencji w wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, publicznej usługi hybrydowej bądź wymiana korespondencji z podmiotami publicznymi z wykorzystaniem kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego (tj. za pośrednictwem usług doręczeń

[50] Szerzej na temat funkcji dokumentu zob. np. K. Górska, *Zachowanie...,* s. 69; W. Kocot, *Wpływ Internetu na prawo umów*, Warszawa 2004, s. 334.

[51] T. Ereciński [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Postępowanie rozpoznawcze,* red. T. Ereciński, t. II, LEX 2016, art. 243[1].

[52] Tak B. Kwiatek, *Dokument elektroniczny w ogólnym postępowaniu administracyjnym*, LEX 2020, pkt 2.2.1.

elektronicznych), a więc także w **postępowaniu administracyjnym**. Obejmuje zatem zarówno dokumenty prywatne, jak i urzędowe[53].

Komentowaną ustawą nie uchylono natomiast obowiązywania art. 3 pkt 2 ustawy z 17.02.2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne zawierającego odmienną definicję dokumentu elektronicznego. Zgodnie z powołanym przepisem jest nim „**stanowiący odrębną całość znaczeniową zbiór danych uporządkowanych w określonej strukturze wewnętrznej i zapisany na informatycznym nośniku danych**", czyli materiale lub urządzeniu służącym do zapisywania, przechowywania i odczytywania danych w postaci cyfrowej (art. 3 pkt 1 u.i.d.p.). Abstrahując od postaci elektronicznej, takie ujęcie nieco odbiega od pojęcia dokumentu z art. 77^3 k.c., zgodnie z którym jest nim sam „nośnik informacji umożliwiający zapoznanie się z jej treścią". Ich odmienność wynika z różnego sposobu zaakcentowania elementów składających się na dokument bądź dokument elektroniczny: zbioru danych (jak w ustawie o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne), treści dokumentu (jak w ustawie o doręczeniach elektronicznych, rozporządzeniu 910/2014) albo ich utrwalenia za pomocą nośnika (jak w Kodeksie cywilnym).

Przedmiotowa definicja z ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne ma jednak węższy charakter niż przyjęta w rozporządzeniu 910/2014 i art. 2 pkt 2 u.d.e. Opiera się na informacyjnym charakterze dokumentu jako zbioru danych o określonych cechach (stanowiących odrębną całość znaczeniową, a dodatkowo uporządkowanych w określonej strukturze wewnętrznej). Ponadto wymagane jest zapisanie dokumentu na informatycznym nośniku danych, co bezpośrednio wiąże pojęcie dokumentu elektronicznego z ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne z jego materialnym utrwaleniem. Przytoczone elementy definicji wskazują na potrzebę standaryzacji niezbędnych elementów struktury

[53] Por. np. A. Mendrek, *Pojęcie dokumentu urzędowego – zagadnienia wybrane*, PPC 2018/3, s. 28 i n.

dokumentów elektronicznych mającej na celu ujednolicenie ich kreacji, przetwarzania, gromadzenia i archiwizacji[54], co wiąże się jednak z problemem stabilności i adekwatności regulacji prawnych w rozwijającym się i zmieniającym pod wpływem postępu technologicznego obrocie cyfrowym.

Z powyższego wynika zatem niespójność pomiędzy definicją dokumentu elektronicznego z bezpośrednio skutecznego unijnego rozporządzenia, do której odsyła art. 2 pkt 2 u.d.e., i występującą na gruncie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne. Sytuację tę należy ocenić krytycznie. Może ona powodować istotne problemy interpretacyjne niezależnie od faktu, iż najczęściej dokumentami elektronicznymi podlegającymi doręczeniu w ramach określonych w ustawie o doręczeniach elektronicznych **usług doręczeń elektronicznych** będą dokumenty elektroniczne spełniające wymogi definicyjne wskazane nie tylko w art. 3 pkt 35 rozporządzenia 910/2014 (art. 2 pkt 2 u.d.e.), lecz również w art. 3 pkt 2 u.i.d.p. Aby mówić o konkretnej, jednostkowej treści przechowywanej w postaci elektronicznej, wydaje się bowiem konieczne wyodrębnienie zbioru danych jako pewnej całości znaczeniowej. Zazwyczaj będzie on również uporządkowany w określonej strukturze wewnętrznej. Być może odrębną definicję legalną dokumentu elektronicznego w ustawie o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne pozostawiono ze względu na jej integrujący krajowy system prawny charakter wynikający z dyspozycji art. 61 ust. 1 pkt 2 u.i.d.p., zgodnie z którym ilekroć w przepisach dotyczących informatyzacji zawartych w odrębnych ustawach jest mowa o: **danych elektronicznych, danych w postaci elektronicznej, danych w formie elektronicznej, danych informatycznych, informacjach w postaci elektronicznej albo informacjach w formie elektronicznej** – należy przez to rozumieć, w przypadku wątpliwości interpretacyjnych, dokument elektroniczny, o którym mowa w art. 3 pkt 2 niniejszej ustawy. Perspektywę tę istotnie jednak zmienia bezpośrednie obowiązywanie

[54] Por. A. Haręża, *Postępowanie...,* cz. I, s. 21.

rozporządzenia 910/2014 wraz z odesłaniem zawartym w komentowanym przepisie ustawy o doręczeniach elektronicznych.

Ustawa o doręczeniach elektronicznych obejmuje problematykę udostępniania dokumentów. Zawiera rozproszone regulacje związane z dokumentami elektronicznymi, stanowiącymi przedmiot przepływu korespondencji w zakresie usług doręczeń elektronicznych, a zwłaszcza dotyczące przekształcenia dokumentu elektronicznego w przesyłkę listową w ramach publicznej usługi hybrydowej (por. rozdział 4 u.d.e.). Wielokrotnie odsyła również do przepisów szczególnych, głównie unijnych, związanych m.in. z identyfikacją elektroniczną i usługami zaufania. W świetle przyjętej definicji podpis nie jest koniecznym elementem dokumentu elektronicznego. Wywoływanie skutków prawnych przez dokument elektroniczny, w tym przekazywany przez podmioty publiczne w ramach usług doręczeń elektronicznych, wymaga jednak oceny **integralności** i **autentyczności** pochodzenia danych.

5. **Kwalifikowana usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego** (art. 2 pkt 3 u.d.e.). W toku prac legislacyjnych do katalogu z art. 2 u.d.e. dodano pojęcie kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Jest to termin posiadający definicję legalną w art. 3 pkt 37 rozporządzenia 910/2014. Ze względu na bezpośrednią skuteczność tego aktu w krajowych porządkach prawnych i w świetle § 146 z.t.p. brak było bezwzględnej potrzeby umieszczania definicji ustawowej stanowiącej pełne odesłanie do unijnego rozporządzenia.

   Zgodnie z art. 3 pkt 37 rozporządzenia 910/2014 wyrażenie to oznacza taką usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego, która łącznie spełnia wymogi określone w art. 44. Przez pojęcie **usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego** rozumie się przy tym „usługę umożliwiającą przesłanie danych między stronami trzecimi drogą elektroniczną i zapewniającą dowody związane z posługiwaniem się przesyłanymi danymi, w tym dowód wysłania i otrzymania danych, oraz chroniącą przesyłane dane przed ryzykiem utraty, kradzieży, uszkodzenia lub jakiejkolwiek nieupoważnionej zmiany" (art. 3 pkt 36 rozporządzenia

910/2014). Jest to zatem taki typ **usługi zaufania** (por. art. 3 pkt 16 rozporządzenia 910/2014), która wiąże się z **przesyłaniem danych między innymi podmiotami** niż dostawcy usług zaufania (stronami trzecimi), przesyłaniem tych danych **drogą elektroniczną, w sposób rejestrowany** (czyli zapewniający dowody wysłania i otrzymania danych) oraz **zabezpieczony** (w zakresie dostępności, integralności i autentyczności danych). Usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego jest nową usługą zaufania, która nie była zdefiniowana ani w dyrektywie 1999/93/WE, ani w polskiej ustawie o podpisie elektronicznym[55], podobnie jak samo pojęcie usługi zaufania.

Na tym tle **kwalifikowana usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego** to usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego, która spełnia bardziej szczegółowe standardy. Zgodnie bowiem z art. 44 ust. 1 usługi kwalifikowane:
- są świadczone przez co najmniej jednego kwalifikowanego dostawcę usług zaufania;
- z dużą dozą pewności zapewniają identyfikację nadawcy;
- zapewniają identyfikację adresata przed dostarczeniem danych;
- wysłanie i otrzymanie danych jest zabezpieczone zaawansowanym podpisem elektronicznym lub zaawansowaną pieczęcią elektroniczną kwalifikowanego dostawcy usług zaufania w taki sposób, by wykluczyć możliwość niewykrywalnej zmiany danych;
- każda zmiana danych niezbędna do celów wysłania lub otrzymania danych jest wyraźnie wskazana nadawcy i adresatowi danych;
- data i czas wysłania, otrzymania i wszelkiej zmiany danych są wskazane za pomocą kwalifikowanego elektronicznego znacznika czasu.

W przypadku przesyłania danych między co najmniej dwoma kwalifikowanymi dostawcami usług zaufania powyższe wymogi mają zastosowanie do wszystkich kwalifikowanych dostawców usług zaufania.

[55] M. Marucha-Jaworska, *Rozporządzenie...*, s. 136.

Dodatkowo Komisja może w drodze aktów wykonawczych podać numery referencyjne norm dotyczących procedur wysyłania i otrzymywania danych. W przypadku gdy proces wysyłania i otrzymywania danych spełnia te normy, domniemywa się zgodność ze wskazanymi wyżej wymogami (art. 44 ust. 2 rozporządzenia 910/2014).

Dane wysłane i otrzymane przy użyciu kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego korzystają z **domniemania integralności danych, wysłania tych danych przez zidentyfikowanego nadawcę i otrzymania ich przez zidentyfikowanego adresata oraz dokładności daty i czasu wysłania i otrzymania wskazanych przez kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego** (art. 43 ust. 2 rozporządzenia 910/2014).

Korzystanie z kwalifikowanych rejestrowanych usług doręczeń elektronicznych do wymiany korespondencji z udziałem podmiotów publicznych na podstawie ustawy o doręczeniach elektronicznych jest możliwe pod pewnymi warunkami. Usługi te świadczy się w oparciu o określony przez ministra właściwego do spraw informatyzacji **standard usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego** (por. dodany art. 134 u.d.e. art. 26a u.z.i.e.)[56]. W przypadku wysyłania i odbierania korespondencji na adres lub z adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE wystawia się dowody wysłania i dowody otrzymania zgodnie z powołanym standardem (por. art. 44 u.d.e.). **W ramach kwalifikowanych usług rejestrowanego doręczenia elektronicznego świadczy się więc adresy do doręczeń elektronicznych**[57]**.** Są to usługi alternatywne względem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, stąd ich wykorzystanie do wymiany korespondencji z podmiotami publicznymi ma charakter akcesoryjny. W świetle art. 23 u.d.e. **podmiot niepubliczny** może zrezygnować z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, przy czym podmiot niepubliczny zobowiązany na pod-

[56] Zob. https://mc.bip.gov.pl/ogloszenia/standard-publicznej-uslugi-rejestrowanego-doreczenia-elektronicznego-swiadczonej-przez-operatora-wyznaczonego-i-kwalifikowanych-dostawcow-uslug.html (dostęp: 24.05.2021 r.).

[57] Uzasadnienie u.d.e., s. 18.

stawie art. 9 ust. 1 u.d.e. do posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE może zrezygnować z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i powiązanej z nią skrzynki doręczeń pod warunkiem zapewnienia możliwości doręczania mu korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego wpisany do BAE. W świetle art. 7 i 28 u.d.e. każdy podmiot może wystąpić o wpisanie takiego, powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, adresu do doręczeń elektronicznych do BAE. Wpis ten będzie skutkował doręczaniem przez podmiot publiczny korespondencji wymagającej uzyskania potwierdzenia jej nadania lub odbioru co prawda z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, lecz na adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE, powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego. W przypadku niewpisania adresu do doręczeń elektronicznych podmiotu niepublicznego do BAE, doręczenie korespondencji następuje na adres do doręczeń elektronicznych, z którego podmiot niepubliczny nadał korespondencję (por. art. 4 u.d.e.). Jak wskazano w uzasadnieniu projektu, kwalifikowani dostawcy usług zaufania otrzymują pełne umocowanie do świadczenia usług dla podmiotów niepublicznych, w tym przedsiębiorców zarejestrowanych w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej oraz firm zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym, na rynku polskim[58].

6. **Operator wyznaczony** (art. 2 pkt 4 u.d.e.). Pojęcie operatora wyznaczonego zdefiniowano poprzez odesłanie do jego rozumienia w art. 3 pkt 13 pr. poczt., zgodnie z którym jest nim **operator pocztowy obowiązany do świadczenia usług powszechnych**. Operatorem pocztowym jest każdy przedsiębiorca uprawniony do wykonywania działalności pocztowej, na podstawie wpisu do rejestru operatorów pocztowych (art. 3 pkt 12 pr. poczt.). Jedynie operator wyznaczony obowiązany jest do świadczenia na terytorium całego kraju tzw. **usług powszechnych**, na które składają się usługi pocztowe obejmujące przesyłki listowe i paczki pocztowe,

[58] Uzasadnienie u.d.e., s. 12.

o wadze i wymiarach określonych dla usług powszechnych, oraz przesyłki dla ociemniałych (nieświadczone przez operatora wyznaczonego w ramach obowiązku świadczenia usług powszechnych), określone w art. 46 pr. poczt. Do usług wchodzących w zakres usług powszechnych nie zalicza się przy tym usług pocztowych polegających na przyjmowaniu, sortowaniu, przemieszczaniu i doręczaniu przesyłek kurierskich (por. art. 3 pkt 30 pr. poczt.). Operator pocztowy jest zobowiązany do świadczenia usług powszechnych w tym sensie, że jedynie w szczególnych sytuacjach może odmówić świadczenia takiej usługi (art. 48 pr. poczt.). Sam fakt świadczenia usług powszechnych nie czyni jednak z operatora pocztowego operatora wyznaczonego[59].

Operator wyznaczony jest wybierany na okres 10 lat przez Prezesa UKE, w drodze decyzji, spośród operatorów pocztowych wyłonionych w drodze konkursu ogłaszanego przez Prezesa UKE (art. 71 ust. 1 pr. poczt.), co jest rezultatem wdrożenia dyrektyw pocztowych mających na celu stopniową liberalizację rynku usług pocztowych[60]. Konstrukcja operatora wyznaczonego zastąpiła w tym procesie operatora publicznego, który do momentu całkowitego uwolnienia rynku dysponował prawem do świadczenia usług w tzw. obszarze zastrzeżonym. Definicja legalna operatora publicznego z art. 3 pkt 12 ustawy z 12.06.2003 r. – Prawo pocztowe[61] odpowiada co do treści obecnej definicji operatora wyzna-

[59] T. Skoczny [w:] *Prawo pocztowe. Komentarz,* red. M. Chołodecki, A. Piszcz, T. Skoczny, Legalis 2018, art. 3.

[60] Por. dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady: 97/67/WE z 15.12.1997 r. w sprawie wspólnych zasad rozwoju rynku wewnętrznego usług pocztowych Wspólnoty oraz poprawy jakości usług, Dz.Urz. UE L 15, s. 14 (tzw. Pierwsza Dyrektywa Pocztowa); 2002/39/WE z 10.06.2002 r. zmieniającą dyrektywę 97/67/WE w zakresie dalszego otwarcia na konkurencję wspólnotowych usług pocztowych, Dz.Urz. UE L 176, s. 21 (tzw. Druga Dyrektywa Pocztowa); 2008/6/WE z 20.02.2008 r. zmieniającą dyrektywę 97/67/WE w odniesieniu do pełnego urzeczywistnienia rynku wewnętrznego usług pocztowych Wspólnoty, Dz.Urz. UE L 52, s. 3 (tzw. Trzecia Dyrektywa Pocztowa). Na temat tego procesu: Z. Snażyk, *Świadczenie pocztowej usługi powszechnej w warunkach liberalizacji rynku*, Legalis 2015.

[61] Dz.U. z 2008 r. Nr 189, poz. 1159 ze zm. – akt archiwalny.

czonego[62]. Do 31.12.2025 r. status ten posiada Poczta Polska S.A., która jest jednoosobową spółką Skarbu Państwa[63].

Zgodnie z art. 17 pr. poczt. potwierdzenie nadania przesyłki rejestrowanej lub przekazu pocztowego wydane przez placówkę pocztową operatora wyznaczonego ma moc dokumentu urzędowego, stąd pojęciem operatora wyznaczonego posługują się również inne akty prawne, uzależniające wystąpienie określonych skutków prawnych od nadania przesyłki u operatora wyznaczonego (np. art. 57 § 5 pkt 2 k.p.a., art. 165 § 2 k.p.c.).

Operator wyznaczony jest tym podmiotem, który posiada wyłączne umocowanie do świadczenia **publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego** oraz **publicznej usługi hybrydowej** (por. m.in. art. 2 pkt 7 i 8, art. 38, art. 45 u.d.e.). Przepisy ustawy o doręczeniach elektronicznych określają ich wymogi, w tym konieczność uzyskania przez operatora wyznaczonego dla publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego wpisu do **rejestru dostawców usług zaufania**, o którym mowa w art. 2 pkt 1 u.z.i.e. (art. 38 ust. 4 u.d.e.).

Powierzenie operatorowi wyznaczonemu wyłącznego prawa do świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej budzi wiele wątpliwości, zgłaszanych również w toku konsultacji społecznych i procesu legislacyjnego. Na podstawie art. 106 ust. 1 TFUE państwa członkowskie, w odniesieniu do przedsiębiorstw publicznych i przedsiębiorstw, którym przyznają prawa specjalne lub wyłączne, nie wprowadzają ani nie utrzymują żadnego środka sprzecznego z normami traktatów. Przyznanie Poczcie Polskiej wspomnianego **prawa wyłącznego** stanowi **ograniczenie swobody świadczenia usług** oraz **swobody przedsiębiorczości** (odpowiednio

[62] T. Skoczny [w:] *Prawo...*, red. M. Chołodecki, A. Piszcz, T. Skoczny, art. 3.

[63] Por. decyzję Prezesa UKE z 30.06.2015 r. w sprawie wyboru Poczty Polskiej Spółki Akcyjnej jako operatora wyznaczonego do świadczenia usług powszechnych na lata 2016–2025, DRP.WKP.710.2.2015.26,27.

art. 56 TFUE oraz art. 49 TFUE)[64]. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem TSUE takie ograniczenia nie są uzasadnione, chyba że odpowiadają **nadrzędnym względom interesu ogólnego**, są właściwe do tego, by zapewnić realizację celu zamierzonego w interesie ogólnym, i nie wykraczają poza to, co niezbędne do jego osiągnięcia[65]. Ograniczenia tego typu powinny być uzasadnione względami moralności publicznej, porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego, ochrony zdrowia i życia ludzi i zwierząt lub ochrony roślin, ochrony narodowych dóbr kultury o wartości artystycznej, historycznej lub archeologicznej bądź ochrony własności przemysłowej i handlowej, nie stanowiąc jednocześnie środka arbitralnej dyskryminacji ani ukrytych ograniczeń w handlu między państwami członkowskimi (por. art. 36 TFUE). Zgodność przyznawanych praw wyłącznych można uzasadnić także na podstawie art. 106 ust. 2 TFUE, wskazującego, że przedsiębiorstwa zobowiązane do zarządzania usługami świadczonymi w ogólnym interesie gospodarczym lub mające charakter monopolu skarbowego podlegają normom traktatów, zwłaszcza regułom konkurencji, w granicach, w jakich ich stosowanie nie stanowi prawnej lub faktycznej przeszkody w wykonywaniu poszczególnych zadań im powierzonych. Rozwój handlu nie może być naruszony w sposób pozostający w sprzeczności z interesem Unii.

Zdaniem MSZ zawartych w pierwotnym uzasadnieniu projektu wyjaśnień odnoszących się np. do świadczenia usług doręczenia elektronicznego przez operatorów wyznaczonych w innych państwach UE czy możliwości świadczenia tych usług wyłącznie przez Pocztę Polską S.A. ze względu na jej zdolności organizacyjne nie można było uznać za speł-

---

[64] Por. wyrok TSUE z 23.02.2016 r., C-179/14, *Komisja przeciwko Węgrom*, EU:C:2016:108, pkt 164, zgodnie z którym: „Przepisy krajowe, które obejmują wykonywanie działalności gospodarczej reżimem wyłączności na rzecz jednego podmiotu publicznego lub prywatnego stanowią bowiem w świetle orzecznictwa TSUE ograniczenie zarówno swobody przedsiębiorczości jak i swobody świadczenia usług", wraz z powołanym tam orzecznictwem.

[65] Wyrok TSUE z 23.02.2016 r., C-179/14, *Komisja przeciwko Węgrom*, pkt 166 wraz z powołanym orzecznictwem.

niające powyższe kryteria[66]. W kolejnej opinii MSZ również wskazano na konieczność przygotowania uzasadnienia odnoszącego się do pozagospodarczego interesu ogólnego, słuszności celu, któremu będzie służyć takie ograniczenie i warunku jego niezbędności dla osiągnięcia celu[67]. W opinii Biura Analiz Sejmowych stwierdzono natomiast, iż wobec braku wystarczającego uzasadnienia konieczności przyznania praw wyłącznych i braku możliwości przyznania tych praw zgodnie z **zasadami przejrzystości, niedyskryminacji i proporcjonalności** to ograniczenie może zostać uznane za naruszenie przepisów TFUE[68].

Ostatecznie w uzasadnieniu projektu wskazano, iż powierzono obecnie funkcjonującemu na rynku usług pocztowych operatorowi wyznaczonemu, tzn. Poczcie Polskiej S.A., świadczenie publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej, **w okresie przejściowym**, do dnia rozpoczęcia świadczenia tych usług przez podmiot wyłoniony w ramach konkursu na operatora wyznaczonego, czyli do 31.12.2025 r. Przyjęto model oparty na centralnej roli operatora wyznaczonego z (potencjalnie – przyp. aut.) istotnym udziałem kwalifikowanych dostawców usług zaufania świadczących usługi kwalifikowanego rejestrowanego doręczenia elektronicznego dla podmiotów niepublicznych. Ogólny interes społeczny przywołano względem publicznej usługi hybrydowej jako mającej przeciwdziałać **negatywnym skutkom wykluczenia cyfrowego obywateli**, pozwalać na zachowanie komunikacji (papierowej) w stosunku do osób, które nie potrafią lub nie chcą korzystać ze środków komunikacji elektronicznej. Uznano bowiem, iż zapewnienie komunikacji dla tych osób wymaga od

[66] Zob. opinię z 22.08.2019 r. o zgodności z prawem Unii Europejskiej *projektu ustawy o doręczeniach elektronicznych,* wyrażoną przez ministra właściwego do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej, DPUE.920.222.2019/39/kw. Por. także postanowienie TSUE z 30.06.2016 r., C-293/15 P, *Slovenská pošta a.s. przeciwko Komisji*, EU:C:2016:511.

[67] Por. opinię z 4.09.2019 r. o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o doręczeniach elektronicznych, wyrażoną przez ministra właściwego do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej, DPUE.920.222.2019/22/ar.

[68] Zob. B. Pawłowski, *Opinia o zgodności z prawem Unii Europejskiej art. 138 rządowego projektu ustawy o doręczeniach elektronicznych (druk nr 239),*Warszawa 2020.

usługodawcy istotnych zdolności organizacyjnych, tj. odpowiedniej infrastruktury, jej szerokiego rozmieszczenia, a także odpowiedniej liczby pracowników (listonoszy), a w chwili wejścia w życie ustawy jedynym operatorem, który jest w stanie zapewnić komunikację papierową, jest **operator wyznaczony**[69]. Nie rozwiewa to jednak wątpliwości co do spełniania unijnych standardów uzasadnienia ograniczeń swobód wspólnego rynku, jak również co do konieczności zapewnienia doręczeń dokumentów w postaci papierowej podmiotom niekorzystającym z doręczeń elektronicznych za pośrednictwem scentralizowanej usługi hybrydowej świadczonej przez podmiot komercyjny (zamiast przekształcania pism do postaci papierowej bezpośrednio przez dany podmiot publiczny i doręczania przez swoich pracowników, inne upoważnione osoby albo za pośrednictwem operatora pocztowego).

7. **Podmiot niepubliczny** (art. 2 pkt 5 u.d.e.). Definicja obejmuje **osoby fizyczne** oraz podmioty **niezaliczane** w świetle art. 2 pkt 6 u.d.e. **do podmiotów publicznych,** opiera się na ujęciu negatywnym, dopełniającym. Jej zakresem objęto wszystkie podmioty stosunków prawnych, które nie kwalifikują się jako podmioty publiczne. Należy do nich zaliczyć podmioty mające **zdolność prawną** (czyli zdolność do bycia podmiotem praw i obowiązków) – **osoby fizyczne oraz osoby prawne i jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi,** którym ustawa przyznaje zdolność prawną (por. art. 8, 33 i 33^1 k.c.), pod warunkiem że nie stanowią podmiotów publicznych (por. komentarz do definicji podmiotu publicznego). Pojęcie podmiotu niepublicznego w komentowanej ustawie występuje w oderwaniu od ewentualnego kontekstu realizacji zadań publicznych przez podmioty niepubliczne[70].

---

[69] Zob. uzasadnienie u.d.e., s. 11–12.

[70] Aspekt prywatyzacji zadań publicznych realizowanych przez podmioty niepubliczne pojawia się w przepisach szczególnych i doktrynie w odniesieniu np. do zadań z zakresu pomocy społecznej, ochrony środowiska, oświaty. Zob. np. przegląd poglądów doktrynalnych zawartych w: J. Cwalińska, *Prywatyzacja zadań publicznych – przyczynek do dyskusji,* PPP 2020/3, s. 24–37; D. Lach, *Powierzanie realizacji zadań publicznych z zakresu zabezpieczenia społecznego podmiotom niepublicznym,* PiP 2015/2, s. 35–57; L. Dudek, *Finansowanie przez gminy podmiotów niepublicznych wykonujących zadania z dziedziny*

Rozróżnienie podmiotów niepublicznych i podmiotów publicznych zastosowano dla dywersyfikacji zakresu obowiązków i uprawnień związanych z posiadaniem adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE oraz zakresu korzystania z odpowiednich usług doręczeń elektronicznych. Podmioty niepubliczne, z pewnymi wyjątkami, są tymi podmiotami, względem których realizowana jest **zasada dostępności doręczeń**, a w niektórych przypadkach – aktualizuje się **zasada ich hybrydowości** (por. art. 4, 5 u.d.e.). Podmioty publiczne doręczają bowiem korespondencję podmiotom niepublicznym za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, a w przypadku niemożności doręczenia w tym trybie – za pośrednictwem publicznej usługi hybrydowej. Względem podmiotów niepublicznych ustanowiono **prawo do posiadania w BAE adresu do doręczeń elektronicznych** powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (por. art. 10 u.d.e.). Poza wyjątkami określonymi w art. 9 u.d.e. wiąże się ono z **fakultatywnością** posiadania przez podmioty niepubliczne takiego adresu. W odróżnieniu od podmiotów publicznych dokonujących doręczeń w ramach publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego (ewentualnie publicznej usługi hybrydowej), podmioty niepubliczne mogą korzystać z kwalifikowanych usług rejestrowanych doręczeń elektronicznych także w kontaktach z podmiotami publicznymi.

Kategoria podmiotów niepublicznych nie jest jednak jednorodna. W świetle regulacji ustawy o doręczeniach elektronicznych można w jej ramach *de facto* wydzielić **podmioty nieprofesjonalne** oraz **podmioty profesjonalne**, zawodowo uczestniczące w obrocie prawnym. Zgodnie bowiem z art. 9 ust. 1 u.d.e. zobowiązani do posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE, powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, są: **wyko-**

ochrony środowiska, „Finanse Komunalne" 2007/11, s. 30–35; D. Kurzyna-Chmiel, *Szkoły jako zakłady publiczne,* ST 2017/3, s. 26–36.

nujący zawód adwokat, radca prawny, doradca podatkowy, doradca restrukturyzacyjny, rzecznik patentowy, notariusz oraz radca Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej wykonujący czynności służbowe, jak również podmiot niepubliczny wpisany do rejestru przedsiębiorców, o którym mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1 ustawy z 20.08.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz **podmiot niepubliczny wpisany do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej**, o której mowa w art. 2 ustawy z 6.03.2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy. Te podmioty zazwyczaj występują w postępowaniach administracyjnych i sądowych jako pełnomocnicy/przedstawiciele prawni, reprezentując interes prawny innego podmiotu, bądź w przypadku przedsiębiorców – są stronami bądź uczestnikami postępowań powiązanych z zakresem prowadzonej działalności gospodarczej. Nałożono na nie obowiązek posiadania adresu do doręczeń elektronicznych umożliwiającego doręczanie im korespondencji (w sprawach związanych z działalnością gospodarczą) od podmiotów publicznych w postaci elektronicznej, bez korzystania z publicznej usługi hybrydowej. Względem tej kategorii podmiotów niepublicznych przewidziano zatem mechanizm „wymuszonej", obligatoryjnej cyfrowej domyślności.

8. **Podmiot publiczny** (art. 2 pkt 6 u.d.e.). Definicja podmiotu publicznego ma charakter zakresowy, obejmujący enumerację zamkniętą. Wyliczenie to jest **złożone**, oparte częściowo na odesłaniu do pojęcia **jednostki sektora finansów publicznych** w rozumieniu ustawy z 27.08.2009 o finansach publicznych (lit. a), uzupełnione o **inne państwowe jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej** (lit. b), jak **również inne osoby prawne utworzone w szczególnym celu zaspokajania potrzeb o charakterze powszechnym**, które powinny spełniać wskazane w komentowanym przepisie przesłanki (lit. c), **związki takich podmiotów realizujące zadania publiczne** (lit. d) oraz **komornika sądowego** (lit. e). Podmioty publiczne w rozumieniu ustawy o doręczeniach elektronicznych są zróżnicowane organizacyjnie i funkcjonalnie. Należą do nich nie tylko jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych. Niektóre z podmiotów podlegają wpisowi do KRS, inne nie.

Omawiana definicja legalna nie pokrywa się w pełni z katalogiem **podmiotów realizujących zadania publiczne określone przez ustawy**, zwanych podmiotami publicznymi stosownie do treści art. 2 u.i.d.p., do których zaliczono organy administracji rządowej, organy kontroli państwowej i ochrony prawa, sądy, jednostki organizacyjne prokuratury, a także jednostki samorządu terytorialnego i ich organy; jednostki budżetowe i samorządowe zakłady budżetowe; fundusze celowe; samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej oraz spółki wykonujące działalność leczniczą w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej; Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego; Narodowy Fundusz Zdrowia; państwowe lub samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych ustaw w celu realizacji zadań publicznych; uczelnie; federacje podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki; instytuty badawcze; instytuty działające w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicz; jednostki organizacyjne tworzone przez Polską Akademię Nauk; Polską Komisję Akredytacyjną oraz Radę Doskonałości Naukowej. Funkcjonowanie odrębnych katalogów podmiotów publicznych w ramach regulacji odnoszącej się do informatyzacji administracji publicznej może wywoływać pewne wątpliwości co do racjonalności działań ustawodawcy. Przyjęcie w komentowanej ustawie autonomicznej względem przepisów ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne definicji podmiotów publicznych jest natomiast uwarunkowane **prawem unijnym**[71].

W rozporządzeniu 910/2014 nie użyto co prawda terminu podmiot publiczny, ale zbliżonych semantycznie pojęć „podmiot sektora publicznego" i „podmiot prawa publicznego". Zgodnie z art. 3 pkt 7 **podmiotem sektora publicznego** jest: organ państwowy, regionalny lub lokalny, podmiot prawa publicznego lub stowarzyszenie utworzone przez jeden lub kilka takich organów lub jeden lub kilka takich podmiotów prawa publicznego, **lub jednostkę prywatną, której co najmniej jeden z tych organów, podmiotów lub jedno z takich stowarzyszeń udzieliły upoważnienia do świadczenia usług publicznych, gdy działa ona na**

[71] Por. uzasadnienie u.d.e., s. 13.

podstawie takiego upoważnienia. Pojęcie **podmiotu prawa publicznego** doprecyzowano natomiast w art. 3 pkt 8 rozporządzenia 910/2014 poprzez odesłanie do podmiotu zdefiniowanego w art. 2 ust. 1 pkt 4 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE z 26.02.2014 r. w sprawie zamówień publicznych, uchylającej dyrektywę 2004/18/WE[72], zgodnie z którym „podmiot prawa publicznego" oznacza podmiot, który posiada wszystkie poniższe cechy:

– został utworzony w konkretnym celu zaspokajania potrzeb w interesie ogólnym, które nie mają charakteru przemysłowego ani handlowego;
– posiada osobowość prawną; oraz
– jest finansowany w przeważającej części przez państwo, władze regionalne lub lokalne lub inne podmioty prawa publicznego; bądź jego zarząd podlega nadzorowi ze strony tych władz lub podmiotów; bądź ponad połowa członków jego organu administrującego, zarządzającego lub nadzorczego została wyznaczona przez państwo, władze regionalne lub lokalne, lub przez inne podmioty prawa publicznego.

Konstruując definicję zakresową podmiotu publicznego, w komentowanym przepisie ustawodawca powielił wyliczenie zawarte w **art. 4 ustawy z 11.09.2019 r. – Prawo zamówień publicznych**, odnoszące się do zakresu podmiotowego stosowania ustawy, które wdraża powołane wyżej postanowienia dyrektywy 2014/24, uzupełniając je o komornika sądowego.

Katalog podmiotów publicznych w rozumieniu komentowanej ustawy jest szerszy niż podmiotów publicznych, o których mowa w art. 4 pkt 7–15 ustawy z 5.07.2018 r. o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa[73], które realizując zadania publiczne zależne od systemu informacyjnego zobowiązane są do wykonywania obowiązków określonych

[72] Dz.Urz. UE L 94, s. 65.

[73] To jest: jednostki sektora finansów publicznych, o których mowa w art. 9 pkt 1-6, 8, 9, 11 i 12 ustawy z 27.08.2009 r. o finansach publicznych, instytuty badawcze, Narodowy Bank Polski, Bank Gospodarstwa Krajowego, Urząd Dozoru Technicznego, Polska Agencja Żeglugi Powietrznej, Polskie Centrum Akredytacji, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki

w art. 21–25 u.k.s.c., związanych m.in. z zarządzaniem i obsługą incydentów. Oznacza to, iż nie wszystkie podmioty publiczne, które będą miały dostęp do danych z BAE i będą realizowały doręczenia elektroniczne, będą zobowiązane do realizacji tożsamych obowiązków w zakresie cyberbezpieczeństwa.

Lit. a. Po pierwsze, ustawodawca do podmiotów publicznych zaliczył **jednostki sektora finansów publicznych** w rozumieniu ustawy z 27.08.2009 r. o finansach publicznych. Jednostki sektora finansów publicznych mogą być tworzone na podstawie ustawy o finansach publicznych albo na podstawie odrębnych ustaw (art. 8 ust. 2 u.f.p.). W skład sektora finansów publicznych wchodzą jednostki o zróżnicowanej formie prawnej, różnym przedmiocie działalności oraz stosujące w odmiennym zakresie zasady gospodarki finansowej określone w ustawie o finansach publicznych[74]. Sektor finansów publicznych zgodnie z art. 9 u.f.p. tworzą:

- organy władzy publicznej, w tym organy administracji rządowej, organy kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądy i trybunały;
- jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki;
- związki metropolitalne;
- jednostki budżetowe;
- samorządowe zakłady budżetowe;
- agencje wykonawcze;
- instytucje gospodarki budżetowej;
- państwowe fundusze celowe;
- Zakład Ubezpieczeń Społecznych i zarządzane przez niego fundusze oraz Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i fundusze zarządzane przez Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego;
- Narodowy Fundusz Zdrowia;
- samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej;
- uczelnie publiczne;

wodnej, spółki prawa handlowego wykonujące zadania o charakterze użyteczności publicznej w rozumieniu art. 1 ust. 2 ustawy z 20.12.1996 r. o gospodarce komunalnej.

74 M. Cilak [w:] *Ustawa o finansach publicznych. Komentarz*, red. Z. Ofiarski, LEX 2019, art. 9.

– Polska Akademia Nauk i tworzone przez nią jednostki organizacyjne;
– państwowe i samorządowe instytucje kultury;
– inne państwowe lub samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych, z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, instytutów działających w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicz, banków oraz spółek prawa handlowego[75].

Lit. b. Po drugie, do podmiotów publicznych w rozumieniu art. 2 u.d.e. włączono **państwowe jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, niebędące jednostkami sektora finansów publicznych**. Jedną z takich państwowych jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej są Lasy Państwowe (por. art. 32 ustawy z 28.09.1991 r. o lasach[76])[77].

Lit. c. Po trzecie, podmiotami publicznymi są, **niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, osoby prawne utworzone w szczególnym celu zaspokajania potrzeb o charakterze powszechnym, niemające charakteru przemysłowego ani handlowego, jeżeli podmioty, o których mowa w tym przepisie oraz w lit. a i b** (tj. jednostki sektora finansów publicznych lub inne państwowe jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej), **pojedynczo lub wspólnie, bezpośrednio albo pośrednio przez inny podmiot**:
– finansują je w ponad 50% lub
– posiadają ponad połowę udziałów albo akcji, lub
– sprawują nadzór nad organem zarządzającym, lub
– mają prawo do powoływania ponad połowy składu organu nadzorczego lub zarządzającego.

[75] Szerzej na temat poszczególnych kategorii jednostek sektora finansów publicznych zob. np. C. Kosikowski, *Ustawa o finansach publicznych. Komentarz,* LEX 2011, art. 9.
[76] Dz.U. z 2020 r. poz. 1463 ze zm.
[77] A. Matusiak [w:] *Prawo zamówień publicznych. Komentarz*, red. M. Jaworska, Legalis 2021, art. 4.

Do tej kategorii zaliczono zatem inne niż jednostki sektora finansów publicznych podmioty posiadające osobowość prawną, utworzone w szczególnym celu (bo służącym zaspokajaniu potrzeb ogółu społeczeństwa), a dodatkowo których działalność nie ma charakteru produkcyjnego czy komercyjnego (przemysłowego ani handlowego), pod warunkiem określonego sposobu finansowania, nadzoru bądź zarządzania.

Przyjęte rozwiązania należy interpretować w świetle leżących u ich podstaw założeń dyrektywy 2014/24/UE, do której odsyła rozporządzenie 910/2014. W motywie 10 preambuły wskazano w szczególności, przy odwołaniu do orzecznictwa TSUE, iż podmiot, który działa w zwykłych warunkach rynkowych, ma na celu wypracowanie zysku i ponosi straty wynikające z prowadzenia działalności, nie powinien być uważany za „podmiot prawa publicznego", ponieważ potrzeby interesu ogólnego, do zaspokajania których ten podmiot został założony lub zaspokajanie których powierzono mu jako zadanie, można uważać za posiadające charakter przemysłowy lub handlowy. Natomiast określenie finansowany „w przeważającej części" oznacza w części większej niż połowa. Finansowanie takie może przy tym obejmować wpłaty od użytkowników, które są nakładane, obliczane i ściągane zgodnie z zasadami prawa publicznego.

Kwalifikacja podmiotu do omawianej grupy wymaga zatem wielu ustaleń, w tym identyfikacji celu, w jakim został on utworzony, pod kątem powszechności zaspokajania potrzeb. W literaturze opowiedziano się za tym, by potrzeby o charakterze powszechnym rozumieć tak, jak na gruncie prawa wspólnotowego **potrzeby w interesie ogólnym**[78]. Zgodnie z orzecznictwem TSUE z takimi potrzebami mamy zwykle do czynienia wtedy, gdy **z przyczyn związanych z interesem publicznym państwo zdecydowało się samo świadczyć usługi, których celem jest zaspokojenie tych potrzeb i których zaspokajanie jest ściśle związane z instytucjonalną działalnością państwa, albo zachować na ich świad-**

[78] A. Matusiak [w:] *Prawo zamówień publicznych*..., art. 4.

czenie decydujący wpływ[79]. Trybunał wskazał, że dla zakwalifikowania podmiotu jako podmiotu prawa publicznego nieistotne jest to, że poza zadaniami w interesie ogólnym omawiany podmiot wykonuje również inną działalność w celach zarobkowych, jeżeli nadal zajmuje się zaspokajaniem potrzeb w interesie ogólnym, które ma on szczególny obowiązek zaspokajać. „W tym względzie jest nieistotne, że potrzeby takie są lub mogłyby być również zaspokajane przez przedsiębiorstwa prywatne. Ważne jest to, że chodzi o potrzeby, co do których, ze względów leżących w interesie ogólnym, państwo lub jednostka samorządu terytorialnego decydują się zazwyczaj na zaspokajanie ich samodzielnie, lub w odniesieniu do których pragną zachować decydujący wpływ"[80].

Lit. d. Po czwarte, do podmiotów publicznych należą również **związki wskazanych wyżej podmiotów publicznych, jeżeli realizują zadania publiczne.** Klauzula powyższa ma charakter uzupełniający, dopełniając kompleksowe ujęcie podmiotów publicznych we współczesnym prawie zamówień publicznych, a w konsekwencji odesłań – także w unijnych przepisach dotyczących identyfikacji elektronicznej i usług zaufania oraz krajowej regulacji w zakresie doręczeń elektronicznych.

Lit. e. Po piąte, kategorię podmiotów publicznych w ustawie o doręczeniach elektronicznych uzupełniają **komornicy sądowi**. Status komorników sądowych określa ustawa z 22.03.2018 r. o komornikach sądowych[81]. Komornik jest funkcjonariuszem publicznym działającym przy sądzie rejonowym (art. 2 ust. 1 u.k.s.). Jest organem władzy publicznej w zakresie wykonywania czynności w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym w sprawach cywilnych (art. 3 ust. 1 u.k.s.). Mają wobec niego zastosowanie te przepisy Konstytucji, które dotyczą władzy pub-

[79] Por. wyroki TSUE: z 10.11.1998 r., C-360/96, *Gemeente Arnhem and Gemeente Rheden v. BFI Holding*, EU:C:1998:525 oraz z 15.01.1998 r., C-44/96, *Mannesmann Anlagenbau Austria AG i in. v. Strohal Rotationsdruck GesmbH*, EU:C:1998:4.

[80] Wyrok TSUE z 10.04.2008 r., C-393/06, *Ing. Aigner, Wasser-Wärme-Umwelt, GmbH v. Fernwärme Wien GmbH*, EU:C:2008:213, pkt 40. Por. wyrok TSUE z 10.11.1998 r., C–360/96, *BFI Holding*, EU:C:1998:525.

[81] Dz.U. z 2021 r. poz. 850 ze zm.

licznej, tj. przede wszystkim art. 7, według którego organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa, oraz art. 77 ust. 1, zgodnie z którym każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej[82]. Komornik nie jest przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów regulujących podejmowanie i wykonywanie działalności gospodarczej (por. art. 33 ust. 1 u.f.p.). Komornicy sądowi nie należą do tzw. wolnych zawodów prawniczych ze względu na ścisły nadzór administracyjny nad komornikiem, nadzór judykacyjny z elementami kierowania czynnościami komornika i w istocie przejmowania odpowiedzialności za sposób prowadzenia egzekucji (art. 759 § 2 *in fine* oraz art. 759 § 3 k.p.c.) oraz quasi-pracownicze podporządkowanie prezesowi sądu, przy którym komornik działa[83].

Przyjęta w ustawie o doręczeniach elektronicznych definicja podmiotów publicznych odznacza się pewną istotną wadliwością wynikającą z niepełnego odzwierciedlenia zakresu pojęcia podmiotu sektora publicznego w rozumieniu rozporządzenia 910/2014, a jednocześnie nieobjęcia nią wszystkich podmiotów zobowiązanych do stosowania przepisów ustawy z 14.06.1960 r. – **Kodeks postępowania administracyjnego.**

W odniesieniu do treści art. 3 pkt 7 unijnego aktu należy wskazać, iż za podmiot sektora publicznego uznaje się nie tylko organ państwowy, regionalny lub lokalny, podmiot prawa publicznego lub stowarzyszenie utworzone przez jeden lub kilka takich organów lub jeden lub kilka takich podmiotów prawa publicznego (które można utożsamiać z jednostkami sektora finansów publicznych i innymi podmiotami wskazanymi w art. 2 pkt 6 u.d.e.), ale również **jednostkę prywatną, której co**

[82] A. Antkiewicz, *Komentarz do ustawy o komornikach sądowych*, art. 1 [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Kodeks Etyki Zawodowej Komornika Sądowego. Komentarz*, red. M. Świeczkowska-Wójcikowa, J. Świeczkowski, LEX 2020.

[83] R. Reiwer, *Komentarz do ustawy o komornikach sądowych*, art. 2 [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, red. R. Reiwer, Legalis 2019.

najmniej jeden z tych organów, podmiotów lub jedno z takich stowarzyszeń udzieliły upoważnienia do świadczenia usług publicznych, gdy działa ona na podstawie takiego upoważnienia. Tego typu podmioty zostały jednak całkowicie pominięte w komentowanym przepisie.

Tymczasem w świetle art. 1 pkt 1 i 2 k.p.a. należy stwierdzić, iż podmiotami prowadzącymi postępowanie administracyjne w indywidualnej sprawie rozstrzyganej w drodze decyzji administracyjnej albo załatwianej milcząco mogą być zarówno **organy administracji publicznej w znaczeniu ustrojowym** (ministrowie, centralne organy administracji rządowej, wojewodowie, działające w ich lub we własnym imieniu inne terenowe organy administracji rządowej zespolonej i niezespolonej, organy jednostek samorządu terytorialnego – por. art. 5 § 1 pkt 3 k.p.a.), jak i **organy administracji publicznej w znaczeniu funkcjonalnym**, tj. inne organy państwowe oraz **inne podmioty, gdy są one powołane z mocy prawa lub na podstawie porozumień** do załatwiania takich spraw[84]. W związku z powyższym uprawniony do rozstrzygnięcia danej sprawy w formie decyzji może być podmiot, który nie jest jednostką sektora finansów publicznych ani innym podmiotem objętym definicją podmiotu publicznego w rozumieniu art. 2 pkt 6 u.d.e. (np. organizacja społeczna, organ samorządu zawodowego). Rodzi to istotne wątpliwości co do zakresu stosowania przez taki podmiot regulacji doręczeń elektronicznych. Nieuzasadniona na tym tle wydaje się bowiem dywersyfikacja obowiązków w zakresie doręczeń elektronicznych w zależności od rodzaju podmiotu prowadzącego jurysdykcyjne postępowanie administracyjnego. Problem ten dotyczy zresztą także postępowań uproszczonych – skargowo-wnioskowego (por. art. 221 i n. k.p.a.) oraz w sprawie wydawania zaświadczeń (art. 217 i n. k.p.a.). Wszystkie podmioty w zakresie, w jakim stosują przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, w tym wydają podlegające doręczeniu dokumenty urzędowe, powinny być jednolicie kwalifikowane jako podmioty publiczne w rozumieniu ustawy o doręczeniach elektronicznych.

[84] Na ten temat szerzej: A. Wróbel [w:] A. Wróbel, M. Jaśkowska, M. Wilbrandt-Gotowicz, *Kodeks...*, s. 33 i n.

W odniesieniu do podmiotów publicznych ustanowiono **zasadę domyślnej cyfrowości,** polegającą na **powszechności** stosowania doręczeń elektronicznych korespondencji wymagającej uzyskania potwierdzenia jej nadania lub odbioru (por. art. 4 u.d.e.). Wiąże się ona z **obligatoryjnością** posiadania przez podmiot publiczny adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE, powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (art. 8 u.d.e.). Ma to na celu ułatwienie podmiotom niepublicznym nadawania korespondencji do podmiotów publicznych na prosty do identyfikacji adres do doręczeń. W odniesieniu do doręczeń dokonywanych przez podmioty publiczne przewidziano **kwalifikowaną formę** doręczeń elektronicznych – co do zasady z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, a poprzez publiczną usługę hybrydową w przypadku niemożności ustalenia adresu do doręczeń elektronicznych (por. art. 4 i 5 u.d.e.).

9. **Publiczna usługa hybrydowa** (art. 2 pkt 7 u.d.e.). Pojęcie publicznej usługi hybrydowej zdefiniowano przy pomocy odesłania częściowego do usługi pocztowej, o której mowa w art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy z 23.11.2012 r. – Prawo pocztowe. W przepisie tym **przesyłanie przesyłek pocztowych przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, jeżeli na etapie przyjmowania, przemieszczania lub doręczania przekazu informacyjnego przyjmują one fizyczną formę przesyłki listowej**, zalicza się do kategorii usług pocztowych, jeśli jest wykonywane w obrocie krajowym lub zagranicznym i ma charakter zarobkowy. Jest to jeden z rodzajów usług pocztowych, obok realizowanego łącznie lub rozdzielnie przyjmowania, sortowania, doręczania przesyłek pocztowych oraz druków bezadresowych; przemieszczania przesyłek pocztowych oraz druków bezadresowych, jeżeli jest wykonywane łącznie z przynajmniej jedną spośród czynności, o których mowa powyżej; prowadzenia punktów wymiany umożliwiających przyjmowanie i wymianę korespondencji między podmiotami korzystającymi z obsługi tych punktów oraz realizowania przekazów pocztowych. Tego typu usługi pocztowej nie przewidywała nieobowiązująca już ustawa z 12.06.2003 r. – Prawo pocztowe. Tytułem egzemplifikacji takiej usługi

podaje się sytuację, gdy przesyłka zostaje przyjęta przez operatora pocztowego na nośniku elektronicznym, następnie jest drukowana przez operatora pocztowego i już w formie przesyłki papierowej jest przedmiotem dalszych czynności składających się na usługę pocztową (tj. sortowane i doręczanie). Innym przykładem może być też przyjęcie przesyłki listowej i przekazanie jej dalej w postaci elektronicznej, w tym doręczenie w takiej postaci[85].

Poprzez odesłanie do Prawa pocztowego wskazano **zakres przedmiotowy** publicznej usługi hybrydowej, której elementem *sine qua non* jest współistnienie **przekazu informacyjnego** (przesyłki pocztowej) przesyłanego przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej oraz **przesyłki listowej** w fizycznej formie. W przyjętej formule publicznej usługi hybrydowej ta ostatnia postać występuje na etapie przemieszczania i doręczania przekazu informacyjnego, a nie jej przyjmowania. Przez pojęcie **przesyłki pocztowej** rozumie się rzecz opatrzoną oznaczeniem adresata i adresem, przedłożoną do przyjęcia lub przyjętą przez operatora pocztowego w celu przemieszczenia i doręczenia adresatowi (art. 3 pkt 21 pr. poczt.), która może być przesyłana również przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej (por. art. 2 ust. 1 pkt 3 pr. poczt.), **przesyłkę listową** stanowi zaś taka przesyłka pocztowa, która zawiera korespondencję lub druk, z wyłączeniem przesyłek reklamowych (art. 3 pkt 20 pr. poczt.). Ta ostatnia została zatem dookreślona poprzez jej zawartość.

W komentowanym przepisie doprecyzowano również **zakres podmiotowy** publicznej usługi hybrydowej. Jest to bowiem usługa świadczona **wyłącznie przez operatora wyznaczonego, jeżeli nadawcą przesyłki listowej jest podmiot publiczny**. Przyznanie prawa wyłącznego w tym zakresie budzi wątpliwości m.in. w kontekście zasadności ograniczenia unijnych swobód świadczenia usług oraz przedsiębiorczości (por. uwagi do art. 2 pkt 4 u.d.e.), a także ekonomiki takiego rozwiązania.

[85] Por. S. Syp [w:] *Prawo...,* red. M. Chołodecki, A. Piszcz, T. Skoczny, art. 2.

Publiczna usługa hybrydowa może być zaliczana w świetle systematyki komentowanej ustawy do jednego z rodzajów **usług doręczeń elektronicznych**. W odróżnieniu od publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego świadczonej również przez operatora wyznaczonego oraz od kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego zapewnianej przez kwalifikowanych dostawców usług zaufania, opiera się na **hybrydowości** doręczenia. Zjawisko hybrydowości w ujęciu prawnym można wiązać z krzyżowaniem się elementów charakterystycznych dla odmiennych instytucji i mechanizmów prawnych, dywersyfikacją modeli i rozwiązań proceduralnych czy też z łączeniem w ramach danej procedury regulacji dotychczas w niej niewspółistniejących. Hybrydowość w tym znaczeniu oznacza zatem właściwość powstałą w wyniku skrzyżowania, zmieszania cech, elementów czy instytucji prawnych odmiennych strukturalnie bądź niewystępujących dotychczas łącznie, na skutek wprowadzenia wywołujących taki skutek unormowań prawnych (unormowań hybrydowych)[86].

Specyfika publicznej usługi hybrydowej polega na połączeniu w ramach jednej prawnie uregulowanej usługi pocztowej **przekazu przesyłki pocztowej z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej oraz tradycyjnego doręczenia przekazu informacyjnego w formie fizycznej przesyłki listowej.** Jej kluczowym elementem jest zatem **przekształcenie** dokumentu elektronicznego nadanego przez podmiot publiczny z adresu do doręczeń elektronicznych w przesyłkę listową. Dotyczy ona przy tym korespondencji, która wymaga uzyskania potwierdzenia jej nadania lub odbioru (por. art. 5 u.d.e.).

Publiczna usługa hybrydowa ma stanowić łącznik pomiędzy podmiotami „cyfrolubnymi" i „papierolubnymi", zapobiegając wykluczeniu cyfrowemu tych ostatnich w realiach ustanowionej domyślności cyfrowej podmiotów publicznych. W pierwotnych założeniach miała przyjąć postać **dwukierunkową** – umożliwiać zarówno nadawanie przez podmioty

[86] M. Wilbrandt-Gotowicz, *Hybrydowość postępowania administracyjnego – nowy standard proceduralny?* [w:] *Standardy...*, red. Z. Duniewska, M. Stahl, A. Rabiega-Przyłęcka, s. 417.

niepubliczne przesyłki listowej przekształcanej na postać elektroniczną doręczaną podmiotowi publicznemu, jak i nadawanie przez podmioty publiczne przesyłki przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej doręczanej w postaci papierowej podmiotom niepublicznym niekorzystającym ze środków komunikacji elektronicznej. Tak szerokie ujęcie budziło jednak uzasadnione wątpliwości co do zachowania prawa do prywatności, w tym **tajemnicy korespondencji, tajemnicy pocztowej** oraz skutków prawnych dokumentów elektronicznych doręczanych podmiotom publicznym, które nie miałyby charakteru oryginału podań czy pism procesowych, lecz stanowiły ich **odwzorowanie cyfrowe**. Ponadto oznaczałoby w istocie wprowadzenie **monopolu** operatora wyznaczonego w zakresie usług pocztowych dotyczących przesyłek pocztowych nadawanych nie tylko przez podmioty publiczne, ale także przez podmioty niepubliczne do podmiotów publicznych. W związku z powyższym, ostatecznie o publicznej usłudze hybrydowej można mówić jedynie w odniesieniu do przesyłek listowych nadawanych przez podmiot publiczny. Ten kierunek przepływu korespondencji i przekształcania z postaci elektronicznej na papierową może odbywać się przy zachowaniu określonych standardów w sposób w pełni **automatyczny**, co minimalizuje możliwość naruszenia prywatności jej adresatów (por. art. 46 ust. 1 u.d.e.). Nadal możliwe jest jednak powstawanie nieprawidłowości co do ustalenia właściwych tzw. adresów w terenie (por. komentarz do art. 58, pkt 14 i n.).

Przesłanki doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej określono w art. 5 u.d.e., wiążąc je z brakiem możliwości doręczenia korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych zgodnie z art. 4 albo posiadaniem wiedzy, że osoba fizyczna posiadająca adres do doręczeń elektronicznych została pozbawiona wolności. **Zasady świadczenia publicznej usługi hybrydowej** uregulowano w rozdziale 4 ustawy, a zwłaszcza w art. 45–54 i przepisach wykonawczych wydanych na ich podstawie. Przekształcenie dokumentu elektronicznego w przesyłkę listową odbywa się z zapewnieniem potwierdzenia daty i czasu wykonania tej czynności, a do zawartości przesyłki listowej dołącza się wydruk dokumentu zawierającego wynik weryfikacji podpisu lub pie-

części elektronicznej albo potwierdzenie, że integralność oraz pochodzenie dokumentu elektronicznego od podmiotu publicznego zostały zapewnione z wykorzystaniem środka identyfikacji elektronicznej (por. art. 46 u.d.e.).

10. **Publiczna usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego** (art. 2 pkt 8 u.d.e.). Została zdefiniowana poprzez odesłanie do pojęcia usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, o której mowa w art. 3 pkt 36 rozporządzenia 910/2014, wraz z doprecyzowaniem jej świadczenia przez operatora wyznaczonego. Publiczna usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego oznacza zatem **świadczoną przez operatora wyznaczonego usługę umożliwiającą przesłanie danych między stronami trzecimi drogą elektroniczną i zapewniającą dowody związane z posługiwaniem się przesyłanymi danymi, w tym dowód wysłania i otrzymania danych, oraz chroniącą przesyłane dane przed ryzykiem utraty, kradzieży, uszkodzenia lub jakiejkolwiek nieupoważnionej zmiany**. **Pod względem podmiotowym** usługą tą objęto **doręczanie korespondencji między podmiotami publicznymi oraz między podmiotami publicznymi a podmiotami niepublicznymi**. Podmiot publiczny doręcza bowiem korespondencję wymagającą uzyskania potwierdzenia jej nadania lub odbioru domyślnie z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego na adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE, a w przypadku jego braku – na adres do doręczeń elektronicznych, z którego podmiot niepubliczny nadał korespondencję (art. 4 u.d.e.). Dopiero w przypadku niemożności doręczenia korespondencji za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego wykorzystuje się w tym celu publiczną usługę hybrydową (por. art. 5 u.d.e.). Podmiot niepubliczny może natomiast korzystać z adresów do doręczeń elektronicznych powiązanych z publiczną bądź z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

Pod względem przedmiotowym publiczna usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego obejmuje **przesyłanie danych drogą elektroniczną** wraz zapewnieniem **dowodów wysłania i otrzymania danych**

oraz odpowiedniej **ochrony danych**. Definiując publiczną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego, ustawodawca nie zdecydował się na odesłanie wprost do standardów właściwych dla kwalifikowanych usług rejestrowanego doręczenia elektronicznego wskazanych w art. 44 ust. 1 rozporządzenia 910/2014, którymi są wymogi: świadczenia przez co najmniej jednego kwalifikowanego dostawcę usług zaufania; zapewnienia z dużą dozą pewności identyfikacji nadawcy; zapewnienia identyfikacji adresata przed dostarczeniem danych; zabezpieczenia wysłania i otrzymania danych zaawansowanym podpisem elektronicznym lub zaawansowaną pieczęcią elektroniczną kwalifikowanego dostawcy usług zaufania w taki sposób, by wykluczyć możliwość niewykrywalnej zmiany danych; wyraźnego wskazania nadawcy i adresatowi danych każdej zmiany danych niezbędnej do celów wysłania lub otrzymania danych; wskazania daty i czasu wysłania, otrzymania i wszelkiej zmiany danych za pomocą kwalifikowanego elektronicznego znacznika czasu. Analogiczne wymogi jako obowiązki operatora wyznaczonego zawarto jednak w art. 38 ust. 3 u.d.e.

W art. 38 ust. 2 wskazano ponadto, iż publiczna usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego jest świadczona m.in. zgodnie ze standardem, o którym mowa w art. 26a ustawy z 5.09.2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej. Dodany do ustawy o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej przez art. 134 u.d.e. przepis zawiera upoważnienie dla ministra właściwego do spraw informatyzacji do określenia i udostępnienia w BIP na swojej stronie podmiotowej **standardu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego** świadczonej przez operatora wyznaczonego[87], przy uwzględnieniu konieczności zapewnienia interoperacyjności i bezpieczeństwa wymiany danych, w tym możliwości transgranicznej wymiany danych, biorąc pod uwagę normy i wytyczne dotyczące procedur wysyłania i otrzymywania danych opracowane przez Europejski Instytut Norm Telekomunikacyj-

[87] Zob. https://mc.bip.gov.pl/ogloszenia/standard-publicznej-uslugi-rejestrowanego-doreczenia-elektronicznego-swiadczonej-przez-operatora-wyznaczonego-i-kwalifikowanych-dostawcow-uslug.html (dostęp: 24.05.2021 r.).

nych lub normy wskazane przez Komisję Europejską w drodze aktów wykonawczych, o których mowa w art. 44 ust. 2 rozporządzenia 910/2014. Powyższe skłania do opowiedzenia się za realizacją przez publiczną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego minimalnych standardów określonych w rozporządzeniu 910/2014 dla kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, przy uwzględnieniu specyfiki zakresu podmiotowego tego typu usługi. Stąd można powiedzieć, iż ustawodawca względem korespondencji podmiotów publicznych przyjął **zasadę kwalifikowanej formy doręczeń elektronicznych**, które generalnie następują z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Unormowanie w komentowanej ustawie publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego o standardach właściwych dla kwalifikowanej usługi zaufania odpowiada motywom preambuły rozporządzenia 910/2014, a zwłaszcza nr 25, zgodnie z którym państwa członkowskie powinny zachować swobodę określania innych rodzajów usług zaufania niż przewidziane w rozporządzeniu, do celów uznania ich na szczeblu krajowym jako kwalifikowanych usług zaufania.

11. **Skrzynka doręczeń** (art. 2 pkt 9 u.d.e.). To narzędzie umożliwiające wysyłanie, odbieranie i przechowywanie danych zgodnie ze standardem, o którym mowa w art. 26a ustawy z 5.09.2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej, w ramach publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, a także w ramach publicznej usługi hybrydowej. Jest to zatem **środek komunikacji elektronicznej** umożliwiający wymianę korespondencji w postaci elektronicznej.

    Skrzynka doręczeń stanowi pojęcie szersze niż **elektroniczna skrzynka podawcza** (ESP) w rozumieniu art. 3 pkt 17 u.i.d.p., definiowana jako dostępny publicznie środek komunikacji elektronicznej służący do przekazywania dokumentu elektronicznego do podmiotu publicznego przy wykorzystaniu powszechnie dostępnego systemu teleinformatycznego. W odróżnieniu od ESP, skrzynka doręczeń ma bowiem służyć zarówno wysyłaniu, jak i odbieraniu i przechowywaniu danych, zapewniać zatem dwustronną komunikację między podmiotami publicznymi i niepu-

blicznymi. Wymagane było zatem formalne umocowanie **skrzynki doręczeń podmiotu publicznego jako narzędzia służącego do transmisji danych zarówno na skrzynkę, jak i ze skrzynki**[88].

Skrzynka doręczeń powiązana z adresem do doręczeń elektronicznych i publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego wykorzystywana jest nie tylko przez podmioty publiczne, lecz również niepubliczne (w tym podmioty określone w art. 9 ust. 1 u.d.e.). Jest ona przyporządkowywana do adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, na podstawie wniosku o utworzenie takiego adresu lub automatycznie w związku z wnioskiem o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego albo do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (por. art. 11 u.d.e.). Jak wskazano w uzasadnieniu u.d.e., samo posiadanie przez podmiot niepubliczny skrzynki doręczeń ma z założenia oznaczać oczekiwanie jej posiadacza realizacji doręczeń elektronicznych zamiast papierowych od wszystkich podmiotów publicznych, już bez potrzeby dodatkowego wnoszenia o zastosowanie takiego sposobu doręczania do każdego z tych podmiotów z osobna[89], wprowadzać zatem domniemanie cyfrowości takiego podmiotu.

W przyjętym przez ustawodawcę rozumieniu skrzynka do doręczeń jest zapewniana przez operatora wyznaczonego i służy wymianie korespondencji pomiędzy podmiotami publicznymi bądź podmiotami publicznymi i niepublicznymi. Operator wyznaczony zapewnia przy tym **gwarantowaną dostępność** skrzynki doręczeń; **gwarantowaną pojemność** skrzynek doręczeń dla podmiotów publicznych i podmiotów niepublicznych z podziałem na korespondencję prowadzoną z podmiotami publicznymi i podmiotami niepublicznymi oraz przechowuje wysłane i odebrane dane w ramach gwarantowanej pojemności skrzynki doręczeń zgodnie z wymogami ustanowionymi w rozporządzeniu ministra właściwego do spraw informatyzacji wydanego na podstawie art. 38

[88] Uzasadnienie u.d.e., s. 34.
[89] Uzasadnienie u.d.e., s. 34.

ust. 6 u.d.e. Zasady dostępu do skrzynek do doręczeń uregulowano natomiast przede wszystkim w rozdziale 2 u.d.e.

Art. 3. [Doręczenia i wymiana informacji wyłączone spod regulacji]

Ustawy nie stosuje się do:

1) doręczania korespondencji:

a) zawierającej informacje niejawne,

b) w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego oraz w konkursie prowadzonych na podstawie ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. poz. 2019 oraz z 2020 r. poz. 288, 1492, 1517, 2275 i 2320),

c) w postępowaniu o zawarcie umowy koncesji prowadzonym na podstawie ustawy z dnia 21 października 2016 r. o umowie koncesji na roboty budowlane lub usługi (Dz. U. z 2019 r. poz. 1528, 1655 i 2020 oraz z 2020 r. poz. 2275),

d) jeżeli przepisy odrębne przewidują wnoszenie lub doręczanie korespondencji z wykorzystaniem innych niż adres do doręczeń elektronicznych rozwiązań techniczno-organizacyjnych, w szczególności na konta w systemach teleinformatycznych obsługujących postępowania sądowe lub do repozytoriów dokumentów;

2) wymiany danych z systemami teleinformatycznymi za pomocą usług sieciowych.

1. Artykuł 3 zawiera **katalog wyłączeń** od stosowania ustawy o doręczeniach elektronicznych, odnoszonych do doręczania korespondencji w niektórych przypadkach oraz do wymiany danych z systemami teleinformatycznymi za pomocą usług sieciowych. Przesłanki wyłączeń mają charakter **przedmiotowy**, skonstruowane są w oparciu o kryteria **materialne** lub **formalne**. Wyłączenia są **całkowite** – obejmują niestosowanie w ogóle przepisów ustawy, nie zaś jedynie ich części. Dotyczy to

jednak jedynie spraw podlegających wyłączeniu, zatem podmioty prowadzące takie postępowania (lub uczestniczące w nich) mogą być kwalifikowane jako podmioty zobowiązane do posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (podmioty publiczne, podmioty niepubliczne, o których mowa w art. 9 ust. 1 u.d.e.) wykorzystywanego do doręczeń w innych, niepodlegających wyłączeniu sprawach.

Wyliczenie przyjmuje postać **enumeracji zamkniętej**, jednak w pkt 1 lit. d zawarto odesłanie do przepisów odrębnych przewidujących wnoszenie lub doręczanie korespondencji z wykorzystaniem innych niż adres do doręczeń elektronicznych rozwiązań techniczno-organizacyjnych, co uelastycznia zakres potencjalnych wyłączeń stosowania ustawy.

2. Po pierwsze, **ustawy nie stosuje się do doręczania korespondencji zawierającej informacje niejawne**. Pojęcie to należy interpretować w świetle regulacji ustawy z 5.08.2010 r. o ochronie informacji niejawnych[90]. Informacjami niejawnymi są informacje, których nieuprawnione ujawnienie spowodowałoby lub mogłoby spowodować szkody dla Rzeczypospolitej Polskiej albo byłoby z punktu widzenia jej interesów niekorzystne, także w trakcie opracowywania tych informacji oraz niezależnie od formy i sposobu ich wyrażania (por. art. 1 u.o.i.n.). Informacje niejawne zaliczane są do **tajemnic publicznoprawnych**, gdyż ich podstawa ma charakter ustawowy, nie zaś umowny. W doktrynie wyróżnia się **materialne** (związane z zakresem podmiotowym, przedmiotowym oraz czasowym utajnienia) oraz **formalne** (dotyczące woli utajnienia informacji) przesłanki tajemnic publicznoprawnych[91]. W odniesieniu do informacji niejawnych ten ostatni wymóg przejawia się

[90] Dz.U. z 2019 r. poz. 742.

[91] Por. M. Jaśkowska, *Materialne i formalne przesłanki tajemnic publicznoprawnych* [w:] *Jawność i jej ograniczenia*, red. G. Szpor, t. IV *Znaczenie orzecznictwa*, red. M. Jaśkowska, Warszawa 2014, s. 1–12. Zob. też D. Chromicka, *Ochrona informacji niejawnych w orzecznictwie sądów administracyjnych* [w:] *Jawność...,* t. IV, red. M. Jaśkowska, s. 21–42.

w oznaczeniu informacji poprzez nadanie odpowiedniej **klauzuli tajności**: „ściśle tajne", „tajne", „poufne" bądź „zastrzeżone" (por. art. 5 u.o.i.n.). Informacja jest niejawna ze względu na jej treść, wymaga jednak oznaczenia odpowiednią klauzulą tajności, która jest wskazówką dla odbiorcy co do właściwej ochrony tej informacji przed nieuprawnionym ujawnieniem czy zniszczeniem[92]. Informacje niejawne mogą bowiem być udostępnione wyłącznie osobie dającej rękojmię zachowania tajemnicy i tylko w zakresie niezbędnym do wykonywania przez nią pracy lub pełnienia służby na zajmowanym stanowisku albo wykonywania czynności zleconych (art. 4 u.o.i.n.).

Ze względu na zasadę ograniczonego dostępu i konieczność ochrony informacji niejawnych przed bezprawnym ujawnieniem, korespondencja zawierająca informacje niejawne nie może być rozpowszechniana w trybie właściwym dla nieobjętych klauzulą tajności, niekwalifikowanych pism urzędowych czy sądowych. Stosowanie przepisów ustawy o doręczeniach elektronicznych (w tym o publicznej usłudze rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usłudze hybrydowej) jest wyłączone w zakresie doręczania korespondencji zawierającej informacje, które spełniają materialne i formalne przesłanki kwalifikacji informacji niejawnych. Wyłączenie stosowania ustawy o doręczeniach elektronicznych obejmuje pod względem przedmiotowym doręczanie konkretnej korespondencji, która zawiera informacje niejawne, nie zaś wyłączenie stosowania doręczeń elektronicznych w toku całego postępowania w sprawie, w której aktach pojawiły się informacje niejawne. Komentowane wyłączenie nie dotyczy przy tym korespondencji zawierającej inne tajemnice prawnie chronione, np. tajemnicę przedsiębiorstwa. Nie zwalnia również danego organu ze stosowania przepisów ustawy o doręczeniach elektronicznych *in genere* z tego powodu, iż zdarza mu się dysponować dokumentami zawierającymi informacje niejawne. Zasady udostępniania informacji niejawnych są regulowane przepisami

[92] Por. I. Stankowska, *Ustawa o ochronie informacji niejawnych. Komentarz*, LEX 2014, art. 1.

szczególnymi ustawy o ochronie informacji niejawnych wraz z aktami wykonawczymi wydanymi na ich podstawie.

3. Po drugie, **przepisów ustawy o doręczeniach elektronicznych nie stosuje się do doręczania korespondencji w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego oraz w konkursie, prowadzonych na podstawie ustawy z 11.09.2019 r. – Prawo zamówień publicznych**, implementującej wiele unijnych dyrektyw. Kryterium to ma charakter **formalny**, nie wynikający z materialnego charakteru doręczanej korespondencji, lecz z jej powiązania z określonym rodzajem sformalizowanego ciągu czynności procesowych – **postępowania o udzielenie zamówienia publicznego** oraz **konkursu**. Oba terminy posiadają dedykowane definicje ustawowe.

Zgodnie z art. 7 pkt 18 p.z.p. przez **postępowanie o udzielenie zamówienia** należy rozumieć postępowanie wszczynane przez przekazanie albo zamieszczenie ogłoszenia, przekazanie zaproszenia do negocjacji albo zaproszenia do składania ofert, prowadzone jako uporządkowany ciąg czynności, których podstawą są warunki zamówienia ustalone przez zamawiającego, prowadzące do wyboru najkorzystniejszej oferty lub wynegocjowania postanowień umowy w sprawie zamówienia publicznego, kończące się zawarciem umowy w sprawie zamówienia publicznego albo jego unieważnieniem, z tym że zawarcie umowy w sprawie zamówienia publicznego nie stanowi czynności w tym postępowaniu. Wskazana definicja określa nie tylko cel prowadzonego postępowania, ale też moment jego wszczęcia, jak i zakończenia[93].

Konkurs nie jest natomiast trybem udzielenia zamówienia publicznego, lecz szczególną procedurą w zakresie zamówień[94]. W rozumieniu art. 7 pkt 8 p.z.p. to przyrzeczenie publiczne, w którym zamawiający, przez publiczne ogłoszenie, przyrzeka nagrodę za wykonanie i przeniesienie

[93] M. Jaworska [w:] *Prawo...*, red. M. Jaworska, art. 7.
[94] M. Jaworska [w:] *Prawo...*, red. M. Jaworska, art. 7.

prawa do pracy konkursowej wybranej przez sąd konkursowy. Zasady przeprowadzania konkursu są uregulowane m.in. w art. 325–358 p.z.p.

Przedmiotowe wyłączenie zastosowania przepisów ustawy o doręczeniach elektronicznych odnosi się do doręczania korespondencji w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego bądź konkursie, prowadzonych na podstawie Prawa zamówień publicznych. Chodzi więc o jakąkolwiek korespondencję przekazywaną **w ramach** konkretnego toczącego się postępowania lub konkursu tego typu, w szczególności o korespondencję **pomiędzy zamawiającym a wykonawcami**. Jeśli do jej wymiany mają zastosowanie przepisy Prawa zamówień publicznych, nie następuje ona ze strony podmiotów publicznych z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego (ani publicznej usługi hybrydowej).

W powyższym zakresie nie mieści się natomiast, moim zdaniem, wymiana korespondencji w toku postępowania odwoławczego przed **Krajową Izbą Odwoławczą**, które ze względu na jego etap, odrębność podmiotu orzekającego i charakter quasi-sądowy powinno być kwalifikowane jako oddzielne postępowanie mimo pozostawania w ścisłym związku z uprzednim postępowaniem o udzielenie zamówienia lub konkursem (por. art. 506 i n. p.z.p.). Za taką interpretacją przemawia również nowelizacja art. 508 ust. 2 p.z.p. dokonana art. 142 u.d.e. wskazująca, iż pisma (w postępowaniu odwoławczym) w postaci elektronicznej wnosi się przy użyciu środków komunikacji elektronicznej, w tym na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 u.d.e. To samo dotyczy postępowania skargowego przed **Sądem Okręgowym w Warszawie – sądem zamówień publicznych**. Zgodnie z obowiązującą od 1.07.2021 r. wersją art. 580 ust. 2 p.z.p. złożenie skargi w placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu Prawa pocztowego albo wysłanie na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 u.d.e., jest równoznaczne z jej wniesieniem do sądu.

Omawiane wyłączenie obejmuje jedynie doręczanie korespondencji w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego oraz w konkursie,

które prowadzone są na podstawie ustawy – Prawo zamówień publicznych. Muszą to być więc takie postępowania, które mieszczą się w zakresie objętym tą ustawą. Zgodnie z art. 2 p.z.p. przepisy ustawy stosuje się do udzielania:

– zamówień klasycznych oraz organizowania konkursów, których wartość jest równa lub przekracza kwotę 130 000 zł, przez zamawiających publicznych;
– zamówień sektorowych oraz organizowania konkursów, których wartość jest równa lub przekracza progi unijne, przez zamawiających sektorowych;
– zamówień w dziedzinach obronności i bezpieczeństwa, których wartość jest równa lub przekracza progi unijne, przez zamawiających publicznych oraz zamawiających sektorowych;
– zamówień klasycznych oraz organizowania konkursów, których wartość jest równa lub przekracza progi unijne, przez zamawiających subsydiowanych w okolicznościach, o których mowa w art. 6 p.z.p.

Ponadto w aspekcie podmiotowym przepisy ustawy stosuje się do zamawiających publicznych, sektorowych i subsydiowanych określonych w art. 4–6 p.z.p.

Przy ocenie, czy mamy do czynienia z postępowaniem o udzielenie zamówienia bądź konkursem prowadzonymi na podstawie przepisów Prawa zamówień publicznych, a w konsekwencji przy weryfikacji, czy do doręczeń w takim postępowaniu stosuje się przepisy ustawy o doręczeniach elektronicznych, należy wziąć pod uwagę również potencjalne wyłączenia stosowania Prawa zamówień publicznych określone w jego przepisach od art. 9 do 14.

Kwestia wymiany korespondencji w ww. postępowaniach została uregulowana m.in. w art. 61 ust. 1 p.z.p., zgodnie z którym komunikacja w postępowaniu o udzielenie zamówienia i w konkursie, w tym składanie ofert, wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu lub konkursie, wymiana informacji oraz przekazywanie dokumentów lub oświadczeń między zamawiającym a wykonawcą, z uwzględnieniem

wyjątków określonych w ustawie, odbywa się przy użyciu środków komunikacji elektronicznej. Przekazywanie m.in. ofert, wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia lub w konkursie czy prac konkursowych odbywa się przy użyciu środków komunikacji elektronicznej, zapewniających zachowanie integralności, autentyczności, nienaruszalności danych i ich poufności w ramach wymiany i przechowywania informacji, w tym zapewniających możliwość zapoznania się z ich treścią wyłącznie po upływie terminu na ich składanie (art. 68 p.z.p.). Zamawiający może odstąpić od wymagania użycia środków komunikacji elektronicznej w przypadkach określonych w art. 65 p.z.p. W przypadku gdy komunikacja w postępowaniu o udzielenie zamówienia odbywa się przy użyciu środków komunikacji elektronicznej, zamawiający może wymagać sporządzenia katalogu elektronicznego zgodnie z art. 93 p.z.p. Te szczególne zasady komunikacji elektronicznej w postępowaniach o udzielenie zamówień publicznych i konkursach nie podlegają zmianom w następstwie wejścia w życie komentowanej ustawy. Nie sprzeciwia się to natomiast w moim przekonaniu korzystaniu generalnie przez zamawiającego i wykonawców w toku komunikacji przy użyciu środków komunikacji elektronicznej z adresów do doręczeń wpisanych do BAE.

4. Po trzecie, **przepisów ustawy o doręczeniach elektronicznych nie stosuje się do doręczania korespondencji w postępowaniu o zawarcie umowy koncesji** prowadzonym na podstawie ustawy z 21.10.2016 r. o umowie koncesji na roboty budowlane lub usługi[95].Wyłączenie to ma charakter przedmiotowy, formalny i jest powiązane ze wskazaną regulacją szczególną, wdrażającą postanowienia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/23/UE z 26.02.2014 r. w sprawie udzielania koncesji[96]. Zgodnie z art. 2 pkt 6 u.k.r.b., ilekroć jest mowa o postępowaniu o zawarcie umowy koncesji – należy przez to rozumieć postępowanie wszczynane w drodze publicznego ogłoszenia o koncesji, wstępnego ogłoszenia informacyjnego albo przekazania zaproszenia do ubie-

[95] Dz.U. z 2021 r. poz. 541 ze zm.
[96] Dz.Urz. UE L 94, s. 1 ze zm.

gania się o zawarcie umowy koncesji w celu dokonania wyboru wykonawcy, z którym zostanie zawarta umowa koncesji. Pod pojęciem tym należy rozumieć całą procedurę wyboru koncesjonariusza, od momentu wszczęcia postępowania (przez publiczne ogłoszenie o koncesji, wstępne ogłoszenie informacyjne albo przekazanie zaproszenia do ubiegania się o zawarcie umowy koncesji), aż po wybór wykonawcy, którego oferta okazała się najkorzystniejsza i z którym zostanie podpisana umowa koncesji[97]. Na podstawie umowy koncesji zamawiający powierza koncesjonariuszowi wykonanie robót budowlanych lub świadczenie usług i zarządzanie tymi usługami za wynagrodzeniem (art. 3 ust. 1 u.k.r.b.).

Przedmiotowa ustawa zawiera przepisy szczególne dotyczące wymiany informacji w postępowaniu o zawarcie umowy koncesji. Komunikacja między zamawiającym i wykonawcami, w tym przekazywanie wniosków o dopuszczenie do udziału w tym postępowaniu, ofert, oświadczeń i zawiadomień, odbywa się zgodnie z wyborem zamawiającego, za pośrednictwem operatora pocztowego w rozumieniu Prawa pocztowego, osobiście, przez posłańca, przy użyciu faksu lub środków komunikacji elektronicznej. Za zgodą zamawiającego informacje mogą być przekazywane ustnie, w tym telefonicznie, jeżeli nie dotyczą istotnych elementów postępowania o zawarcie umowy koncesji oraz ich treść zostanie odpowiednio utrwalona na trwałym nośniku. Wybrany sposób komunikacji musi być ogólnie dostępny i niedyskryminacyjny oraz nie może ograniczać dostępu wykonawców do postępowania o zawarcie umowy koncesji. Środki komunikacji elektronicznej oraz ich właściwości techniczne muszą być interoperacyjne z urządzeniami teleinformatycznymi będącymi w powszechnym użyciu. Zamawiający zapewnia zachowanie integralności danych oraz poufność wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu o zawarcie umowy koncesji i ofert w ramach komunikacji i przechowywania informacji. Z treścią wniosków i ofert nie można zapoznać się przed upływem terminu na ich składanie. Ofertę, wniosek o dopuszczenie do udziału w postępowaniu oraz oświadczenia składa się

[97] I. Skubiszak-Kalinowska [w:] *Ustawa o koncesji na roboty budowlane lub usługi. Komentarz*, red. D. Okolski, Legalis 2019, art. 2.

pod rygorem nieważności w formie pisemnej albo, za zgodą zamawiającego, w formie elektronicznej, natomiast w postępowaniu o zawarcie umowy koncesji o wartości mniejszej niż próg unijny dokumenty te można złożyć także w postaci elektronicznej opatrzonej podpisem zaufanym lub podpisem osobistym (art. 14 u.k.r.b.)[98]. Przepisy ustawy o doręczeniach elektronicznych nie modyfikują tych szczególnych uregulowań, co moim zdaniem nie wyklucza fakultatywnego wykorzystywania w komunikacji elektronicznej adresów do doręczeń wpisanych do BAE.

5. Po czwarte, komentowanej ustawy nie stosuje się do doręczania korespondencji, jeżeli **przepisy odrębne przewidują wnoszenie lub doręczanie korespondencji z wykorzystaniem innych niż adres do doręczeń elektronicznych rozwiązań techniczno-organizacyjnych**, w szczególności na konta w systemach teleinformatycznych obsługujących postępowania sądowe lub do repozytoriów dokumentów.

Przedmiotowe wyłączenie ma charakter **otwarty** poprzez odesłanie do przepisów szczególnych ustanawiających odrębne, dedykowane poszczególnym usługom, postępowaniom rozwiązania techniczno-organizacyjne umożliwiające wymianę korespondencji ze skutkiem doręczenia. Obejmuje dalsze stosowanie przepisów przyjętych przed wejściem w życie komentowanych regulacji obok ustanawiania przepisów *lex specialis* w przyszłości. Wyłączenie powyższe ma zatem na celu pozostawienie w obrocie prawnym szczególnych form komunikacji poprzez systemy teleinformatyczne lub repozytoria dokumentów w tych sferach, w których były one już skutecznie wdrożone. Nie wyklucza również tworzenia bardziej zaawansowanych i dostosowanych do szczególnych potrzeb przyszłych rozwiązań. Podejście to uwzględnia tempo zmian technologicznych i otwartość na innowacje oraz neutralność technologiczną (por. motyw 26 i 27 preambuły rozporządzenia 910/2014).

[98] Por. art. 29, 33 i 34 dyrektywy 2014/23/UE.

Jako egzemplifikację rozwiązań techniczno-organizacyjnych ustawodawca wskazuje doręczanie korespondencji na konta w systemach teleinformatycznych obsługujących postępowania sądowe lub do repozytoriów dokumentów.

Przykładem takich narzędzi jest **Portal Informacyjny Sądów Powszechnych**, którego celem jest usprawnienie użytkownikom dostępu do spraw rozpoznawanych przez sądy powszechne z obszaru danej apelacji, rozumianych jako informacje o sprawie sądowej, w tym o stanie spraw, o czynnościach podejmowanych w sprawach oraz o treści dokumentów wytworzonych przez te sądy, na podstawie art. 9 k.p.c. lub art. 156 k.p.k. Analogiczne funkcje w stosunku do orzecznictwa sądów administracyjnych, stosownie do art. 12a p.p.s.a., pełni **Passa – Portal Akt Sądowych Sądów Administracyjnych**.

Postępowaniem sądowym, które w całości prowadzone jest w systemie teleinformatycznym (portal e-sad.gov.pl), jest służące dochodzeniu drobnych roszczeń **elektroniczne postępowanie upominawcze**, regulowane w art. 505^{28}–505^{39} k.p.c. Rozwiązania tego typu obejmują także **postępowanie wieczystoksięgowe**, w którym notariusz oraz komornik składa wniosek o wpis do księgi wieczystej wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (por. art. 626^{4} k.p.c.), inne podmioty mogą zaś wnosić np. o wydanie dokumentu z Centralnej Informacji Ksiąg Wieczystych poprzez portal Elektronicznych Ksiąg Wieczystych (ekw.ms.gov.pl). Dzięki systemowi teleinformatycznemu odbywa się również doręczanie korespondencji w **postępowaniu rejestrowym.** Zgodnie bowiem z art. 7^{1} k.s.h., jeżeli przepis ustawy tak stanowi, zawarcie umowy spółki lub wykonanie innej czynności dotyczącej spółki może nastąpić także przy wykorzystaniu wzorca umowy lub innych wzorców udostępnionych w systemie teleinformatycznym. Czynności te są wykonywane w systemie teleinformatycznym za pośrednictwem konta, o którym mowa w art. 126 § 6 k.p.c., służącego do wnoszenia pism procesowych w postępowaniu rejestrowym (zob. portal ekrs.ms.gov.pl). Analogicznie działalność gospodarczą można zarejestrować poprzez złożenie wniosku o **wpis do CEIDG** z wykorzystaniem formularza elek-

tronicznego zamieszczonego na stronie internetowej. Przekazywanie danych i informacji do CEIDG oraz przekazywanie danych i informacji z CEIDG odbywa się za pośrednictwem systemu teleinformatycznego CEIDG lub za pośrednictwem innego, zintegrowanego z nim systemu teleinformatycznego, w szczególności za pośrednictwem systemu Punktu Informacji dla Przedsiębiorcy (por. art. 3 u.CEIDG).

Głównym systemem teleinformatycznym, w którym instytucje publiczne udostępniają usługi przez pojedynczy punkt dostępowy w sieci Internet, jest **Elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej – ePUAP** (por. art. 19a u.i.d.p.). Tworzy się jednak również dedykowane platformy internetowe umożliwiające wymianę korespondencji (podań, zaświadczeń) oraz dostęp do części danych z rejestrów publicznych w ramach różnych e-usług publicznych, np. poprzez Platformę Usług Elektronicznych ZUS (zus.pl/pue), Platformę Usług Elektronicznych Skarbowo-Celnych (puesc.gov.pl), Internetowe Konto Pacjenta (pacjent.gov.pl), Elektroniczne Księgi Wieczyste (ekw.ms.gov.pl), elektroniczny Krajowy Rejestr Sądowy (ekrs.ms.gov.pl), Centralną Ewidencję i Informację o Działalności Gospodarczej (prod.ceidg.gov.pl), Krajowy Rejestr Karny (ekrk.ms.gov.pl) itp. Część z usług publicznych dostępna jest również poprzez aplikację mObywatel (np. sprawdzanie punktów karnych, potwierdzanie uprawnień kierowcy, realizowanie e-recept).

Przedmiotowa ustawa nie ma również zastosowania w sytuacji przewidzianego prawem wnoszenia lub doręczania korespondencji do **repozytoriów dokumentów**. Centralne repozytorium wzorów dokumentów elektronicznych w ramach ePUAP prowadzi na podstawie art. 19b ust. 1 u.i.d.p. minister właściwy do spraw informatyzacji. Umieszcza się w nim, przechowuje i udostępnia wzory dokumentów, które uwzględniają niezbędne elementy struktury dokumentów elektronicznych określone w przepisach wydanych na podstawie art. 5 ust. 2a u.n.z.a. Organy administracji publicznej przekazują do centralnego repozytorium oraz udostępniają w BIP wzory dokumentów elektronicznych. Jeżeli wzór podania określają odrębne przepisy, to umieszczenie wzoru dokumentu elektronicznego przez organy administracji publicznej w centralnym

repozytorium jest równoznaczne z określeniem wzoru podań, o których mowa w art. 63 § 3a k.p.a. Poszczególne podmioty mogą prowadzić również własne lub wspólnie z innymi organami administracji publicznej repozytoria wzorów dokumentów elektronicznych (zob. np. Centralne Repozytorium Elektronicznych Wypisów Aktów Notarialnych prowadzone na podstawie art. 92a pr. not.).

6. Po piąte, **ustawy o doręczeniach elektronicznych nie stosuje się do wymiany danych z systemami teleinformatycznymi za pomocą usług sieciowych**. Chodzi tu np. o mechanizm uregulowany w art. 15a u.i.d.p., wprowadzony z dniem 11.09.2018 r. ustawą z 5.07.2018 r. o zmianie ustawy o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej oraz niektórych innych ustaw[99]. Jego celem jest stworzenie podstaw prawnych do szybkiego pozyskiwania **danych zgromadzonych w rejestrach publicznych**, a niezbędnych do realizacji usługi *online* świadczonej przy użyciu systemu teleinformatycznego przez podmiot inny niż podmiot prowadzący rejestr publiczny[100]. Jest to szczególnie przydatne w stosunku do usług publicznych wymagających pozyskania odpowiednich danych lub zweryfikowania danych podanych przez wnioskodawcę. Dostęp do danych zgromadzonych w rejestrach publicznych służy eliminacji składania zaświadczeń bądź oświadczeń i umożliwia sprawne świadczenie elektronicznych usług publicznych. Wymiana danych pomiędzy podmiotami realizującymi zadania publiczne może mieć zatem postać wymiany danych w ramach systemów teleinformatycznych obsługiwanych przez różne podmioty publiczne.

Zgodnie z art. 15a u.i.d.p. podmiot publiczny udostępnia dane gromadzone w prowadzonym rejestrze publicznym lub w systemie teleinformatycznym innemu podmiotowi publicznemu lub podmiotowi, o którym mowa w art. 19c ust. 1 u.i.d.p. (dodatkowo uprawnionemu do udostępniania swoich usług na ePUAP), z uwzględnieniem zasad przewi-

[99] Dz.U. poz. 1544.

[100] G. Kubalski [w:] G. Kubalski, M. Małowiecka, *Ustawa o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne. Komentarz*, Legalis 2019, art. 15a.

dzianych w przepisach szczególnych dotyczących odpowiednio tego rejestru lub danych gromadzonych w tym systemie teleinformatycznym, wyłącznie na potrzeby usługi *online*, która jest świadczona **na rzecz osoby albo podmiotu** przy użyciu systemu teleinformatycznego. Możliwość pozyskiwania danych na tej podstawie nie jest automatyczna, lecz wymaga każdorazowo zawarcia porozumienia między podmiotem publicznym mającym udostępnić dane a podmiotem, który dane te chce wykorzystać na potrzeby świadczonej przez siebie usługi *online*. Udostępnienie danych następuje za pośrednictwem usług sieciowych między systemem teleinformatycznym, z którego udostępniane są dane, a systemem teleinformatycznym, przy użyciu którego świadczona jest usługa *online*. Udostępniane dane są wykorzystywane wyłącznie do **realizacji usługi *online*** świadczonej na rzecz osoby albo podmiotu, na rzecz których świadczona jest usługa *online* i których te dane dotyczą, w celu: uzupełnienia zakresu użytkowego dokumentu elektronicznego bądź potwierdzenia faktów lub stanu prawnego, wymaganych w związku ze świadczoną usługą *online*.

Przepisy komentowanej ustawy nie mają zastosowania i nie ograniczają wymiany danych pomiędzy takimi systemami. Odrębnym problemem jest natomiast niespójność danych w ramach poszczególnych rejestrów, co niweczy standard ich interoperacyjności (zob. szerzej komentarz do art. 58).

Art. 4. [Adres do doręczeń elektronicznych wykorzystywany do doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia]

1. Podmiot publiczny doręcza korespondencję wymagającą uzyskania potwierdzenia jej nadania lub odbioru z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego na adres do doręczeń elektronicznych wpisany do bazy adresów elektronicznych.
2. W przypadku gdy adres do doręczeń elektronicznych podmiotu niepublicznego nie został wpisany do bazy adresów elektronicznych,

doręczenie korespondencji następuje na adres do doręczeń elektronicznych, z którego podmiot niepubliczny nadał korespondencję.

1. Z komentowanego artykułu można wyprowadzić kilka zasad charakteryzujących ustanowiony ustawą o doręczeniach elektronicznych system wymiany korespondencji z udziałem podmiotów publicznych.

2. Pierwszorzędne znaczenie ma **zasada domyślnej cyfrowości** doręczeń podmiotów publicznych, z której wynika **powszechność** stosowania doręczeń elektronicznych korespondencji wymagającej uzyskania potwierdzenia jej nadania lub odbioru przez podmioty publiczne. Została ona przejęta z deklaracji ministerialnej w sprawie administracji elektronicznej, podpisanej w Tallinie 6.10.2017 r., w której opowiedziano się za tym, by **usługi publiczne były dostępne domyślnie w postaci cyfrowej** (*digital-by-default*) z zapewnieniem przez państwo alternatywnych dróg komunikacji dla obywateli niechcących lub niemogących ich używać w tej postaci[101]. Zasada domyślności cyfrowej pod względem podmiotowym obejmuje wszystkie **podmioty publiczne** w rozumieniu art. 2 pkt 6 u.d.e. Dotyczy elektronicznego doręczania korespondencji między podmiotami publicznymi oraz przez podmioty publiczne do podmiotów niepublicznych. Stosowanie tego typu doręczeń ma mieć charakter uniwersalny, masowy i domniemany, z wyjątkami wyraźnie przewidzianymi ustawą (w postaci wyłączeń generalnych od stosowania komentowanej ustawy – art. 3 u.d.e. bądź wyłączeń szczególnych obejmujących publiczną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publiczną usługę hybrydową – art. 6 u.d.e.). W uzasadnieniu projektu mowa jest natomiast o **zasadzie pierwszeństwa korespondencji elektronicznej przed tradycyjną papierową**[102]**.**

3. Po drugie, doręczenia elektroniczne są realizowane zgodnie z **zasadą ich kwalifikowanej formy.** Generalnie następuje to z wykorzystaniem **pub-**

[101] Por. *Tallinn Declaration on eGovernment*, https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/ministerial-declaration-egovernment-tallinn-declaration (dostęp: 24.05.2021 r.).

[102] Uzasadnienie u.d.e., s. 46.

licznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, zdefiniowanej w art. 2 pkt 8 u.d.e. W świetle art. 4 ust. 1 u.d.e. podmiot publiczny doręcza bowiem korespondencję wymagającą uzyskania potwierdzenia jej nadania lub odbioru z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Powinna ona spełniać wymogi określone w art. 38 u.d.e., w tym analogiczne do standardów właściwych dla kwalifikowanych usług rejestrowanego doręczenia elektronicznego jako jednej z usług zaufania określonych w rozporządzeniu 910/2014. W przypadku braku możliwości doręczenia korespondencji poprzez publiczną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego, w okolicznościach określonych w art. 5 u.d.e., doręczenie następuje poprzez publiczną usługę hybrydową, zdefiniowaną w art. 2 pkt 7 u.d.e., ewentualnie w inny sposób określony w przepisach szczególnych (np. przez pracowników podmiotu publicznego).

4. Po trzecie, można wyróżnić **zasadę potwierdzalności** doręczeń w zakresie nadania lub odbioru korespondencji doręczanej elektronicznie. Z art. 4 ust. 1 u.d.e. wynika bowiem, iż podmiot publiczny doręcza z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego korespondencję wymagającą uzyskania **potwierdzenia jej nadania lub odbioru**. *A contrario* korespondencja niewymagająca dowodów wysyłki i doręczenia nie musi być przesyłana w ten sposób. Należy jednak podkreślić, iż generalnie przepisy procesowe wymagają, by pisma były doręczane przez organy administracji publicznej czy sądy **za pokwitowaniem**, a odbierający pismo potwierdził jego doręczenie wraz ze wskazaniem daty doręczenia (por. np. art. 39 i 46 k.p.a.). Dowody wysłania i dowody otrzymania w ramach świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego wystawia **operator wyznaczony** zgodnie ze standardem, o którym mowa w art. 26a u.z.i.e. (por. art. 40 i n. u.d.e.).

5. Po czwarte, należy uwzględnić **zasadę pierwszeństwa doręczeń na adres z BAE.** Podmiot publiczny doręcza bowiem korespondencję wymagającą uzyskania potwierdzenia jej nadania lub odbioru z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego domyślnie

na adres do doręczeń elektronicznych (o którym mowa w art. 2 pkt 1 u.d.e.) **wpisany do BAE**. Sposoby uzyskiwania adresu do doręczeń elektronicznych i jego wpis do BAE zostały uregulowane w rozdziale 2 i 3 u.d.e. Istotne jest, iż jeden podmiot może posiadać jeden adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE (z wyjątkami określonymi w art. 32 ust. 2 u.d.e.).

Doręczenie na adres z BAE będzie realizowane w stosunku do wszystkich podmiotów zobowiązanych do posiadania takiego adresu (podmiotów publicznych oraz podmiotów niepublicznych, o których mowa w art. 9 ust. 1 u.d.e.), jak również podmiotów niepublicznych, które fakultatywnie posiadają adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE. Umieszczenie adresu do doręczeń elektronicznych w dedykowanej bazie, zwłaszcza w odniesieniu do podmiotów, które nie mają obowiązku jego posiadania, może być poczytywane jako wyraz **ogólnej deklaracji cyfrowości** w stosunkach z podmiotami publicznymi, umożliwiając domyślne korzystanie z tego adresu we wszystkich sprawach sądowych i administracyjnych (z zastrzeżeniem wyłączeń określonych w art. 3 i 6 u.d.e. i z uwzględnieniem rozwiązań intertemporalnych przewidzianych w rozdziale 8 u.d.e.).

6. Po piąte, wskazać należy na **zasadę akcesoryjności doręczeń na adres elektroniczny, z którego podmiot niepubliczny nadał korespondencję.** W przypadku braku adresu podmiotu niepublicznego w BAE doręczenie korespondencji następuje na adres do doręczeń elektronicznych, z którego podmiot niepubliczny nadał korespondencję. Z powyższego wynika, iż podmiot niepubliczny nieposiadający adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE może otrzymać korespondencję od podmiotu publicznego za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego pod warunkiem, że uprzednio nadał do tego podmiotu korespondencję elektronicznie. Powyższa regulacja opiera się na **domniemaniu woli** doręczeń elektronicznych podmiotu niepublicznego, który nadał w ten sposób korespondencję do podmiotu publicznego, bez konieczności formułowania odrębnego oświadczenia w tym przedmiocie. Ustawodawca w komentowanym przepisie nie pre-

cyzuje jednak, czy chodzi tu o jakiekolwiek uprzednie nadanie korespondencji przez dany podmiot niepubliczny do konkretnego podmiotu publicznego, czy jedynie o sytuację nadania korespondencji w indywidualnie określonej sprawie. Wydaje się, iż (niezależnie od konieczności uwzględniania przepisów szczególnych) **takie domniemanie powinno mieć charakter jednostkowy, powiązany z konkretną sprawą sądową bądź administracyjną**. Wątpliwości budzi bowiem dopuszczenie skuteczności doręczenia np. zawiadomienia o wszczęciu postępowania administracyjnego z urzędu na adres do doręczeń podmiotu niepublicznego, który znalazł się w posiadaniu organu przy okazji innej rozpatrywanej sprawy administracyjnej. Za taką interpretacją przemawia treść uzasadnienia projektu, zgodnie z którym przepis ten pozwoli podmiotom niepublicznym na odbieranie korespondencji elektronicznej tylko w wybranych sprawach, w których zdecydowali się na wniesienie podania pismem w postaci elektronicznej[103]. Domniemanie woli podmiotów niepublicznych doręczania pism na adres do doręczeń elektronicznych dotyczy zatem sytuacji wpisania adresu do BAE bądź nadania podania z adresu do doręczeń elektronicznych.

Pojęcie **adresu do doręczeń** należy przy tym interpretować zgodnie z art. 2 pkt 1 u.d.e., stąd nie będzie to jakikolwiek adres poczty elektronicznej, lecz adres elektroniczny, o którym mowa w art. 2 pkt 1 u.ś.u.d.e., podmiotu korzystającego z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo z kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, **umożliwiający jednoznaczną identyfikację nadawcy lub adresata danych przesyłanych w ramach tych usług**. W omawianym przypadku braku adresu w BAE chodzi o adres elektroniczny podmiotu niepublicznego (niezobligowanego do posiadania adresu w BAE) powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego świadczoną przez kwalifikowanego dostawcę usług zaufania, z którego podmiot nadał korespondencję (w danej sprawie). Adresów do doręczeń elektronicznych podmiot niepubliczny może bowiem posiadać wiele.

[103] Uzasadnienie u.d.e., s. 47.

Brak możliwości doręczenia korespondencji na adres elektroniczny, z którego podmiot niepubliczny nadał korespondencję, skutkuje koniecznością doręczenia korespondencji za pośrednictwem publicznej usługi hybrydowej (por. art. 5 u.d.e.), ewentualnie w inny sposób wynikający z przepisów szczególnych (np. przez pracownika).

Art. 5. [Przesłanki doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej]

Podmiot publiczny doręcza korespondencję wymagającą uzyskania potwierdzenia jej nadania lub odbioru z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej w przypadku:

1) **braku możliwości doręczenia korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych zgodnie z art. 4 albo**
2) **gdy posiada on wiedzę, że osoba fizyczna posiadająca adres do doręczeń elektronicznych została pozbawiona wolności.**

1. Artykuł 5 odnosi się do **zasady hybrydowości** doręczeń, związanej przede wszystkim z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej oraz **zasady dostępności** doręczeń, także w przypadku niemożności doręczenia na adres do doręczeń elektronicznych bądź w przypadku pozbawienia wolności.

2. Hybrydowość doręczeń przejawia się we **współistnieniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej** jako form doręczania korespondencji elektronicznej podmiotów publicznych, jak również w samym **charakterze publicznej usługi hybrydowej**, która łączy w sobie nadanie korespondencji przez podmiot publiczny w postaci elektronicznej z jej przekształceniem w przesyłkę listową i doręczeniem w takiej postaci osobom niekorzystającym z adresu do doręczeń elektronicznych (por. komentarz do art. 2 pkt 7 u.d.e.). Doręczenie korespondencji za pośrednictwem publicznej usługi hybrydowej zasadniczo następuje w przypadku niemożności jej doręczenia z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego stosownie do treści art. 4. W tym ujęciu publiczna

usługa hybrydowa ma charakter posiłkowy, zapewniając dostarczenie korespondencji od podmiotów publicznych także tym, którzy ze środków komunikacji elektronicznej nie chcą lub nie mogą korzystać. Regulacje w tym przedmiocie są natury gwarancyjnej, odpowiadając **zasadzie dostępności doręczeń** dla wszystkich podmiotów, także niekorzystających ze środków komunikacji elektronicznej czy pozbawionych wolności, co stanowi ważny wymóg realizacji standardów praworządności i sprawiedliwości formalnej oraz zapobiegania skutkom wykluczenia cyfrowego w postępowaniach administracyjnych i sądowych. Wiążą się zatem z postulatem inkluzywności doręczeń elektronicznych. Z art. 4 i 5, można ponadto *implicite* wywieść **zasadę równoważności skutków doręczeń za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej (tożsamych tradycyjnym doręczeniom)** jako dopełniającą wywodzoną z rozporządzenia 910/2014 zasadę równoważności kwalifikowanego podpisu elektronicznego z podpisem własnoręcznym oraz zasadę niedyskryminacji kwalifikowanych usług rejestrowanego doręczenia elektronicznego, choć ustawodawca mógłby zaakcentować tę kwestię wprost.

3. Podmiot publiczny doręcza korespondencję wymagającą uzyskania potwierdzenia jej nadania lub odbioru z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej, po pierwsze, w przypadku braku możliwości doręczenia korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych zgodnie z art. 4. Obejmuje to sytuacje, gdy adresat korespondencji od podmiotu publicznego nie posiada aktualnie adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE ani nie nadał uprzednio (w danej sprawie) korespondencji do tego podmiotu publicznego z adresu do doręczeń elektronicznych, a więc adresu powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (por. komentarz do art. 4 u.d.e.).

Pod drugie, dodatkową przesłanką skorzystania z publicznej usługi hybrydowej, zamiast z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, jest powzięcie przez podmiot publiczny wiedzy, że osoba fizyczna posiadająca adres do doręczeń elektronicznych została pozbawiona wolności. Chodzi tu więc o sytuację warunkowego, czasowego

wyłączenia doręczeń z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego względem osób, którym w warunkach niepozbawienia wolności doręczano by korespondencję w ramach tej usługi. Niezależnie od posiadania adresu do doręczeń elektronicznych w BAE czy uprzedniego nadania korespondencji do podmiotu publicznego z adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, powzięcie przez podmiot publiczny informacji o pozbawianiu osoby fizycznej wolności łączy się z koniecznością doręczania jej z urzędu korespondencji za pośrednictwem publicznej usługi hybrydowej aż do czasu powzięcia wiadomości o zakończeniu stanu pozbawienia wolności (chyba że zaistniałyby wyłączenia z art. 3 lub 6 u.d.e.). Nie dotyczy to wszak sytuacji, gdy doręczenia powinny być kierowane na adres do doręczeń elektronicznych pełnomocnika bądź przedstawiciela ustawowego osoby pozbawionej wolności. Omawiana usługa nie jest również stosowana w przypadku wyłączeń z art. 3 i 6 u.d.e., w tym w sytuacji doręczania w inny sposób na podstawie przepisów szczególnych.

Art. 6. [Wyłączenie stosowania przepisów o adresie do doręczeń elektronicznych oraz o wykorzystaniu publicznej usługi hybrydowej]

1. Przepisów art. 4 i art. 5 nie stosuje się w przypadkach, gdy:

1) podmiot wnosi o doręczenie oryginału dokumentu sporządzonego pierwotnie w postaci papierowej;

2) korespondencja nie może być doręczona na adres do doręczeń elektronicznych albo z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej ze względu na:

a) brak możliwości sporządzenia i przekazania dokumentu w postaci elektronicznej wynikający z przepisów odrębnych,

b) brak możliwości wykorzystania publicznej usługi hybrydowej wynikający z przepisów odrębnych,

c) konieczność doręczenia niepodlegającego przekształceniu dokumentu utrwalonego w postaci innej niż elektroniczna lub rzeczy,

d) ważny interes publiczny, w szczególności bezpieczeństwo państwa, obronność lub porządek publiczny,

e) ograniczenia techniczno-organizacyjne wynikające z objętości korespondencji oraz inne przyczyny mające charakter techniczny;

3) przepisy odrębne przewidują możliwość dokonywania doręczeń z wykorzystaniem także sposobów innych niż publiczna usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publiczna usługa hybrydowa, w szczególności przy pomocy swoich pracowników, a nadawca w konkretnych okolicznościach uzna inny sposób doręczenia za bardziej efektywny.

2. Istnienie przesłanek wymienionych w ust. 1 pkt 2 ocenia nadawca.

1. Komentowany przepis zawiera katalog wyłączeń od zastosowania art. 4 i 5 u.d.e., czyli od wymogu doręczania korespondencji przez podmioty publiczne z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego (na adres do doręczeń wpisany do BAE bądź adres do doręczeń elektronicznych, z którego nadano korespondencję do podmiotu publicznego) albo publicznej usługi hybrydowej. Nie są to więc wyłączenia ogólne dotyczące stosowania całej ustawy o doręczeniach elektronicznych (jak zawarte w art. 3 u.d.e.), lecz negatywne przesłanki zastosowania omawianych trybów doręczeń elektronicznych. Wyjątki te są powiązane z **przesłankami faktycznymi, podmiotowymi** leżącymi po stronie **nadawcy** – podmiotu publicznego albo po stronie **adresata** korespondencji, jak również z **przesłankami przedmiotowymi** wynikającymi z przyczyn **natury prawnej bądź faktycznej.** Enumeracja ma charakter zamknięty, poszczególne wyłączenia są jednak charakteryzowane poprzez **pojęcia niedookreślone** bądź **odesłania do przepisów szczególnych**, co sprawia, iż powinny być interpretowane ściśle, *ad casum,* z wykorzystaniem reguł wykładni także funkcjonalnej i systemowej.

2. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu, w sytuacji gdy ani doręczenie elektroniczne, ani hybrydowe nie będzie możliwe ze względu na wymienione okoliczności, zasada pierwszeństwa korespondencji elektronicznej przed tradycyjną papierową nie będzie miała zastosowania[104]. Niemożność skorzystania lub brak konieczności skorzystania z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej mogą być spowodowane:
- wniesieniem przez odbiorcę korespondencji o doręczenie oryginału dokumentu sporządzonego pierwotnie w postaci papierowej;
- niemożnością doręczenia korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych albo z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej ze względu na okoliczności określone w art. 6 ust. 1 pkt 2 lit. a–e;
- możliwością dokonywania doręczeń z wykorzystaniem sposobów innych niż publiczna usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publiczna usługa hybrydowa na mocy przepisów odrębnych.

3. Doręczenie za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo publicznej usługi hybrydowej nie będzie miało miejsca, gdy „**podmiot wnosi o doręczenie oryginału dokumentu sporządzonego pierwotnie w postaci papierowej**". Jest to zatem przyczyna podmiotowa leżąca po stronie adresata. Warunkiem zaktualizowania się powyższego wyłączenia jest po pierwsze, istnienie dokumentu sporządzonego w postaci papierowej, o którego doręczenie wnosi podmiot zainteresowany. Dokument taki powinien być w posiadaniu podmiotu zobowiązanego do jego doręczenia. Powołany przepis nie jest bowiem podstawą do wytworzenia oryginału dokumentu dopiero w następstwie żądania jego doręczenia, w tym załatwienia sprawy w postaci papierowej, jeżeli z innych przepisów nie wynika konieczność wytworzenia, złożenia czy przechowywania określonego dokumentu w postaci papierowej. Po drugie, wyłączenie może się zaktualizować dopiero w następstwie stosownego wniosku o doręczenie oryginału dokumentu. Żądanie to nie może być więc domniemane. Ustawodawca nie doprecyzował przy tym, kto może je wnieść. Wydaje się, iż chodzi tu o każdy pod-

[104] Uzasadnienie u.d.e., s. 48.

miot, który na mocy przepisów szczególnych uprawniony jest do uzyskania dostępu do danego dokumentu, w tym do jego oryginału sporządzonego pierwotnie w postaci papierowej. Zaktualizowanie się przedmiotowego wyłączenia wiąże się z doręczeniem oryginału dokumentu zgodnie z przepisami właściwymi danej procedurze (np. do rąk własnych adresata w siedzibie sądu czy organu administracji albo w miejscu zamieszkania za pośrednictwem pracowników). W komentowanym przepisie nie dookreślono podstaw materialnych uzyskania oryginału dokumentu (np. ze względu na uzasadnioną potrzebę posłużenia się dokumentem urzędowym utrwalonym w takiej postaci). Nie oznacza to jednak, iż każdy wniosek w tym przedmiocie będzie skutkował takim doręczeniem – wymaga to bowiem odrębnej oceny na podstawie przepisów szczególnych co do uprawnienia, interesu prawnego wnioskodawcy w uzyskaniu dostępu do dokumentu.

4. Pięć przesłanek przedmiotowych związanych z okolicznościami faktycznymi lub prawnymi wyłączającymi możliwość doręczenia korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych albo z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej przewidziano w art. 6 ust. 1 pkt 2 lit. a–e u.d.e.

Lit. a. Po pierwsze, wyłączenie uzasadnione jest **brakiem możliwości sporządzenia i przekazania dokumentu w postaci elektronicznej wynikającym z przepisów odrębnych**. Ograniczenia w tym zakresie powiązane są z charakterem samego dokumentu. Dotyczy to w szczególności dokumentów sporządzanych na blankietach urzędowych, np. dowodów osobistych, paszportów, patentów, licencji, które obligatoryjnie muszą posiadać „fizyczną" postać, przekazywaną zazwyczaj do rąk własnych adresata w siedzibie organu wydającego, ewentualnie rejestrowaną przesyłką pocztową.

Lit. b. Po drugie, podstawą może być **brak możliwości wykorzystania publicznej usługi hybrydowej wynikający z przepisów odrębnych**. Potencjalne wyłączenia tego typu powinny zatem odnosić się wprost do publicznej usługi hybrydowej. Ewentualne ograniczenia wykorzystania

tej usługi na podstawie przepisów szczególnych mogą wynikać ze specyfiki danego postępowania bądź podlegających doręczeniu dokumentów. Wiele z nich wprowadziła sama ustawa o doręczeniach elektronicznych w przepisach modyfikujących inne akty. Przykładowo, na podstawie zmienionego art. 17c u.p.e.a., w przypadku braku możliwości doręczenia z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, przez pracownika obsługującego organ egzekucyjny bądź z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej organ egzekucyjny doręcza pisma przesyłką rejestrowaną, o której mowa w art. 3 pkt 23 pr. poczt. Na podstawie dodanego od 1.07.2021 r. art. 3a u.P, obowiązku doręczenia korespondencji przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo publicznej usługi hybrydowej nie stosuje się w sprawach osobowych funkcjonariuszy Policji i byłych funkcjonariuszy Policji albo jeżeli doręczenie korespondencji w ten sposób mogłoby istotnie utrudniać lub uniemożliwić realizację zadań Policji. Zgodnie z dodanym art. 32a ust. 1a i 1b w ustawie z 18.02.1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin[105], organ emerytalny określony przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych może zaś doręczać pisma w postaci papierowej z wyłączeniem publicznej usługi hybrydowej do podmiotu niepublicznego: a) nieposiadającego adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE, b) który nie wszczął postępowania administracyjnego przed tym organem emerytalnym przy użyciu adresu do doręczeń elektronicznych; a do podmiotu publicznego, w przypadku braku możliwości doręczenia na adres do doręczeń elektronicznych tego podmiotu. Odstępstwa tego typu zostały szerzej omówione w ramach analizy zmian poszczególnych ustaw nowelizowanych przez ustawę o doręczeniach elektronicznych. Zazwyczaj wskazują one również inne,

[105] Dz.U. z 2020 r. poz. 723 ze zm.

alternatywne względem publicznej usługi hybrydowej sposoby doręczeń.

Lit. c. Po trzecie, doręczenia za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego bądź publicznej usługi hybrydowej nie stosuje się ze względu na **konieczność doręczenia niepodlegającego przekształceniu dokumentu utrwalonego w postaci innej niż elektroniczna lub rzeczy.** Konieczność ta powinna mieć charakter obiektywny, co nie budzi wątpliwości w przypadku rzeczy, ale także takich dokumentów, których przekształcenie do postaci elektronicznej jest niemożliwe bądź nadmiernie utrudnione. Regulacja w tym przedmiocie uwzględnia mnogość rodzajów rzeczy i informacji przechowywanych na różnych nośnikach danych, przykładowo gromadzonych i udostępnianych przez podmioty publiczne w ramach czynności dowodowych, zabezpieczających czy egzekucyjnych.

Lit. d. Po czwarte, przesłanką odstąpienia od publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego bądź publicznej usługi hybrydowej może być **ważny interes publiczny**, **w szczególności bezpieczeństwo państwa, obronność lub porządek publiczny.** Ważny interes publiczny jest **pojęciem niedookreślonym**, którego użycie w komentowanym przepisie stanowi wyraz pozostawienia podmiotom publicznym pewnej swobody w ocenie konieczności odstąpienia od domyślnego modelu doręczeń w ramach szeroko rozumianego uznania administracyjnego. Jak wskazuje się w doktrynie, ma ono zmienną treść, jest zależne od kontekstu (np. historycznego, aksjologicznego, politycznego), w którym występuje[106]. Podmiot publiczny w ramach tej przesłanki powinien ocenić, czy w sprawie występuje skonkretyzowany i zdefiniowany interes publiczny, nie może mieć on charakteru abstrakcyjnego, nieokreślonego. Dodatkowo musi być to interes publiczny kwalifikowany jako **ważny**. W przepisie jako egzemplifikację ważnego interesu publicznego

[106] A. Wróbel [w:] A. Wróbel, M. Jaśkowska, M. Wilbrandt-Gotowicz, *Kodeks...*, s. 132. Por. np. J. Chmielewski, *Pojęcie nadrzędnego interesu publicznego w prawie administracyjnym*, Warszawa 2015; A. Żurawik, *Interes publiczny w prawie gospodarczym*, Warszawa 2013.

wskazano przykładowo **bezpieczeństwo państwa, obronność lub porządek publiczny**. Możliwe jest uwzględnienie również innego typu zindywidualizowanego i ważnego interesu publicznego. Interpretacja omawianego wyjątku od stosowania doręczeń elektronicznych nie powinna mieć jednak rozszerzającego charakteru.

Lit. e. Po piąte, przepisu art. 4 i 5 u.d.e. nie stosuje się w przypadku, gdy korespondencja nie może być doręczona na adres do doręczeń elektronicznych albo z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej **ze względu na ograniczenia techniczno-organizacyjne wynikające z objętości korespondencji oraz inne przyczyny mające charakter techniczny.** Powinny to być przeszkody o obiektywnym, trudnym do przezwyciężenia charakterze wynikające bądź z dużej objętości korespondencji do przesłania, a więc okoliczności związanych z właściwościami korespondencji bądź inne przyczyny mające charakter techniczny, zarówno wynikający ze specyfiki danych do przesłania, jak i uwarunkowany stanem systemu teleinformatycznego (np. awarią).

5. Ostatnią przesłanką wyłączającą doręczenie korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych lub za pośrednictwem publicznej usługi hybrydowej **są przepisy odrębne przewidujące możliwość dokonywania doręczeń z wykorzystaniem także sposobów innych niż publiczna usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publiczna usługa hybrydowa, w szczególności przy pomocy swoich pracowników.** W praktyce będzie to miało miejsce, gdy nadawca w konkretnych okolicznościach uzna inny sposób doręczenia za bardziej efektywny. W odróżnieniu od pozostałych wyłączeń odsyłających do przepisów szczególnych, nie chodzi tu o wynikający z takich przepisów brak możliwości sporządzenia dokumentu w postaci elektronicznej (jak w art. 6 ust. 1 pkt 2 lit. a u.d.e.) ani wyłączenie wprost w przepisach szczególnych zastosowania publicznej usługi hybrydowej (jak w art. 6 ust. 1 pkt 2 lit. b u.d.e.). Odesłanie obejmuje wszystkie **przepisy szczególne**, także przyjęte przed wejściem w życie ustawy o doręczeniach elektronicznych i zmodyfikowane (bądź nie) tym aktem, które przewidują inne niż doręczenia elektroniczne, zazwyczaj **akcesoryjne sposoby doręczania**,

np. przy pomocy pracowników organu czy sądu. Mogą one również obejmować samodzielne przekształcenie przez organ dokumentu z postaci elektronicznej na papierową i doręczenie wydruku dokumentu (przez pracownika czy operatora pocztowego) zamiast wykorzystania publicznej usługi hybrydowej (por. np. art. 39^3 k.p.a.).

Taki sposób może być zastosowany w konkretnej sprawie, gdy podmiot publiczny będący nadawcą uzna, iż jest on bardziej **efektywny** niż doręczenie na adres do doręczeń elektronicznych bądź za pośrednictwem publicznej usługi hybrydowej. Bezpośrednią przesłanką jest zatem efektywność procesu doręczenia w realiach konkretnej sprawy i jej uczestników, którą należy wiązać w szczególności z szybkością doręczenia i pewnością co do możliwości zapoznania się adresata z przesyłaną korespondencją. W szczególności doręczenie przez pracowników może przykładowo nastąpić szybciej niż z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej.

6. Istnienie przesłanek do odstąpienia od doręczenia korespondencji za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego bądź publicznej usługi hybrydowej ocenia *ad casum* podmiot publiczny będący **nadawcą**. Ze względu na liczbę i elastyczność wyłączeń w praktyce istnieje wiele możliwości odstąpienia od domyślnego trybu doręczeń. Kwestionowanie wyboru innej formy doręczeń może być trudne, zwłaszcza w przypadku gdy korespondencję dostarczono adresatowi za pokwitowaniem w inny sposób, z którym przepisy szczególne także wiążą skutek doręczenia. Mimo to ustanowienie enumeracji zamkniętej wskazuje na pewną **zasadę ograniczenia** przez ustawodawcę **wyłączeń** w stosowaniu doręczeń elektronicznych.

Art. 7. [Skutki prawne wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych; informacja o skutkach wpisu]

1. Wpis adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych jest równoznaczny z żądaniem doręczania korespondencji przez podmioty publiczne na ten adres.
2. Podmiot występujący o:
1) utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub
2) wpis adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego do bazy adresów elektronicznych
– jest informowany o skutkach prawnych wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych, w tym o prawach i obowiązkach z niego wynikających, a w przypadku wystąpienia o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego – także o zasadach zarządzania skrzynką doręczeń oraz o prawach i obowiązkach posiadacza skrzynki doręczeń.

1. Z ust. 1 komentowanego przepisu wynika **zasada skuteczności wpisu** adresu do doręczeń elektronicznych do BAE. Wpis adresu do doręczeń elektronicznych do BAE jest bowiem równoznaczny z **żądaniem doręczania korespondencji przez podmioty publiczne na ten adres.** W przypadku podmiotów niepublicznych wpis adresu do doręczeń elektronicznych do BAE następuje na wniosek, wymaga więc inicjatywy tego podmiotu, a jeśli odbywa się automatycznie, jest powiązany z wnioskiem o wpis do KRS, CEIDG, ewentualnie z zawarciem umowy świadczenia kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego (por. w art. 28 pkt 2 u.d.e.). Może być to poczytywane za swoistą **deklarację cyfrowości** podmiotu niepublicznego w kontaktach z podmiotami publicznymi. Wpis adresu do bazy skutkuje bowiem domniemaniem na

rzecz doręczania ze skutkiem prawnym korespondencji przez podmioty publiczne na adres do doręczeń adresata korespondencji wpisany w BAE (z zastrzeżeniem wyłączeń określonych w art. 3 i 6 u.d.e.). Może być on powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Obowiązek doręczania pism przez podmiot publiczny na adres do doręczeń adresata wpisany do bazy nie wyłącza natomiast możliwości kierowania pism przez podmiot niepubliczny do podmiotu publicznego w postaci papierowej (chyba że zastrzega to przepis szczególny, np. w odniesieniu do elektronicznego postępowania upominawczego).

2. W ust. 2 art. 7 u.d.e. ustanowiono **zasadę informowania** o skutkach wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do BAE, a w przypadku wystąpienia o utworzenie adresu do doręczeń powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego – także o zasadach zarządzania skrzynką doręczeń oraz o prawach i obowiązkach posiadacza skrzynki doręczeń.

Obowiązek informacyjny realizowany jest na rzecz podmiotu, który wystąpił o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, w tym o wpis adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, albo z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego do BAE (podmiot niepubliczny może bowiem zrezygnować z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, jak również wnioskować o wpis do bazy adresu powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego – por. art. 23 i 28 u.d.e.). Powinien on obejmować również przedsiębiorców wpisanych do CEIDG oraz podmioty wpisane do KRS – w przypadku których utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz wpis tego adresu do BAE, jak również wpis do BAE adresu powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego – może następować automatycznie (por. art. 11 i 28 u.d.e.), ale w powiązaniu ze stosownym wpisem w CEIDG/KRS. Wpro-

wadzenie obowiązku posiadania przez te podmioty adresu do doręczeń elektronicznych oraz ich profesjonalny udział w obrocie gospodarczym nie powinny zatem przemawiać za wyłączeniem względem nich obowiązku informacyjnego. Harmonogram uzyskiwania przez te podmioty adresów do doręczeń elektronicznych określono w art. 151 i 152 u.d.e.

Podmiotem zobligowanym do realizacji przedmiotowego obowiązku w świetle przepisów dotyczących prowadzenia BAE jest minister właściwy do spraw informatyzacji (por. art. 25, 29 u.d.e.).

Podmiot występujący z wnioskiem o utworzenie adresu do doręczeń bądź jego wpisanie do BAE jest informowany o skutkach prawnych wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do BAE, w tym o prawach i obowiązkach z niego wynikających (w szczególności o równoznaczności wpisu do BAE z żądaniem doręczenia korespondencji przez podmioty publiczne na ten adres, wynikającej z art. 7 ust. 1 u.d.e.), a w przypadku wystąpienia o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego – także o zasadach zarządzania skrzynką doręczeń oraz o prawach i obowiązkach posiadacza skrzynki doręczeń (w szczególności określonych w rozdziale 2 u.d.e., m.in. o prawie do rezygnacji z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego czy możliwości w takim przypadku zachowania dotychczasowego adresu do doręczeń wpisanego do BAE – por. art. 23 i 24 u.d.e.). Obowiązek informacyjny realizowany powinien być w postaci elektronicznej, skoro taką formę – z wykorzystaniem usługi *online* – przewidziano również dla wniosków podmiotów niepublicznych o stosowny wpis (por. art. 15 ust. 1 u.d.e.).

Art. 8. [Obowiązek posiadania przez podmiot publiczny adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do bazy adresów elektronicznych]

Podmiot publiczny jest obowiązany do posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do bazy adresów elektronicznych, powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

W art. 8 u.d.e. ustanowiono **zasadę obligatoryjności** posiadania przez podmiot publiczny adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE, powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Od zasady tej nie przewidziano wyjątków. Wszystkie podmioty publiczne zobowiązane są do posiadania adresu do doręczeń wpisanego do BAE, a ponadto adres ten musi być powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego świadczoną przez operatora wyznaczonego, nie zaś z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego oferowaną przez innych kwalifikowanych dostawców usług zaufania.

Obowiązek ten dotyczy podmiotów publicznych w rozumieniu art. 2 pkt 6 u.d.e., w tym wpisanych do KRS. Wobec wątpliwości co do kompatybilności zakresu tego terminu z pojęciem innych podmiotów, które są powołane z mocy prawa lub na podstawie porozumień do załatwiania spraw indywidualnych rozstrzyganych w drodze decyzji administracyjnych albo załatwianych milcząco (o których mowa w art. 1 pkt 2 k.p.a. – zob. komentarz do art. 2 pkt 6 u.d.e.), część z organów administracji publicznej w znaczeniu funkcjonalnym, które nie mieszczą się w ustawowej definicji podmiotu publicznego, nie jest wprost zobowiązanych do posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do bazy, a przynajmniej nie są traktowane jako posiadające obowiązki w zakresie doręczeń elektronicznych właściwe podmiotom publicznym. Mankament ten jedynie częściowo niwelują przepisy ustaw szczególnych zmodyfikowane przez komentowaną ustawę. Wydaje się, iż podmioty takie powinny być zobowiązane do posiadania adresu do doręczeń wpisanego do BAE, powiązanego jeśli nie z publiczną usługą rejestrowanego dorę-

czenia elektronicznego, to przynajmniej z kwalifikowaną usługą tego typu świadczoną przez wybranego dostawcę usług zaufania.

Każdy podmiot publiczny zobowiązany jest posiadać wyłącznie **jeden adres do doręczeń** elektronicznych wpisany do BAE i powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Posiadanie tego adresu jest konieczne w celu rozszerzenia funkcjonalności doręczeń elektronicznych względem elektronicznej skrzynki podawczej w rozumieniu art. 3 pkt 17 u.i.d.p., która służy wyłącznie przekazywaniu dokumentów do podmiotów publicznych (i w takim ujęciu przestanie ostatecznie funkcjonować od 1.10.2029 r.)[107]. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu, przyjęto również zasadę, że doręczenia do podmiotu publicznego na jego adres do doręczeń elektronicznych ujawniony w BAE są zawsze możliwe i może je realizować każdy posiadacz adresu do doręczeń elektronicznych[108].

Adres do doręczeń elektronicznych podmiotu publicznego powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego jest tworzony przez ministra właściwego do spraw informatyzacji na wniosek podmiotu publicznego skierowany do tego ministra, a jedynie w przypadku podmiotów publicznych wpisanych do Krajowego Rejestru Sądowego – także automatycznie w następstwie wniosku o wpis do KRS, w trybie, o którym mowa w art. 11 pkt 2 (por. art. 12 u.d.e.). Taki, wymagający inicjatywy podmiotu publicznego sposób uzyskiwania adresów do doręczeń elektronicznych ujętych w BAE może utrudniać sprawne uzyskanie tego adresu, być powodem opóźnień bądź przyczyniać się do nierealizacji obowiązku posiadania przez podmioty publiczne adresu do doręczeń w BAE, a w konsekwencji obowiązku stosowania przepisów ustawy w zakresie publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej aktualizującego się względem poszczególnych grup podmiotów publicznych w terminach określonych w art. 155 u.d.e.

---

107 Por. art. 105 u.d.e. w zw. z art. 166 pkt 11 u.d.e.

108 Uzasadnienie u.d.e., s. 14.

Art. 9. [Inne podmioty zobowiązane do posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do bazy adresów elektronicznych]

1. Do posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do bazy adresów elektronicznych, powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego jest obowiązany:

1) **adwokat wykonujący zawód;**
2) **radca prawny wykonujący zawód;**
3) **doradca podatkowy wykonujący zawód;**
4) **doradca restrukturyzacyjny wykonujący zawód;**
5) **rzecznik patentowy wykonujący zawód;**
6) **notariusz wykonujący zawód;**
7) **radca Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej wykonujący czynności służbowe;**
8) **podmiot niepubliczny wpisany do rejestru przedsiębiorców, o którym mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 2019 r. poz. 1500, 1655 i 1798 oraz z 2020 r. poz. 288 i 2320);**
9) **podmiot niepubliczny wpisany do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, o której mowa w art. 2 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy (Dz. U. z 2020 r. poz. 2296 i 2320).**

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do osób, o których mowa w ust. 1 pkt 1–7, w przypadkach niewykonywania zawodu, zawieszenia prawa do wykonywania zawodu, zawieszenia w czynnościach zawodowych, zawieszenia w czynnościach służbowych, zawieszenia stosunku pracy lub zawieszenia praw wynikających z licencji.

1. Niniejszy przepis konstytuuje **zasadę rozszerzonej na podmioty profesjonalne obligatoryjności posiadania adresu do doręczeń elektronicznych** wpisanego do BAE. W celu maksymalnego rozpowszechnienia w obrocie prawnym doręczeń elektronicznych, ustawodawca przewi-

dział, iż nie tylko podmioty publiczne w rozumieniu art. 2 pkt 6 u.d.e. zobowiązane są do posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE. Obowiązkiem tym objęto również grupę podmiotów, które z racji wykonywania konkretnego zawodu (prawniczego) uczestniczą w rutynowej wymianie korespondencji z podmiotami publicznymi, jak również przedsiębiorców. Są to podmioty niepubliczne w rozumieniu art. 2 pkt 5 u.d.e., które jednak profesjonalnie uczestniczą w obrocie prawnym.

2. Powyższy wymóg dotyczy posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE, który jednak niekoniecznie musi być powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Podmiot niepubliczny, o którym mowa w art. 9 ust. 1, może bowiem dokonać wyboru kwalifikowanego dostawcy usług zaufania, w tym zrezygnować z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i powiązanej z nią skrzynki doręczeń pod warunkiem zapewnienia możliwości doręczania mu korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego wpisany do BAE (por. art. 23 ust. 2 u.d.e.).

3. Do posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE zobowiązany jest, po pierwsze: **adwokat, radca prawny, doradca podatkowy, doradca restrukturyzacyjny, rzecznik patentowy, notariusz, pod warunkiem wykonywania zawodu, jak również radca Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej wykonujący czynności służbowe.** Obowiązek powyższy nie występuje jednak w przypadkach niewykonywania przez te osoby zawodu, zawieszenia prawa do wykonywania zawodu, zawieszenia w czynnościach zawodowych, zawieszenia w czynnościach służbowych, zawieszenia stosunku pracy lub zawieszenia praw wynikających z licencji. Dotyczy on jedynie osób, które posiadają uprawnienia do wykonywania danego zawodu (zajmowania stanowiska radcy Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej) oraz zawód ten aktualnie wykonują (wykonują czynności służbowe). Status takich podmiotów wynika z przepisów szczególnych, odpowiednio:

ustawy z 26.05.1982 r. – Prawo o adwokaturze[109], ustawy z 6.07.1982 r. o radcach prawnych[110], ustawy z 5.07.1996 r. o doradztwie podatkowym[111], ustawy z 15.06.2007 r. o licencji doradcy restrukturyzacyjnego[112], ustawie z 11.04.2001 r. o rzecznikach patentowych[113], ustawy z 14.02.1991 r. – Prawo o notariacie[114], jak również ustawy z 15.12.2016 r. o Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej[115].

Po drugie, wymóg posiadania adresu do doręczeń elektronicznych został nałożony na każdy **podmiot niepubliczny wpisany do rejestru przedsiębiorców**, o którym mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1 u.KRS, oraz na każdy **podmiot niepubliczny wpisany do CEIDG**, o której mowa w art. 2 u.CEIDG.

W przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG oraz adwokata, radcy prawnego, doradcy podatkowego, doradcy restrukturyzacyjnego, notariusza, rzecznika patentowego, radcy Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej oraz komornika sądowego, do BAE wpisuje się adres do doręczeń elektronicznych na potrzeby prowadzenia działalności gospodarczej, wykonywania zawodu albo wykonywania czynności służbowych, niezależnie od adresu do doręczeń elektronicznych tej osoby wpisanego do BAE, niezwiązanego z prowadzeniem działalności gospodarczej, wykonywaniem zawodu albo wykonywaniem czynności służbowych (art. 32 u.d.e.). W tym ostatnim wypadku wpis drugiego, prywatnego adresu do doręczeń powinien mieć charakter fakultatywny, choć może to budzić wątpliwości w świetle treści art. 32 u.d.e. (por. komentarz do tego przepisu).

[109] Dz.U. z 2020 r. poz. 1651 ze zm.
[110] Dz.U. z 2020 r. poz. 75 ze zm.
[111] Dz.U. z 2020 r. poz. 130 ze zm.
[112] Dz.U. z 2020 r. poz. 242 ze zm.
[113] Dz.U. z 2021 r. poz. 944 ze zm.
[114] Dz.U. z 2020 r. poz. 1192 ze zm.
[115] Dz.U. z 2020 r. poz. 762 ze zm.

Na adres do doręczeń elektronicznych obligatoryjnie wpisany do BAE doręczana powinna być wyłącznie korespondencja związana z wykonywaniem zawodu lub czynności służbowych albo z prowadzeniem działalności gospodarczej.

Powyższy wymóg posiadania przez podmioty profesjonalnie uczestniczące w obrocie gospodarczym, w tym osoby wykonujące zawody prawnicze, adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE nie stanowi co do zasady nadmiernego utrudnienia. Część z osób prowadzących działalność gospodarczą może jednak w praktyce zaliczać się do osób wykluczonych cyfrowo. Od obowiązku posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE nie przewidziano natomiast wyjątków, względem podmiotów podlegających wpisowi do CEIDG rozłożono go jednak w czasie stosownie do treści art. 152 u.d.e.

Art. 10. [Uprawnienie do posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do bazy adresów elektronicznych]

Podmiot niepubliczny inny niż określony w art. 9 ust. 1 może posiadać adres do doręczeń elektronicznych powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

1. Z komentowanego przepisu wywieść można dwie sprzężone ze sobą zasady o fundamentalnym znaczeniu dla inkluzywności doręczeń elektronicznych. Jest to **zasada fakultatywności posiadania przez podmioty nieprofesjonalne adresu do doręczeń elektronicznych** powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, a jednocześnie **zasada** ustanawiająca **prawo do posiadania takiego adresu przez podmiot nieprofesjonalny.**

2. Powyższe zasady dotyczą podmiotów niepublicznych w rozumieniu art. 2 pkt 5 u.d.e. innych niż podmioty profesjonalne wymienione w art. 9 ust. 1 u.d.e., względem których przewidziano obowiązek posiadania ad-

resu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE. Chodzi więc przede wszystkim o osoby fizyczne – adresatów korespondencji organów administracji publicznej czy sądów – niewykonujące zawodów prawniczych ani nieprowadzące działalności gospodarczej. Wskazane osoby nie mają obowiązku posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE. W celu zapobiegania wykluczeniu cyfrowemu takich osób i zapewnieniu możliwości doręczania im pism urzędowych ze skutkiem prawnym doręczenia przewidziano publiczną usługę hybrydową, o której mowa w art. 2 pkt 7 u.d.e.

3. Podmioty niepubliczne posiadają jednak prawo do uzyskania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE w następstwie wniosku zainteresowanego podmiotu, stosownie do regulacji komentowanej ustawy (por. np. art. 11 u.d.e.). Sprawia to, iż każdemu podmiotowi niepublicznemu zapewniona powinna zostać możliwość otrzymywania korespondencji organów administracji publicznej i sądów w postaci elektronicznej, na adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE, który jest powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego świadczoną przez operatora wyznaczonego bądź z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego zapewnioną przez wybranego przez osobę fizyczną kwalifikowanego dostawcę usług zaufania.

ROZDZIAŁ 2

Adres do doręczeń elektronicznych i skrzynka doręczeń

Wstęp

1. W rozdziale 2 komentowanej ustawy uregulowano warunki i sposoby tworzenia adresu do doręczeń elektronicznych, powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, zakres danych przekazywanych przez podmiot wnioskujący o utworzenie adresu do doręczeń, zarządzanie skrzynką doręczeń – w tym wyznaczanie administratora skrzynki doręczeń i jego obowiązki, krąg podmiotów mających dostęp do zasobów skrzynki doręczeń, a także tryb usuwania skrzynki doręczeń wraz z jej zasobami.

2. Adres do doręczeń elektronicznych powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego tworzony jest przez ministra właściwego do spraw informatyzacji. Tworzenie adresu dla doręczeń elektronicznych i przyporządkowanie do niego skrzynki doręczeń inicjowane jest zarówno dla podmiotów publicznych, jak również dla podmiotów niepublicznych:

a) **na podstawie wniosku** o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Jest to podstawowy tryb tworzenia adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego dla podmiotów publicznych niepodlegających wpisowi do KRS i dla podmiotów niepublicznych niepodlegających wpisowi do KRS lub CEIDG. Wniosek o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych mogą złożyć również podmioty publiczne podlegające wpisowi do KRS, jak również podmioty niepubliczne podlegające wpisowi do KRS i CEIDG, co do których możliwe jest zainicjowanie tworzenia adresu również automatycznie, na skutek przekazania danych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego służącego do prowadzenia KRS i CEIDG.
   Wniosek o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego jest składany z wykorzystaniem usługi *online* udostępnianej przez:
   – **ministra właściwego do spraw gospodarki,** jeśli wnioskodawcą jest podmiot niepubliczny wpisany do rejestru przedsiębiorców (o którym mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1 u.KRS) lub podmiot niepubliczny wpisany do CEIDG,
   – **ministra właściwego do spraw informatyzacji,** jeśli wnioskodawcą jest inny podmiot;
b) **automatycznie**, po otrzymaniu przez ministra właściwego do spraw informatyzacji danych przekazanych w związku z wnioskiem o wpis do KRS złożonym przez podmiot publiczny lub niepubliczny (z wykorzystaniem systemu teleinformatycznego utrzymywanego przez **Ministra Sprawiedliwości**);
c) **automatycznie,** po otrzymaniu przez ministra właściwego do spraw informatyzacji danych przekazanych w związku ze złożonym wnioskiem o wpis do CEIDG przez podmiot niepubliczny (z wykorzystaniem systemu teleinformatycznego, którego administratorem jest minister **właściwy do spraw gospodarki**).

3. Ustawa o doręczeniach elektronicznych szczególne obowiązki nakłada na **ministra właściwego do spraw informatyzacji**, który zapewnia warunki organizacyjno-techniczne dla świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego dla podmiotów publicznych i niepublicznych. Minister właściwy do spraw informatyzacji zadanie to realizuje m.in. przez zapewnienie funkcjonowania systemu teleinformatycznego, w którym: 1) prowadzona jest baza adresów elektronicznych; 2) udostępniane są usługi zapewniające możliwość wyszukiwania adresów do doręczeń elektronicznych w BAE; 3) gromadzone są informacje o kwalifikowanych dostawcach usług zaufania świadczących kwalifikowane usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego spełniające standard określony przez ministra właściwego do spraw informatyzacji oraz o utrzymywanych przez nich adresach do doręczeń elektronicznych i ich lokalizacji; 4) udostępniany jest punkt dostępu do usług rejestrowanego doręczenia elektronicznego w ruchu transgranicznym.

Zapewnienie sprawnej, automatycznej wymiany danych **wymaga jednak współdziałania** ministra właściwego do spraw informatyzacji, odpowiedzialnego za tworzenie adresów do doręczeń elektronicznych powiązanych z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz prowadzenie BAE, z ministrem właściwym do spraw gospodarki oraz Ministrem Sprawiedliwości, jak również interoperacyjności administrowanych przez nich systemów teleinformatycznych.

4. Zainicjowanie procedury tworzenia adresu do doręczeń elektronicznych i przyporządkowywania do niego skrzynki do doręczeń jest zatem zawsze zależne od złożenia przez uprawniony podmiot wniosku – bądź bezpośrednio do ministra właściwego do spraw informatyzacji o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych, bądź wniosku o wpis do organu rejestrowego, jakim w zakresie CEIDG jest minister właściwy do spraw gospodarki, zaś w zakresie KRS – właściwy sąd rejonowy (przy czym system teleinformatyczny służący do prowadzenia rejestru utrzymuje Minister Sprawiedliwości, będący jednocześnie administratorem danych jego użytkowników). Tworzenie adresów do doręczeń automatycznie, w wyniku przekazania danych z KRS lub CEIDG, jest ukierun-

kowane na zapewnienie spójności danych w tych rejestrach i w BAE, przy jednoczesnym zapewnieniu jednolitej obsługi tych podmiotów za pośrednictwem właściwych organów rejestrowych.

W tym miejscu można rozważyć, czy w zakresie podmiotów publicznych utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych oraz przyporządkowanie do niego skrzynki do doręczeń nie powinno odbywać się automatycznie z urzędu, z uwagi na możliwy do ustalenia krąg podmiotów zobowiązanych. Przyjęcie trybu wnioskowego rodzić może zagrożenia związanie z nieutworzeniem adresów do doręczeń elektronicznych dla części podmiotów publicznych lub powstaniem opóźnień w tworzeniu takich adresów.

5. W zależności od podmiotu będącego wnioskodawcą (podmiot publiczny, podmiot niepubliczny będący osobą fizyczną, podmiot niepubliczny niebędący osobą fizyczną) oraz sposobu zainicjowania procedury tworzenia adresu do doręczeń elektronicznych (na wniosek lub automatycznie w związku z wnioskiem o wpis do KRS lub CEIDG) przekazywany jest przez wnioskodawcę zróżnicowany zakres danych, różne są też wymagania co do formy wniosku oraz wymaganych załączników. Jeśli procedura inicjowana jest automatycznie, w większym zakresie opiera się na bezpośredniej wymianie danych pomiędzy systemami teleinformatycznymi służącymi do prowadzenia rejestrów, co może redukować błędy i gwarantować spójność danych.

Art. 11. [Sposoby utworzenia adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego]

Utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz przyporządkowanie do niego skrzynki doręczeń następuje:

1) na podstawie wniosku lub

2) **automatycznie po otrzymaniu przez ministra właściwego do spraw informatyzacji za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 3a ust. 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym albo w art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy, danych przekazanych w związku z wnioskiem o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego albo do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej.**

1. Artykuł 11 komentowanej ustawy reguluje tryby tworzenia adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Zarówno utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, jak również przyporządkowanie do niego skrzynki do doręczeń, będącej narzędziem umożliwiającym wysyłanie, odbieranie i przechowywanie danych w ramach publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej, następuje zgodnie z założeniami komentowanej ustawy: 1) na wniosek o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych lub 2) automatycznie, po otrzymaniu przez ministra właściwego do spraw informatyzacji danych, przekazanych w związku ze złożonym wnioskiem o wpis do KRS albo CEIDG. Należy zatem zauważyć, że zainicjowanie procedury utworzenia adresu do doręczeń elektronicznych jest zawsze zależne od złożenia przez uprawniony podmiot wniosku – bądź bezpośrednio do ministra właściwego do spraw informatyzacji o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych, bądź wniosku o wpis do organu rejestrowego, jakim w zakresie KRS jest właściwy sąd rejonowy (sąd gospodarczy), zaś z zakresie CEIDG – minister właściwy do spraw gospodarki. Na podstawie wniosku podmiotu niepublicznego lub automatycznie po otrzymaniu danych z systemów teleinformatycznych, o których mowa w **art. 3a ust. 1** u.KRS oraz w **art. 3 ust. 1** u.CEIDG, inicjowane jest również postępowanie w przedmiocie wpisu do BAE adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczania elektronicznego (zob. komentarz do art. 28 u.d.e.).

2. Zasady tworzenia adresu do doręczeń elektronicznych na skutek złożenia wniosku o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, zakres danych objętych wnioskiem oraz wymagania co do formy wniosku zostały określone częściowo odrębnie dla podmiotu publicznego (art. 12 u.d.e., art. 15 u.d.e.), dla podmiotu niepublicznego będącego osobą fizyczną (art. 13 u.d.e., art. 14 ust. 1 i 3 u.d.e., art. 15 u.d.e.) oraz dla podmiotu niepublicznego niebędącego osobą fizyczną (art. 13 u.d.e., art. 14 ust. 2 i 3 u.d.e., art. 15 u.d.e.). Kwestie te zostaną omówione w komentarzach do kolejnych artykułów.

3. Procedura utworzenia adresu do doręczeń elektronicznych inicjowana jest automatycznie po otrzymaniu przez ministra właściwego do spraw informatyzacji za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 3a ust. 1 u.KRS, **danych przekazanych w związku z wnioskiem o wpis do KRS.** Krajowy Rejestr Sądowy jest instytucją prawa publicznego i stanowi oficjalny, ogólnie dostępny wykaz danych dotyczących stosunków poszczególnych osób uczestniczących w obrocie prawnym, istotnych dla obrotu gospodarczego oraz innych stosunków cywilnych[116]. Krajowy Rejestr Sądowy chronić ma z jednej strony słuszne interesy uczestników obrotu – działających na podstawie informacji uzyskanych z rejestru, z drugiej zaś – podmioty rejestrowe, które prawidłowo wykonały obowiązek zgłoszenia wymaganych danych[117]. Zgodnie z art. 1 powołanej wyżej ustawy na KRS składają się trzy samodzielnie rejestry, funkcjonujące w ramach jednego systemu informatycznego – są to: rejestr przedsiębiorców (z wyłączeniem osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, które nie podlegają wpisowi do KRS); rejestr stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz publicznych zakładów opieki zdrowotnej oraz rejestr dłużników niewypłacalnych.

116 E. A. Norek, *Krajowy Rejestr Sądowy i postępowanie rejestrowe*, Warszawa 2001, s. 18–19.

117 E. Bieniek-Koronkiewicz, J. Sieńczyło-Chlabicz, *Skutki wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego*, „Glosa" 2002/8, s. 16.

Funkcje KRS determinują przepisy określające skutki wpisu do rejestru. Wśród zasad prowadzenia rejestru wyróżnia się zasadę jawności formalnej (art. 8, art. 8a ust. 2, art. 10, art. 11 ust. 2, art. 13) i materialnej (art. 14, art. 15 ust. 1 art. 16, art. 18), wiarygodności wpisu (art. 17), nieusuwalności wpisu (art. 12) oraz zupełności. Skutki wpisu do rejestru uregulowane są w rozdziale 1 u.KRS, ale łączą się one najszerzej z wpisem do rejestru przedsiębiorców, niektóre z nich są zaś wyłączane w wypadku innych rejestrów[118]. Wynikające z art. 17 ustawy domniemanie prawdziwości danych wpisanych do rejestru (dotyczy ono wszystkich danych wpisanych do KRS z wyłączeniem danych z działu 4 rejestru przedsiębiorców) jest domniemaniem wzruszalnym i nie dotyczy danych znajdujących się w aktach rejestrowych, jeśli nie zostały wpisane do rejestru[119].

Krajowy Rejestr Sądowy to rejestr centralny, obejmujący swym zasięgiem całe terytorium kraju. Zgodnie z art. 2 ustawy rejestr ten prowadzą w systemie informatycznym sądy rejonowe (sądy gospodarcze), które dokonując wpisu wprowadzają do systemu informatycznego dane zawarte w postanowieniu o wpisie, sam wpis jest dokonany z chwilą zamieszczenia danych w rejestrze. Zakres przetwarzanych w KRS danych zależny jest od rejestru oraz rodzaju podmiotu podlegającego wpisowi (najbardziej rozbudowaną strukturę oraz zakres ujawnianych danych ma rejestr przedsiębiorców).

Ustawą z 6.01.2018 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw[120] dodano art. 3a, który wchodzi w życie 1.07.2021 r. Zgodnie z dodawanym art. 3a Minister Sprawiedliwości utrzymuje system teleinformatyczny służący do prowadzenia rejestru,

---

118 E. Bieniek-Koronkiewicz, J. Sieńczyło-Chlabicz, *Skutki wpisu*..., s. 17; E. Marszałkowska-Krześ, *Wpisy w rejestrze przedsiębiorców dotyczące spółek handlowych*, Warszawa 2004, s. 31.

119 A. Nowacki, *Jawność materialna Krajowego Rejestru Sądowego*, „Prawo Spółek" 2007/5, s. 36.

120 Ustawa z 6.01.2018 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 398).

umożliwiający zawiązywanie oraz podejmowanie innych czynności w odniesieniu do spółek, których umowa jest zawierana przy wykorzystaniu wzorca umowy udostępnionego w tym systemie, oraz podejmowanie czynności w postępowaniu rejestrowym w odniesieniu do podmiotów podlegających wpisowi do rejestru, udzielanie informacji z rejestru i udostępnianie akt rejestrowych. Minister Sprawiedliwości zapewnia dostęp do systemu teleinformatycznego w celu dokonywania czynności, o których mowa w tym przepisie, oraz ochronę danych zgromadzonych w systemie przed nieuprawnionym dostępem, przetwarzaniem, zmianą lub utratą. Ponadto Minister Sprawiedliwości zamieszcza w Biuletynie Informacji Publicznej na swojej stronie podmiotowej informację o adresie, pod którym w ogólnodostępnych sieciach teleinformatycznych jest dostępny tenże system teleinformatyczny. Na marginesie podejmowanych rozważań wskazać należy, że 1.07.2021 r. – wraz z wejściem w życie ustawy nowelizującej ustawę o KRS z 6.01.2018 r. – wprowadzone zostanie w art. 3a ust. 3 odwołanie do ustawy z 29.08.1997 r. o ochronie danych osobowych, która utraciła moc 25.05.2018 r., zgodnie z art. 175 u.o.d.o., zaś w zakresie przetwarzania danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości 6.02.2019 r., na podstawie art. 107 ustawy z 14.12.2018 r. o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości[121].

Wprowadzone zmiany stanowiące implementację dyrektywy 2017/1132/UE[122] w zakresie przepisów dotyczących systemu integracji rejestrów spółek miały również na celu uproszczenie dokonywania wpisów ewidencyjnych do rejestru przedsiębiorców oraz zmianę sposobu i zakresu ujawniania informacji o zaległościach płatniczych. Dyrektywa 2017/1132 w art. 22 przewiduje ustanowienie **systemu integracji rejestrów BRIS**, na który składają się: rejestry państw członkowskich UE i EOG, platformy, portal służący za europejski elektroniczny punkt do-

[121] Dz.U. z 2019 r. poz. 125.

[122] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2017/1132/UE z 14.06.2017 r. w sprawie niektórych aspektów prawa spółek (Dz.Urz. UE L 169, s. 46).

stępu (portal e-sprawiedliwość)[123] oraz opcjonalne punkty dostępu (ewentualnie utworzone w danym państwie członkowskim). Celem powstania systemu integracji rejestrów BRIS jest zapewnienie wszystkim zainteresowanym szybkiego dostępu do dokumentów i informacji dotyczących spółek i oddziałów, wpisanych do rejestrów handlowych (rejestrów spółek), a także zapewnienie automatycznej wymiany danych o wszczęciu i zakończeniu postępowań likwidacyjnych lub upadłościowych oraz o wykreśleniu spółki z rejestru między rejestrem właściwym dla spółki a rejestrem oddziału tej spółki w innym państwie członkowskim.

4. Dla zachowania spójności wymiany danych oraz automatyzacji przekazywania wniosku o wpis z wykorzystaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 3a ust. 1 u.KRS, ustawą o doręczeniach elektronicznych dokonano zmian tej ustawy. Zgodnie z dodanym do ustawy o KRS art. 19f, składając za pośrednictwem systemu teleinformatycznego **wniosek o wpis do rejestru przedsiębiorców, wnioskodawca wskazuje,** a w przypadku wniosku o wpis do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, **może wskazać** dane niezbędne do utworzenia adresu do doręczeń elektronicznych bądź wpisu adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego do BAE w postaci: 1) adresu do korespondencji, 2) danych administratora skrzynki doręczeń, w przypadku zgłoszenia dotyczącego adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, 3) adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz oznaczenia dostawcy kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego – w przypadku gdy wpis do BAE dotyczy adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

[123] https://beta.e-justice.europa.eu/489/PL/business_registers__search_for_a_company_in_the_eu (dostęp: 24.05.2021 r.).

W zakresie przedsiębiorców wpisanych do rejestru przedsiębiorców – wskazanie danych niezbędnych do utworzenia adresu do doręczeń elektronicznych bądź wpisu adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego **jest obligatoryjne.** W zakresie stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej jest to fakultatywne. Dane te są przekazywane do ministra właściwego do spraw informatyzacji za pośrednictwem systemu teleinformatycznego **po dokonaniu wpisu w KRS** (art. 19f ust. 3 u.KRS). Ten sam tryb odnosi się do aktualizacji danych. W tym miejscu należy wskazać, że regulacja przewidziana w art. 11 ust. 2 u.d.e. jest co najmniej nieprecyzyjna w zakresie, w jakim odnosi się do automatycznego tworzenia adresu dla doręczeń elektronicznych „po otrzymaniu przez ministra właściwego do spraw informatyzacji za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, danych przekazanych w związku z wnioskiem o wpis do KRS". Dane te bowiem nie są przekazywane bezpośrednio po wpłynięciu wniosku o wpis do KRS, lecz dopiero po dokonaniu wpisu.

Zgodnie z art. 694^5 k.p.c. wpis do KRS następuje na podstawie postanowienia, jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej. Postanowienia o wpisie są skuteczne i wykonalne z chwilą ich wydania, z wyjątkiem postanowień dotyczących wykreślenia podmiotu z KRS. Wpis do KRS polega na wprowadzeniu do systemu teleinformatycznego danych zawartych w postanowieniu sądu rejestrowego niezwłocznie po jego wydaniu i jest dokonany z chwilą zamieszczenia danych w rejestrze (art. 20 ust. 1 i ust. 1b u.KRS).

Czas utworzenia adresu do doręczeń, jeśli procedura będzie inicjowana automatycznie, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, zależny będzie zatem od czasu trwania postępowania rejestrowego. Czas niezbędny do ujawnienia określonych informacji w rejestrze zależny jest od tego, czy dany rejestr jest rejestrem notyfikacyjnym (opartym na zbie-

raniu dokumentów) czy rejestrem opartym na wpisie[124] i jakie są funkcje rejestru, w tym w szczególności jak bardzo rozbudowana jest funkcja kontrolna[125]. Realizując funkcję kontrolną, organ rejestrowy bada, w przypadku rejestrów podmiotowych, czy dany podmiot został utworzony zgodnie z przepisami prawa (np. KRS) lub sprawdza legalność czynności prawnej (np. księgi wieczyste), dzięki czemu może dyscyplinować określone podmioty do wykonania obowiązków przewidzianych przez prawo[126]. Wobec rozbudowanej funkcji kontrolnej KRS czas, jaki mija od złożenia wniosku o wpis do dokonania wpisu, do rejestru jest zróżnicowany. Zgodnie z art. 20a u.KRS wniosek o wpis sąd rejestrowy rozpoznaje nie później niż w terminie 7 dni od daty jego wpływu do sądu, zaś wniosek o wpis spółki, której umowa została zawarta przy wykorzystaniu wzorca umowy udostępnionego w systemie teleinformatycznym, sąd rejestrowy rozpoznaje w terminie jednego dnia od daty jego wpływu, jednak są to jedynie terminy instrukcyjne. Co więcej, jeżeli rozpoznanie wniosku wymaga wezwania do usunięcia przeszkody do dokonania wpisu, wniosek powinien być rozpoznany w terminie 7 dni od usunięcia przeszkody przez wnioskodawcę, jeśli zaś rozpoznanie wniosku wymaga wysłuchania uczestników postępowania albo przeprowadzenia rozprawy, wniosek należy rozpoznać nie później niż w terminie miesiąca.

Po dokonaniu wpisu podmiotu do KRS zmiany jego danych lub wykreślenia podmiotu z KRS, dane objęte treścią wpisu są przekazywane za pośrednictwem systemu teleinformatycznego do ministra właściwego do spraw informatyzacji, w celu utworzenia adresu do doręczeń lub dokonania wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do BAE lub dokonania aktualizacji danych.

---

124 Por. T. Stawecki, *Rejestry publiczne...,* s. 393; G. Szpor, C. Martysz, K. Wojsyk, *Ustawa o informatyzacji....*, s. 44.

125 A. Gryszczyńska. *Nowa Księga Wieczysta. Informatyzacja rejestru publicznego*, Warszawa 2011, s. 45.

126 T. Stawecki, *Rejestry publiczne...*, s. 41.

5. Spójność danych pomiędzy rejestrami gwarantować ma przewidziana w ustawie o doręczeniach elektronicznych dwukierunkowa wymiana danych między rejestrem BAE a KRS. Adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE podlega automatycznemu zamieszczeniu w KRS, po przekazaniu danych z BAE za pośrednictwem systemu teleinformatycznego do KRS, bezpośrednio po wpisaniu adresu do doręczeń elektronicznych do BAE, jego zmianie lub wykreśleniu z tej bazy. Z uwagi na to, że wpis ten polega na jego automatycznym zamieszczeniu w rejestrze, należy wskazać, że jest to regulacja szczególna, o której mowa w art. 694^5 § 1 k.p.c. Nie będzie zatem konieczne wydanie postanowienia w przedmiocie wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do KRS i zostanie on automatycznie zamieszczony, podobnie jak wpis w przedmiocie NIP i numeru identyfikacyjnego REGON (art. 20 ust. 1a u.KRS). Zamieszczenie danych w KRS nastąpi jednak dopiero po dokonaniu przez ministra właściwego do spraw informatyzacji wpisu adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego do BAE. Wpis do BAE stanowi czynność materialno-techniczną i wywołuje skutki prawne od dnia jej dokonania. Dokonanie wpisu następuje jednak dopiero po dokonaniu aktywacji adresu do doręczeń elektronicznych, zgodnie z art. 19 ust. 4 u.d.e.

6. Procedura utworzenia adresu do doręczeń elektronicznych inicjowana jest również automatycznie po otrzymaniu przez ministra właściwego do spraw informatyzacji za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 3 ust. 1 u.CEIDG, danych przekazanych w związku z wnioskiem o wpis do CEIDG.

Centralną Ewidencję i Informację o Działalności Gospodarczej prowadzi w systemie teleinformatycznym minister właściwy do spraw gospodarki, który jest jednocześnie organem ewidencyjnym. Do podstawowych zadań tego rejestru publicznego ustawa zalicza m.in. ewidencjonowanie przedsiębiorców będących osobami fizycznymi; udostępnianie informacji o przedsiębiorcach i innych podmiotach w zakresie wskazanym w ustawie; udostępnianie informacji o zakresie i terminie zmian we wpisach do CEIDG oraz w informacjach i danych udostępnianych

w CEIDG. Zgodnie z art. 3 u.CEIDG, o którym mowa w art. 11 pkt 2 u.d.e., przekazywanie danych i informacji do CEIDG oraz przekazywanie danych i informacji z CEIDG odbywa się za pośrednictwem systemu teleinformatycznego CEIDG lub za pośrednictwem innego, zintegrowanego z nim systemu teleinformatycznego, w szczególności za pośrednictwem systemu Punktu Informacji dla Przedsiębiorcy. Wpis do CEIDG jest dokonywany na wniosek, chyba że przepis szczególny przewiduje wpis z urzędu. Wniosek o wpis do CEIDG przekazywany jest do CEIDG z wykorzystaniem formularza elektronicznego zamieszczonego na stronie internetowej CEIDG. Wniosek o wpis może zostać również sporządzony w postaci papierowej z zachowaniem zakresu i układu danych określonych w formularzu elektronicznym, a następnie złożony w wybranym urzędzie gminy albo wysłany przesyłką rejestrowaną na adres wybranego urzędu gminy. Zgodnie z art. 6 u.CEIDG wpis polega na wprowadzeniu do systemu teleinformatycznego danych podlegających wpisowi i jest dokonany z chwilą zamieszczenia danych w CEIDG, nie później niż w dniu roboczym następującym po dniu wpływu do CEIDG wniosku o wpis, chyba że wniosek jest niepoprawny i zachodzi konieczność wezwania wnioskodawcy do skorygowania lub uzupełnienia wniosku w terminie 7 dni roboczych (art. 10 ust. 5 i 6 u.CEIDG).

Zgodnie z dodanym ustawą o doręczeniach elektronicznych art. 6a u.CEIDG wnioskodawca za pośrednictwem systemu teleinformatycznego CEIDG wskazuje dane niezbędne do utworzenia adresu do doręczeń elektronicznych, bądź wpisu adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego do BAE. W przypadku gdy wnioskodawca składający wniosek o wpis do CEIDG posiada adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE i nie zachodzi konieczność aktualizacji danych w tym zakresie, wnioskodawca składa za pośrednictwem systemu teleinformatycznego oświadczenie o posiadaniu adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE i aktualności danych w niej zamieszczonych.

Po dokonaniu wpisu w CEIDG dane, o których mowa w art. 16 ust. 1 pkt 2 u.d.e. (niezbędne do utworzenia adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz przyporządkowania do niego skrzynki doręczeń) albo w art. 30 ust. 1 pkt 3 u.d.e. (niezbędne do dokonania wpisu w BAE adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego), są przesyłane za pośrednictwem systemu teleinformatycznego CEIDG do ministra właściwego do spraw informatyzacji, w celu utworzenia adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo dokonania wpisu do BAE adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, po dokonaniu wpisu w CEIDG albo w celu ich aktualizacji.

Artykuł 11 u.d.e. wchodzi w życie 1.07.2021 r., jednak przepisy odnoszące się do przekazywania danych z CEIDG 1.10.2021 r. – dopiero wówczas będzie zatem możliwe automatyczne utworzenie adresu do doręczeń po uzyskaniu danych z CEIDG (zob. również komentarz do art. 152 u.d.e.).

7. Należy zwrócić uwagę na sformułowanie „danych przekazanych w związku z wnioskiem o wpis do...", co mogłoby sugerować, że dopiero złożenie wniosku (przez podmiot po raz pierwszy rejestrowany lub zmieniający swoje dane w przedmiotowej ewidencji lub rejestrze) skutkuje pojawieniem się adresu elektronicznego w BAE. Domniemywać jednak należy, że chodzi tu raczej o wskazanie **pochodzenia danych** – a w szczególności ich źródłowości, czyli zgodnie z tym, co we wniosku podał wnioskodawca w czasie rejestracji. Zwraca się uwagę na niedoskonałość takiego podejścia, głównie z uwagi na fakt, że wprawdzie ustawa dotyczy głównie doręczeń elektronicznych, ale zawsze – i to z różnych przyczyn, **może zaistnieć potrzeba realizacji przesyłki hybrydowej**. Nadawca nie musi być świadomy takiej sytuacji, ale strona trzecia, realizująca doręczenia, musi przesyłkę doręczyć. Oznacza to, że dane adresowe tworzące tzw. adres pocztowy (tradycyjny, w terenie) muszą być

dokładne, rzeczywiste, zgodne ze stanem faktycznym. Na stan faktyczny składają się zarówno sam fakt istnienia budynku, którego adres jest podawany we wniosku, jak i aktualność nazw miejscowości i ulicy oraz numer budynku tworzące adres pocztowy. Budynek swojego położenia w przestrzeni nie zmienia; jego położenie określają współrzędne geodezyjne zapisane w państwowym rejestrze granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju (PRG), natomiast nazwy ulic i miejscowości mogą się w czasie zmieniać z różnych przyczyn – np. znaczna liczba zmian nazw ulic na terytorium kraju spowodowana została tzw. ustawą o dekomunizacji[127]. Co więcej, również te adresy (i pozostałe dane, zmieniane poza CEIDG czy KRS) powinny być aktualizowane. Taką aktualizację jest w stanie zapewnić wyłącznie interoperacyjność i automatyzacja zmian w rejestrach. Tymczasem dane w CEIDG oraz w KRS nie tylko nie są aktualizowane automatycznie, ale zmieniane są (co nie jest równoznaczne z aktualizacją) wskutek wniosków składanych przez uprawnionych przedstawicieli podmiotów. Dane te ulegają niekontrolowanej dezaktualizacji wskutek zmiany stanu faktycznego i braku automatycznego odzwierciedlenia tych zmian w rejestrach. Najbardziej widocznym brakiem jest brak istnienia bezpośredniego powiązania ewidencji i rejestrów centralnych o znaczeniu krytycznym[128], takich jak CEIDG oraz KRS, ale także np. Rejestr Podmiotów Wykonujących Działalność Leczniczą (RPWDL)[129] czy Rejestr Aptek (RA)[130], z Państwowym Rejestrem Granic, a ściślej z automatycznie tworzoną bazą adresów uniwersalnych, w której – w odniesieniu do każdego punktu adresowego zapisane są dane źródłowe – nie tylko nazwy, ale również kody tych nazw oraz współrzędne geodezyjne. Ściślej, odczuwalny jest brak mechanizmu zapewniającego aktualizowanie się danych w tempie zależnym od wielu czynników, w tym sposobu pracy pracowników organów rejestrowych

127 Ustawa z 1.04.2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (Dz.U. z 2018 r. poz. 1103).

128 https://www.gov.pl/web/ia/kluczowe-rejestry-publiczne-lista (dostęp: 20.05.2021 r.).

129 Por. art. 100 i n. ustawy z 15.04.2011 r. o działalności leczniczej (Dz.U. z 2021 poz. 711 ze zm.).

130 Por. ustawę z 6.09.2001 r. – Prawo farmaceutyczne (Dz.U. z 2020 r. poz. 944 ze zm.).

i ich podejścia do trybu zmian danych w rejestrach. Na przykład zdarza się, że oczywista zmiana danych w rejestrze, jasno wynikająca z przedłożonych, czytelnych i prawidłowo podpisanych dokumentów uwidoczniona jest w rejestrze dopiero po wielu miesiącach. Zdarza się też (dotyczy to właśnie nazw ulic i miejscowości, będącymi składowymi adresu pocztowego), że jeżeli podmiot nie złoży wniosku o zmianę w rejestrze danych, które się zdezaktualizowały w wyniku uchwały rady gminy (zmiana nazwy ulicy), to w rejestrze centralnym o znaczeniu krytycznym nadal będzie się znajdowała nazwa stara, sprzed zmiany, mimo iż prawnie nie istnieje. Jest to po części efektem określonej procedury dokonywania wpisów z wykorzystaniem formularzy, które w żaden sposób nie współgrają z systemem walidacji jakości danych, nadających się do automatycznego wprowadzania do BAE.

8. Zgodnie z art. 59 u.d.e. adresy do doręczeń elektronicznych dla operatora wyznaczonego na potrzeby świadczenia publicznej usługi rejestrowej, a także dla kwalifikowanych dostawców usług zaufania świadczących kwalifikowane usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego tworzy minister właściwy do spraw informatyzacji.

Art. 12. [Utworzenie dla podmiotu publicznego adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego]

1. Minister właściwy do spraw informatyzacji tworzy adres do doręczeń elektronicznych powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego na wniosek podmiotu publicznego skierowany do tego ministra, a w przypadku podmiotów publicznych wpisanych do Krajowego Rejestru Sądowego – także w trybie, o którym mowa w art. 11 pkt 2.

2. Wniosek o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego dla podmiotu publicznego zawiera następujące dane:

1) nazwę lub firmę, pod którą podmiot działa, a w przypadku komornika sądowego jego imię i nazwisko oraz tytuł;

2) **numer identyfikacyjny REGON;**
3) **numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu;**
4) **numer KRS, jeżeli został nadany;**
5) **siedzibę i adres;**
6) **adres do korespondencji;**
7) **imię i nazwisko administratora skrzynki doręczeń, jego adres poczty elektronicznej oraz numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu wykonawczym Komisji (UE) 2015/1501 z dnia 8 września 2015 r. w sprawie ram interoperacyjności na podstawie art. 12 ust. 8 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym (Dz. Urz. UE L 235 z 09.09.2015, s. 1, z późn. zm.[131]), zwanym dalej „rozporządzeniem wykonawczym Komisji 2015/1501".**

3. Wniosek o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego dla podmiotu publicznego opatruje się kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną podmiotu publicznego lub kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym osoby fizycznej uprawnionej do złożenia wniosku.

1. Przepis art. 12 ust. 1 komentowanej ustawy dotyczy sposobów utworzenia **dla podmiotu publicznego** adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z **publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego**. Zgodnie z powołanym przepisem przedmiotowy adres może być utworzony albo **na podstawie wniosku** skierowanego do ministra właściwego do spraw informatyzacji, **albo automatycznie,** po otrzymaniu

[131] Zmiana wymienionego rozporządzenia została ogłoszona w Dz.Urz. UE L 28 z 2016 r., s. 18.

przez tegoż ministra danych z KRS za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 3a ust. 1 u.KRS. System teleinformatyczny utrzymywany przez Ministra Sprawiedliwości, o którym mowa w art. 3a ust. 1 u.KRS, umożliwia zawiązywanie oraz podejmowanie innych czynności w odniesieniu do spółek, których umowa jest zawierana przy wykorzystaniu **wzorca umowy** udostępnionego w tym systemie, oraz podejmowanie czynności w postępowaniu rejestrowym w odniesieniu do podmiotów podlegających wpisowi do KRS, udzielanie informacji z KRS i udostępnianie akt rejestrowych.

2. Tworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz przyporządkowanie do niego skrzynki doręczeń automatycznie, na skutek przekazania danych z KRS, zostało omówione szczegółowo w komentarzu do art. 11 pkt 2 u.d.e. Podkreślić należy, że do przekazania danych dochodzi dopiero po dokonaniu wpisu w KRS i dopiero wówczas dane objęte treścią wpisu są przekazywane za pośrednictwem systemu teleinformatycznego do ministra właściwego do spraw informatyzacji, w celu utworzenia adresu do doręczeń lub dokonania wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do BAE, bądź dokonania aktualizacji danych.

3. Ustawa różnicuje obowiązki i uprawnienia podmiotów niepublicznych i podmiotów publicznych związane z posiadaniem adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE oraz zakresu korzystania z usług doręczeń elektronicznych. Zgodnie z art. 2 pkt 6 do podmiotów publicznych w rozumieniu przepisów ustawy o doręczeniach elektronicznych zaliczono: a) jednostki sektora finansów publicznych w rozumieniu przepisów ustawy z 27.08.2009 r. o finansach publicznych, b) inne państwowe jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, c) inne osoby prawne utworzone w szczególnym celu zaspokajania potrzeb o charakterze powszechnym, niemające charakteru przemysłowego ani handlowego, spełniające przesłanki szczegółowe wskazane w art. 2 pkt 6 lit. c, d) związki takich podmiotów, jeżeli realizują zadania publiczne, oraz e) komornika sądowego. Definicja obejmuje enumeratywne wyliczenie, obejmujące zróżnicowany krąg podmiotów, z których nie

wszystkie są jednostkami sektora finansów publicznych. Podmioty te różnią się od siebie organizacyjnie i funkcjonalnie, realizują różne zdania na podstawie różnych ustaw. Część z podmiotów wskazanych w art. 2 pkt 6 u.d.e. podlega wpisowi do KRS, możliwe jest zatem utworzenie dla tych podmiotów adresu do doręczeń elektronicznych automatycznie, w trybie wskazanym w art. 11 pkt 2 u.d.e. Zakres podmiotów wskazanych w art. 2 pkt 6 u.d.e. jest również odmienny od zakresu podmiotów zobowiązanych do stosowania ustawy z 17.02.2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne[132] czy wskazanych w ustawie z 5.07.2018 r. o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa[133]. Zróżnicowanie kręgu podmiotów uznanych za podmioty publiczne w rozumieniu ustawy o doręczeniach elektronicznych, ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne czy ustawy o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa prowadzi również do zróżnicowania zakresu obowiązków poszczególnych podmiotów, co może prowadzić do obniżenia bezpieczeństwa świadczonych usług (szerzej na temat definicji podmiotu publicznego zob. komentarz do art. 2).

4. Zróżnicowane definiowanie pojęcia „podmiot publiczny" na potrzeby różnych aktów prawnych powoduje niemożność jednoznacznego zakwalifikowania danego podmiotu do kategorii „podmiotów publicznych" i rodzi trudności związane ze stosowaniem prawa. Egzemplifikacją mogą być problemy z realizacją nałożonych przez ustawę obowiązków rejestrowych (prowadzenia i aktualizacji rejestrów) przez okręgowe izby pielęgniarek i położnych czy izby lekarskie przy jednoczesnym nienadaniu tym podmiotom funkcjonalności podmiotu publicznego na platformie ePUAP. W wyniku zaistniałych rozbieżności niemożliwe było automatyczne walidowanie i wprowadzanie do rejestrów danych z wniosków, co finalnie mogło skutkować niską jakością danych rejestrowych poprzez dopuszczenie do składania wniosków niedających się automatycznie walidować i wprowadzać do rejestrów. Taką praktykę

[132] Dz.U. z 2021 r. poz. 670 ze zm.
[133] Dz.U. z 2020 r. poz. 1369 ze zm.

należy ocenić zdecydowanie negatywnie, gdyż ma ona bezpośredni wpływ na niską jakość danych rejestrowych.

5. Adres dla doręczeń elektronicznych powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego podmiotów publicznych, niepodlegających wpisowi do KRS, może zostać utworzony jedynie na skutek złożenia przez podmiot publiczny wniosku do ministra właściwego do spraw informatyzacji. W zakresie podmiotów publicznych podlegających wpisowi do KRS procedura ta może być inicjowana zarówno na skutek złożenia wniosku o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych, jak również na skutek złożenia wniosku o wpis do KRS. Jeśli procedura inicjowana jest na podstawie wniosku skierowanego do ministra właściwego do spraw informatyzacji, wnioskodawca zobowiązany jest do podania następujących danych: 1) nazwy lub firmy, pod którą działa, a w przypadku komornika sądowego – imienia i nazwiska oraz tytułu; 2) numeru identyfikacyjnego REGON; 3) numeru identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informacji o jego unieważnieniu lub uchyleniu; 4) numeru KRS, jeżeli został nadany; 5) siedziby i adresu; 6) adresu do korespondencji; 7) imienia i nazwiska administratora skrzynki doręczeń, jego adresu poczty elektronicznej oraz numeru PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalnego identyfikatora nadanego przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu wykonawczym Komisji (UE) 2015/1501.

6. Należy zauważyć, że zdecydowana większość danych, które zawarte mają być we wniosku o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, znajduje się już w rejestrze REGON – i w odniesieniu do podmiotów wpisanych do rejestru REGON mogłaby być automatycznie z tego rejestru pobierana, z zapewnieniem walidacji i aktualizacji danych według stanu na dzień tworzenia adresu. System – już na etapie przygotowywania wniosku – powinien zapewnić identyfikację, weryfikację i aktualizację danych w oparciu o mechanizmy interoperacyjności. Takie podejście zapewniłoby nie tylko zmniejszenie nakładu pracy, lecz po-

zwoliłoby znacząco poprawić jakość danych rejestrowych. Generalnie nie jest widoczne zachowanie zasady podawania systemowi jedynie danych, których nie wprowadzono wcześniej do innych interoperacyjnie powiązanych systemów. Taka praktyka powoduje nie tylko redundancję danych, ale również rozbieżności pomiędzy poszczególnymi rejestrami publicznymi, prowadzące do problemów w ustaleniu, który ze zbiorów danych zawiera dane zgodne ze stanem faktycznym.

7. Jeśli utworzenie adresu dla doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego ma zostać zainicjowane na skutek złożenia za pośrednictwem systemu teleinformatycznego wniosku o wpis do KRS, wnioskodawca składając wniosek wskazuje również dane niezbędne do utworzenia adresu do doręczeń elektronicznych w postaci adresu do korespondencji oraz imienia i nazwiska administratora skrzynki doręczeń, jego adres poczty elektronicznej oraz numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu wykonawczym Komisji (UE) 2015/1501. W przypadku gdy wnioskodawca składający wniosek o wpis do rejestru przedsiębiorców posiada adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE, a dane są aktualne, niezbędne jest złożenie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego oświadczenia o posiadaniu adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE i aktualności danych tam zamieszczonych.

8. Wniosek o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego dla podmiotu publicznego opatruje się kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną podmiotu publicznego lub kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym osoby fizycznej uprawnionej do złożenia wniosku.

Art. 13. [Utworzenie dla podmiotu niepublicznego adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego]

Minister właściwy do spraw informatyzacji tworzy adres do doręczeń elektronicznych powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego na wniosek podmiotu niepublicznego skierowany do tego ministra, a w przypadku podmiotów niepublicznych wpisanych do Krajowego Rejestru Sądowego albo do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej – także w trybie, o którym mowa w art. 11 pkt 2.

1. Artykuł 13 u.d.e. jest uszczegółowieniem regulacji wskazanej w art. 11 (więcej zob. komentarz do art. 11 u.d.e.). Zgodnie z art. 13 u.d.e. minister właściwy do spraw informatyzacji tworzy adres do doręczeń elektronicznych powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego na wniosek podmiotu niepublicznego skierowany do tego ministra, a w przypadku podmiotów niepublicznych wpisanych do KRS albo do CEIDG – także w trybie, o którym mowa w art. 11 pkt 2 u.d.e., to jest automatycznie po otrzymaniu przez ministra właściwego do spraw informatyzacji, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego służącego do prowadzenia KRS albo CEIDG, danych przekazanych w związku z wnioskiem o wpis do tych rejestrów. Automatyzm przekazywania danych pomiędzy rejestrami powinien stanowić kolejny argument przemawiający za potrzebą dołożenia wszelkich starań do poprawy jakości danych podlegających wpisowi do CEIDG i KRS.

2. Dla podmiotów niepublicznych zainicjowanie procedury tworzenia adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego może nastąpić:

a) na podstawie wniosku o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego złożonego bezpośrednio do ministra właściwego do spraw informatyzacji. Wniosek o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych mogą złożyć również podmioty niepubliczne

podlegające wpisowi do KRS, jak również podmioty niepubliczne podlegające wpisowi do CEIDG, co do których możliwe jest zainicjowanie tworzenia adresu również automatycznie, na skutek przekazania danych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego służącego do prowadzenia KRS i CEIDG;

b) automatycznie, po otrzymaniu przez ministra właściwego do spraw informatyzacji danych przekazanych w związku z wnioskiem o wpis do KRS złożonym przez podmiot niepubliczny;

c) automatycznie, po otrzymaniu przez ministra właściwego do spraw informatyzacji danych przekazanych w związku ze złożonym wnioskiem o wpis do CEIDG przez podmiot niepubliczny.

3. Elementy wniosku o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, w tym zakres podlegających przekazaniu danych oraz wymagania formalne odnoszące się do opatrzenia wniosku podpisem lub pieczęcią elektroniczną, odmiennie określono dla podmiotu niepublicznego będącego osobą fizyczną (art. 14 ust. 1 u.d.e.) i podmiotu niepublicznego niebędącego osobą fizyczną (art. 14 ust. 2 u.d.e.) – zob. komentarz do art. 14 u.d.e.

Art. 14. [Elementy wniosku o utworzenie dla podmiotu niepublicznego adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego]

1. Wniosek o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego dla podmiotu niepublicznego będącego osobą fizyczną zawiera następujące dane:

1) imię i nazwisko;

2) firmę – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej albo tytuł zawodowy – w przypadku osoby fizycznej będącej adwokatem, radcą prawnym, doradcą podatkowym, doradcą restrukturyzacyjnym, notariuszem, rzeczni-

kiem patentowym lub radcą Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej;

3) **numer identyfikacyjny REGON, jeżeli został nadany – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej;**
4) **numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej;**
5) **adres do korespondencji – w przypadku osoby fizycznej niebędącej przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej;**
6) **adres do doręczeń – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej;**
7) **numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu wykonawczym Komisji 2015/1501;**
8) **adres poczty elektronicznej, na który zostanie przesłana informacja o utworzeniu adresu do doręczeń elektronicznych oraz o sposobie aktywacji skrzynki doręczeń;**
9) **imię i nazwisko administratora skrzynki doręczeń, jego adres poczty elektronicznej oraz numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu wykonawczym Komisji 2015/1501 – w przypadku wyznaczenia administratora skrzynki doręczeń.**

2. Wniosek o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego dla podmiotu niepublicznego niebędącego osobą fizyczną zawiera następujące dane:

1) nazwę lub firmę, pod którą podmiot działa;
2) numer identyfikacji REGON, jeżeli został nadany;
3) numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu;
4) numer KRS, jeżeli został nadany;
5) oznaczenie formy prawnej;
6) siedzibę i adres;
7) adres do korespondencji;
8) imię i nazwisko administratora skrzynki doręczeń, jego adres poczty elektronicznej oraz numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu wykonawczym Komisji 2015/1501.

3. Wniosek o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego dla podmiotu niepublicznego opatruje się:
1) kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym – w przypadku wniosku składanego przez podmiot niepubliczny będący osobą fizyczną;
2) kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną podmiotu lub kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym osoby fizycznej uprawnionej do złożenia wniosku – w przypadku wniosku składanego przez podmiot niepubliczny niebędący osobą fizyczną;
3) kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną podmiotu lub kwalifikowanym podpisem elektronicznym osoby fizycznej uprawnionej do złożenia wniosku – w przypadku wniosku składanego przez podmiot niepubliczny niebędący osobą fizyczną i mający siedzibę w Unii Europejskiej, Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej.

1. Artykuł 14 u.d.e. określa wymagania formalne wniosku o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego – w tym zakres danych, któ-

re obligatoryjnie mają znaleźć się we wniosku, oraz wymagania formalne odnoszące się do opatrzenia wniosku podpisem lub pieczęcią elektroniczną.

2. Zakres podlegających przekazaniu danych odmiennie określono dla podmiotu niepublicznego będącego osobą fizyczną (art. 14 ust. 1 u.d.e.) i podmiotu niepublicznego niebędącego osobą fizyczną (art. 14 ust. 2 u.d.e.). Zakres wskazanych w art. 14 ust. 1 i 2 u.d.e. danych ma charakter **obligatoryjny i enumeratywny**.

Wniosek o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego dla **podmiotu niepublicznego będącego osobą fizyczną** zawierać ma:

a) **w zakresie osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG:**
   - imię i nazwisko;
   - firmę;
   - numer identyfikacyjny REGON;
   - numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu;
   - adres do doręczeń;
   - numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu wykonawczym Komisji 2015/1501;
   - adres poczty elektronicznej, na który zostanie przesłana informacja o utworzeniu adresu do doręczeń elektronicznych oraz o sposobie aktywacji skrzynki doręczeń;
   - imię i nazwisko administratora skrzynki doręczeń, jego adres poczty elektronicznej oraz numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu wykonawczym Komisji 2015/1501 – w przypadku wyznaczenia administratora skrzynki doręczeń;

b) **w zakresie osoby fizycznej niebędącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG:**
   – imię i nazwisko;
   – tytuł zawodowy – w przypadku osoby fizycznej będącej adwokatem, radcą prawnym, doradcą podatkowym, doradcą restrukturyzacyjnym, notariuszem, rzecznikiem patentowym lub radcą Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej;
   – adres do korespondencji;
   – numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu wykonawczym Komisji 2015/1501;
   – adres poczty elektronicznej, na który zostanie przesłana informacja o utworzeniu adresu do doręczeń elektronicznych oraz o sposobie aktywacji skrzynki doręczeń;
   – imię i nazwisko administratora skrzynki doręczeń, jego adres poczty elektronicznej oraz numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu wykonawczym Komisji 2015/1501 – w przypadku wyznaczenia administratora skrzynki doręczeń.

Wniosek o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego **dla podmiotu niepublicznego niebędącego osobą fizyczną** zawiera następujące dane:
– nazwę lub firmę, pod którą podmiot działa;
– numer identyfikacji REGON, jeżeli został nadany;
– numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu;
– numer KRS, jeżeli został nadany;
– oznaczenie formy prawnej;
– siedzibę i adres;
– adres do korespondencji;

– imię i nazwisko administratora skrzynki doręczeń, jego adres poczty elektronicznej oraz numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu wykonawczym Komisji 2015/1501.

3. Przeszkodą w rozpoznaniu wniosku jest brak adresu wnioskodawcy i jednoczesny brak możliwości jego ustalenia na podstawie posiadanych przez ministra właściwego do spraw informatyzacji danych. Wniosek taki jest pozostawiony bez rozpoznania zgodnie z art. 15 ust. 4 u.d.e. Jeśli wniosek nie spełnia innych wymagań ustalonych w przepisach prawa lub zawiera nieprawidłowe dane, wnioskodawca jest wzywany do usunięcia braków.

4. Do wniosku dołącza się dokument potwierdzający reprezentację podmiotu niepublicznego oraz pełnomocnictwo do złożenia wniosku w imieniu podmiotu niepublicznego, jeżeli pełnomocnik został ustanowiony. Przedłożenie tych dokumentów nie jest wymagane, jeśli stwierdzenie reprezentacji albo pełnomocnictwa jest możliwe na podstawie wykazu lub innego rejestru, do którego minister właściwy do spraw informatyzacji ma dostęp drogą elektroniczną. Rejestrem takim, w zakresie podmiotów niepublicznych niebędących osobą fizyczną, niewątpliwie będzie KRS.

5. Szeroki zakres danych niezbędnych do przekazania wraz z wnioskiem nasuwa wątpliwość, czy proces ten nie powinien być w szerszym zakresie oparty na automatycznej wymianie danych pomiędzy rejestrami publicznymi już przetwarzającymi te dane, a w szczególności rejestrami zawierającymi dane referencyjne. Analiza aktualnego stanu techniki, mającej wpływ na skuteczność komunikacji pomiędzy podmiotami różnego typu (w zakresie pewności co do tożsamości nadawcy i odbiorcy oraz integralności przesyłki) oraz prawne umocowanie niektórych narzędzi (ePUAP, PUE ZUS itp.) wskazują na możliwości znaczącej poprawy tego stanu, przy spełnieniu jednak pewnych fundamentalnych zasad dotyczących interoperacyjności systemów. W szczególności chodzi o rze-

czywiste, a nie tylko iluzoryczne stosowanie rozporządzenia Rady Ministrów z 12.04.2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych. Zauważyć należy, że proces komunikacji **zawsze** dotyczy co najmniej dwóch komunikujących się ze sobą stron, bez względu na to, jakiego rodzaju owa strona jest podmiotem – publicznym, niepublicznym, osobą fizyczną reprezentującą samą siebie czy jakiś podmiot. Z technicznego i prawnego punktu widzenia skuteczność procesu komunikacji uzależniona jest od środków, jakie do tej komunikacji zostaną użyte, przy czym każda ze stron musi móc zapoznać się z treścią przesyłki dokładnie w takim zakresie informacyjnym, jaki został wysłany (tj. z zachowaniem integralności) oraz musi mieć pewność co do tożsamości nadawcy. Przy niezautomatyzowanym realizowaniu procesów przesyłania przez człowieka możliwe są zarówno sytuacje, w których inteligencja człowieka pozwoli na podjęcie poprawnego działania i rozpoznanie adresata mimo niedokładnego adresu, jak i sytuacje, w których proces komunikacji zostanie zakłócony i przesyłka zostanie doręczona niewłaściwemu adresatowi (przypadkowa zbieżność podobnych, choć w istocie innych adresów). Kiedy mówimy o adresach do doręczeń elektronicznych, nie dopuszczamy sytuacji dwoistości adresów czy adresatów. By zachować pewność procesu komunikacji i pewność co do tożsamości adresata, system automatycznie musi gromadzić dowody zdarzeń w całym procesie. Dowody te z kolei opierać się muszą o identyfikatory – gdyż to identyfikatory wskazują na tożsamość podmiotu, do którego należą. W związku z powyższym, system doręczeń powinien w maksymalnym zakresie wykorzystywać identyfikatory podmiotów i miejsc zapisane we wszystkich rejestrach, o których mowa w komentowanej ustawie, z zapewnieniem wcześniejszej i bieżącej aktualizacji i weryfikacji danych związanych z owymi identyfikatorami. Należy pamiętać, że dane takie jak adres, imię i nazwisko, a nawet (w rzadkich wprawdzie, ale jednak możliwych sytuacjach) identyfikator PESEL mogą ulec zmianie – i system automatycznie sytuacje takie powinien obsłużyć.

6. Wniosek o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego:
1) **podmiot niepubliczny będący osobą fizyczną** opatruje alternatywnie:
   a) kwalifikowanym podpisem elektronicznym,
   b) podpisem zaufanym,
   c) podpisem osobistym;
2) **podmiot niepubliczny niebędący osobą fizyczną** opatruje alternatywnie:
   a) kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną podmiotu,
   b) kwalifikowanym podpisem elektronicznym,
   c) podpisem zaufanym,
   d) podpisem osobistym osoby fizycznej uprawnionej do złożenia wniosku.

Ustawodawca zdecydował się na wyodrębnienie jeszcze jednej kategorii podmiotów – podmiotów niepublicznych niebędących osobą fizyczną i mających siedzibę w Unii Europejskiej, Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej. Podmioty te swój wniosek mogą opatrzyć:
a) kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną podmiotu,
b) kwalifikowanym podpisem elektronicznym osoby fizycznej uprawnionej do złożenia wniosku.

Celem ustawodawcy było wskazanie środków identyfikacji elektronicznej zgodnych z rozporządzeniem 910/2014, którymi mógłby posłużyć się podmiot niepubliczny niebędący osobą fizyczną i mający siedzibę w UE, EOG lub Konfederacji Szwajcarskiej. Ponieważ z grona tych podmiotów nie wyłączono podmiotów mających siedzibę na terenie Polski, zakres podmiotów wskazanych w art. 14 ust. 3 pkt 3 u.d.e. obejmuje również wszystkie podmioty zaliczone do zbioru, o którym mowa w art. 14 ust. 3 pkt 2 u.d.e.

7. Ponieważ certyfikat podpisu osobistego zamieszcza się w warstwie elektronicznej dowodu osobistego osoby, która przy składaniu wniosku

o wydanie dowodu osobistego wyraziła zgodę na zamieszczenie tego certyfikatu, jedynie osoby będące obywatelami Polski mogą posługiwać się podpisem osobistym stanowiącym zaawansowany podpis elektroniczny w rozumieniu art. 3 pkt 11 rozporządzenia 910/2014, weryfikowany za pomocą certyfikatu podpisu osobistego, to jest poświadczenia elektronicznego, które przyporządkowuje dane służące do walidacji podpisu osobistego do posiadacza dowodu osobistego, potwierdzające dane tego posiadacza.

W zakresie podpisu zaufanego i profilu zaufanego nie przewidziano ograniczeń wynikających z narodowości czy siedziby podmiotu chcącego korzystać z tego środka identyfikacji elektronicznej.

8. Wymaganie wynikające z art. 14 ust. 3 u.d.e. jest oczywiste, gdyż zapewnia spełnienie postulatu zarówno integralności wniosku, jak jednoznacznej i niezaprzeczalnej identyfikacji wnioskodawcy. Wydaje się celowe wyposażenie systemu doręczeń elektronicznych w walidator podpisów elektronicznych, zgodnie z zasadą, że jeśli przepis prawa wprowadza jakiś wymóg, powinien zapewnić także techniczną możliwość sprawdzenia tego wymogu (nawet automatycznie).

Art. 15. [Usługa online do złożenia wniosku o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego]

1. Wniosek o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego jest składany z wykorzystaniem usługi online udostępnianej przez:

1) **ministra właściwego do spraw gospodarki – dla podmiotów określonych w art. 9 ust. 1 pkt 8 i 9;**
2) **ministra właściwego do spraw informatyzacji – dla pozostałych podmiotów.**

2. Do wniosku o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego dołącza się:

1) dokument potwierdzający reprezentację podmiotu publicznego lub podmiotu niepublicznego,
2) pełnomocnictwo do złożenia wniosku w imieniu podmiotu publicznego lub podmiotu niepublicznego, jeżeli pełnomocnik został ustanowiony

– albo ich kopię potwierdzoną za zgodność z oryginałem przez wnioskodawcę albo przez notariusza, albo przez pełnomocnika wnioskodawcy będącego adwokatem, radcą prawnym, rzecznikiem patentowym, doradcą podatkowym lub radcą Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli wniosek nie został opatrzony kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną.

3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się, jeżeli stwierdzenie reprezentacji albo pełnomocnictwa jest możliwe na podstawie wykazu lub innego rejestru, do którego minister właściwy do spraw informatyzacji ma dostęp drogą elektroniczną.

4. Jeżeli we wniosku nie wskazano adresu wnioskodawcy i nie ma możliwości ustalenia tego adresu na podstawie posiadanych danych, minister właściwy do spraw informatyzacji pozostawia wniosek bez rozpoznania.

5. Jeżeli wniosek nie spełnia innych wymagań ustalonych w przepisach prawa lub zawiera nieprawidłowe dane, minister właściwy do spraw informatyzacji wzywa wnioskodawcę do usunięcia braków w wyznaczonym terminie, nie krótszym niż 7 dni, z pouczeniem, że nieusunięcie tych braków spowoduje pozostawienie wniosku bez rozpoznania.

6. Po utworzeniu adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego minister właściwy do spraw informatyzacji przesyła niezwłocznie informację o jego utworzeniu na adres poczty elektronicznej administratora skrzynki doręczeń, jeżeli został wskazany, a w przypadku podmiotu niepublicznego będącego osobą fizyczną – także na adres poczty elektronicznej wnioskodawcy wskazany we wniosku.

7. Minister właściwy do spraw informatyzacji:

1) wpisuje adres do doręczeń elektronicznych powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego do

bazy adresów elektronicznych po aktywacji adresu do doręczeń elektronicznych;

2) przesyła informację o wpisie na adres do doręczeń elektronicznych, którego dotyczy wpis.

8. Przesłanie informacji, o której mowa w ust. 7 pkt 2, nie podlega opłacie.

1. Tworzenie adresu dla doręczeń elektronicznych i przyporządkowanie do niego skrzynki doręczeń może być inicjowane zarówno dla podmiotów publicznych, jak również dla podmiotów niepublicznych na podstawie wniosku o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (tj. w trybie określonym w art. 11 pkt 1 u.d.e.). Jest to podstawowy tryb tworzenia adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego dla podmiotów publicznych niepodlegających wpisowi do KRS i dla podmiotów niepublicznych niepodlegających wpisowi do KRS lub CEIDG. Jak wskazano w uzasadnieniu do projektu ustawy utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych w przypadku podmiotów niepublicznych (w szczególności dla osób fizycznych) na podstawie elektronicznego wniosku ma na celu stworzenie podpisanego dokumentu elektronicznego, który będzie potwierdzał wyrażenie woli utworzenia adresu do doręczeń elektronicznych oraz wpisania adresu do BAE, a w konsekwencji zgody na otrzymywanie od podmiotów publicznych korespondencji drogą elektroniczną, bez względu na jej nadawcę oraz sprawę, której dotyczy (z uwzględnieniem wyjątków wskazanych w przepisach szczególnych). Pozytywne rozpoznanie wniosku o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego skutkuje nie tylko przyznaniem adresu, ale również przyporządkowaniem do niego skrzynki doręczeń.

Wniosek o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych mogą złożyć podmioty publiczne podlegające wpisowi do KRS, jak również podmioty niepubliczne podlegające wpisowi do KRS i CEIDG. Dla zachowania spójności danych pomiędzy KRS i CEIDG a BAE bardziej optymalnym

trybem jest jednak automatyczne tworzenie adresu do doręczeń na skutek przekazania danych pomiędzy systemami teleinformatycznymi służącymi do prowadzenia rejestrów (zob. również komentarz do art. 153 u.d.e. w zakresie weryfikacji danych wskazanych we wniosku z danymi zawartymi w rejestrze PESEL).

2. Jeśli adres do doręczeń elektronicznych powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego ma zostać utworzony w trybie wnioskowym, wniosek jest składany z wykorzystaniem usługi *online* udostępnianej przez:
- **ministra właściwego do spraw gospodarki,** jeśli wnioskodawcą jest podmiot niepubliczny wpisany do rejestru przedsiębiorców (o którym mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1 u.KRS) lub podmiot niepubliczny wpisany do CEIDG,
- **ministra właściwego do spraw informatyzacji,** jeśli wnioskodawcą jest inny podmiot.

Z systemu *online* udostępnianego przez ministra właściwego do spraw informatyzacji, w celu złożenia wniosku będą korzystały zatem zarówno podmioty publiczne (wszystkie, nawet te podlegające wpisowi do KRS), podmioty niepubliczne podlegające wpisowi do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej (o którym mowa w art. 1 ust. 2 pkt 2 u.KRS), inne podmioty niepubliczne niepodlegające wpisowi do rejestru przedsiębiorców prowadzonego w ramach KRS oraz podmioty niepubliczne niepodlegające wpisowi do CEIDG.

3. Usługa *online* składania wniosku o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych jest niewątpliwie znaczącym udogodnieniem dla wnioskodawców. Biorąc jednak pod uwagę możliwość automatycznego utworzenia przez ministra właściwego ds. informatyzacji adresów do doręczeń elektronicznych, celowe wydaje się ograniczenie w maksymalnym stopniu czynności wykonywanych przez wnioskodawców, czyli składania wniosków w sytuacji, w której działanie takie jest działaniem zbędnym. Skoro bowiem minister właściwy ds. informatyzacji w przypadku

zdecydowanej większości podmiotów posiada wszystkie dane niezbędne do utworzenia adresu do doręczeń elektronicznych (adres ten ma ściśle określoną strukturę, inaczej niż na ePUAP), wystarczyłoby automatyczne powiadomienie wysłane na znany (zapisany w rejestrze) adres oraz pouczenie o konieczności wyznaczenia administratora skrzynki do doręczeń i podania jego danych.

4. Uprawniona do złożenia wniosku o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia jest osoba uprawniona do reprezentowania podmiotu publicznego lub prywatnego na zasadach ogólnych lub ustanowiony do złożenia wniosku pełnomocnik. Wymóg weryfikacji zgodności złożenia wniosku zgodnie z reprezentacją, jak wskazano w uzasadnieniu do projektu ustawy, wprowadzono dla zapewnienia spójności danych w CEIDG i KRS oraz BAE. W celu potwierdzenia uprawnienia do reprezentacji danego podmiotu do wniosku, zgodnie z art. 15 ust. 2 u.d.e., dołącza się: 1) dokument potwierdzający reprezentację podmiotu publicznego lub podmiotu niepublicznego, lub 2) pełnomocnictwo do złożenia wniosku w imieniu podmiotu publicznego lub podmiotu niepublicznego, jeżeli pełnomocnik został ustanowiony. Dokumenty te powinny być dostarczone w oryginale lub kopii potwierdzonej za zgodność z oryginałem przez wnioskodawcę albo przez notariusza, albo przez pełnomocnika wnioskodawcy będącego adwokatem, radcą prawnym, rzecznikiem patentowym, doradcą podatkowym lub radcą Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli wniosek nie został opatrzony kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną.

5. Dołączanie do wniosku dokumentu potwierdzającego reprezentację podmiotu lub pełnomocnictwa nie jest konieczne, jeśli wniosek został opatrzony kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną, z uwagi na to, że kwalifikowana pieczęć elektroniczna oparta jest na domniemaniu autentyczności pochodzenia danych. Kwalifikowana pieczęć elektroniczna, zgodnie z definicją zawartą w rozporządzeniu 910/2014, oznacza zaawansowaną pieczęć elektroniczną, która została złożona za pomocą kwalifikowanego urządzenia do składania pieczęci elektronicznej i która

opiera się na kwalifikowanym certyfikacie pieczęci elektronicznej. Zaawansowana pieczęć elektroniczna, a co za tym idzie również kwalifikowana pieczęć elektroniczna, musi: być unikalnie przyporządkowana podmiotowi składającemu pieczęć; umożliwiać ustalenie tożsamości podmiotu składającego pieczęć; być składana przy użyciu danych służących do składania pieczęci elektronicznej, które podmiot składający pieczęć może, mając je z dużą dozą pewności pod swoją kontrolą, użyć do złożenia pieczęci elektronicznej; oraz być powiązana z danymi, do których się odnosi, w taki sposób, że każda późniejsza zmiana danych jest rozpoznawalna. Kwalifikowana pieczęć opiera się na kwalifikowanym certyfikacie pieczęci elektronicznej, wydawanym przez kwalifikowanego dostawcę usług zaufania i spełniającym wymogi określone w załączniku III. Kwalifikowana pieczęć elektroniczna, zgodnie z art. 35 rozporządzenia 910/2014, korzysta z domniemania integralności danych i autentyczności pochodzenia tych danych, z którymi jest powiązana. W odróżnieniu od podpisu elektronicznego, który złożyć może jedynie osoba fizyczna, pieczęć elektroniczna jest powiązana z podmiotem jako takim i służy jako dowód wydania danego dokumentu elektronicznego przez daną osobę prawną, dając pewność co do pochodzenia i integralności dokumentu. Pieczęcią będą się zatem posługiwały upoważnione do tego osoby, mogące potwierdzić autentyczność pochodzenia danych. Za złożenie kwalifikowanej pieczęci elektronicznej lub zaawansowanej pieczęci elektronicznej przez osobę do tego nieuprawnioną zgodnie z art. 40 u.z.i.e. grozi odpowiedzialność karna – osoba taka podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.

6. Dołączanie do wniosku dokumentu potwierdzającego reprezentację podmiotu lub pełnomocnictwa nie jest konieczne również wówczas, jeżeli stwierdzenie reprezentacji albo pełnomocnictwa jest możliwe na podstawie wykazu lub innego rejestru, do którego minister właściwy do spraw informatyzacji ma dostęp drogą elektroniczną. Przepis ogranicza domaganie się zaświadczeń oraz oświadczeń, jeżeli dane mogą być potwierdzone w inny sposób, nakładając na organ obowiązek dokonywania czynności służących ustalaniu faktów na podstawie własnych dokumen-

tów, rejestrów lub innych materiałów oraz aktywności zewnętrznej przez korzystanie z rejestrów publicznych innych podmiotów. Regulacja ta jest zgodna z normą art. **220 k.p.a.,** zgodnie którą organ administracji publicznej nie może żądać zaświadczenia ani oświadczenia na potwierdzenie faktów lub stanu prawnego, jeżeli znane są one organowi z urzędu bądź też możliwe są do ustalenia przez organ na podstawie: posiadanych przez niego ewidencji, rejestrów lub innych danych, rejestrów publicznych posiadanych przez inne podmioty publiczne, do których organ ma dostęp w drodze elektronicznej na zasadach określonych w przepisach ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, lub też na podstawie wymiany informacji z innym podmiotem publicznym na zasadach określonych w przepisach o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne.

7. Nawet jeśli wniosek o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego został złożony z wykorzystaniem usługi *online* udostępnianej przez ministra właściwego do spraw gospodarki, to zawsze organem dokonującym kontroli kompletności wniosku oraz poprawności danych jest minister właściwy do spraw informatyzacji.

8. Jeśli wniosek spełnia określone w ustawie o doręczeniach elektronicznych wymagania, minister tworzy adres do doręczeń elektronicznych powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz przyporządkowuje do niego skrzynkę doręczeń. O utworzeniu adresu przesyła niezwłocznie informację na adres poczty elektronicznej administratora skrzynki doręczeń, jeżeli został wskazany, a w przypadku podmiotu niepublicznego będącego osobą fizyczną – także na adres poczty elektronicznej wnioskodawcy wskazany we wniosku. Dopiero po aktywacji adresu do doręczeń elektronicznych minister właściwy do spraw informatyzacji wpisuje go do BAE oraz przesyła informację o wpisie do BAE na adres do doręczeń elektronicznych, którego dotyczy wpis. Należy zwrócić uwagę na odmienny tryb informowania o utworzeniu adresu do doręczeń i dokonaniu wpisu do BAE. Przesłanie informacji o wpisie do BAE nie podlega opłacie.

9. Jeżeli we wniosku nie wskazano adresu wnioskodawcy i nie ma możliwości ustalenia tego adresu na podstawie posiadanych danych, minister właściwy do spraw informatyzacji pozostawia wniosek bez rozpoznania. Jeżeli wniosek nie spełnia innych wymagań ustalonych w przepisach prawa lub zawiera nieprawidłowe dane, minister właściwy do spraw informatyzacji wzywa wnioskodawcę do usunięcia braków w wyznaczonym terminie, nie krótszym niż 7 dni, z pouczeniem, że nieusunięcie tych braków spowoduje pozostawienie wniosku bez rozpoznania.

10. W art. 15 ust. 5 u.d.e. mowa jest o „nieprawidłowych danych"; pojawia się jednak pytanie – na jakiej podstawie i w jaki sposób minister właściwy ds. informatyzacji odróżni dane „prawidłowe" od „nieprawidłowych"? Problem odróżniania danych prawidłowych od nieprawidłowych leży u samych podstaw komentowanej ustawy, bowiem już w chwili obecnej w centralnych rejestrach wskazać można bardzo wiele braków oraz danych nieprawidłowych (niezgodnych ze stanem faktycznym, niezgodnych z danymi w wersji źródłowej), a jednak funkcjonującymi w obrocie prawnym, gdyż w chwili wprowadzania ich do rejestrów właściwi pracownicy organów rejestrowych nie dokonywali analizy poprawności danych, skupiając się na formalnej stronie wniosku, stwierdzaniu zaznaczenia właściwych pól formularzy, a nie na badaniu zgodności podawanych danych ze stanem faktycznym. Po części wynikało to z braku stosownych narzędzi walidacyjnych, a po części z przyjęcia, że skoro wnioskodawca podpisał się pod treścią wniosku, to bierze za skutki tej czynności odpowiedzialność. Taki stan rzeczy może prowadzić – przy automatycznym tworzeniu adresów do doręczeń elektronicznych – do dalszej dystrybucji niepoprawnych danych, jeżeli do chwili uruchomienia procesu generowania owych adresów nie zostanie stworzony mechanizm walidacji danych rejestrowych w oparciu o dane źródłowe i wyprzedzające, automatycznie generowane raporty o miejscu i rodzaju występujących błędów.

Art. 16. [Dane uzyskiwane przy tworzeniu w sposób automatyczny adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego]

1. W przypadku, o którym mowa w art. 11 pkt 2, minister właściwy do spraw informatyzacji otrzymuje następujące dane za pośrednictwem systemu teleinformatycznego:

1) Krajowego Rejestru Sądowego:
- **a) nazwę lub firmę, pod którą podmiot działa,**
- **b) numer identyfikacyjny REGON, jeżeli został nadany,**
- **c) numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu,**
- **d) numer KRS,**
- **e) oznaczenie formy prawnej,**
- **f) siedzibę i adres,**
- **g) adres do korespondencji,**
- **h) imię i nazwisko administratora skrzynki doręczeń, jego adres poczty elektronicznej oraz numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu wykonawczym Komisji 2015/1501;**

2) Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej:
- **a) imię i nazwisko,**
- **b) firmę,**
- **c) numer identyfikacyjny REGON, jeżeli został nadany,**
- **d) numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu,**
- **e) adres do doręczeń,**
- **f) numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfika-**

cji, o którym mowa w rozporządzeniu wykonawczym Komisji 2015/1501,

g) adres poczty elektronicznej, na który zostanie przesłana informacja o utworzeniu adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz o sposobie aktywacji skrzynki doręczeń – w przypadku braku wyznaczenia administratora skrzynki doręczeń,

h) imię i nazwisko administratora skrzynki doręczeń, jego adres poczty elektronicznej oraz numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu wykonawczym Komisji 2015/1501 – w przypadku wyznaczenia administratora skrzynki doręczeń.

2. Po utworzeniu adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego i przyporządkowaniu do niego skrzynki doręczeń minister właściwy do spraw informatyzacji przesyła informację o jego utworzeniu na adres poczty elektronicznej, o którym mowa odpowiednio w ust. 1 pkt 1 lit. h albo w ust. 1 pkt 2 lit. g oraz h.

3. Minister właściwy do spraw informatyzacji:

1) wpisuje adres do doręczeń elektronicznych powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego do bazy adresów elektronicznych po aktywacji adresu do doręczeń elektronicznych;

2) przesyła informację o wpisie na adres do doręczeń elektronicznych, którego dotyczy wpis.

4. Przesłanie informacji, o której mowa w ust. 3 pkt 2, nie podlega opłacie.

1. Artykuł 16 u.d.e. określa zakres danych przekazywanych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, jeśli tworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia

czenia elektronicznego oraz przyporządkowanie do niego skrzynki doręczeń następuje automatycznie po otrzymaniu przez ministra właściwego do spraw informatyzacji za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 3a ust. 1 u.KRS albo w art. 3 ust. 1 u.CEIDG, danych przekazanych w związku z wnioskiem o wpis do KRS albo do CEIDG, to jest w trybie określonym w art. 11 pkt 2 u.d.e. (więcej zob. komentarz do art. 11 u.d.e.).

2. Zakres danych podlegających przekazaniu odmiennie określono dla podmiotów podlegających wpisowi do KRS, odmiennie dla podmiotów podlegających wpisowi do CEIDG. Zgodnie z art. 16 ust. 1 u.d.e. minister właściwy do spraw informatyzacji otrzymuje z Krajowego Rejestru Sądowego następujące dane:

a) nazwę lub firmę, pod którą podmiot działa,
b) numer identyfikacyjny REGON, jeżeli został nadany,
c) numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu,
d) numer KRS,
e) oznaczenie formy prawnej,
f) siedzibę i adres,
g) adres do korespondencji,
h) imię i nazwisko administratora skrzynki doręczeń, jego adres poczty elektronicznej oraz numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu wykonawczym Komisji 2015/1501.

Jeśli procedura tworzenia adresu do doręczeń elektronicznych jest inicjowana w związku z wpisem do CEIDG, zgodnie z art. 16 ust. 2 u.d.e. minister właściwy do spraw informatyzacji otrzymuje z CEIDG następujące dane:

a) imię i nazwisko,
b) firmę,
c) numer identyfikacyjny REGON, jeżeli został nadany,

d) numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu,
e) adres do doręczeń,
f) numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu wykonawczym Komisji 2015/1501,
g) adres poczty elektronicznej, na który zostanie przesłana informacja o utworzeniu adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz o sposobie aktywacji skrzynki doręczeń – w przypadku braku wyznaczenia administratora skrzynki doręczeń,
h) imię i nazwisko administratora skrzynki doręczeń, jego adres poczty elektronicznej oraz numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu wykonawczym Komisji 2015/1501 – w przypadku wyznaczenia administratora skrzynki doręczeń.

Ponieważ podmioty podlegające wpisowi do CEIDG nie muszą wyznaczać administratora skrzynki doręczeń, jeśli administrator nie został wyznaczony, przekazywany jest wskazany przez wnioskodawcę składającego wniosek o wpis do rejestru CEIDG adres poczty elektronicznej, na który zostanie przesłana informacja o utworzeniu adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz o sposobie aktywacji skrzynki doręczeń.

Zapewnienie możliwości przekazania danych wskazanych w art. 16 ust. 1 i 2 u.d.e. wiąże się z nowelizacją u.KRS i u.CEIDG, w wyniku której poszerzono zakres danych, jakie mają zostać przekazane wraz z wnioskiem o wpis do tych rejestrów, o dane niezbędne do utworzenia adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub dokonania wpisu adresu do doręczeń powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia

elektronicznego do BAE (zob. komentarz do art. 83 oraz art. 141, art. 151 oraz art. 152 u.d.e.).

Nowelizacja u.CEIDG dokonywana ustawą o doręczeniach elektronicznych zredukować ma rozbieżności pomiędzy danymi rejestrowymi i zapewnić szybką ich aktualizację. W szczególności do u.CEIDG dodano art. 21a, zgodnie z którym zmianie z urzędu podlegają dane dotyczące przedmiotu wykonywanej działalności gospodarczej według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), jeżeli konieczność dokonania zmiany tych danych wynika ze zmian w standardowych klasyfikacjach lub nomenklaturach oraz art. 22a, zgodnie z którym z rejestru CEIDG przekazywane są drogą elektroniczną ministrowi właściwemu do spraw informatyzacji, nie później niż w dniu roboczym następującym po dniu dokonania zmiany danych wpisanych do CEIDG, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2–4 u.CEIDG, to jest dodatkowe określenia, które przedsiębiorca włącza do firmy, o ile przedsiębiorca takich używa; oznaczenie „w spadku", jeżeli został ustanowiony zarząd sukcesyjny; numer identyfikacyjny REGON przedsiębiorcy, o ile taki posiada oraz numer identyfikacji podatkowej (NIP) przedsiębiorcy, o ile taki posiada, oraz informacje o jego unieważnieniu lub uchyleniu. Ponadto zgodnie z dodawanym do u.CEIDG art. 22a zapewniona ma zostać aktualizacja danych dotyczących adresu do doręczeń oraz – jeżeli przedsiębiorca takie miejsce posiada – adresu stałego miejsca wykonywania działalności gospodarczej, jeżeli zostały dane te zmienione w krajowym rejestrze urzędowym podziału terytorialnego kraju.

3. Odnosząc się do bezpośredniego przekazywania danych ze wskazanych rejestrów, należy jednak pamiętać, że ciągle rejestry te są niekompletne, obciążone wadami wynikającymi z silosowości (te same dane powtarzające się w różnych rejestrach, przy tych samych identyfikatorach, mogą nie mieć takich samych wartości). Wymienione wady są bardzo łatwo wykazywalne przy automatycznym porównaniu danych przypisanych do tego samego identyfikatora, np. numeru REGON. Z uwagi na wskazywane ułomności rejestrów podmiotowych wydaje się, że należałoby postawić postulat *de lege ferenda* wprowadzania do systemów pierwot-

nych danych zwalidowanych pod względem poprawności merytorycznej, kodowania ich w maksymalnym zakresie, udostępniania centralnych słowników zawierających kody i wartości, przesyłania wyłącznie kodów i – w przypadku potrzeby wizualizacji – dekodowania wartości kodów w oparciu o centralne – na bieżąco aktualizowane słowniki. Należy zaznaczyć, że od 30.12.2006 r. GUS udostępnia tzw. rejestr zmian nazw ulic i miejscowości – zmian nazw ulic dokonujących się codziennie, co – w przypadku jego implementacji pozwala zapewnić aktualność danych w czasie zbliżonym do rzeczywistego (np. od wskazanej wyżej daty niektóre ulice w stolicy czterokrotnie zmieniły nazwę). Nie można abstrahować od zjawiska naturalnej zmienności opisu rzeczywistości w rejestrach publicznych i polegać jedynie na sumienności pracowników organów rejestrowych – owa zmienność powinna być zapewniona systemowo – tzn. zmiana danych w miejscu ich naturalnego pierwotnego zapisu powinna się automatycznie odzwierciedlać we wszystkich miejscach, w których jest wykorzystywana do odczytu, co nie zawsze oznacza kopiowanie (może być udostępnianiem).

4. Po utworzeniu adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego i przyporządkowaniu do niego skrzynki doręczeń minister właściwy do spraw informatyzacji przesyła informację o jego utworzeniu na adres poczty elektronicznej administratora skrzynki doręczeń podmiotu podlegającego wpisowi do KRS, a w zakresie podmiotu podlegające wpisowi do CEIDG na adres administratora skrzynki doręczeń, jeśli został wyznaczony, albo na adres poczty elektronicznej wskazany w tym celu przez przedsiębiorcę we wniosku o wpis do rejestru.

5. Analogicznie jak w sytuacji, gdy tworzenie adresu do doręczeń elektronicznych odbywa się w trybie wnioskowym, dopiero po aktywacji adresu do doręczeń elektronicznych minister właściwy do spraw informatyzacji wpisuje adres do doręczeń elektronicznych powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego do BAE i przesyła informację o wpisie na adres do doręczeń elektronicznych, którego dotyczy wpis. Przesłanie informacji o wpisie do BAE nie podlega opłacie.

6. Odmiennie niż w trybie wnioskowym, nie przewidziano sytuacji wzywania podmiotu, dla którego tworzony jest adres dla doręczeń elektronicznych, do usunięcia braków w sytuacji ustalonej niezgodności danych. Weryfikacja kompletności i poprawności danych prowadzona jest bowiem przez organy prowadzące rejestry bazowe – KRS i CEIDG. Dopiero po dokonaniu wpisu w tych rejestrach dane przekazywane są do ministra właściwego do spraw informatyzacji w celu utworzenia adresu do doręczeń, dokonania wpisu do BAE lub aktualizacji danych.

Art. 17. [Przekazywanie informacji o przekształceniu podmiotu publicznego w niepubliczny lub niepublicznego w publiczny]

1. W przypadku przekształcenia:
- **1) podmiotu publicznego posiadającego adres do doręczeń elektronicznych powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego w podmiot niepubliczny albo**
- **2) podmiotu niepublicznego posiadającego adres do doręczeń elektronicznych powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego w podmiot publiczny**

– po przekształceniu podmiot niezwłocznie informuje o przekształceniu ministra właściwego do spraw informatyzacji.

2. Informację o przekształceniu:
- **1) opatruje się kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną lub kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym;**
- **2) przesyła się z wykorzystaniem usługi online udostępnianej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji.**

3. Minister właściwy do spraw informatyzacji niezwłocznie aktualizuje dane w bazie adresów elektronicznych.

1. Przepisy art. 17 ustawy regulują obowiązki informacyjne podmiotów publicznych i niepublicznych, posiadających adres do doręczeń elektronicznych powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego w sytuacji, w której dochodzi do przekształcenia:

1) podmiotu publicznego w podmiot niepubliczny;

2) podmiotu niepublicznego w podmiot publiczny.

Obowiązki informacyjne nałożono na podmioty podlegające przekształceniu. Celem informowania ministra o przekształceniu jest dokonanie przez niego – w oparciu o przekazywane dane, aktualizacji danych w BAE. Zarówno podmioty publiczne, jak i niepubliczne, niezależnie od tego, czy podlegały wpisowi do KRS, są zobowiązane o fakcie przekształcenia poinformować ministra właściwego do spraw informatyzacji z wykorzystaniem udostępnianej przez niego usługi *online*. Informacja o dokonanym przekształceniu ma zostać opatrzona kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną lub kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym. Artykuł 17 ust. 2 pkt 1 nie precyzuje, analogicznie do art. 12 ust. 3 u.d.e. lub art. 14 ust. 3 u.d.e., jakim środkiem identyfikacji elektronicznej ma zostać opatrzona przesyłana informacja o dokonanym przekształceniu w zależności od podmiotu, na którym obowiązek ten będzie ciążył. Jedynie ogólnie wskazuje, że informację o przekształceniu opatruje się kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną lub kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym. Dla zachowania jednolitości regulacji, w zależności od kategorii podmiotu, na którym spoczywa ten obowiązek, należy rozważyć odpowiednie stosowanie przepisów art. 12 ust. 3 u.d.e. lub art. 14 ust. 3 u.d.e., odnoszących się do wniosku o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych.

2. Przekształcenia podmiotów, o których mowa w komentowanym art. 17 u.d.e., powinny znajdować swoje odzwierciedlenie w rejestrach źródłowych i automatycznie zmiany te odnotowywać w rejestrze REGON. Złożenie podpisu elektronicznego zawsze wymaga świadomego działania podpisującego, jednak pieczęć elektroniczna może być wyzwalana działaniem, np. wpłynięciem określonego dokumentu (tak jak jest tworzone UPP). Zatem informacje, których złożenie wymagane jest przepisami art. 17, oraz stosowne aktualizacje danych powinny być automatycznym rezultatem dokonanej zmiany, a nie odrębnymi czynnościami, przy wykonywaniu których mogłoby dojść do wygenerowania i przekazania błędnych danych.

Art. 18. [Aktualizacja danych w bazie adresów elektronicznych]

1. Do aktualizacji danych, o których mowa w art. 26 pkt 2 i 3, stosuje się odpowiednio przepisy art. 11 albo art. 28.
2. Podmiot publiczny, który nie jest wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego, niezwłocznie samodzielnie aktualizuje dane dotyczące siedziby i adresu oraz adresu do korespondencji.
3. Aktualizacja, o której mowa w ust. 2, wymaga uwierzytelnienia w sposób określony w art. 20a ust. 1 pkt 1 lub 2 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2020 r. poz. 346, 568, 695, 1517 i 2320) z wykorzystaniem środka identyfikacji elektronicznej zapewniającego co najmniej średni poziom bezpieczeństwa, o którym mowa w art. 8 ust. 2 lit. b rozporządzenia 910/2014.

1. W art. 18 u.d.e. określono zasady zarządzania zmianami danych podlegających wpisowi do BAE. Odmiennie określono tryb aktualizacji dla podmiotów publicznych niepodlegających wpisowi do KRS oraz dla innych podmiotów publicznych i niepublicznych.

2. Aktualizacja danych w zakresie podmiotów niepublicznych będących osobą fizyczną (art. 26 pkt 2) oraz podmiotów niepublicznych niebędących osobą fizyczną (art. 26 pkt 3) odbywa się w dwóch podstawowych trybach:
1) w trybie określonym dla utworzenia adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, tj. przez złożenie bezpośredniego wniosku do ministra właściwego do spraw informatyzacji za pośrednictwem udostępnionej usługi *online* lub za pośrednictwem systemu teleinformatycznego KRS lub CEIDG w przypadku podmiotów podlegających wpisowi do danych rejestrów;
2) w trybie określonym dla wpisu do BAE adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, to jest: na podstawie wniosku podmiotu

niepublicznego lub automatycznie, po otrzymaniu przez ministra właściwego do spraw informatyzacji danych za pośrednictwem: a) systemu teleinformatycznego kwalifikowanego dostawcy usługi zaufania świadczącego kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego, b) systemu teleinformatycznego KRS lub c) systemu teleinformatycznego CEIDG.

3. Podmiot publiczny, który nie jest wpisany do KRS, niezwłocznie samodzielnie aktualizuje dane dotyczące siedziby i adresu oraz adresu do korespondencji. Do aktualizacji danych będzie wymagane uwierzytelnienie w sposób określony w art. 20a ust. 1 pkt 1 lub 2 ustawy z 17.02.2005 r. o informatyzacji, to jest z wykorzystaniem środka identyfikacji elektronicznej zapewniającego co najmniej średni poziom bezpieczeństwa, wydanego w systemie identyfikacji elektronicznej przyłączonym do węzła krajowego identyfikacji elektronicznej, o którym mowa w art. 21a ust. 1 pkt 2 lit. a u.z.i.e., lub też środka identyfikacji elektronicznej wydanego w notyfikowanym systemie identyfikacji elektronicznej. Zgodnie z art. 8 ust. 2 lit. b rozporządzenia 910/2014 średni poziom bezpieczeństwa odnosi się w kontekście systemu identyfikacji elektronicznej do środka identyfikacji elektronicznej, który zapewnia średni stopień zaufania względem podawanej lub zgłaszanej tożsamości danej osoby i jest charakteryzowany w odniesieniu do technicznych specyfikacji, standardów i procedur powiązanych z nim, w tym zabezpieczeń technicznych, których celem jest znaczne obniżenie ryzyka podszycia się lub modyfikacji tożsamości. Wielopoziomowe odwołania do innych aktów prawnych w art. 18 ust. 3 u.d.e. znacząco utrudniają adresatom normy jej zdekodowanie. Co więcej, samodzielna aktualizacja danych dotyczących siedziby i adresu może prowadzić do rozbieżności i ujawnienia w BAE danych niezgodnych z innymi rejestrami publicznymi, dlatego proces ten powinien być wspierany formularzami opartymi na wyborze danych adresowych z rejestru TERYT.

Na marginesie rozważań należy wskazać, że art. 18 u.d.e., jako odnoszący się *de facto* do aktualizacji danych z BAE, powinien dla zachowania spójności ustawy zostać umiejscowiony w rozdziale 3, gdzie w art. 27

u.d.e. zawarto regulację odnoszącą się do automatycznej aktualizacji danych w sytuacji zmiany w rejestrze PESEL numeru PESEL, imienia lub nazwiska podmiotu niepublicznego będącego osobą fizyczną oraz administratora skrzynki doręczeń, a także automatycznego przekazywania informacji o odnotowaniu w rejestrze PESEL zgonu osoby fizycznej, podlegającej wpisowi do BAE lub administratora skrzynki doręczeń.

Artykuł 18 u.d.e. nie określa, w jaki sposób dojść ma do aktualizacji w BAE danych podmiotu publicznego podlegającego wpisowi do KRS.

4. Istnieją zasadniczo dwa rodzaje zmiany adresu – pierwszy to fizyczna zmiana lokalizacji siedziby (adresu wykonywania działalności, adresu do korespondencji itp.) – i ten rodzaj zmiany powinien być zgłoszony przez uprawnionego przedstawiciela podmiotu z wykorzystaniem usługi elektronicznej – systemu uniemożliwiającego wprowadzenie danych niepoprawnych (adresu faktycznie nieistniejącego – wyniku zwykłej pomyłki pisarskiej). Taka zmiana adresu wynika z intencji i woli upoważnionego przedstawiciela podmiotu. Drugi rodzaj zmiany wynika z działania organów władzy publicznej – Rada Gminy, zmieniając uchwałą nazwę ulicy na nową, zmienia adresy wszystkich punktów adresowych znajdujących się przy ulicy o zmienianej nazwie. Takie działanie powinno skutkować automatyczną zmianą w rejestrach, w których nazwa ta występuje. Niestety, z uwagi na wspomnianą już silosowość rejestrów publicznych czas zmiany nazwy trwa dość długo i zmiany nie dokonują się (nawet w tym samym rejestrze) równocześnie. Istnieje zatem potencjalne ryzyko równie niejednoczesnej, znacznie rozciągniętej w czasie aktualizacji danych w BAE.

Art. 19. [Administrator skrzynki doręczeń; zarządzanie skrzynką doręczeń]

1. Podmiot publiczny oraz podmiot niepubliczny niebędący osobą fizyczną są obowiązane do wyznaczenia administratora skrzynki doręczeń.

2. Podmiot niepubliczny będący osobą fizyczną jest uprawniony do wyznaczenia administratora skrzynki doręczeń.
3. Do aktywacji adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz zarządzania skrzynką doręczeń jest uprawniony:
1) **administrator skrzynki doręczeń – w przypadku podmiotu publicznego oraz podmiotu niepublicznego niebędącego osobą fizyczną;**
2) **podmiot niepubliczny będący osobą fizyczną oraz administrator skrzynki doręczeń, jeżeli został wyznaczony.**

4. Aktywacja adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego następuje po uwierzytelnieniu osoby uprawnionej do dokonania tej czynności w sposób określony w art. 20a ust. 1 pkt 1 lub 2 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne.
5. W wyniku aktywacji adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego osoba uprawniona uzyskuje możliwość zarządzania skrzynką doręczeń.
6. Zarządzanie skrzynką doręczeń obejmuje w szczególności:
1) **dokonywanie na skrzynce doręczeń następujących operacji:**
   a) **wysyłania i odbierania korespondencji,**
   b) **zarządzania korespondencją zgromadzoną w skrzynce doręczeń, w tym wprowadzania reguł definiowania przekazywania korespondencji do innych systemów teleinformatycznych w sposób automatyczny,**
   c) **konfigurowania skrzynki doręczeń;**
2) **wskazywanie osób fizycznych upoważnionych do dokonywania na skrzynce doręczeń operacji, o których mowa w pkt 1.**

7. Upoważnienie, o którym mowa w ust. 6 pkt 2, nie obejmuje prawa wskazania dalszych osób upoważnionych do dokonywania operacji na skrzynce doręczeń.

1. Przepisy art. 19 ustawy wskazują na prawa i obowiązki podmiotów w zakresie wyznaczania administratorów skrzynki doręczeń, jak również samych administratorów skrzynki doręczeń. Do wyznaczania administratora skrzynki zobowiązano podmioty publiczne oraz podmioty niepubliczne niebędące osobą fizyczną. Z obowiązku tego zwolnione są podmioty niepubliczne będące osobami fizycznymi. Osobom tym pozostawiono jednak takie uprawnienie. Osoba fizyczna, w tym w szczególności przedsiębiorca podlegający wpisowi do CEIDG, fakultatywnie może wyznaczyć administratora i powierzyć mu zarządzanie skrzynką doręczeń.

2. Administrator skrzynki doręczeń podmiotu publicznego oraz podmiotu niepublicznego niebędącego osobą fizyczną jest umocowany do aktywacji adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz zarządzania skrzynką doręczeń. Czynności te w zakresie skrzynki doręczeń podmiotu niepublicznego będącego osobą fizyczną może wykonać sam dysponent, a także administrator, o ile został wyznaczony. Przewidziane zostały również sytuacje szczególne, kiedy dostęp do skrzynki doręczeń bądź do zebranej w niej korespondencji przysługuje osobom innym niż posiadacz skrzynki będący osobą fizyczną, administrator skrzynki doręczeń lub wskazane przez niego osoby uprawnione (zob. komentarz do art. 20 i 21). Uprawnienie do zarządzania skrzynką doręczeń przysługuje zarządcy sukcesyjnemu (zob. komentarz do art. 22).

3. Szczególnie doniosłą w skutkach czynnością jest przeprowadzenie aktywacji adresu do doręczeń elektronicznych, z którym powiązana jest dana skrzynka doręczeń. Dopiero prawidłowo przeprowadzona aktywacja adresu do doręczeń skutkuje wpisaniem adresu do doręczeń elektronicznych do BAE, co jest równoznaczne z żądaniem doręczania korespondencji przez podmioty publiczne na ten adres. Z uwagi na skutki prawne dokonania wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do BAE, czynność ta wymaga uwierzytelnienia osoby uprawnionej do dokonania tej czynności w sposób, o którym mowa w art. 20a ust. 1 pkt 1 lub 2 u.i.d.p.

4. Dopiero po aktywacji adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego osoba uprawniona uzyskuje możliwość zarządzania skrzynką doręczeń. Przepisy art. 19 ust. 6 ustawy wskazują, jakie działania objęte są zarządzaniem skrzynką, dostęp do których osoba uprawniona uzyskuje po skutecznej aktywacji adresu do doręczeń elektronicznych, z którym powiązana jest skrzynka doręczeń. Zarządzanie skrzynką doręczeń obejmuje: wysyłanie i odbieranie korespondencji, zarządzanie korespondencją zgromadzoną w skrzynce doręczeń, w tym wprowadzanie reguł definiowania przekazywania korespondencji do innych systemów teleinformatycznych w sposób automatyczny oraz konfigurowanie skrzynki doręczeń. Zarządzanie skrzynką doręczeń obejmuje również wskazywanie osób fizycznych upoważnionych do dokonywania na skrzynce doręczeń operacji, przy czym upoważnienie to nie obejmuje prawa wskazania dalszych osób upoważnionych do dokonywania operacji na skrzynce doręczeń.

5. Obowiązek wyznaczenia administratora skrzynki doręczeń wynika z potrzeby zapewnienia poprawnego działania tej skrzynki. Czym innym jest bowiem adres do doręczeń elektronicznych, będący jedynie unikatowym identyfikatorem nadawcy i odbiorcy, a czym innym skrzynka doręczeń, będąca pewnym rozwiązaniem technicznym, które realizuje określone funkcje. Skrzynkę doręczeń można wyobrazić sobie jako przestrzeń zarządzaną przez administratora, o którym mowa w art. 19 ust. 1, który – by móc zarządzać ową skrzynką, musi być powiadamiany systemowo o jej stanie, w szczególności stopniu zapełnienia. Skrzynki doręczeń są obowiązkowo ustanawiane dla osób i podmiotów korzystających z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, natomiast nie są stosowane w przypadku kwalifikowanych usług rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Skrzynka doręczeń jest narzędziem umożliwiającym wysyłanie, odbieranie i przechowywanie danych zgodnie ze standardem usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego zamieszczonym w BIP na stronie ministra właściwego ds. informatyzacji. Przedmiotowa skrzynka udostępniana jest w ramach publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, a także w ramach publicz-

nej usługi hybrydowej. Skrzynka doręczeń jest usługą wspierającą publiczną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego i pozwalającą na posługiwanie się doręczonymi danymi.

6. Administrator skrzynki doręczeń jest uprawniony do aktywacji skrzynki doręczeń, jej konfiguracji oraz obserwacji jej stanu – wpływu dokumentów przesłanych przez inne podmioty. Poprawnie skonfigurowana skrzynka doręczeń może bezpośrednio współdziałać interoperacyjnie z innymi systemami (w szczególności z systemem EZD). Administrator skrzynki doręczeń jest w istocie uprawniony do czynności, jakie w chwili obecnej wykonują administratorzy konta podmiotu na ePUAP – na pisemne polecenie kierownika podmiotu nadają uprawnienia do wykonywania różnego rodzaju czynności, jakie zostały przewidziane w mechanizmie konta. Uprawnień tych na ePUAP jest dziesięć – i mogą występować w różnych zestawieniach. W przypadku skrzynki doręczeń (która jest wyspecjalizowanym rozwiązaniem technicznym dedykowanym do wysyłania i odbioru przesyłek elektronicznych, zapewniającym rozliczalność wszystkich zdarzeń w istocie wykonywanych przez skrzynkę), administrator, realizując zarządzanie skrzynką doręczeń, może osobiście wykonywać czynności wyszczególnione w art. 19 ust. 6 pkt 1 komentowanego przepisu lub może wskazywać inne osoby do wykonywania tych czynności. Upoważnienia tych osób do wykonywania owych czynności wydaje na piśmie kierownik podmiotu (analogicznie do upoważnienia administratora konta podmiotu na ePUAP).

7. Istotną funkcjonalnością skrzynki doręczeń jest możliwość definiowania reguł pozwalających na przekazywanie przesyłek do innych systemów w sposób automatyczny. Należy pamiętać, że przesyłki elektroniczne o strukturze w formacie XML (nie należy ich mylić z dowolnymi dokumentami w postaci elektronicznej, skanami) mogą nieść w metadanych informacje pozwalające automatycznie określić, gdzie taka przesyłka powinna być przekazana wewnątrz podmiotu. Istotną korzyścią wynikającą ze stosowania systemu doręczeń elektronicznych jest automatyzacja przekazywania przesyłek między komunikującymi się podmiotami i zapewnienie rozliczalności całego procesu komunikacji, w którym nie

mogą zaistnieć sytuacje zaginięcia przesyłki czy jej niedoręczalności, a jeśli tak, to z zachowaniem wiarygodnych dowodów zdarzeń. Administrator jest powiadamiany automatycznie o stopniu zapełnienia skrzynki w 90% w celu zapobieżenia sytuacji, w której z uwagi na brak miejsca istnieje ryzyko braku możliwości przyjęcia kolejnej poprawnie wysłanej przesyłki. W projekcie rozporządzenia Ministra Cyfryzacji w sprawie gwarantowanych dostępności oraz pojemności skrzynek doręczeń[134] przewiduje się 30 GB dla podmiotów publicznych i 3 GB dla podmiotów niepublicznych. Operator wyznaczony, zapewniając gwarantowaną pojemność skrzynek doręczeń, umożliwia pobranie na skrzynkę doręczeń korespondencji, w tym z wykorzystaniem reguł przekazywania w sposób automatyczny korespondencji do innych systemów teleinformatycznych. Do gwarantowanej pojemności skrzynek doręczeń nie wlicza się pojemności na korespondencję oczekującą na pobranie w ramach publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego na skrzynkę doręczeń.

Art. 20. [Podmioty mające dostęp do zasobów skrzynki doręczeń]

Dostęp do zasobów skrzynki doręczeń przysługuje osobom i podmiotom posiadającym tytuł prawny do zasobów skrzynki wynikający z orzeczenia sądowego albo z aktu administracyjnego.

1. Treść art. 20 u.d.e. wyraża zasadę ogólną przypisania skrzynki do doręczeń do podmiotu zobowiązanego, nie zaś do konkretnej osoby wykonującej czynności związane z wysyłaniem i odbieraniem przesyłek w imieniu tego podmiotu. Uprawnienie do dostępu do zasobów skrzynki do doręczeń badać należy w odniesieniu do kategorii podmiotu, do którego skrzynka została przyporządkowana, i określonych zasad jego reprezentacji. Ponadto, zgodnie z art. 20 u.d.e., dostęp do zasobów skrzynki doręczeń przysługiwać będzie osobom i podmiotom posiadającym

[134] https://legislacja.gov.pl/projekt/12344151/katalog/12769907#12769907 (dostęp: 20.05.2021 r.).

tytuł prawny do zasobów skrzynki wynikający z orzeczenia sądowego albo z aktu administracyjnego. Zgodnie z tekstem projektu ustawy pierwotnie art. 20 określał zarówno krąg podmiotów mających dostęp do zasobów skrzynki doręczeń, jak również krąg podmiotów, którym dostęp ten przysługuje po wykreśleniu adresu do doręczeń elektronicznych z BAE. Finalnie kwestie te zostały regulowane w dwóch odrębnych jednostkach redakcyjnych – w art. 20 oraz 21 u.d.e. Dodatkowo art. 22 u.d.e. określa, iż uprawnienie do zarządzania skrzynką doręczeń przysługuje zarządcy sukcesyjnemu.

2. Skrzynka do doręczeń funkcjonalnie łączy w sobie możliwości wysyłania i odbierania przesyłek – a już z samego założenia komentowanej ustawy wynika, iż dostęp do skrzynki doręczeń mogą mieć tylko upoważnione osoby, wskazane przez podmiot, dla którego utworzono adres do doręczeń elektronicznych i do którego skrzynka została przyporządkowana (co zagwarantować ma jednoznaczną identyfikację nadawcy/odbiorcy, a tym samym rozliczalność). Oznacza to, że zasoby skrzynki doręczeń należą do podmiotu, dla którego utworzono nieprzechodni adres do doręczeń przyporządkowany do tej skrzynki. W wyniku orzeczenia sądowego albo aktu administracyjnego dostęp do zasobów skrzynki może zostać udzielony również innym podmiotom (z zachowaniem rozliczalności procesu). Udzielenie dostępu do zasobów skrzynki dla doręczeń (do zawartości skrzynki doręczeń) nie oznacza przekazania skrzynki.

Art. 21. [Dostęp do zasobów skrzynki doręczeń po wykreśleniu adresu do doręczeń elektronicznych z bazy adresów elektronicznych]

1. Po wykreśleniu adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego z bazy adresów elektronicznych korespondencja zgromadzona w skrzynce doręczeń powiązanej z adresem do doręczeń elektronicznych jest przechowywana przez rok, a po tym terminie skrzynka doręczeń wraz z jej zasobami jest usuwana.

2. Dostęp do zasobów skrzynki doręczeń po wykreśleniu adresu do doręczeń elektronicznych z bazy adresów elektronicznych podmiotu korzystającego dotychczas z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego przysługuje:

1) **podmiotowi, którego adres do doręczeń elektronicznych został wykreślony z bazy adresów elektronicznych;**
2) **osobom fizycznym wskazanym w art. 14 ustawy z dnia 5 lipca 2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw (Dz. U. poz. 1629 oraz z 2019 r. poz. 1495) albo zarządcy sukcesyjnemu powołanemu w trybie art. 9 ust. 1 tej ustawy w przypadku zgonu przedsiębiorcy wpisanego do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej;**
3) **spadkobiercom osoby fizycznej, której adres do doręczeń elektronicznych został wykreślony z bazy adresów elektronicznych;**
4) **następcy prawnemu podmiotu, którego adres do doręczeń elektronicznych został wykreślony z bazy adresów elektronicznych.**

1. Artykuł 21 reguluje zasady przechowywania zasobów zgromadzonych w skrzynce doręczeń po wykreślenia adresu do doręczeń elektronicznych z BAE. Instytucja wykreślenia wpisu została uregulowana w art. 35 u.d.e. Przepis ten przewiduje dwa alternatywne tryby wykreślenia adresu do doręczeń elektronicznych z BAE: w drodze decyzji administracyjnej (art. 35 ust. 1 u.d.e.) oraz w formie czynności materialno-technicznej (art. 35 ust. 4 u.d.e.). Podmiotem uprawnionym do wykreślenia wpisu z BAE jest minister właściwy do spraw informatyzacji. Wykreślenie adresu do doręczeń elektronicznych z BAE skutkuje zaprzestaniem doręczania przez podmioty publiczne korespondencji na adres do doręczeń, który podlegał wykreśleniu (zob. komentarz do art. 35 u.d.e). Po wykreśleniu adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego z BAE korespondencja zgromadzona w skrzynce doręczeń powiązanej z adresem do doręczeń elektronicznych jest przechowywana przez rok. Po tym terminie skrzynka doręczeń wraz z jej zasobami jest usuwana.

2. Dostęp do zasobów skrzynki doręczeń po wykreśleniu adresu do doręczeń elektronicznych z BAE podmiotu korzystającego dotychczas z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego przysługuje:
- podmiotowi, którego adres do doręczeń elektronicznych został wykreślony z BAE;
- zarządcy sukcesyjnemu powołanemu w trybie art. 9 ust. 1 u.z.s., w przypadku zgonu przedsiębiorcy wpisanego do CEIDG (więcej: zob. komentarz do art. 22 u.d.e.);
- osobom fizycznym wskazanym w art. 14 u.z.s., uprawnionym do czynności zachowawczych w rozumieniu art. 13 u.z.s., to jest: małżonkowi przedsiębiorcy, któremu przysługuje udział w przedsiębiorstwie w spadku, lub spadkobiercy ustawowemu przedsiębiorcy albo spadkobiercy testamentowemu przedsiębiorcy, albo zapisobiercy windykacyjnemu, któremu zgodnie z ogłoszonym testamentem przysługuje udział w przedsiębiorstwie w spadku, przy czym po uprawomocnieniu się postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, zarejestrowaniu aktu poświadczenia dziedziczenia albo wydaniu europejskiego poświadczenia spadkowego dostęp będzie przysługiwał wyłącznie właścicielowi przedsiębiorstwa w spadku;
- spadkobiercom osoby fizycznej, której adres do doręczeń elektronicznych został wykreślony z BAE;
- następcy prawnemu podmiotu, którego adres do doręczeń elektronicznych został wykreślony z BAE.

3. Wykreślenie adresu do doręczeń elektronicznych oznacza w istocie zamknięcie skrzynki doręczeń – uniemożliwienie przyjmowania kolejnych przesyłek. Zawartość skrzynki, a więc dokumenty, które w chwili wykreślenia adresu do doręczeń znajdowały się w skrzynce, pozostają w niej przez rok – i w tym okresie możliwe jest ich pobranie i zarchiwizowanie. Minister właściwy do spraw informatyzacji ani operator wyznaczony nie pełnią funkcji archiwum i nie mają podstaw do przechowywania niekierowanej do nich korespondencji. Usunięcie skrzynki, z uwagi na jej związanie z konkretnym adresem do doręczeń elektronicznych, jest naturalną konsekwencją nieprzechodniości adresów na inne podmioty. Fizycznie „skrzynka doręczeń" jest jedynie przestrzenią

dyskową, która jest – rok po wykreśleniu adresu do doręczeń elektronicznych – zwalniana.

Art. 22. [Zarządzanie skrzynką doręczeń przez zarządcę sukcesyjnego]

Uprawnienie do zarządzania skrzynką doręczeń przysługuje zarządcy sukcesyjnemu powołanemu w trybie art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 5 lipca 2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw podmiotu korzystającego dotychczas z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

Zgodnie z art. 22 uprawnienie do zarządzania skrzynką doręczeń przysługuje zarządcy sukcesyjnemu powołanemu w trybie art. 9 ust. 1 u.z.s. Ustawa o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw reguluje m.in. zasady tymczasowego zarządzania przedsiębiorstwem po śmierci przedsiębiorcy, który we własnym imieniu wykonywał działalność gospodarczą na podstawie wpisu do CEIDG oraz kontynuowania działalności gospodarczej wykonywanej z wykorzystaniem tego przedsiębiorstwa, a także zarządu spadkiem w zakresie tymczasowego wykonywania praw z udziału w przedsiębiorstwie małżonka przedsiębiorcy, wykonującego we własnym imieniu działalność gospodarczą na podstawie wpisu do CEIDG, po śmierci tego małżonka.

Do ustanowienia zarządu sukcesyjnego wymagane jest powołanie zarządcy sukcesyjnego, wyrażenie zgody osoby powołanej na zarządcę sukcesyjnego na pełnienie tej funkcji oraz dokonanie wpisu do CEIDG zarządcy sukcesyjnego.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 u.z.s. przedsiębiorca może powołać zarządcę sukcesyjnego poprzez wskazanie określonej osoby do pełnienia funkcji zarządcy sukcesyjnego albo zastrzeżenie, że z chwilą jego śmierci wskazany prokurent stanie się zarządcą sukcesyjnym. Powołanie zarządcy sukce-

syjnego przez przedsiębiorcę oraz wyrażenie zgody osoby powołanej na zarządcę sukcesyjnego na pełnienie tej funkcji wymagają zachowania formy pisemnej pod rygorem nieważności.

Uprawnienie zarządcy sukcesyjnego do zarządzania skrzynką doręczeń jest niezbędne do zagwarantowania mu możliwości zarządzania przedsiębiorstwem po śmierci przedsiębiorcy, w tym dostępu do korespondencji kierowanej do podmiotu, którym zarządza.

Zarządcy sukcesyjnemu oraz osobom uprawnionym do czynności zachowawczych w rozumieniu art. 13 u.z.s., określonych w art. 14 tej ustawy, przyznano również prawo dostępu do zasobów skrzynki doręczeń po wykreśleniu adresu do doręczeń elektronicznych podmiotu korzystającego dotychczas z publicznej usługi rejestrowanego z BAE (zob. komentarz do art. 21).

Art. 23. [Rezygnacja z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego]

1. Podmiot niepubliczny może zrezygnować z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego.
2. Podmiot niepubliczny, o którym mowa w art. 9 ust. 1, może zrezygnować z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i powiązanej z nią skrzynki doręczeń pod warunkiem zapewnienia możliwości doręczania mu korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego wpisany do bazy adresów elektronicznych.
3. Do rezygnacji z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego stosuje się odpowiednio przepisy art. 11 albo art. 28.
4. Rezygnacja z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego powoduje wykreślenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego z bazy adresów elektronicznych.

1. Celem ustawy o doręczeniach elektronicznych było wprowadzenie „domyślności cyfrowej" – pierwszeństwa adresów elektronicznych w komunikacji między dowolnymi podmiotami. Działanie takie miało prowadzić między innymi do przyspieszenia obiegu informacji, zdecydowanego skrócenia (likwidacji) „martwego czasu" – gdy dokumenty są w drodze od nadawcy do odbiorcy – czasu liczonego w dniach, niekiedy w tygodniach, a nie sekundach. Dodatkową korzyścią „domyślności cyfrowej" miała być likwidacja sytuacji niedoręczalności przesyłek. Przy zachowaniu możliwości korzystania z adresu do doręczeń elektronicznych istnieje jednak możliwość korzystania **z publicznej** lub **kwalifikowanej** usługi doręczenia elektronicznego. **Usługi te różnią się od siebie funkcjonalnie,** podobnie jak ESP podmiotu publicznego na ePUAP różni się od skrytki podmiotu niepublicznego/osoby fizycznej, skrytki nieposiadającej funkcjonalności podmiotu publicznego. Należy zauważyć, że **skrzynka doręczeń (i wszystkie jej funkcjonalności) jest związana wyłącznie z publiczną usługą doręczenia elektronicznego**. Funkcjonalności te to m.in. sposoby potwierdzania wpływu przesyłek na adres do doręczeń elektronicznych.

2. Nie wszystkie podmioty niepubliczne są zobowiązane do korzystania z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i posiadania adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego ze skrzynką doręczeń. Zgodnie z art. 23 u.d.e. podmiot niepubliczny ma prawo do rezygnacji z korzystania z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego. W związku z tym, że skrzynka doręczeń jest narzędziem udostępnionym na potrzeby korzystania z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, rezygnacja wiąże się z utratą dostępu do skrzynki doręczeń przyporządkowanej do adresu do doręczeń elektronicznych oraz przechowywanych w niej zasobów. Rezygnacja z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego powoduje wykreślenie w drodze decyzji administracyjnej ministra właściwego do spraw informatyzacji adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego z BAE. Decyzja ta podlega natychmiastowemu wykonaniu (zob. komentarz do art. 35). Po wykreśleniu adresu do doręczeń elektronicznych powiąza-

nego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego z BAE korespondencja zgromadzona w skrzynce doręczeń powiązanej z adresem do doręczeń elektronicznych jest przechowywana przez rok, co powinno umożliwić dysponentowi skrzynki zarchiwizowanie korespondencji prowadzonej za jej pośrednictwem. Po upływie roku od wykreślenia adresu do doręczeń powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia z BAE skrzynka doręczeń wraz z jej zasobami jest usuwana.

3. Na określone w art. 9 ust. 1 u.d.e podmioty niepubliczne nałożono obowiązek posiadania adresu do doręczeń, ale pozostawiono im wybór, w jaki sposób obowiązek ten będą realizować – poprzez posiadanie adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo poprzez posiadanie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

Do posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE, powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego **albo** kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, zobowiązano:

wykonujących zawód:
- adwokata;
- radcę prawnego;
- doradcę podatkowego;
- doradcę restrukturyzacyjnego;
- rzecznika patentowego;
- notariusza;

a także:
- wykonującego czynności służbowe radcę Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej;
- podmiot niepubliczny wpisany do rejestru przedsiębiorców KRS;
- podmiot niepubliczny wpisany do CEIDG.

4. Podmioty te mogą wnioskować w trybie wskazanym w art. 11 pkt 1 u.d.e. o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Utworzenie dla nich adresu jest również możliwe automatycznie, na skutek dokonania wpisu w KRS lub CEIDG. Rezygnacja z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i powiązanej z nią skrzynki doręczeń możliwa jest w każdym czasie, ale tylko pod warunkiem zapewnienia możliwości doręczania im korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego wpisany do BAE.

W celu zapewnienia ciągłości posiadania przez te podmioty wpisu w BAE wskazują one adres doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą doręczenia elektronicznego. Zgodnie z art. 24 ustawy mogą również rezygnując z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego zachować dotychczasowy adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE. Zachowując dotychczasowy adres do doręczeń elektronicznych, można również zmienić kwalifikowanego dostawcę usług zaufania świadczącego kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego na innego kwalifikowanego dostawcę usług zaufania świadczącego kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub na operatora wyznaczonego.

5. Do rezygnacji z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego stosuje się odpowiednio przepisy odnoszące się do tworzenia adresu do doręczeń powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (art. 11 u.d.e.) lub wpisu do BAE adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (art. 28 u.d.e.). Oznacza to, że proces ten może być zainicjowany na podstawie wniosku lub automatycznie: poprzez dokonanie wpisu w KRS lub CEIDG, lub za pośrednictwem kwalifikowanego dostawcy usługi zaufania świadczącego kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

Art. 24. [Zachowanie dotychczasowego adresu do doręczeń elektronicznych po rezygnacji z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego]

1. Podmiot niepubliczny, rezygnując z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, może zachować dotychczasowy adres do doręczeń elektronicznych wpisany do bazy adresów elektronicznych.
2. Minister właściwy do spraw informatyzacji zapewnia możliwość uzyskania posiadanego dotychczas adresu do doręczeń elektronicznych, wykreślonego z bazy adresów elektronicznych, przez okres 6 miesięcy od dnia rezygnacji, o której mowa w ust. 1.
3. Podmiot niepubliczny posiadający adres do doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego może zmienić kwalifikowanego dostawcę usług zaufania świadczącego kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego na innego kwalifikowanego dostawcę usług zaufania świadczącego kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub na operatora wyznaczonego, zachowując dotychczasowy adres do doręczeń elektronicznych. W przypadku zmiany dostawcy na operatora wyznaczonego przepisy art. 11 oraz art. 14–16 stosuje się odpowiednio.
4. Minister właściwy do spraw informatyzacji udostępni w Biuletynie Informacji Publicznej na swojej stronie podmiotowej informację o warunkach technicznych umożliwiających zachowanie adresu do doręczeń elektronicznych w przypadkach zmiany dostawcy usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

1. Przepisy art. 24 ustawy mają na celu umożliwienie odbiorcom usług rejestrowanego doręczenia elektronicznego zmianę dostawcy usługi, bez względu na to, czy korzystają z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego czy też z usług kwalifikowanego dostawcy. Dzięki tej możliwości usługobiorcy będą mieli możliwość wyboru najwygodniejszej dla nich oferty rynkowej lub skorzystania z usług operatora wyznaczonego. Aby zmiana dostawcy nie była uciążliwa dla odbiorcy usług,

jak również nie zakłócała trwającej wymiany korespondencji z podmiotami publicznymi, przyjęto, że zmiana dostawcy usług rejestrowanego doręczenia elektronicznego będzie możliwa przy jednoczesnym zachowaniu tego samego adresu do doręczeń elektronicznych, niezależnie od tego, czy będzie to adres dostarczany w ramach usługi kwalifikowanej czy publicznej.

2. Adres do doręczeń elektronicznych jest w istocie **identyfikatorem konkretnego podmiotu** i jako taki nie ulega zmianie, **bez względu na rodzaj tego podmiotu**. Zgodnie z art. 24 podmiot niepubliczny może zmienić dotychczasowego dostawcę usługi kwalifikowanego rejestrowanego doręczenia elektronicznego na innego dostawcę, w tym także na operatora wyznaczonego, **z zachowaniem dotychczasowego adresu do doręczeń elektronicznych**.

3. Podmiot niepubliczny, rezygnując z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, może zachować dotychczasowy adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE. Ponadto w ciągu 6 miesięcy od rezygnacji z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego może również odzyskać posiadany dotychczas adres do doręczeń elektronicznych.

4. O warunkach technicznych umożliwiających zachowanie adresu do doręczeń elektronicznych w przypadkach zmiany dostawcy usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego informuje minister właściwy do spraw informatyzacji na swojej stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej.

ROZDZIAŁ 3

Baza adresów elektronicznych

Wstęp

1. W rozdziale 3 uregulowano funkcjonowanie stanowiącej **rejestr publiczny** bazy adresów elektronicznych (BAE). Jest ona centralnym zbiorem wymienionych w art. 26 danych, prowadzonym w systemie teleinformatycznym przez ministra właściwego do spraw informatyzacji. Zawiera **adresy do doręczeń elektronicznych** (w ujęciu art. 2 pkt 1 u.d.e.) podmiotów publicznych (w rozumieniu art. 2 pkt 6 u.d.e.) oraz podmiotów niepublicznych (w rozumieniu art. 2 pkt 5 u.d.e.) korzystających z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego bądź kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego dla otrzymywania korespondencji od podmiotów publicznych.

Oparcie systemu doręczeń elektronicznych na BAE, jak wskazano w uzasadnieniu u.d.e., oznacza dla podmiotów publicznych uzyskanie natychmiastowego **dostępu** do adresów do doręczeń elektronicznych, w tym adresów podmiotów niepublicznych, które zostały ujawnione w BAE albo na podstawie dobrowolnej decyzji tych podmiotów (przez złożenie stosownego wniosku), albo realizacji obowiązku wpisu, jak zakłada się to w przypadku przedsiębiorców wpisanych do CEIDG czy też podmiotów zarejestrowanych w KRS, a także adwokatów, notariuszy,

radców prawnych, radców Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, doradców restrukturyzacyjnych, doradców podatkowych czy rzeczników patentowych[135]. Baza adresów elektronicznych ma zatem walor **informacyjny**, służy szybkiej identyfikacji adresów do doręczeń, umożliwiając skorzystanie przez podmiot publiczny z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, o której mowa m.in. w art. 2 pkt 8 u.d.e. Ma ułatwiać także podmiotom niepublicznym znalezienie adresów do doręczeń podmiotów publicznych.

2. W odniesieniu do podmiotów publicznych BAE stanowi wyraz ich **domyślnej cyfrowości** (por. art. 4 u.d.e.). Poza adresami tych podmiotów w bazie umieszcza się także adresy podmiotów niepublicznych zobowiązanych do posiadania adresu do doręczeń wpisanego do BAE w związku z wykonywanymi czynnościami zawodowymi, służbowymi czy prowadzoną działalnością gospodarczą (podmiotów profesjonalnych wymienionych w art. 9 ust. 1 u.d.e.). Mogą być one powiązane z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego świadczoną przez operatora wyznaczonego albo z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego zapewnianą przez innego kwalifikowanego dostawcę usług zaufania. Ostatnią grupę adresów wpisanych do bazy tworzą adresy do doręczeń podmiotów niepublicznych, które fakultatywnie wystąpiły o jego utworzenie i wpisanie do BAE, wyrażając swoistą „**deklarację cyfrowości**" w kontaktach z podmiotami publicznymi. Mogą być one również powiązane z publiczną albo z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

Funkcjonowanie BAE umożliwia realizację **zasady kwalifikowanej formy** doręczeń elektronicznych, opartej na wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego do doręczeń korespondencji podmiotów publicznych. Łączy się również z **zasadą pierwszeństwa** doręczeń na adres wpisany do BAE (por. art. 4 ust. 1) oraz z **zasadą skuteczności wpisu** adresu do doręczeń elektronicznych do BAE. Zgodnie bowiem z art. 7 ust. 1 u.d.e. wpis taki jest równoznaczny

[135] Uzasadnienie u.d.e., s. 26.

z żądaniem doręczania korespondencji przez podmioty publiczne na ten adres, co należy rozumieć jako równoznaczne z wyrażeniem woli, by podmioty publiczne przesyłały adresatowi niebędącemu podmiotem publicznym korespondencję w postaci elektronicznej. Ranga wpisu adresu do doręczeń elektronicznych jest bardzo duża, bowiem z tego faktu wynikają konkretne, obligatoryjne działania po stronie podmiotów publicznych. W stosunku do podmiotu publicznego wpis powoduje obowiązek doręczania korespondencji na ujawniony w BAE adres. Dotyczy to zarówno wzajemnego doręczania korespondencji przez podmioty publiczne, jak i doręczania korespondencji podmiotowi niepublicznemu[136].

3. Komentowany rozdział składa się z trzynastu artykułów, w których unormowano m.in. następujące kwestie:
- **zadania ministra właściwego do spraw informatyzacji** w zakresie utrzymania i rozwoju BAE (art. 25);
- **zakres danych** przetwarzanych w BAE (art. 26);
- **automatyczną aktualizację** danych w BAE (art. 27);
- **tryby wpisu adresu** do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego do BAE (art. 28);
- **wymogi wniosku o wpis** adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego do BAE (art. 29);
- **tryb automatycznego wpisu** adresu do doręczeń elektronicznych do BAE (art. 30);
- **automatyczne przekazanie danych** o adresie do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE do KRS i CEIDG (art. 31);
- **zasadę jednego wpisu** dla danego podmiotu adresu do doręczeń elektronicznych do BAE i wyjątki od tej zasady (art. 32);
- **skutki wpisu** adresu do doręczeń elektronicznych do BAE, prostowanie wpisu, dostępność danych podlegających zmianie (art. 33);

[136] Por. uzasadnienie u.d.e., s. 27.

– **okres trwałości wpisu** adresu do doręczeń do BAE i jego przedłużenie (art. 34);
– **wykreślenie adresu** do doręczeń elektronicznych z BAE (art. 35);
– **ponowny wpis adresu** do doręczeń elektronicznych do BAE (art. 36);
– **obowiązki informacyjne dostawcy usług zaufania** świadczącego kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego (art. 37).

Materia ta nie ma jednolitego charakteru, obejmuje zarówno kwestie związane *stricte* z zawartością BAE, trybami dokonywania wpisów adresów do doręczeń elektronicznych do BAE, ich modyfikacji, przedłużenia, ponownego wpisu czy wykreślenia adresu z bazy, jak również obowiązki informacyjne dostawców usług zaufania świadczących na rzecz podmiotów niepublicznych kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego powiązaną z wpisem adresu do doręczeń elektronicznych do BAE. W rozdziale tym nie uregulowano jednak ogółu problematyki wpisu do BAE. Tryby uzyskania adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego nie z kwalifikowaną, lecz z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego świadczoną przez operatora wyznaczonego, określono bowiem w art. 11 u.d.e., w ramach przepisów rozdziału 2 „Adres do doręczeń elektronicznych i skrzynka doręczeń". Zgodnie zaś z art. 15 ust. 7 pkt 1 u.d.e. minister właściwy do spraw informatyzacji wpisuje adres do doręczeń elektronicznych powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego do BAE po aktywacji adresu do doręczeń elektronicznych, nie wymaga się zatem odrębnego wniosku w tym przedmiocie (samo utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz przyporządkowanie do niego skrzynki do doręczeń następuje przy tym na wniosek bądź automatycznie). Zagadnienie dostępności systemu teleinformatycznego zawierającego BAE unormowano natomiast także w znajdującym się poza rozdziałem 3 – art. 60 u.d.e.

Należy zaznaczyć, iż w systemie teleinformatycznym BAE poza adresem do doręczeń elektronicznych przetwarzanych będzie wiele identyfika-

torów. Istnieje ryzyko niezgodności danych zawartych w BAE i w innych rejestrach publicznych ze względu na problem zagwarantowania interoperacyjności i zjawisko silosowości systemów teleinformatycznych bądź też wystąpienia innych wadliwości przetwarzanych danych względem stanu faktycznego. Może to prowadzić w konsekwencji do trudności z właściwym powiązaniem podmiotu i danych go dotyczących, a nawet skutkować niemożnością prawidłowego doręczenia przesyłki adresatowi na skutek błędnych danych adresowych (szerzej zob. komentarz do art. 58–60 u.d.e.). Innym problemem jest możliwość wyszukiwania adresu do doręczeń elektronicznych w BAE po numerze PESEL osób fizycznych, która w świetle art. 60 ust. 3 ma być zapewniona podmiotom publicznym. Wobec szerokiego zakresu definicji podmiotu publicznego w rozumieniu art. 2 pkt 6 u.d.e. może to budzić wątpliwości w kontekście realizacji standardów ochrony osób, których dane są przetwarzane, zwłaszcza przy uwzględnieniu nieobjęcia wszystkich podmiotów publicznych w rozumieniu komentowanej ustawy obowiązkami w zakresie zapewnienia cyberbezpieczeństwa, w tym zgłaszania i obsługi incydentów. Minister właściwy do spraw informatyzacji jest bowiem administratorem danych w rozumieniu **rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2016/679** z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE[137], a inne podmioty publiczne – podmiotami przetwarzającymi te dane, nie wszystkie jednak podmioty publiczne w rozumieniu ustawy o doręczeniach elektronicznych zobowiązane są stosować przepisy art. 21–25 ustawy z 5.07.2018 r. o **krajowym systemie cyberbezpieczeństwa**[138] (por. komentarz do art. 25 u.d.e.).

[137] Dz.Urz. UE L 119, s. 1.
[138] Dz.U. z 2020 poz. 1369 ze zm.

Art. 25. [Zadania ministra w zakresie utrzymania i rozwoju bazy adresów elektronicznych]

1. Minister właściwy do spraw informatyzacji prowadzi, będącą rejestrem publicznym, bazę adresów elektronicznych, w której gromadzone są adresy do doręczeń elektronicznych, oraz zapewnia utrzymanie i rozwój tej bazy, w tym:

1) zapewnia ochronę przed nieuprawnionym dostępem do bazy adresów elektronicznych;

2) zapewnia integralność danych przetwarzanych w bazie adresów elektronicznych;

3) zapewnia dostępność systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 58 ust. 1, dla podmiotów przetwarzających dane w bazie adresów elektronicznych;

4) przeciwdziała uszkodzeniom systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 58 ust. 1;

5) określa zasady bezpieczeństwa przetwarzanych danych, w tym danych osobowych;

6) określa zasady zgłaszania naruszenia ochrony danych osobowych;

7) zapewnia rozliczalność działań dokonywanych na danych w bazie adresów elektronicznych;

8) zapewnia poprawność danych przetwarzanych w bazie adresów elektronicznych.

2. Baza adresów elektronicznych jest zbiorem danych, o których mowa w art. 26.

1. Baza adresów elektronicznych, o której mowa w komentowanym przepisie, stanowi **rejestr publiczny**. Jest nim, w rozumieniu art. 3 pkt 5 u.i.d.p., każdy rejestr, ewidencja, wykaz, lista, spis albo inna forma ewidencji, służące do **realizacji zadań publicznych**, prowadzone przez **podmiot publiczny** na podstawie odrębnych **przepisów ustawowych.** Pojęcia bazy ustawodawca używa w ujęciu **zbioru danych** (określonych w art. 26 u.d.e.). **Bazą danych** jest zaś w rozumieniu słownikowym zbiór informacji na jakiś temat przechowywanych i przetwarzanych przez

komputer[139]. Przyjęta nazwa podkreśla zatem elektroniczną postać BAE, która jako zbiór danych stanowi niewątpliwie rodzaj ewidencji. Baza adresów elektronicznych służy realizacji zadań publicznych, ułatwiając doręczenia elektroniczne korespondencji podmiotów publicznych wymagającej potwierdzenia jej nadania lub odbioru. Jest prowadzona przez ministra właściwego do spraw informatyzacji na podstawie komentowanego przepisu. Spełnia zatem wymogi definicyjne rejestru publicznego z ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, a ponadto *explicite* została tak określona przez ustawodawcę.

Rejestry publiczne należą do kategorii **rejestrów urzędowych** zdefiniowanych w art. 2 pkt 2 ustawy z 29.06.1955 r. o statystyce publicznej[140], które to pojęcie obejmuje także inne niż rejestry publiczne w rozumieniu ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, rejestry i ewidencje prowadzone na podstawie ustaw lub wydanych na ich podstawie aktów wykonawczych, zawierające informacje o podmiotach gospodarki narodowej i ich działalności, informacje o osobach fizycznych, ich życiu i sytuacji oraz dotyczące zjawisk, zdarzeń i obiektów.

2. Pojęcie rejestru publicznego w doktrynie łączone jest z takim zbiorem informacji o osobach, rzeczach lub prawach, który spełnia następujące warunki:
- jest utworzony zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, które wyraźnie przewidują co najmniej jego utworzenie, określają kompetencje rzeczowe i miejscowe organu rejestrowego, reguły formalnoprawne jego działania oraz obowiązek lub uprawnienie osób fizycznych, osób prawnych lub innych jednostek organizacyjnych do przedkładania temu organowi określonych informacji;
- jest prowadzony przez organ rejestrowy o charakterze publicznym;

[139] Zob. Słownik Języka Polskiego PWN, https://sjp.pwn.pl/sjp/baza-danych;2451201.html (dostęp: 23.05.2021 r.).

[140] Dz.U. z 2021 r. poz. 955.

– przyjęcie, utrwalenie, a następnie ujawnienie określonych informacji następuje, co do zasady, w wyniku podjęcia przez organ rejestrowy decyzji odnoszącej się do określonych faktów lub osób ujawnianych w rejestrze, wpis do rejestru może przy tym być dokonywany na wniosek bądź z urzędu;
– prowadzenie rejestru i ujawnianie w nim określonych informacji rodzi skutki prawne zarówno dla osoby, której wpis dotyczy, jak i organów władzy publicznej;
– rejestr jest jawny, czyli dostęp do niego oprócz organu rejestrowego mają co najmniej osoby, których rejestr dotyczy, oraz inne organy władzy publicznej, a co do zasady szeroka kategoria „publiczności" (jawność ta może być pełna lub ograniczona)[141].

Na tym tle BAE należy do dominującego w Polsce typu rejestru opartego na wpisie, zakładającego przetworzenie określonych informacji przez organ prowadzący rejestr i ujawnienie ich w postaci sformułowanej przez ten organ[142]. Ponieważ wszelkie funkcje i mechanizmy rejestracyjne nie są niczym innym, jak tylko narzędziem służącym lub przyczyniającym się do realizacji aktów prawnych różnej rangi, a przynajmniej ułatwiającym ich wykonanie[143], stąd BAE powinna być funkcjonalnie postrzegana jako służąca realizacji systemu doręczeń elektronicznych ustanowionego komentowaną ustawą. Jak każdy urzędowy rejestr, BAE tworzy publiczne zasoby informacyjne oparte na kryterium agregacji danych[144]. Jej podstawowe **funkcje** mają charakter **ewidencyjny** (związany ze stworzeniem i utrzymaniem uporządkowanego zbioru informacji określonych w art. 26 u.d.e.), **informacyjny** (polegający na zmniejszaniu niepewności co do stanu prawnego lub faktycznego podlegającego ujawnieniu – w tym przypadku na możliwości identyfikacji adresów do doręczeń elektronicznych skutkujących określonym w ustawie

141 Por. T. Stawecki, *Rejestry publiczne. Funkcje instytucji*, Warszawa 2005, s. 28–29.
142 Por. G. Szpor [w:] Cz. Martysz, G. Szpor, K. Wojsyk, *Ustawa...*, art. 3.
143 B. Rogalska, *Podatkowe rejestry podmiotowe w polskim systemie prawnym*, LEX 2014, Zagadnienia wstępne.
144 Zob. A. Gryszczyńska, *Nowa Księga Wieczysta. Informatyzacja rejestru publicznego*, LEX 2011, rozdz. I pkt 2.

trybem doręczeń korespondencji podmiotów publicznych), **ochronny** (obejmujący ochronę osób działających w zaufaniu do informacji w nim ujawnionych), **kontrolny** (związany m.in. z weryfikacją realizacji obowiązku wpisu adresu do doręczeń podmiotów publicznych i części podmiotów niepublicznych), **prawotwórczy** (powiązany ze skutkami prawnymi wpisu adresu do doręczeń konkretnego podmiotu dla realizowanego względem niego przez podmiot publiczny trybu doręczeń). Baza adresów elektronicznych nie pełni natomiast funkcji selekcyjnej, fiskalnej ani ostrzegawczej[145].

3. Baza adresów elektronicznych jako rejestr publiczny powinna spełniać **minimalne wymagania dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej** rozumianych jako zespół cech informacyjnych, w tym identyfikatorów oraz odpowiadających im charakterystyk elementów strukturalnych przekazu informacji, takich jak zawartości pola danych, służących do zapewnienia spójności prowadzenia rejestrów publicznych oraz wymiany informacji w postaci elektronicznej z podmiotami publicznymi (por. art. 3 pkt 10 u.i.d.p. w zw. z art. 14 u.i.d.p.), a ponadto wymogi właściwe temu rejestrowi, określone w ustawie o doręczeniach elektronicznych. Jednocześnie przepisy komentowanej ustawy zdają się oddzielać wymiar informacyjny BAE jako zbioru danych od systemu teleinformatycznego, w którym rejestr ten jest prowadzony (por. art. 58 ust. 1 pkt 1 u.d.e.).

Wobec utrzymywania BAE w systemie teleinformatycznym, rejestr ten powinien być również prowadzony w sposób zapewniający spełnianie **minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych oraz z zapewnieniem dostarczania informacji do tego rejestru oraz udostępniania informacji z tego rejestru drogą elektroniczną** (por. obowiązki podmiotu publicznego prowadzącego rejestr publiczny określone w art. 14 u.i.d.p.). Minimalnymi wymaganiami dla systemów teleinformatycznych jest zespół wymagań organizacyjnych i technicznych, któ-

[145] Na temat funkcji rejestrów publicznych zob. np. T. Stawecki, *Rejestry...,* s. 33–48; A. Gryszczyńska, *Nowa...,* rozdz. I pkt 3.

rych spełnienie przez system teleinformatyczny używany do realizacji zadań publicznych umożliwia wymianę danych z innymi systemami teleinformatycznymi używanymi do realizacji zadań publicznych oraz zapewnia dostęp do zasobów informacji udostępnianych za pomocą tych systemów (art. 3 pkt 9 u.i.d.p.). Zasady te zostały określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z 12.04.2012 r. w sprawie **Krajowych Ram Interoperacyjności,** minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych[146].

Baza adresów elektronicznych, jako rejestr publiczny, klasyfikowana może być jako **nieinterakcyjny środek komunikacji** (w odróżnieniu od środków interakcyjnych)[147]. W doktrynie wskazuje się, iż środki te nie są spójne, co ogranicza korzyści dla ich użytkowników[148]. Stąd postuluje się takie projektowanie rejestrów publicznych, by były one ze sobą zintegrowane w oparciu o wspólne atrybuty, np. imię, nazwisko, numer PESEL czy adres, pozwalające w przypadku tożsamości na zintegrowanie pozostałych danych występujących w rejestrach publicznych[149]. Przejawem integracji BAE z innymi rejestrami (KRS, CEIDG, rejestr PESEL) są regulacje dotyczące automatycznego wpisu adresu do doręczeń do BAE (por. art. 28 u.d.e.) oraz automatycznej aktualizacji danych (por. art. 27 BAE). Integracja ta ma charakter częściowy, gdyż w przypadku trybu wnioskowego wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do BAE wymagane jest odrębne podanie takich danych, które są przetwarzane względem konkretnego podmiotu już w innych publicznych rejestrach.

146 Dz.U. z 2017 poz. 2247, dalej: r.KRI.

147 Zob. M. Błażejewski, *Antywartości jako bariery rozwoju e-administracji* [w:] *Antywartości w prawie administracyjnym*, red. A. Błaś, Warszawa 2016, s. 266–267, wraz z powołaną tam literaturą.

148 Zob. J. Dygaszewicz, *Integracja rejestrów publicznych,* Warszawa 2010, s. 3.

149 Zob. M. Kiedrowicz, *Uogólniony model danych rozproszonych w rejestrach ewidencyjnych,* „Roczniki Kolegium Analiz Ekonomicznych" 2014/33, s. 229–230.

4. Analizowany przepis wskazuje podmiot odpowiedzialny za prowadzenie BAE, którym jest **minister właściwy do spraw informatyzacji**. Podmiot ten zapewnia utrzymanie i rozwój BAE. Przepis zawiera przy tym katalog zadań służących uzyskiwaniu zamierzonego efektu nie tylko utrzymania, lecz również rozwoju BAE. Do obowiązków tych należy:
- **zapewnianie ochrony przed nieuprawnionym dostępem** do BAE;
- **zapewnianie integralności danych** przetwarzanych w BAE;
- **zapewnianie dostępności systemu teleinformatycznego**, o którym mowa w art. 58 ust. 1, dla podmiotów przetwarzających dane w BAE;
- **przeciwdziałanie uszkodzeniom systemu teleinformatycznego**, o którym mowa w art. 58 ust. 1;
- **określanie zasad bezpieczeństwa przetwarzanych danych**, w tym danych osobowych;
- **określanie zasad zgłaszania naruszenia ochrony danych osobowych**;
- **zapewnianie rozliczalności** działań dokonywanych na danych w BAE;
- **zapewnianie poprawności danych** przetwarzanych w BAE.

Po pierwsze, konieczne jest **zapewnienie ochrony przed nieuprawnionym dostępem** do BAE. Zasady dostępności BAE określono w art. 60 u.d.e. W zakresie danych wskazanych w art. 60 ust. 1 pkt 1 rejestr jest jawny. Natomiast dane określone w art. 60 ust. 1 pkt 2 są udostępniane wyłącznie podmiotom publicznym na potrzeby wyszukania adresu do doręczeń elektronicznych. Dane, o których mowa w art. 58 ust. 1 pkt 3, są zaś udostępniane operatorowi wyznaczonemu i kwalifikowanym dostawcom usług zaufania świadczącym kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego, dysponującym przekazanym przez nadawcę adresem do doręczeń elektronicznych adresata, w celu przekazania wiadomości do operatora wyznaczonego albo kwalifikowanego dostawcy usług zaufania świadczącego kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego, obsługującego adresata. Ustawa reguluje zatem odrębne, względem m.in. art. 15 u.i.d.p., zasady udostępniania BAE. Z punktu widzenia dostępności danych BAE należy zaliczyć do rejestrów, które nie są w pełni jawne, lecz do których dostęp pozostaje

ograniczony przedmiotowo lub podmiotowo[150]. Taki rejestr powinien być chroniony przed dostępem podmiotów nieuprawnionych do danych nieobjętych pełną jawnością, czemu sprzyja wdrożenie **Krajowych Ram Interoperacyjności**. Zapewnienie ochrony przetwarzanych informacji przed nieuprawnionym dostępem jest bowiem ściśle związane z zarządzaniem bezpieczeństwem informacji, o którym mowa w § 20 r.KRI, w szczególności ust. 2 pkt 7, opierając się w tym zakresie na monitorowaniu dostępu do informacji, czynnościach zmierzających do wykrycia nieautoryzowanych działań związanych z przetwarzaniem informacji oraz z zapewnieniem środków uniemożliwiających nieautoryzowany dostęp na poziomie systemów operacyjnych, usług sieciowych i aplikacji.

Po drugie, zadaniem ministra właściwego do spraw informatyzacji jest **zapewnianie integralności danych** przetwarzanych w BAE. **Integralność** oznacza właściwość polegającą na tym, że zasób systemu teleinformatycznego nie został zmodyfikowany w sposób nieuprawniony (§ 2 pkt 5 r.KRI). W tym m.in. celu minister właściwy do spraw informatyzacji powinien opracować i ustanawiać, wdrażać i eksploatować, monitorować i przeglądać oraz utrzymywać i doskonalić **system zarządzania bezpieczeństwem informacji** BAE zapewniający poufność, dostępność i integralność informacji z uwzględnieniem takich atrybutów, jak autentyczność, rozliczalność, niezaprzeczalność i niezawodność (por. § 20 r.KRI).

Po trzecie, wskazać należy na wymóg **zapewniania dostępności systemu teleinformatycznego**, w którym prowadzona jest BAE, dla podmiotów przetwarzających dane w BAE. Konieczność zapewnienia funkcjonowania takiego systemu została przewidziana w art. 58 u.d.e. **Dostępność** w odniesieniu do systemu teleinformatycznego definiowana jest jako właściwość, określająca, że zasób systemu teleinformatycznego jest możliwy do wykorzystania na żądanie, w założonym czasie, przez podmiot

[150] Na temat rodzajów rejestrów publicznych pod kątem dostępności zob. np. G. Sibiga, *Udostępnianie danych z rejestrów publicznych a zastosowanie technologii informacyjno-telekomunikacyjnych* [w:] *Internet. Ochrona wolności, własności i bezpieczeństwa*, red. G. Szpor, Warszawa 2011, s. 225–235.

uprawniony do pracy w systemie teleinformatycznym. Zarządzanie usługami realizowanymi przez systemy teleinformatyczne, w tym BAE, ma na celu dostarczanie tych usług na deklarowanym poziomie dostępności i odbywa się w oparciu o udokumentowane procedury (§ 15 ust. 2 r.KRI). W tym zakresie aktualne pozostają obowiązki ministra właściwego do spraw informatyzacji określone w § 20 r.KRI.

Po czwarte, minister właściwy do spraw informatyzacji zobowiązany jest **przeciwdziałać uszkodzeniom systemu teleinformatycznego**, w którym prowadzona jest BAE. Utrzymując system zarządzania bezpieczeństwem informacji zawartych w BAE, podmiot ten powinien zapewniać ochronę przetwarzanych informacji nie tylko przed nieuprawnionym dostępem i ich kradzieżą, ale również przed uszkodzeniami lub zakłóceniami w sposób, o którym mowa w § 20 r.KRI. W ramach tego zadania mieszczą się, moim zdaniem, również obowiązki wynikające dla podmiotów publicznych z rozdziału 5 ustawy z 5.07.2018 r. o **krajowym systemie cyberbezpieczeństwa** (art. 21–25), w tym m.in. wymóg wyznaczenia osoby odpowiedzialnej za utrzymywanie kontaktów z podmiotami krajowego systemu cyberbezpieczeństwa, zapewnienia zarządzania incydentem, zgłaszania incydentu, obsługi incydentu i incydentu krytycznego we współpracy z właściwym dla tego organu CSIRT GOV (por. art. 26 ust. 7 u.k.s.c.).

Po piąte, minister właściwy do spraw informatyzacji właściwy jest do **określania zasad bezpieczeństwa przetwarzanych danych, w tym danych osobowych.** Zasady te powinny być zgodne z wymogami systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji określonymi w r.KRI, a w zakresie przetwarzania danych osobowych, odpowiadać **rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2016/679** z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE[151], jak również ustawie z 10.05.2018 r.

[151] Dz.Urz. UE L 119, s. 1.

o ochronie danych osobowych[152]. Przetwarzanie danych w BAE mogłoby być kwalifikowane jako **niezbędne do wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym lub w ramach sprawowania władzy publicznej powierzonej administratorowi**, którym jest minister właściwy do spraw informatyzacji (art. 6 ust. 1 lit. e rozporządzenia 2016/679) pod warunkiem realizacji warunków określonych w art. 6 ust. 3 tego rozporządzenia (co budzi pewne wątpliwości), choć w przypadku trybu wnioskowego utworzenia adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego i przyporządkowania do niego skrzynki do doręczeń (a w konsekwencji wpisu takiego adresu do BAE po jego aktywacji) oraz wpisu adresu do doręczeń powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego do BAE, może być konsekwencją **zgody** osoby fizycznej, której dane będą przetwarzane. Minister właściwy do spraw informatyzacji jako administrator danych zawartych w BAE zobowiązany jest również do realizacji **obowiązku informacyjnego** względem osób, których dane dotyczą, na podstawie art. 13, ewentualnie art. 14 rozporządzenia 2016/679.

Po szóste, minister właściwy do spraw informatyzacji zobowiązany jest również do **określania zasad zgłaszania naruszenia ochrony danych osobowych**. W świetle art. 33 rozporządzenia 2016/679 każdy administrator, w przypadku naruszenia ochrony danych osobowych, bez zbędnej zwłoki – w miarę możliwości, nie później niż w terminie 72 godzin po stwierdzeniu naruszenia – zgłasza je właściwemu **organowi nadzorczemu** (w Polsce – Prezesowi Urzędu Ochrony Danych Osobowych), chyba że jest mało prawdopodobne, by naruszenie to skutkowało ryzykiem naruszenia praw lub wolności osób fizycznych. Jeżeli naruszenie ochrony danych osobowych może powodować wysokie ryzyko naruszenia praw lub wolności osób fizycznych, administrator bez zbędnej zwłoki zawiadamia osobę, której dane dotyczą, o takim naruszeniu, stosownie do treści art. 34 rozporządzenia 2016/679. Wszelka komunikacja między administratorem a podmiotami, których dane są przetwarzane

[152] Dz.U. z 2019 r. poz. 1781.

w BAE, powinna odbywać się zgodnie z wymogami przejrzystości i dostępności wskazanymi w art. 12 rozporządzenia 2016/679. Określone przez ministra właściwego do spraw informatyzacji zasady zgłaszania naruszenia ochrony danych osobowych powinny być zgodne z powołanym rozporządzeniem.

Po siódme, wymagane jest **zapewnianie rozliczalności działań dokonywanych na danych w BAE. Rozliczalność** oznacza właściwość systemu pozwalającą przypisać określone działanie w systemie do osoby fizycznej lub procesu oraz umiejscowić je w czasie (§ 2 pkt 18 r.KRI). Podmiot wdrażający system zarządzania bezpieczeństwem informacji stosownie do § 20 r.KRI powinien zapewnić poufność, dostępność i integralność informacji z uwzględnieniem takich atrybutów, jak autentyczność, rozliczalność, niezaprzeczalność i niezawodność. Rozliczalność w systemach teleinformatycznych podlega przy tym wiarygodnemu dokumentowaniu w postaci elektronicznych zapisów w dziennikach systemów (logach) – § 21 r.KRI. Dodatkowo podmiot publiczny prowadzący rejestr publiczny, wydając informacje z tego rejestru w drodze wymiany, jest obowiązany zapewnić rozliczalność takiej operacji (por. § 11 r.KRI).

Ostatnim obowiązkiem ministra właściwego do spraw informatyzacji określonym w komentowanym przepisie jest **zapewnianie poprawności danych przetwarzanych w BAE.** Pojęcie poprawności danych należy łączyć z ich zgodnością z faktami lub prawami logiki, z prawdziwością i aktualnością. Zgodnie z art. 33 ust. 2 u.d.e. dane wpisane do BAE korzystają z **domniemania prawdziwości**, chyba że zostanie udowodnione, że wpis do BAE nastąpił niezgodnie z przepisami prawa. Przewidziano jednak również tryb, w którym minister prostuje z urzędu oczywiste błędy lub niezgodności między danymi zgromadzonymi w BAE a dokumentami lub informacjami, na podstawie których dokonano wpisu (art. 33 ust. 3 u.d.e.).

5. W ust. 2 komentowanego artykułu BAE określana jest jako zbiór danych, o których mowa w art. 26 u.d.e. Stanowi zatem pewną całość składającą

się z poszczególnych elementów składowych – danych, które mogą być w określony sposób przeszukiwane i prezentowane w systemie teleinformatycznym. Kategorie danych składających się na zawartość BAE określono enumeratywnie w art. 26 u.d.e., a zakres dostępności danych w usłudze wyszukiwania w systemie teleinformatycznym BAE – w art. 60 u.d.e.

Art. 26. [Dane przetwarzane w bazie adresów elektronicznych]

W bazie adresów elektronicznych przetwarza się następujące dane:

1) w zakresie podmiotu publicznego:

a) nazwę lub firmę, pod którą podmiot działa, a w przypadku komornika sądowego – jego imię i nazwisko oraz tytuł,

b) numer identyfikacyjny REGON,

c) numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu,

d) numer KRS, jeżeli został nadany,

e) siedzibę i adres,

f) adres do korespondencji,

g) adres do doręczeń elektronicznych, w tym główny adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 32 ust. 4,

h) datę wpisania adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych,

i) datę wykreślenia adresu do doręczeń elektronicznych z bazy adresów elektronicznych,

j) imię i nazwisko administratora skrzynki doręczeń, jego adres poczty elektronicznej oraz numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu wykonawczym Komisji 2015/1501;

2) w zakresie podmiotu niepublicznego będącego osobą fizyczną:
- **a) imię i nazwisko,**
- **b) firmę – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej,**
- **c) tytuł zawodowy adwokata, radcy prawnego, doradcy podatkowego, doradcy restrukturyzacyjnego, notariusza, rzecznika patentowego, radcy Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej – w przypadku osoby fizycznej posiadającej tytuł zawodowy,**
- **d) numer identyfikacyjny REGON, jeżeli został nadany – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej,**
- **e) numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej,**
- **f) adres do korespondencji,**
- **g) adres do doręczeń – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej,**
- **h) numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu wykonawczym Komisji 2015/1501,**
- **i) adres do doręczeń elektronicznych,**
- **j) adres do doręczeń elektronicznych wykorzystywany w ramach prowadzonej działalności gospodarczej – w przypadku osoby fizycznej wpisanej do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej,**
- **k) adres do doręczeń elektronicznych wykorzystywany w ramach prowadzonej działalności zawodowej – w przy-**

padku osoby fizycznej będącej adwokatem, radcą prawnym, doradcą podatkowym, doradcą restrukturyzacyjnym, notariuszem, rzecznikiem patentowym, radcą Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej,

l) adres poczty elektronicznej, o którym mowa w art. 14 ust. 1 pkt 8 i art. 16 ust. 1 pkt 2 lit. g,

m) oznaczenie dostawcy publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego,

n) datę wpisania adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych,

o) datę wykreślenia adresu do doręczeń elektronicznych z bazy adresów elektronicznych,

p) imię i nazwisko administratora skrzynki doręczeń, jego adres poczty elektronicznej oraz numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu wykonawczym Komisji 2015/1501;

3) w zakresie podmiotu niepublicznego niebędącego osobą fizyczną:

a) nazwę lub firmę, pod którą podmiot działa,

b) numer identyfikacyjny REGON, jeżeli został nadany,

c) numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu,

d) numer KRS, jeżeli został nadany,

e) oznaczenie formy prawnej,

f) siedzibę i adres,

g) adres do korespondencji,

h) adres do doręczeń elektronicznych,

i) oznaczenie dostawcy publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego,

j) datę wpisania adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych,
k) datę wykreślenia adresu do doręczeń elektronicznych z bazy adresów elektronicznych,
l) imię i nazwisko administratora skrzynki doręczeń, jego adres poczty elektronicznej oraz numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu wykonawczym Komisji 2015/1501.

1. Komentowany przepis zawiera zamknięte wyliczenie danych przetwarzanych w BAE. Enumeracja została podzielona na trzy grupy danych dotyczących odpowiednio: **podmiotów publicznych, podmiotów niepublicznych będących osobami fizycznymi oraz podmiotów niepublicznych niebędących osobami fizycznymi.** Pojęcia podmiotów publicznych i niepublicznych należy rozumieć zgodnie z art. 2 pkt 5 i 6 u.d.e. Podmiotami niepublicznymi niebędącymi osobami fizycznymi są osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, niekwalifikujące się do kategorii podmiotów publicznych. W ramach katalogu danych nie wyróżniono natomiast podziału na podmioty niepubliczne zobowiązane do uzyskania wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do BAE (o których mowa w art. 9 ust. 1 u.d.e.) oraz podmioty niepubliczne uprawnione do uzyskania takiego wpisu.

Pod względem przedmiotowym art. 26 u.d.e. stanowi podstawę prawną przetwarzania danych, nakreślając ramy, poza którymi dane do BAE nie powinny być zbierane. Część z przetwarzanych danych ma charakter danych osobowych (np. imię i nazwisko), w związku z powyższym ich przetwarzanie powinno dodatkowo odpowiadać jego zgodności z prawem stosownie do wymogów art. 6 rozporządzenia 2016/679 (np. w oparciu o zgodę osoby, której dane dotyczą, bądź niezbędność przetwarzania do wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym lub w ramach sprawowania władzy publicznej powierzonej administratorowi).

2. W odniesieniu do **podmiotu publicznego** w BAE przetwarza się:
- nazwę lub firmę[153], pod którą podmiot działa, a w przypadku komornika sądowego – jego imię i nazwisko oraz tytuł[154],
- numer identyfikacyjny REGON[155],
- numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany[156], lub informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu[157],
- numer KRS, jeżeli został nadany[158],
- siedzibę i adres,
- adres do korespondencji,
- adres do doręczeń elektronicznych[159], w tym główny adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 32 ust. 4 u.d.e.[160],

---

153 W przypadku przedsiębiorców spełniających wymogi definicyjne podmiotu publicznego, o których mowa w art. 2 pkt 6 u.d.e.

154 Por. art. 5 u.k.s., zgodnie z którym komornik używa tytułu: „Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym... Kancelaria Komornicza nr... w..." z podaniem imienia i nazwiska oraz adresu kancelarii komorniczej.

155 Numer w krajowym rejestrze urzędowym podmiotów gospodarki narodowej, o którym mowa w art. 42 i n. u.s.p.

156 Rodzaj identyfikatora podatkowego nadawanego osobom prawnym oraz jednostkom organizacyjnym niemającym osobowości prawnej, które na podstawie odrębnych ustaw są podatnikami, a także osobom fizycznym będącym podatnikami innym niż objęte rejestrem PESEL nieprowadzące działalności gospodarczej lub niebędące zarejestrowanymi podatnikami podatku od towarów i usług – por. art. 2 i 3 ustawy z 13.10.1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników, Dz.U. z 2020 r. poz. 170.

157 Możliwość unieważnienia lub uchylenia NIP uregulowano w art. 8c u.z.e.i.

158 Numer w Krajowym Rejestrze Sądowym, obejmującym rejestr przedsiębiorców, rejestr stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej oraz rejestr dłużników niewypłacalnych, jeżeli został nadany na podstawie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym względem podmiotów, na które przepisy ustaw nakładają obowiązek uzyskania wpisu do tego Rejestru.

159 Adres do doręczeń elektronicznych w rozumieniu art. 2 pkt 1 u.d.e. podmiotu korzystającego z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

160 Wymóg wskazania głównego adresu do doręczeń elektronicznych (obok pozostałych adresów do doręczeń) dotyczy sytuacji, gdy minister właściwy do spraw informatyzacji wyrazi zgodę na wpisanie do BAE więcej niż jednego adresu do doręczeń elektronicznych dla podmiotu publicznego, jeżeli jest to uzasadnione strukturą organizacyjną tego podmiotu.

– datę wpisania adresu do doręczeń elektronicznych do BAE[161],
– datę wykreślenia adresu do doręczeń elektronicznych z BAE[162],
– imię i nazwisko administratora skrzynki doręczeń[163], jego adres poczty elektronicznej oraz numer PESEL[164], a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu wykonawczym Komisji 2015/1501[165].

3. W zakresie **podmiotu niepublicznego będącego osobą fizyczną** w BAE przetwarza się następujące dane:
– imię i nazwisko,
– firmę – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG[166],
– tytuł zawodowy adwokata, radcy prawnego, doradcy podatkowego, doradcy restrukturyzacyjnego, notariusza, rzecznika patentowego, radcy Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej – w przypadku osoby fizycznej posiadającej tytuł zawodowy[167],

---

161 Zgodnie z art. 15 ust. 7 pkt 1 u.d.e. minister właściwy do spraw informatyzacji wpisuje adres do doręczeń elektronicznych powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego do BAE po aktywacji adresu do doręczeń elektronicznych.

162 Wykreślenie adresu do doręczeń elektronicznych z BAE w przypadku podmiotów publicznych ma miejsce w szczególności w przypadku zniesienia albo likwidacji podmiotu publicznego, wykreślenia podmiotu publicznego z KRS czy wpisania do BAE adresu do doręczeń elektronicznych niezgodnie z przepisami prawa – por. art. 35 u.d.e.

163 Podmiot publiczny jest zobowiązany do wyznaczenia administratora skrzynki doręczeń na podstawie art. 19 ust. 1 u.d.e.

164 Numer Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności, stanowiącego rejestr prowadzony na podstawie art. 6 i n. u.e.l.

165 Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/1501 z 8.09.2015 r. w sprawie ram interoperacyjności na podstawie art. 12 ust. 8 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym (Dz.Urz. UE L 235, s. 1 ze sprost.).

166 Osoby fizyczne wpisane do CEIDG obligatoryjnie zobowiązane są posiadać adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE powiązany z publiczną bądź z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (por. art. 9 ust. 1 pkt 9 u.d.e.).

167 Dotyczy to podmiotów, które są zobligowane na podstawie art. 9 ust. 1 pkt 1–7 u.d.e. do posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE powiązanego z publiczną bądź z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

– numer identyfikacyjny REGON, jeżeli został nadany – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG[168],
– numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu[169]– w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG[170],
– adres do korespondencji,
– adres do doręczeń – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG[171],
– numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu 2015/1501,
– adres do doręczeń elektronicznych[172],
– adres do doręczeń elektronicznych wykorzystywany w ramach prowadzonej działalności gospodarczej – w przypadku osoby fizycznej wpisanej do CEIDG[173],
– adres do doręczeń elektronicznych wykorzystywany w ramach prowadzonej działalności zawodowej – w przypadku osoby fizycznej będącej adwokatem, radcą prawnym, doradcą podatkowym, doradcą re-

168 Numer w krajowym rejestrze urzędowym podmiotów gospodarki narodowej, o którym mowa w art. 42 i n. u.s.p., nie jest nadawany osobom fizycznym nieprowadzącym działalności gospodarczej i niepodlegającym wpisowi do CEIDG.

169 Por. art. 8 c u.z.e.i.

170 W przypadku osób nieposiadających NIP funkcję identyfikatora podatkowego pełni nr PESEL.

171 Powinien odpowiadać adresowi do doręczeń, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 6 u.CEIDG.

172 Powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego bądź z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

173 Na zasadzie wyjątku od wpisywania dla jednego podmiotu jednego adresu do doręczeń elektronicznych do BAE, w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG wpisuje się adres do doręczeń elektronicznych na potrzeby prowadzenia działalności gospodarczej, niezależnie od adresu do doręczeń elektronicznych tej osoby wpisanego do BAE, niezwiązanego z prowadzeniem działalności gospodarczej – por. art. 32 ust. 2 u.d.e.

strukturyzacyjnym, notariuszem, rzecznikiem patentowym, radcą Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej[174],
– adres poczty elektronicznej, o którym mowa w art. 14 ust. 1 pkt 8 i art. 16 ust. 1 pkt 2 lit. g[175],
– oznaczenie dostawcy publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego[176],
– datę wpisania adresu do doręczeń elektronicznych do BAE[177],
– datę wykreślenia adresu do doręczeń elektronicznych z BAE[178],

---

174 W odniesieniu do wymienionych podmiotów, zgodnie z art. 32 ust. 2 u.d.e., do BAE wpisuje się adres do doręczeń elektronicznych na potrzeby wykonywania zawodu albo wykonywania czynności służbowych, niezależnie od adresu do doręczeń elektronicznych tej osoby wpisanego do BAE, niezwiązanego z wykonywaniem zawodu albo wykonywaniem czynności służbowych.

175 Adres poczty elektronicznej, na który zostanie przesłana informacja o utworzeniu adresu do doręczeń elektronicznych (powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego) oraz o sposobie aktywacji skrzynki doręczeń – wskazywany we wniosku o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo przekazywany automatycznie do ministra właściwego do spraw informatyzacji z CEIDG.

176 Adres do doręczeń elektronicznych podmiotu niepublicznego wpisany do BAE może być powiązany z publiczną bądź z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Dostawcą publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego jest operator wyznaczony (por. art. 38 ust. 1 u.d.e.), natomiast – kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego – inny dostawca usług zaufania wpisany do rejestru dostawców usług zaufania, o którym mowa w art. 3 i n. u.z.i.e.

177 W przypadku adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego minister właściwy do spraw informatyzacji wpisuje adres do doręczeń elektronicznych do BAE po aktywacji adresu do doręczeń elektronicznych (art. 15 ust. 7 pkt 1 u.d.e.). Natomiast w przypadku adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, wpis do BAE następuje w następstwie wniosku bądź automatycznie, stosownie do treści art. 28 u.d.e.

178 W odniesieniu do podmiotu niepublicznego będącego osobą fizyczną wykreślenie adresu do doręczeń elektronicznych z BAE może nastąpić m.in. w przypadku wpisania adresu do BAE niezgodnie z przepisami prawa, otrzymania przez ministra właściwego do spraw informatyzacji wniosku w tym przedmiocie od jednego z podmiotów wymienionych w art. 35 ust. 1 pkt 4 u.d.e., a także zgonu osoby fizycznej czy wykreślenia podmiotu niepublicznego z CEIDG.

– imię i nazwisko administratora skrzynki doręczeń[179], jego adres poczty elektronicznej oraz numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie UE dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu 2015/1501.

4. Natomiast w zakresie **podmiotu niepublicznego niebędącego osobą fizyczną** w BAE przetwarza się:
– nazwę lub firmę, pod którą podmiot działa,
– numer identyfikacyjny REGON, jeżeli został nadany,
– numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu,
– numer KRS, jeżeli został nadany,
– oznaczenie formy prawnej[180],
– siedzibę i adres,
– adres do korespondencji,
– adres do doręczeń elektronicznych[181],
– oznaczenie dostawcy publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego[182],
– datę wpisania adresu do doręczeń elektronicznych do BAE[183],

---

179 Podmiot niepubliczny będący osobą fizyczną jest uprawniony do wyznaczenia administratora skrzynki doręczeń, zgodnie z art. 19 ust. 2 u.d.e., nie ma jednak takiego obowiązku.

180 Podmiotem niepublicznym niebędącym osobą fizyczną może być osoba prawna (np. spółka akcyjna) bądź jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej (np. spółka z o.o. w organizacji, spółka jawna, spółka partnerska). Podmioty wpisane do KRS zobowiązane są do posiadania w BAE adresu do doręczeń elektronicznych, dla pozostałych podmiotów niepublicznych niebędących osobą fizyczną jest to fakultatywne.

181 Powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego bądź z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

182 Odpowiednio – operatora wyznaczonego bądź odpowiedniego kwalifikowanego dostawcę usług zaufania wpisanego do rejestru dostawców usług zaufania, o którym mowa w art. 3 i n. u.z.i.e.

183 Por. art. 15 ust. 7 pkt 1 i art. 28 u.d.e.

– datę wykreślenia adresu do doręczeń elektronicznych z BAE[184],
– imię i nazwisko administratora skrzynki doręczeń[185], jego adres poczty elektronicznej oraz numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie UE dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu 2015/1501 (szerzej zob. komentarz do art. 58 u.d.e.).

Art. 27. [Automatyczna aktualizacja danych z rejestru PESEL w bazie adresów elektronicznych]

1. W przypadku zmiany w rejestrze PESEL numeru PESEL, imienia lub nazwiska podmiotu niepublicznego będącego osobą fizyczną oraz administratora skrzynki doręczeń dokonywana jest automatyczna aktualizacja tych danych w bazie adresów elektronicznych.
2. W przypadku gdy w rejestrze PESEL odnotowany został zgon osoby fizycznej, o której mowa w art. 26 pkt 2, lub administratora skrzynki doręczeń, informacja w tym zakresie jest automatycznie przekazywana do bazy adresów elektronicznych.

1. Ustawodawca przewidział automatyczną aktualizację BAE w odniesieniu do zawartych w niej danych wynikających z ich zmiany w **rejestrze PESEL** bądź odnotowania w nim **zgonu** osoby fizycznej.

Pod względem **przedmiotowym** – aktualizacja dotyczy zmiany numeru PESEL, zmiany imienia lub nazwiska bądź informacji o zgonie. Jest ona uwarunkowana uprzednią modyfikacją jednej bądź więcej z tych danych albo umieszczeniem informacji o zgonie w rejestrze PESEL prowadzo-

[184] W odniesieniu do podmiotu niepublicznego niebędącego osobą fizyczną wykreślenie adresu do doręczeń elektronicznych z BAE może nastąpić m.in. w przypadku wpisania adresu do BAE niezgodnie z przepisami prawa, likwidacji podmiotu niepublicznego niewpisanego do KRS albo CEIDG, likwidacji adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, wykreślenia podmiotu niepublicznego z KRS.

[185] Podmiot niepubliczny niebędący osobą fizyczną jest obowiązany do wyznaczenia administratora skrzynki doręczeń zgodnie z art. 19 ust. 1 u.d.e.

nym na podstawie ustawy z 24.09.2010 r. o ewidencji ludności. Procedurę zmiany danych w rejestrze PESEL unormowano w art. 10 ust. 6 u.e.l. Przy rejestracji zmiany danych w tym rejestrze należy podać datę zmiany danych oraz oznaczenie organu lub sądu, z którego działania wynika dokonana zmiana. Dotychczasowych danych co do zasady nie usuwa się.

Zmiana **numeru PESEL** może być rezultatem sprostowania daty urodzenia, zmiany płci bądź nadania numeru PESEL na skutek omyłki organu administracji publicznej mającej wpływ na numer PESEL lub wprowadzenia w błąd organu administracji publicznej co do tożsamości osoby (art. 19 u.e.l.). Numer PESEL przetwarzany jest obligatoryjnie w BAE w odniesieniu do posiadających go podmiotów niepublicznych (będących osobami fizycznymi), których adres do doręczeń jest wpisany do BAE, jak również względem administratorów skrzynki doręczeń wyznaczonych przez podmiot publiczny lub niepubliczny (por. art. 26 u.d.e.).

Zmiana **imienia (imion) albo nazwiska** bądź imienia (imion) i nazwiska następuje w konsekwencji wydania przez kierownika urzędu stanu cywilnego (jego zastępcy) decyzji w tym przedmiocie, w przypadku zaistnienia ważnych powodów, o których mowa w art. 4 ustawy z 17.10.2008 r. o zmianie imienia i nazwiska[186]. Kierownik urzędu stanu cywilnego, który wydał decyzję w tym przedmiocie, dokonuje rejestracji danych w rejestrze PESEL w odniesieniu do imienia (imion), nazwiska oraz nazwiska rodowego (por. art. 10 ust. 1 pkt 4 u.e.l.). Aktualne imiona i nazwiska są przetwarzane w BAE w stosunku do zaliczanego do podmiotów publicznych komornika sądowego, podmiotu niepublicznego będącego osobą fizyczną oraz administratora skrzynki doręczeń.

W rejestrze PESEL odnotowuje się również **datę zgonu** albo datę znalezienia zwłok, numer aktu zgonu i oznaczenie urzędu stanu cywilnego, w którym ten akt został sporządzony – osoby, której wpis dotyczy, bądź

[186] Dz.U. z 2020 r. poz. 707 ze zm.

jej małżonka (por. art. 8 pkt 13 i 26 u.e.l.). Data zgonu nie jest wymieniona *explicite* w art. 26 u.d.e. zawierającym katalog danych objętych BAE. Należy jednak zauważyć, iż w świetle art. 35 ust. 4 pkt 1 u.d.e. minister właściwy do spraw informatyzacji wykreśla z urzędu adres do doręczeń elektronicznych z BAE w przypadku zgonu osoby fizycznej. Data zgonu powinna być w takim wypadku właściwa również dla daty wykreślenia adresu do doręczeń elektronicznych z BAE, o której mowa w art. 26 pkt 2 lit. o u.d.e., zapobiegając próbom doręczania ewentualnej korespondencji za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego względem osoby zmarłej. W przypadku śmierci administratora skrzynki doręczeń wykreśleniu podlegają dane tej osoby w BAE, co może niekiedy rodzić po stronie podmiotu, którego adres jest wpisany do BAE, konieczność wyznaczenia nowego administratora skrzynki doręczeń.

2. Pod względem **podmiotowym** – automatyczna aktualizacja w BAE podlegających zmianie powyższych danych w rejestrze PESEL obejmuje zarówno podmiot niepubliczny będący osobą fizyczną, której adres do doręczeń elektronicznych jest wpisany do BAE, jak i wyznaczonego przez podmiot publiczny lub niepubliczny administratora skrzynki doręczeń. Zmiana nr PESEL bądź imienia lub nazwiska skutkuje jedynie aktualizacją danych w BAE. Natomiast odnotowanie w rejestrze PESEL zgonu osoby fizycznej, której adres do doręczeń elektronicznych był wpisany do BAE, powoduje wykreślenie adresu do doręczeń elektronicznych z BAE (inaczej niż w przypadku zgonu administratora skrzynki doręczeń).

3. Aktualizacja danych bądź przekazanie informacji (o zgonie) w świetle art. 27 u.d.e. ma charakter **automatyczny.** Następuje poprzez wymianę danych pomiędzy systemami teleinformatycznymi obsługującymi BAE oraz rejestr PESEL. Nie ma zatem zastosowania w tym przypadku tryb wnioskowy udostępniania danych z rejestru PESEL, o którym mowa w art. 48 u.e.l. Komentowany przepis służy częściowej integracji BAE z innymi rejestrami publicznymi.

Art. 28. [Sposoby wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych]

Wpis do bazy adresów elektronicznych adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego następuje:

1) **na podstawie wniosku podmiotu niepublicznego lub**
2) **automatycznie, po otrzymaniu przez ministra właściwego do spraw informatyzacji danych, o których mowa w art. 30, za pośrednictwem:**
   a) **kwalifikowanego dostawcy usługi zaufania świadczącego kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego,**
   b) **systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 3a ust. 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym,**
   c) **systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy.**

1. Przepis określa potencjalne **tryby wpisu do BAE adresu do doręczeń elektronicznych**. Obejmuje on jednak jedynie adresy powiązane z **kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego**. Utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz przyporządkowanie do niego skrzynki doręczeń zostało uregulowane w rozdziale 2 u.d.e., mogąc nastąpić na podstawie wniosku lub automatycznie po otrzymaniu przez ministra właściwego do spraw informatyzacji za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego KRS bądź CEIDG, danych przekazanych w związku z wnioskiem o wpis do tego rejestru czy ewidencji (por. art. 11 u.d.e.).

Wskazana w art. 28 u.d.e. procedura aktualizuje się dopiero w następstwie **wyrażenia przez podmiot niepubliczny woli korzystania z ad-**

resu do doręczeń elektronicznych powiązanego nie z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, lecz **z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego**. W przypadku podmiotów niepublicznych niewymienionych w art. 9 ust. 1 u.d.e. uzyskanie adresu do doręczeń elektronicznych jest fakultatywne, jednak podmioty profesjonalne określone w tym przepisie, w tym podmioty wpisane do CEIDG i KRS, zobowiązane są do posiadania takiego adresu ujawnionego w BAE. Wyboru rodzaju usługi powiązanej z adresem do doręczeń można dokonać wraz z wnioskiem o wpis do CEIDG/KRS. Stosownie do treści art. 23 u.d.e. istnieje również możliwość **rezygnacji** z (uprzednio wybranej) publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego przez podmiot niepubliczny, przy czym podmioty profesjonalne (określone w art. 9 ust. 1 u.d.e.) zobowiązane są w takim wypadku do zapewnienia możliwości doręczania im korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego wpisany do BAE. Rezygnacja z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego powoduje wykreślenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z tą usługą z BAE. Podmiot niepubliczny, rezygnując z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, może jednak zachować dotychczasowy adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE (art. 24 ust. 1 u.d.e.). Analogicznie objęto taką możliwością zmianę dostawcy kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego (por. art. 24 ust. 3 u.d.e.).

Przepis art. 28 u.d.e. ma na tym tle charakter komplementarny, akcesoryjny, będąc stosowanym w sytuacji braku woli korzystania przez podmiot niepubliczny z adresu do doręczeń powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Może to mieć miejsce następczo w przypadku rezygnacji z adresu do doręczeń pierwotnie powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (czy w istocie jedynie z powiązania takiego adresu z usługą świadczoną przez operatora wyznaczonego) bądź wraz z wystąpieniem od razu o utworzenie adresu do doręczeń powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (w ramach bezpośredniego

wniosku o wpis do BAE albo pośrednio – automatycznie w następstwie wniosku o wpis do KRS, CEIDG albo zawarcia umowy z kwalifikowanym dostawcą usług zaufania).

2. Komentowany przepis obejmuje dwa alternatywne **tryby uzyskania wpisu do BAE adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego.**

Po pierwsze, może to nastąpić na podstawie **wniosku podmiotu niepublicznego**. Wymogi takiego wniosku oraz czynności związane z wpisem w tym trybie adresu do doręczeń elektronicznych do BAE uregulowano w art. 29 u.d.e.

Po drugie, może to nastąpić **automatycznie**, po otrzymaniu przez ministra właściwego do spraw informatyzacji danych, o których mowa w art. 30, za pośrednictwem:
- **kwalifikowanego dostawcy usługi zaufania świadczącego kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego,**
- **systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 3a ust. 1 u.KRS,**
- **systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 3 ust. 1 u.CEIDG.**

Tryb automatycznego wpisu adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego jest rezultatem przekazania poprzez odpowiedni system teleinformatyczny danych niezbędnych do dokonania wpisu do BAE. Dane te zostały określone w art. 30 u.d.e. Pochodzą one od kwalifikowanego dostawcy usługi zaufania, świadczącego kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego na rzecz konkretnego podmiotu niepublicznego, jak również z systemów teleinformatycznych służących do prowadzenia KRS oraz CEIDG. Wadliwość danych z tych rejestrów może być powielana automatycznie w BAE i rzutować na efektywność doręczeń.

W odniesieniu do pierwszej możliwości, zgodnie z art. 30 ust. 2 u.d.e., minister właściwy do spraw informatyzacji udostępnia **usługę sieciową** umożliwiającą przekazanie przez kwalifikowanego dostawcę usług zaufania wymaganych danych za pomocą bezpośredniej wymiany danych między systemem teleinformatycznym kwalifikowanego dostawcy usług zaufania a BAE (por. także art. 37 u.d.e.). Przekazanie danych w tym trybie, służące automatycznemu wpisowi adresu do doręczeń do BAE, musi być rezultatem woli posiadacza adresu powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego dokonania wpisu. Nie każdy bowiem adres do doręczeń zapewniany w ramach świadczenia kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego podlega wpisowi do BAE[187].

W przypadku danych z **KRS,** zgodnie z art. 3a ust. 1 u.KRS, dodanym do ustawy od 1.07.2021 r. w celu implementacji dyrektywy 2017/1132/UE[188] w zakresie przepisów dotyczących systemu integracji rejestrów BRIS, Minister Sprawiedliwości utrzymuje **system teleinformatyczny** służący do prowadzenia tego rejestru, umożliwiający zawiązywanie oraz podejmowanie innych czynności w odniesieniu do spółek, których umowa jest zawierana przy wykorzystaniu wzorca umowy udostępnionego w tym systemie, oraz podejmowanie czynności w postępowaniu rejestrowym w odniesieniu do podmiotów podlegających wpisowi do KRS, udzielanie informacji z KRS i udostępnianie akt rejestrowych (szerzej por. komentarz do art. 11 u.d.e.)

Względem danych z **CEIDG** Minister Sprawiedliwości zapewnia natomiast dostęp do **systemu teleinformatycznego** w celu dokonywania czynności, o których mowa w tym przepisie, oraz ochronę danych zgromadzonych w systemie przed nieuprawnionym dostępem, przetwarzaniem, zmianą lub utratą. Natomiast przekazywanie danych i informacji do CEIDG oraz przekazywanie danych i informacji z CEIDG odbywa

187 Por. uzasadnienie u.d.e., s. 38.

188 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2017/1132/UE z 14.06.2017 r. w sprawie niektórych aspektów prawa spółek (Dz.Urz. UE L 169, s. 46).

się za pośrednictwem systemu teleinformatycznego CEIDG lub za pośrednictwem innego, zintegrowanego z nim systemu teleinformatycznego, w szczególności za pośrednictwem systemu Punktu Informacji dla Przedsiębiorcy, o którym mowa w art. 51 ust. 1 u.CEIDG (zob. art. 3 ust. 1 u.CEIDG oraz komentarz do art. 11 u.d.e.).

Procedurę automatycznego uzyskania wpisu adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego do BAE uregulowano bardziej szczegółowo w art. 30 i 31 u.d.e.

3. Z komentowanego przepisu nie wynikają przejrzyste zasady determinujące zastosowanie danego trybu uzyskiwania wpisu adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego do BAE, co budzi pewne wątpliwości. Tryby te powinny przy tym dotyczyć nie tylko wpisu do BAE, ale także jego **modyfikacji**, a nawet **wykreślenia** (z uwzględnieniem treści art. 35 u.d.e.). Wydaje się, iż w przypadku automatycznego przekazania danych powinno to nastąpić w każdej sytuacji zmiany danych, a więc zarówno w przypadku pierwotnego wpisu podmiotów do CEIDG bądź KRS, modyfikacji tego wpisu, jak i wykreślenia podmiotu z rejestru (analogicznie w odniesieniu do danych w systemie teleinformatycznym kwalifikowanego dostawcy usług zaufania – por. art. 37 u.d.e.). Przepisy nie determinują również relacji między wpisem adresu do doręczeń do BAE w trybie automatycznym i wnioskowym. Nie zastrzegają przykładowo, iż **tryb wnioskowy** jest dopuszczalny jedynie w przypadku niemożności uzyskania wpisu w **trybie automatycznym** (a więc przykładowo dla podmiotów niewpisanych do CEIDG, KRS). Wręcz przeciwnie, wykaz danych zamieszczanych we wniosku o wpis adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego do BAE sugeruje, iż przedmiotowy wniosek mogą złożyć zarówno podmioty niepubliczne niewpisane do CEIDG, KRS, jak i podmioty będące przedsiębiorcami. *Per analogiam* wnioskiem tym powinien być objęty zarówno wpis adresu do doręczeń elektronicznych do BAE, jak i jego modyfikacja (np. w sytuacji zmiany dostawcy kwali-

fikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego). Brak doprecyzowania zakresów zastosowania poszczególnych trybów uzyskiwania wpisu adresu do doręczeń do BAE skutkuje możliwością **dublowania** się tych mechanizmów względem konkretnych grup podmiotów.

Art. 29. [Wniosek o wpis do bazy adresów elektronicznych adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego]

1. Minister właściwy do spraw informatyzacji wpisuje do bazy adresów elektronicznych adres do doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego na wniosek podmiotu niepublicznego.

2. Wniosek zawiera następujące dane:

1) w przypadku podmiotu niepublicznego będącego osobą fizyczną:

a) imię i nazwisko,

b) firmę – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej albo tytuł zawodowy – w przypadku osoby fizycznej będącej adwokatem, radcą prawnym, doradcą podatkowym, doradcą restrukturyzacyjnym, notariuszem, rzecznikiem patentowym, radcą Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej,

c) numer identyfikacyjny REGON, jeżeli został nadany – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej,

d) numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej,

e) adres do korespondencji – w przypadku osoby fizycznej niebędącej przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej,

f) adres do doręczeń – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej,

g) numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu wykonawczym Komisji 2015/1501,

h) adres do doręczeń elektronicznych,

i) oznaczenie dostawcy kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego;

2) w przypadku podmiotu niepublicznego niebędącego osobą fizyczną:

a) nazwę lub firmę, pod którą podmiot działa,

b) numer identyfikacyjny REGON, jeżeli został nadany,

c) numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu,

d) numer KRS, jeżeli został nadany,

e) oznaczenie formy prawnej,

f) siedzibę i adres,

g) adres do korespondencji,

h) adres do doręczeń elektronicznych,

i) oznaczenie dostawcy kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

3. Wniosek opatruje się:

1) kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym – w przypadku osoby fizycznej, w tym będącej przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej;

2) kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną podmiotu lub kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo

podpisem osobistym osoby fizycznej uprawnionej do złożenia wniosku – w przypadku podmiotu niepublicznego niebędącego osobą fizyczną;

3) kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną podmiotu lub kwalifikowanym podpisem elektronicznym osoby fizycznej uprawnionej do złożenia wniosku – w przypadku podmiotu niepublicznego niebędącego osobą fizyczną i mającego siedzibę w Unii Europejskiej, Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej.

4. W przypadku, o którym mowa w ust. 3 pkt 2 i 3, do wniosku dołącza się kopię:

1) dokumentu potwierdzającego reprezentację podmiotu niepublicznego,

2) pełnomocnictwa do złożenia wniosku w imieniu podmiotu niepublicznego, jeżeli pełnomocnik został ustanowiony

– potwierdzone za zgodność z oryginałem przez wnioskodawcę albo przez notariusza, albo przez pełnomocnika wnioskodawcy będącego adwokatem, radcą prawnym, rzecznikiem patentowym, doradcą podatkowym lub radcą Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli wniosek nie został opatrzony kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną.

5. Przepisu ust. 4 nie stosuje się, jeżeli stwierdzenie reprezentacji albo pełnomocnictwa jest możliwe na podstawie wykazu lub innego rejestru, do którego minister właściwy do spraw informatyzacji ma dostęp drogą elektroniczną.

6. Do wniosku stosuje się przepisy art. 15 ust. 1, 4 i 5.

7. Po dokonaniu wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych minister właściwy do spraw informatyzacji przesyła informację o dokonaniu wpisu na adres do doręczeń elektronicznych, którego dotyczy wpis. Przesłanie informacji o wpisie nie podlega opłacie.

1. Komentowany przepis odnosi się do **wnioskowego trybu wpisu** adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego do BAE (por. komentarz do

art. 28 u.d.e.). Wniosek, o którym mowa, jest odpowiednikiem podania z art. 63 k.p.a., choć wpis adresu do BAE nie wiąże się z wydaniem decyzji administracyjnej na podstawie art. 104 k.p.a. Procedura ta, mimo wszczęcia na żądanie wnioskodawcy, nie stanowi klasycznego, jurysdykcyjnego postępowania administracyjnego w rozumieniu art. 1 pkt 1 i 2 k.p.a., lecz ma wymiar **uproszczony**. Może zakończyć się **wpisem** adresu do doręczeń elektronicznych do BAE bądź **pozostawieniem wniosku bez rozpoznania**. Postępowanie w tym przedmiocie nie toczy się zatem w trybie Kodeksu postępowania administracyjnego. Ponieważ jednak przepisy komentowanej ustawy określają tylko niektóre elementy tej procedury (m.in. sposób wszczęcia, zakończenia, elementy wniosku, tryb uzupełniania jego braków), w zakresie nieuregulowanym w ustawie o doręczeniach elektronicznych należy wziąć pod uwagę konieczność zapewnienia jasnych reguł postępowania i posiłkowego, odpowiedniego stosowania przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego, np. w odniesieniu do liczenia biegu terminów, instytucji pełnomocnictwa czy wezwania. Takie podejście jest dopuszczane w doktrynie także na gruncie innych procedur opartych na załatwieniu sprawy w formie czynności materialno-technicznej[189].

Jedynym podmiotem uprawnionym do prowadzenia przedmiotowego postępowania i dokonania wpisu adresu do doręczeń do BAE jest minister właściwy do spraw informatyzacji. Wniosek w tym przedmiocie może być złożony przez podmiot niepubliczny w rozumieniu art. 2 pkt 5 u.d.e. Powiązanie adresu do doręczeń z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego świadczoną przez dostawcę usług zaufania niebędącego operatorem wyznaczonym nie jest dostępne dla podmiotów publicznych, bowiem ich adres do doręczeń obligatoryjnie wymagany w BAE musi być powiązany z publiczną usługą rejestrowa-

[189] Na gruncie dostępu do informacji publicznej tak np. M. Jabłoński, J. Wygoda, *Ustawa o dostępie do informacji publicznej. Komentarz,* Wrocław 2002, s. 203 i n.; M. Wilbrandt-Gotowicz, *Udzielanie informacji publicznych na wniosek na podstawie ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej* [w:] *Znaczenie informacji w społeczeństwie obywatelskim. Wybrane aspekty prawne,* red. J. Marszałek-Kawa, B. Chludziński, Toruń 2007, s. 47–51.

nego doręczenia elektronicznego świadczoną przez operatora wyznaczonego.

2. W ust. 2 zawarto **enumerację zamkniętą** danych, które powinny być zawarte we wniosku o wpis adresu do doręczeń powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego do BAE. Wykaz ten podzielono na dane odnoszące się do podmiotów niepublicznych będących osobami fizycznymi, jak również takich, które nie są osobami fizycznymi.

W przypadku **podmiotu niepublicznego będącego osobą fizyczną** wniosek zawiera następujące dane:
- imię i nazwisko,
- firmę – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG albo tytuł zawodowy – w przypadku osoby fizycznej będącej adwokatem, radcą prawnym, doradcą podatkowym, doradcą restrukturyzacyjnym, notariuszem, rzecznikiem patentowym, radcą Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej,
- numer identyfikacyjny REGON, jeżeli został nadany – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG,
- numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG,
- adres do korespondencji – w przypadku osoby fizycznej niebędącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG,
- adres do doręczeń – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG,
- numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie UE dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu 2015/1501,
- adres do doręczeń elektronicznych,
- oznaczenie dostawcy kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego (por. komentarz do art. 26 u.d.e.).

W odniesieniu do **podmiotu niepublicznego niebędącego osobą fizyczną** przedmiotowy wniosek zawiera natomiast następujące dane:
– nazwę lub firmę, pod którą podmiot działa,
– numer identyfikacyjny REGON, jeżeli został nadany,
– numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu,
– numer KRS, jeżeli został nadany,
– oznaczenie formy prawnej,
– siedzibę i adres,
– adres do korespondencji,
– adres do doręczeń elektronicznych,
– oznaczenie dostawcy kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego (por. komentarz do art. 26 u.d.e.).

3. Przepis wskazuje również, za pomocą jakich usług zaufania uwierzytelnia się wniosek o wpis do BAE adresu do doręczeń powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Wymogi te skonstruowano w tożsamy sposób jak w odniesieniu do wniosku o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (por. komentarz do art. 14 u.d.e.).

W przypadku **osoby fizycznej** wniosek opatruje się **kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym**. Dotyczy to także przedsiębiorców wpisanych do CEIDG. Wniosek może być złożony osobiście przez osobę zainteresowaną, ewentualnie (stosownie do okoliczności) przez jej przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika.

Kwalifikowany podpis elektroniczny jest najbardziej zaawansowanym technologicznie podpisem elektronicznym. Zgodnie z art. 3 pkt 12 rozporządzenia 910/2014 jest on składany za pomocą kwalifikowanego urządzenia do składania podpisu elektronicznego i opiera się na kwalifikowanym certyfikacie podpisu elektronicznego. Certyfikat ten musi spełniać wymogi określone w załączniku I unijnego rozporządzenia.

Kwalifikowany podpis elektroniczny ma skutek prawny równoważny podpisowi własnoręcznemu (art. 25 ust. 2 rozporządzenia 910/2014).

Podpis zaufany to instytucja powiązana z profilem zaufanym, wprowadzona ustawą o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne. Stosownie do treści art. 3 pkt 14a u.i.d.p. jest to podpis elektroniczny, którego autentyczność i integralność są zapewniane przy użyciu pieczęci elektronicznej ministra właściwego do spraw informatyzacji, zawierający:
– dane identyfikujące osobę, ustalone na podstawie środka identyfikacji elektronicznej wydanego w systemie, o którym mowa w art. 20aa pkt 1 u.i.d.p., obejmujące: imię (imiona), nazwisko, numer PESEL,
– identyfikator środka identyfikacji elektronicznej, przy użyciu którego został złożony,
– czas jego złożenia.

Podpisem osobistym jest natomiast w świetle art. 2 ust. 1 pkt 9 u.d.o. zaawansowany podpis elektroniczny w rozumieniu art. 3 pkt 11 rozporządzenia 910/2014 weryfikowany za pomocą certyfikatu podpisu osobistego, który to certyfikat jest poświadczeniem elektronicznym, przyporządkowującym dane służące do walidacji podpisu osobistego do posiadacza dowodu osobistego, potwierdzającym dane tego posiadacza (por. art. 2 ust. 1 pkt 2 u.d.o.). Jest on zatem ściśle powiązany z warstwą elektroniczną dowodu osobistego.

W przypadku **podmiotu niepublicznego niebędącego osobą fizyczną** wniosek o wpis adresu do doręczeń elektronicznych do BAE opatruje się **kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną** podmiotu lub **kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym osoby fizycznej** uprawnionej do złożenia wniosku.

Kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną jest zaawansowana pieczęć elektroniczna, która została złożona za pomocą kwalifikowanego urządzenia do składania pieczęci elektronicznej i która opiera się na kwalifikowanym certyfikacie pieczęci elektronicznej (art. 3 pkt 27 rozporzą-

dzenia 910/2014). Kwalifikowana pieczęć elektroniczna korzysta z domniemania integralności danych i autentyczności ich pochodzenia (zob. art. 35 ust. 2 rozporządzenia 910/2014).

Zgodnie z motywem 58 preambuły rozporządzenia 910/2014, „gdy transakcja wymaga od osoby prawnej użycia kwalifikowanej pieczęci elektronicznej, akceptowalny powinien być również kwalifikowany podpis elektroniczny upoważnionego przedstawiciela osoby prawnej". W związku z powyższym nie dziwi zawarcie w komentowanym przepisie alternatywnej możliwości opatrzenia wniosku o wpis adresu do doręczeń do BAE podmiotu niepublicznego niebędącego osobą fizyczną **kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym osoby fizycznej uprawnionej do złożenia wniosku**, co wymaga jednak weryfikacji upoważnienia tej osoby do reprezentacji podmiotu niepublicznego stosownie do treści art. 29 ust. 4 i 5 u.d.e.

W przypadku **podmiotu niepublicznego niebędącego osobą fizyczną i mającego siedzibę w Unii Europejskiej, Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej** przedmiotowy wniosek opatruje się kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną podmiotu lub kwalifikowanym podpisem elektronicznym osoby fizycznej uprawnionej do złożenia wniosku. Regulacja ta ma zastosowanie w odniesieniu do podmiotów niemających siedziby na terytorium RP.

4. Jak już zasygnalizowano, złożenie wniosku w imieniu podmiotu niepublicznego wymaga potwierdzenia umocowania osoby fizycznej opatrującej go kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym bądź podpisem osobistym. Dlatego w przypadku, o którym mowa w ust. 3 pkt 2 i 3, do wniosku dołącza się kopię: **dokumentu potwierdzającego reprezentację podmiotu niepublicznego** (np. uchwały organu kolegialnego jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej) albo **pełnomocnictwa** do złożenia wniosku w imieniu podmiotu niepublicznego, jeżeli pełnomocnik został ustanowiony. Dokumenty te powinny zostać **potwierdzone za zgodność z oryginałem**

przez wnioskodawcę albo przez notariusza, albo przez pełnomocnika wnioskodawcy będącego adwokatem, radcą prawnym, rzecznikiem patentowym, doradcą podatkowym lub radcą Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. Ze względu na elektroniczną postać wniosku o wpis adresu do doręczeń do BAE, także kopia dokumentu potwierdzającego reprezentację podmiotu niepublicznego albo pełnomocnictwa powinna mieć taką postać i być potwierdzona za zgodność z oryginałem kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym właściwego podmiotu. Pełnomocnikiem uprawnionym do złożenia wniosku może być osoba fizyczna posiadająca zdolność do czynności prawnych (por. art. 33 § 1 k.p.a.). Nie musi to być podmiot profesjonalny, uprawniony do potwierdzenia za zgodność z oryginałem kopii dokumentu. Uprawnienie do złożenia w imieniu mocodawcy wniosku o wpis adresu do doręczeń elektronicznych do BAE może wynikać z pełnomocnictwa szczególnego, dotyczącego tej czynności, jak i pełnomocnictwa ogólnego do reprezentacji podmiotu w postępowaniach przed organami władzy publicznej. Ze względu na brzmienie art. 29 ust. 4 wydaje się, iż dołączenie do wniosku kopii dokumentów potwierdzających reprezentacje podmiotu niepublicznego nie jest wymagane, jeżeli wniosek o wpis został opatrzony kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną, gdyż ten środek oparty jest na domniemaniu autentyczności pochodzenia danych (por. komentarz do art. 15 u.d.e.).

5. Powyższego obowiązku dołączenia kopii pełnomocnictwa nie stosuje się również, jeżeli stwierdzenie reprezentacji albo pełnomocnictwa jest możliwe na podstawie **wykazu lub innego rejestru**, do którego minister właściwy do spraw informatyzacji ma dostęp drogą elektroniczną. Do źródeł tych można zaliczyć w szczególności KRS, w którym przykładowo w ramach rejestru przedsiębiorców ujawnia się podmioty upoważnione do reprezentacji osób prawnych (członków zarządu, prokurentów).

Mimo iż przepis pomija sytuację złożenia wniosku względem osoby fizycznej przez jej przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika, jest ona dopuszczalna w świetle art. 30 § 2 (w odniesieniu do przedstawiciela ustawowego) i art. 32 k.p.a. (względem pełnomocnika).W mojej ocenie,

złożenie wniosku o wpis adresu do doręczeń elektronicznych do BAE nie wymaga ze względu na charakter tej czynności osobistego działania wnioskodawcy. W takim wypadku art. 29 ust. 4 i 5 u.d.e. stosuje się odpowiednio.

6. Do wniosków o wpis adresu do doręczeń powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego odpowiednio stosuje się art. 15 ust. 1, 4 i 5 u.d.e., odnoszący się do analogicznych wniosków dotyczących utworzenia adresu do doręczeń z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Stąd wniosek o wpis do BAE adresu do doręczeń powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego jest składany przy użyciu **usługi *online*** udostępnianej przez: ministra właściwego do spraw gospodarki – dla podmiotów niepublicznych wpisanych do CEIDG bądź KRS, a ministra właściwego do spraw informatyzacji – dla pozostałych podmiotów niepublicznych. Ten ostatni organ będzie jednak w każdym przypadku właściwy do dokonania wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do BAE.

Określona w art. 15 ust. 4 u.d.e. reguła, iż jeżeli we wniosku nie wskazano **adresu** wnioskodawcy i nie ma możliwości ustalenia tego adresu na podstawie posiadanych danych, minister właściwy do spraw informatyzacji **pozostawia wniosek bez rozpoznania**, nie będzie miała zastosowania do podmiotów wpisanych do CEIDG i KRS, dla których tego typu dane są obligatoryjnie zamieszczane we właściwym rejestrze publicznym.

Ustawodawca nie precyzuje przy tym, o jaki adres chodzi. W kontekście elementów wniosku, w odniesieniu do podmiotów niepublicznych będących osobami fizycznymi, może to być: **adres do korespondencji** – w przypadku osoby fizycznej niebędącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG; **adres do doręczeń** – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG oraz **adres do doręczeń elektronicznych** (art. 29 ust. 2 pkt 1 lit. e, f i h u.d.e.). Natomiast względem podmiotów niepublicznych niestanowiących osób fizycznych w ramach

wniosku podaje się: **siedzibę i adres, adres do korespondencji** oraz **adres do doręczeń elektronicznych** (art. 29 ust. 2 pkt 2 lit. f, g i h u.d.e.). W związku z powyższym podstawą pozostawienia wniosku bez rozpoznania będzie jedynie brak i niemożność ustalenia jakiegokolwiek adresu wnioskodawcy – w szczególności ani adresu (tradycyjnego) do korespondencji, w tym siedziby, ani adresu do doręczeń (adresu poczty elektronicznej powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego).

Tryb uzupełnienia pozostałych braków wniosku odpowiada określonemu względem podań w art. 64 § 2 k.p.a. Zgodnie z art. 15 ust. 5 u.d.e., jeżeli wniosek nie spełnia innych wymagań ustalonych w przepisach prawa lub zawiera nieprawidłowe dane, minister właściwy do spraw informatyzacji **wzywa** wnioskodawcę do usunięcia braków w wyznaczonym terminie, nie krótszym niż 7 dni, z pouczeniem, że nieusunięcie tych braków spowoduje **pozostawienie wniosku bez rozpoznania**. Chodzi tu, w szczególności, o odpowiednie względem rodzaju wnioskodawcy wymogi określone w art. 29 ust. 2 u.d.e., o takie braki tego podania, które uniemożliwiają nadanie mu biegu. Zalicza się do nich również brak opatrzenia wniosku odpowiednim podpisem (kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym, podpisem osobistym) lub pieczęcią (kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną) stosownie do treści art. 29 ust. 3 u.d.e., czy niedołączenie do wniosku kopii dokumentu potwierdzającego reprezentację podmiotu niepublicznego czy pełnomocnictwa do złożenia wniosku w imieniu podmiotu niepublicznego, jeśli pełnomocnik został ustanowiony, a wniosek nie został podpisany kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną ani nie zachodzi okoliczność z art. 29 ust. 5 u.d.e. Obejmuje to też sytuacje co prawda opatrzenia wniosku odpowiednim podpisem elektronicznym, ale nie przez wszystkie wymagane do skutecznej reprezentacji podmiotu osoby (np. tylko jednego członka zarządu osoby prawnej, gdy do działania upoważnieni są w świetle KRS dwaj członkowie zarządu spółki bądź jeden członek zarządu łącznie z prokurentem). Ponieważ jednak złożenie wniosku następuje z wykorzystaniem **usługi *online***, system teleinformatyczny obsługujący tę usługę może automatycznie wskazywać brakujące pola formularza wniosku

przed jego wysłaniem, co częściowo służyłoby zapobieganiu składaniu wniosków niespełniających ustawowych wymagań.

Z brzmienia art. 15 ust. 5 u.d.e. wynika ponadto, iż wezwanie do usunięcia braków wniosku odnosi się nie tylko do braków *stricte* formalnych związanych z niezawarciem we wniosku wszystkich jego ustawowych elementów, lecz także z **nieprawidłowością podanych danych**. Braki wniosku mogą obejmować zatem zarówno niewskazanie w istocie danych określonych w art. 29 ust. 2 u.d.e., nieopatrzenie wniosku odpowiednim podpisem lub pieczęcią czy niedołączenie kopii dokumentu potwierdzającego reprezentację albo pełnomocnictwa, jak również nieprawidłowość danych (błędne określenie ich treści). Wezwanie do usunięcia braków wniosku jest wymagane w każdym przypadku, gdy brak jest przesłanek do wpisania adresu do doręczeń do BAE (chyba że nie można ustalić adresu wnioskodawcy). Nieuzupełnienie bądź niepoprawienie wniosku w terminie skutkuje jego pozostawieniem bez rozpoznania. Badanie prawidłowości danych zawartych we wniosku ma charakter czynności wyjaśniających, które powinny być oparte na porównaniu danych zawartych we wniosku z danymi dotyczącymi wnioskodawcy dostępnymi organowi w rejestrach publicznych.

Do wezwania wnioskodawcy do uzupełnienia wniosku o wpis adresu do doręczeń elektronicznych do BAE powinno stosować się posiłkowo – w zakresie nieuregulowanym w art. 15 ust. 5 u.d.e. – i odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego dotyczące **wezwań** (art. 50–56 k.p.a.). Komentowana ustawa, podobnie jak Kodeks postępowania administracyjnego, nie wyjaśnia charakteru prawnego czynności pozostawienia podania (wniosku) bez rozpoznania. Na gruncie kodeksowym prezentowane są w doktrynie różne poglądy, w ramach których przeważa uznanie go za czynność procesową organu kończącą postępowanie w sprawie, niewymagającą wydania decyzji administracyjnej[190]. Pozostawienie podania bez rozpoznania bywa zaliczane do

[190] Zob. A. Wróbel [w:] A. Wróbel, M. Jaśkowska, M. Wilbrandt-Gotowicz, *Kodeks...*, s. 390–391, wraz z powołaną tam literaturą.

grupy aktów lub czynności z zakresu administracji publicznej (innych niż decyzje i postanowienia), dotyczących uprawnień lub obowiązków wynikających z przepisów prawa, o których mowa w art. 3 § 2 pkt 4 p.p.s.a. (zob. np. postanowienie NSA z 2.03.2011 r., II FSK 2624/10[191]). Stąd bezpodstawne pozostawienie bez rozpoznania wniosku o wpis adresu do doręczeń powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego do BAE może być traktowane jako bezczynność organu i zaskarżane skargą do sądu administracyjnego na podstawie art. 3 § 2 pkt 8 p.p.s.a. Gwarancja ta ma istotny charakter, gdyż w postępowaniu wszczętym takim wnioskiem nie wydaje się nie tylko decyzji o wpisie adresu do doręczeń elektronicznych do BAE, lecz także decyzji o odmowie wpisu takiego adresu do BAE, a jedynymi dopuszczalnymi formami zakończenia tej procedury jest wpis adresu do doręczeń elektronicznych do BAE albo pozostawienie wniosku w tym przedmiocie bez rozpoznania.

Ustawodawca nie przewidział przy tym *expressis verbis* możliwości cofnięcia wniosku o wpis adresu do doręczeń do BAE ani skutków prawnych związanych ze złożeniem takiego oświadczenia. Biorąc jednak pod uwagę ugruntowaną w doktrynie koncepcję dyspozycyjności w ujęciu formalnym jako wyrazu **autonomii woli** uczestników postępowania co do rozporządzania jego tokiem, należy dopuścić w praktyce taką sytuację[192]. Oświadczenie woli złożone ministrowi właściwemu do spraw informatyzacji powinno wiązać ten organ, jeżeli dotyczy podmiotu, względem którego przepisy prawa nie nakładają obowiązku posiadania adresu do doręczeń wpisanego do BAE.

7. Wpis adresu do doręczeń elektronicznych do BAE w następstwie wniosku uprawnionego podmiotu stanowi **czynność materialno-techniczną** (art. 33 ust. 1 u.d.e.), nie przyjmuje więc formy decyzji administracyjnej. W omawianym trybie ma miejsce w następstwie weryfikacji komplet-

[191] LEX nr 842886.

[192] Por. J. Derlatka, *Zasady mediacji w postępowaniu cywilnym – uwagi prakseologiczne i prawnoporównawcze*, PPC 2018/3, s. 78.

ności i prawdziwości danych zawartych we wniosku (po ewentualnym jego uzupełnieniu bądź poprawieniu na skutek wezwania).

Po dokonaniu wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do BAE minister właściwy do spraw informatyzacji przesyła informację o dokonaniu wpisu na adres do doręczeń elektronicznych, którego dotyczy wpis. Przepis nie określa terminu powiadomienia, wiadomo jednak, iż ma ono mieć charakter następczy. Zawiadomienie o dokonaniu wpisu przesyła się w postaci elektronicznej na adres do doręczeń elektronicznych, możliwe jest zatem, by odbywało się ono niezwłocznie po dokonaniu wpisu, automatycznie. W art. 29 ust. 7 u.d.e. określono, iż ma być to informacja o dokonaniu wpisu. Biorąc pod uwagę **zasadę informowania** o skutkach wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do BAE określoną w art. 7 ust. 2, postulować należy, by przedmiotowe zawiadomienie nie dotyczyło jedynie powiadomienia o dokonaniu czynności wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do BAE, lecz także zawierało informację o skutkach prawnych wpisu adresu do doręczeń powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego do BAE, w tym o prawach i obowiązkach z niego wynikających. Od przesłanej informacji o przedmiotowym wpisie nie pobiera się żadnej opłaty administracyjnej.

Art. 30. [Automatyczny wpis adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych]

1. W przypadku, o którym mowa w art. 28 pkt 2, minister właściwy do spraw informatyzacji otrzymuje następujące dane za pośrednictwem systemu teleinformatycznego:

1) kwalifikowanego dostawcy usługi zaufania świadczącego kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego:

a) w przypadku podmiotu niepublicznego będącego osobą fizyczną:

– imię i nazwisko,

– firmę – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Infor-

macji o Działalności Gospodarczej albo tytuł zawodowy – w przypadku osoby fizycznej będącej adwokatem, radcą prawnym, doradcą podatkowym, doradcą restrukturyzacyjnym, notariuszem, rzecznikiem patentowym, radcą Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej,

- **numer identyfikacyjny REGON, jeżeli został nadany – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej,**
- **numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej,**
- **adres do korespondencji – w przypadku osoby fizycznej niebędącej przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej albo adres do doręczeń – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej,**
- **numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu wykonawczym Komisji 2015/1501,**
- **adres do doręczeń elektronicznych,**
- **oznaczenie dostawcy kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego,**

b) w przypadku podmiotu niepublicznego niebędącego osobą fizyczną:

- **nazwę lub firmę, pod którą podmiot działa,**
- **numer identyfikacyjny REGON, jeżeli został nadany,**

- **numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu,**
- **numer KRS, jeżeli został nadany,**
- **oznaczenie formy prawnej,**
- **siedzibę i adres,**
- **adres do korespondencji,**
- **adres do doręczeń elektronicznych,**
- **oznaczenie dostawcy kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego;**

2) **o którym mowa w art. 3a ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym – w przypadku złożenia wniosku o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego za pośrednictwem tego systemu:**
   a) **nazwę lub firmę, pod którą podmiot działa,**
   b) **numer identyfikacyjny REGON, jeżeli został nadany,**
   c) **numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu,**
   d) **numer KRS,**
   e) **oznaczenie formy prawnej,**
   f) **siedzibę i adres,**
   g) **adres do korespondencji,**
   h) **adres do doręczeń elektronicznych,**
   i) **oznaczenie dostawcy kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego;**
3) **o którym mowa w art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy – w przypadku złożenia wniosku o wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej:**
   a) **imię i nazwisko,**
   b) **firmę,**
   c) **numer identyfikacyjny REGON, jeżeli został nadany,**

d) numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu,
e) adres do doręczeń,
f) numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu wykonawczym Komisji 2015/1501,
g) adres do doręczeń elektronicznych wykorzystywany w ramach prowadzonej działalności gospodarczej,
h) oznaczenie dostawcy kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

2. Minister właściwy do spraw informatyzacji udostępnia usługę sieciową umożliwiającą przekazanie przez kwalifikowanego dostawcę usług zaufania danych, o których mowa w ust. 1 pkt 1, za pomocą bezpośredniej wymiany danych między systemem teleinformatycznym kwalifikowanego dostawcy usług zaufania a bazą adresów elektronicznych.

3. Po dokonaniu wpisu adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego do bazy adresów elektronicznych minister właściwy do spraw informatyzacji przesyła informację o wpisie na adres do doręczeń elektronicznych, którego dotyczy wpis. Przesłanie informacji o wpisie nie podlega opłacie.

1. Komentowany przepis dotyczy drugiego, poza wnioskowym, trybu uzyskania wpisu adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego do BAE. Następuje to **automatycznie**, po otrzymaniu przez ministra właściwego do spraw informatyzacji określonych danych za pośrednictwem: systemu teleinformatycznego dostawcy usługi zaufania świadczącego kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego, systemu teleinformatycznego służącego do prowadzenia KRS oraz systemu teleinformatycznego obsługującego CEIDG.

W przypadku **systemu kwalifikowanego dostawcy usługi zaufania** przekazywane są następujące dane **podmiotu niepublicznego będącego osobą fizyczną**:
– imię i nazwisko,
– firma – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG albo tytuł zawodowy – w przypadku osoby fizycznej będącej adwokatem, radcą prawnym, doradcą podatkowym, doradcą restrukturyzacyjnym, notariuszem, rzecznikiem patentowym, radcą Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej,
– numer identyfikacyjny REGON, jeżeli został nadany – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG,
– numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informacja o jego unieważnieniu lub uchyleniu – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG,
– adres do korespondencji – w przypadku osoby fizycznej niebędącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG albo adres do doręczeń – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG,
– numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu 2015/1501,
– adres do doręczeń elektronicznych,
– oznaczenie dostawcy kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego (por. komentarz do art. 26 u.d.e.).

W przypadku **podmiotu niepublicznego niebędącego osobą fizyczną** przekazanie z **systemu teleinformatycznego kwalifikowanego dostawcy usług zaufania** obejmuje:
– nazwę lub firmę, pod którą podmiot działa,
– numer identyfikacyjny REGON, jeżeli został nadany,
– numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu,
– numer KRS, jeżeli został nadany,
– oznaczenie formy prawnej,
– siedzibę i adres,

– adres do korespondencji,
– adres do doręczeń elektronicznych,
– oznaczenie dostawcy kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego (por. komentarz do art. 26 u.d.e.).

W sytuacji złożenia wniosku o **wpis do KRS** za pośrednictwem tego systemu przesyła się:
– nazwę lub firmę, pod którą podmiot działa,
– numer identyfikacyjny REGON, jeżeli został nadany,
– numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu,
– numer KRS,
– oznaczenie formy prawnej,
– siedzibę i adres,
– adres do korespondencji,
– adres do doręczeń elektronicznych,
– oznaczenie dostawcy kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego (por. komentarz do art. 26).

Natomiast w przypadku złożenia **wniosku o wpis do CEIDG** za pośrednictwem dedykowanego CEIDG systemu teleinformatycznego przekazuje się:
– imię i nazwisko,
– firmę,
– numer identyfikacyjny REGON, jeżeli został nadany,
– numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu,
– adres do doręczeń,
– numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie UE dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu 2015/1501,
– adres do doręczeń elektronicznych wykorzystywany w ramach prowadzonej działalności gospodarczej,
– oznaczenie dostawcy kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego (por. komentarz do art. 26 u.d.e.).

2. Dane te są tożsame z danymi przesyłanymi ministrowi do spraw informatyzacji w **trybie wnioskowym** (art. 29 ust. 2 u.d.e.) i odpowiadają większości danych wskazywanych w BAE (art. 26 u.d.e.). Przekazanie informacji z systemu teleinformatycznego kwalifikowanego dostawcy usług zaufania publicznego jest rezultatem zawarcia przez podmiot niepubliczny będący osobą fizyczną bądź niebędący osobą fizyczną umowy na świadczenie kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego przez danego dostawcę wpisanego do rejestru dostawców usług zaufania, o którym mowa w art. 3 u.z.i.e., i rozpoczęcia jej świadczenia. **Powiadomienie powinno dotyczyć nie tylko rozpoczęcia, lecz i zakończenia świadczenia na rzecz danego podmiotu niepublicznego kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego** (por. art. 37 u.d.e.). Zgodnie bowiem z art. 35 ust. 1 pkt 3 u.d.e. minister właściwy do spraw informatyzacji wykreśla adres do doręczeń elektronicznych z BAE, w drodze decyzji, m.in. w przypadku zakończenia przez kwalifikowanego dostawcę usług zaufania świadczenia kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego dla podmiotu niepublicznego, którego adres do doręczeń elektronicznych został wpisany do BAE.

W celu automatycznego przekazywania danych przez system teleinformatyczny kwalifikowanego dostawcy usług zaufania do BAE minister właściwy do spraw informatyzacji udostępnia usługę sieciową zapewniającą bezpośrednią wymianę danych między systemem teleinformatycznym kwalifikowanego dostawcy usług zaufania a BAE.

3. W odniesieniu do danych podmiotów podlegających wpisowi do CEIDG i KRS automatyczne przekazanie danych z systemów teleinformatycznych obsługujących te rejestry powinno odbywać się bezpośrednio wraz z dokonaniem wpisu w CEIDG bądź KRS (w tym zmiany danych lub wykreśleniem z rejestru). Nie jest zatem samoistnym rezultatem złożenia wniosku o wpis do danego rejestru, lecz dopiero następstwem dokonania wpisu w CEIDG bądź KRS. Zauważyć należy, że w przypadku tego typu podmiotów korzystających z kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego wydaje się, iż trans-

misja danych jest dublowana, bo następuje zarówno z systemu kwalifikowanego dostawcy usług zaufania, jak i systemu teleinformatycznego odpowiednio CEIDG i KRS. Może to służyć podwójnej weryfikacji przesyłanych danych. Informacja z CEIDG/KRS może być również podstawą wykreślenia adresu do doręczeń z BAE (np. w przypadku wykreślenia podmiotu z tych rejestrów – por. art. 35 ust. 4 pkt 4 i 5 u.d.e.).

4. Po dokonaniu wpisu adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego do BAE, podobnie jak w przypadku wpisu w następstwie wniosku uprawnionego podmiotu (por. komentarz do art. 29 u.d.e.), minister właściwy do spraw informatyzacji przesyła nieodpłatną informację o wpisie na adres do doręczeń elektronicznych, którego dotyczy wpis. Ma ona postać elektroniczną, a ze względu na **zasadę informowania** o skutkach wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do BAE określoną w art. 7 ust. 2, powinna być powiązana z informacją o skutkach prawnych tego wpisu, w tym o prawach i obowiązkach z niego wynikających.

Art. 31. [Automatyczne przekazanie danych z bazy adresów elektronicznych do KRS albo CEIDG]

1. Informacja w przedmiocie adresu do doręczeń elektronicznych podmiotu wpisanego do Krajowego Rejestru Sądowego jest przekazywana automatycznie z bazy adresów elektronicznych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 58 ust. 1, do Krajowego Rejestru Sądowego bezpośrednio po wpisaniu adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych, jego zmianie lub wykreśleniu z tej bazy.

2. Informacja w przedmiocie adresu do doręczeń elektronicznych osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej jest przekazywana automatycznie z bazy adresów elektronicznych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 58 ust. 1, do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej bez-

pośrednio po wpisaniu adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych, jego zmianie lub wykreśleniu z tej bazy.

Komentowany przepis obejmuje automatyczną transmisję danych w kierunku przeciwnym niż w art. 30 u.d.e., tj. z BAE do systemu teleinformatycznego obsługującego **KRS** bądź **CEIDG**. W przypadku wpisania, zmiany bądź wykreślenia z BAE adresu do doręczeń elektronicznych informacja w tym przedmiocie przekazywana jest **automatycznie** do systemu KRS bądź CEIDG, jeżeli dotyczy podmiotu wpisanego do jednego z tych rejestrów publicznych. Służy to interoperacyjności systemów teleinformatycznych. Pełni również funkcję informacyjną.

Art. 32. [Zasada wpisu do bazy adresów elektronicznych wyłącznie jednego adresu do doręczeń oraz wyjątki od tej zasady]

1. Do bazy adresów elektronicznych wpisuje się jeden adres do doręczeń elektronicznych dla jednego podmiotu.
2. W przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej oraz adwokata, radcy prawnego, doradcy podatkowego, doradcy restrukturyzacyjnego, notariusza, rzecznika patentowego, radcy Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej oraz komornika sądowego do bazy adresów elektronicznych wpisuje się adres do doręczeń elektronicznych na potrzeby prowadzenia działalności gospodarczej, wykonywania zawodu albo wykonywania czynności służbowych, niezależnie od adresu do doręczeń elektronicznych tej osoby wpisanego do bazy adresów elektronicznych, niezwiązanego z prowadzeniem działalności gospodarczej, wykonywaniem zawodu albo wykonywaniem czynności służbowych.
3. Minister właściwy do spraw informatyzacji może wyrazić zgodę na wpisanie do bazy adresów elektronicznych więcej niż jednego adresu do doręczeń elektronicznych dla podmiotu publicznego, jeżeli jest to uzasadnione strukturą organizacyjną tego podmiotu.
4. W przypadku, o którym mowa w ust. 3, podmiot publiczny jest obowiązany wskazać główny adres do doręczeń elektronicznych.

5. W przypadku podmiotu publicznego wpisanego do Krajowego Rejestru Sądowego w Krajowym Rejestrze Sądowym zamieszczany jest tylko główny adres do doręczeń elektronicznych.

1. Przepis ustanawia **zasadę pojedynczego, jednostkowego adresu do doręczeń elektronicznych w BAE** dla danego podmiotu. Oznacza ona, iż poza wyjątkami określonymi w ust. 2 i 3 komentowanego artykułu jeden podmiot publiczny bądź niepubliczny może posiadać jedynie jeden adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE. Podmiot posiadający adres do doręczeń powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego nie może co do zasady uzyskać wpisu do BAE także adresu do doręczeń powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Natomiast podmiot korzystający z usług kwalifikowanego dostawcy usług zaufania może uzyskać wpis do BAE jedynie jednego adresu do doręczeń świadczonego przez taki podmiot. Nie sprzeciwia się to korzystaniu w obrocie gospodarczym także z innych adresów do doręczeń świadczonych przez kwalifikowanych dostawców usług zaufania, adresy te nie będąc wpisane do BAE, nie będą jednak służyły domyślnemu przesyłaniu korespondencji od podmiotu publicznego. Nie wyklucza to również sytuacji, gdy w danym postępowaniu sądowym lub administracyjnym podmiot niepubliczny nada korespondencję z adresu do doręczeń elektronicznych niewpisanego do BAE. Będzie to skutkowało w ramach tego postępowania doręczaniem korespondencji przez podmiot publiczny na adres do doręczeń wpisany do BAE, a jeśli takiego brak – doręczaniem korespondencji na adres do doręczeń, z którego podmiot niepubliczny nadał korespondencję (por. art. 4 u.d.e.), choć autonomia woli stron przemawiałaby w takim przypadku za przyjęciem rozwiązania o doręczaniu pisma na adres do doręczeń elektronicznych, z którego nadano korespondencję, niezależnie od wpisania adresu w BAE.

Zasada pojedynczego adresu do doręczeń w BAE nie wyłącza możliwości rezygnacji podmiotu niepublicznego ze świadczenia na jego rzecz publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, choć w przypadku podmiotów z art. 9 ust. 1 u.d.e. zobowiązanych do posiadania

adresu wpisanego do BAE wymaga zapewnienia adresu powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (por. art. 23 ust. 2 u.d.e.). Wiąże się natomiast z możliwością modyfikacji adresu do doręczeń w BAE, zastąpienia poprzedniego adresu – nowym bądź jedynie zmiany dostawcy usługi zaufania przy zachowaniu poprzedniego adresu.

2. W ust. 2 przewidziano **wyłączenie** od zakazu posiadania drugiego adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE. Wyjątek ten dotyczy niektórych kategorii podmiotów niepublicznych będących osobami fizycznymi, a jednocześnie tymi, na które ustawodawca nałożył w art. 9 ust. 1 obowiązek posiadania adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną albo kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, wpisanego do BAE. Względem osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG oraz adwokata, radcy prawnego, doradcy podatkowego, doradcy restrukturyzacyjnego, notariusza, rzecznika patentowego, radcy Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej oraz komornika sądowego do BAE **wpisuje się adres do doręczeń elektronicznych na potrzeby prowadzenia działalności gospodarczej, wykonywania zawodu albo wykonywania czynności służbowych, niezależnie od adresu do doręczeń elektronicznych tej osoby wpisanego do BAE, niezwiązanego z prowadzeniem działalności gospodarczej, wykonywaniem zawodu albo wykonywaniem czynności służbowych.** Konstrukcja tego przepisu w związku z art. 9 ust. 1 u.d.e. mogłaby przemawiać za stwierdzeniem, iż wymienione podmioty obligatoryjnie powinny posiadać dwa adresy do doręczeń wpisane do BAE: jeden służący wykonywaniu zawodu, czynności służbowych bądź działalności gospodarczej, drugi zaś – celom niezwiązanym z tego typu działalnością. Może to jednak budzić wątpliwości co do nierównorzędności wymogów ustawowych względem podmiotów nieprofesjonalnych, które fakultatywnie mogą uzyskać wpis adresu do doręczeń w BAE i wymienionych podmiotów profesjonalnych – gdyby uznać, że są one zobowiązane do posiadania adresu do doręczeń w BAE także w odniesieniu do sfery prywatnej, niezwiązanej z wykonywaniem czynności zawodowych, służbowych ani prowadzeniem działalności gospodarczej.

Dlatego opowiedziałabym się za fakultatywnością posiadania adresu do doręczeń elektronicznych w BAE przez podmioty ujęte w art. 9 ust. 1 u.d.e. niezwiązanego z prowadzeniem działalności gospodarczej czy wykonywaniem czynności zawodowych, przynajmniej w okresie przejściowym zanim zaktualizuje się dla danego podmiotu obowiązek posiadania w BAE adresu powiązanego z wykonywaniem takiej działalności (względem przedsiębiorców por. art. 152 u.d.e.).

3. Zasada jednego adresu do doręczeń elektronicznych w BAE obejmuje także podmioty publiczne. Wyjątek w tym przedmiocie przewidziano w ust. 3, zgodnie z którym **minister właściwy do spraw informatyzacji może wyrazić zgodę na wpisanie do BAE więcej niż jednego adresu do doręczeń elektronicznych dla podmiotu publicznego**. Treść omawianego przepisu pośrednio sugeruje, iż następuje to w następstwie wniosku określonego podmiotu publicznego. Minister korzysta ze swobody w ocenie zapotrzebowania na wpisanie kolejnego adresu lub adresów do doręczeń elektronicznych podmiotu publicznego do BAE. Powinno to być jednak, zgodnie z przesłanką ustawową, uzasadnione **strukturą organizacyjną** tego podmiotu.

Ustawodawca nie precyzuje dopuszczalnej liczby adresów, które mogą zostać utworzone dla podmiotu publicznego w ramach zgody ministra właściwego do spraw informatyzacji. Jest to z pewnością uzależnione strukturą organizacyjną (np. od liczby delegatur czy wydziałów zamiejscowych) podmiotu publicznego.

4. W przypadku utworzenia więcej niż jednego adresu do doręczeń elektronicznych podmiotu publicznego powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, w BAE wskazuje się wszystkie adresy tego podmiotu, natomiast adres podstawowy oznacza jako **główny adres do doręczeń elektronicznych**. Adres główny powinien być wskazany przez dany podmiot publiczny (art. 26 pkt 1 lit. g w zw. z art. 32 ust. 4 u.d.e.).

5. Natomiast jeżeli podmiotem publicznym, dla którego minister wyraził zgodę na utworzenie więcej niż jednego adresu do doręczeń wpisanego w BAE, jest podmiot wpisany do KRS, w tym ostatnim rejestrze umieszcza się jedynie główny adres do doręczeń tego podmiotu. Informacja jest przekazywana automatycznie, stosownie do treści art. 31 ust. 1 u.d.e.

Art. 33. [Skutki prawne wpisu do bazy adresów elektronicznych; domniemanie prawdziwości wpisanych danych; prostowanie oczywistych błędów]

1. Wpis do bazy adresów elektronicznych stanowi czynność materialno-techniczną i wywołuje skutki prawne od dnia jej dokonania.
2. Domniemywa się, że dane wpisane do bazy adresów elektronicznych są prawdziwe, chyba że zostanie udowodnione, że wpis do bazy adresów elektronicznych nastąpił niezgodnie z przepisami prawa.
3. Oczywiste błędy lub niezgodności między danymi zgromadzonymi w bazie adresów elektronicznych a dokumentami lub informacjami, na podstawie których dokonano wpisu, minister właściwy do spraw informatyzacji prostuje z urzędu.
4. W przypadku zmiany wpisu lub wykreślenia wpisu z bazy adresów elektronicznych zmieniane lub wykreślane dane, o których mowa w art. 26 pkt 1 lit. a–i, pkt 2 lit. a–o i pkt 3 lit. a–d oraz f–k, są dostępne w usłudze wyszukiwania przez okres 6 miesięcy od dnia zmiany wpisu lub jego wykreślenia. Treść zmienianych lub wykreślanych danych oznacza się jako nieaktualną, a po okresie 12 miesięcy – usuwa.

1. Komentowany przepis odnosi się do **charakteru prawnego wpisu adresu do doręczeń elektronicznych**, jego skutków prawnych oraz trybu zmiany i prostowania wpisu w BAE. Wpis adresu do doręczeń elektronicznych do BAE może być następstwem wniosku w tym przedmiocie (obejmującego utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych, przyporządkowanie do niego skrzynki do doręczeń i wpisanie do BAE adresu do doręczeń powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo wniosku o wpis do BAE adresu do doręczeń powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektro-

nicznego) bądź nastąpić automatycznie (por. art. 11 i 28 u.d.e.). Wpis do BAE, jak określa ustawodawca, stanowi **czynność materialno-techniczną**. Czynności te są działaniami psychofizycznymi, które poprzez dokonanie określonej zmiany rzeczywistości zmierzają do wywołania skutku prawnego w postaci zmiany w sferze praw i obowiązków adresata czynności. Sposób ich dokonania oraz skutki prawne ich podjęcia są określone przez prawo[193]. Czynności materialno-techniczne zaliczane są do rodzaju czynności faktycznych prostych i złożonych, obok m.in. czynności społeczno-organizatorskich[194].

W omawianym przypadku czynności wpisu adresu do doręczeń do BAE nie towarzyszy wydanie decyzji administracyjnej o wpisie do rejestru. W związku z powyższym do postępowania w przedmiocie wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do BAE, niezależnie od jego wnioskowego bądź automatycznego charakteru, **nie stosuje się zasadniczo przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego** o postępowaniu jurysdykcyjnym. Kwestie takie jak wymogi wniosku o wpis adresu do BAE, tryb uzupełniania jego braków, formę wpisu czy jego skutki prawne określają przepisy ustawy o doręczeniach elektronicznych. Jedynie w zakresie nieuregulowanym można w przypadku wątpliwości interpretacyjnych akcesoryjnie dopuścić odpowiednie stosowanie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego dotyczących instytucji wskazanych w ustawie o doręczeniach elektronicznych, jak: wezwanie, zawiadomienie, liczenie biegów terminu, pełnomocnictwo czy pozostawienie bez rozpoznania. Mimo uproszczonego charakteru i braku rozstrzygnięcia w formie decyzji, jest to bowiem procedura prowadzona przed organem

[193] P. Przybysz, *Instytucje prawa administracyjnego,* LEX 2020, rozdz. XVII pkt 7.

[194] Na ten temat zob. np. A. Błaś, *Czynności faktyczne organów administracji publicznej* [w:] *Koncepcja systemu prawa administracyjnego,* red. J. Zimmermann, Warszawa – Kraków 2007, s. 507–515; Z. Kmieciak, *Czynności faktyczne administracji państwowej,* „Studia Prawno-Ekonomiczne" 1987/39, s. 73–89; M. Masternak, *Czynności materialno-techniczne jako prawna forma działania administracji,* Toruń 2018; R. Bulejak, *Czynności techniczno-procesowe w koncepcji prawnych form działania administracji,* „Acta Universitatis Wratislaviensis. Prawo" 2013/1, s. 57–73; A. Cebera, *Odpowiedzialność odszkodowawcza za niezgodne z prawem działania organów administracji publicznej,* LEX 2018, rozdz. V pkt 3, wraz z powołaną tam literaturą.

administracji publicznej – ministrem właściwym do spraw informatyzacji. Natomiast postępowanie w przedmiocie wykreślenia wpisu adresu do doręczeń elektronicznych z BAE w przypadkach określonych w art. 35 ust. 1 u.d.e. stanowi postępowanie jurysdykcyjne kończące się wydaniem decyzji, co wiąże się z jego prowadzeniem zgodnie z przepisami kodeksowymi.

Postępowania związane z wpisem adresu do BAE nie mają zatem jednolitego charakteru i łączą się z odmiennymi formami działania ministra właściwego do spraw informatyzacji: czynności materialno-technicznej w przypadku wpisu do BAE oraz decyzji administracyjnej w rozumieniu art. 104 k.p.a. względem niektórych przesłanek wykreślenia adresu z rejestru. Takie zaprojektowanie przez prawodawcę przepisów sprawia, że można mówić, za B. Adamiak, w pewnym sensie **o władztwie administracyjnym odsuniętym w czasie**[195], związanym z kształtowaniem uprawnień lub obowiązków poprzez czynność materialnoprawną jednostki (tu polegającą na wyrażeniu woli wpisania adresu do doręczeń do BAE poprzez odrębny wniosek lub w ramach wniosku o wpis do CEIDG/KRS), poddaną kontroli właściwego organu administracji publicznej. Wymóg przeprowadzenia jurysdykcyjnego postępowania administracyjnego nie aktualizuje się na etapie przyznawania swoistego uprawnienia – wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do BAE, na który to adres podmioty publiczne będą doręczały korespondencję, lecz dopiero w przypadku pozbawienia tej możliwości – na skutek wykreślenia adresu do doręczeń z BAE z powodu przesłanek określonych w art. 35 ust. 1 u.d.e.

Wpis adresu do doręczeń elektronicznych do BAE jest czynnością materialno-techniczną, która wywołuje skutki prawne od dnia jej dokonania, tzn. jest **natychmiast skuteczna,** gdyż ustawa wprost tak stanowi. Prawna skuteczność czynności wpisu adresu do BAE powinna jednak moim zdaniem aktualizować się względem podmiotów, których dotyczą

[195] B. Adamiak, *Prawa jednostki w koncepcji władztwa administracyjnego przesuniętego w czasie,* „Administracja" 2013/1, s. 5 i n.

wpisy, dopiero od momentu poinformowania właściwego podmiotu o wpisie adresu do BAE, stosownie do obowiązku wynikającego z art. 29 ust. 7 i art. 30 ust. 2 u.d.e. (w odniesieniu do adresu powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego) bądź z art. 15 ust. 7 pkt 2 u.d.e. (względem adresu do doręczeń powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego). W przeciwnym razie trudno uzasadnić w świetle konstytucyjnej zasady praworządności i wynikającej z art. 7 u.d.e. zasady informowania skuteczność wpisu i związane z nim domniemanie na rzecz stosowania doręczeń na adres do doręczeń wpisany do BAE zanim podmiot, którego to dotyczy, zostanie poinformowany o dokonaniu czynności wpisu adresu do BAE. Analogicznie stanowisko jest ugruntowane w doktrynie na tle natychmiastowej wykonalności decyzji z mocy ustawy. Przyjmuje się bowiem, że skoro co do zasady decyzja wywołuje skutki prawne od dnia jej doręczenia lub ogłoszenia, dopiero z tym dniem decyzja staje się natychmiast wykonalna[196]. Dodatkowo należy postulować niezwłoczność wykonywania obowiązku informacyjnego przez ministra właściwego do spraw informatyzacji w stosunku do momentu dokonywania wpisu do BAE. Powiadomienie to mogłoby mieć charakter automatyczny.

Wpis do BAE adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego jest możliwy po aktywacji adresu do doręczeń przez uprawniony podmiot (por. art. 16 i 19 u.d.e.). Wydaje się, iż wpis do BAE adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego powinien natomiast łączyć się z rozpoczęciem świadczenia tej usługi przez dostawcę. Skutki wpisu adresu do doręczeń do BAE wiążą się z istnieniem domniemania określonego w ust. 2 komentowanego przepisu, a przede wszystkim z **koniecznością** (z wyłączeniami określonymi w art. 3 i 6 u.d.e.) **doręczania przez podmiot publiczny korespondencji wymagającej uzyskania potwierdzenia jej nadania lub odbioru z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego na adres do doręczeń elektronicznych wpi-**

[196] A. Wróbel [w:] A. Wróbel, M. Jaśkowska, M. Wilbrandt-Gotowicz, *Kodeks...*, s. 689.

sany do BAE (por. art. 4 ust. 1 u.d.e.). W związku z powyższym czynność ta może być zaliczana do kategorii **innych (niż decyzje i postanowienia) aktów lub czynności z zakresu administracji publicznej dotyczących uprawnień lub obowiązków wynikających z przepisów prawa**, o których mowa w art. 3 § 2 pkt 4 p.p.s.a.[197], jej dokonanie powoduje bowiem zmianę sytuacji prawnej podmiotu, którego dotyczy. Czynność ta nie jest przy tym dokonywana w ramach postępowania administracyjnego określonego w Kodeksie postępowania administracyjnego ani w ramach innych postępowań określonych w powołanym wyżej przepisie Prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Taka kwalifikacja umożliwiałaby **zaskarżalność do sądu administracyjnego czynności wpisu adresu do BAE** z powodu naruszenia prawa (np. wpisu bez podstawy prawnej dla podmiotu niewystępującego o jego dokonanie ani nieobjętego wpisem w trybie automatycznym), a tym bardziej **zaskarżalność bezczynności lub przewlekłego prowadzenia postępowania w przedmiocie wpisu adresu do doręczeń do BAE** na podstawie art. 3 § 2 pkt 8 p.p.s.a. (np. w następstwie niewpisania adresu mimo wniosku w tym przedmiocie).

2. Ustęp 2 komentowanego przepisu zawiera domniemanie wzruszalne dotyczące tego, że nie tylko adres do doręczeń, ale całość danych wpisanych do BAE jest prawdziwa. Obejmuje to **domniemanie prawdziwości**, czyli autentyczności wpisu, jak i **domniemanie zgodności z prawdą** (ze stanem faktycznym i prawnym) tego, co zostało w rejestrze zaświadczone. Domniemanie to przy tym uznanie danego faktu za udowodniony na podstawie stwierdzenia innego faktu lub innych faktów, które znajdują się w stosunku do tego faktu w określonej zależności. Zależność ta może, tak jak w omawianym przypadku, nie tyle wynikać

[197] Na ten temat zob. np. M. Jaśkowska, *Akty i czynności z zakresu administracji publicznej w rozumieniu art. 16 ust. 1 pkt 4 ustawy o Naczelnym Sądzie Administracyjnym jako przedmiot kontroli* [w:] *Polski model sądownictwa administracyjnego*, red. J. Stelmasiak, J. Niczyporuk, S. Fundowicz, Lublin 2003, s. 160 i n.; B. Adamiak, *Z problematyki właściwości sądów administracyjnych (art. 3 § 2 pkt 4 p.p.s.a.)*, ZNSA 2006/6, s. 8 i n.; R. Stankiewicz, *Inne akty lub czynności z zakresu administracji publicznej jako przedmiot kontroli sądu administracyjnego (art. 3 § 2 pkt 4 p.p.s.a.)*, PPP 2010/11, s. 41 i n.

z prawdopodobieństwa przyjmowanego na podstawie doświadczenia życiowego (domniemanie faktyczne), ile być narzucona przez prawo (domniemanie prawne)[198].

Wzruszalność tego domniemania w świetle brzmienia przepisu oznacza, iż może być przeprowadzony **przeciwdowód**, który wykaże niezgodność wpisu do BAE z przepisami prawa. Konstrukcja tego artykułu nie jest zatem jednolita, czym innym jest bowiem prawdziwość danych jako zgodność z obiektywną rzeczywistością, a czym innym niezgodność z przepisami prawa, która ze swej istoty powinna dotyczyć konkretnego naruszenia prawa materialnego, procesowego bądź ustrojowego. Mając na uwadze zasadę racjonalności prawodawcy, **niezgodność wpisu do BAE z przepisami prawa** powinna być interpretowana jako obejmująca również przypadki objęcia tą czynnością danych nieprawidłowych (np. błędnie wskazanych we wniosku o wpis adresu do doręczeń do BAE), których nieprawidłowość utożsamiana z nieprawdziwością nie została zidentyfikowana na etapie czynności weryfikacyjnych, o których mowa w art. 15 ust. 5 u.d.e. (stosowanym w związku z art. 29 ust. 6 także względem wpisu adresu do doręczeń powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego). Na skutek objęcia komentowanym przepisem zarówno kwestii **prawdziwości danych, jak i niezgodności wpisu z przepisami prawa**, mogą pojawić się wątpliwości co do skutków prawnych wykazania takich okoliczności. W świetle art. 35 ust. 1 pkt 2 u.d.e. wpisanie do BAE adresu do doręczeń elektronicznych niezgodnie z przepisami prawa (np. pomimo braku wniosku i przesłanek do wpisu w trybie automatycznym) powinno skutkować wydaniem przez ministra właściwego do spraw informatyzacji **decyzji o wykreśleniu adresu z BAE**. Wydaje się jednak, iż nie powinno to mieć miejsca w sytuacji jedynie nieprawdziwości danych, w postaci określonej w art. 33 ust. 3 u.d.e., tj. wówczas, gdy zachodzą oczywiste błędy lub niezgodności między danymi zgromadzonymi w BAE a dokumentami lub informacjami, na podstawie których dokonano wpisu. Powyższe

[198] Zob. A. Gill, *Charakter prawny domniemania doręczenia w kodeksie postępowania administracyjnego*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny" 2010/4, s. 73.

okoliczności przemawiają bowiem za skorzystaniem z urzędu z instytucji **prostowania wpisu w BAE**.

3. **Prostowanie** oznacza zmianę treści wpisu dotyczącego danych określonych w art. 26 u.d.e. z wadliwych, niepoprawnych, niezgodnych ze stanem faktycznym bądź prawnym, na dane właściwe. Jak wskazuje się w literaturze i orzecznictwie, instytucja ta nie obejmuje nigdy zmiany rozstrzygnięcia bądź podmiotu, którego dotyczy, a jedynie drobnych błędów, omyłek pisarskich czy rachunkowych, które są oczywiste[199]. W tym kontekście chodzi o wadliwość wpisu widoczną na pierwszy rzut oka (np. wpisanie siedziby zamiast adresu do korespondencji osoby fizycznej) bądź wynikającą z zestawienia danych zgromadzonych z BAE z dokumentami lub informacjami, na podstawie których dokonano wpisu (np. niezgodność wpisu z treścią wniosku o dokonanie tej czynności czy danymi z innych rejestrów publicznych). Prostowanie jest dokonywane przez ministra właściwego do spraw informatyzacji z urzędu i polega na poprawieniu wadliwego wpisu w BAE. Podobnie jak wpis do BAE, ma więc postać czynności materialno-technicznej. Jej podjęcie z urzędu nie wyklucza jednak możliwości sygnalizowania ministrowi wadliwości wpisu przez podmiot, którego danych wpis dotyczy. Zapobieganiu niezgodności danych zawartych w BAE z danymi ujętymi w KRS bądź CEIDG częściowo służy automatyczna **transmisja danych** pomiędzy tymi rejestrami publicznymi (na temat systemu teleinformatycznego obsługującego BAE i problemów jakości danych zob. komentarz do art. 48–60 u.d.e.).

4. Wnioskowy bądź automatyczny tryb uzyskania wpisu odpowiednio ma również zastosowanie do procedury **zmiany wpisu danych do BAE**, tak by odzwierciedlał on aktualny stan faktyczny i prawny. Modyfikacja danych w BAE jest także rezultatem wykreślenia wpisu adresu do doręczeń elektronicznych z tej bazy na podstawie art. 35 u.d.e. W komentowanym przepisie ustanowiono regułę, zgodnie z którą część danych objętych

[199] Por. A. Wróbel [w:] A. Wróbel, M. Jaśkowska, M. Wilbrandt-Gotowicz, *Kodeks...*, s. 628, wraz z powołanym tam orzecznictwem.

wpisem pozostaje widoczna dla użytkowników także przez określony czas po dokonaniu zmiany wpisu bądź wykreślenia z rejestru, co umożliwia śledzenie jego dynamiki.

Regulacja ta obejmuje dane, o których mowa w art. 26 pkt 1 lit. a–i, pkt 2 lit. a–o i pkt 3 lit. a–d oraz f–k u.d.e., tj.:

– w zakresie **podmiotu publicznego**: nazwę lub firmę, pod którą podmiot działa, a w przypadku komornika sądowego – jego imię i nazwisko oraz tytuł; numer identyfikacyjny REGON; numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu; numer KRS, jeżeli został nadany; siedzibę i adres; adres do korespondencji; adres do doręczeń elektronicznych, w tym główny adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 32 ust. 4; datę wpisania adresu do doręczeń elektronicznych do BAE; datę wykreślenia adresu do doręczeń elektronicznych z BAE;
– w zakresie **podmiotu niepublicznego będącego osobą fizyczną**: imię i nazwisko; firmę – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG; tytuł zawodowy adwokata, radcy prawnego, doradcy podatkowego, doradcy restrukturyzacyjnego, notariusza, rzecznika patentowego, radcy Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej – w przypadku osoby fizycznej posiadającej tytuł zawodowy; numer identyfikacyjny REGON, jeżeli został nadany – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG; numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG; adres do korespondencji; adres do doręczeń – w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG; numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu 2015/1501; adres do doręczeń elektronicznych; adres do doręczeń elektronicznych wykorzystywany w ramach prowadzonej działalności gospodarczej – w przypadku osoby fizycznej wpisanej do CEIDG; adres do doręczeń elektronicznych wykorzystywany w ramach prowadzonej działalności zawodowej –

w przypadku osoby fizycznej będącej adwokatem, radcą prawnym, doradcą podatkowym, doradcą restrukturyzacyjnym, notariuszem, rzecznikiem patentowym, radcą Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej; adres poczty elektronicznej, o którym mowa w art. 14 ust. 1 pkt 8 i art. 16 ust. 1 pkt 2 lit. g; oznaczenie dostawcy publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego; datę wpisania adresu do doręczeń elektronicznych do BAE; datę wykreślenia adresu do doręczeń elektronicznych z BAE.

– w zakresie **podmiotu niepublicznego niebędącego osobą fizyczną**: nazwę lub firmę, pod którą podmiot działa; numer identyfikacyjny REGON, jeżeli został nadany; numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu; numer KRS, jeżeli został nadany; siedzibę i adres; adres do korespondencji; adres do doręczeń elektronicznych; oznaczenie dostawcy publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego; datę wpisania adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych; datę wykreślenia adresu do doręczeń elektronicznych z BAE.

Zmianę wpisu należy na tym tle rozumieć jako modyfikację pojedynczej bądź większej części danych zawartych w BAE odnoszących się do konkretnego podmiotu poprzez przekształcenie ich treści. Zmiana może być rezultatem trybu wnioskowego bądź następować automatycznie, analogicznie do treści art. 11 (w odniesieniu do utworzenia adresu do doręczeń powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego) oraz art. 28 u.d.e. (względem adresu do doręczeń powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego). Może również być następstwem prostowania oczywistych błędów lub niezgodności między danymi zgromadzonymi w BAE a dokumentami lub informacjami, na podstawie których dokonano wpisu (ust. 3 komentowanego przepisu). W okresie przejściowym uwidacznia się zarówno **treść danych podlegającą zmianie, jak i jej zmodyfikowaną postać**.

Wykreślenie wpisu łączy się natomiast z instytucją uregulowaną w art. 35 u.d.e. i ma charakter całkowity, odnoszący się do wszystkich danych zawartych w wykreślanym wpisie, przy czym dane wymienione w komentowanym przepisie podlegają pomimo wykreślenia przetwarzaniu bądź udostępnianiu jeszcze przez określony ustawowo czas.

W przypadku zmiany lub wykreślenia wpisu z BAE zmieniane lub wykreślane dane są dostępne w usłudze wyszukiwania **przez okres 6 miesięcy** od dnia zmiany wpisu lub jego wykreślenia. Treść zmienianych lub wykreślanych danych oznacza się jako **nieaktualną**, a po okresie **12 miesięcy usuwa**. Z powyższego wynika, iż jeszcze przez okres pół roku po zmianie bądź wykreśleniu wpisu treść danych, które zostały zmienione bądź podlegały wykreśleniu, jest jawną, integralną częścią wpisu do BAE, przy czym w tym zakresie podlega oznaczeniu jako dane nieaktualne. Na tym tle niejasne jest, jaki status mają dane po upływie 6 miesięcy od zmiany/wykreślenia wpisu, a przed upływem roku, po którym powinny zostać definitywnie usunięte z BAE. Wydaje się, iż w tym okresie przedmiotowe dane powinny być archiwizowane w systemie teleinformatycznym obsługującym BAE i być dostępne jedynie dla podmiotu prowadzącego rejestr – ministra właściwego do spraw informatyzacji, nie zaś jawne bądź dostępne podmiotom publicznym, stosownie do treści art. 60 ust. 2 i 3 u.d.e.

Art. 34. [Okres, na jaki dokonuje się wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych; przedłużenie wpisu]

1. Wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych dokonuje się:

1) **na okres 3 lat – w przypadku adresu podmiotu niepublicznego będącego osobą fizyczną, z wyłączeniem adresu osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, adwokata, radcy prawnego, rzecznika patentowego, doradcy podatkowego, notariusza, doradcy restrukturyzacyjnego, radcy Prokuratorii Gene-**

ralnej Rzeczypospolitej Polskiej, wykorzystywanego do prowadzenia działalności gospodarczej lub działalności zawodowej;

2) **bezterminowo – w przypadku pozostałych adresów.**

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, wpis jest przedłużony na okres kolejnych 3 lat, jeżeli podmiot złoży oświadczenie woli o jego przedłużeniu.

3. Przedłużenie wpisu do bazy adresów elektronicznych przez posiadacza adresu do doręczeń elektronicznych następuje z wykorzystaniem usługi online udostępnianej przez:

1) **ministra właściwego do spraw gospodarki – dla podmiotów określonych w art. 9 ust. 1 pkt 8 i 9;**
2) **ministra właściwego do spraw informatyzacji – dla pozostałych podmiotów.**

4. Przed przedłużeniem wpisu osoba fizyczna potwierdza zapoznanie się z informacją o skutkach prawnych przedłużenia wpisu.

1. Komentowany przepis dotyczy trwałości wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do BAE. Wpis ten może, w zależności od podmiotu, którego dotyczy i rodzaju adresu, mieć charakter **okresowy** – obejmujący 3 lata z możliwością przedłużenia bądź **bezterminowy**.

Na **okres 3 lat** dokonuje się wpisu dotyczącego **każdego adresu podmiotu niepublicznego będącego osobą fizyczną, inną niż przedsiębiorca wpisany do CEIDG, adwokat, radca prawny, rzecznik patentowy, doradca podatkowy, notariusz, doradca restrukturyzacyjny, radca Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.** Względem wymienionych podmiotów profesjonalnych, zobowiązanych do posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE wykorzystywanego do prowadzenia działalności gospodarczej lub działalności zawodowej, wpis takiego adresu następuje bezterminowo. W przypadku tych osób, stosownie do treści art. 32 ust. 2 u.d.e., wpisuje się adres do doręczeń elektronicznych na potrzeby prowadzenia działalności gospodarczej, wykonywania zawodu albo wykonywania czynności służbowych, niezależnie od adresu do doręczeń elektronicznych tej osoby

wpisanego do BAE, niezwiązanego z prowadzeniem działalności gospodarczej, wykonywaniem zawodu albo czynności służbowych. Ten ostatni, „prywatny" adres, podlega wpisowi na 3 lata, tak jak adresy pozostałych osób fizycznych.

A contrario, **bezterminowo** do BAE wpisuje się adresy do doręczeń:
- **podmiotów niepublicznych będących osobami fizycznymi wymienionymi w art. 9 ust. 1 u.d.e. związane z prowadzeniem działalności gospodarczej lub zawodowej**;
- **podmiotów publicznych** (niebędących osobami fizycznymi oraz będących osobami fizycznymi tak jak komornicy sądowi);
- **podmiotów niepublicznych niebędących osobami fizycznymi** (np. przedsiębiorców wpisanych do KRS).

2. **Przedłużenie wpisu** dokonanego na 3 lata nie następuje automatycznie, lecz wymaga **wniosku** zainteresowanego podmiotu – posiadacza adresu do doręczeń wpisanego do BAE. Oświadczenie woli w tym przedmiocie jest składane **elektronicznie** z wykorzystaniem usługi *online*. Ustawodawca nie precyzuje, w jakim terminie wniosek w tym przedmiocie powinien być przedstawiony. Biorąc pod uwagę art. 35 ust. 4 pkt 7 u.d.e., uznać należy, iż oświadczenie tego typu powinno być złożone przed upływem trzyletniego terminu, na jaki dokonano wpisu adresu do doręczeń do BAE. Po jego upływie minister właściwy do spraw informatyzacji zobowiązany jest bowiem wykreślić adres do doręczeń z BAE, chyba że złożono oświadczenie woli przedłużenia wpisu.

   Żaden przepis nie stoi na przeszkodzie, by przedłużenie wpisu następowało wielokrotnie po sobie, za każdym razem na okresy trzyletnie, liczone od upływu poprzedniego okresu.

3. Przedłużenie wpisu do BAE przez posiadacza adresu do doręczeń elektronicznych, a więc złożenie oświadczenia woli w tym przedmiocie, następuje z wykorzystaniem usługi *online*. Zgodnie z ust. 3 komentowanego przepisu, dla podmiotów określonych w art. 9 ust. 1 pkt 8 i 9 jest ona udostępniana przez ministra właściwego do spraw gospodarki. Mo-

że to budzić wątpliwości, gdyż wpis adresów do doręczeń podmiotów wpisanych do CEIDG, związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, podobnie jak adresów do doręczeń podmiotów wpisanych do KRS, następuje bezterminowo, nie podlega więc przedłużeniu. Tej procedurze mógłby podlegać jedynie adres do doręczeń podmiotów niepublicznych będących osobami fizycznymi wpisanymi do CEIDG, niezwiązany z prowadzeniem działalności gospodarczej. Niezrozumiałe jest więc wyróżnianie odrębnego podmiotu udostępniającego usługę *online*. Dla pozostałych podmiotów przedłużenie wpisu jest możliwe z wykorzystaniem usługi świadczonej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji.

4. Przed przedłużeniem wpisu osoba fizyczna potwierdza zapoznanie się z **informacją o skutkach prawnych przedłużenia wpisu**. Skutki te są analogiczne do skutków pierwotnego wpisu adresu do doręczeń do BAE powiązanego z publiczną bądź kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego. W odniesieniu do przedłużenia wpisu powinien być również realizowany obowiązek informacyjny, o którym mowa w art. 7 ust. 2 u.d.e.

Art. 35. [Wykreślenie adresu do doręczeń elektronicznych z bazy adresów elektronicznych]

1. Minister właściwy do spraw informatyzacji wykreśla adres do doręczeń elektronicznych z bazy adresów elektronicznych, w drodze decyzji administracyjnej, w przypadku:

1) **likwidacji podmiotu niepublicznego niewpisanego do Krajowego Rejestru Sądowego albo Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej;**
2) **wpisania do bazy adresów elektronicznych adresu do doręczeń elektronicznych niezgodnie z przepisami prawa;**
3) **zakończenia przez kwalifikowanego dostawcę usług zaufania świadczenia kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego dla podmiotu niepublicznego, którego adres**

do doręczeń elektronicznych został wpisany do bazy adresów elektronicznych;

4) otrzymania wniosku o wykreślenie adresu do doręczeń elektronicznych z bazy adresów elektronicznych od:

a) dziekana okręgowej izby radców prawnych, w przypadku adresu do doręczeń elektronicznych wykorzystywanego w ramach wykonywania zawodu radcy prawnego,

b) dziekana okręgowej rady adwokackiej, w przypadku adresu do doręczeń elektronicznych wykorzystywanego w ramach wykonywania zawodu adwokata,

c) Krajowej Rady Rzeczników Patentowych, w przypadku adresu do doręczeń elektronicznych wykorzystywanego w ramach wykonywania zawodu rzecznika patentowego,

d) Krajowej Rady Doradców Podatkowych, w przypadku adresu do doręczeń elektronicznych wykorzystywanego w ramach wykonywania zawodu doradcy podatkowego,

e) Ministra Sprawiedliwości, w przypadku adresu do doręczeń elektronicznych wykorzystywanego w ramach:

– wykonywania zawodu notariusza,

– wykonywania zawodu doradcy restrukturyzacyjnego,

– pełnienia służby na stanowisku komornika sądowego,

f) Prezesa Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, w przypadku adresu do doręczeń elektronicznych wykorzystywanego w ramach wykonywania czynności służbowych przez radcę Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej,

g) podmiotu niepublicznego korzystającego z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

2. Decyzja administracyjna o wykreśleniu adresu do doręczeń elektronicznych z bazy adresów elektronicznych podlega natychmiastowemu wykonaniu.

3. W przypadku braku następcy prawnego podmiotu wpisanego do bazy adresów elektronicznych decyzję administracyjną wydaną

w przypadkach, o których mowa w ust. 1 pkt 1, pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia.

4. Minister właściwy do spraw informatyzacji wykreśla z urzędu adres do doręczeń elektronicznych z bazy adresów elektronicznych w przypadku:

1) **zgonu osoby fizycznej;**
2) **likwidacji adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego;**
3) **zniesienia albo likwidacji podmiotu publicznego;**
4) **wykreślenia podmiotu publicznego albo podmiotu niepublicznego z Krajowego Rejestru Sądowego;**
5) **wykreślenia podmiotu niepublicznego z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej albo złożenia wniosku o wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej z informacją o niepodjęciu działalności gospodarczej;**
6) **likwidacji kwalifikowanego dostawcy usług zaufania – w przypadku braku kontynuacji świadczenia kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego przez innego kwalifikowanego dostawcę usług zaufania;**
7) **nieprzedłużenia wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych.**

5. Przepisu ust. 4 pkt 1 nie stosuje się w przypadku zgonu osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, dla którego powołano zarządcę sukcesyjnego w trybie art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 5 lipca 2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw.

6. Wniosek o wykreślenie adresu do doręczeń elektronicznych z bazy adresów elektronicznych, o którym mowa w ust. 1 pkt 4 lit. g, podmiotu niepublicznego korzystającego z kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego może zostać złożony za pośrednictwem systemu teleinformatycznego kwalifikowanego dostawcy usług zaufania. Przepis art. 30 ust. 1 pkt 1 stosuje się odpowiednio.

7. Do czynności, o której mowa w ust. 4, nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 256, 695, 1298 i 2320).

1. W komentowanym przepisie przewidziano dwa alternatywne **tryby wykreślenia adresu do doręczeń elektronicznych z BAE**: w drodze **decyzji administracyjnej** (w przypadkach określonych w ust. 1) oraz w formie **czynności materialno-technicznej** (w okolicznościach wskazanych w ust. 4). Przesłanki wykreślenia dotyczą adresu powiązanego zarówno z publiczną, jak i z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Wykreślenie adresu do doręczeń elektronicznych z BAE w jednym z ustawowych trybów wiąże się z natychmiastowym **zaprzestaniem doręczania przez podmioty publiczne korespondencji na adres do doręczeń, który podlegał wykreśleniu**. Natomiast dane zawarte w BAE w ramach wpisu podlegającego wykreśleniu adresu w większości pozostają dostępne w usłudze wyszukiwania przez okres 6 miesięcy od daty wykreślenia z oznaczeniem ich nieaktualnego statusu, a usuwane dopiero po upływie 12 miesięcy (por. art. 33 ust. 4 u.d.e.). Jedynym podmiotem uprawnionym do wykreślenia wpisu z BAE jest **minister właściwy do spraw informatyzacji**.

2. Określone w ust. 1 przesłanki wykreślenia adresu do doręczeń elektronicznych z BAE w drodze decyzji mają charakter zamknięty. Ich wystąpienie **obligatoryjnie** wiąże się z koniecznością wydania przedmiotowej **decyzji o wykreśleniu adresu z BAE**.

Po pierwsze, wykreślenie adresu decyzją następuje w przypadku **likwidacji podmiotu niepublicznego niewpisanego do KRS albo CEIDG**. Odnosi się to ze względu na użycie terminu „likwidacja" do takich podmiotów niepublicznych, które nie są osobami fizycznymi. Jednocześnie nie mogą to być podmioty wpisane nie tylko do CEIDG (osoby fizyczne samodzielnie lub w formie spółki cywilnej prowadzące działalność gospodarczą), lecz także do KRS (przede wszystkim do rejestru przedsiębiorców). Obejmuje zatem jedynie ustanie bytu prawnego, działalności, takich jednostek organizacyjnych niebędących podmiotami publiczny-

mi, które jednocześnie nie są wpisane do KRS i następuje w następstwie powzięcia przez ministra właściwego do spraw informatyzacji wiadomości o likwidacji takiego podmiotu, a następnie potwierdzenia tego faktu w toku postępowania w przedmiocie wykreślenia adresu do doręczeń z BAE.

Po drugie, podstawą wykreślenia adresu z BAE jest jego **wpisanie niezgodnie z przepisami prawa**. Przesłanka ta ma charakter niedookreślony, wymaga zatem konkretyzacji *ad casum*. Niezgodność z przepisami prawa wiąże się z koniecznością ustalenia konkretnego przepisu prawnego naruszonego w następstwie dokonania wpisu adresu do doręczeń do BAE. Takim przepisem może być w szczególności art. 15 ust. 4 i 5 u.d.e. (także w związku z art. 29 ust. 6). Niezgodność z prawem może więc przykładowo dotyczyć wpisania adresu do doręczeń elektronicznych do BAE, mimo zaistnienia okoliczności wymagających pozostawienia wniosku o wpis bez rozpoznania, w tym np. nieprawidłowości danych zawartych we wniosku o wpis, który to brak nie został usunięty w terminie określonym w wezwaniu, bądź który nie został zauważony przez ministra właściwego do spraw informatyzacji i nie skutkował takim wezwaniem, nie podlega też sprostowaniu. Decyzja o wykreśleniu adresu z BAE na tej podstawie może być podjęta dopiero w następstwie potwierdzenia w postępowaniu wyjaśniającym niezgodności wpisu z przepisami prawa.

Po trzecie, wykreślenie wpisu w BAE następuje w przypadku **zakończenia przez kwalifikowanego dostawcę usług zaufania świadczenia kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego dla podmiotu niepublicznego**, którego adres do doręczeń elektronicznych został wpisany do BAE. Niejasne jest, czy warunek wydania decyzji należy wiązać z każdym przypadkiem zakończenia świadczenia takiej usługi przez kwalifikowanego dostawcę usług zaufania, czy tylko z sytuacją, w której zaprzestanie świadczenia kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego nie jest powiązane ze zmianą dostawcy. Zgodnie z art. 24 ust. 3 u.d.e. podmiot niepubliczny posiadający adres do doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejes-

trowanego doręczenia elektronicznego może bowiem zmienić kwalifikowanego dostawcę usług zaufania świadczącego kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego na innego kwalifikowanego dostawcę usług zaufania świadczącego taką usługę lub na operatora wyznaczonego, zachowując dotychczasowy adres do doręczeń elektronicznych. Jednocześnie, biorąc pod uwagę tryby wpisu (w tym zmiany wpisu) adresu do doręczeń powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego określone w art. 28 u.d.e., a zwłaszcza automatycznie po otrzymaniu danych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego kwalifikowanego dostawcy usług zaufania, wydaje się, iż wymóg wydania decyzji o wykreśleniu adresu z rejestru powinien dotyczyć jedynie sytuacji **zaprzestania świadczenia kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, bez zmiany dostawcy tej usługi**. W przypadku zmiany dostawcy nie ma bowiem potrzeby wykreślania całego wpisu w BAE dotyczącego określonego podmiotu niepublicznego, lecz istotna jest przede wszystkim zmiana oznaczenia dostawcy kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego (zwłaszcza w przypadku zachowania dotychczasowego adresu do doręczeń). Kwalifikowany dostawca usług zaufania jest zobowiązany poinformować ministra właściwego do spraw informatyzacji o dniu zakończenia świadczenia kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego dla każdego z podmiotów w terminie 24 godzin od zdarzenia (por. art. 37 u.d.e.).

Po czwarte, **wykreślenie adresu do doręczeń z BAE jest następstwem otrzymania wniosku w tym przedmiocie od uprawnionego podmiotu**. Wniosek taki jest **wiążący** dla ministra właściwego do spraw informatyzacji. Jego skuteczne złożenie wymaga wydania decyzji o wykreśleniu adresu do doręczeń z BAE. Podmiotami upoważnionymi do złożenia wniosku w tym przedmiocie są:

– **dziekan okręgowej izby radców prawnych** (w przypadku adresu do doręczeń elektronicznych wykorzystywanego w ramach wykonywania zawodu radcy prawnego);

– **dziekan okręgowej rady adwokackiej** (w przypadku adresu do doręczeń elektronicznych wykorzystywanego w ramach wykonywania zawodu adwokata);
– **Krajowa Rada Rzeczników Patentowych** (w przypadku adresu do doręczeń elektronicznych wykorzystywanego w ramach wykonywania zawodu rzecznika patentowego);
– **Krajowa Rada Doradców Podatkowych** (w przypadku adresu do doręczeń elektronicznych wykorzystywanego w ramach wykonywania zawodu doradcy podatkowego);
– **Minister Sprawiedliwości** (w przypadku adresu do doręczeń elektronicznych wykorzystywanego w ramach wykonywania zawodu notariusza, wykonywania zawodu doradcy restrukturyzacyjnego oraz pełnienia służby na stanowisku komornika sądowego);
– **Prezes Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej** (w przypadku adresu do doręczeń elektronicznych wykorzystywanego w ramach wykonywania czynności służbowych przez radcę Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej);
– **podmiot niepubliczny** korzystający z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

W odniesieniu do wymienionych podmiotów profesjonalnych, dla których wpis adresu doręczeń do BAE powiązanego z wykonywaniem czynności zawodowych bądź służbowych jest obligatoryjny, wniosek o wykreślenie tego adresu z BAE składany jest odpowiednio przez właściwy organ samorządu zawodowego, Ministra Sprawiedliwości bądź Prezesa Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. Wniosek ten powinien być wyłącznie rezultatem zaistnienia okoliczności, z którymi przepisy szczególne wiążą **zaprzestanie wykonywania zawodu bądź czynności służbowych** (np. w następstwie zawieszenia prawa do wykonywania zawodu, zawieszenia w czynnościach zawodowych, zawieszenia w czynnościach służbowych, zawieszenia stosunku pracy lub zawieszenia praw wynikających z licencji). Pod względem przedmiotowym powinien dotyczyć jedynie adresu do doręczeń na potrzeby prowadzenia działalności gospodarczej, wykonywania zawodu albo wykonywania

czynności służbowych, nie zaś adresu do doręczeń elektronicznych tej osoby wpisanego do BAE, niezwiązanego z prowadzeniem działalności gospodarczej, wykonywaniem zawodu albo wykonywaniem czynności służbowych (por. art. 32 ust. 2 u.d.e.).

O wykreślenie adresu do doręczeń z BAE może wystąpić również **podmiot niepubliczny korzystający uprzednio z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego**, dla której adres do doręczeń był wpisany do BAE. Przesłanka ta nie powinna jednak obejmować sytuacji, gdy wniosek byłby następstwem wykreślenia podmiotu niepublicznego z KRS bądź CEIDG, gdyż jest to okoliczność powodująca wykreślenie adresu z urzędu, na podstawie art. 35 ust. 4 pkt 4 i 5 u.d.e. W związku z powyższym tego typu wniosek powinien być skutecznie zgłaszany jedynie w odniesieniu do podmiotów niepublicznych, niepodlegających wpisowi do KRS ani CEIDG. Istotą omawianej podstawy wydania decyzji w przedmiocie wykreślenia adresu do doręczeń z BAE powinna być wola podmiotu, którego to dotyczy, co do zaprzestania korzystania z adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną bądź z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego dla doręczania korespondencji podmiotów publicznych, nie zaś jedynie zmiana dostawcy usług zaufania bądź rezygnacja z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego na rzecz kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego (por. art. 23 u.d.e.). Chodzi zatem o możliwość rezygnacji przez te podmioty, które nie są zobligowane do posiadania adresu do doręczeń wpisanego do BAE. Zgodnie z ust. 6 komentowanego przepisu przedmiotowy wniosek podmiotu niepublicznego korzystającego z kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego o wykreślenie adresu do doręczeń elektronicznych z BAE może zostać złożony za pośrednictwem systemu teleinformatycznego kwalifikowanego dostawcy usług zaufania. Przepis art. 30 ust. 1 pkt 1 stosuje się odpowiednio.

3. Omówione powyżej przesłanki są podstawą do podjęcia **decyzji administracyjnej o wykreśleniu adresu do doręczeń elektronicznych**

z BAE. Przyjęcie dla rozstrzygnięcia formy decyzji oznacza, iż do postępowania w tym przedmiocie w zakresie nieuregulowanym w ustawie o doręczeniach elektronicznych stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, mieści się ono bowiem także w zakresie stosowania tej ustawy wyznaczonym jej przepisami (por. art. 1–4 k.p.a.). Postępowanie to jest wszczynane **z urzędu** w odniesieniu do przesłanek określonych w art. 35 ust. 1 pkt 1–3, w tym w następstwie **żądania uprawnionego podmiotu** względem okoliczności wskazanych w art. 35 ust. 1 pkt 4 lit. a–f, natomiast na żądanie posiadacza adresu na podstawie art. 35 ust. 1 pkt 4 lit. g u.d.e. Ustawodawca nie przewidział wprost innego niż decyzja o wykreśleniu adresu do doręczeń z BAE rozstrzygnięcia tego postępowania. W przypadku jednak niepotwierdzenia w postępowaniu wyjaśniającym zaistnienia okoliczności określonych w ust. 1 pkt 1–3 komentowanego przepisu, bądź w przypadku wycofania wniosku, o którym mowa w ust. 1 pkt 4, brak jest podstaw do podjęcia decyzji o wykreśleniu adresu do doręczeń z BAE. W takim przypadku postępowanie powinno zakończyć się w odpowiedniej formie prawnej. Postuluję w tym zakresie wydawanie **decyzji o umorzeniu postępowania** poprzez odpowiednie zastosowanie art. 105 k.p.a.

Decyzja administracyjna o wykreśleniu adresu do doręczeń elektronicznych z BAE podlega **natychmiastowemu wykonaniu**. Wykonalność postrzegana jest jako właściwość, którą można i należy przypisywać nie tylko aktom nadającym się do egzekucji, ale także aktom, które nie wymagają tak rozumianego wykonania, lecz wiążą się ze sferą ich zdolności do wywołania skutków prawnych, a więc z ich mocą prawną czy też prawną skutecznością[200]. W tym przypadku jest to natychmiastowe wykonanie z mocy ustawy, o którym mowa m.in. w art. 130 § 3 k.p.a. Jest ono realizowanie poprzez **dokonanie czynności materialno-technicznej polegającej na oznaczeniu wykreślenia adresu do doręczeń elektronicznych w BAE w sposób zgodny z art. 33 ust. 4 u.d.e.**, tj. poprzez oznaczenie danych, o których mowa w art. 26 pkt 1 lit. a–i, pkt 2 lit. a–o

[200] Por. A. Krawczyk, *Wykonalność aktu i czynności organu administracji publicznej,* LEX 2013, Zakończenie.

i pkt 3 lit. a–d oraz f–k jako nieaktualnych, przy zachowaniu możliwości ich wyszukiwania przez okres 6 miesięcy oraz ich usunięciu po upływie 12 miesięcy od wykreślenia danych. Decyzja ta ma charakter **konstytutywny,** wywołując skutki prawne w postaci zaprzestania doręczania korespondencji podmiotów publicznych na adres do doręczeń wpisany uprzednio w BAE na rzecz doręczania jej co do zasady na adres do doręczeń elektronicznych, z którego podmiot niepubliczny nadał korespondencję bądź za pośrednictwem publicznej usługi hybrydowej (por. art. 4 i 5 u.d.e.).

Od decyzji o wykreśleniu adresu do doręczeń elektronicznych z BAE podmiot, którego adres wykreślono, może wnieść **wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy** przez ministra właściwego do spraw informatyzacji na ogólnych zasadach określonych m.in. w art. 127 § 3 w zw. z art. 5 § 2 pkt 4 k.p.a. Środek ten ma charakter fakultatywny przed wniesieniem **skargi do sądu administracyjnego** na przedmiotową decyzję.

4. Decyzja o wykreśleniu adresu do doręczeń elektronicznych z BAE powinna być **doręczona** stronom postępowania (podmiotowi, którego adres do doręczeń podlega wykreśleniu, a w przypadku wniosku podmiotów, o których mowa w art. 35 ust. 1 pkt 4 lit. a–f u.d.e. także wnioskodawcy) – por. art. 109 k.p.a. Jej odzwierciedleniem jest również dokonanie odpowiedniej adnotacji w BAE, widocznej przy wyszukiwaniu danych dotyczących danego podmiotu.

Zgodnie z art. 110 § 1 k.p.a. organ administracji, który wydał decyzję, jest nią związany od chwili jej doręczenia lub ogłoszenia, o ile kodeks nie stanowi inaczej. W omawianym przypadku, wobec ścisłego powiązania wydania decyzji ze stosownym wpisem do BAE, w tym oznaczeniu daty wykreślenia adresu do doręczeń w BAE (por. art. 26 u.d.e.), uznać należy, iż minister właściwy do spraw informatyzacji jest związany decyzją o wykreśleniu adresu do doręczeń z BAE od chwili dokonania adnotacji w tym przedmiocie w BAE, niezależnie od ewentualnie późniejszej daty doręczenia decyzji stronom. W takim przypadku wydaje się, iż doręczenie decyzji o wykreśleniu nie powinno nastąpić na adres do doręczeń

podlegający wykreśleniu, lecz zgodnie z ogólnymi zasadami określonymi w art. 4 i 5 u.d.e. oraz art. 39 k.p.a.

Jedynie w przypadku braku następcy prawnego podmiotu wpisanego do BAE decyzję administracyjną wydaną w przypadkach, o których mowa w ust. 1 pkt 1, tj. likwidacji podmiotu niepublicznego niewpisanego do KRS albo CEIDG, **pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia**, czyli przyjmując fikcję prawną.

5. W ust. 4 komentowanego przepisu zawarto enumerację przesłanek drugiego trybu wykreślenia adresu do doręczeń z BAE – polegającego na wykreśleniu go **z urzędu** przez ministra właściwego do spraw informatyzacji w ramach czynności materialno-technicznej, której nie towarzyszy wydanie decyzji administracyjnej. Przesłanki te mają charakter definitywny, podmiotowy. Ich ziszczenie się ze swej istoty czyni niemożliwym doręczenie korespondencji podmiotów publicznych ze skutkiem prawnym za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, a niekiedy i w jakiejkolwiek innej postaci. W istocie zatem nie chodzi o działanie ministra właściwego do spraw informatyzacji z urzędu, lecz o skutek prawny zaistniały **z mocy prawa**, którego odzwierciedleniem staje się czynność materialno-techniczna o **charakterze deklaratoryjnym** polegająca na dokonaniu właściwej adnotacji w BAE. Wykreślenie adresu z BAE w tym trybie powiązane jest zasadniczo z przekazaniem danych z rejestrów publicznych powiązanych z tą bazą.

Pierwszą przesłanką tego typu jest **zgon osoby fizycznej**, której adres elektroniczny powiązany z publiczną bądź kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego był wpisany obligatoryjnie bądź fakultatywnie do BAE. W przypadku gdy w rejestrze PESEL odnotowany został zgon takiej osoby fizycznej, informacja w tym zakresie jest automatycznie przekazywana do BAE, stosownie do treści art. 27 ust. 2 u.d.e. Wyjątek określono w ust. 5 komentowanego przepisu. Do wykreślenia adresu do doręczeń z BAE nie dojdzie w przypadku zgonu osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG, dla którego powołano

zarządcę sukcesyjnego w trybie art. 9 ust. 1 ustawy z 5.07.2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw[201], co zapewnia ciągłość prowadzenia działalności gospodarczej. Przedsiębiorca może powołać zarządcę sukcesyjnego w ten sposób, że: 1) wskaże określoną osobę do pełnienia funkcji zarządcy sukcesyjnego albo 2) zastrzeże, że z chwilą jego śmierci wskazany prokurent stanie się zarządcą sukcesyjnym. Powołanie zarządcy sukcesyjnego przez przedsiębiorcę oraz wyrażenie zgody osoby powołanej na zarządcę sukcesyjnego na pełnienie tej funkcji wymagają przy tym zachowania formy pisemnej pod rygorem nieważności. Na zarządcę sukcesyjnego może być powołana osoba fizyczna, która ma pełną zdolność do czynności prawnych, z zastrzeżeniem ograniczeń co do karalności określonych w art. 8 ust. 2 u.z.s.

Po drugie, wykreślenie adresu do doręczeń z BAE jest następstwem **likwidacji adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego.** Zmiana kwalifikowanego dostawcy usług zaufania (bądź zmiana na operatora wyznaczonego) dla danego podmiotu niepublicznego nie musi wiązać się z likwidacją adresu do doręczeń zapewnianego w ramach świadczenia kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego przez poprzedniego dostawcę (zob. art. 24 ust. 3 u.d.e.), lecz adres ten może być wykorzystywany do świadczenia następnie tej usługi przez innego dostawcę (ewentualnie publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego przez operatora wyznaczonego). Jeżeli jednak skutek w postaci likwidacji adresu następuje (np. wskutek zaprzestania z korzystania z usługi jednego z dostawców i braku jego zmiany na innego przez podmiot niepubliczny), poprzez system teleinformatyczny dostawcy usług zaufania powinna być przekazana automatycznie informacja o likwidacji adresu do doręczeń, co spowoduje zawarcie odpowiedniej adnotacji w BAE (por. art. 37 u.d.e.).

[201] Dz.U. z 2021 r. poz. 170.

Po trzecie, przesłanką wykreślenia adresu do doręczeń z BAE jest **zniesienie albo likwidacja podmiotu publicznego**, zdefiniowanego w art. 2 pkt 6 u.d.e. Utrata bytu prawnego przez taki podmiot czyni bezprzedmiotowym doręczanie pism na przyporządkowany mu adres do doręczeń, stąd konieczność oznaczenia wykreślenia danych z BAE. W przypadku przekształcenia podmiotu publicznego, które nie wiąże się z zakończeniem jego funkcjonowania, lecz z ciągłością powierzonych zadań i kompetencji, dane wpisane w BAE powinny być odpowiednio zmienione, bez jednak wykreślenia adresu do doręczeń, o którym mowa w komentowanym przepisie, chyba że dla przekształconego podmiotu przewidziano utworzenie nowego adresu do doręczeń.

Po czwarte, wykreślenie adresu do doręczeń z BAE następuje w przypadku **wykreślenia podmiotu publicznego bądź niepublicznego z KRS**. Zakończenie bytu prawnego podmiotu wpisanego do KRS skutkuje wykreśleniem adresu do doręczeń z BAE (z oznaczeniem i dostępnością danych na zasadach określonych w art. 33 ust. 4 u.d.e.). Informacja o wykreśleniu podmiotu z KRS powinna być przekazywana ministrowi właściwemu do spraw informatyzacji za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 3a ust. 1 u.KRS, po dokonaniu wpisu o wykreśleniu podmiotu z KRS. Zgodnie ze zmodyfikowanym przez art. 83 u.d.e. art. 20 ust. 1c u.KRS po dokonaniu wpisu podmiotu do KRS, zmiany jego danych lub wykreślenia podmiotu z KRS, z wyłączeniem rejestru dłużników niewypłacalnych, dane objęte treścią wpisu są przekazywane za pośrednictwem systemu teleinformatycznego m.in. do: ministra właściwego do spraw informatyzacji w celu dokonania wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do BAE lub dokonania aktualizacji danych (co obejmuje również wykreślenie danych).

Po piąte, wykreślenie adresu do doręczeń z BAE jest rezultatem **wykreślenia podmiotu niepublicznego z CEIDG, ewentualnie złożenia wniosku o wpis do CEIDG z informacją o niepodjęciu działalności gospodarczej.** Zgodnie z dodanym przez art. 141 u.d.e. art. 35a u.CEIDG, minister właściwy do spraw gospodarki jest obowiązany do przekazania drogą elektroniczną ministrowi właściwemu do spraw in-

formatyzacji, nie później niż w dniu roboczym następującym po dniu otrzymania, informacji o wykreśleniu przedsiębiorcy z CEIDG lub prostowaniu wpisu w CEIDG przedsiębiorcy, którego wpis dotyczy. Dla zapewnienia spójności regulacji powinno to obejmować również sytuację złożenia wniosku o wpis do CEIDG z informacją o niepodjęciu działalności gospodarczej. Regulacja w tym przedmiocie nieco odbiega analogicznej przedmiotowo dotyczącej KRS, lecz jej istota jest tożsama. Założeniem powinna być bowiem interoperacyjność KRS i CEIDG oraz BAE zapewniająca w jak największym zakresie automatyczne przekazywanie danych między rejestrami publicznymi (por. także art. 12 ust. 4 u.CEIDG).

Szóstą przesłanką wykreślenia adresu do doręczeń z BAE jest **likwidacja kwalifikowanego dostawcy usług zaufania, pod warunkiem braku kontynuacji świadczenia kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego przez innego kwalifikowanego dostawcę usług zaufania.** W przypadku zmiany dostawcy usług zaufania możliwe jest bowiem zachowanie uprzedniego adresu do doręczeń (por. art. 24 ust. 3 i 4 u.d.e.). Dopiero zatem w sytuacji likwidacji dotychczasowego dostawcy usług zaufania, gdy świadczona uprzednio przez niego usługa kwalifikowanego rejestrowanego doręczenia elektronicznego nie zostanie (zgodnie z wolą podmiotu, którego dotyczy) przejęta do dalszego wykonywania przez innego dostawcę usług zaufania, następuje wykreślenie dotychczasowego adresu do doręczeń z BAE. Omawiana przesłanka stanowi kwalifikowaną postać zakończenia świadczenia usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego (o której mowa w art. 35 ust. 1 pkt 3 u.d.e.). W przypadku likwidacji dostawcy usług zaufania bez kontynuacji świadczenia tej usługi wykreślenie danych z BAE nie następuje jednak w formie decyzji. Informacja o dacie likwidacji kwalifikowanego dostawcy usług zaufania jest uzyskiwana z prowadzonego w formie elektronicznej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji rejestru dostawców usług zaufania, o którym mowa w art. 3 u.z.i.e.

Po siódme, podstawą wykreślenia adresu z BAE jest **nieprzedłużenie wpisu adresu do doręczeń elektronicznych** do tego rejestru zgodnie

z art. 34 ust. 2–4 u.d.e. Okoliczność ta dotyczy wpisów, które zostały dokonane na okres 3-letni. W celu ich przedłużenia konieczne jest złożenie wniosku przez posiadacza adresu do doręczeń wpisanego do BAE – oświadczenia wyrażającego wolę przedłużenia wpisu. Upływ terminu, na jaki adres do doręczeń został wpisany do BAE, skutkuje wykreśleniem go z rejestru w przypadku niezłożenia wskazanego oświadczenia przed jego upływem.

6. Zgodnie z ust. 7 komentowanego przepisu do czynności wykreślenia z urzędu adresu do doręczeń elektronicznych z BAE przez ministra właściwego do spraw informatyzacji w przypadkach określonych w ust. 4 **nie stosuje się przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego**. Regulacja w tym przedmiocie jest zbędna. Okoliczności będące podstawą wykreślenia z rejestru wskazane w ust. 4 wywołują **skutki z mocy prawa** (czyniąc bezprzedmiotowym doręczenie m.in. na adres do doręczeń podmiotu, który zakończył byt prawny, bądź na adres, którego wpis do BAE stracił aktualność na skutek upływu terminu na jaki został dokonany). Gdyby ustawodawca przewidział wprost rozstrzyganie w takich przypadkach w ramach decyzji administracyjnej o wykreśleniu adresu do doręczeń elektronicznych z BAE (wydawanej w postępowaniu jurysdykcyjnym, o którym mowa w art. 1 pkt 1 i 2 k.p.a.), miałaby ona jedynie charakter deklaratoryjny, takiej formy zaś nie wybrano. Wykreślenie danych w tym trybie przyjmuje zatem postać czynności materialno-technicznej polegającej na odpowiednim oznaczeniu danych w BAE jako nieaktualnych, a po upływie 12 miesięcy od zaistnienia przesłanki wykreślenia – ich usunięciu z BAE (stosownie do art. 33 ust. 4 u.d.e.). Odpowiada to doktrynalnej koncepcji, zgodnie z którą postępowanie jurysdykcyjne z wydaniem decyzji administracyjnej jest tylko jednym ze sposobów dochodzenia do konkretyzacji sytuacji prawnej jednostki alternatywnym względem np. czynności materialno-technicznej[202].

[202] Por. B. Adamiak [w:] *System Prawa Administracyjnego*, red. R. Hauser, A. Wróbel, Z. Niewiadomski, t. 9, *Prawo procesowe administracyjne,* Warszawa 2017, s. 5.

Od czynności wykreślenia adresu do doręczeń z BAE nie przysługują zatem środki odwoławcze właściwe decyzji administracyjnej. Nie wyklucza to natomiast możliwości zaskarżenia czynności wykreślenia adresu do doręczeń z BAE ze względu na jego bezpodstawność do sądu administracyjnego jako innej czynności z zakresu administracji publicznej dotyczącej uprawnień lub obowiązków wynikających z przepisów prawa stosownie do treści art. 3 § 2 pkt 4 p.p.s.a. Kontroli sądowej podlega również bezczynność (lub przewlekłość postępowania) w przedmiocie niepodjęcia takiej czynności pomimo zaistnienia ustawowej przesłanki wykreślenia adresu do doręczeń z BAE na podstawie art. 3 § 2 pkt 8 p.p.s.a.

Art. 36. [Ponowny wpis adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych]

1. Ponowny wpis adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych dla podmiotu niepublicznego może nastąpić nie wcześniej niż po upływie 60 dni od dnia wykreślenia, na jego wniosek, adresu do doręczeń elektronicznych z bazy adresów elektronicznych.
2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do podmiotów, o których mowa w art. 9 ust. 1.

1. Przepis reguluje kwestię **ponownego wpisu do BAE adresu do doręczeń**, który został wykreślony z tego rejestru na wniosek podmiotu niepublicznego. Na podstawie art. 35 ust. 1 pkt 4 lit. g u.d.e. minister właściwy do spraw informatyzacji wykreśla adres do doręczeń z BAE w drodze decyzji administracyjnej w następstwie wniosku podmiotu niepublicznego korzystającego z publicznej bądź kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego. W przypadku zmiany woli tego podmiotu co do korzystania z adresu do doręczeń istnieje możliwość ponownego wpisu do BAE dla tego podmiotu niepublicznego. Może być to, stosownie do sytuacji, poprzedni bądź nowy adres do doręczeń elektronicznych. Biorąc pod uwagę autonomię jednostek, ponowny wpis wymaga złożenia wniosku w tym przedmiocie do ministra

właściwego do spraw informatyzacji, nie jest zaś dokonywany z urzędu. Przyjmuje postać **czynności materialno-technicznej.**

Ustawodawca przewidział w takiej sytuacji 60-dniowy okres karencji. Ponowny wpis jest bowiem możliwy dopiero po upływie tego okresu liczonego od dnia wykreślenia, czyli od daty wskazanej w BAE związanej z wydaniem decyzji o wykreśleniu adresu do doręczeń z BAE (por. art. 26 pkt 2 lit. o i pkt 3 lit. k u.d.e.). Mimo złożenia ewentualnego wniosku o ponowny wpis przed upływem 60 dni od daty wykreślenia adresu do doręczeń z BAE, wpis ten będzie mógł być dokonany dopiero po upływie tego terminu. Aż do czasu ponownego wpisu adresu w BAE dane podmiotu, którego adres został wykreślony z rejestru, oznaczane są w BAE jako nieaktualne, stosownie do treści art. 33 ust. 4 u.d.e. Przy ponownym wpisie w BAE powinna zostać odnotowana jego data wraz z likwidacją oznaczenia nieaktualności danych.

2. Omawianej regulacji nie stosuje się do podmiotów, o których mowa w art. 9 ust. 1 u.d.e., tj. podmiotów profesjonalnych, względem których ustawodawca nałożył obowiązek korzystania z adresu do doręczeń powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego bądź z wpisanego do BAE adresu do doręczeń powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Podmioty te mogą co prawda zrezygnować z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego (i powiązanej z nią skrzynki doręczeń) pod warunkiem jednak zapewnienia możliwości doręczania korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego wpisany do BAE (por. art. 23 ust. 2 u.d.e.). Osoby pełniące wskazane zawody prawnicze, przedsiębiorcy wpisani do CEIDG bądź KRS nie mogą zatem skutecznie wnioskować o wykreślenie adresu do doręczeń z BAE (a tym bardziej o ponowny jego wpis), a jedynie o modyfikację danych w rejestrze związanych z rezygnacją z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego na rzecz usługi kwalifikowanej bądź zmiany kwalifikowanego dostawcy usług zaufania. Ograniczenia te powinny jednak dotyczyć jedynie adresu do doręczeń ustanowionego dla prowadzenia działalno-

ści gospodarczej, wykonywania czynności zawodowych bądź służbowych.

Art. 37. [Obowiązki informacyjne kwalifikowanego dostawcy usług zaufania świadczącego kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego]

1. Kwalifikowany dostawca usług zaufania świadczący kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego dla podmiotów, których adresy do doręczeń elektronicznych są wpisane do bazy adresów elektronicznych, informuje ministra właściwego do spraw informatyzacji o:

1) każdej wiadomej mu zmianie danych dotyczących tych podmiotów, przetwarzanych w bazie adresów elektronicznych;

2) dniu zakończenia świadczenia kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego dla każdego z tych podmiotów – w terminie 24 godzin od zdarzenia.

2. Minister właściwy do spraw informatyzacji udostępnia usługę sieciową umożliwiającą przekazanie informacji przez kwalifikowanego dostawcę usług zaufania za pomocą bezpośredniej wymiany danych między systemem kwalifikowanego dostawcy usług zaufania a bazą adresów elektronicznych.

3. Minister właściwy do spraw informatyzacji przekazuje niezwłocznie kwalifikowanemu dostawcy usług zaufania świadczącemu kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego informację w przedmiocie adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do bazy adresów elektronicznych, którego dostawcą jest kwalifikowany dostawca usług zaufania świadczący kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

1. Komentowany przepis ma charakter dopełniający rozproszone w innych przepisach rozdziału 3 u.d.e. regulacje związane z **wymianą informacji pomiędzy kwalifikowanymi dostawcami usług zaufania a ministrem właściwym do spraw informatyzacji w odniesieniu do danych podlegających wpisowi do BAE i ich aktualizacji** (por. np. art. 28 pkt 2 lit. a,

art. 30 ust. 1 pkt 1, art. 30 ust. 2 u.d.e.). Artykuł 37 ust. 1 u.d.e. ustanawia na tym tle *expressis verbis* obowiązek informacyjny kwalifikowanego dostawcy usług zaufania świadczącego kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego dla podmiotów, których adresy do doręczeń elektronicznych są wpisane do BAE. Wymóg ten jest zatem powiązany nie tylko z wpisem danego podmiotu do rejestru dostawców usług zaufania, o którym mowa w art. 3 u.z.i.e., lecz także ze świadczeniem przez taki podmiot kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego powiązanej z wpisaniem adresu do doręczeń podmiotu niepublicznego, korzystającego z tej usługi, do BAE. W tych okolicznościach kwalifikowany dostawca usług zaufania zobowiązany jest informować ministra właściwego do spraw informatyzacji, po pierwsze, **o każdej wiadomej mu zmianie danych dotyczących podmiotów, na rzecz których świadczy kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego**, przetwarzanych w BAE. Chodzi więc o dane określone w art. 26 pkt 2 i 3 u.d.e. Nie wskazano terminu, w którym należy dokonać tego obowiązku, powinno to jednak nastąpić niezwłocznie po uzyskaniu przez dostawcę usług zaufania informacji o zmianie danych podmiotu niepublicznego. Po drugie, wymóg powyższy obejmuje **wskazanie dnia zakończenia świadczenia kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego dla każdego z tych podmiotów** – w terminie 24 godzin od zdarzenia.

2. Przekazanie powyższych danych powinno odbywać się poprzez **usługę sieciową** zapewnianą przez ministra właściwego do spraw informatyzacji. Powinna ona umożliwiać przekazanie informacji przez kwalifikowanego dostawcę usług zaufania za pomocą bezpośredniej wymiany danych między systemem kwalifikowanego dostawcy usług zaufania a BAE.

3. Wymiana informacji między systemami teleinformatycznymi obsługiwanymi przez ministra właściwego do spraw informatyzacji i dostawcami usług zaufania świadczącymi kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego ma charakter dwukierunkowy. Zgodnie z ust. 3 komentowanego przepisu minister przekazuje niezwłocznie

kwalifikowanemu dostawcy usług zaufania świadczącemu kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego informację w przedmiocie **adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE, którego dostawcą jest ten podmiot**. W ten sposób dostawca uzyskuje informację w wpisie adresu do doręczeń powiązanego ze świadczoną przez niego kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

ROZDZIAŁ 4

Świadczenie usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej

Wstęp

1. W rozdziale 4 ustawodawca opisał podstawowe zasady i kryteria świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej. Adresatem większości z 17 artykułów jest operator wyznaczony, którym w okresie przejściowym będzie Poczta Polska S.A. Ustawodawca, zobowiązując operatora wyznaczonego do świadczenia usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej, wskazał sposób świadczenia usługi, opierając ją na standardzie określonym przez Ministra Cyfryzacji na podstawie art. 26a ustawy z 5.09.2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elek-

tronicznej[203]. W związku z tym, że Poczta Polska uzyskała na mocy przepisów ustawy *de facto* pozycję monopolisty w zakresie świadczenia dla podmiotów publicznych usług rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej, ustawodawca wprowadził kilka procedur ostrożnościowych, w ramach których operator wyznaczony ma obowiązek przedkładania do Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej cennika i regulaminu świadczenia usług. Dokumenty te podlegają ocenie prawnej i w razie stwierdzenia uchybień mogą być unieważnione. W przedmiotowym rozdziale uregulowano również problematykę skutków prawnych doręczenia elektronicznego, w tym w szczególności moment doręczenia korespondencji przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

2. Regulując zagadnienie publicznej usługi hybrydowej, ustawodawca dostrzegł problematykę osób wykluczonych i osób, które z rozmaitych przyczyn (m.in. społecznych, ekonomicznych, kulturowych) obawiać się będą korzystania z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego. W ramach przygotowywania systemu elektronicznych doręczeń przyjęto założenie, że podmioty publiczne będą miały obowiązek korzystania z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, zaś obywatelom pozostawiono swobodę w korzystaniu z niej, wskazując jednak na komfort używania elektronicznych doręczeń. Formą promocji elektronicznych doręczeń są zachęty ekonomiczne w postaci zwolnienia z opłat za przekazywanie korespondencji pomiędzy podmiotami publicznymi oraz korespondencji od podmiotu niepublicznego do podmiotu publicznego.

[203] Zob. https://mc.bip.gov.pl/ogloszenia/standard-publicznej-uslugi-rejestrowanego-doreczenia-elektronicznego-swiadczonej-przez-operatora-wyznaczonego-i-kwalifikowanych-dostawcow-uslug.html (dostęp: 27.05.2021 r.).

Art. 38. [Obowiązek świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego przez operatora wyznaczonego; standardy świadczenia]

1. Do świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego jest obowiązany operator wyznaczony.

2. Publiczna usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego jest świadczona:

1) **zgodnie ze standardem, o którym mowa w art. 26a ustawy z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej;**
2) **po przystępnych cenach.**

3. Operator wyznaczony, świadcząc publiczną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego, zapewnia:

1) **identyfikację nadawcy przed wysłaniem danych;**
2) **identyfikację adresata przed dostarczeniem danych;**
3) **zabezpieczenie wysłania i otrzymania danych zaawansowaną pieczęcią elektroniczną w sposób wykluczający możliwość niewykrywalnej zmiany danych;**
4) **wskazanie nadawcy i adresatowi każdej zmiany danych niezbędnej do celów wysłania lub otrzymania danych;**
5) **wskazanie, za pomocą kwalifikowanego elektronicznego znacznika czasu, daty i czasu wysłania, otrzymania i wszelkiej zmiany danych.**

4. Operator wyznaczony uzyskuje dla świadczonej publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego wpis do rejestru dostawców usług zaufania, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej.

5. Operator wyznaczony udostępnia podmiotom publicznym oraz podmiotom niepublicznym korzystającym z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego skrzynki doręczeń, w tym:

1) **zapewnia gwarantowaną dostępność skrzynki doręczeń;**
2) **zapewnia gwarantowaną pojemność skrzynek doręczeń dla podmiotów publicznych i podmiotów niepublicznych z po-**

działem na korespondencję prowadzoną z podmiotami publicznymi i podmiotami niepublicznymi;

3) przechowuje wysłane i odebrane dane w ramach gwarantowanej pojemności skrzynki doręczeń.

6. Minister właściwy do spraw informatyzacji określi, w drodze rozporządzenia, gwarantowaną dostępność oraz gwarantowaną pojemność skrzynek doręczeń dla podmiotów publicznych oraz podmiotów niepublicznych, uwzględniając charakter podmiotów publicznych korzystających ze skrzynki doręczeń, w tym wykorzystywanie przez te podmioty reguł przekazywania korespondencji do innych systemów teleinformatycznych w sposób automatyczny, mając na celu zachowanie niezbędnej ciągłości świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

7. Operator wyznaczony, świadcząc publiczną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego, zapewnia system teleinformatyczny, w którym udostępniane są skrzynki doręczeń, spełniający wymagania określone w przepisach wydanych na podstawie art. 18 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne.

1. W art. 38 komentowanej ustawy wskazany jest **obowiązek operatora wyznaczonego do świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego**. Obowiązek ten, zgodnie z art. 3 pkt 13 pr. poczt., ciąży na operatorze pocztowym obowiązanym do świadczenia usługi powszechnej. Użyte przez ustawodawcę określenie „obowiązany" powoduje, że operator pocztowy usługi tej nie może traktować jako usługi dodatkowej możliwej do świadczenia, ale jako **czynności nakazanej przez prawo**. Usługa musi być zatem świadczona przez operatora wyznaczonego. Nie może on jej delegować na inny podmiot zewnętrzny niebędący pod jego kontrolą. Usługę wykonywać mogą oddziały operatora wyznaczonego, w tym jego placówki terenowe.

W okresie przejściowym, czyli do 31.12.2025 r. włącznie, obowiązki operatora wyznaczonego wynikające z ustawy powierzone zostają ope-

ratorowi wyznaczonemu, o którym mowa w art. 3 pkt 13 pr. poczt., czyli Poczcie Polskiej S.A.

Operator wyznaczony musi zapewnić **stały dostęp do usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego**. Usługa taka musi być dostępna od dnia wejścia w życie ustawy. Usługa musi być dostępna publicznie dla każdego zainteresowanego użytkownika. Powinna ona być świadczona w sposób zapewniający stały i nieskrępowany dostęp dla każdego użytkownika usługi. Operator pocztowy musi zapewnić **bezpieczeństwo usługi, w tym jej integralność i poufność**. Z uwagi na przekazywanie w ramach korespondencji **danych osobowych**, w tym również danych sensytywnych, operator wyznaczony powinien zagwarantować najwyższy poziom bezpieczeństwa, spełniający kryteria określone w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych RODO). Jedną z głównych zasad ochrony danych osobowych określonych w art. 5 tego rozporządzenia jest zasada integralności i poufności. Zgodnie z tą zasadą należy przetwarzać dane osobowe w sposób zapewniający **odpowiednie bezpieczeństwo danych, w tym ochronę przed niedozwolonym lub niezgodnym z prawem przetwarzaniem**. Poziom bezpieczeństwa zapewniać ma ponadto ochronę przed przypadkową utratą, zniszczeniem i uszkodzeniem danych. Dodatkowo w art. 32 rozporządzenia 2016/679 zobowiązano administratora danych do wdrożenia **odpowiednich środków technicznych i organizacyjnych zapewniających stopień bezpieczeństwa odpowiadający ryzyku naruszenia bezpieczeństwa danych osobowych**. Wybierając rodzaj środków bezpieczeństwa, administrator danych uwzględnia aktualny stan wiedzy technicznej, koszt wdrażania oraz charakter, zakres, kontekst i cele przetwarzania oraz wspomniane już ryzyko naruszenia praw i wolności osób fizycznych. W przypadku systemu rejestrowanego doręczania elektronicznego operator wyznaczony musi dołożyć szczególne środki bezpieczeństwa gwarantujące bezpieczeństwo systemu. Oparcie zasady wymiany korespondencji na doręczeniu elektronicznym może sprawić, że

atak na taki system i przejęcie korespondencji będzie dla grup przestępczych szczególnie atrakcyjne. W przypadku występowania dużej liczby incydentów przetwarzania danych i wycieków danych, obywatele, a także podmioty publiczne mogą utracić zaufanie do usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i pomimo wysiłku we wdrożeniu systemu nie będzie się on cieszył dużą popularnością.

2. W art. 38 wskazano **dwa niezależne kryteria świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego**. Po pierwsze, musi być ona świadczona zgodnie ze **standardem określonym w art. 26a u.z.i.e.**, a po drugie, musi być świadczona **po przystępnych cenach**. Ustawodawca zdecydował się na enumeratywne wskazanie dwóch kryteriów świadczenia usług. Są to jednak na tyle obszerne znaczeniowo kryteria, że można z nich wyciągać kolejne – szczególnie z pierwszego kryterium, odnoszącego się do opracowanych standardów.

Zgodnie z art. 26a u.z.i.e., minister właściwy do spraw informatyzacji określa **standard publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego świadczonej przez operatora wyznaczonego, jak też przez kwalifikowanych dostawców usług zaufania świadczących kwalifikowane usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego w zakresie współpracy z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz skrzynki doręczeń**. Standardy te obejmować mają wymagania techniczne przekazywania dokumentów elektronicznych w ramach publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, sposób identyfikacji nadawcy i adresata danych w ramach publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, strukturę dowodów wysłania i dowodów otrzymania w ramach publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, a także formę i sposób wystawiania dowodu wysłania, wystawiania dowodu otrzymania czy też utrwalanie dowodów wysłania i dowodów otrzymania. W standardach określa się również zakres i strukturę danych dotyczących komunikacji pomiędzy adresami do doręczeń elektronicznych, a także wymagania funkcjonowania skrzynki doręczeń.

Dnia 7.01.2021 r. na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Cyfryzacji[204] opublikowano standard publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego świadczonej przez operatora wyznaczonego i kwalifikowanych dostawców usług. Jak wskazano, celem standardu jest ustanowienie warunków technicznych realizacji usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego zarówno przez publicznego dostawcę, jak i kwalifikowanych dostawców usług zaufania w zakresie współpracy z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, tak aby zapewnić interoperacyjność i bezpieczeństwo funkcjonowania usług rejestrowanego doręczenia elektronicznego w Polsce.

Standardy publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego w dużej mierze oparte są na **normach przygotowanych przez Europejski Instytut Norm Telekomunikacyjnych (ETSI)**. Instytut ten opracował wiele norm definiujących wymagania usług określonych w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z 23.07.2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylającym dyrektywę 1999/93/WE (zwanym potocznie eIDAS). Do głównych norm możemy zaliczyć: ETSI EN 319 401, ETSI EN 319 521, ETSI EN 319 531, ETSI EN 319 522-1, ETSI EN 319 522-2, ETSI EN 319 522-3, ETSI EN 319 522-4-1, a także ETSI EN 319 522-4-2.

W normie **ETSI EN 319 401** określono **wymagania polityk dostawców usług zaufania, w tym w szczególności zdefiniowano warunki techniczne i organizacyjne**, które należy wdrożyć, aby spełnić wymagania rozporządzenia 910/2014 w zakresie świadczenia usług zaufania, w tym rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Norma opublikowana jest w polskiej wersji językowej pod numerem PN-ETSI EN 319 401 V2.2.1:2018-07.

[204] https://mc.bip.gov.pl/ogloszenia/standard-publicznej-uslugi-rejestrowanego-doreczenia-elektronicznego-swiadczonej-przez-operatora-wyznaczonego-i-kwalifikowanych-dostawcow-uslug.html (dostęp: 27.05.2021 r.).

W normie **ETSI EN 319 521** określono wymagania bezpieczeństwa i polityk dostawców usług rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Norma stanowi rozszerzenie wymagań normy ETSI EN 319 401 **o szczególne wymagania dla dostawców usług rejestrowanego doręczenia elektronicznego**. Norma definiuje wymagania dotyczące zabezpieczenia przesyłek oraz dowodów realizacji usługi doręczenia, a także warunki identyfikacji i uwierzytelniania nadawców i adresatów przesyłek. Norma ETSI EN 319 521 stanowi podstawę dla wymagań określonych w niniejszym standardzie. Norma opublikowana jest w polskiej wersji językowej pod numerem PN-ETSI EN 319 521 V1.1.1:2019-04.

W normie **ETSI EN 319 531** określono **wymagania bezpieczeństwa i polityk dostawców usług rejestrowanego e-mail (REM)**. Norma ta stanowi rozszerzenie normy ETSI EN 319 401 o szczególne wymagania dla dostawców usług REM (Registered Electronic Mail). **REM jest szczególną formą usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, która jest realizowana opierając się na standardach typowych dla przesyłek poczty elektronicznej**. Norma opublikowana jest w polskiej wersji językowej pod numerem PN-ETSI EN 319 531 V1.1.1:2019-03.

W normie **ETSI EN 319 522-1** określono **usługi doręczenia elektronicznego.** Norma ta jest jedną z czterech norm regulujących to zagadnienie. Część 1 poświęcona jest **ramom i architekturze.** Norma opisuje podstawowe modele funkcjonowania usługi doręczenia elektronicznego, w szczególności takie, w których usługa doręczenia jest realizowana przez pojedynczego lub wielu dostawców. W normie zdefiniowano szczegółowo scenariusze doręczenia obejmujące elementy wymaganej identyfikacji, przekazywania przesyłek, tworzenia dowodów oraz notyfikacji adresatów. Norma opublikowana jest w polskiej wersji językowej pod numerem PN-ETSI EN 319 522-1 V1.1.1:2018-12.

W normie **ETSI EN 319 522-2** określono drugą część standardów dotyczących usług doręczenia elektronicznego. W drugiej części opisano **znaczenie zawartości**, w tym w szczególności norma definiuje zawartość semantyczną dowodów i komunikatów, które są przekazywane przez

interfejsy usług rejestrowanego doręczenia elektronicznego zdefiniowane w normie ETSI EN 319 522-1. Norma opublikowana jest w polskiej wersji językowej pod numerem PN-ETSI EN 319 522-2 V1.1.1:2018-12.

W normie **ETSI EN 319 522-3** określono trzecią część standardów dotyczących usług doręczenia elektronicznego. W części tej opisano **zagadnienie formatu**, w tym w szczególności norma określa format treści semantycznej (metadane, dowody, identyfikacja i wspólna infrastruktura), która przepływa przez różne interfejsy usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego zgodnie z definicją w ETSI EN 319 522-2. Norma opublikowana jest w polskiej wersji językowej pod numerem PN-ETSI EN 319 522-3 V1.1.1:2018-12.

W normie **ETSI EN 319 522-4-1** określono usługi doręczenia elektronicznego. W części 4-1 (ETSI EN 319 522-4-1) uregulowano **powiązania w zakresie doręczeń** – norma określa powiązanie komunikatów rejestrowanego doręczenia elektronicznego, których semantyka jest zdefiniowana w ETSI EN 319 522-2 i których format jest zdefiniowany w ETSI EN 319 522-3 do protokołu transmisji zdefiniowanego standardem AS4. W części 4-2 (**ETSI EN 319 522-4-2**) określono powiązania w zakresie dowodów i identyfikacji. Norma określa w szczególności powiązania stosowanych w usługach rejestrowanego doręczenia dowodów i mechanizmów identyfikacji elektronicznej, których semantykę zdefiniowano w ETSI EN 319 522-2 i której format zdefiniowano w ETSI EN 319 522-3 do protokołu transmisji zdefiniowanego standardem AS4. Norma opublikowana jest w polskiej wersji językowej pod numerem PN-ETSI EN 319 522-4-2 V1.1.1:2018-12 i PN-ETSI EN 319 522-4-1 V1.2.1:2019-03.

Zgodnie ze standardem Ministerstwa Cyfryzacji, podstawowym rezultatem działania usługi elektronicznego doręczenia jest **zabezpieczenie i przekazywanie korespondencji**, a także wystawianie **dokumentów poświadczających wysłanie i odebranie korespondencji** (tzw. dowodów wysłania oraz otrzymania danych). Dowody wysłania, udostępnienia dokumentu do odbioru (preawizacji) oraz odbioru są udostępniane nadawcy i adresatowi zgodnie z powyżej wskazanymi standardami. Do-

wody te zapewniają pewność obrotu prawnego i gospodarczego oraz jednoznaczność terminu doręczenia zgodnie z komentowaną ustawą. Usługa doręczenia elektronicznego zapewnia, że przesyłka pozostanie **poufna** w drodze pomiędzy nadawcą a adresatem, a także nie zostanie zmieniona lub naruszona w jakikolwiek sposób. Należy zatem podkreślić, że usługi świadczone w ramach krajowego systemu e-doręczeń mogą korzystać z **domniemania zapewnienia poufności pomiędzy dostawcami**. Rolą operatora wyznaczonego będzie zapewnienie bezpieczeństwa i poufności korespondencji. W przypadku dużej liczby incydentów i naruszeń bezpieczeństwa opinia co do domniemania poufności może zostać bardzo ograniczona, a co za tym idzie spadnie odsetek osób korzystających z usług elektronicznego doręczenia. Dostrzegalna jest zatem olbrzymia rola i znaczenie operatora wyznaczonego.

3. W procesie doręczenia elektronicznego uczestniczyć będzie kilka podmiotów: **nadawca, adresat oraz operator wyznaczony**. **Schemat procesu doręczenia** przebiegać będzie w następujący sposób:

1. Operator wyznaczony udostępnia skrzynki doręczeń dla nadawców i adresatów korespondencji.
2. Nadawca identyfikuje się i uwierzytelnia do usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, w której jest zarejestrowany.
3. Nadawca przekazuje przesyłkę do systemu usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego.
4. Po otrzymaniu przesyłki usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego przygotowuje dowód potwierdzający wysłanie.
5. Usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego przekazuje do adresata informację o oczekującej przesyłce do doręczenia oraz wystawia dowód, że przesyłka jest gotowa do odbioru.
6. Adresat identyfikuje i uwierzytelnia się do usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego.
7. Usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego przekazuje przesyłkę adresatowi oraz wystawia dowód potwierdzający otrzymanie danych.
8. Dowód otrzymania przesyłki przez adresata jest przekazywany nadawcy.

W opublikowanych przez Ministra Cyfryzacji standardach świadczenia usługi określono m.in. podstawowe definicje związane ze świadczeniem usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, wymagania usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, w tym wymagania polityki dla usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego podłączonej do krajowego systemu e-doręczeń, dodatkowo wymagania świadczenia usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego w ramach krajowego systemu e-doręczeń. Określono również wymagania dla dowodów gromadzonych w ramach świadczenia usługi, uznawanie dowodów pomiędzy publiczną a kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, potwierdzenie otrzymania doręczeń, wymagania dotyczące weryfikacji dowodów. Ponadto określono zagadnienie dotyczące adresowania i identyfikacji.

4. Drugim elementem świadczenia usługi, który należy uwzględnić zgodnie z art. 38 ust. 2 pkt 2, jest **świadczenie usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego po przystępnych cenach**. Niestety ustawodawca posłużył się w tym przepisie niedookreślonym sformułowaniem „po przystępnych cenach". Termin ten nie jest możliwy do zdefiniowania i może budzić duże kontrowersje zarówno dla podmiotu świadczącego usługę, jak i dla użytkowników.

Publiczna usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego świadczona będzie w pierwszym okresie realizacji przez Pocztę Polską, która jako jedyny operator pocztowy została operatorem wyznaczonym. Stawia to tym samym Pocztę Polską w pozycji monopolisty, co może sprzyjać podnoszeniu ceny przez operatora wyznaczonego. Przepis określony w art. 38 ust. 2 pkt 2 u.d.e. ogranicza *de facto* możliwość dowolnego kształtowania ceny, określając ją jako rozsądną. Cena za usługę jest **ceną regulowaną**, podlegającą kontroli Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej na podstawie art. 52 ustawy. Operator wyznaczony ma obowiązek przekazania cennika do Prezesa UKE, który w ciągu 30 dni w formie decyzji administracyjnej może wnieść sprzeciw w stosunku do cennika. Co więcej, na podstawie art. 52 ust. 5 u.d.e. minister właściwy do spraw łączności oraz minister właściwy do spraw informatyzacji w po-

rozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów określą w drodze **rozporządzenia** odrębnie dla każdej z usług **metodologię ustalania opłat** za przekazywanie korespondencji przy użyciu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Metodologia ustalania ceny uwzględniać ma konieczność zapewnienia przejrzystości i celowości ustalenia ceny za usługi operatora wyznaczonego. Wydaje się że, wprowadzona regulacja ceny ograniczy monopolistyczną pokusę jej zawyżania, która przynajmniej w pierwszym okresie świadczenia usługi będzie miała duże znaczenie dla popularności elektronicznych doręczeń.

Termin „przystępna cena", z uwagi na nieprecyzyjny charakter, jest niezwykle rzadko używany przez ustawodawcę. Częściej stosuje się go w literaturze[205], publicystyce czy opracowaniach Komitetów społecznych (np. zob. opinię Europejskiego Komitetu Społecznego, *Powszechny dostęp do godziwego, zrównoważonego i przystępnego cenowo mieszkalnictwa w perspektywie długoterminowej*[206]). Terminu tego użyto między innymi w rozporządzeniu (WE) nr 816/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z 17.05.2006 r. w sprawie udzielenia licencji przymusowych na patenty dotyczące wytwarzania produktów farmaceutycznych przeznaczonych na wywóz do krajów, w których występują problemy związane ze zdrowiem publicznym. Warto jednak zauważyć, że sformułowanie to zawarto w preambule do rozporządzenia (pkt 5 i 7), a nie w samej treści rozporządzenia. Rozsądna cena pojawiła się również w przepisach Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych sporządzonej w Nowym Jorku 13.12.2006 r.

5. W art. 38 ust. 3 u.d.e. wskazano **podstawowe obowiązki operatora wyznaczonego**, który zgodnie z tym przepisem musi zapewnić identyfikację nadawcy przed wysłaniem danych, identyfikację adresata przed do-

---

205 Dla przykładu A. Borzęcki, *Realizowana strategia gospodarcza* [w:] *Przewodnik po dokumentacji cen transferowych,* red. R. Piekarz, Warszawa 2018; Z. Więckowski, *Licencje przymusowe w systemie ochrony patentowej produktów leczniczych*, Warszawa 2020.

206 Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, *Powszechny dostęp do godziwego, zrównoważonego i przystępnego cenowo mieszkalnictwa w perspektywie długoterminowej*, Dz.Urz. UE z 2020 r. C 429, s. 93.

starczeniem danych, zabezpieczenie wysłania i otrzymania danych zaawansowaną pieczęcią elektroniczną w sposób wykluczający możliwość niewykrywalnej zmiany danych, wskazanie nadawcy i adresatowi każdej zmiany danych niezbędnej do celów wysłania lub otrzymania danych, a także wskazanie, za pomocą kwalifikowanego elektronicznego znacznika czasu, daty i czasu wysłania, otrzymania i wszelkiej zmiany danych.

Jednym z głównych zadań operatora wyznaczonego jest **zidentyfikowanie nadawcy i adresata korespondencji**. Operator wyznaczony identyfikuje nadawcę przed wysłaniem danych, zaś adresata przed dostarczeniem danych. **Identyfikacja** to wielopoziomowy proces zmierzający do rozpoznania konkretnej osoby z grupy innych osób[207]. Termin „identyfikacja" jest terminem wieloznacznym, różnie rozumianym w poszczególnych dziedzinach naukowych (w psychologii, socjologii, naukach inżynieryjnych, jak i naukach prawnych). Identyfikacja nie została dotychczas oficjalnie zdefiniowana w aktach prawa Unii Europejskiej. Pomimo tego jest powszechnie używana przez ustawodawcę i odbiorców. W rozporządzeniu 910/2014 zdefiniowano termin „**identyfikacja elektroniczna**" jako proces używania danych w postaci elektronicznej identyfikujących osobę, unikalnie reprezentujących osobę fizyczną lub prawną, lub osobę fizyczną reprezentującą osobę prawną, zaś termin **środek identyfikacji elektronicznej** jako materialną lub niematerialną jednostkę zawierającą dane identyfikujące osobę, tj. zestaw danych umożliwiających ustalenie tożsamości tej osoby i używaną do celów uwierzytelniania dla usługi *online*.

Identyfikacja często utożsamiana jest z **uwierzytelnieniem**, a terminy te stosowane są zamiennie. Niestety nie jest to poprawne. **Identyfikacja to proces zautomatyzowanego rozpoznania określonego użytkownika, zaś uwierzytelnienie to działanie weryfikowania deklarowanej tożsamości jednostki.**

[207] C. Adams, *Identification* [w:] *Encyclopedia of Cryptography and Security*, red. H.C.A. van Tilborg, Springer, Boston 2005.

Identyfikacja i uwierzytelnienie oparte są na trzech **metodach** – z wykorzystaniem tego, **co wiemy, co posiadamy i kim jesteśmy**[208]. Metody oparte na tym, co wiemy, to metody oparte na PIN-ach, kodach, hasłach, których znajomość potwierdza naszą tożsamość. Metody oparte na tym, co posiadamy, to metody identyfikacji oparte np. na kartach czy dokumentach tożsamości, których posiadanie potwierdza naszą tożsamość, zaś metody oparte na tym, kim jesteśmy, to metody biometryczne, wykorzystujące dane biometryczne do potwierdzania tożsamości.

Obecnie, z uwagi na podnoszenie poziomu bezpieczeństwa, coraz częściej wykorzystuje się **systemy multimodalne**, czyli łączące w sobie dwie lub trzy metody identyfikacji i uwierzytelnienia, np. połączenie metody opartej na tym, co wiemy, z tym, co posiadamy. Rozwiązania takie zapewniają dużo większe bezpieczeństwo niż systemy jednoskładnikowe. Aktualnie większość systemów identyfikacji i uwierzytelnienia opartych na tym, co posiadamy, odnosi się również do elementu wiedzy (np. PIN), bez którego nie jest możliwe użycie np. certyfikatu podpisu osobistego zawartego w dowodzie osobistym.

Identyfikacja stron w usłudze rejestrowanego doręczenia elektronicznego jest przedmiotem zainteresowania standardu z 7.01.2021 r. przedstawionego przez Ministra Cyfryzacji. Zgodnie z podstawową zasadą **dostawca usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego przekazuje przesyłkę dopiero po udanej identyfikacji adresata.** Zgodnie z pkt 5.1.17 Standardu, identyfikacji i uwierzytelnienia użytkownika przed nadaniem i odbiorem przesyłki dostawca usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego dokonuje samodzielnie lub przy pomocy podmiotu trzeciego. Weryfikacja tożsamości może być przeprowadzona przez fizyczną obecność osoby fizycznej lub upoważnionego przedstawiciela osoby prawnej (zgodnie z reprezentacją lub na podstawie pełnomocnictwa) lub zdalnie, przy użyciu środków identyfikacji elektronicznej, w przypadku których zapewniono fizyczną obecność osoby fizycznej lub upoważnionego przedstawiciela osoby prawnej (zgodnie

[208] W. Williams, *Security for Service Oriented Architectures*, CRC Press 2014, s. 48.

z reprezentacją lub na podstawie pełnomocnictwa) i która spełnia wymogi określone w art. 8 rozporządzenia 910/2014 w odniesieniu do **poziomów bezpieczeństwa „średni" lub „wysoki"**. Weryfikacja tożsamości może być również przeprowadzona za pomocą **certyfikatu zaawansowanego podpisu elektronicznego lub zaawansowanej pieczęci elektronicznej lub też stosując inne metody identyfikacji uznane na poziomie krajowym, które zapewniają równoważną pewność pod względem wiarygodności fizycznej obecności.** Równoważność poziomu wiarygodności jest potwierdzana przez organ oceny zgodności.

W ramach świadczenia usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego dane mogą być przekazywane zarówno do osób fizycznych, jak i do podmiotów niebędących osobami fizycznymi. Proces identyfikacji zapewnia jednoznaczne wskazanie identyfikowanego podmiotu lub ustalenie tożsamości osoby identyfikowanej oraz przyporządkowanie czynności wykonanych w usłudze podmiotowi lub osobie fizycznej. W ramach procesu identyfikacji podmiot uprawniony potwierdzi posiadanie unikalnie przyporządkowanych zbiorów danych, w tym adresu do doręczeń elektronicznych utworzonego przez ministra właściwego do spraw informatyzacji, który to adres stanowi unikalny identyfikator podmiotu lub osoby fizycznej.

W procesie identyfikacji **osoby fizyczne** będą inaczej identyfikowane niż podmioty niebędące osobami fizycznymi. W przypadku osób fizycznych do identyfikacji stosowana będzie jedna z poniższych metod:

a) bezpośrednio w punkcie rejestracji poprzez potwierdzenie tożsamości w oparciu o dokument tożsamości;
b) środek identyfikacji elektronicznej na poziomie średnim lub wysokim, w szczególności:
   – profil osobisty,
   – profil zaufany,
   – środek w ramach krajowego schematu identyfikacji,
c) certyfikat kwalifikowany;
d) certyfikat osobisty.

W przypadku zaś **podmiotów niebędących osobami fizycznymi**:

a) bezpośrednio w punkcie rejestracji poprzez osobę reprezentującą podmiot,
b) środek identyfikacji elektronicznej na poziomie średnim lub wysokim osoby reprezentującej podmiot, w szczególności:
   – profil osobisty,
   – profil zaufany,
   – środek w ramach krajowego schematu identyfikacji,
c) certyfikat kwalifikowany osoby reprezentującej podmiot,
d) certyfikat pieczęci elektronicznej podmiotu.

Po prawidłowo potwierdzonej identyfikacji osoby fizycznej dostawca usługi może przypisać środek uwierzytelniający. W celu zapewnienia najwyższych standardów bezpieczeństwa dostawca usługi może zapewnić dwuczynnikowe środki uwierzytelniające, gdzie czynnik potwierdzający posiadanie mogą stanowić urządzenia mobilne, aplikacja mObywatel, certyfikat potwierdzenia obecności zawarty w elektronicznym dowodzie osobistym bądź dedykowane aplikacje przypisane do urządzenia. Ustawodawca nie określił rodzaju metody identyfikacji tożsamości. Nie jest wykluczona ani identyfikacja oparta na tym, co wiemy, co posiadamy, ani biometria.

W przypadku zaś podmiotu niebędącego osobą fizyczną dostawca może przypisać środek uwierzytelniający stanowiący: kwalifikowany certyfikat uwierzytelniania witryny internetowej podmiotu; kwalifikowany certyfikat pieczęci elektronicznej podmiotu; środek uwierzytelniający zapewniający silne uwierzytelnienie (co najmniej dwuczynnikowe) podmiotu; środek uwierzytelniający zapewniający silne uwierzytelnienie (co najmniej dwuczynnikowe) osoby reprezentującej podmiot.

Zgodnie z punktem 5.1.18.5 Standardu Ministra Cyfryzacji dostawca publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego musi umożliwić **uwierzytelnienie w oparciu o środki identyfikacji elektronicznej udostępniane w ramach krajowego schematu identyfikacji elektronicznej na poziomie średnim lub wysokim.**

6. Dostawca zapewnia **zabezpieczenie wysłania i otrzymania danych zaawansowaną pieczęcią elektroniczną w sposób wykluczający możliwość niewykrywalnej zmiany danych**. Pieczęć elektroniczna uregulowana jest w rozporządzeniu 910/2014. Zgodnie z art. 3 pkt 25 tego aktu **pieczęć elektroniczna** oznacza dane w postaci elektronicznej dodane do innych danych w postaci elektronicznej lub logicznie z nimi powiązane, aby zapewnić autentyczność pochodzenia oraz integralność powiązanych danych. W rozporządzeniu rozróżniono trzy rodzaje pieczęci elektronicznych: **pieczęć elektroniczną, zaawansowaną pieczęć elektroniczną oraz kwalifikowaną pieczęć elektroniczną**. **Zaawansowana pieczęć elektroniczna** to pieczęć elektroniczna, która spełnia wymogi określone w art. 36 rozporządzenia, tzn. jest unikalnie przyporządkowana podmiotowi składającemu pieczęć, umożliwia ustalenie tożsamości podmiotu składającego pieczęć, jest składana przy użyciu danych służących do składania pieczęci elektronicznej, które podmiot składający pieczęć może, mając je z dużą dozą pewności pod swoją kontrolą, użyć do złożenia pieczęci elektronicznej, jak również jest powiązana z danymi, do których się odnosi, w taki sposób, że każda późniejsza zmiana danych jest rozpoznawalna. **Kwalifikowana pieczęć elektroniczna** to z kolei zaawansowana pieczęć elektroniczna, która została złożona za pomocą kwalifikowanego urządzenia do składania pieczęci elektronicznej i która opiera się na kwalifikowanym certyfikacie pieczęci elektronicznej. Ustawodawca w art. 38 ust. 3 pkt 3 u.d.e. jednoznacznie wskazał, iż **zabezpieczenie wysłania i otrzymania danych następuje przy wykorzystaniu zaawansowanej pieczęci elektronicznej.**

Wydaje się, że ostatnia część zdania w art. 38 ust. 3 pkt 3 jest zbędna, gdyż zaawansowana pieczęć elektroniczna zapewnia autentyfikację treści i nie musiało to być wyartykułowane przez ustawodawcę wprost w przepisie. Posłużenie się terminem zaawansowana pieczęć elektroniczna wymusza spełnienie wszystkich wymogów określonych w art. 36 rozporządzenia 910/2014. Przez autentyczność należy rozumieć zapewnienie pewności, że dokument pochodzi od danego podmiotu, zaś przez integralność, że treść dokumentu nie została zmieniona.

7. Operator wyznaczony zapewnia ponadto **wskazanie za pomocą kwalifikowanego elektronicznego znacznika czasu, daty i czasu wysłania, otrzymania i wszelkiej zmiany danych**. **Elektroniczny znacznik czasu** zdefiniowany jest w art. 3 ust. 1 pkt 33 rozporządzenia 910/2014 i oznacza dane w postaci elektronicznej, które wiążą inne dane w postaci elektronicznej z określonym czasem, stanowiąc dowód na to, że te inne dane istniały w danym czasie. **Kwalifikowany elektroniczny znacznik czasu** to z kolei elektroniczny znacznik czasu, który wiąże datę i czas z danymi tak, aby w wystarczający sposób wykluczyć możliwość niewykrywalnej zmiany danych, oparty jest na precyzyjnym źródle czasu powiązanym z uniwersalnym czasem koordynowanym oraz jest podpisany przy użyciu zaawansowanego podpisu elektronicznego lub opatrzony zaawansowaną pieczęcią elektroniczną kwalifikowanego dostawcy usług zaufania lub w inny równoważny sposób. Korzystając z kwalifikowanego elektronicznego znacznika czasu, zakładamy dokładność daty i czasu, jakie on wskazuje, a także zakładamy integralność danych, z którymi wskazywane data i czas są połączone.

8. Obowiązkiem operatora wyznaczonego jest również uzyskanie dla świadczonej publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego **wpisu do rejestru dostawców usług zaufania** prowadzonego przez ministra właściwego ds. informatyzacji na mocy art. 2 pkt 1 u.z.i.e. **Rejestr dostawców usług zaufania** jest rejestrem jawnym i prowadzony jest w postaci elektronicznej. Wchodzi on w zakres krajowej infrastruktury zaufania. W rejestrze przetwarza się nazwę dostawcy usługi zaufania, adres siedziby i miejsce wykonywania działalności, numer KRS, NIP, nazwę polityki świadczenia usługi, rodzaj świadczonej usługi zaufania, datę rozpoczęcia i zakończenia świadczenia usługi, nazwę i adres zakładu ubezpieczeń, z którym zawarta została umowa ubezpieczenia, a także okres, na jaki ta umowa została zawarta, jak też i sumę ubezpieczenia. W rejestrze gromadzi się także dane o zamiarze zaprzestania prowadzenia działalności w zakresie świadczenia usługi zaufania lub o ograniczeniu zakresu jej świadczenia. Przetwarza się również dane dotyczące likwidacji dostawcy, jak też dotyczące jego upadłości.

Zgodnie z treścią art. 38 ust. 4 u.d.e. operator wyznaczony ma uzyskać wpis do rejestru, a nie jedynie złożyć wniosek o ten wpis. Należy zatem zakończyć już procedurę rejestrową. Złożenie wniosku następuje z inicjatywy operatora wyznaczonego, który dołącza do wniosku niezbędne dokumenty – w tym m.in. raport zgodności, politykę świadczenia usługi objętej wnioskiem, czy też plan zakończenia działalności.

9. Obowiązkiem operatora wyznaczonego jest również zapewnienie podmiotom publicznym, jak też podmiotom niepublicznym korzystającym z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego **skrzynki doręczeń**, która to zgodnie z art. 2 pkt 9 u.d.e. stanowi narzędzie umożliwiające wysyłanie, odbieranie i przechowywanie danych w ramach publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, a także w ramach publicznej usługi hybrydowej. Operator wyznaczony zapewnia **gwarantowaną dostępność skrzynki doręczeń, gwarantowaną pojemność skrzynek doręczeń dla podmiotów publicznych i podmiotów niepublicznych** z podziałem na korespondencję prowadzoną z podmiotami publicznymi i podmiotami niepublicznymi. Operator wyznaczony przechowuje ponadto wysłane i odebrane dane w ramach gwarantowanej pojemności skrzynki doręczeń. **Gwarantowaną pojemność** skrzynki określa się w rozporządzeniu ministra właściwego do spraw informatyzacji. Określenie pojemności skrzynek wydaje się być łatwiejsze w odniesieniu do podmiotów niebędących podmiotami publicznymi. Można przyjąć, że pojemność skrzynki na poziomie kilku gigabajtów będzie wystarczająca do bezpiecznego przechowywania wiadomości. W przypadku zaś podmiotów publicznych należy uwzględnić charakter podmiotów publicznych i zapewnienie ciągłości świadczenia usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Z uwagi na komfort świadczenia usług publicznych i konieczność zagwarantowania otrzymania każdej wiadomości adresowanej do podmiotu publicznego (bez względu na limit wielkości wiadomości), pojemność skrzynek powinna gwarantować możliwość realizacji zadań publicznych. Nie powinna być ona ograniczana, a wręcz jej wielkość powinna skłaniać inne podmioty do przekazywania coraz większych danych drogą elektroniczną. Coraz częściej poza tradycyjną korespondencją przekazywane są duże pliki

graficzne (np. mapy) czy też nagrania. Z drugiej jednak strony należy pamiętać, że większość podmiotów publicznych korzysta z systemów do zarządzania dokumentacją i nie będą miały potrzeby przechowywania korespondencji w skrzynce doręczeń. W dniu 31.03.2021 r. Minister Cyfryzacji przedstawił projekt rozporządzenia w sprawie gwarantowanych dostępności oraz pojemności skrzynek doręczeń[209]. Zgodnie z wersją projektu z 10.05.2021 r. podmioty publiczne mają mieć zagwarantowaną pojemność skrzynek doręczeń na poziomie 30 GB, zaś podmioty niepubliczne 3 GB. Zdaniem projektodawców, wielkość ta zapewni sprawne świadczenie usługi. W projekcie rozporządzenia określono również gwarantowaną dostępność na poziomie 97,852%, przy założeniu, braku wysyłki i otrzymywania korespondencji. Planowane prace serwisowe związane z niedostępnością skrzynek doręczeń powinny odbywać się w godzinach nocnych, od 00.30 do 6.00 w dni powszednie i w soboty oraz od 15.00 do 20.00 w niedziele, kiedy to użycie ich jest najmniejsze. Niezwykle ważnym zadaniem operatora wyznaczonego będzie zapewnienie gwarantowanej dostępności skrzynki doręczeń. Przez **dostępność skrzynki doręczeń** należy rozumieć nieskrępowany dostęp do zasobów zgromadzonych w skrzynce doręczeń. Użyte przez ustawodawcę sformułowanie „zapewnia gwarantowaną dostępność skrzynki doręczeń" nie oznacza, że gwarantowana jest stała dostępność 24/7/365. Minister właściwy ds. informatyzacji określa w rozporządzeniu maksymalny okres, w którym dostęp do zasobów zgromadzonych w skrzynce doręczeń może nie być dostępny. Należy przewidzieć m.in. przerwy techniczne, które mogą zakłócić stały i nieskrępowany dostęp do skrzynki doręczeń. Zgodnie z projektem rozporządzenia łączny czas planowanej niedostępności skrzynek doręczeń w przypadku prac serwisowych, nie może przekroczyć 5 godzin i 30 minut tygodniowo. Dodatkowo mogą wystąpić zdarzenia losowe, które również ograniczą dostęp do zasobów (nieoczekiwane awarie, ataki terrorystyczne, ataki cybernetyczne). Niestety należy wyłączyć odpowiedzialność operatora wyznaczonego z tytułu nadzwyczajnych zdarzeń losowych (incydentów), które wpłyną

[209] https://legislacja.gov.pl/projekt/12344151/katalog/12769907#12769907 (dostęp: 27.05.2021 r.).

na ograniczenie dostępu. Prawidłowa obsługa incydentu bądź zdarzenia losowego będzie kluczowa w zakresie odpowiedzialności operatora wyznaczonego. Dodatkowo operator wyznaczony powinien zapewnić niezależną infrastrukturę techniczną uniemożliwiającą utratę danych, a w przypadku nadzwyczajnego zdarzenia losowego dostęp do zasobów. Ustawodawca zobowiązał operatora wyznaczonego świadczącego publiczną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego do zapewnienia **systemu teleinformatycznego** udostępniającego skrzynki doręczeń. System teleinformatyczny musi spełniać minimalne wymagania dla systemów teleinformatycznych wydane na podstawie art. 18 u.i.d.p. Wymogi takie określone są w rozporządzeniu Rady Ministrów z 12.04.2021 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych[210]. Zgodnie z § 15 r.KRI systemy teleinformatyczne używane przez podmioty realizujące zadania publiczne projektuje się, wdraża oraz eksploatuje z uwzględnieniem ich funkcjonalności, niezawodności, używalności, wydajności, przenoszalności i pielęgnowalności, przy zastosowaniu norm oraz uznanych w obrocie profesjonalnym standardów i metodyk, w tym w szczególności z uwzględnieniem normy PN-ISO/IEC 20000-1 i PN-ISO/IEC 20000-2.

Art. 39. [Zmiana operatora wyznaczonego]

1. W przypadku zmiany operatora wyznaczonego dotychczasowy operator wyznaczony przekazuje niezwłocznie nowemu operatorowi wyznaczonemu zasoby skrzynek doręczeń w celu zagwarantowania utrzymania ciągłości świadczenia usług.
2. Minister właściwy do spraw informatyzacji określi, w drodze decyzji administracyjnej, wymagania techniczne dotyczące przekazania

[210] Rozporządzenie Rady Ministrów z 12.04.2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych (Dz.U. z 2017 r. poz. 2247).

i odbioru zasobów skrzynek doręczeń w przypadku, o którym mowa w ust. 1, oraz termin ich przekazania.

1. Artykuł 39 reguluje zagadnienie **zmiany operatora wyznaczonego** i przekazania zasobów skrzynek doręczeń. Zmiana operatora wyznaczonego nie będzie częstym zjawiskiem, tym bardziej należy docenić ustawodawcę, który przewidział ramy prawne przejęcia przez nowego operatora wyznaczonego zasobów skrzynek doręczeń.

Adresatem regulacji prawnej art. 39 u.d.e. jest podmiot, który przestał już pełnić rolę operatora wyznaczonego. W obawie przed brakiem współpracy podmiotu, który nie świadczy już usług operatora wyznaczonego, ustawodawca zobowiązał go do przekazania zgromadzonych dotychczas zasobów. Wartością, którą ustawodawca zamierzał chronić tym przepisem jest **utrzymanie ciągłości świadczenia usługi i zagwarantowanie użytkownikom dostępu do ich zasobów** bez względu na usługodawcę świadczącego publiczną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

Zmiana operatora wyznaczonego powoduje konieczność przekazania nowemu operatorowi całej infrastruktury służącej do doręczeń. Istotne znaczenie ma w tym przypadku zachowanie ciągłości działania takiej usługi, co pozwala realizować zadania administracji publicznej w sposób nieprzerwany, zachowując przy tym co najmniej minimalne standardy organizacyjno-techniczne ich wykonywania. Dodać należy, że w obszarze powszechnie uznanych międzynarodowych standardów utrzymywania systemów zarządzania ciągłością działania stosuje się normę techniczną PN-EN ISO 22301, która stanowić może punkt odniesienia dla kształtowania realizowanych w sposób niezakłócony kluczowych procesów biznesowych w podmiotach publicznych.

2. Użyte przez ustawodawcę sformułowanie „**niezwłocznie**" budzi w literaturze przedmiotu liczne spory. W wyroku Sądu Najwyższego

z 13.12.2006 r.[211] i z 30.06.2011 r.[212] rozróżniono termin „niezwłocznie" i „natychmiast", podkreślając, że termin „niezwłocznie" odnosi się do okoliczności miejsca i czasu. Na termin przekazania zasobów zgromadzonych w skrzynkach doręczeń może mieć wpływ wiele czynników o charakterze obiektywnym. Mogą to być nie tylko problemy technologiczne wynikające z trudności migracji danych, ale również problemy proceduralne i organizacyjne. Ustawodawca, dostrzegając ten problem, użył w komentowanym przepisie sformułowania nieprecyzyjnego, aby uwzględnić duży stopień trudności przekazywania zasobów pomiędzy podmiotami od siebie niezależnymi. Wprowadzenie sztywnej daty (np. w ciągu tygodnia) mogłoby z jednej strony wydłużyć przekazywanie danych (w przypadku łatwej do przeprowadzenia migracji), a z drugiej strony mogłoby spowodować powstanie roszczeń w przypadku trudności z dotrzymaniem sztywno określonego terminu. Sformułowanie „niezwłocznie" doprecyzowane będzie dodatkowo w decyzji ministra właściwego do spraw informatyzacji. **Decyzja** ta będzie każdorazowo uwzględniać stan faktyczny co do możliwości przekazania danych zarówno po stronie przekazującego dane, jak i odbierającego dane.

Art. 40. [Wystawianie dowodów wysłania i dowodów otrzymania przez operatora wyznaczonego]

Operator wyznaczony w ramach świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego wystawia dowody wysłania i dowody otrzymania zgodnie ze standardem, o którym mowa w art. 26a ustawy z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej.

1. Artykuł 40 u.d.e. określa jeden z podstawowych **obowiązków operatora wyznaczonego**, który w ramach świadczonej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego wystawia **dowody wysłania i dowody otrzymania** korespondencji. Wystawienie dowodu przez wyznaczonego ope-

[211] II CSK 293/06, LEX nr 453147.
[212] III CSK 282/10, LEX nr 898707.

ratora umożliwia potwierdzenie nadawcy realizacji wysłania i odbioru danych. Dowody wystawiane są zgodnie ze standardem określonym w art. 26a u.z.i.e.

Jak stanowi art. 26a u.z.i.e. informacje o strukturze dowodów wysłania i dowodów otrzymania w ramach publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego publikuje minister właściwy do spraw informatyzacji na swojej stronie podmiotowej BIP. Rozwiązanie to jest oparte na architekturze usługi sieciowej wykorzystującej język XML i protokole przekazywania za pośrednictwem HTTP komunikatów Simple Object Access Protocol.

Zgodnie z normą ETSI 319 522-1 „Electronic Signatures and Infrastructures (ESI) – Electronic Registered Delivery Services – Part 1: Framework and Architecture" określającą techniczne ramy i architekturę usług doręczeń rejestrowanych drogą elektroniczną przy wykorzystaniu podpisów elektronicznych i ich infrastruktury usługa ta wystawia dowody, które dotyczą nie tylko czynności wysłania oraz otrzymania danych, ale także potwierdzenia, które pozwalają na zapewnienie bezpieczeństwa wszystkich procesów związanych z usługą. Opisywany tu standard wskazuje, że dowód doręczenia elektronicznego jest poświadczeniem, że określone zdarzenie jest powiązane z procesem przeniesienia w określonym czasie pewnych konkretnych danych między nadawcą a odbiorcą.

Zapewnienie dowodów związanych z przesłaniem danych jest kluczowym elementem rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Dowody potwierdzają akceptację nadania przesyłki, zdarzenie przekazania przesyłki pomiędzy usługami rejestrowanego doręczenia elektronicznego (RDE), zdarzenia związane z zawiadomieniem adresata oraz zdarzenia związane z dostarczeniem przesyłki.

Norma ETSI 319 522-1 reguluje również problematykę poinformowania adresata o przesyłce z udostępnieniem mu tej przesyłki. Dowody mają zapewnić realizację procesu doręczenia, w tym z zachowaniem tzw. fikcji doręczenia od podmiotów publicznych do podmiotów niepublicznych.

2. **Dowód wysłania** (potwierdzenie wysłania) wystawiany jest w doręczeniach, w których adresatem lub nadawcą jest podmiot publiczny. Podstawą wystawienia potwierdzenia wysłania jest akceptacja nadania przesyłki przez uprawniony podmiot. W dowodzie wysłania zamieszcza się:
   1) dane identyfikujące nadawcę;
   2) dane identyfikujące adresata;
   3) datę nadania;
   4) dane zapewniające powiązanie z przesyłką w sposób zapewniający integralność i autentyczność;
   5) identyfikator dowodu;
   6) oznaczenie usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, która zrealizowała wysłanie.

   Dowód wysłania opatrzony jest **pieczęcią elektroniczną usługi zaufania służącą do potwierdzenia dowodów lub kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną.**

   Dowód wysłania wydaje się w języku polskim w strukturze właściwej dla pieczęci elektronicznej według wzoru zgodnego z opublikowanym w centralnym repozytorium wzorów dokumentów elektronicznych. Dodatkowo wydaje się potwierdzenie wysłania w formie pliku PDF podpisanego pieczęcią elektroniczną.

3. **Dowód otrzymania** (potwierdzenie otrzymania) wystawia się obowiązkowo w przypadku, gdy adresatem lub nadawcą jest podmiot publiczny. Dowód otrzymania (w odniesieniu do podmiotów niepublicznych) może przybrać dwojaki charakter. Po pierwsze, jest to **dowód przekazania przesyłki**, o ile adresat odbierze ją w ustawowym terminie 14 dni od przekazania. Po drugie, w przypadku gdy adresat nie odbierze przesyłki w ciągu 14 dni, generuje się **dowód gotowości przesyłki do odbioru**, przy czym **dniem doręczenia** jest 14. dzień po dacie przekazania przesyłki. W tym przypadku wyznaczony operator wskazuje fakt, że doręczenie nastąpiło w wyniku upływu 14 dni od daty wydania gotowości przesyłki do odbioru, którą to datę precyzyjnie się podaje w potwierdzeniu otrzymania.

Potwierdzenie otrzymania wystawia się nie później niż w dniu następnym po określonej dacie doręczenia, bez względu, czy adresat przesyłkę odebrał w ustawowym terminie, czy też upłynął termin na jej odebranie. W przypadku zaś niemożności dostarczenia przesyłki, wyznaczony operator wystawia potwierdzenie zawierające informacje określającą przyczynę braku doręczenia.

Dowód otrzymania będzie zawierał:

1) dane identyfikujące nadawcę;
2) dane identyfikujące adresata;
3) datę nadania;
4) datę odbioru;
5) dane wskazujące jednoznacznie odebranie przesyłki lub przekazania gotowości przesyłki do odbioru;
6) datę wystawienia potwierdzenia;
7) dane zapewniające integralność i autentyczność przesyłki;
8) oznaczenie usługi RDE, która zrealizowała wysłanie;
9) oznaczenie usługi RDE, która zrealizowała przekazanie przesyłki adresatowi;
10) wskazanie trybu i podstawy prawnej w zakresie sposobu doręczenia.

Analogicznie jak w przypadku dowodu przekazania, dowód otrzymania opatrzony jest **pieczęcią elektroniczną usługi zaufania służącą do potwierdzania dowodów lub kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną**. Struktura dowodu otrzymania również musi być zgodna ze wzorcem opublikowanym w centralnym repozytorium wzorów dokumentów elektronicznych i musi zawierać strukturę pieczęci elektronicznej. Wydawana jest dodatkowo w formacie PDF opatrzonym pieczęcią elektroniczną.

4. Opisywana w tym przepisie infrastruktura jest wdrażana w ramach realizowanego w latach 2019–2022 projektu „E-doręczenia – usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego w Polsce", którego beneficjentem było pierwotnie Ministerstwo Cyfryzacji, a partnerami Minister-

stwo Przedsiębiorczości i Technologii oraz Urząd Komunikacji Elektronicznej. Przedsięwzięcie to jest realizowane w ramach należącego do osi 2 „E-administracja i otwarty rząd" działania 2.1 – Usługi elektroniczne dla obywateli.

Art. 41. [Warunki wystawienia dowodów otrzymania]

1. Dowód otrzymania jest wystawiany po:
   1) odebraniu korespondencji przekazanej na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu niepublicznego;
   2) wpłynięciu korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu publicznego;
   3) upływie 14 dni od dnia wpłynięcia korespondencji przesłanej przez podmiot publiczny na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu niepublicznego, jeżeli adresat nie odebrał go przed upływem tego terminu.

2. Przez odebranie dokumentu elektronicznego rozumie się każde działanie adresata posiadającego adres do doręczeń elektronicznych, powodujące, że adresat dysponuje dokumentem, który wpłynął na ten adres, i może zapoznać się z treścią odebranego dokumentu.

3. Przez wpłynięcie dokumentu elektronicznego na adres do doręczeń elektronicznych rozumie się zaistnienie warunków technicznych umożliwiających adresatowi odebranie doręczanego dokumentu.

1. W art. 41 ustawodawca opisał warunki wystawienia **dowodów otrzymania** wskazanych w art. 40 u.d.e. Ustawodawca nie zdecydował się na opisanie warunków dowodów wysłania, uznając, że mają one mniejszą moc prawną niż dowody otrzymania i wiąże się z nimi mniejsza odpowiedzialność prawna.

Dowód otrzymania wystawiany jest przez operatora wyznaczonego w trzech przypadkach. Po pierwsze, **po odebraniu korespondencji przekazanej na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu niepublicznego**, po drugie, po **wpłynięciu korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu publicznego**, a po trzecie **po upływie**

14 dni od wpłynięcia korespondencji przesłanej przez podmiot publiczny na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu niepublicznego, jeżeli adresat nie odebrał go przed upływem tego terminu.

Z treści przepisu wyraźnie widać różnicę w podejściu do podmiotu publicznego i podmiotu niepublicznego. **Dowód otrzymania w przypadku podmiotu publicznego wystawiany jest od razu po wpłynięciu korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu publicznego.** Uznaje się, że profesjonalne działanie podmiotu publicznego zobowiązuje go do odbierania korespondencji w momencie, kiedy wpłynie ona do niego. Zgoła odmienne jest podejście w przypadku podmiotów niepublicznych. Dowód otrzymania wystawiany jest w momencie faktycznego odebrania korespondencji lub w przypadku nieodebrania korespondencji w przeciągu 14 dni, po ich upływie. Podejście takie wynika z jednej strony z przyczyn proceduralnych i biegu wielu terminów od momentu odebrania korespondencji, a z drugiej strony, w przypadku uchylania się od odebrania korespondencji zapewnieniu dalszego biegu czynnościom, przy założeniu, że pismo, które nie zostało odebrane mimo prawidłowego przekazania, uznaje się za dostarczone. To na podmiocie niepublicznym ciąży obowiązek odebrania korespondencji, a w przypadku nieprzestrzegania tego obowiązku nakłada się na niego negatywne konsekwencje związane z niezapoznaniem się z korespondencją.

Problematyka opisana w art. 41 ust. 1 pkt 3 u.d.e. wywołuje analogiczny skutek prawny jak norma prawna z art. 44 k.p.a., regulującego niemożność doręczenia, awizowanie i fikcję doręczenia[213]. Przepisy te wprowadzają **domniemanie doręczenia**, które w głównej mierze ma na celu usunięcie przeszkód w dalszym prowadzeniu postępowania w sprawie. Jak słusznie zauważył Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z 31.05.2012 r. instytucja ta oparta jest na konstrukcji **fikcji prawnej**

[213] Zob. szerzej na ten temat: A. Wróbel [w:] M. Jaśkowska, M. Wilbrandt-Gotowicz, A. Wróbel, *Komentarz aktualizowany do Kodeksu postępowania administracyjnego*, LEX 2021, art. 44.

poprzez uznanie, że nastąpiło doręczenie pisma, które *de facto* nie miało miejsca[214]. Domniemanie to może jednak zostać obalone w przypadku, gdy adresat korespondencji udowodni, że pomimo wpłynięcia przesyłki od podmiotu publicznego na adres do doręczeń elektronicznych nie miał on obiektywnej i niezależnej od niego możliwości zapoznania się z nim. Przyczyną taką może być np. niemożność odebrania przesyłki z powodu choroby i leczenia szpitalnego. Obalenie domniemania rodzi tym samym prawo do przywrócenia terminu do dokonania określonych czynności prawnych[215].

2. Wydaje się zasadne wprowadzenie rozszerzonej regulacji prawnej dotyczącej **informowania adresata o wpłynięciu przesyłki**. Doręczenie pisma jest jedną z ważniejszych czynności procesowych, a skuteczność doręczenia wpływa na jakość procesu administracyjnego, ale także na prawa i obowiązki stron. Postulatem możliwym do wprowadzenia jest, analogicznie jak w przypadku korespondencji tradycyjnej, wprowadzenie **instytucji awizowania przesyłki elektronicznej na numer telefonu adresata**. Po wpłynięciu korespondencji na skrzynkę doręczeń adresat dostawałby dodatkowo informacje na numer telefonu, który byłby powiązany ze skrzynką doręczeń. Zwiększyłoby to szansę na skuteczność i szybkość doręczenia. Może się bowiem okazać, że adresat rzadko będzie korzystał ze skrzynki doręczeń lub przeoczy pismo w niej się znajdujące. Dywersyfikacja źródeł informacji o wpłynięciu przesyłki przyczyniłaby się do zwiększenia komfortu używania elektronicznych doręczeń, a także do poprawy jakości świadczenia usług.

3. Ustawodawca w art. 41 ust. 2 i 3 u.d.e. doprecyzował znaczenie terminów „**odebranie dokumentu elektronicznego**" i „**wpłynięcie dokumentu elektronicznego**". Pierwsze sformułowanie oznacza każde działanie adresata posiadającego adres do doręczeń elektronicznych powodujące, że adresat dysponuje dokumentem, który wpłynął na ten adres

214 Wyrok NSA z 31.05.2012 r., I OSK 2105/11, LEX nr 1403125.

215 Szerzej na ten temat: wyrok NSA w Katowicach z 3.04.1996 r., SA/Ka 1312/95, LEX nr 26708.

i może zapoznać się z treścią odebranego dokumentu. Wpłynięcie dokumentu elektronicznego oznacza zaś zaistnienie warunków technicznych umożliwiających adresatowi odebranie doręczanego dokumentu. Warto zauważyć, że w art. 41 ust. 2 u.d.e. ustawodawca wskazał jedynie na **działanie adresata umożliwiające mu dysponowanie dokumentem**. Ustawodawca nie wskazał konieczności udowodnienia zapoznania się z treścią dokumentu ani tym bardziej jej zrozumienia. Może się zdarzyć, że adresat po zalogowaniu na skrzynkę doręczeń usunie korespondencję przed jej przeczytaniem. Odpowiedzialność za to ponosi jednak adresat, a jego czynności nie mogą opóźniać biegu postępowań administracyjnych.

Pewien niedosyt można mieć w przypadku określenia przez ustawodawcę warunków wpłynięcia dokumentu elektronicznego do adresata. Trudno określić, o jakie zaistnienie warunków technicznych ustawodawcy chodziło. W art. 41 ust. 3 u.d.e. wskazano jedynie, że chodzi o **warunki techniczne umożliwiające adresatowi odebranie doręczanego dokumentu**. Wydaje się, że muszą spełnić się obiektywne warunki techniczne i to głównie po stronie podmiotu niezależnego od nadawcy i adresata. W razie braku stwierdzenia awarii uniemożliwiającej zapoznanie się z otrzymaną korespondencją i prawidłowym wpłynięciem korespondencji warunek ten wydaje się być spełniony.

Przewidziana w komentowanym przepisie instytucja prawna dowodu otrzymania korespondencji jest odpowiednikiem urzędowego poświadczenia odbioru, które zgodnie z art. 3 pkt 20 u.i.d.p. obejmuje dane elektroniczne powiązane z dokumentem elektronicznym doręczonym podmiotowi publicznemu lub przez niego doręczanym w sposób zapewniający rozpoznawalność późniejszych zmian dokonanych w tych danych. Instytucja ta pozwala na potwierdzenie w sposób niezaprzeczalny faktu odbioru konkretnego dokumentu elektronicznego przez jego adresata. Urzędowe poświadczenie odbioru dzielimy na urzędowe poświadczenie przedłożenia (potwierdzające poprawną formalnie wysyłkę dokumentu do podmiotu publicznego) i urzędowe poświadczenie doręczenia (sta-

nowiące dowód dla podmiotu publicznego, że przesyłany dokument elektroniczny adresatowi został prawidłowo dostarczony).

Art. 42. [Chwila doręczenia korespondencji przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego]

1. W przypadku doręczania korespondencji przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego korespondencja jest doręczona we wskazanej w dowodzie otrzymania chwili:

1) **odebrania korespondencji – w przypadku, o którym mowa w art. 41 ust. 1 pkt 1;**
2) **wpłynięcia korespondencji – w przypadku, o którym mowa w art. 41 ust. 1 pkt 2.**

2. W przypadku, o którym mowa w art. 41 ust. 1 pkt 3, korespondencję uznaje się za doręczoną w dniu następującym po upływie 14 dni od wskazanego w dowodzie otrzymania dnia wpłynięcia korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu niepublicznego.

Artykuł 42 u.d.e. stanowi uzupełnienie regulacji określonej w art. 41 i doprecyzowuje moment (chwilę) doręczenia korespondencji przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Jak wskazano w komentarzu do art. 40 u.d.e., jedną z informacji zawartych w dowodzie otrzymania (i nadania) korespondencji jest określenie **czasu odebrania przesyłki** (wystawienia dowodu). Ustawodawca postanowił raz jeszcze doprecyzować moment (chwilę) doręczenia korespondencji. W dużej mierze jest to powtórzenie zapisów z art. 41 u.d.e., jednakże dla celów ściśle proceduralnych postanowiono uniknąć niedomówień i wyraźnie wyartykułować moment doręczenia.

W przypadku odebrania korespondencji przekazanej na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu niepublicznego chwilą doręczenia korespondencji jest **odebranie korespondencji przez podmiot niepubliczny.** W przypadku wpłynięcia korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych **podmiotu publicznego**, chwilą doręczenia korespondencji jest **moment wpłynięcia korespondencji**. W przypadku zaś nie-

odebrania przez adresata będącego podmiotem niepublicznym korespondencji w ciągu 14 dni od dnia przesłania przez podmiot publiczny na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu niepublicznego, chwilą doręczenia korespondencji jest **dzień następujący po upływie 14 dni od wskazanego w dowodzie otrzymania dnia wpłynięcia korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu niepublicznego.**

Art. 43. [Doręczenie na adres do doręczeń elektronicznych w ramach usługi online świadczonej przez podmiot publiczny]

W przypadku doręczenia korespondencji do podmiotu publicznego w związku ze świadczoną przez ten podmiot usługą online doręczenie na adres do doręczeń elektronicznych następuje w ramach tej usługi, jeżeli została ona zintegrowana z systemem teleinformatycznym, o którym mowa w art. 58 ust. 1. Doręczenie skutkuje wystawieniem dowodu wysłania i dowodu otrzymania na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu korzystającego z tej usługi.

Artykuł 43 u.d.e. wprowadza szczegółową regulację przekazywania korespondencji do podmiotu publicznego dotyczącą świadczonej przez ten podmiot publiczny usługi *online*. Przez **usługę *online*** (e-usługę) należy rozumieć usługę świadczoną drogą elektroniczną, której świadczenie jest zautomatyzowane, przez co udział człowieka w jej realizacji jest niewielki. Jak wskazuje G. Szpor, usługa cyfrowa to usługa świadczona bez jednoczesnej obecności stron (na odległość), poprzez przekaz danych na indywidualne żądanie usługobiorcy, przesyłanych i otrzymywanych za pomocą urządzeń do elektronicznego przetwarzania, włącznie z kompresją cyfrową, i przechowywanie danych, która jest w całości nadawana, odbierana lub transmitowana za pomocą systemów transmisyjnych oraz urządzeń komutacyjnych lub przekierowujących, a także innych zasobów, w tym nieaktywnych elementów sieci, które umożliwiają nadawanie, odbiór lub transmisję sygnałów za pomocą przewodów, fal radiowych, optycznych lub innych środków wykorzystujących energię elek-

tromagnetyczną, niezależnie od ich rodzaju[216]. W przypadku gdy korespondencja dotycząca usługi *online* wpłynie na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu publicznego, korespondencja może być uznana za przyjętą w ramach tej usługi, jeżeli **usługa ta została wcześniej przez podmiot publiczny zintegrowana z systemem teleinformatycznym wykorzystywanym przy doręczeniach elektronicznych.** Doręczenie skutkuje wystawieniem dowodu wysłania i dowodu otrzymania na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu korzystającego z tej usługi.

Domniemywać można, że taka integracja powinna spełniać warunki określone w definicji pojęcia interoperacyjności wyrażonej w art. 3 pkt 18 ustawy z 17.02.2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne i realizować szczegółowe wymagania określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z 12.04.2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych.

Na krytykę zasługuje użycie w tym przepisie pojęcia usługi *online*, które nie posiada swojej definicji legalnej. Co gorsza, nie jest do końca jasne, jaka jest jego relacja do terminu usługi sieciowej z § 2 pkt 19 r.KRI czy definicji usługi świadczonej drogą elektroniczną wyrażonej w art. 2 pkt 4 ustawy z 18.07.2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną. Nadmienić należy, że pojęcie usług *online* pojawia się również w art. 15a, art. 19e, art. 20a, art. 20ca i art. 20e ustawy z 17.02.2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne. Nie zmienia to faktu, że relacje między tymi pokrewnymi pojęciami są niejasne.

Niestety ustawodawca nie zobowiązał w tym przepisie podmiotów publicznych do obligatoryjnego integrowania usług *online* świadczonych przez podmioty publiczne z systemem elektronicznym wykorzystywa-

[216] *Wielka Encyklopedia Prawa*, red. B. Hołyst, t. XXII, *Prawo informatyczne*, red. B. Fischer, L. Grochowski, G. Szpor, Warszawa 2020, http://wikiprawna.com.pl/index.php?title=US%C5%81UGA_CYFROWA (dostęp: 27.05.2021 r.). Por. art. 2 pkt 4 u.ś.u.d.e.

nym przy doręczeniach elektronicznych. Negatywnym adresatem przepisu art. 43 u.d.e. będzie obywatel, który być może przez pomyłkę prześle korespondencję dotyczącą świadczonej przez podmiot publiczny usługi na adres do doręczeń elektronicznych. W przypadku gdy podmiot publiczny nie dokonał integracji usługi z systemem teleinformatycznym, obywatel nie otrzyma dowodu wysłania i dowodu otrzymania przekazania korespondencji. Wydaje się, że podejście to jest błędne, gdyż może *de facto* dyskryminować obywateli, a konsekwencje prawne biernej postawy podmiotu publicznego, który nie podejmie wysiłku integracji świadczonych usług *online* z systemem teleinformatycznym obsługującym doręczenia elektroniczne, poniesie obywatel.

Art. 44. [Wystawianie dowodów wysłania i dowodów otrzymania przez kwalifikowanego dostawcę usług zaufania świadczącego kwalifikowaną usługę]

Kwalifikowany dostawca usług zaufania świadczący kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego polegającą na wysyłaniu i odbieraniu korespondencji na adres lub z adresu do doręczeń elektronicznych, wpisanego do bazy adresów elektronicznych, wystawia dowody wysłania i dowody otrzymania zgodnie ze standardem, o którym mowa w art. 26a ustawy z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej. Przepisy art. 41 i art. 42 stosuje się odpowiednio.

W komentowanym przepisie rozszerzono zasady wystawiania dowodów wysłania i dowodów otrzymania, zgodnie z normami określonymi przez ministra właściwego do spraw cyfryzacji z 7.01.2021 r. w dokumencie „Standard publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego świadczonej przez operatora wyznaczonego i kwalifikowanych dostawców usług zaufania świadczących kwalifikowane usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego w zakresie współpracy z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz skrzynki doręczeń" dostępnym na stronie BIP Ministerstwa Cyfryzacji, na **kwalifikowanych dostawców usług zaufania świadczących kwalifikowaną usługę rejes-**

trowanego doręczenia elektronicznego. Do podmiotów tych mają również zastosowanie przepisy art. 41 i 42 u.d.e., czyli przepisy dotyczące zarówno warunków wystawienia **dowodów otrzymania**, jak i chwili (czasu) doręczenia korespondencji przy wykorzystaniu usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

Rozszerzenie to ma o tyle znaczenie, że obywatele będą mieli swobodę wyboru pomiędzy operatorem wyznaczonym a kwalifikowanym dostawcą usług zaufania świadczącym kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Co prawda zasady dotyczące zarówno standardów, jak i warunków wystawienia dowodów otrzymania, jak i chwili doręczenia korespondencji będą miały zastosowanie jedynie w przypadku realizacji usługi na rzecz podmiotu wpisanego do bazy adresów elektronicznych; wydaje się jednak, że będzie to główny zakres adresatów, toteż niemalże w każdym wypadku zasady opisane w art. 41 i 42 będą miały zastosowanie do kwalifikowanych dostawców.

Art. 45. [Obowiązek świadczenia publicznej usługi hybrydowej przez operatora wyznaczonego; standardy świadczenia publicznej usługi hybrydowej]

1. Do świadczenia publicznej usługi hybrydowej jest obowiązany operator wyznaczony.

2. Publiczna usługa hybrydowa jest świadczona:

1) **w sposób jednolity w porównywalnych warunkach;**
2) **przy zapewnieniu na terytorium całego kraju rozmieszczenia placówek pocztowych operatora wyznaczonego zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 47 pkt 3 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe;**
3) **z zachowaniem wskaźników czasu przebiegu przesyłek listowych;**
4) **po przystępnych cenach;**
5) **z częstotliwością zapewniającą doręczanie przesyłek listowych co najmniej w każdy dzień roboczy i nie mniej niż przez 5 dni w tygodniu z wyłączeniem dni ustawowo wolnych od pracy;**

6) w sposób zapewniający uzyskanie przez nadawcę dokumentu elektronicznego potwierdzającego odbiór przesyłki rejestrowanej, o której mowa w art. 3 pkt 23 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe.

3. Operator wyznaczony, świadcząc publiczną usługę hybrydową, zapewnia funkcjonowanie:

1) infrastruktury niezbędnej do wydruku i kopertowania korespondencji nadanej w postaci elektronicznej;

2) sieci pocztowej niezbędnej do sortowania, przemieszczania i doręczania przesyłek listowych.

4. W zakresie nieuregulowanym w niniejszej ustawie do publicznej usługi hybrydowej stosuje się przepisy ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe.

1. W komentowanym artykule ustawodawca uregulował niezwykle ważne zagadnienie **publicznej usługi hybrydowej**, która w dużej mierze jest adresowana do osób wykluczonych cyfrowo i osób, które z różnych powodów nie będą mogły skorzystać z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Ustawa o doręczeniach elektronicznych wprowadziła ogólną zasadę obowiązkowego korzystania przez podmioty publiczne z usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego – zasadę powszechności doręczeń elektronicznych (por. komentarz do art. 4 u.d.e.). Zasady tej nie można było jednak rozszerzyć na obywateli, którzy mają prawo zarówno wysyłać, jak i odbierać korespondencję w postaci elektronicznej lub tradycyjnej. Większość podmiotów publicznych korzysta już obecnie z systemów zarządzania dokumentami i jest przystosowana do korespondencji elektronicznej. W przypadku zaś obywateli, pomimo corocznego wzrostu liczby osób korzystających z usług elektronicznych, nadal pozostają tacy, którzy z powodów nie tylko ekonomicznych, ale również społecznych i kulturowych nie są zainteresowani tym typem komunikacji. Są podmioty, które nie mają wiedzy, potrzeby, jak i urządzeń niezbędnych do wysyłania i odbierania korespondencji w postaci elektronicznej. Osoby takie nadal będą mogły korzystać z tradycyjnych kanałów komunikacji z podmiotami publicznymi. Warto jednak zauważyć, że ustawodawca wprowadził w komentowanej ustawie

zachęty dla obywateli nakłaniające ich do rezygnacji z tradycyjnej korespondencji. Zachęta ekonomiczna określona jest w art. 52 u.d.e., zgodnie z którym korespondencja elektroniczna od podmiotu niepublicznego do podmiotu publicznego zwolniona jest z opłaty. Osoby korzystające z tradycyjnej korespondencji będą musiały zaś ponosić jej koszty. Podejście takie może spotkać się z zarzutem dyskryminacji osób wykluczonych cyfrowo, które za tę samą usługę (odebrania i wysłania korespondencji) będą musiały ponosić koszty. Wydaje się jednak, że wolą ustawodawcy nie było dyskryminowanie osób wykluczonych, a jedynie promocja korespondencji elektronicznej.

Podstawowa zasada ustawy o doręczeniach elektronicznych, zobowiązująca podmioty publiczne do prowadzenia korespondencji w postaci elektronicznej, w zetknięciu z osobami **wykluczonymi cyfrowo** wymagała stworzenia nowej usługi wymagającej przetworzenia dokumentu elektronicznego wytworzonego przez podmiot publiczny do postaci tradycyjnej. Usługę tę nazywamy publiczną usługą hybrydową, łączącą w sobie zarówno usługę elektroniczną, jak i tradycyjną. Zgodnie z art. 2 pkt 7 u.d.e. jest to usługa pocztowa świadczona przez operatora wyznaczonego, polegająca na przesyłaniu przesyłek pocztowych, których nadawcą jest podmiot publiczny przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, która na etapie przyjmowania, przemieszczania lub doręczania przekazu informacyjnego przyjmuje fizyczną formę przesyłki listowej (szerzej por. komentarz do art. 2 pkt 7 u.d.e.).

Publiczną usługę hybrydową świadczyć będzie operator wyznaczony, którym do 31.12.2025 r. będzie Poczta Polska S.A.

2. W art. 45 ust. 2 u.d.e. ustawodawca wskazał sześć podstawowych **kryteriów świadczenia publicznej usługi hybrydowej.**

Po pierwsze, publiczna usługa hybrydowa musi być świadczona **w sposób jednolity w porównywalnych warunkach.** Ustawodawca chciał zapewnić równy standard świadczenia usługi, ale z zachowaniem różnic np. geograficznych. Z uwagi na odległość od placówki, liczbę personelu,

a także posiadane urządzenia, jakość publicznej usługi hybrydowej może być różna. Ustawodawca wprowadził jednak zasadę ujednolicającą ją do równych warunków. Oznacza to, że może wystąpić różnica w jakości usługi w dużych miastach w porównaniu do jakości usługi w małych miasteczkach i na wsi.

Po drugie, usługa świadczona jest przy **zapewnieniu odpowiedniego rozmieszczenia placówek pocztowych** operatora wyznaczonego. Rolą każdorazowego operatora wyznaczonego będzie zapewnienie rozmieszczenia placówek pocztowych zgodnie z wymogami prawnymi określonymi w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 47 ustawy z 23.11.2012 r. – Prawo pocztowe. Obecnie w rozporządzeniu Ministra Administracji i Cyfryzacji z 29.04.2013 r. w sprawie warunków wykonywania usług powszechnych przez operatora wyznaczonego[217] określono, że jedna stała placówka pocztowa operatora wyznaczonego przypadać ma średnio w skali kraju na 6000 mieszkańców na terenie gmin miejskich i gmin miejsko-wiejskich. W rozmieszczeniu geograficznym w każdej gminie powinna być co najmniej jedna placówka pocztowa, i nie powinna ona obejmować swym zasięgiem obszaru większego niż 85 km kwadratowych.

Po trzecie, świadcząc publiczną usługę hybrydową, należy przestrzegać **wskaźników czasu przebiegu przesyłek listowych.** Zgodnie z § 3 rozporządzenia Ministra Administracji i Cyfryzacji z 29.04.2013 r. w sprawie warunków wykonywania usług powszechnych przez operatora wyznaczonego, czas przebiegu przesyłek pocztowych określany jest jako wzór D=n. Znacznik D oznacza dzień zawarcia umowy, zaś n oznacza liczbę dni, które upłynęły od dnia nadania do dnia doręczenia przesyłki pocztowej. Zgodnie z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia, czas przebiegu przesyłek pocztowych wynosi od D+1 dla przesyłek listowych najszybszej kategorii, do D+5 dla przesyłek listowych niebędących przesył-

[217] Rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z 29.04.2013 r. w sprawie warunków wykonywania usług powszechnych przez operatora wyznaczonego, Dz.U. z 2020 r. poz. 1026.

kami listowymi najszybszej kategorii. Wskaźnik czasu przebiegu przesyłek pocztowych wynosi zaś od 82% do 97% w zależności od czasu przebiegu przesyłek pocztowych. Zgodnie natomiast z projektem rozporządzenia Ministra Aktywów Państwowych w sprawie realizacji publicznej usługi hybrydowej w obrocie krajowym[218] przewidywany czas realizacji publicznej usługi hybrydowej w obrocie krajowym obejmuje do 6 dni, licząc od dnia nadania dokumentu elektronicznego zawierającego treść korespondencji przekształcanej w przesyłkę listową, do dnia doręczenia, zawiadomienia o próbie doręczenia lub odmowy przyjęcia przesyłki listowej zawierającej tę korespondencję. Dla realizacji przez operatora wyznaczonego publicznej usługi hybrydowej wyznacza się następujące wskaźniki jakościowe: D+6 – 85%, a D+8 – 95%.

Po czwarte, operator wyznaczony **świadczy publiczną usługę hybrydową po przystępnych cenach.** Ustawodawca, analogicznie jak w przypadku art. 38 ust. 2 pkt 2 u.d.e., posłużył się określeniem nieprecyzyjnym, dającym z jednej strony wytyczną dla operatora wyznaczonego w kształtowaniu ceny, a z drugiej strony pozwalając mu na określenie kosztów niezbędnych nakładów inwestycyjnych oraz czasu pracy niezbędnych do realizacji publicznej usługi hybrydowej. Należy pamiętać, że zgodnie z art. 52 u.d.e. operator wyznaczony ma obowiązek przedłożenia projektu cennika do Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej, który ma prawo zgłosić do niego sprzeciw. Sformułowanie „przystępna cena" nie oznacza, że ma być ona przystępna dla każdego użytkownika publicznej usługi hybrydowej. Ma ona być adekwatna do niezbędnych kosztów jej świadczenia przy jednoczesnym zapewnieniu jej dostępności dla większości użytkowników.

Po piąte, publiczną usługę hybrydową należy świadczyć **z częstotliwością zapewniającą doręczanie przesyłek listowych co najmniej w każdy dzień roboczy i nie mniej niż przez 5 dni w tygodniu z wyłączeniem dni ustawowo wolnych od pracy.** Ustawodawca w art. 45 ust. 2 pkt 5

[218] https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12344252/katalog/12770538#12770538 (dostęp: 27.05.2021 r.).

określił niemalże czas pracy placówek pocztowych obsługujących publiczną usługę hybrydową. Placówki te powinny świadczyć swoje usługi w każdym dniu roboczym. Spełnienie tej zasady może być problemem w małych miejscowościach, gdzie zapewnienie obsługi odpowiedniego personelu jest wyzwaniem i w momencie np. problemów zdrowotnych personelu będzie stanowiła wyznacznik konieczności otwarcia punktu świadczenia usługi i doręczania korespondencji. W odniesieniu do okresu pandemii COVID-19 przepis ten może być interpretowany jako zakazujący zamykania placówek pocztowych w okresach lockdownu. Może być on również rozumiany jako element zakazujący strajku pracownikom operatora wyznaczonego, którzy w każdym dniu roboczym muszą świadczyć pracę i doręczać przesyłki listowe.

Ostatnim kryterium świadczenia publicznej usługi hybrydowej jest **zapewnienie nadawcy potwierdzenia odebrania przesyłki rejestrowanej** (w rozumieniu art. 3 pkt 23 pr. poczt.) w formie dokumentu elektronicznego. Podmioty publiczne będące nadawcą przesyłki w ramach usługi hybrydowej przesłany dokument elektroniczny stanowiący potwierdzenie doręczenia będą mogły umieścić w systemie zarządzania dokumentacją i w jednym, spójnym miejscu przechowywać całą dokumentację sprawy bez konieczności wykonywania dodatkowych czynności związanych ze skanowaniem papierowego potwierdzenia. Przyczynić się to powinno do znacznego ograniczenia kosztów funkcjonowania, a także do usprawnienia pracy podmiotów publicznych.

3. Ustawodawca w art. 45 ust. 3 u.d.e. zobowiązał operatora wyznaczonego do zapewnienia funkcjonowania infrastruktury niezbędnej do wydruku i kopertowania korespondencji nadanej w postaci elektronicznej, a także zapewnienia funkcjonowania sieci pocztowej niezbędnej do sortowania, przemieszczania i doręczania przesyłek listowych. Wymogi określone w art. 45 ust. 3 będą stanowiły podstawę do rozpisania kolejnych konkursów dla operatorów publicznej usługi hybrydowej. Każdy podmiot, który będzie chciał świadczyć ten rodzaj usługi, będzie zobowiązany do zapewnienia tych elementów infrastrukturalnych.

Art. 46. [Procedura przekształcenia dokumentu elektronicznego w przesyłkę listową w ramach świadczenia publicznej usługi hybrydowej]

1. Operator wyznaczony, świadcząc publiczną usługę hybrydową, przekształca dokument elektroniczny nadany przez podmiot publiczny z adresu do doręczeń elektronicznych w przesyłkę listową w celu doręczenia korespondencji do adresata. Przekształcenie odbywa się w sposób zautomatyzowany, zapewniający ochronę tajemnicy pocztowej na każdym etapie realizacji usługi.
2. Operator wyznaczony zapewnia potwierdzenie daty i czasu wykonania czynności przekształcenia dokumentu elektronicznego.
3. Do zawartości przesyłki listowej, o której mowa w ust. 1, operator wyznaczony dołącza wydruk dokumentu zawierającego wynik weryfikacji podpisu lub pieczęci elektronicznej albo potwierdzenie, że integralność oraz pochodzenie dokumentu elektronicznego od podmiotu publicznego zostały zapewnione z wykorzystaniem środka identyfikacji elektronicznej.
4. Jeżeli przepisy odrębne nie stanowią inaczej, dniem nadania korespondencji w ramach publicznej usługi hybrydowej jest dzień odebrania dokumentu elektronicznego przez operatora wyznaczonego. Operator wyznaczony niezwłocznie w sposób automatyczny wystawia dowód odebrania korespondencji.

1. Komentowany artykuł stanowi **schemat procedury realizacji publicznej usługi hybrydowej**, poczynając od przekształcenia dokumentu elektronicznego otrzymanego od nadawcy w przesyłkę tradycyjną, wykaz dodatkowych dokumentów niezbędnych do prawidłowego jej odczytania, a także określenie czasu nadania korespondencji w ramach publicznej usługi hybrydowej.

Operator wyznaczony świadczący publiczną usługę hybrydową przekształca jedynie dokumentację, którą otrzymał od nadawcy będącego podmiotem publicznym, nadaną za pomocą adresu do doręczeń elektronicznych. Wymogiem ustawowym jest zapewnienie mechanizmu za-

utomatyzowanego przekształcenia dokumentu elektronicznego uniemożliwiającego zapoznanie się z treścią dokumentu innym osobom. Na każdym etapie przekształcania dokumentu należy zapewnić ochronę **tajemnicy pocztowej**, której rolą jest ochrona prywatności osób korzystających z usług pocztowych oraz osób, których dotyczą informacje zawarte w przekazach pocztowych[219]. Tajemnica pocztowa uregulowana jest w art. 41 pr. poczt. Zgodnie z jego treścią do zachowania tajemnicy pocztowej zobowiązani są operator pocztowy oraz inne osoby, które z racji wykonywanej działalności mają dostęp do tajemnicy pocztowej. Ochroną tajemnicy pocztowej objęte są informacje przekazywane w przesyłkach pocztowych, informacje dotyczące realizowania przekazów pocztowych, dane dotyczące podmiotów korzystających z usług pocztowych oraz dane dotyczące faktów i okoliczności świadczenia usługi pocztowej lub korzystania z tych usług.

Warto zauważyć, że ustawa o doręczeniach elektronicznych przyznała operatorowi wyznaczonemu zupełnie nowe, dotąd nieznane uprawnienia, które w olbrzymi sposób mogą naruszać prywatność osób korzystających z usług pocztowych. W dotychczasowych procedurach pocztowych operator pocztowy przekazywał głównie korespondencję zabezpieczoną przez nadawcę. Operator poza przypadkiem uszkodzenia koperty nie miał możliwości zapoznania się z treścią informacji zawartych w przesyłkach pocztowych przekazywanych od podmiotów publicznych. W ramach publicznej usługi hybrydowej operator wyznaczony będzie miał łatwiejszy niż dotychczas wgląd w informacje zawarte w przesyłkach pocztowych. Należy zatem wzmocnić przepisy prawne regulujące zakres i znaczenie tajemnicy pocztowej. Wzmocnienie to może przyjąć formę proceduralną, nie tylko akcentującą wymóg automatycznego wykonywania przekształcenia korespondencji elektronicznej w korespondencję papierową, ale również zapewniającą prawne gwarancje jego realizacji. Brak możliwości zapoznania się z treścią przekształcanego dokumentu służy ochronie prywatności osób korzystają-

[219] K. Siewicz, *Tajemnica pocztowa* [w:] *Leksykon tajemnic*, red. A. Gryszczyńska, G. Szpor, Warszawa 2016, s. 165.

cych z publicznej usługi hybrydowej. Z powodu konieczności ochrony prawa do prywatności i tajemnicy korespondencji zrezygnowano natomiast w toku prac nad projektem komentowanej ustawy z alternatywnej postaci usługi hybrydowej, polegającej na przekształcaniu przesyłek listowych kierowanych przez podmiot niepubliczny do podmiotów publicznych w dokumenty w postaci elektronicznej doręczane podmiotom publicznym przez operatora wyznaczonego. Proces ten nie mógłby bowiem efektywnie odbywać się z istotnym ograniczeniem roli pracowników operatora wyznaczonego na rzecz czynności zautomatyzowanych.

2. W ramach publicznej usługi hybrydowej do przekształconej w tradycyjną przesyłki dołącza się dodatkowo **w postaci papierowej wynik weryfikacji podpisu i pieczęci elektronicznej albo potwierdzenie, że integralność oraz pochodzenie dokumentu elektronicznego od podmiotu publicznego zostały zapewnione z wykorzystaniem środka identyfikacji elektronicznej**. Publiczna usługa hybrydowa będzie stanowiła *de facto* miejsce styku dwóch postaci dokumentu – postaci elektronicznej dokumentu podpisanej elektronicznie i postaci papierowej, która nie może być podpisana elektronicznie. Warto w tym miejscu przytoczyć definicję podpisu elektronicznego zawartą w art. 3 pkt 10 rozporządzenia 910/2014, zgodnie z którym podpis elektroniczny oznacza dane w postaci elektronicznej, które są dołączone lub logicznie powiązane z innymi danymi w postaci elektronicznej i które użyte są przez podpisującego jako podpis. Najważniejszym elementem podpisu elektronicznego jest jego obecność w sferze wirtualnej – jako dane w postaci elektronicznej dołączone lub logicznie powiązane z innymi danymi w postaci elektronicznej. Wydrukowanie dokumentu elektronicznego pozbawia go postaci elektronicznej, a co za tym idzie, pozbawia taki dokumentu podpisu elektronicznego. Ustawodawca, dostrzegając ten problem, zobowiązał operatora wyznaczonego do dołączenia do wydrukowanego dokumentu, wydrukowanego poświadczenia weryfikacji podpisu lub pieczęci elektronicznej, a także potwierdzenia integralności oraz pochodzenia dokumentu od wskazanego nadawcy. Ciężar weryfikacji nadawcy i przekazania wyniku tej weryfikacji nadawcy ciąży na operatorze wyznaczonym. Adresat sam nie będzie w stanie wykonać analizy dokumentu elek-

tronicznego i potwierdzić autentyczność i co ważne ważność podpisu elektronicznego nadawcy. Obowiązek ten przejmie od adresatów podmiot wyznaczony, który będzie musiał zapewnić infrastrukturę zapewniającą wystawianie poświadczeń.

3. Dniem nadania korespondencji w ramach publicznej usługi hybrydowej zgodnie z art. 46 pkt 4 będzie dzień odebrania dokumentu elektronicznego przez operatora wyznaczonego. Po odebraniu dokumentu operator wyznaczony w sposób zautomatyzowany wystawi dowód odebrania korespondencji. Ustawodawca po raz kolejny posłużył się sformułowaniem nieostrym „niezwłocznie", wskazującym czas realizacji wystawienia poświadczenia. Analogicznie jak w przypadku wystawienia przez operatora wyznaczonego potwierdzenia odbioru przesyłki rejestrowanej, potwierdzenie odebrania korespondencji należy dołączyć do akt sprawy i będzie stanowiło ono dowód wysłania korespondencji.

Art. 47. [Obowiązki operatora wyznaczonego w zakresie przekształcenia dokumentu elektronicznego w przesyłkę listową]

1. W ramach przekształcania, o którym mowa w art. 46 ust. 1, operator wyznaczony zapewnia:

1) **wykonanie z należytą starannością i jakością techniczną wydruku dokumentu elektronicznego, zgodnie z minimalnymi wymaganiami określonymi na podstawie art. 48, umożliwiającego adresatowi zapoznanie się z treścią korespondencji bez konieczności weryfikacji tej treści z dokumentem elektronicznym;**
2) **zgodność treści wydrukowanego dokumentu elektronicznego oraz dokumentu zawierającego wynik weryfikacji podpisu lub pieczęci elektronicznej z treścią odpowiadających im dokumentów elektronicznych.**

2. Wykonane przez operatora wyznaczonego wydruki dokumentów, o których mowa w ust. 1, mają moc zrównaną z mocą dokumentów, z których zostały wykonane.

1. Komentowany artykuł jest uszczegółowieniem procedury określonej w art. 46 ust. 1 u.d.e. dotyczącej **przekształcania dokumentu elektronicznego w dokument tradycyjny**. Ustawodawca nałożył na operatora wyznaczonego obowiązek wykonywania pracy z należytą starannością, a także z jakością techniczną wydruku spełniającą minimalne wymagania określone w wymaganiach wydanych na podstawie art. 48 u.d.e.

2. Ustawodawca założył w art. 47 ust. 1 pkt 1 u.d.e. niezwykle ważną rolę i pozycję prawno-społeczną **operatora wyznaczonego**, który realizując zadanie publicznej usługi hybrydowej, będzie dokonywał przekształcenia dokumentu publicznego bez nadzoru zewnętrznego. Operator wyznaczony jako podmiot profesjonalny obdarzony będzie zatem dużym zaufaniem społecznym, którego gwarantem ma być należyte wykonywanie zadań. Operator wyznaczony ma zapewnić zgodność treści dokumentu wysłanego przez nadawcę z dokumentem, który otrzyma adresat. Wykonane przez operatora wyznaczonego wydruki będą miały moc prawną równą dokumentom, z których zostały wykonane. Przyjęto **założenie o równorzędności mocy prawnej dokumentu przekształconego z dokumentem, z którego dokonano przekształcenia**. Dyspozycja ta ma charakter bezwarunkowy, nie powiązano jej bowiem wprost z domniemaniem o charakterze wzruszalnym. Podobną, choć nie tożsamą, konstrukcję uwzględniono dla porównania w art. 39^3 § 3 k.p.a., wskazującym, iż (dokonany przez organ administracji) wydruk pisma wydanego w postaci elektronicznej, uzyskanego z systemu teleinformatycznego, stanowi dowód tego, co zostało stwierdzone w piśmie wydanym w postaci elektronicznej. W omawianym przypadku publicznej usługi hybrydowej moc równą dokumentom, z których zostały wykonane, należy jednak łączyć jedynie z wydrukami spełniającymi wymagania określone w art. 47 ust. 1 u.d.e.

3. Przekształcanie dokumentu elektronicznego na postać papierową powinno być wykonane z należytą starannością. Pojęcie to można rozpatrywać w kontekście art. 355 § 1 k.c., gdzie wskazano, że jest to staranność ogólnie wymagana w stosunkach danego rodzaju. Można się w tym kontekście odwołać do dobrych praktyk w zakresie świadczenia usług pocz-

towych, a w szczególności usługi powszechnej. Należyta staranność jest miernikiem odnoszącym się do winy w postaci niedbalstwa[220] i może być on oceniany jedynie w kategoriach winy, a nie bezprawności[221]. Proces przekształcania dokumentu elektronicznego w postać analogową powinien odbywać się również zgodnie z standardami określonymi w komentowanej ustawie i przepisach wykonawczych.

4. Ustawodawca nie przewidział wprost mechanizmu **kontroli jakości wydruku**, a także postępowania w przypadku stwierdzenia różnicy pomiędzy dokumentem otrzymanym a dokumentem dostarczonym przez operatora wyznaczonego. Wydaje się, że ustawodawca mylnie założył, że dołożenie należytej staranności przez operatora wyznaczonego zawsze będzie się wiązało z uzyskaniem pełnej zgodności i czytelności obu wersji dokumentu. W ramach usługi będą przekształcane dokumenty o dużym znaczeniu prawnym, z którymi wiązać się będą prawa i obowiązki obywateli. Należy przewidzieć tryb i formę postępowania reklamacyjnego, w ramach którego może zostać podważone domniemanie prawne zgodności obu wersji dokumentów, a przynajmniej postępowaniem reklamacyjnym, o którym mowa w rozdziale 5 u.d.e. obejmować także nienależyte wykonanie usług w aspekcie jakości ich świadczenia (por. komentarz do art. 55 u.d.e.). Ustawodawca nie uregulował również trybu postępowania z oryginałem elektronicznej przesyłki hybrydowej i jej ewentualnego zniszczenia[222].

Zgodnie z § 10 projektu rozporządzenia Ministra Aktywów Państwowych w sprawie realizacji publicznej usługi hybrydowej w obrocie krajowym[223] p**ubliczną usługę hybrydową uznaje się za niewykonaną, jeżeli:**

---

220 Por. wyrok SN z 30.03.2000 r., III CKN 709/98, LEX nr 51367.

221 Por. wyrok SN z 19.10.1999 r., I CKN 979/98, LEX nr 527153.

222 Por. A. Monarcha-Matlak, *Usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego, Teka Komisji Prawnej PAN Oddział w Lublinie,* t. XIII, 2020/1, s. 295.

223 https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12344252/katalog/12770538#12770538 (dostęp: 27.05.2021 r.).

1) **data** doręczenia, zawiadomienia o próbie doręczenia albo odmowy przyjęcia przesyłki rejestrowanej **przesyłki** listowej rejestrowanej w ramach publicznej usługi hybrydowej zawarta w dokumencie elektronicznym, potwierdzającym odbiór przesyłki listowej rejestrowanej, jest późniejsza o więcej niż 14 dni od daty nadania tej przesyłki potwierdzonej dokumentem elektronicznym potwierdzającym jej nadanie, z zastrzeżeniem art. 55 ust. 3 ustawy;
2) przesyłka listowa rejestrowana doręczana w ramach publicznej usługi hybrydowej została utracona.

Natomiast **publiczną usługę hybrydową uznaje się za nienależycie wykonaną** (stosownie § 11 projektu rozporządzenia)**, jeżeli:**

1) **wydruk dokumentu elektronicznego doręczanego odbiorcy w ramach publicznej usługi hybrydowej nie spełnia warunków określonych w art. 47 ust. 1 u.d.e.**;
2) **do wydruku dokumentu elektronicznego doręczanego odbiorcy w ramach publicznej usługi hybrydowej nie został dołączony wydruk dokumentu** zawierający wynik weryfikacji podpisu lub pieczęci elektronicznej albo potwierdzenie, że integralność oraz pochodzenie dokumentu elektronicznego od podmiotu publicznego zostały zapewnione z wykorzystaniem środka identyfikacji elektronicznej**, lub wydruk tego dokumentu nie został wykonany z należytą starannością i jakością techniczną umożliwiającą adresatowi zapoznanie się z treścią tego dokumentu;**
3) dokument elektroniczny potwierdzający odbiór przesyłki listowej rejestrowanej w ramach publicznej usługi hybrydowej (wytwarzany automatycznie w systemie operatora wyznaczonego w postaci pliku XML), nie został umieszczony w skrzynce doręczeń nadawcy.

Art. 48. [Określenie minimalnych wymagań technicznych dla wydruków dokumentów elektronicznych realizowanych w zakresie publicznej usługi hybrydowej]

Minister właściwy do spraw informatyzacji określi i udostępni w Biuletynie Informacji Publicznej na swojej stronie podmiotowej minimalne wymagania techniczne dla wydruków dokumentów elektronicznych realizowanych w zakresie publicznej usługi hybrydowej, uwzględniając potrzebę oraz możliwości ich wykorzystania jako dowodów i dokumentów w toku realizacji czynności prawnych.

Artykuł 48 stanowi zobowiązanie ministra właściwego do spraw informatyzacji do opracowania minimalnych **wymagań technicznych dla wydruków dokumentów elektronicznych realizowanych w zakresie publicznej usługi hybrydowej**. Minister właściwy do spraw informatyzacji, tworząc minimalne wymagania techniczne, powinien uwzględnić rolę otrzymanych wydruków, w tym możliwość ich wykorzystania w toku realizacji czynności prawnych. Normy te mają mieć charakter techniczny. Nie przewidziano dla ich realizacji formy rozporządzenia, co może budzić istotne wątpliwości.

O doniosłości roli minimalnych wymagań technicznych świadczy dodatkowe zobowiązanie ministra właściwego do spraw informatyzacji powszechnego udostępnienia w Biuletynie Informacji Publicznej opracowanych minimalnych wymagań technicznych, aby każdy użytkownik publicznej usługi hybrydowej miał możliwość swobodnego zapoznania się z nimi. Warto zauważyć, że zgodnie z art. 166 przepis ten wchodzi w życie 1.07.2021 r., a zatem w dniu wejścia w życie ustawy. Może to uniemożliwić należyte przygotowanie operatora wyznaczonego do terminowego wdrożenia publicznej usługi hybrydowej. Analogicznie jak w przypadku innych delegacji ustawowych określonych w ustawie o doręczeniach elektronicznych opracowanie minimalnych wymagań technicznych dla wydruków dokumentów elektronicznych powinno wejść w życie przed dniem wejścia w życie ustawy.

Art. 49. [Negatywne przesłanki przekształcenia dokumentu elektronicznego w przesyłkę listową]

1. Operator wyznaczony nie przekształca dokumentu elektronicznego w przesyłkę listową, jeżeli:

1) **dokument nie może zostać przekształcony na postać papierową ze względu na formę, w szczególności w przypadku, gdy jest nagraniem dźwiękowym lub audiowizualnym, grafiką 3D, bazą danych, oprogramowaniem;**
2) **ze względu na inne przyczyny po przekształceniu nie można byłoby w pełni zapoznać się z treścią dokumentu.**

2. W przypadku gdy dokument elektroniczny nie podlega przekształceniu, operator wyznaczony niezwłocznie wysyła na adres do doręczeń elektronicznych nadawcy informację o braku możliwości przekształcenia.

W komentowanym artykule ustawodawca przewidział przypadki, w których operator wyznaczony **nie wykonuje przekształcenia dokumentu elektronicznego w przesyłkę listową i pozostawia dokument w oryginalnej wersji.** Pierwszą określoną przez ustawodawcę przesłanką jest **przesłanka technologiczna**, wynikająca z niemożności przekształcenia w przesyłkę listową niektórych formatów dokumentu elektronicznego. Nie ma technicznej możliwości, aby przekształcić nagranie dźwiękowe, audiowizualne, grafikę 3D, bazę danych czy też oprogramowanie. Co prawda w przypadku pierwszych dwóch form (nagrania dźwiękowego lub audiowizualnego) można wykonać np. zapis stenograficzny, ale wydaje się to być zupełnie nierealnym działaniem, obarczonym zbyt dużą ingerencją operatora wyznaczonego w otrzymany dokument. Operator wyznaczony ma również prawo odmówić wykonania przekształcenia, w przypadku gdyby **po wykonaniu usługi nie można było w pełni zapoznać się z treścią dokumentu.** W przypadku gdy nadawca przekaże do operatora wyznaczonego dokument niemożliwy do przekształcenia, operator wyznaczony niezwłocznie poinformuje nadawcę o braku możliwości przekształcenia dokumentu. Uniemożliwi to tym samym adresatowi zapoznanie się z treścią dokumentu. Warto zauważyć, iż zgodnie

z procedurą realizacji usługi hybrydowej, określonej w art. 46 u.d.e., operator wyznaczony w momencie odebrania dokumentu elektronicznego wystawia w sposób automatyczny dowód odebrania korespondencji, a co za tym idzie poświadcza nadanie korespondencji. Wydaje się zasadne wprowadzenie przepisu regulującego postępowanie w przypadku zwrotu do nadawcy dokumentu niemożliwego do przekształcenia. Może to bowiem istotnie wpłynąć na prawa i obowiązki stron postępowania. Pewne kwestie techniczne w tym zakresie przewidziano w § 4 projektu rozporządzenia Ministra Aktywów Państwowych w sprawie realizacji publicznej usługi hybrydowej w obrocie krajowym[224].

Art. 50. [Delegacja ustawowa]

Minister właściwy do spraw łączności w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji określi, w drodze rozporządzenia:

1) **wskaźniki czasu przebiegu przesyłek listowych w ramach publicznej usługi hybrydowej, z tym że doręczenie przesyłki nastąpi w czasie nie dłuższym niż 6 dni od dnia nadania,**
2) **wymagania dotyczące przyjmowania i doręczania przesyłek listowych w ramach publicznej usługi hybrydowej, w tym:**
   a) **sposób przekazywania i warunki przyjmowania przesyłek listowych,**
   b) **sposób ustalania, czy przesyłka listowa nadaje się do przekształcenia w postać papierową,**
   c) **szczegółowy tryb postępowania, w przypadku gdy przesyłka listowa nie nadaje się do przekształcenia w postać papierową,**
   d) **maksymalny czas przechowywania przez operatora wyznaczonego przesyłek listowych nadanych za pomocą środków komunikacji elektronicznej w ramach publicznej usługi hybrydowej,**

[224] https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12344252/katalog/12770538#12770538 (dostęp: 27.05.2021 r.).

e) sposób dokumentowania wykonania usługi doręczenia przesyłki listowej w ramach publicznej usługi hybrydowej jako przesyłki rejestrowanej, o której mowa w art. 3 pkt 23 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe, w tym formę i sposób wystawiania dokumentu elektronicznego potwierdzającego odbiór przesyłki rejestrowanej,

f) terminy odbioru przesyłek listowych z placówki pocztowej operatora wyznaczonego i sposób postępowania z przesyłkami nieodebranymi,

g) wymagania w zakresie opakowania przesyłek listowych,

h) sposób przekształcenia w postać papierową, w tym rozmieszczenia oznaczenia adresata, adresu oraz innych oznaczeń na stronie adresowej przesyłki listowej,

3) okoliczności uznania usług za niewykonane lub nienależycie wykonane,

4) maksymalną łączną wielkość załączników w pojedynczej korespondencji

– mając na uwadze sprawne realizowanie publicznej usługi hybrydowej oraz zachowanie odpowiednich standardów i bezpieczeństwa doręczanej korespondencji.

W art. 50 u.d.e. ustawodawca zawarł **delegację ustawową** do wspólnego opracowania przez ministra właściwego do spraw łączności i ministra właściwego do spraw informatyzacji rozporządzenia określającego główne parametry realizacji publicznej usługi hybrydowej. W rozporządzeniu należy określić takie elementy, jak: wskaźniki czasu przebiegu przesyłek listowych w ramach publicznej usługi hybrydowej, wymagania dotyczące przyjmowania i doręczania przesyłek listowych, w tym w szczególności sposób przekazywania i warunki przyjmowania przesyłek listowych, sposób ustalania, czy przesyłka listowa nadaje się do przekształcenia w postać papierową, szczegółowy tryb postępowania, w przypadku gdy przesyłka listowa nie nadaje się do przekształcenia w postać papierową, maksymalny czas przechowywania przez operatora wyznaczonego przesyłek listowych nadanych za pomocą środków ko-

munikacji elektronicznej w ramach publicznej usługi hybrydowej, sposób dokumentowania wykonania usługi doręczenia przesyłki listowej w ramach publicznej usługi hybrydowej jako przesyłki rejestrowanej, terminy odbioru przesyłek listowych z placówki pocztowej operatora wyznaczonego i sposób postępowania z przesyłkami nieodebranymi, wymagania w zakresie opakowania przesyłek listowych, sposób przekształcenia w postać papierową, w tym rozmieszczenia oznaczenia adresata, adresu oraz innych oznaczeń na stronie adresowej przesyłki listowej. Ponadto w rozporządzeniu należy określić okoliczności uznania usług za niewykonane lub nienależycie wykonane, a także maksymalną łączną wielkość załączników w pojedynczej korespondencji.

Zgodnie z **projektem rozporządzenia Ministra Aktywów Państwowych w sprawie realizacji publicznej usługi hybrydowej w obrocie krajowym**[225] wydruk korespondencji w ramach publicznej usługi hybrydowej ma być realizowany w druku monochromatycznym dla druku czarno-białego, w typie zadruku duplex dla druku dwustronnego, na papierze formatu A4. Korespondencja umieszczana ma być w kopertach formatu C6/5 (do 8 kartek) lub C5 (do 12 kartek) z dwoma oknami adresowymi (w polu nadawcy i w polu adresata).

Art. 51. [Zestawienia statystyczne przygotowywane przez operatora wyznaczonego oraz jego obowiązki informacyjne]

1. Operator wyznaczony przekazuje ministrowi właściwemu do spraw informatyzacji oraz ministrowi właściwemu do spraw łączności do 25. dnia każdego miesiąca zestawienia statystyczne korespondencji zrealizowanej w ramach publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz w ramach publicznej usługi hybrydowej za poprzedni miesiąc.
2. Operator wyznaczony przekazuje podmiotowi publicznemu korzystającemu z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektro-

[225] https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12344252/katalog/12770538#12770538 (dostęp: 27.05.2021 r.).

nicznego lub z publicznej usługi hybrydowej do 25. dnia każdego miesiąca zestawienia statystyczne korespondencji zrealizowanej w ramach tych usług świadczonych dla tego podmiotu.
3. Operator wyznaczony obowiązany jest niezwłocznie przekazać – na żądanie organów nadzorujących oraz ministra właściwego do spraw informatyzacji – wszelkie dane, informacje i dokumenty dotyczące sposobu realizacji publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej. Żądanie zawiera wskazanie celu, zakresu danych, informacji i dokumentów oraz terminu udzielenia odpowiedzi.

Komentowany artykuł wprowadza **obowiązek informacyjny** operatora wyznaczonego z realizacji publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej. Do 25. dnia każdego miesiąca operator wyznaczony ma obowiązek przekazania do ministra właściwego do spraw informatyzacji oraz ministra właściwego do spraw łączności zestawienia statystycznego korespondencji zrealizowanej w poprzednim miesiącu w ramach usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i usługi hybrydowej. W tym samym terminie przekazuje również zestawienie do podmiotu publicznego, na rzecz którego realizował te usługi.

Minister właściwy do spraw informatyzacji, a także organ nadzorujący funkcjonowanie operatora wyznaczonego ma prawo w każdym czasie żądać od operatora wyznaczonego przekazania wszelkich dokumentów dotyczących sposobu realizacji publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej. Żądanie to nie dotyczy jednak indywidualnych dokumentów objętych usługą, a jedynie danych, informacji i dokumentów dotyczących sposobu realizacji przez operatora wyznaczonego usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej. Operator wyznaczony przekazuje dokumentację niezwłocznie, jednakże nie później niż w terminie wskazanym w żądaniu od uprawnionego podmiotu.

Art. 52. [Opłata za przekazywanie korespondencji przy użyciu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej]

1. Operator wyznaczony pobiera od nadawcy opłatę za przekazywanie korespondencji przy użyciu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej.
2. Nie podlega opłacie przekazywanie korespondencji między podmiotami publicznymi przy użyciu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego.
3. Z opłaty jest zwolnione przekazywanie korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego przez podmiot niepubliczny do podmiotu publicznego.
4. Udostępnianie skrzynek doręczeń w zakresie określonym w standardzie, o którym mowa w art. 26a ustawy z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej, oraz zapewnienie pojemności tych skrzynek w wielkości gwarantowanej określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 38 ust. 6 realizowane jest w ramach opłaty za publiczną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego.
5. Minister właściwy do spraw łączności oraz minister właściwy do spraw informatyzacji w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych określą, w drodze rozporządzenia, odrębnie dla każdej z usług metodologię ustalania opłat, o których mowa w ust. 1, uwzględniając konieczność zapewnienia jej przejrzystości i celowości.
6. Operator wyznaczony przedkłada Prezesowi Urzędu Komunikacji Elektronicznej, zwanemu dalej „Prezesem UKE", projekt cennika lub projekt zmian do obowiązującego cennika dla:

1) **publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, wraz z uzasadnieniem i określeniem poszczególnych składników kosztów świadczenia tej usługi,**
2) **publicznej usługi hybrydowej, wraz z uzasadnieniem i określeniem poszczególnych składników kosztów świadczenia tej usługi**

– zawierający propozycję opłat, ustalonych zgodnie z metodologiami ustalania każdej z opłat, co najmniej na 60 dni przed planowanym terminem wprowadzenia tych opłat.
7. Prezes UKE może, w drodze decyzji administracyjnej, w terminie 30 dni od dnia przedłożenia projektu cennika albo projektu zmian do obowiązującego cennika, wnieść sprzeciw w stosunku do całości albo części projektu cennika oraz projektu zmian do obowiązującego cennika, jeżeli są one sprzeczne z przepisami ustawy. Cennik albo jego zmiany w zakresie objętym sprzeciwem Prezesa UKE nie wchodzą w życie.
8. Cennik oraz zmiany do obowiązującego cennika podlegają niezwłocznie ogłoszeniu w Biuletynie Informacji Publicznej na stronach podmiotowych ministra właściwego do spraw informatyzacji, ministra właściwego do spraw łączności i Prezesa UKE oraz na stronie internetowej operatora wyznaczonego, a także są udostępniane w każdej placówce pocztowej operatora wyznaczonego.
9. Operator wyznaczony, który nie pobrał opłaty na podstawie ust. 3, otrzymuje z budżetu państwa, na zasadach określonych w przepisach odrębnych, dotację przedmiotową do świadczonej publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego.
10. Łączną kwotę dotacji, o której mowa w ust. 9, określa ustawa budżetowa.
11. Dotacja, o której mowa w ust. 9, stanowi pomoc publiczną i może być udzielona zgodnie z postanowieniami zawartymi w decyzji Komisji Europejskiej wydanej w wyniku notyfikacji w okresie obowiązywania tej decyzji.
12. W przypadku gdy przepisy Unii Europejskiej dotyczące pomocy publicznej dopuszczają zwolnienie z wymogu notyfikacji Komisji Europejskiej pomocy publicznej udzielanej zgodnie z ich postanowieniami, dotacja, o której mowa w ust. 9, może być również udzielona zgodnie z tymi przepisami.

1. Artykuł 52 u.d.e. stanowi uszczegółowienie jednej z dwóch zasad świadczenia usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego określonych w art. 38 ust. 2 ustawy. Operator wyznaczony świadczy usługi **po przy-**

stępnych cenach. Określenie użyte przez ustawodawcę wprowadzić mogło duże problemy interpretacyjne wymagające wyważenia interesu operatora wyznaczonego i użytkowników usługi. Ustalenie ceny usług, a szczególnie usług powszechnych, może budzić kontrowersje. Ustawodawca zdecydował się uregulować dowolność kształtowania ceny, wprowadzając kilka zasad jej ustalania.

Publiczna usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego, a także publiczna usługa hybrydowa są **usługami odpłatnymi. Opłatę co do zasady ponosi nadawca przekazywanej korespondencji.** Ustawodawca wprowadził jednak kilka odstępstw od tej zasady.

Po pierwsze, nie pobiera się opłaty od nadawcy, którym jest **podmiot publiczny, w przypadku gdy adresatem tej korespondencji jest inny podmiot publiczny** i korzystają oni z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Po drugie, nie pobiera się opłaty od nadawcy, którym jest **podmiot niepubliczny w przypadku gdy adresatem korespondencji jest podmiot publiczny** i korzystają oni z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

Opłaty pobiera się zatem w przypadku przekazywania korespondencji od podmiotu publicznego do podmiotu niepublicznego, a także w przypadku przekazywania korespondencji pomiędzy dwoma podmiotami niepublicznymi, oraz za każdym razem gdy korzysta się z **usługi hybrydowej.**

Ustawodawca uregulował również problematykę **odpłatności za udostępnienie skrzynek doręczeń.** Zgodnie z regulacją zawartą w art. 52 ust. 4 u.d.e. nie pobiera się opłaty za udostępnienie skrzynek doręczeń. Opłata za udostępnienie skrzynek ukryta jest w innych opłatach za publiczną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

2. **Ustalenie opłaty za świadczenie publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego jest zadaniem operatora wyznaczonego**. Przy ustalaniu opłaty musi on uwzględnić **metodologię ustalania opła-**

ty, która określona jest w rozporządzeniu wydanym przez ministra właściwego do spraw łączności oraz ministra właściwego do spraw informatyzacji, którzy w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych uwzględnią konieczność zapewnienia przejrzystości i celowości ustalenia opłaty za usługę.

Operator wyznaczony zobowiązany jest do przedłożenia **projektu cennika** Prezesowi Urzędu Komunikacji Elektronicznej (UKE). Operator wyznaczony przekazuje cennik publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznej i publicznej usługi hybrydowej nie później niż 60 dni przed planowanym terminem wprowadzenia opłat za usługi. Do projektu cennika dołącza się uzasadnienie i określenie poszczególnych składników kosztów świadczenia usługi. Projekt cennika nie wymaga akceptacji prezesa UKE, jednakże może on w terminie 30 dni od dnia przedłożenia projektu cennika w drodze **decyzji administracyjnej wnieść sprzeciw** do projektu cennika lub jego części. Operator wyznaczony musi uwzględnić sprzeciw Prezesa UKE, co w praktyce oznacza, że cennik w zakresie, w jakim sprzeciwił się Prezes UKE, nie wchodzi w życie.

Cennik opłat za publiczną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publiczną usługę hybrydową jest **informacją jawną**. Publikowany jest on w Biuletynie Informacji Publicznej ministra właściwego do spraw informatyzacji, ministra właściwego do spraw łączności oraz Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej. Ponadto cennik publikowany jest na stronie internetowej operatora wyznaczonego oraz udostępniany w każdej placówce pocztowej operatora wyznaczonego. Powszechne udostępnienie cennika sprzyjać ma jawności kosztów usług publicznych, a także kontroli społecznej. Co ważne, każda zmiana cennika usług musi przejść pełną procedurę ustalania, włącznie ze zgłoszeniem do Prezesa UKE i ogłoszeniem w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronach internetowych czy też w placówkach pocztowych operatora wyznaczonego.

3. W art. 52 u.d.e. uregulowano również problematykę **dotacji przedmiotowej,** jaka przysługuje operatorowi wyznaczonemu za wykonanie usługi przekazywania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego przez podmiot niepubliczny do podmiotu publicznego. Usługa ta, pomimo że jest darmowa, pociąga za sobą koszty operacyjne operatora wyznaczonego. Koszty te rekompensowane będą z budżetu państwa, w którym określona jest łączna kwota dotacji na dany rok. Dotację przedmiotową należy traktować jako pomoc publiczną i musi być ona przekazana zgodnie z odrębnymi przepisami. Pomoc publiczna podlega notyfikacji Komisji Europejskiej, która w ciągu dwóch miesięcy bada zgodność udzielenia pomocy publicznej z rynkiem wewnętrznym i w przypadku zaakceptowania pomocy publicznej wydaje stosowną decyzję. Co ważne, rola Komisji Europejskiej nie kończy się na wydaniu decyzji o przyznaniu pomocy publicznej, ale rozciąga się również na kontrolę jej wykorzystania.

Warto jednak zauważyć, że w uzasadnieniu do projektu ustawy o doręczeniach elektronicznych wskazano, iż z uwagi na prognozowaną wysokość dotacji (poniżej 15 mln euro średniorocznie) zdecydowano, że będzie ona realizowana w trybie krajowym. Oznacza to, że nie będzie wymagana notyfikacja do Komisji Europejskiej, a komentowany przepis jedynie umożliwia przeprowadzenie notyfikacji pomocy publicznej w przypadku przekroczenia progu krajowego.

Art. 53. [Świadczenie odpłatnych dodatkowych usług powiązanych ze świadczeniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego]

Operator wyznaczony może świadczyć odpłatne dodatkowe usługi powiązane ze świadczeniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, w tym w zakresie wymiany korespondencji pomiędzy podmiotami niepublicznymi, lub publicznej usługi hybrydowej.

Komentowany przepis reguluje możliwość pobierania przez operatora wyznaczonego **dodatkowych opłat** związanych ze świadczeniem dodatkowych usług powiązanych ze świadczeniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Ustawodawca wskazał główne obszary dodatkowych usług i są nimi: **wymiana korespondencji pomiędzy podmiotami niepublicznymi oraz opłaty za publiczną usługę hybrydową**. Przepis ten nie wyklucza jednak wprowadzenia dodatkowych opłat, w tym też związanych z przekazywaniem korespondencji pomiędzy podmiotami publicznymi oraz pomiędzy podmiotem niepublicznym a podmiotem publicznym. Usługi takie muszą jednak być dodatkowymi usługami nieprzewidzianymi w standardowej (darmowej) usłudze. Mogą to być usługi podnoszące jakość, szybkość i komfort świadczonej usługi. Dodatkowa opłata może być związana również z udostępnieniem skrzynki o większej pojemności lub świadczeniem dodatkowej usługi zabezpieczenia zgromadzonej w niej korespondencji.

Art. 54. [Regulamin świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej]

1. Operator wyznaczony określa w regulaminie świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej:

1) **ogólne warunki świadczenia usług;**
2) **zasady wykonywania usług;**
3) **informacje dotyczące gwarantowanej jakości usług;**
4) **sposób postępowania w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania usług;**
5) **terminy, po upływie których niedoręczoną przesyłkę listową uważa się za utraconą;**
6) **wysokość, tryb i sposób wypłaty odszkodowań w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania usług.**

2. W przypadku świadczenia usług dodatkowych, o których mowa w art. 53, operator wyznaczony określa w regulaminie świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i pub-

licznej usługi hybrydowej również zasady świadczenia i zakres usług dodatkowych.
3. Operator wyznaczony przedkłada Prezesowi UKE projekt regulaminu świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej albo projekt zmian do obowiązującego regulaminu, wraz z uzasadnieniem, co najmniej na 30 dni przed planowanym terminem ich wejścia w życie.
4. Prezes UKE może, w drodze decyzji administracyjnej, w terminie 30 dni od dnia przedłożenia projektu regulaminu świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej albo projektu zmian do obowiązującego regulaminu, wnieść sprzeciw wobec ich postanowień, jeżeli są one sprzeczne z przepisami prawa lub naruszają prawa podmiotów korzystających z tych usług.
5. Regulamin świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej albo jego zmiany w części objętej sprzeciwem Prezesa UKE nie wchodzą w życie.
6. Operator wyznaczony obowiązany jest udostępniać regulamin świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej w każdej swojej placówce pocztowej i na swojej stronie internetowej.

Komentowany przepis reguluje obowiązek operatora wyznaczonego dotyczący opracowania i opublikowania **regulaminu świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznej oraz publicznej usługi hybrydowej.** Regulamin powinien określać podstawowe zasady świadczenia usług, w tym: ogólne warunki świadczenia usług, zasady wykonywania usług, opis gwarantowanej jakości usług, a także procedurę reklamacyjną, w tym sposób postępowania w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania usług, termin, po którym niedoręczoną przesyłkę uważa się za utraconą, a także wysokość, tryb i sposób wypłaty odszkodowana w przypadku nienależytego wykonania usługi bądź jej zupełnego niewykonania. Operator wyznaczony powinien dodatkowo na mocy art. 54 ust. 2 określić zakres i zasady dodatkowych usług świadczonych w ramach publicznej usługi rejestrowanego dorę-

czenia elektronicznego, za które pobiera dodatkowe opłaty zgodnie z art. 53 u.d.e.

Regulamin świadczenia wskazanych usług, analogicznie jak w przypadku regulaminu świadczenia usług powszechnych, a także cennika, podlega zgłoszeniu do Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej w terminie nie krótszym niż 30 dni przed planowanym terminem wejścia regulaminu w życie. Do regulaminu dołącza się uzasadnienie, które wraz z regulaminem badane jest pod kątem zgodności z przepisami prawa, w tym praw konsumentów. W przypadku stwierdzenia niezgodności regulaminu z obowiązującymi przepisami prawa Prezes UKE może w terminie 30 dni od dnia przedłożenia projektu regulaminu w drodze **decyzji administracyjnej zgłosić sprzeciw** wobec postanowień regulaminu naruszających prawa podmiotów korzystających z tych usług lub które są niezgodne z przepisami prawa. Przepisy regulaminu, co do których Prezes UKE zgłosił zastrzeżenia, nie wchodzą w życie.

W przypadku niezgłoszenia uwag przez Prezesa UKE regulamin wchodzi w życie i jest ogłaszany przez operatora wyznaczonego na swojej stronie internetowej i w każdej nadzorowanej przez siebie placówce pocztowej.

ROZDZIAŁ 5

Odpowiedzialność operatora wyznaczonego oraz postępowanie reklamacyjne

Wstęp

1. Rozdział 5 komentowanej ustawy zawiera przepisy określające zasady odpowiedzialności operatora wyznaczonego za niewykonanie lub nienależyte wykonanie publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej oraz postępowania reklamacyjnego. Składa się z trzech artykułów, w ramach których określono:

a) **zasady odpowiedzialności operatora wyznaczonego za niewykonanie lub nienależyte wykonanie publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej** (art. 55);

b) **reguły dotyczące odszkodowania z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej** (art. 56);

c) **zasady postępowania reklamacyjnego** (art. 57).

2. Odpowiedzialność operatora wyznaczonego, o której mowa w rozdziale 5 u.d.e., za niewykonanie lub nienależyte wykonanie publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej mieści się w ramach **reżimu odpowiedzialności kontraktowej wynikającego** z Kodeksu cywilnego. Zasady odrębne tej odpowiedzialności, określone w rozdziale 5 u.d.e., znajdą zastosowanie poza przypadkami, w których niewykonanie lub nienależyte wykonanie publicznej usługi nastąpiło z winy umyślnej operatora albo jest wynikiem rażącego niedbalstwa operatora bądź też jest następstwem czynu niedozwolonego (art. 55 ust. 7 u.d.e.). Operator wyznaczony **nie poniesie odpowiedzialności** za niewykonanie lub nienależyte wykonanie usługi pocztowej, jeśli zachodzi którakolwiek z przesłanek egzoneracyjnych wskazanych w art. 55 ust. 5 u.d.e.

3. W przypadku, gdy niewykonanie lub nienależyte wykonanie publicznej usługi nastąpiło z winy umyślnej operatora wyznaczonego albo jest wynikiem rażącego niedbalstwa operatora bądź też jest następstwem czynu niedozwolonego (art. 55 ust. 7 u.d.e.), odpowiedzialność operatora wyznaczonego **podlega ogólnym regułom odpowiedzialności** Kodeksu cywilnego (zależnie od przypadku będą to art. 471 i n. lub art. 415 i n.).

4. Ustawa o doręczeniach elektronicznych nie definiuje, na czym polega niewykonanie bądź nienależyte wykonanie publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej. W art. 55 wskazano jedynie, że **niewykonaniem usługi w zakresie przesyłki rejestrowanej, doręczanej w ramach publicznej usługi hybrydowej,** jest w szczególności doręczenie przesyłki listowej albo zawiadomienie o próbie jej doręczenia po upływie 14 dni od dnia jej nadania (ust. 2), przy czym do powyższego okresu nie wlicza się dni ustawowo wolnych od pracy (ust. 3). Z kolei **niewykonaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego** jest brak możliwości zapoznania się adresata z treścią wysłanych danych po upływie 24 godzin od chwili ich wysłania, potwierdzonego dowodem wysłania, z przyczyn leżących po stronie operatora wyznaczonego (ust. 4).

5. Odrębne zasady odpowiedzialności operatora wyznaczonego za niewykonanie lub nienależyte wykonanie publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej obejmują również **sposób ustalania wysokości odszkodowania**. Ustawodawca wskazuje w art. 56 ust. 1 **maksymalną wysokość odszkodowania**, z zastrzeżeniem, że postanowienia regulaminu świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej w zakresie wysokości odszkodowania mogą być korzystniejsze. Zgodnie z art. 54 ust. 1 pkt 6 operator wyznaczony określa w regulaminie świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej wysokość, tryb i sposób wypłaty odszkodowań w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania usług. Artykuł 56 ust. 2 reguluje również kwestię **odsetek za opóźnienie** z tytułu niezapłaconych odszkodowań oraz zwrotu opłaty za niewykonaną publiczną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publiczną usługę hybrydową, a art. 56 ust. 3 również obowiązek zwrotu w całości pobranej opłaty za usługę (niezależny od należnego odszkodowania).

6. W art. 57 określono **zakres podmiotowy prawa wniesienia reklamacji** w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej. Prawo to przysługuje nadawcy, a adresatowi – w przypadku gdy nadawca nie skorzystał z prawa dochodzenia roszczeń albo gdy korespondencja została doręczona adresatowi (ust. 1). Ustawa o doręczeniach elektronicznych wskazuje również miejsce i czas zgłoszenia (wniesienia) reklamacji (ust. 2 i 3). Szczegółowe warunki, jakim powinna odpowiadać reklamacja, szczegółowy tryb postępowania reklamacyjnego, sposób wnoszenia reklamacji, termin wnoszenia reklamacji określi rozporządzenie ministra właściwego do spraw łączności oraz ministra właściwego do spraw informatyzacji. Przepisy te mają służyć maksymalnemu uproszczeniu procedur reklamacyjnych, zapewnieniu ich przejrzystości oraz niezbędnej ochrony interesu nadawcy i adresata. Sposób postępowania w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania usług, jak i zasady przyznawania odszkodowań muszą być określone przez

operatora wyznaczonego w regulaminie świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej (art. 54 ust. 1 pkt 4 i 6).

7. Widoczne jest wzorowanie się przez ustawodawcę na przepisach dotyczących odpowiedzialności operatorów przyjętych w Prawie pocztowym (art. 87 i n.) oraz w Prawie telekomunikacyjnym (art. 104 i n.)[226].

Art. 55. [Zasady odpowiedzialności operatora wyznaczonego za niewykonanie lub nienależyte wykonanie publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej]

1. Do odpowiedzialności operatora wyznaczonego za niewykonanie lub nienależyte wykonanie publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej stosuje się ustawę z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1740 i 2320), jeżeli przepisy niniejszej ustawy nie stanowią inaczej.
2. Niewykonaniem usługi w zakresie przesyłki rejestrowanej, o której mowa w art. 3 pkt 23 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe, doręczanej w ramach publicznej usługi hybrydowej jest w szczególności doręczenie przesyłki listowej albo zawiadomienie o próbie jej doręczenia po upływie 14 dni od dnia jej nadania.
3. Do okresu, o którym mowa w ust. 2, nie wlicza się dni ustawowo wolnych od pracy.
4. Niewykonaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego jest brak możliwości zapoznania się adresata z treścią wysłanych danych po upływie 24 godzin od chwili ich wysłania, potwierdzonego dowodem wysłania, z przyczyn leżących po stronie operatora wyznaczonego.

[226] Por. *Prawo pocztowe. Komentarz*, red. M. Chołodecki, A. Piszcz, T. Skoczny, Warszawa 2018; M. Gaj, T. Laprus-Bałuka, A. Zaborowska, *Prawo pocztowe. Komentarz*, Warszawa 2017.

5. Operator wyznaczony odpowiada za niewykonanie lub nienależyte wykonanie publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie nastąpiło:

1) wskutek siły wyższej;

2) z przyczyn występujących po stronie nadawcy lub adresata, niewywołanych winą operatora wyznaczonego;

3) z powodu naruszenia przez nadawcę lub adresata przepisów ustawy albo regulaminu świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej.

6. Operator wyznaczony odpowiada za niewykonanie lub nienależyte wykonanie publicznej usługi hybrydowej, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie tej usługi nastąpiło wskutek strajku pracowników tego operatora przeprowadzonego zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

7. Operator wyznaczony odpowiada za niewykonanie lub nienależyte wykonanie publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej w zakresie określonym ustawą, chyba że niewykonanie lub nienależyte jej wykonanie:

1) jest następstwem czynu niedozwolonego;

2) nastąpiło z winy umyślnej operatora wyznaczonego;

3) jest wynikiem rażącego niedbalstwa operatora wyznaczonego.

1. Przepisy art. 55 ustawy określają zasady odpowiedzialności operatora wyznaczonego związane ze świadczeniem przez niego publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej. Przewidują **złagodzenie tej odpowiedzialności** w porównaniu do przepisów ogólnych Kodeksu cywilnego. Wyczerpanie drogi postępowania reklamacyjnego, o którym mowa w art. 57 komentowanej usta-

wy, nie stanowi warunku poprzedzającego prawo dochodzenia roszczeń w postępowaniu sądowym[227].

2. Przewidziane zasady odpowiedzialności **dotyczą operatora wyznaczonego** (zob. komentarz do art. 2 pkt 4 u.d.e.). Operator wyznaczony jest tym podmiotem, który posiada wyłączne umocowanie do świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej (por. m.in. art. 2 pkt 7 i 8, art. 38, art. 45 u.d.e.). Publiczna usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego została zdefiniowana w art. 2 pkt 8 u.d.e. (por. komentarz do art. 2 u.d.e.) poprzez odesłanie do treści art. 3 pkt 36 rozporządzenia 910/2014 dotyczącego usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, natomiast publiczna usługa hybrydowa – poprzez odesłanie do definicji usługi pocztowej zawartej w art. 2 ust. 1 pkt 3 pr. poczt. i powiązaniem jej z podmiotem publicznym jako nadawcą przesyłki listowej (por. komentarz do art. 2 u.d.e.).

3. W pierwszej kolejności należy określić, jakie zdarzenia mieszczą się w pojęciu niewykonania lub nienależytego wykonania publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej. Przykłady dostarcza art. 56 ust. 1 u.d.e., określający maksymalną wysokość odszkodowania za niewykonanie lub nienależyte wykonanie publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej. Mowa jest w nim o odszkodowaniu za **utratę przesyłki realizowanej w ramach publicznej usługi hybrydowej** oraz **opóźnienie w doręczeniu w stosunku do gwarantowanego terminu doręczenia**. Ponadto w art. 55 wskazano, że **niewykonaniem usługi w zakresie przesyłki rejestrowanej, doręczanej w ramach publicznej usługi hybrydowej,** jest w szczególności doręczenie przesyłki listowej albo zawiadomienie o próbie jej doręczenia po upływie 14 dni od dnia jej nadania (ust. 2), przy czym do powyższego okresu nie wlicza

[227] Odmiennie niż w Prawie pocztowym. Por. *Prawo pocztowe. Komentarz*, red. M. Chołodecki, A. Piszcz, T. Skoczny, Warszawa 2018; M. Gaj, T. Laprus-Bałuka, A. Zaborowska, *Prawo pocztowe. Komentarz*, Warszawa 2017.

się dni ustawowo wolnych od pracy (ust. 3). Z kolei **niewykonaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego** jest brak możliwości zapoznania się adresata z treścią wysłanych danych po upływie 24 godzin od chwili ich wysłania, potwierdzonego dowodem wysłania, z przyczyn leżących po stronie operatora wyznaczonego (ust. 4).

4. Nienależyte wykonanie usług oznacza, że świadczenie zostało spełnione, lecz w sposób nieprawidłowy, odbiegający w większym lub mniejszym stopniu od świadczenia wymaganego. O nienależytym spełnieniu świadczenia usług można mówić w aspekcie zachowania terminu, sposobu oraz jakości świadczenia usługi. Należy się zatem odnieść do charakteru oraz standardu usług, o których mowa w komentowanych przepisach. Publiczna usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego oznacza świadczoną przez operatora wyznaczonego usługę umożliwiającą przesłanie danych między stronami trzecimi drogą elektroniczną i zapewniającą dowody związane z posługiwaniem się przesyłanymi danymi, w tym dowód wysłania i otrzymania danych, oraz chroniącą przesyłane dane przed ryzykiem utraty, kradzieży, uszkodzenia lub jakiejkolwiek nieupoważnionej zmiany. Publiczna usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego obejmuje zatem przesyłanie danych drogą elektroniczną wraz zapewnieniem dowodów wysłania i otrzymania danych oraz odpowiedniej ochrony danych. Definiując publiczną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego, ustawodawca nie zdecydował się jednak na odesłanie wprost do standardów właściwych dla kwalifikowanych usług rejestrowanego doręczenia elektronicznego wskazanych w art. 44 ust. 1 rozporządzenia 910/2014. Stosowne standardy świadczenia usługi zawarto natomiast w art. 38 ust. 3 u.d.e. Zgodnie z tą regulacją operator wyznaczony, świadcząc publiczną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego, zapewnia: 1) identyfikację nadawcy przed wysłaniem danych; 2) identyfikację adresata przed dostarczeniem danych; 3) zabezpieczenie wysłania i otrzymania danych zaawansowaną pieczęcią elektroniczną w sposób wykluczający możliwość niewykrywalnej zmiany danych; 4) wskazanie nadawcy i adresatowi każdej zmiany danych niezbędnej do celów wysłania lub otrzymania danych;

5) wskazanie, za pomocą kwalifikowanego elektronicznego znacznika czasu, daty i czasu wysłania, otrzymania i wszelkiej zmiany danych.

5. W art. 38 ust. 2 wskazano, że publiczna usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego jest świadczona m.in. zgodnie ze standardem, o którym mowa w art. 26a u.z.i.e. Dodany do tej ustawy przez art. 134 u.d.e. przepis zawiera upoważnienie dla ministra właściwego do spraw informatyzacji do określenia i udostępnienia w BIP na swojej stronie podmiotowej standardu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego świadczonej przez operatora wyznaczonego[228], przy uwzględnieniu konieczności zapewnienia interoperacyjności i bezpieczeństwa wymiany danych, w tym możliwości transgranicznej wymiany danych, biorąc pod uwagę normy i wytyczne dotyczące procedur wysyłania i otrzymywania danych opracowane przez Europejski Instytut Norm Telekomunikacyjnych lub normy wskazane przez Komisję Europejską w drodze aktów wykonawczych, o których mowa w art. 44 ust. 2 rozporządzenia 910/2014.

6. Wyróżnić należy kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego, która musi spełniać dodatkowe wymogi. Zgodnie z art. 44 ust. 1 usługi kwalifikowane: 1) są świadczone przez co najmniej jednego kwalifikowanego dostawcę usług zaufania; 2) z dużą dozą pewności zapewniają identyfikację nadawcy; 3) zapewniają identyfikację adresata przed dostarczeniem danych; 4) wysłanie i otrzymanie danych jest zabezpieczone zaawansowanym podpisem elektronicznym lub zaawansowaną pieczęcią elektroniczną kwalifikowanego dostawcy usług zaufania w taki sposób, by wykluczyć możliwość niewykrywalnej zmiany danych; 5) każda zmiana danych niezbędna do celów wysłania lub otrzymania danych jest wyraźnie wskazana nadawcy i adresatowi danych; 6) data i czas wysłania, otrzymania i wszelkiej zmiany danych są wskazane za pomocą kwalifikowanego elektronicznego znacznika czasu.

[228] https://mc.bip.gov.pl/ogloszenia/standard-publicznej-uslugi-rejestrowanego-doreczenia-elektronicznego-swiadczonej-przez-operatora-wyznaczonego-i-kwalifikowanych-dostawcow-uslug.html (dostęp: 24.05.2021 r.).

7. Pojęcie publicznej usługi hybrydowej zdefiniowano za pomocą odesłania częściowego do usługi pocztowej, o której mowa w art. 2 ust. 1 pkt 3 pr. poczt. (zob. komentarz do art. 2 pkt 7 u.d.e.). W przepisie tym przesyłanie przesyłek pocztowych przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, jeżeli na etapie przyjmowania, przemieszczania lub doręczania przekazu informacyjnego przyjmują one fizyczną formę przesyłki listowej, zalicza się do kategorii usług pocztowych, jeśli jest wykonywane w obrocie krajowym lub zagranicznym i ma charakter zarobkowy. Jest to jeden z rodzajów usług pocztowych. Dla określenia standardu świadczenia ww. usługi znaczenie ma art. 45 ust. 3. Operator wyznaczony, świadcząc publiczną usługę hybrydową, zapewnia funkcjonowanie: 1) infrastruktury niezbędnej do wydruku i kopertowania korespondencji nadanej w postaci elektronicznej; 2) sieci pocztowej niezbędnej do sortowania, przemieszczania i doręczania przesyłek listowych.

8. Wyznacznikiem standardu usług są postanowienia regulaminu świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej. Zgodnie z art. 54 ust. 1 pkt 1–4 komentowanej ustawy operator wyznaczony określa w nim ogólne warunki świadczenia usług, zasady wykonywania usług, informacje dotyczące gwarantowanej jakości usług, jak i sposób postępowania w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania usług.

9. Pojęcie gwarantowanej jakości usług nawiązuje do powszechnie stosowanych w usługach informatycznych porozumień SLA (*ang. Service Level Agreement*) – szczegółowo określających ustalone pomiędzy stronami parametry świadczonych usług informatycznych. Zgodnie z dokumentem „Definitions of terms related to quality of service" ITU-T E.800 z 2008 roku, sporządzonym przez Międzynarodowy Związek Telekomunikacyjny (International Telecommunication Union) SLA to dokument określający zestaw cech wydajnościowych i wartości docelowych (lub zakresu) usług, które są zapewniane przez usługodawcę. Zwykle pojęcie to jest tłumaczone na język polski jako umowa gwarancji jakości świadczonych usług, umowa o poziom usług, umowa o gwarantowanym

poziomie świadczenia usług, co może nasuwać wątpliwości co do jej kwalifikacji prawnej, w szczególności ze względu na użycie słowa „gwarancja" w znaczeniu odbiegającym od prawnego. Z reguły takie porozumienie zawiera gwarancję poziomu świadczenia usług (w szczególności ich dostępności dla usługobiorcy). W jego ramach definiowane są mierzalne parametry zależne od zakresu usług, co bezpośrednio przekłada się na zakres odpowiedzialności usługodawcy. Istotne jest przy tym określenie poziomu dostępności usług, czyli ich działania jako całości. Z gwarancją dostępności związane jest ustalenie sposobu raportowania i monitorowania systemu[229].

10. Dla zakresu odpowiedzialności operatora wyznaczonego znaczenie ma zakres podmiotowy świadczonych przez niego usług. Publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego objęto doręczanie korespondencji między podmiotami publicznymi oraz między podmiotami publicznymi a podmiotami niepublicznymi. Nadawca – podmiot publiczny doręcza korespondencję wymagającą uzyskania potwierdzenia jej nadania lub odbioru domyślnie z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego na adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE, a w przypadku jego braku – na adres do doręczeń elektronicznych, z którego podmiot niepubliczny nadał korespondencję (zob. komentarz do art. 4 u.d.e.). Dopiero w przypadku niemożności doręczenia korespondencji za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego wykorzystuje się w tym celu publiczną usługę hybrydową (zob. komentarz do art. 5 u.d.e.).

11. Zgodnie z regułą ogólną, wyrażoną w art. 55 ust. 1, w zakresie odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego, jeżeli przepisy komentowanej ustawy nie stanowią inaczej. Oznacza to właściwość przepisów ogólnych Kodeksu cywilnego dotyczących odpowiedzialności

[229] Zob. szerzej M. Wach, *Regulacyjne i cywilnoprawne aspekty roamingu międzynarodowego*, Warszawa 2013.

kontraktowej, w szczególności obejmujących skutki niewykonania zobowiązań. Na podstawie art. 471 k.c. operator wyznaczony jest obowiązany do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania. Z tej odpowiedzialności zwalnia go wykazanie, że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które odpowiedzialności nie ponosi. Z odpowiedzialności może operatora zwolnić wykazanie, że przy świadczeniu usług zachował on należytą staranność (art. 472 k.c.). Pojęcie należytej staranności definiuje art. 355 k.c. Należyta staranność to staranność ogólnie wymagana w stosunkach danego rodzaju. Należytą staranność przedsiębiorcy ustala się przy uwzględnieniu zawodowego charakteru tej działalności[230].

12. Ustawa o doręczeniach elektronicznych nie przewiduje wprost możliwości modyfikacji zasad odpowiedzialności, np. w regulaminie świadczenia usług. W granicach dopuszczonych przez ustawę o doręczeniach elektronicznych będzie to jednak możliwe. Ewentualne ograniczenie odpowiedzialności musi być zgodne zarówno z przepisami Kodeksu cywilnego, jak i ustawy o doręczeniach elektronicznych (w szczególności z ust. 5 art. 55).

13. Ustęp 5 komentowanego przepisu zawiera zamknięty katalog przesłanek egzoneracyjnych wyłączających odpowiedzialność operatora za niewykonanie lub nienależyte wykonanie usługi. Przepis należy uznać za uszczegółowienie zasad odpowiedzialności kontraktowej wynikających z art. 471 k.c., który wyłącza odpowiedzialność dłużnika za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania, jeżeli jest ono następstwem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności. Operator wyznaczony, chcąc uwolnić się od odpowiedzialności, powinien zatem wykazać przyczynę wadliwego świadczenia usługi, która nie obciąża działań jego organizacji. Zgodnie z treścią tego przepisu wyłączenie odpowiedzialności ma miejsce w przypadkach, kiedy operator wyznaczony udowodni, że niewykonanie lub nienależyte wykonanie nastąpiło:

[230] P. Nazaruk [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. J. Ciszewski, Warszawa 2019, art. 355; M. Gutowski [w:] *Kodeks cywilny*, t. 1, red. M. Gutowski, Legalis 2016, art. 355.

1) wskutek siły wyższej; 2) z przyczyn występujących po stronie nadawcy lub adresata, niewywołanych winą operatora wyznaczonego; 3) z powodu naruszenia przez nadawcę lub adresata przepisów ustawy albo regulaminu świadczenia usług (ust. 5). Z powyższego wynika, że operator ponosi odpowiedzialność także za skutki będące następstwem działania lub zaniechania osób trzecich. Oznacza to poszerzenie zakresu odpowiedzialności w stosunku do unormowania Kodeksu cywilnego, przesądzającego, że okolicznością egzoneracyjną jest działanie osoby trzeciej, za którą sprawca nie ponosi odpowiedzialności (art. 435 k.c.).

14. Pojęcie siły wyższej nie zostało unormowane w prawie polskim. Ustawodawca pozostawił jego określenie doktrynie i orzecznictwu[231]. Przyjmuje się, że siła wyższa to zdarzenie: a) zewnętrzne, b) niemożliwe (lub prawie niemożliwe) do przewidzenia, c) którego skutkom nie można zapobiec[232]. Przykładami siły wyższej skutkującej niemożnością prawidłowego świadczenia usług przez operatora będzie awaria internetu o poważnych rozmiarach, powodzie, pożary o dużych rozmiarach. Z wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 6.02.2015 r., I ACa 583/14, LEX nr 1661148, wynika, że siłą wyższą nie będzie zwykła awaria techniczna. Pomimo panowania wokół stanu siły wyższej, operator będzie odpowiadał, gdy niewykonanie lub nienależyte wykonanie usługi wynika z niezachowania przez niego należytej staranności – a więc winy w jakiejkolwiek postaci.

15. Gdy chodzi o drugą przesłankę, to przepis jednoznacznie stanowi, że zwolnienie się przez operatora z odpowiedzialności jest dopuszczalne tylko w przypadku, gdy przyczyny występujące po stronie nadawcy lub adresata nie zostały wywołane winą operatora. Również tę okoliczność operator powinien udowodnić. Przykładami będzie nieprawidłowe oznaczenie czy zaadresowanie przesyłki przez nadawcę. Chodzi tu

231 M. Mataczyński, M. Saczywko [w:] *Kodeks cywilny*, t. 1, red. M. Gutowski, 2018, art. 121.

232 Por. wyrok WSA w Lublinie z 3.03.2016 r., III SA/Lu 769/15, LEX nr 2012196. Zob. także W. Warkałło, *Siła wyższa jako zasada nieodpowiedzialności i domniemanie przypadkowości szkody*, PiP 1949/9–10, s. 78–112 oraz J.S. Piątkowski, *Siła wyższa jako podstawa wyłączenia odpowiedzialności z art. 152, 153 k.z.*, NP 1963, s. 36–43.

w szczególności o przypadki, gdy nadawca bądź adresat nie wykazał należytej troski o własne interesy w takim stopniu, że można postawić mu zarzut braku takiej przezorności i staranności, jaką powinien przejawiać człowiek rozważny. Trzecia przesłanka obejmuje przypadek naruszenia ustawy o doręczeniach elektronicznych bądź regulaminu usługi przez nadawcę lub adresata. Należy przyjąć, że przesłanka trzecia faktycznie mieści się w przesłance drugiej i stanowi jej doprecyzowanie, ponieważ naruszenie przez nadawcę lub adresata przepisów ustawy albo regulaminu świadczenia usług pocztowych lub powszechnych będzie stanowić także przyczynę występującą po stronie nadawcy lub adresata. Naruszenie przepisów regulaminu usługi może polegać na nienależytym zabezpieczeniu przesyłki. Nadawca powinien mieć świadomość zagrożeń i przygotować przesyłkę w sposób odpowiedni, tak aby zminimalizować ryzyko. Kwestie zabezpieczenia przesyłki powinien regulować regulamin operatora.

16. Przejście do ogólnego reżimu odpowiedzialności kontraktowej następuje w przypadkach określonych w ust. 7 komentowanego przepisu. Chodzi o przypadki niewykonania lub nienależytego wykonania publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej, które było następstwem czynu niedozwolonego, winy umyślnej operatora wyznaczonego lub rażącego niedbalstwa operatora wyznaczonego. **Dojdzie wtedy do zaostrzenia odpowiedzialności operatora**. Główną konsekwencją jest zniesienie limitów odpowiedzialności, wprowadzonych przez art. 56 ust. 1 u.d.e. Istnienie tych okoliczności musi zostać wykazane przez poszkodowanego. Możliwość uzyskania wyższego odszkodowania łączy się zatem z większymi trudnościami przy dochodzeniu roszczeń.

17. Czyn niedozwolony operatora powinien naruszać prawa nadawcy bądź adresata i wyrządzać mu tym szkodę. Szkoda ta powstaje niezależnie od tego, czy operator pozostaje z podmiotem naruszonego prawa w stosunku zobowiązaniowym. Nie każde więc zachowanie się operatora, które narusza sferę prawną drugiej osoby, stanowi z konieczności czyn niedozwolony. Chodzi czyn niedozwolony jako samodzielne źródło od-

powiedzialności operatora. Odpowiedzialność deliktowa wymaga spełnienia również i pozostałych przesłanek, w tym adekwatnego związku przyczynowego oraz wykazania wysokości szkody. Przesłanki te powinny zostać wykazane przez poszkodowanego. Nie mieści się w granicach normalnego związku przyczynowego szkoda, której poszkodowany mógł uniknąć wykorzystując swoje możliwości zapobieżenia jej powstania, albo nie wykorzystując swoich możliwości prowadzących do jej usunięcia[233]. Czyn niedozwolony operatora wyznaczonego może być związany z wykonywaniem usługi. Może także być od niej niezależny, ale prowadzić do jej niewykonania lub nienależytego wykonania. Czyn niedozwolony operatora wyznaczonego spowoduje, że nadawca lub adresat mogą dochodzić od niego naprawienia szkody, w szczególności w ramach reżimu deliktowego na podstawie art. 415–449 k.c.

18. Umyślność polega na podjęciu działania sprzecznego z obowiązkiem prawnym bądź na powstrzymaniu się od działania mimo obowiązku czynnego zachowania się, gdy w organizacji operatora wyznaczonego istnieje świadomość i zwłaszcza zamiar wyrządzenia szkody[234]. W tym przypadku wola podmiotu działającego jest nastawiona na osiągnięcie skutku stanowiącego szkodę. Umyślność dotyczy zachowania polegającego na działaniu lub powstrzymywaniu się od działania, gdy ciąży obowiązek podjęcia określonego działania[235].

19. Rażące niedbalstwo operatora wyznaczonego oznacza, że w jego organizacji przekroczono podstawowe, elementarne zasady ostrożności, a nawet prawidłowego zachowania w danej sytuacji[236]. Ze względu na

---

233 Por. wyrok SA w Katowicach z 15.11.2017 r., I ACa 551/17, LEX nr 2415292.

234 Por. wyrok SN z 12.01.1981 r., I CR 447/80, LEX nr 64116.

235 Zob. szerzej klasyczne opracowania J. Dąbrowy, *Wina jako przesłanka odpowiedzialności cywilnej*, Wrocław 1968; oraz J. Dąbrowy [w:] *System prawa cywilnego*, t. III, cz. 1, Ossolineum 1981, s. 765 i n., jak również T. Pajora, *Odpowiedzialność dłużnika za niewykonanie zobowiązania*, Warszawa 1982, s. 159 i n.

236 Zob. np. B. Lewaszkiewicz, *Zakres niedbalstwa jako podstawa odpowiedzialności cywilnej*, NP 1956, s. 60 i n.; W. Warkałło, *Gradacja winy a obowiązek naprawienia szkody w świetle przepisów kodeksu cywilnego*, Ossolineum 1970, s. 292 i n.; S. Grobel, *Pojęcie*

charakter świadczonych usług oznacza postępowanie poniżej minimalnego, elementarnego poziomu standardu świadczonych usług.

20. Przepisy komentowanej ustawy nie przewidują odmiennych reguł przedawnienia roszczeń dochodzonych od operatora wyznaczonego za niewykonanie lub nienależyte wykonanie usługi publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej. Stosuje się zatem ogólne zasady przedawnienia, o których mowa w art. 117–125 k.c. Zgodnie z art. 118 k.c. dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej termin przedawnienia wynosi trzy lata. Jednakże koniec terminu przedawnienia przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego, chyba że termin przedawnienia jest krótszy niż dwa lata. Reklamacja nie stanowi czynności, która zgodnie z art. 123 § 1 pkt 1 k.c. powodowałaby przerwanie biegu przedawnienia.

Art. 56. [Odszkodowanie z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej]

1. Z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej przysługuje odszkodowanie:

1) **za utratę przesyłki listowej realizowanej w ramach publicznej usługi hybrydowej – w wysokości nie niższej niż dwukrotność opłaty pobieranej przez operatora wyznaczonego za taką usługę, jednak nie wyższej niż trzydziestokrotność tej opłaty,**
2) **za niewykonanie lub nienależyte wykonanie publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego – w wysokości nie niższej niż dwukrotność najwyższej opłaty pobieranej przez operatora wyznaczonego za taką usługę, jednak nie wyższej niż trzydziestokrotność tej opłaty,**

---

rażącego niedbalstwa w kodeksie cywilnym, NP 1978/5, s. 702 i n.; M. Sośniak, *Culpa lata*, „Studia Iuridica Silesiana", t. 9, Katowice 1984.

3) za opóźnienie w doręczeniu w stosunku do gwarantowanego terminu doręczenia – w wysokości nieprzekraczającej najwyższej opłaty za usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego

– chyba że postanowienia regulaminu świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej w zakresie wysokości odszkodowania są korzystniejsze.

2. Kwoty przysługujące z tytułu niezapłaconych odszkodowań oraz zwrotu opłaty za niewykonaną publiczną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publiczną usługę hybrydową podlegają oprocentowaniu w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie. Odsetki przysługują od dnia:

1) w którym upłynął trzydziestodniowy termin wypłacenia odszkodowania liczony od dnia uznania reklamacji, lub

2) doręczenia wezwania do zapłaty.

3. W przypadku niewykonania publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej operator wyznaczony zwraca w całości pobraną opłatę za usługę niezależnie od należnego odszkodowania, o ile taka opłata została uiszczona.

1. Wykonanie publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej jest użyteczne dla nadawcy i adresata w określonych okolicznościach i czasie. Naturalną konsekwencją niewykonania lub nienależytego wykonania tych usług będzie więc roszczenie o naprawienie szkody powstałej wskutek niewykonania lub nienależytego wykonania świadczenia. Przepisy art. 56 przewidują jednak ograniczenie wysokości odszkodowania. W wyniku tych przepisów odpowiedzialność operatora wyznaczonego ogranicza się do zapłaty odszkodowania przewidzianego ustawą, chyba że – w wyjątkowych przypadkach wskazanych w art. 55 – będzie w zakresie wysokości odszkodowania podlegać ogólnym regułom Kodeksu cywilnego.

2. W świetle art. 56 ustawy odszkodowanie przysługuje: 1) za utratę przesyłki realizowanej w ramach publicznej usługi hybrydowej – w wysokości nie niższej niż dwukrotność opłaty pobieranej przez operatora wy-

znaczonego za taką usługę, jednak nie wyższej niż trzydziestokrotność tej opłaty, 2) za niewykonanie lub nienależyte wykonanie usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego – w wysokości nie niższej niż dwukrotność najwyższej opłaty pobieranej przez operatora wyznaczonego za taką usługę, nie wyższej jednak niż trzydziestokrotność tej opłaty, 3) za opóźnienie w doręczeniu w stosunku do gwarantowanego terminu doręczenia – w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio dwukrotności opłaty za publiczną usługę hybrydową albo najwyższej opłaty za usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

3. W komentowanym przepisie uwzględniono, że postanowienia regulaminu świadczenia usług w zakresie wysokości odszkodowania mogą być korzystniejsze dla nadawcy lub adresata. W takim przypadku będą one mieć pierwszeństwo przed limitami odszkodowania wynikającymi z art. 56 ust. 1. Zgodnie z art. 54 ust. 1 pkt 6 u.d.e. operator wyznaczony musi określić w regulaminie świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej wysokość odszkodowań w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania usług; może przywołać treść komentowanego przepisu art. 56, doprecyzować jego postanowienia bądź wprowadzić bardziej korzystne dla poszkodowanych limity odszkodowania.

4. Odnośnie do utraty przesyłki realizowanej w ramach publicznej usługi hybrydowej oraz niewykonania lub nienależytego wykonania publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, a także opóźnienia w doręczeniu w stosunku do gwarantowanego terminu doręczenia zob. komentarz do art. 55.

5. Podstawą do obliczania odszkodowania jest opłata za usługę. Jest ona regulowana przepisami art. 52 u.d.e. Wynika z nich, że operator wyznaczony pobiera od nadawcy opłatę za przekazywanie korespondencji przy użyciu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej. Odrębnie dla każdej z usług metodologię ustalania opłat określa rozporządzenie wydane na podstawie ust. 5 art. 52 komentowanej ustawy. Cennik oraz zmiany do obowiązu-

jącego cennika podlegają niezwłocznie ogłoszeniu w Biuletynie Informacji Publicznej na stronach podmiotowych ministra właściwego do spraw informatyzacji, ministra właściwego do spraw łączności i Prezesa UKE oraz na stronie internetowej operatora wyznaczonego, a także są udostępniane w każdej placówce pocztowej operatora wyznaczonego.

6. Kwoty przysługujące z tytułu niezapłaconych odszkodowań oraz zwrotu opłaty za niewykonaną publiczną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publiczną usługę hybrydową podlegają oprocentowaniu w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie. Odsetki przysługują od dnia: 1) w którym upłynął trzydziestodniowy termin wypłacenia odszkodowania liczony od dnia uznania reklamacji, lub 2) doręczenia wezwania do zapłaty. Zatem każdy kolejny dzień opóźnienia powoduje powstanie wymagalności roszczenia o odsetki za okres poprzedzający tę datę.

7. Do obliczania terminów znajdą zastosowanie przepisy Kodeksu cywilnego. Artykuł 110 k.c. stanowi, że jeżeli ustawa oznacza termin, nie określając sposobu jego obliczania, stosuje się przepisy art. 111–116 k.c. Zgodnie z art. 111 § 2 k.c., jeżeli początkiem terminu oznaczonego w dniach jest pewne zdarzenie, nie uwzględnia się przy obliczaniu terminu dnia, w którym to zdarzenie nastąpiło.

8. Przepis ust. 1 dotyczy wyłącznie wypłaty odszkodowania nie ma zastosowania do zwrotu opłaty (o ile została uiszczona). Zgodnie z ust. 3 komentowanego przepisu operator wyznaczony zwraca w całości pobraną opłatę za usługę w przypadku niewykonania usługi. Zwrot opłaty przysługuje niezależnie od odszkodowania. Oznacza to, że zwrot opłaty nie zastępuje wypłaty odszkodowania ani nie może zmniejszać kwoty odszkodowania. Ewentualny spór co do wysokości odszkodowania nie powinien być przeszkodą dla zwrotu opłaty.

Art. 57. [Postępowanie reklamacyjne]

1. W przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej prawo wniesienia reklamacji przysługuje:

1) nadawcy;

2) adresatowi – w przypadku gdy nadawca nie skorzystał z prawa dochodzenia roszczeń albo gdy korespondencja została doręczona adresatowi.

2. Reklamacja może być zgłoszona w każdej placówce pocztowej operatora wyznaczonego lub z wykorzystaniem usługi online udostępnionej przez operatora wyznaczonego.

3. Reklamacja może zostać wniesiona nie później niż w terminie 12 miesięcy od dnia nadania korespondencji.

4. Minister właściwy do spraw łączności oraz minister właściwy do spraw informatyzacji określą, w drodze rozporządzenia:

1) szczegółowe warunki, jakim ma odpowiadać reklamacja za niewykonanie lub nienależyte wykonanie publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej,

2) szczegółowy tryb postępowania reklamacyjnego,

3) sposób wnoszenia reklamacji,

4) termin wnoszenia reklamacji

– mając na uwadze maksymalne uproszczenie procedur reklamacyjnych w obrocie krajowym, zapewnienie ich przejrzystości oraz niezbędną ochronę interesu nadawcy i adresata, zakres odpowiedzialności operatora wyznaczonego z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej oraz sposób świadczenia tych usług.

1. Przepis art. 57 ust. 1 ustawy zapewnia nadawcom oraz adresatom korespondencji prawo wniesienia reklamacji dotyczącej publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej. Gdy chodzi o adresata, to jednak przysługuje mu tylko w sy-

tuacji, gdy nadawca nie skorzystał z prawa dochodzenia roszczeń albo gdy korespondencja została doręczona adresatowi. Odnośnie do definicji nadawcy i adresata zob. komentarz do art. 2.

2. Podmiotem zobowiązanym do rozpatrywania reklamacji jest operator wyznaczony. Rozpatrzenie reklamacji powinno obejmować przyjęcie reklamacji, ocenę jej zasadności oraz udzielenie odpowiedzi osobie reklamującej. Postępowanie reklamacyjne nie ma charakteru administracyjnego, lecz polega na wymianie informacji i oświadczeń między nadawcą albo adresatem i operatorem wyznaczonym[237].

3. Nadawca albo adresat mogą zgłosić reklamację w każdej placówce pocztowej operatora wyznaczonego lub wykorzystując usługę *online* udostępnioną przez operatora wyznaczonego.

4. Obowiązek rozpatrzenia dotyczy reklamacji złożonych w terminie 12 miesięcy od dnia nadania korespondencji. Przekroczenie tego terminu uprawnia operatora wyznaczonego do pozostawienia reklamacji bez rozpoznania. Wydaje się, że operator wyznaczony mógłby na ogólnych zasadach rozpatrywać reklamacje, które zostały złożone po upływie tego terminu, o ile roszczenie nie uległo przedawnieniu.

5. Przepisy ustawy o doręczeniach elektronicznych nie przewidują odwołania od stanowiska zawartego w odpowiedzi operatora wyznaczonego. Operator wyznaczony może zatem wprowadzić możliwość składania takich odwołań przez nadawcę lub adresata niezadowolonych z rozpatrzenia reklamacji. Kwestie te powinny zostać określone jednoznacznie przez rozporządzenie wykonawcze.

6. Ustęp 7 komentowanego przepisu stanowi podstawę do wydania przez ministra właściwego do spraw łączności oraz ministra właściwego do

[237] Por. analogiczne rozwiązania w Prawie pocztowym. Zob. szerzej *Prawo pocztowe. Komentarz*, red. M. Chołodecki, A. Piszcz, T. Skoczny, Warszawa 2018; M. Gaj, T. Laprus-Bałuka, A. Zaborowska, *Prawo pocztowe. Komentarz*, Warszawa 2017.

spraw informatyzacji rozporządzenia określającego szczegółowe warunki, jakim powinna odpowiadać reklamacja za niewykonanie lub nienależyte wykonanie publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej, oraz szczegółowy tryb postępowania reklamacyjnego. W chwili oddania niniejszego komentarza do druku rozporządzenie nie zostało jeszcze wydane.

7. Przewidziany w projekcie rozporządzenia sposób postępowania operatora wyznaczonego w przypadku wniesienia reklamacji niewykonania lub nienależytego wykonania publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej jest analogiczny do trybu określonego w rozporządzeniu Ministra Administracji i Cyfryzacji z 26.11.2013 r. w sprawie reklamacji usługi pocztowej[238], z uwzględnieniem specyfiki usług cyfrowych realizowanych zgodnie z przepisami ustawy o doręczeniach elektronicznych. Proponowane w projekcie rozwiązania mają pozwolić na maksymalne uproszczenie procedur reklamacyjnych w obrocie krajowym, zapewnienie ich przejrzystości oraz niezbędną ochronę interesu nadawcy i adresata.

8. W § 2 projektu rozporządzenia został unormowany sposób wnoszenia reklamacji w ramach publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej. Ze względu na charakter tych usług reklamacja, co do zasady, ma być wnoszona z wykorzystaniem udostępnionej przez operatora wyznaczonego usługi *online*. Wyjątkiem jest reklamacja wnoszona przez odbiorcę publicznej usługi hybrydowej (niedysponującego elektroniczną skrzynką doręczeń), który będzie składać reklamację na piśmie w postaci papierowej w placówce operatora wyznaczonego.

9. W § 3 projektu rozporządzenia zostały określone niezbędne elementy reklamacji, z uwzględnieniem dodatkowych wymagań dla reklamacji składanej w postaci papierowej. Reklamacja zawiera: 1) imię i nazwisko nadawcy albo adresata albo nazwę oraz adres do korespondencji lub ad-

238 Dz.U. z 2019 r. poz. 474.

res siedziby nadawcy albo adresata, zwanego dalej „reklamującym"; 2) przedmiot reklamacji; 3) datę nadania; 4) numer przesyłki; 5) uzasadnienie reklamacji; 6) żądaną kwotę odszkodowania – w przypadku gdy reklamujący żąda odszkodowania. Reklamacja wnoszona na piśmie w postaci papierowej powinna zawierać własnoręczny podpis reklamującego. Do reklamacji wnoszonej na piśmie w postaci papierowej dołącza się oświadczenie o zrzeczeniu się praw do dochodzenia roszczeń przez nadawcę, o ile przesyłka nie została jeszcze odebrana. Wymóg dołączenia oświadczenia o zrzeczeniu się praw do dochodzenia roszczeń przez nadawcę (o ile przesyłka nie została jeszcze odebrana) ograniczony został do reklamacji zgłaszanej przez adresata przesyłki doręczanej w ramach publicznej usługi hybrydowej (reklamacja składana w postaci papierowej).

10. Zgodnie z § 4 projektu rozporządzenia, termin na wniesienie reklamacji wynosi 12 miesięcy. Reklamacje wniesione po tym terminie pozostawia się bez rozpoznania.

11. W § 5 i 6 projektu rozporządzenia został określony sposób postępowania w przypadku wniesienia reklamacji przez osobę nieuprawnioną lub niespełnienia przez reklamację wymogów, o których mowa w § 3. Zgodnie z tymi przepisami reklamację wniesioną przez osobę nieuprawnioną traktuje się jako niewniesioną, o czym operator wyznaczony niezwłocznie powiadamia reklamującego, informując go o możliwości wniesienia reklamacji przez osobę uprawnioną. Jeżeli reklamacja nie spełnia wymogów, o których mowa w § 3, operator wyznaczony, w przypadku gdy uzna, że jest to konieczne do prawidłowego rozpatrzenia reklamacji, wzywa reklamującego do usunięcia braków w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania, wskazując zakres tego uzupełnienia (tego terminu nie wlicza się do terminu rozpatrzenia reklamacji). Wezwanie zawiera pouczenie, że nieuzupełnienie braków w terminie spowoduje pozostawienie reklamacji bez rozpoznania. Po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu reklamację pozostawia się bez rozpoznania.

12. W § 7–9 projektu rozporządzenia określono sposób postępowania z prawidłowo złożoną reklamacją, zapewniający otrzymanie przez reklamującego potwierdzenia jej przyjęcia oraz przewidujący rozpatrzenie reklamacji w terminie 30 dni od dnia jej złożenia i udzielenie reklamującemu odpowiedzi w postaci, w jakiej reklamacja została złożona. Pracownik przyjmujący reklamację w placówce pocztowej operatora wyznaczonego potwierdza przyjęcie reklamacji. Operator wyznaczony zapewnia automatyczne wygenerowanie potwierdzenia przyjęcia reklamacji wniesionej z wykorzystaniem usługi *online*. Operator wyznaczony rozpatruje reklamację niezwłocznie i udziela odpowiedzi na reklamację w terminie nie dłuższym niż 30 dni od dnia otrzymania reklamacji. Termin ten uważa się za zachowany, jeżeli operator wyznaczony w tym terminie nadał (wysłał) odpowiedź na reklamację.

13. W § 9 projektu rozporządzenia zostały także określone obowiązkowe elementy, które ma zawierać odpowiedź na reklamację. Zaproponowane procedury są analogiczne do procedur reklamacyjnych stosowanych w przypadku przesyłki rejestrowanej. Odpowiedź na reklamację jest udzielana w takiej postaci, w jakiej została wniesiona reklamacja i powinna zawierać: 1) podstawę prawną; 2) rozstrzygnięcie o uznaniu albo odmowie uznania reklamacji w całości albo w części; 3) w przypadku przyznania odszkodowania – wskazanie kwoty odszkodowania oraz informację o sposobie i terminie jego wypłaty, nie dłuższym niż 30 dni od dnia uznania reklamacji; 4) imię i nazwisko pracownika operatora wyznaczonego upoważnionego do udzielenia odpowiedzi na reklamację, w przypadku wniesienia reklamacji na piśmie w postaci papierowej; 5) pouczenie o prawie do odwołania się oraz wskazanie adresu, na jaki należy złożyć odwołanie. W przypadku odmowy uznania reklamacji w całości albo w części, odpowiedź na reklamację powinna zawierać uzasadnienie faktyczne i prawne rozstrzygnięcia.

14. W § 10 i 11 projektu rozporządzenia zostało uregulowane postępowanie odwoławcze od odpowiedzi na reklamację, którego poszczególne elementy są analogiczne do opisanych w § 7–9. W przypadku odmowy uznania reklamacji w całości albo w części reklamujący może wnieść

odwołanie w terminie 14 dni od dnia doręczenia odpowiedzi na reklamację. W przypadku złożenia odwołania od rozstrzygnięcia w sprawie reklamacji po upływie wyznaczonego terminu pozostawia się je bez rozpoznania, o czym operator wyznaczony niezwłocznie powiadamia reklamującego. Operator wyznaczony rozpatruje odwołanie niezwłocznie i informuje reklamującego o wyniku rozpatrzenia odwołania w terminie nie dłuższym niż 30 dni od dnia otrzymania odwołania. Informacja o wyniku rozpatrzenia odwołania zawiera pouczenie o wyczerpaniu drogi postępowania reklamacyjnego i o prawie do dochodzenia roszczeń określonych w ustawie z 18.11.2020 r. o doręczeniach elektronicznych w postępowaniu sądowym albo w postępowaniu w sprawie pozasądowego rozwiązywania sporów konsumenckich przed Prezesem Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

15. W § 12 projektu rozporządzenia został określony sposób przekazywania reklamującemu pism w postępowaniu reklamacyjnym lub odwoławczym. W przypadku reklamacji wniesionej na piśmie w postaci papierowej wszystkie pisma dotyczące postępowania reklamacyjnego lub odwoławczego są przesyłane do reklamującego przesyłką poleconą. W przypadku wniesienia reklamacji przy wykorzystaniu usługi *online* pisma są przesyłane reklamującemu tą samą drogą.

ROZDZIAŁ 6

Systemy teleinformatyczne wspierające świadczenie usług doręczeń elektronicznych

Wstęp

W rozdziale 6 komentowanej ustawy opisywane są wymagania dotyczące systemów teleinformatycznych wspierających świadczenie usług doręczeń elektronicznych, ich elementy funkcjonalne, organy i podmioty zobowiązane do dostarczenia owych systemów oraz ich wzajemne relacje. Realizacja usług doręczeń elektronicznych (publicznych i kwalifikowanych) musi być dokonywana z wykorzystaniem bezpiecznych, w pełni kontrolowanych systemów teleinformatycznych zapewniających **rozliczalność doręczeń** w zakresie **tożsamości osób uczestniczących w procesie** (nadawcy/odbiorcy), **podmiotów będących nadawcami i odbiorcami przesyłek**, a także **podmiotów (operatorów) świadczących takie usługi**. Poszczególne elementy całego systemu doręczeń elektronicznych zapewniane są przez ministra właściwego do spraw informatyzacji, ministra właściwego do spraw gospodarki, operatora wyznaczonego oraz dostawców usług zaufania. Wymienieni wyżej **muszą zapewnić warunki umożliwiające realizację usług rejestrowanego do-**

ręczenia elektronicznego, **polegającego na przesyłaniu danych między stronami trzecimi drogą elektroniczną,** i zapewnić uzyskanie dowodów związanych z posługiwaniem się przesyłanymi danymi, w tym dowodów wysłania i otrzymania danych, oraz chroniących przesyłane dane przed ryzykiem utraty, kradzieży, uszkodzenia lub jakiejkolwiek nieupoważnionej zmiany, jak to opisano w art. 3 pkt 36 i 37 oraz – w odniesieniu do wymogów dla kwalifikowanych usług rejestrowanego doręczenia elektronicznego – w art. 44 rozporządzenia 910/2014. W komentarzu do niniejszego rozdziału – w celu pokazania różnic między aktualnie istniejącym rozwiązaniem (ePUAP) i zwykłą pocztą elektroniczną a systemem, o którym mowa w komentowanej ustawie – przedstawione zostaną opisy owych rozwiązań, co pozwoli na lepsze dostrzeżenie istoty zmiany systemów. Należy pamiętać, że oba rozwiązania przez pewien okres będą współistniały, zatem równoległe ich skomentowanie wydaje się być uzasadnione.

Art. 58. [Systemy teleinformatyczne wykorzystywane przy doręczeniach elektronicznych]

1. Minister właściwy do spraw informatyzacji zapewnia funkcjonowanie systemu teleinformatycznego, w którym co najmniej:

1) **prowadzona jest baza adresów elektronicznych;**
2) **udostępniane są usługi wyszukiwania w bazie adresów elektronicznych;**
3) **gromadzone są informacje o kwalifikowanych dostawcach usług zaufania świadczących kwalifikowane usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego spełniające standard, o którym mowa w art. 26a ustawy z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej, oraz o utrzymywanych przez nich adresach do doręczeń elektronicznych i ich lokalizacji;**
4) **udostępniany jest punkt dostępu do usług rejestrowanego doręczenia elektronicznego w ruchu transgranicznym.**

2. Minister właściwy do spraw informatyzacji oraz minister właściwy do spraw gospodarki zapewniają funkcjonowanie systemów teleinformatycznych:

1) **umożliwiających dostęp użytkownikom do zasobów skrzynek doręczeń znajdujących się w systemie teleinformatycznym operatora wyznaczonego;**
2) **umożliwiających dostęp użytkownikom do publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej;**
3) **za pośrednictwem których przekazywane są do systemu operatora wyznaczonego dane o uwierzytelnieniu osoby fizycznej w sposób określony w art. 20a ust. 1 pkt 1 lub 2 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne z wykorzystaniem środka identyfikacji elektronicznej zapewniającego co najmniej średni poziom bezpieczeństwa, o którym mowa w art. 8 ust. 2 lit. b rozporządzenia 910/2014;**
4) **za pośrednictwem których przekazywane są do systemu operatora wyznaczonego inne dane niezbędne do świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej.**

3. Operator wyznaczony zapewnia funkcjonowanie systemu teleinformatycznego służącego do realizacji obowiązków operatora wyznaczonego.

4. Operator wyznaczony obowiązany jest do:

1) **zintegrowania swojego systemu teleinformatycznego z systemami teleinformatycznymi, o których mowa w ust. 1 i 2;**
2) **umożliwienia integracji ze swoim systemem teleinformatycznym systemów innych niż systemy, o których mowa w ust. 1 i 2, używanych przez podmioty publiczne i podmioty niepubliczne do obsługi skrzynek doręczeń oraz uwierzytelniających się z wykorzystaniem kwalifikowanej pieczęci elektronicznej lub pieczęci elektronicznej wydanej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji.**

1. Przepisy art. 58 komentowanej ustawy opisują minimalne warunki prawne oraz techniczno-organizacyjne umożliwiające funkcjonowanie systemów doręczeń elektronicznych. Przede wszystkim art. 58 ust. 1 wskazuje organ odpowiedzialny za stworzenie jednego z tych systemów, którym to organem jest **minister właściwy do spraw informatyzacji**. Zauważyć należy, że w chwili obecnej niektóre funkcjonalności, choć w ograniczonym zakresie, **istnieją już w ramach systemu, jakim jest elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej** (ePUAP), której funkcjonowanie **również zapewnia minister właściwy do spraw informatyzacji**. System doręczeń elektronicznych, o którym mowa w komentowanej ustawie, jest w sensie funkcjonalnym jedynie fragmentem tego, czym jest system przedłożeń/doręczeń w ramach ePUAP, lecz fragmentem bardzo rozbudowanym jeśli chodzi o zasięg (działanie transgraniczne) oraz zakres podmiotów współuczestniczących w procesach doręczeń elektronicznych. Ponadto widoczne jest mniejsze niż na ePUAP zróżnicowanie funkcjonalności skrzynek do doręczeń elektronicznych.

2. Zgodnie **z art. 20ab** u.i.d.p. minister właściwy do spraw informatyzacji: 1) **zarządza publicznym systemem identyfikacji elektronicznej**; 2) zapisuje i zachowuje informacje związane z zapewnieniem **rozliczalności i niezaprzeczalności działań użytkownika korzystającego ze środka identyfikacji elektronicznej wydanego w publicznym systemie identyfikacji elektronicznej**. Oznacza to, że **dane niezbędne** zarówno **do zidentyfikowania nadawcy jako konkretnej osoby fizycznej**, wykonującej czynności w kontekście podmiotu posiadającego również swój jednoznaczny identyfikator, jak i podmiotu, do którego adresowana jest przesyłka, **są zapisywane i zachowywane** w celach dowodowych (rozliczalność). **Rozliczalność i niezaprzeczalność** są podstawowymi – niezbędnymi i koniecznymi cechami systemu doręczeń – bez względu na postać (papierowa/elektroniczna) przesyłki. Obie wspomniane cechy wymagają implementacji mechanizmów, które – mimo różnych niedoskonałości systemu identyfikacji obiektów – pozwolą na zapewnienie rozliczalności i niezaprzeczalności. W tym miejscu należy zwrócić uwagę na fakt, że mimo obowiązywania Krajowych Ram Interoperacyjności

(KRI) podany w nich zestaw identyfikatorów (PESEL, REGON, adres) jest niedoskonały, ponieważ struktury niektórych podmiotów powiązanych zależnością podległości nie zapewniają skutecznego nadawania identyfikatorów (istnieją podmioty bez REGON-u). O ile w odniesieniu do osób fizycznych problem identyfikacji nie występuje (każda osoba fizyczna – jeśli ma móc wykonywać jakiekolwiek działania w systemie publicznym, może uzyskać numer PESEL, a ponadto ustawa pozwala na stosowanie innego unikatowego identyfikatora osobistego), o tyle inne podmioty takiej prostej możliwości nie mają. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w książce adresowej ESP na ePUAP, w której każdy podmiot posiada URI – **jednoznaczny adres ESP**, lecz wiele podmiotów **nie posiada identyfikatora**, o którym mowa w KRI (zał. nr 1) – REGON-u. W nowym rozwiązaniu **systemu doręczeń elektronicznych** zakres dostępnych danych identyfikujących podmiot został poszerzony, a sama struktura elektronicznego adresu do doręczeń silnie sformalizowana, co również zapewni jednoznaczność identyfikacyjną.

3. Powszechną słabością publicznych systemów teleinformatycznych jest ich silosowość i tworzenie **identyfikatorów lokalnych** w miejscach, w których w naturalny sposób powinny być stosowane **identyfikatory globalne**, opisane w KRI. Sytuacja taka może znacząco wpływać na koszty uzyskania rozliczalności i niezaprzeczalności w systemach teleinformatycznych służących do doręczeń. Rozliczalność i niezaprzeczalność wiążą się z weryfikowalnością – nie wystarczy bowiem zidentyfikowanie podmiotu, konieczne jest zastosowanie mechanizmów pozwalających na potwierdzenie, czy obiekt zidentyfikowany (rozpoznany) jest rzeczywiście tym, za który się podaje. To dodatkowy element systemu zaufania, który dla bezpieczeństwa obrotu prawnego musi być zaimplementowany. Temu celowi służą certyfikaty zapewniające jednoznaczną identyfikację komunikujących się ze sobą systemów. Cały proces przekazywania przesyłki zgodnie z komentowaną ustawą będzie wymagał gromadzenia i zabezpieczenia dowodów wszystkich zdarzeń w trakcie przekazywania przesyłki, które to dowody musi uzyskać nadawca (tzw. rozliczalność działania).

4. Należy zauważyć, że już sam proces elektronicznej komunikacji polegającej na przesyłaniu jakichkolwiek treści wymaga co najmniej dwóch stron (nadawca – odbiorca lub nadawca – wielu odbiorców). Rozważenia wymaga sytuacja komunikacji podmiotu z wieloma podmiotami rodzajowo różnymi. Typową sytuacją może być np. komunikowanie się urzędu gminy z podmiotami publicznymi, niepublicznymi, w tym także z osobami fizycznymi w przypadku realizacji inwestycji liniowej – budowy infrastruktury wzdłuż drogi; adresatów może być kilkudziesięciu, przy czym **nadawca musi wiedzieć, w jakiej postaci – elektronicznej czy papierowej ma być wysłane pismo/decyzja do poszczególnych adresatów**. Nadawca musi też mieć **techniczną możliwość wyszukania adresów właściwych dla postaci przesyłki lub wyboru jednoznacznych identyfikatorów połączonych z systemami przechowującymi adresy elektroniczne i adresy w terenie**. Szczególnie że odbiorca przesyłki musi być **zidentyfikowany i zweryfikowany zanim odbierze przesyłkę**, by nie mogło dojść do sytuacji, w której z zawartością przesyłki zapozna się osoba nieuprawniona, niezweryfikowana. W tym kontekście zrozumiałe jest, że imię i nazwisko ani nazwa podmiotu nie są jednoznacznymi identyfikatorami. Z tego powodu konieczne jest wykorzystywanie identyfikatorów, które w danym zbiorze identyfikatorów (PESEL, REGON, adres) są unikatowe, a dobierane w odpowiednie zestawy pozwalają uzyskać jednoznaczną identyfikację każdego podmiotu – publicznego czy niepublicznego. Minimalnym zestawem danych dotyczących tożsamości osoby fizycznej są imię, nazwisko oraz data urodzenia, jednak w dużych zbiorowościach mogą się zdarzyć osoby o tym samym imieniu, nazwisku i dacie urodzenia; każdy dodatkowy wyróżnik prawdopodobieństwo takiego zdarzenia znacząco zmniejsza, zatem używanie dodatkowych danych – unikatowego identyfikatora osobistego (w Polsce jest nim PESEL) jest zdecydowanie uzasadnione.

5. W komentowanym przepisie art. 58 ust. 1 pkt 1 mowa jest o bazie adresów elektronicznych ogólnie, bez jej zawężania do adresów elektronicznych podmiotów publicznych. Zatem wydaje się oczywiste, że system zawiera bazę adresów elektronicznych **wszystkich podmiotów**, a nie tylko tych, których konta zostały założone na ePUAP. Sam sposób ko-

munikacji, polegający nie tyle na przesyłaniu, ile na udostępnianiu przez nadawcę przesyłki innym podmiotom w ramach tego samego systemu, musi umożliwiać automatyczną realizację zwrotnego poświadczenia odbioru dostarczonej przesyłki. Jednak czym innym jest „przedkładanie" przesyłki (pisma, zbioru pism, pisma z załącznikami itp.) podmiotom publicznym, które poświadczane jest automatycznie poprzez wysłanie na adres nadawcy elektronicznie opieczętowanego dokumentu (UPP), a czym innym „doręczanie", wymagające od odbiorcy woli odbioru przesyłki, wykonania tej czynności nie w sposób automatyczny, lecz świadomy, celowy. Innymi słowy – mimo iż istnieje różnica pomiędzy „przedłożeniem" a „doręczeniem", **system musi udostępniać adresy elektroniczne obu komunikujących się stron** – niezależnie od tego, jakiego rodzaju są podmiotami.

6. W kontekście dodatkowych operatorów włączanych do procesów doręczeń elektronicznych pojawiają się istotne z ekonomicznego, społecznego i technicznego punktu widzenia pytania: jakiemu celowi ma służyć tworzenie, powielanie systemów spełniających te same funkcje, skoro właściwsze byłoby usunięcie różnego rodzaju mankamentów istniejącego systemu i rozszerzenie jego funkcjonalności. Czy nie byłoby właściwsze raczej dostosowanie istniejącego już systemu do potrzeb, jakie są celem komentowanej ustawy, niż tworzenie nowych systemów i włączanie kolejnych operatorów (operator wyznaczony), co z całą pewnością wygeneruje wiele nowych problemów?

7. Odnosząc się konkretnie do **bazy adresów elektronicznych,** należy stwierdzić, że w istniejącym już ogólnokrajowym systemie (ePUAP) **udostępniona jest możliwość wyboru adresu elektronicznego podmiotu publicznego w oparciu o listę podmiotów publicznych**. W ePUAP **nazwa podmiotu** skojarzona jest z **adresem elektronicznym** w **sposób jednoznaczny** – wybór nazwy skutkuje poprawnym zaadresowaniem przesyłki. Problemem może być jednak konieczność dokładnej znajomości nazwy poszukiwanego podmiotu – która to nazwa nie zawsze jest oczywista. Na przykład częste jest używanie nazwy „Gmina (...)" zamiast „Urząd Gminy (...)" wprowadzonej przy zakładaniu konta

na platformie ePUAP wraz z brakiem prostej możliwości zmiany tej nazwy, podobnie jak brak jest możliwości zmiany identyfikatora podmiotu na tejże platformie. Zmiana nazwy podmiotu wymaga zgłoszenia nowej nazwy w Głównym Urzędzie Statystycznym, by została wprowadzona do rejestru REGON – i dopiero po tej zmianie (zgodnie – i dzięki zaimplementowaniu KRI) można będzie zaimportować – za pośrednictwem dedykowanych takiej operacji narzędzi administracyjnych zmiany do słownika podmiotów. Identyfikator, by był nim w rzeczywistości, musi pozostawać niezmienny i w dodatku nie może być przechodni, musi też być unikatowy. Identyfikator powinien zapewnić tożsamość podmiotu rozpoznawanego przez inne systemy teleinformatyczne w oparciu o ten identyfikator. Te same reguły (unikatowość i nieprzechodniość) dotyczą numeru REGON, więc **nazwy podmiotów** powinny być literalnie zgodne z ich brzmieniem w rejestrze REGON. Jak z powyższego wynika, powinno istnieć jednoznaczne powiązanie funkcjonalne pomiędzy numerem REGON a identyfikatorem podmiotu, identyfikatorem stanowiącym część adresu elektronicznego na platformie ePUAP. Niezachowanie zasady funkcjonalnego związku identyfikatorów umożliwiającego zachowanie spójności danych stanowiłoby naruszenie zasad interoperacyjności, czyli dopuszczenie, by w różnych rejestrach publicznych nazwa **tego samego podmiotu** mogła mieć **różne** brzmienie. W systemie doręczeń elektronicznych zgodnie z komentowaną ustawą zastosowano nieco inne podejście. Sam sposób tworzenia **bazy adresów elektronicznych** poprzez wykorzystanie danych m.in. z zasobów CEIDG, KRS i REGON przy jednocześnie silnie sformalizowanej strukturze adresów elektronicznych wydaje się lepiej zabezpieczyć jakość tej bazy już na etapie jej tworzenia.

8. Ręczne wpisywanie nazw podmiotów do wszelkiego rodzaju rejestrów, ewidencji i słowników zawsze obciążone jest ryzykiem przypadkowego wprowadzenia znaków innych niż te wchodzące w skład nazwy podmiotu, np. spacji poprzedzającej, spacji nadmiarowych między wyrazami wchodzącymi w skład nazwy lub wprowadzenia tabulatora. Może to nieść różnego rodzaju konsekwencje w przypadku sortowania czy wyszukiwania nazw w przetwarzanych zbiorach. Dane w postaci elektro-

nicznej z samego założenia wyszukiwane i filtrowane są za pomocą dedykowanych do tego narzędzi. Każdy podmiot powinien móc być wyszukiwany z wykorzystaniem narzędzi właściwych dla baz danych – na podstawie ciągu znaków występującego nie tylko w nazwie, ale także w innych danych charakteryzujących dany podmiot, lub za pomocą identyfikatora, np. numeru REGON. Gdyby przyjąć zasadę organizacji danych polegającą na obowiązkowym wprowadzaniu nazw z zawsze towarzyszącymi tym nazwom kodami, znakomicie uprościłoby to mechanizmy wyszukiwawcze, jak i pozwoliłoby na odpowiednie słownikowanie i wychwytywanie wszelkich niezgodności.

9. W przypadku systemu doręczeń elektronicznych wszelka niespójność czy niejednoznaczność, a także możliwość dość swobodnego sposobu tworzenia nazw owych adresów, **obecnie stanowi znaczące utrudnienie dla wyszukujących**. Gdyby również przyjąć regułę, że identyfikatorem podmiotu jest numer REGON, traktowany w pełni jako prawnie umocowany identyfikator w każdym systemie publicznym (zgodnie z Krajowymi Ramami Interoperacyjności), wtedy tworzenie adresów do doręczeń mogłoby się odbywać automatycznie – już w momencie uzyskiwania tego numeru, bez żadnych dodatkowych działań po stronie podmiotu, a jedynie z powiadomieniem tego podmiotu o utworzeniu konta i udostępnieniu możliwości wykorzystywania tego konta i konkretnego adresu elektronicznego. Tutaj pojawia się pewien problem wynikający z naturalnego porządku rzeczy. By złożyć wniosek o nadanie numeru REGON, należy złożyć go z zapewnieniem integralności oraz rozliczalności. W tym celu potrzebny jest stosowny środek komunikacji, którym jeszcze w momencie składania wniosku o nadanie numeru REGON dany podmiot nie dysponuje, ponieważ nie ma numeru REGON, będącego elementem adresu elektronicznego. Należy jednak w tym miejscu zauważyć, że konto podmiotu publicznego **zawsze zakładane jest przez uprawnioną osobę fizyczną**, za pośrednictwem jej konta (po jej zalogowaniu się na swoje konto – co zapewnia rozliczalność). Zatem odpowiednia reorganizacja procesu zakładania skrzynki do doręczeń dla podmiotu mogłaby się odbywać w sposób minimalizujący czy wręcz całkowicie uniemożliwiający powstawanie adresów wadliwych – jedynie

poprzez zapewnienie właściwej procedury. Istotnym problemem jest wspomniana już niedoskonałość systemu REGON polegająca na tym, że wiele podmiotów nie posiada numerów REGON i w bazie adresów nie ma identyfikatora, wprowadza identyfikator jednostki nadrzędnej czy też ciąg dziewięciu zer lub w ogóle nie wypełnia stosownego pola – co jest ewidentną wadą ePUAP, dopuszczającej taką praktykę. Wskazuje to na brak konsekwencji w realizacji budowy struktury informacyjnej państwa w oparciu o KRI – w tym konkretnym przypadku przez tworzenie systemów przy niedokończonym procesie identyfikacji podmiotów. To z kolei jest wręcz gwarancją źle wykorzystywanych środków na procesy modernizacyjne państwa.

10. Budowa **bazy adresów elektronicznych** powinna opierać się na wcześniej uporządkowanej i kompletnej bazie identyfikatorów wszystkich podmiotów, zaś adresy elektroniczne powinny być konstruowane **automatycznie** w oparciu o te identyfikatory według zasady: nie ma podmiotu – nie ma adresu. Warto zauważyć, że zasada tak sformułowana jest neutralna względem zarówno rodzaju podmiotu, jak i rodzaju adresu. Baza adresów elektronicznych byłaby **podzbiorem zbioru wszystkich adresów**, w skład których wchodziłyby także adresy w terenie. Jest to o tyle istotne, że w przypadku **hybrydowej usługi doręczenia** możliwe byłoby proste określanie czy – i w którą stronę ma być dokonywana konwersja postaci przesyłki w celu skutecznego jej dostarczenia zgodnie z wolą odbiorcy. **Podmiot publiczny musi móc odebrać każdy rodzaj przesyłki zawierającej informację/dokumenty – zarówno w postaci elektronicznej, jak i papierowej, bez możliwości odrzucenia**. Możliwość odpowiedzi na wpływające pismo uwarunkowana jest znajomością adresu zwrotnego (adresu nadawcy) – i w przypadku przesyłek elektronicznych adres ten jest wiadomy. W przypadku przesyłek papierowych może się zdarzyć, że nadawca nie poda poprawnego adresu zwrotnego, co może skutkować brakiem możliwości udzielenia odpowiedzi.

11. Aktualnie minister właściwy do spraw informatyzacji udostępnia informację o formacie adresu **elektronicznej skrzynki podawczej** – i w odniesieniu do podmiotów, które uzyskały funkcjonalność podmiotu pub-

licznego, tworzy adres specyficznie skonfigurowany. Adres przyjmuje postać ciągów liter łacińskich, ciągów cyfr lub kombinacji liter i cyfr będącym identyfikatorem – nazwą nadaną przez właściciela konta. Jedyne, co jest stałym elementem adresu, to jego końcówka – „/SkrytkaESP". W wyszukiwarce na ePUAP podmiot należy jednak wyszukiwać poprzez jego nazwę. Adresy elektroniczne obecnie stosowane na ePUAP umożliwiają przesyłanie dokumentu (lub zbioru dokumentów) o objętości nieprzekraczającej 500 MB. Ponieważ każdy podmiot publiczny zobowiązany jest do posiadania elektronicznej skrzynki podawczej spełniającej standardy określone i opublikowane na ePUAP przez ministra właściwego ds. informatyzacji, na podstawie art. 16 ust. 1a u.i.d.p., opublikowany został standard Elektronicznej Skrzynki Podawczej. Jest on dostępny w lokalizacji: Strefa Urzędnika > Więcej > Portal Interoperacyjności > PI > Obiekty Interoperacyjności: Standard Elektronicznej Skrzynki Podawczej (ESP). Aktywowanie funkcjonalności podmiotu publicznego skutkuje pojawieniem się na koncie danego podmiotu skrytki o nazwie Skrytka_ESP, posiadającej adres: /ID_Podmiotu_Publicznego/SkrytkaESP. Na adres ten użytkownicy platformy ePUAP mogą przesyłać korespondencję, korzystając ze wzoru „Pismo ogólne" udostępnionego przez usługę powszechną o nazwie „Pismo ogólne do podmiotu publicznego".

W przypadku **adresów do doręczeń elektronicznych** według komentowanej ustawy ich konstrukcja będzie inna. Można ją przedstawić jako zbiór bloków o ściśle określonej strukturze i zapisie maszynowo rozpoznawanym. Adres ten nie pozwala na dowolność jego konstruowania tak, jak w przypadku ePUAP. W przypadku elektronicznych adresów w Polsce składa się on z trzech znaków „AE:" oznaczających rodzaj identyfikatora – **adres elektroniczny**, następnie dwóch znaków kodu kraju zgodnie ze standardem ISO 3166 – oznaczające Polskę – „**PL**"; kolejnym znakiem jest „-" (znak w tabeli kodów ASCII heksadecymalnie kodowany jako 2D). Następnie w adresie znajdują się dwie grupy pięciu cyfr oddzielonych również znakiem „-", po których, po znaku „-" znajduje się pięć **wielkich liter alfabetu łacińskiego** i w końcu, po kolejnym

znaku „-" znajdują się dwie cyfry liczby kontrolnej, co w efekcie da adres np. AE:PL-12345-67890-ABCDE-12.

12. Odrębną sprawą są **adresy elektroniczne podmiotów innych** niż podmioty publiczne, w tym **adresy elektroniczne** osób fizycznych. Mowa tu o adresach do **doręczeń elektronicznych**, czyli adresach umożliwiających z definicji uzyskanie przez nadawcę **dowodu doręczenia** przesyłki. Doręczenie – jak już wspomniano wyżej – wymaga świadomego przyjęcia przesyłki przez adresata **w sposób umożliwiający zapoznanie się z jej zawartością**. Należy podkreślić, że w przypadku przesyłek elektronicznych „zawartość" może być dowolnym przekazem informacyjnym, wyrażonym tekstem, dźwiękiem, obrazem lub dowolną ich kombinacją. W szczególności problem skutecznego przedkładania/doręczania przesyłek widoczny jest w sądownictwie, gdzie – w przypadku postępowań przed sądami wszystkie podmioty stają się „stronami", którym pisma się „doręcza" niezależnie od tego, czy są osobami fizycznymi, organami władzy publicznej czy też przedstawicielami podmiotów niepublicznych – w tym znaczeniu strony te są równoprawne. Wydaje się jednak, że jest to wada systemu – swego rodzaju archaizm, nieuwzględniający istotnej odmienności tych podmiotów. W przeciwieństwie bowiem do osoby fizycznej, podmiot publiczny przyjmuje przesyłki bezwarunkowo, a z uwagi na fakt, że w każdym podmiocie publicznym istnieje organ uprawniony do jego reprezentacji, w przypadku występowania przed sądem poświadczenie przedłożenia powinno być traktowane identycznie, jak poświadczenie doręczenia uzyskane od osoby fizycznej czy podmiotu niepublicznego. Równość stron postępowania wobec prawa nie powinna prowadzić do niepostrzegania różnic funkcjonalnych mechanizmów przyjmowania przesyłek.

13. Każdy podmiot powinien umożliwić innym podmiotom kontaktowanie się z nim poprzez udostępnienie adresu do korespondencji, przy czym by systemy adresowania były skuteczne, muszą opierać się na znanych, powszechnie przyjętych i jednolitych zasadach – niezależnie od tego, czy chodzi o **adres w terenie** czy o **adres elektroniczny**. Ponadto – z uwagi na cel komentowanych przepisów (możliwość dokonywania doręczeń

elektronicznych, ale także **realizacji usług hybrydowych**) należy brać pod uwagę, że **ważne są wszystkie adresy**, które umożliwić mogą **skuteczne doręczenie przesyłek**. Funkcjonowanie państwa wymaga tworzenia i utrzymywania systemów pozwalających na skuteczne przesyłanie przesyłek zarówno w postaci papierowej, jak i elektronicznej, lecz **z zachowaniem możliwości wyboru** przez obywateli i przedsiębiorców adresu pozwalającego na skuteczne doręczanie, z możliwością jego zmiany **zależnie od mogących wystąpić przyczyn zakłócających typowy**, **wskazany jako domyślny sposób komunikacji**.

14. Faktem jest, że państwo dysponuje adresami wszystkich budynków i nieruchomości, które zostały wprowadzone do Ewidencji Miejscowości, Ulic i Adresów[239] i w konsekwencji do Państwowego Rejestru Granic[240]; dysponuje także adresami w centralnych rejestrach zasilanych z systemów lokalnych. Można wskazać co najmniej kilka problemów powodujących możliwość zaistnienia sytuacji niedoręczalności przesyłek, nawet istotnie ważnych dla obywateli. Wadą tzw. adresów pocztowych (adresów opisywanych nazwami miejscowości i ulic) jest nie tylko ich powtarzalność, ale brak dostatecznie silnych mechanizmów walidujących wskazany adres. Jedynym mechanizmem stosowanym we wszystkich systemach nawigacji – niezależnie od przyjętych układów współrzędnych – jest **powiązanie nazw ulic i miejscowości ze współrzędnymi geodezyjnymi** i jeśli wymaga tego konkretna usługa informacyjna – prezentacja na mapie (np. topograficznej lub ortofotomapie). Spełnieniu tego warunku (jednoznaczności wskazania miejsca w terenie wraz z nazwami obiektów) służy m.in. ustawa – Prawo geodezyjne i kartograficzne[241] i akty wykonawcze do niej. Analiza realizacji tego prawa pokazuje jednak brak dostatecznego zrozumienia przez pracowników urzędów gmin i powiatów funkcjonowania mechanizmów, które w założeniu

---

239 Rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z 9.01.2012 r. w sprawie ewidencji miejscowości, ulic i adresów (Dz.U. z 2012 r. poz. 125).

240 Rozporządzenie Rady Ministrów z 10.01.2012 r. w sprawie państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju (Dz.U. z 2012 r. poz. 199).

241 Ustawa z 17.05.1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz.U. z 2020 r. poz. 2052 ze zm.).

miały zapewnić zgodność stanu wpisów w rejestrach ze stanem faktycznym. W szczególności brak implementacji mechanizmów codziennego, **automatycznego aktualizowania danych w oparciu o centralne słowniki**. Brak również mechanizmu automatycznego raportowania niezgodności (niespójności) danych opisowych, np. w przypadku zmiany nazwy ulicy przez radę gminy – w oparciu o związane ze współrzędnymi geodezyjnymi kody nadane przez Główny Urząd Statystyczny województwom, powiatom, gminom, miejscowościom i ulicom.

15. W roku 2017 w ówczesnym Centrum Systemów Informacyjnych Ochrony Zdrowia (obecnie Centrum e-Zdrowia) opracowano i wdrożono aplikację sieciową pozwalającą weryfikować fakt istnienia bądź nie adresu fizycznego w oparciu o kojarzenie dwóch odrębnych, lecz prawnie umocowanych zasobów – systemu TERYT[242] prowadzonego przez Główny Urząd Statystyczny oraz Państwowego Rejestru Granic, prowadzonego przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii. Aplikacja[243,244] pobiera *online* dane referencyjne z ww. rejestrów i tworzy strukturę składającą się z **kodów obiektów**, tzw. **adres uniwersalny**, w skład którego wchodzą także współrzędne geodezyjne (w układzie PUWG 1992 z dokładnością do jednego metra) punktu adresowego. Brak danych lub ich zafałszowanie jest w ten sposób możliwe do wykrycia i korekty; adres nieistniejący nie pozwala się zakodować – i adres uniwersalny nie zostanie utworzony. Przetwarzanie takich samych danych w dwóch różnych rejestrach, jednak wraz z kodami nadawanymi przez GUS, pozwala na ujawnienie wszelkiego rodzaju braków i niespójności danych. Wspomniana aplikacja nie gromadzi podawanych jej danych we własnych bazach, wykorzystuje wyłącznie dane gromadzone na podstawie wymogów określonych w przepisach prawa w celu ich chwilowego zestawienia i zaprezentowania stanu rzeczy – co stwarza potencjalnie nowe możliwości poprawy jakości danych adresowych. Komentowana ustawa

[242] https://eteryt.stat.gov.pl/eTeryt/rejestr_teryt/aktualnosci/aktualnosci.aspx (dostęp: 27.04.2021 r.).

[243] https://cez.gov.pl/projekty/adres-uniwersalny/ - opis weryfikatora adresów w terenie (dostęp: 27.04.2021 r.).

[244] https://itia.pl/adres (dostęp: 27.04.2021 r.).

nie przewiduje wprowadzenia mechanizmu **automatycznie walidującego fakt istnienia adresu**, który mógł być błędnie wprowadzony do CEIDG oraz do KRS, a nawet REGON. Wprawdzie od pewnego czasu w CEIDG i REGON zaimplementowane zostały mechanizmy znacząco utrudniające wprowadzanie danych błędnych, jednak nie towarzyszyło temu odpowiednie skorygowanie z urzędu błędnych adresów w tych rejestrach się znajdujących. Jest to istotne zagrożenie dla jakości danych przy tworzeniu BAE.

16. Odrębnym problemem jest kojarzenie nazw podmiotów z adresami tych podmiotów. W przepisach polskiego prawa jednym z elementów adresu w terenie jest kod pocztowy (tzw. PNA – Pocztowy Numer Adresowy), który nadawany jest poszczególnym punktom adresowym przez właściciela systemu – Pocztę Polską S.A., wykorzystującą owe kody do sortowania i grupowania przesyłek, co z punktu widzenia operatora pocztowego jest oczywiście korzystne. Jednak Poczta Polska S.A., będąc spółką akcyjną, własnością Skarbu Państwa, przedsiębiorcą działającym dla zysku, tworzy i przydziela kody pocztowe według swoich własnych reguł, co powoduje, że wiele podmiotów nie wprowadza kodów pocztowych do swoich systemów adresowych, co z kolei nie pozwala tworzyć na przesyłkach kodów ujednoznaczniających adresy w terenie, szczególnie że na terenie kraju, a nawet w samej stolicy istnieje wiele adresów o takim samym brzmieniu, a jednak znajdujących się fizycznie w znacznej odległości od siebie. Kody pocztowe w połączeniu z adresami w zapisie tradycyjnym i powszechnie zrozumiałym przez ludzi zmniejszają ryzyko nieodnalezienia adresu (niedoręczalności przesyłki). Oczywiście **doręczanie** wiąże się – i taki jest cel komentowanego przepisu – nie tylko z fizycznym dostarczeniem przesyłki pod wskazany adres, ale także z **uzyskaniem poświadczenia doręczenia** i **przekazaniem tego poświadczenia nadawcy przesyłki**. Jest to usługa świadczona **przez przedsiębiorcę**, jakim jest Poczta Polska SA, **zatem za opłatą**. Skoro nadawca przesyłki wysyła ją w postaci elektronicznej ze wskazaniem, że ma być, w ramach usługi hybrydowej, przekształcona do postaci papierowej, powinien zwrotnie otrzymywać potwierdzenie odbioru również w postaci elektronicznej – gdyż dokumentacja postępowania powinna być spójna

w sensie stosowanej postaci – ma to związek z prawidłową archiwizacją dokumentów w postępowaniu administracyjnym.

17. **Usługi wyszukiwania w bazie adresów elektronicznych**, o których mowa w art. 58 ust. 1 pkt 2 komentowanego przepisu, siłą rzeczy – z uwagi na objętość tej bazy i dane w niej zawarte – muszą być wyposażone w mechanizmy skutecznego (pewność znalezienia, jeśli adres znajduje się w bazie) i sprawnego (w akceptowalnym czasie) wyszukiwania adresów elektronicznych konkretnych, **odmiennych rodzajowo podmiotów**. Jest to podział podobny jak stosowany przy zakładaniu kont na ePUAP. Z uwagi na wcześniej wspomniane problemy związane z niekompletnością (braki identyfikatorów), niedokładnością (powtarzające się nazwy, adresy czy identyfikatory) i niejednoznacznością danych opisujących podmiot należałoby oczekiwać wcześniejszej likwidacji takich problemów, co często będzie wiązało się z niezbędnymi działaniami po stronie podmiotów innych niż administrator czy wykonawca systemu zarządzającego bazą adresów elektronicznych. Konkretnie chodzi o pracowników samorządu terytorialnego (wydziałów geodezji i kartografii tworzących i wprowadzających do Ewidencji Miejscowości, Ulic i Adresów punkty adresowe wraz z ich współrzędnymi geodezyjnymi, wydziałów spraw obywatelskich wprowadzających do ewidencji mieszkańców dane adresowe), pracowników Głównego Urzędu Statystycznego (nadawanie kodów nowym obiektom, których nazwy ogłaszane są przez rady gmin w Wojewódzkich Dziennikach Urzędowych).

18. Skojarzenie **adresu elektronicznego** (poszukiwanego przez nadawcę) z innymi danymi, szczególnie zesłownikowanymi, powinno umożliwić również **automatyczne wyszukiwanie adresów elektronicznych** przy wykorzystaniu np. map i słowników (tzw. geokodowanie odwrotne – wskazanie współrzędnych geodezyjnych X, Y punktu adresowego pozwala na automatyczne określenie miejscowości, gminy, powiatu i województwa), ponieważ każdy budynek znajduje się w konkretnym miejscu w przestrzeni, w konkretnej miejscowości, ta w konkretnej gminie, powiecie i województwie. Mechanizm taki zastosowany został w systemie https://ssdip.bip.gov.pl/, lecz nie został konsekwentnie doprowa-

dzony do końca. Jeśli nie zostaną usunięte błędy, o których była mowa wyżej, należy się spodziewać podobnego, negatywnego efektu.

19. Wprowadzenie podmiotu biznesowego (operator wyznaczony niebędący podmiotem publicznym) zmieni sposób finansowania systemu umożliwiającego **doręczenia elektroniczne i hybrydowe.** Poszczególne fazy procesu komunikacyjnego będą wymagały zastosowania mechanizmów zaufania, dostarczanych przez usługodawców niebędących podmiotami publicznymi. Mechanizmy wyszukiwania adresów elektronicznych podmiotów muszą wykorzystywać różnego rodzaju zesłownikowane metadane oraz funkcje wyszukiwania łańcuchów tekstowych – fragmentów nazw, co pozwoliłoby skutecznie znaleźć adres elektroniczny, jeśli tylko został wprowadzony do bazy. Można tu wskazać pewną analogię – odszukiwanie dowolnego podmiotu w rejestrze REGON może odbywać się albo poprzez podanie któregoś z identyfikatorów – REGON, NIP lub KRS, albo na podstawie adresu w terenie. **Adres wyszukiwany jest poprzez wybór z list rozwijanych**. Wynikiem wyszukiwania zawsze jest zbiór danych, wśród których mogłyby się znajdować również podstawowe dane komunikacyjne. **Ciągłe tworzenie odrębnych, silosowych rozwiązań powielających te same schematy, niepowiązanych zgodnie z zasadami interoperacyjności, należy ocenić zdecydowanie negatywnie**.

20. Możliwość ustalenia **dostawcy konkretnej usługi zaufania** jest sprawą kluczową. Na przykład na stronie https://www.nccert.pl/index.htm znajduje się lista kwalifikowanych dostawców usług zaufania, a na stronie https://www.nccert.pl/uslugi.htm rejestr kwalifikowanych usług zaufania świadczonych przez wspomnianych dostawców. Niemniej istotne jest ustalenie i zapewnienie **standardu** owych usług. **Kwalifikowane usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego** muszą być świadczone zgodnie z ustalonymi standardami zapewniającymi między innymi dowodowość (rozliczalność) czynności i procedur realizacji tych usług. Przykładem sposobu prezentacji standardu może być opublikowany na ePUAP pod adresem http://crd.gov.pl/pi_rekomendacja/MSWiA/ePUAP/20131121_540/1/ standard Elektronicznej Skrzynki Podawczej.

Standard może ulegać zmianie, uwzględniać postęp techniczny i nowsze rozwiązania – jednak ważne jest, że udostępnienie go w sposób powszechnie dostępny przez ministra właściwego ds. informatyzacji pozwala na kontrolę działania określonych mechanizmów, niezbędnych dla działania usługi. Publikowanie standardów, które muszą być spełnione przez każdego dostawcę, umożliwia zachowanie zarówno ustalonych parametrów jakościowych, jak i zachowanie warunków konkurencyjności dostawców takich samych usług, konkurujących ceną ich dostarczania, podobnie jak obecnie dzieje się to z innymi usługami zaufania (np. wystawianiem certyfikatów kwalifikowanych). Ponieważ dostawców usług zaufania jest więcej niż jeden, każdy praktycznie musi spełnić te same warunki dotyczące rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz współdziałania ze skrzynką doręczeń, by usługobiorcy mogli wybrać usługodawcę spośród oferujących tę samą usługę.

21. Należy zwrócić uwagę na **znaczące rozszerzenie zakresu usług zaufania w procesach przesyłania dokumentów,** wprowadzone ustawą o doręczeniach elektronicznych, spowodowane prawnym uregulowaniem kilku tylko, lecz niezwykle istotnych elementów procesu przesyłania dokumentów. Chodzi o **niepodważalne dowody ich doręczenia** oraz **dowody odbioru przez właściwych adresatów**, którzy z kolei muszą uzyskać **niepodważalne dowody tożsamości nadawców tych przesyłek**. Oczywiście niepodważalna musi być także **integralność przesyłki i wiedza, że zachowana jest tajemnica korespondencji** („szczelność" kanału informacji).

22. Pewne wątpliwości dotyczące **spójności działań** może budzić przepis powołanego art. 26a ustawy z 5.09.2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej. Zauważyć należy, że publikowanie standardów technicznych na stronach podmiotowych Biuletynu Informacji Publicznej ministrów (czy innych organów lub urzędów centralnych), zamiast w Portalu Interoperacyjności na platformie ePUAP powoduje chaos informacyjny – mowa jest bowiem o **standardzie**, o opisie wymagań **dotyczących rozwiązania technicznego**, a nie o informacji

o działaniu organu czy urzędu obsługującego ten organ[245]. Rozpraszanie różnego typu informacji prowadzi do mnożenia miejsc ich pozyskiwania i utracie zaufania do publikujących, potrzebie ciągłej weryfikacji danych pozyskanych z różnych kanałów informacyjnych. Przykładem rozpraszania i wprowadzania dezinformacji informacji może być istnienie strony głównej BIP (https://bip.gov.pl, aktualnie https://gov.pl/bip), która przy każdej reorganizacji sprowadzającej się głównie do zmiany interfejsu użytkownika, a także do zmiany adresu, wprowadza zamieszanie oraz niepewność co do jakości informacji (rozumianej jako zgodność uwidocznionej w dokumentach i komunikatach informacji ze stanem faktycznym).

23. W komentowanym przepisie art. 58 ust. 1 pkt 3 wskazanie na art. 26a u.z.i.e. jednoznacznie ujawnia wolę i stanowisko ustawodawcy w zakresie istniejących już środków komunikacji jako niewystarczających – niepewnych, nie w pełni bezpiecznych (poczta elektroniczna) i niedostatecznie obejmujących wszystkie podmioty mogące się ze sobą komunikować w sposób rozliczalny. Należy zwrócić jednak uwagę na fakt, iż wszelkie do tej pory podejmowane próby wprowadzenia bezpiecznych, rozliczalnych i powszechnych środków komunikacji kończyły się na ograniczeniach w zakresie podmiotów lub całych ich grup, które miały być użytkownikami wprowadzanych systemów, a które pod różnymi pretekstami z systemów tych nie korzystały, a jeśli już, to w ograniczonym zakresie.

24. Szczególnymi czynnikami utrudniającymi cyfryzację procesów globalnej komunikacji (gdyż dotyczy ona także ruchu transgranicznego, o czym traktuje art. 58 ust. 1 pkt 4) są: bariery mentalne, brak interesu w cyfryzacji przesyłek, brak jednolitych standardów zapewniających bezpieczeństwo przekazu dokumentów (których nie należy mylić z komunikatami i danymi, mimo iż same dokumenty w postaci elektronicz-

[245] Zob. https://mc.bip.gov.pl/ogloszenia/standard-publicznej-uslugi-rejestrowanego-doreczenia-elektronicznego-swiadczonej-przez-operatora-wyznaczonego-i-kwalifikowanych-dostawcow-uslug.html (dostęp: 24.05.2021 r.).

nej są pogrupowanymi w odpowiednie struktury (formaty), stanami binarnymi – niezależnie od formy – tekstowej, audialnej czy audiowizualnej. Komentowana ustawa praktycznie likwiduje wszelkie luki w zakresie komunikacji elektronicznej na rzecz możliwości wzajemnego rejestrowanego przesyłania dokumentów w postaci elektronicznej przez wszelkie podmioty, zarówno publiczne, jak i niepubliczne, przedsiębiorców oraz osoby fizyczne, jednak czyni to w sposób wskazujący na faworyzowanie konkretnego podmiotu, tzw. operatora wyznaczonego, co wydaje się naruszać zasady konkurencyjności.

25. Konsekwentne stosowanie standardów telekomunikacyjnych oraz usług zaufania umożliwia realizację punktu dostępowego do usług rejestrowanego doręczenia elektronicznego w ruchu transgranicznym, o którym to punkcie jest mowa w art. 58 ust. 1 pkt 4. Należy bowiem zauważyć, że korzystając z zasobów światowych za pośrednictwem sieci Internet już w chwili obecnej wykorzystujemy mechanizmy protokołów telekomunikacyjnych, które jednak w przypadku rejestrowanych doręczeń będą musiały być dodatkowo wyposażone we wszystkie elementy potwierdzające tożsamość nadawcy, odbiorcy (adresata), zabezpieczające i potwierdzające integralność przesyłki, daty i czas poszczególnych zdarzeń – czyli pełną rozliczalność procesu komunikacji. Istotnym wyzwaniem będzie jedynie utworzenie sprawnego systemu pozyskiwania, organizowania w spójną strukturę, wyszukiwania adresów elektronicznych, ich ewentualnego grupowania w celu dokonywania przesłań masowych i uzyskiwania potwierdzeń doręczenia z możliwością wskazania odbiorców przesyłek hybrydowych. Ruch transgraniczny jest rozumiany jako przepływ informacji poza granice państwa, jednak w rozwiązaniach związanych ze współdziałaniem systemów teleinformatycznych granicami są jedynie ewentualne granice techniczne, stosowane technologie, które już są praktycznie wykorzystywane.

26. Zgodnie z art. 58 ust. 2 pkt 1 minister właściwy do spraw informatyzacji oraz minister właściwy do spraw gospodarki zapewniają funkcjonowanie systemów teleinformatycznych umożliwiających dostęp do zasobów skrzynek doręczeń znajdujących się w systemie teleinformatycznym

operatora wyznaczonego. Oznaczałoby to, że wpierw operator wyznaczony utworzy mechanizmy skrzynek doręczeń, a wymienieni ministrowie na podstawie udostępnionych im wymagań technicznych utworzą systemy spełniające warunki opisane w art. 58 ust. 2 pkt 1–4. Wygląda to na odwrócenie porządku – rząd musi dostosować się do operatora wyznaczonego – przedsiębiorcy – i to przy każdej zmianie tegoż operatora, gdyż nie można wykluczyć, że w przypadku przywrócenia zasad konkurencyjności inny operator może świadczyć swoje usługi po niższych cenach. Warto z kolei zauważyć, że zgodnie z art. 58 ust. 4 pkt 1 to operator wyznaczony ma zintegrować swój system teleinformatyczny z systemami, o których mowa w art. 58 ust. 1 i 2, co oznaczałoby, że wpierw musiałyby zostać udostępnione przez ministrów przedmiotowe systemy. Powstaje zatem pytanie, kto do kogo powinien się dostosować, a zależność przekłada się na terminy realizacji systemów oraz koszty wytworzenia systemów dostosowywanych.

Art. 59. [Tworzenie adresów do doręczeń elektronicznych dla operatora wyznaczonego]

Minister właściwy do spraw informatyzacji tworzy adresy do doręczeń elektronicznych dla operatora wyznaczonego na potrzeby świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz dla kwalifikowanych dostawców usług zaufania świadczących kwalifikowane usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego spełniających standard, o którym mowa w art. 26a ustawy z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej.

1. Zgodnie z art. 59 komentowanej ustawy adresy do doręczeń elektronicznych dla operatora wyznaczonego na potrzeby świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz dla kwalifikowanych dostawców usług zaufania świadczących kwalifikowane usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego spełniających standard, o którym mowa w art. 26a u.z.i.e., tworzy minister właściwy do spraw informatyzacji. Należy zauważyć, że adresy elektroniczne służące

do realizacji dokładnie tego samego celu (poświadczanego elektronicznie doręczania/przedkładania przesyłek elektronicznych) na ePUAP zapewniał również minister właściwy do spraw informatyzacji, jednak z istotnymi różnicami funkcjonalnymi. W początkowym okresie funkcjonowania ePUAP system konstruował adresy automatycznie, nie pozwalając właścicielowi na dowolne definiowanie pełnej nazwy skrytki, której adres mógł być dystrybuowany przez właściciela konta na dwa sposoby – albo poprzez ujawnienie, podanie na stronie podmiotowej, stronie podmiotowej BIP czy w wysyłanych dokumentach, albo poprzez wysłanie z danego adresu przesyłki do podmiotu publicznego – mechanizmy odbioru przesyłki pozwalały zaś na zwrotną odpowiedź. System komunikacji został jednak skonstruowany w sposób uniemożliwiający przesyłanie przesyłek pomiędzy podmiotami nierealizującymi zadań publicznych, a także między osobami fizycznymi. Siłą rzeczy takie rozwiązanie dalekie było od rozwiązania kompletnego, w którym komunikacja elektroniczna w pewnych konkretnych sytuacjach mogłaby się odbywać między dowolnymi podmiotami. Tak ograniczona funkcjonalność ePUAP była oczywiście uzasadniona – komunikacja między podmiotami niepublicznymi nie należy do zadań administracji publicznej. Zatem kompletne rozwiązanie systemów komunikacji musi uwzględniać fakt istnienia dwóch odrębnych sfer – publicznej i niepublicznej, odmiennie finansowanych i odrębnie zarządzanych.

2. Na ePUAP możliwe jest nadawanie nazw skrzynek do doręczeń przez właściciela pod warunkiem ich unikatowości. System kontroluje, co jest oczywiste, czy nowo tworzony adres nie jest powtórzeniem jakiegoś już istniejącego. Komunikacja za pośrednictwem ePUAP w istocie jest funkcjonalną analogią poczty przekazującej w odpowiednim trybie (doręczenie/przedłożenie) przesyłki polecone za zwrotnym potwierdzeniem odbioru, i to w sposób rozliczalny; odbiór przesyłki możliwy jest natychmiast po jej przekazaniu. Co więcej, całość procesu komunikacji odbywa się na serwerach podmiotu nadzorowanego przez ministra właściwego do spraw informatyzacji. Jak wspomniano, komunikacja za pośrednictwem ePUAP funkcjonalnie przypomina realizację doręczania/przedkładania przesyłki poleconej, jednak w ograniczonym pod-

miotowo zakresie, oraz – co istotne dla podmiotów wysyłających przesyłki masowo (np. jednostek samorządu terytorialnego) nieodpłatnie.

Przepisy komentowanej ustawy zasadniczo tę sytuację zmieniają. Praktycznie każdy podmiot czy osoba fizyczna może posiadać konto z adresem elektronicznym, który będzie można odszukać w bazie adresów elektronicznych (BAE), przy czym możliwość wyszukania uzależniona jest od rodzaju podmiotu poszukującego. O tym traktuje art. 60 komentowanej ustawy.

Art. 60. [Wyszukiwanie i dostęp do danych z bazy adresów elektronicznych]

1. Usługi wyszukiwania w bazie adresów elektronicznych umożliwiają:

1) wyszukiwanie i wgląd do następujących danych:

a) w przypadku podmiotu publicznego:

- **nazwy lub firmy, pod którą podmiot działa, a w przypadku komornika sądowego – jego imienia i nazwiska oraz tytułu,**
- **numeru identyfikacyjnego REGON,**
- **numeru identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informacji o jego unieważnieniu lub uchyleniu,**
- **numeru KRS, jeżeli został nadany,**
- **siedziby i adresu,**
- **adresu do korespondencji,**
- **adresu do doręczeń elektronicznych,**
- **daty wpisania adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych,**
- **daty wykreślenia adresu do doręczeń elektronicznych z bazy adresów elektronicznych,**

b) w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej:

- **imienia i nazwiska,**
- **firmy,**
- **numeru identyfikacyjnego REGON, jeżeli został nadany,**
- **numeru identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informacji o jego unieważnieniu lub uchyleniu,**
- **adresu do doręczeń,**
- **adresu do doręczeń elektronicznych,**
- **oznaczenia dostawcy publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego,**
- **daty wpisania adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych,**
- **daty wykreślenia adresu do doręczeń elektronicznych z bazy adresów elektronicznych,**

c) w przypadku podmiotu niepublicznego niebędącego osobą fizyczną:

- **nazwy lub firmy, pod którą podmiot działa,**
- **numeru identyfikacyjnego REGON, jeżeli został nadany,**
- **numeru identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub informacji o jego unieważnieniu lub uchyleniu,**
- **numeru KRS, jeżeli został nadany,**
- **siedziby i adresu,**
- **adresu do korespondencji,**
- **adresu do doręczeń elektronicznych,**
- **oznaczenia dostawcy publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego,**
- **daty wpisania adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych,**
- **daty wykreślenia adresu do doręczeń elektronicznych z bazy adresów elektronicznych;**

2) wyszukiwanie adresu do doręczeń elektronicznych lub adresu do korespondencji podmiotu niepublicznego będącego osobą fizyczną na podstawie następujących danych:
- **a) imienia i nazwiska,**
- **b) tytułu zawodowego adwokata, radcy prawnego, doradcy podatkowego, doradcy restrukturyzacyjnego, notariusza, rzecznika patentowego, radcy Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej – w przypadku osoby fizycznej posiadającej tytuł zawodowy,**
- **c) adresu do korespondencji,**
- **d) numeru PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalnego identyfikatora nadanego przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu wykonawczym Komisji 2015/1501,**
- **e) adresu do doręczeń elektronicznych,**
- **f) adresu do doręczeń elektronicznych wykorzystywanego w ramach prowadzonej działalności zawodowej w przypadku osoby fizycznej będącej adwokatem, radcą prawnym, doradcą podatkowym, doradcą restrukturyzacyjnym, notariuszem, rzecznikiem patentowym, radcą Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej,**
- **g) oznaczenia dostawcy publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego,**
- **h) daty wpisania adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych,**
- **i) daty wykreślenia adresu do doręczeń elektronicznych z bazy adresów elektronicznych.**

2. Dane, o których mowa w ust. 1 pkt 1, są jawne.

3. Dane, o których mowa w ust. 1 pkt 2, są udostępniane podmiotom publicznym na potrzeby wyszukania adresu do doręczeń elektronicznych.

4. Dostęp do usług, o których mowa w ust. 1 pkt 2, wymaga uwierzytelnienia osoby fizycznej uprawnionej przez podmiot publiczny

w sposób określony w art. 20a ust. 1 pkt 1 lub 2 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne z wykorzystaniem środka identyfikacji elektronicznej zapewniającego co najmniej średni poziom bezpieczeństwa, o którym mowa w art. 8 ust. 2 lit. b rozporządzenia 910/2014, albo uwierzytelnienia systemu teleinformatycznego używanego do obsługi skrzynki doręczeń z wykorzystaniem kwalifikowanej pieczęci elektronicznej lub pieczęci elektronicznej wydanej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji.

5. Usługa wyszukiwania, o której mowa w ust. 1, jest udostępniana operatorowi wyznaczonemu w ramach świadczonej przez niego publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego w celu wyszukania adresu podmiotu, do którego jest kierowana korespondencja.

6. Dane, o których mowa w art. 58 ust. 1 pkt 3, są udostępniane operatorowi wyznaczonemu i kwalifikowanym dostawcom usług zaufania świadczącym kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego, dysponującym przekazanym przez nadawcę adresem do doręczeń elektronicznych adresata, w celu przekazania wiadomości do operatora wyznaczonego albo kwalifikowanego dostawcy usług zaufania świadczącego kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego, obsługującego adresata.

1. Wart. 60 ust. 1 komentowanej ustawy wyszczególnione są dane, które umożliwiają wyszukiwanie w bazie adresów elektronicznych konkretnego adresu elektronicznego na podstawie jednej lub kilku danych. **Zestaw danych skojarzonych z konkretnym adresem elektronicznym jest zależny od rodzaju podmiotu**, co jest oczywiste, gdyż istotną rolę w identyfikacji odgrywają identyfikatory właściwe dla rodzaju podmiotu: – REGON (jeżeli został nadany), NIP (jeżeli został nadany) lub numer KRS (jeżeli został nadany), a w przypadku osób fizycznych – PESEL, lub, jeśli nie został nadany, inny niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu wykonawczym Komisji 2015/1501. W kontekście celu komentowanej ustawy i roli, jaką mają

pełnić adresy elektroniczne umożliwiające skuteczne, w pełni rozliczalne elektroniczne doręczenia przesyłek, należy postawić pytanie zasadnicze: czy można wprowadzać do bazy dane i adresy elektroniczne podmiotów niedookreślonych. Odpowiedź powinna być zdecydowanie negatywna, ponieważ nie może dochodzić do sytuacji, w których adresatem przesyłki staje się podmiot / osoba inna niż intencjonalnie wskazywana przez nadawcę przesyłki, szczególnie gdy przesyłane są dokumenty zawierające dane / informacje chronione odrębnymi przepisami. Jak już wyżej wspomniano w komentarzu do art. 58 u.d.e., fundamentalnym błędem obecnie wykorzystywanych rejestrów publicznych jest ich silosowość – tworzenie wciąż nowych „zadaniowych" systemów niepowiązanych interoperacyjnie z centralnymi systemami wcześniej wytworzonymi, co skutkuje wielokrotnym gromadzeniem danych tych samych (np. nazwa ulicy), lecz nie takich samych (np. nazwa ulicy przed zmianą we wcześniej już istniejącym, innym rejestrze i nazwa nowa, po zmianie), najczęściej **na podstawie wniosków wnoszonych przez podmioty za pośrednictwem interfejsów nieuwzględniających faktu istnienia już tych danych w rejestrach zawierających dane referencyjne**.

2. Identyfikatory, o których mowa w zał. 1 do rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie KRI, często traktowane są jak zwykłe dane, których podawanie wymuszone jest przepisami, ale samo to, że mogą nie być nadane, niweczy w znacznym stopniu sens ich tworzenia. Nadanie dowolnemu podmiotowi identyfikatora pozwalającego jednoznacznie go rozpoznać w zbiorze innych, podobnych obiektów powinno być pierwszym krokiem procedury rozpoczynającej wszelkie działania danego podmiotu. Innymi słowy, powinna być powszechnie stosowana zasada: jeśli obiektowi nie nadano identyfikatora, nie można dokonywać jego wpisu do jakiegokolwiek rejestru. Chodzi oczywiście o identyfikatory obiektów, rozumianych jako pewien charakterystyczny zestaw danych, a nie o poszczególne dane. Dopiero nadanie identyfikatora skojarzonego z pewnym specyficznym dla kolejnego rejestru (ewidencji, listy, wykazu czy bazy) zestawem danych byłoby spełnieniem elementarnego warunku interoperacyjności, o której mowa w KRI. Konsekwentne stosowanie KRI zlikwidowałoby wiele problemów niezgodności danych (nieaktu-

alność, niezgodności formatów, braki itp.) w rejestrach wykorzystywanych we wszelkich podmiotach wzajemnie komunikujących się ze sobą drogą elektroniczną.

3. W art. 60 ust. 1 pkt 1 i 2 używane są pojęcia „siedziby" i „adresu" – rozumianego tradycyjnie jako nazwy miejscowości oraz nazwy ulicy (jeśli istnieje) i numeru budynku (oraz lokalu, jeżeli dotyczy), bez wymogu obowiązkowego podania kodów tych obiektów przynajmniej w odniesieniu do obiektów znajdujących się na terytorium Polski. Podobna uwaga dotyczy adresu do korespondencji – co jest szczególnie istotne w sytuacji faktycznego istnienia na terytorium Polski adresów fizycznie od siebie odległych, lecz identycznie brzmiących. Tradycyjne rozumienie „adresu do korespondencji" jako adresu do doręczeń przesyłek nieelektronicznych skutkuje pomijaniem adresu do doręczeń elektronicznych w różnych systemach administracyjnych, powodując ich niespójność i niepotrzebną zawiłość, a także gromadzeniem danych nadmiarowych, które, choć w istocie zbędne, obniżają bezpieczeństwo danych chronionych gromadzonych nadmiarowo w rejestrach systemów teleinformatycznych. Przykładem może być PUE ZUS, w którym „adres do korespondencji" zdefiniowany jest jako zestaw danych opisowych, niepowiązanych z kodami TERYT, a więc umożliwiający wpisywanie nazw obiektów niemal w dowolnych wersjach, co skutkuje tzw. niepewnością informacyjną. **Sytuacje takie stanowią zagrożenie dla jakości informacji, a pośrednio prowadzą do zagrożenia bezpieczeństwa informacji**. Każdy rodzaj niespójności niedającej się obsłużyć automatycznie powoduje wprowadzanie w system człowieka, który w określonym trybie zajmie się zbadaniem przyczyn niespójności i ustaleniem stanu faktycznego. Takie tworzenie systemów, wynikające z nieuporządkowania danych zgromadzonych w przeszłości, należy ocenić zdecydowanie negatywnie, gdyż uzależnia ono właściwe ustalenie związku między danymi od indywidualnych umiejętności, wiedzy, kompetencji zawodowych, a więc co do zasady stwarza zagrożenie dla jakości i sprawności systemu.

4. W celu zachowania ducha komentowanej ustawy dla punktów adresowych znajdujących się na terytorium Polski obowiązkowe powinno być

tworzenie struktur adresowych wyłącznie w oparciu o bazę adresów uniwersalnych, automatycznie konstruowanych (nowe punkty adresowe) i na bieżąco aktualizowanych (zmiana nazw ulic bądź ich likwidacja uchwałami rad gmin, jak np. stało się to w wyniku realizacji tzw. ustawy dekomunizacyjnej[246]). Należy brać pod uwagę fakt, że w przypadku zmiany nazwy ulicy, przy której istnieje np. 120 punktów adresowych, zmianie ulegnie 120 adresów. Obecnie, z uwagi na niezachowanie wspomnianych zasad interoperacyjności, w wielu systemach możliwe jest wpisanie tego samego fizycznie adresu w różny sposób jako adresu zameldowania, adresu zamieszkania i adresu do korespondencji – mimo iż intencjonalnie osoba zgłaszająca ów adres powinna móc *a priori* wybrać adres do korespondencji jako „elektroniczny" (lub nie zaznaczać takiego wyboru) – i dopiero w zależności od wyboru powinny pojawić się stosowne pola do wpisania danych; w przypadku wyboru adresu elektronicznego pola właściwe dla adresów udostępnianych w ramach systemu adresów elektronicznych do doręczeń, o których mowa w komentowanej ustawie, oraz adresu poczty elektronicznej, a w przypadku adresu w terenie – rozwijanych list korzystających ze słowników codziennie aktualizowanych i dostarczanych przez GUS w ramach systemu TERYT.

5. Wymagania art. 60 ust. 2 i 3 wydają się być oczywiste i nie naruszają dotychczasowych uregulowań i praktyki, chociaż obecnie stosowane systemy administracji publicznej – a szczególnie ePUAP – skonstruowane są w sposób uniemożliwiający często wysłanie przesyłki elektronicznej do osoby fizycznej, o której mowa w ust. 1 pkt 2, jeśli wcześniej nie udostępni swojego adresu elektronicznego, umożliwiającego rejestrowane doręczenie elektroniczne. Należy domniemywać, że techniczne rozwiązania mechanizmów wyszukiwania adresów adresatów należących do poszczególnych grup (podmioty publiczne, niepubliczne) będą uwzględniały tzw. kontekst, w którym działa osoba wyszukująca kon-

[246] Ustawa z 1.04.2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (Dz.U. z 2018 r. poz. 1103).

kretny adres. Wynika to bezpośrednio z art. 60 ust. 3. Zauważyć bowiem należy, że zakres danych, na podstawie których można wyszukiwać którykolwiek z podmiotów – zarówno publicznych, jak i niepublicznych, jest adekwatny do celu (znalezienie i jednoznaczna identyfikacja adresata), do zakresu danych jawnych zawartych we właściwych centralnych rejestrach i ewidencjach podmiotowych (CEIDG, KRS, PESEL, KEP), a także danych właściwych dla BAE (daty wpisania/wykreślenia adresu) itp. Sformułowanie „wyszukiwanie na podstawie danych" oznacza, że wyszukujący musi je (identyfikatory lub inne dane, poza oczywiście adresem do doręczeń, którego poszukuje) wcześniej znać. Również zachowana została „domyślność elektroniczna", której realizację komentowana ustawa ma na celu, oznaczająca możliwość wyszukania elektronicznego adresu służącego do rejestrowanych doręczeń bez względu na to, czy adresat wcześniej wyraził wolę komunikacji drogą elektroniczną. Zawsze bowiem, gdyby adresat chciał otrzymywać przesyłki hybrydowe, może – po otrzymaniu pierwszej przesyłki elektronicznej poinformować zwrotnie o rezygnacji z takiej drogi komunikacji – i powinno się to automatycznie odnotowywać w systemie, który przy ponownej wysyłce uruchamiałby usługę hybrydową (do momentu kolejnej zmiany) (por. art. 35 u.d.e.).

6. Artykuł 60 ust. 3 stanowi, iż dane niezbędne w **usłudze wyszukiwania adresu do doręczeń elektronicznych lub adresu do korespondencji podmiotu niepublicznego będącego osobą fizyczną** są udostępniane **podmiotom publicznym** na potrzeby tego wyszukiwania, co w konsekwencji prowadzi do udostępnienia tych danych do celów realizacji doręczeń imiennie uprawnionym pracownikom tych podmiotów publicznych. Byłoby to istotne rozszerzenie dostępu do danych, do których obecnie dostęp mają np. pracownicy podmiotów potwierdzający profile zaufane na ePUAP – zarówno co do zakresu, jak i co do trybu.

7. Wymaganie, o którym mowa w art. 60 ust. 4, jest praktycznie stosowane już w chwili obecnej w różnych systemach stosowanych w administracji publicznej, chociaż można zauważyć, iż w wielu przypadkach osoba odbierająca przesyłkę nie ma świadomości, kto w istocie przesyłkę tę wysłał

(czyli kto odpowiada za jej integralność, czyli jest niejako gwarantem niezmienności przesyłki po jej podpisaniu), natomiast zawsze musi wyraźnie wiedzieć, kto wysłany dokument podpisał, czyli kto odpowiada za jego treść. Dzieje się tak, ponieważ wciąż jeszcze występuje zjawisko celebracji władzy administracyjnej, objawiającej się realizacją całego ciągu czynności całkowicie zbędnych w administracji – tworzenie projektu dokumentu w postaci elektronicznej, drukowanie, opieczętowywanie pieczęcią imienną, podpisywanie własnoręczne przez osobę uprawnioną, skanowanie i zapisywanie w formacie PDF (po konwersji do postaci papierowej mamy już do czynienia z kopią, a nie oryginałem), wysyłanie do adresata skanu podpisywanego już elektronicznie, przez np. pracownika kancelarii. W efekcie odbiorca otrzymuje odwzorowanie cyfrowe (kopię) dokumentu, na której widoczny jest zazwyczaj nieczytelny bazgroł w obszarze pieczęci imiennej, i dający się zwalidować elektroniczny podpis pracownika kancelarii. Taka praktyka kończyła się niekiedy żądaniem przez adresata udostępnienia pisma poprawnie podpisanego przez osobę, której nazwisko widnieje pod treścią pisma. Zdarzały się także sytuacje dokumentu podpisanego elektronicznie podpisem kwalifikowanym, jednak bez uwidocznienia imienia, nazwiska i stanowiska osoby podpisującej pismo pod jego treścią. Rozwiązania opisane w komentowanej ustawie mają w zamierzeniu do sytuacji takich nie dopuścić (pełna rozliczalność i zapewnienie integralności). Jest rzeczą oczywistą (i przepisy regulują taką sytuację), że pisma tworzone masowo, z systemu pobierającego właściwe dane nie będą musiały być elektronicznie podpisywane przez osobę, której imię, nazwisko i stanowisko widnieją pod treścią pisma, wystarczająca będzie pieczęć elektroniczna, o której mowa w art. 14 § 1a i 1b oraz art. 39^3§ 1 i § 2 pkt 1 k.p.a., które wejdą w życie 1.07.2021 r.

8. Przepis art. 60 ust. 5 stanowi, że **usługa wyszukiwania adresu** podmiotu, do którego kierowana jest korespondencja, **udostępniana jest operatorowi wyznaczonemu** do celów świadczenia przez niego publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego w celu wyszukania adresu podmiotu, do którego kierowana jest korespondencja. Należy zauważyć, że z uwagi na fakt, iż **osoba fizyczna będąca adresatem może z różnych**

przyczyn zmienić decyzję co do wyboru postaci dokumentu (elektroniczna/papierowa), system zawierający bazę adresów elektronicznych musi umożliwiać „przełączanie" adresów do doręczeń z elektronicznego na adres w terenie (punkt adresowy) i odwrotnie, stosownie do wyboru dokonanego przez adresata.

9. Zgodnie z art. 60 ust. 6 **informacje o kwalifikowanych dostawcach usług zaufania** świadczących kwalifikowane usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego spełniające standard, o którym mowa w art. 26a u.z.i.e., **oraz o utrzymywanych przez nich adresach do doręczeń elektronicznych i ich lokalizacji są udostępniane operatorowi wyznaczonemu i kwalifikowanym dostawcom usług zaufania świadczącym kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego**, dysponującym przekazanym przez nadawcę adresem do doręczeń elektronicznych adresata, **w celu przekazania wiadomości do operatora wyznaczonego albo kwalifikowanego dostawcy usług zaufania świadczącego kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego, obsługującego adresata**. Innymi słowy, minister właściwy do spraw informatyzacji umożliwia wszystkim kwalifikowanym dostawcom usług zaufania oraz operatorowi wyznaczonemu wykorzystywanie danych gromadzonych w systemie, o którym mowa w art. 58, do realizacji usług rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

ROZDZIAŁ 7

Zmiany w przepisach

Wstęp

1. W art. 61–146 u.d.e. zawarto przepisy zmieniające inne akty. Zakresem modyfikacji objęto znaczną liczbę ustaw, w tym o podstawowym procesowym znaczeniu, takie jak: **Kodeks postępowania administracyjnego, Kodeks postępowania cywilnego, Kodeks postępowania karnego, Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, Ordynacja podatkowa czy ustawa o postępowaniu egzekucyjnym w administracji**. Materia doręczeń elektronicznych jest ściśle powiązana z procedurami administracyjnymi i sądowymi. Dostosowanie ich regulacji do nowego systemu doręczeń elektronicznych o z założenia uniwersalnym zastosowaniu stanowiło istotne wyzwanie legislacyjnie. Zmianom podlegały także ustawy odnoszące się do procedur o odrębnym charakterze bądź wymagających rozwiązań szczególnych (np. w zakresie zamówień publicznych, ubezpieczeń społecznych). Wobec nałożenia na podmioty profesjonalnie uczestniczące w obrocie prawnym: przedsiębiorców wpisanych do CEIDG bądź KRS czy przedstawicieli zawodów prawniczych wykonujących czynności zawodowe obowiązku posiadania adresów do doręczeń wpisanych do BAE, w odpowiednim zakresie należało znowelizować przepisy szczególne dotyczące tych podmiotów. Ze względu na ścisły związek regulacji doręczeń elektronicz-

nych ze świadczeniem usług zaufania i informatyzacją podmiotów publicznych, a w przyjętym wariancie stosowania publicznej usługi hybrydowej także ze specyficzną postacią usługi pocztowej – zmianom podlegały również odpowiednio krajowe unormowania z zakresu identyfikacji elektronicznej i usług zaufania, informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne czy Prawo pocztowe.

Wprowadzono do przepisów kodeksowych oraz pozostałych nowe instytucje, w tym m.in. **adres do doręczeń elektronicznych, bazę adresów elektronicznych, publiczną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego czy publiczną usługę hybrydową**, przy uwzględnieniu specyfiki poszczególnych procedur, spraw czy podmiotów w nich uczestniczących oraz wykorzystaniu terminów i pojęć informatycznych. W znacznej mierze przepisy rozdziału 7 u.d.e. mają na celu ujednolicenie słownictwa ogółu regulacji prawnych dotyczących doręczeń elektronicznych, w tym zwłaszcza przyjęcie, iż przez załatwianie spraw na piśmie należy rozumieć wydawanie i doręczanie dokumentów zarówno w postaci papierowej, jak i elektronicznej.

Modyfikacje można zatem zaklasyfikować do pewnych grup:

a) **zmian o charakterze terminologicznym** (m.in. zastąpienie pojęcia „pisemnie" zwrotem „na piśmie", a odniesień do „formy dokumentu elektronicznego"– „postacią elektroniczną");
b) **zmian wprowadzających możliwość doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych jako nowej odmiany instytucji doręczenia w poszczególnych sferach obrotu prawnego**;
c) **szerszych modyfikacji dostosowawczych regulacje formalne dotyczące poszczególnych procedur prawnych** (m.in. zmiany w kodeksach);
d) **wyłączeń stosowania publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej o podmiotowym bądź przedmiotowym charakterze w przepisach szczególnych**;
e) **umocowania w regulacjach szczególnych obowiązku posiadania przez określone grupy podmiotów adresu do doręczeń elektro-**

nicznych wpisanego do BAE powiązanego z wykonywaniem czynności zawodowych, służbowych bądź prowadzeniem działalności gospodarczej.

2. Przyjęte rozwiązania zawierają pewne uchybienia, zasadniczo jednak służą docelowemu wdrożeniu systemu doręczeń elektronicznych jako elementu zasady domyślnej cyfrowości w działaniu podmiotów publicznych, zarówno organów administracji, jak i sądów. Przepisy ustawy o doręczeniach elektronicznych wpływają również pośrednio na zmianę sposobu interpretacji tych przepisów zmienianych ustaw, które utrzymano w mocy w dotychczasowym kształcie, przy uwzględnieniu dyrektyw wykładni systemowej i funkcjonalnej. Komentowana ustawa powinna być zatem postrzegana jako **podstawowy akt normatywny formalizujący instytucję doręczeń elektronicznych w polskim porządku prawnym**. Tego typu formalizacja jest procesem unifikującym nie tyle strukturę, ile działalność podmiotów publicznych w celu zagwarantowania jednolitości rozwiązań prawnych jako wymogu legalności i skuteczności doręczeń elektronicznych[247].

W niniejszej części omówiono pokrótce najistotniejsze zmiany dokonane komentowaną ustawą. **Wchodzą one w życie w zróżnicowanych terminach określonych w art. 166 u.d.e., najczęściej od 1.07.2021 r., ale także w terminach wcześniejszych bądź późniejszych aż do 1.10.2029 r.** (por. komentarz do rozdziału 8 u.d.e.). Ze względu na obszerność tej regulacji pominięto niektóre mniej znaczące modyfikacje służące przede wszystkim spójności terminologicznej i niepowielaniu tożsamych rozwiązań prawnych w różnych przepisach.

[247] Na temat formalizacji zob. np. M. Kisała, *Rola formalizacji w funkcjonowaniu administracji publicznej* [w:] *Standardy współczesnej administracji i prawa administracyjnego*, red. Z. Duniewska, M. Stahl, A. Rabiega-Przyłęcka, Warszawa – Łódź 2019, s. 186 i n. wraz z powołaną tam literaturą.

Art. 61. [Zmiany w Kodeksie postępowania administracyjnego]

W ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 256, 695 i 1298) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 14:

a) uchyla się § 1,

b) po § 1 dodaje się § 1a–1d w brzmieniu:

„§ 1a. Sprawy należy prowadzić i załatwiać na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub elektronicznej. Pisma utrwalone w postaci papierowej opatruje się podpisem własnoręcznym. Pisma utrwalone w postaci elektronicznej opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym lub kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną organu administracji publicznej ze wskazaniem w treści pisma osoby opatrującej pismo pieczęcią.

§ 1b. Sprawy mogą być załatwiane z wykorzystaniem pism generowanych automatycznie i opatrzonych kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną organu administracji publicznej. W przypadku pism generowanych automatycznie przepisów o konieczności opatrzenia pisma podpisem pracownika organu administracji publicznej nie stosuje się.

§ 1c. Sprawy mogą być załatwiane z wykorzystaniem usług online udostępnianych przez organy administracji publicznej po uwierzytelnieniu strony lub innego uczestnika postępowania w sposób określony w art. 20a ust. 1 albo 2 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2020 r. poz. 346, 568, 695, 1517 i 2320).

§ 1d. Pisma kierowane do organów administracji publicznej mogą być sporządzane na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub elektronicznej. Do opatrywania

ich podpisami i pieczęciami stosuje się przepisy § 1a i lb.";

2) w art. 33:

a) w § 2 po wyrazach „na piśmie" skreśla się przecinek oraz wyrazy „w formie dokumentu elektronicznego",

b) uchyla się § 2a,

c) uchyla się § 3a;

3) w art. 35 § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Do terminów określonych w przepisach poprzedzających nie wlicza się terminów przewidzianych w przepisach prawa dla dokonania określonych czynności, okresów doręczania z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej, o której mowa w art. 2 pkt 7 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), okresów zawieszenia postępowania, okresu trwania mediacji oraz okresów opóźnień spowodowanych z winy strony albo przyczyn niezależnych od organu.";

4) w art. 37 w § 4 skreśla się zdanie trzecie;

5) art. 39 i art. 39^1 otrzymują brzmienie:

„Art. 39. § 1. Organ administracji publicznej doręcza pisma na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, zwany dalej „adresem do doręczeń elektronicznych", chyba że doręczenie następuje w siedzibie organu.

§ 2. W przypadku braku możliwości doręczenia w sposób, o którym mowa w § 1, organ administracji publicznej doręcza pisma za pokwitowaniem:

1) przez operatora wyznaczonego z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej, o której mowa w art. 2 pkt 7 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, albo

2) przez swoich pracowników lub przez inne upoważnione osoby lub organy.

§ 3. W przypadku braku możliwości doręczenia w sposób, o którym mowa w § 1 i § 2 pkt 1, organ administracji publicznej doręcza pisma:

1) przesyłką rejestrowaną, o której mowa w art. 3 pkt 23 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1041 i 2320), albo

2) przez swoich pracowników lub przez inne upoważnione osoby lub organy.

§ 4. W przypadku doręczenia decyzji, której organ administracji publicznej nadał rygor natychmiastowej wykonalności, albo decyzji, która podlega natychmiastowemu wykonaniu z mocy ustawy, w sprawach osobowych funkcjonariuszy oraz żołnierzy zawodowych albo jeżeli wymaga tego ważny interes publiczny, w szczególności bezpieczeństwo państwa, obronność lub porządek publiczny, organ administracji publicznej może doręczyć decyzję w sposób określony w § 3. Przepisów § 1 i § 2 pkt 1 nie stosuje się.

Art. 39^1. W przypadku doręczenia w sposób, o którym mowa w art. 39 § 1, pisma doręcza się stronie lub innemu uczestnikowi postępowania na:

1) adres do doręczeń elektronicznych wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, zwanej dalej „bazą adresów elektronicznych", a w przypadku pełnomocnika – na adres do doręczeń elektronicznych wskazany w podaniu, albo

2) adres do doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, za pomocą której wniesiono podanie, jeżeli adres do doręczeń elektronicznych strony lub innego uczestnika postępowania nie został wpisany do bazy adresów elektronicznych.";

6) uchyla się art. 39^2;

7) w art. 39^3:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W przypadku pism wydanych przez organ administracji publicznej w postaci elektronicznej przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego, które zostały opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, zaawansowaną pieczęcią elektroniczną albo kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną, doręczenie może polegać na doręczeniu wydruku pisma uzyskanego z tego systemu odzwierciedlającego treść tego pisma.”,

b) w § 2 w pkt 1 i w § 4 wyrazy „w formie dokumentu elektronicznego” zastępuje się wyrazami „w postaci elektronicznej”;

8) po art. 39^3 dodaje się art. 39^4 w brzmieniu:
„Art. 39^4. W przypadku doręczenia w sposób, o którym mowa w art. 39 § 1, do ustalenia dnia doręczenia korespondencji stosuje się przepis art. 42 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.”;

9) w art. 40 w § 4 wyrazy „za pomocą środków komunikacji elektronicznej” zastępuje się wyrazami „usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego”;

10) w art. 41 w § 1 po wyrazach „swojego adresu” skreśla się przecinek oraz wyrazy „w tym adresu elektronicznego”;

11) w art. 42 § 1 otrzymuje brzmienie:
„§ 1. Pisma doręcza się osobom fizycznym w ich mieszkaniu lub miejscu pracy albo na adres do korespondencji wskazany w bazie adresów elektronicznych.”;

12) w art. 46 uchyla się § 3–10;

13) w art. 50 w § 1 skreśla się wyrazy „lub w formie dokumentu elektronicznego”;

14) w art. 54:

a) w § 1 w pkt 4 skreśla się wyrazy „lub w formie dokumentu elektronicznego”,

b) w § 2 skreśla się wyrazy „lub, jeżeli dokonywane jest z użyciem dokumentu elektronicznego, powinno być opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym”;

15) w art. 57 w § 5 pkt 1 otrzymuje brzmienie:
„1) wysłane na adres do doręczeń elektronicznych organu administracji publicznej, a nadawca otrzymał dowód otrzymania, o którym mowa w art. 41 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych;";

16) w art. 61 § 3a otrzymuje brzmienie:
„§ 3a. Datą wszczęcia postępowania na żądanie strony wniesione drogą elektroniczną jest dzień wystawienia dowodu otrzymania, o którym mowa w art. 41 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.";

17) w art. 63:

a) § 1 i 2 otrzymują brzmienie:
„§ 1. Podania (żądania, wyjaśnienia, odwołania, zażalenia) wnosi się na piśmie, za pomocą telefaksu lub ustnie do protokołu. Podania utrwalone w postaci elektronicznej wnosi się na adres do doręczeń elektronicznych. Jeżeli przepisy odrębne nie stanowią inaczej, podania wniesione na adres poczty elektronicznej organu administracji publicznej pozostawia się bez rozpoznania.
§ 2. Podanie powinno zawierać co najmniej wskazanie osoby, od której pochodzi, jej adres, również w przypadku złożenia podania w postaci elektronicznej, i żądanie oraz czynić zadość innym wymaganiom ustalonym w przepisach szczególnych.",

b) w § 3 w zdaniu pierwszym wyraz „pisemnie" zastępuje się wyrazami „na piśmie",

c) § 3a otrzymuje brzmienie:
„§ 3a. Podanie wniesione na adres do doręczeń elektronicznych zawiera dane w ustalonym formacie, zawartym we wzorze podania określonym w odrębnych przepisach, jeżeli te przepisy nakazują wnoszenie podań według określonego wzoru.",

d) uchyla się § 3b,

e) w § 4 skreśla się zdanie drugie,

f) uchyla się § 5;

18) w art. 66a:
a) w § 1 skreśla się wyrazy „w formie pisemnej lub elektronicznej”,
b) w § 2 skreśla się wyrazy „zachowanych w formie pisemnej lub elektronicznej”;
19) w art. 72 uchyla się § 2;
20) w art. 76a w § 2a zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:
„Jeżeli odpis dokumentu został sporządzony na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej, poświadczenia jego zgodności z oryginałem, o którym mowa w § 2, dokonuje się przy użyciu kwalifikowanego podpisu elektronicznego, podpisu zaufanego lub podpisu osobistego.”;
21) w art. 91 w § 2 skreśla się wyrazy „lub w formie dokumentu elektronicznego”;
22) w art. 107 w § 1 w pkt 8 po wyrazach „do wydania decyzji” skreśla się przecinek oraz wyrazy „a jeżeli decyzja wydana została w formie dokumentu elektronicznego – kwalifikowany podpis elektroniczny”;
23) w art. 109 w § 1 skreśla się wyrazy „lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej”;
24) w art. 117:
a) § 1 otrzymuje brzmienie:
„§ 1. Ugodę sporządza upoważniony pracownik organu administracji publicznej na piśmie, na podstawie zgodnych oświadczeń stron.”,
b) w § 1a w pkt 4 po wyrazach „stanowiska służbowego” skreśla się przecinek oraz wyrazy „a jeżeli ugoda została zawarta w formie dokumentu elektronicznego – kwalifikowane podpisy elektroniczne stron oraz upoważnionego pracownika organu administracji publicznej”,
c) w § 2 w zdaniu pierwszym wyrazy „sporządzona w formie dokumentu elektronicznego” zastępuje się wyrazami „zawarta z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej”;
25) w art. 119 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Łącznie z postanowieniem zatwierdzającym ugodę doręcza się stronom ugodę albo jej odpis.";

26) w art. 120 uchyla się § 2;

27) w art. 122b w pkt 3 skreśla się wyrazy „albo art. 39^2„;

28) w art. 122f w § 3 w pkt 7 po wyrazach „do wydania zaświadczenia" skreśla się przecinek oraz wyrazy „a jeżeli zaświadczenie zostało wydane w formie dokumentu elektronicznego – kwalifikowany podpis elektroniczny";

29) w art. 124 w § 1 skreśla się wyrazy „lub, jeżeli postanowienie wydane zostało w formie dokumentu elektronicznego, powinno być opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym";

30) w art. 125 w § 1 skreśla się wyrazy „lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej";

31) w art. 138 w § 4 po wyrazach „blankiecie urzędowym" skreśla się przecinek oraz wyrazy „w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej";

32) w art. 163c uchyla się § 3;

33) w art. 217 uchyla się § 4;

34) w art. 220 w § 3 wyrazy „w formie dokumentu elektronicznego" zastępuje się wyrazami „utrwalonego w postaci elektronicznej";

35) w art. 238 w § 1 w zdaniu pierwszym skreśla się wyrazy „lub, jeżeli zawiadomienie sporządzone zostało w formie dokumentu elektronicznego, powinno być opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym";

36) w art. 268a wyrazy „w formie pisemnej" zastępuje się wyrazami „na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub elektronicznej".

1. Znowelizowane przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego **wchodzą w życie 1.07.2021 r.** Organy administracji rządowej oraz jednostki budżetowe obsługujące te organy są natomiast obowiązane stosować przepisy komentowanej ustawy w zakresie doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia

elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej **od 1.10.2021 r.,** inne podmioty zaś w terminach późniejszych, określonych w art. 155 u.d.e. Zgodnie z art. 158 u.d.e. w okresie od 1.07.2021 r. do dnia poprzedzającego dzień zaistnienia obowiązku stosowania ustawy, o którym mowa w art. 155, do doręczania przez podmioty publiczne w rozumieniu ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne korespondencji do podmiotów niebędących podmiotami publicznymi, dokonywanego w systemie teleinformatycznym organu administracji publicznej, stosuje się art. 39, art. 39^1, art. 40 § 4 oraz art. 46 § 4–9 k.p.a. w brzmieniu dotychczasowym. Oznacza to, iż w okresie przejściowym, mimo obowiązywania już znowelizowanej treści przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego, doręczanie pism w postępowaniu administracyjnym następuje za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej na dotychczasowych zasadach aż do momentu zaktualizowania się obowiązku stosowania przez dany podmiot doręczeń za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej, stosownie do treści art. 155 k.p.a. (np. w stosunku do organów jednostek samorządu terytorialnego od 1.01.2024 r. w zakresie publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, a od 1.10.2029 r. względem stosowania publicznej usługi hybrydowej). Wyjątkiem jest uprzednie uzyskanie przez podmiot publiczny adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE w następstwie złożonego przez niego do ministra właściwego do spraw informatyzacji wniosku o jego utworzenie, co obliguje do stosowania doręczeń za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego (odpowiednio publicznej usługi hybrydowej) również przed upływem terminów określonych w art. 155 u.d.e. (por. art. 158 u.d.e.), a zatem także znowelizowanych przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego.

Nowelizacja istotnie modyfikuje wyrażoną w **art. 14 k.p.a. zasadę pisemności**, odnoszącą się dotychczas do załatwiania spraw w formie pisemnej lub w formie dokumentu elektronicznego w rozumieniu przepisów ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, doręczanego środkami komunikacji elektronicznej,

jako dwóch równoważnych form czynności administracyjnych[248]. Paragraf 1 tego przepisu został uchylony, a funkcjonalnie jego przedmiot zastąpiony unormowaniem wprowadzonym w § 1a–1d.

Jak podkreślano w uzasadnieniu, uprzednia regulacja zdezaktualizowała się, a przede wszystkim przeciwstawiano w niej dwa różne klasyfikacyjnie pojęcia i – co za tym idzie – pojęcia nieporównywalne. **„Forma pisemna" odnosi się bowiem do sposobu wyrażenia treści (w formie pisemnej, czyli za pomocą znaków pisma), a „forma dokumentu elektronicznego" do sposobu utrwalenia treści**[249]**.** Uwagi w tym zakresie przedstawiano już wcześniej w doktrynie, uznając na niepoprawne zwroty zawierające alternatywę: na piśmie i na informatycznym nośniku (bowiem pismo może być utrwalone zarówno na nośniku papierowym, jak i informatycznym), jak również określenie „papierowej formy" zamiast „papierowej postaci"[250].

Pojęcie dokumentu elektronicznego obejmuje przy tym zarówno dokument, którego treść jest wyrażona za pomocą znaków alfabetu, jak i inne rodzaje dokumentów, w tym nagranie audio-wizualne, co mogłoby mylnie sugerować dopuszczalność tak różnorodnego sposobu zawarcia rozstrzygnięcia w ramach decyzji wydanej w formie dokumentu elektronicznego. Komentowanym przepisem postanowiono zatem odejść od obarczonego wskazanymi mankamentami wyróżniania dokumentu elektronicznego nie jako odmiany formy pisemnej, lecz odrębnej od pisemnej formy załatwienia sprawy[251].

---

248 Zob. M. Jachowicz, M. Kotulski, *Forma dokumentu elektronicznego w działalności administracji publicznej*, Warszawa 2012, s. 88.

249 Uzasadnienie u.d.e., s. 90.

250 Zob. np. G. Szpor, *Lex Informatica – problemy słownika* [w:] *Informatyzacja postępowania sądowego i administracji publicznej*, red. J. Gołaczyński, Warszawa 2010, s. 194; K. Wojsyk, *hasło: postać dokumentu, E-Podręcznik. E-usługi publiczne*, https://epodrecznik.mc.gov.pl (dostęp: 25.05.2021 r.).

251 Por. A. Wróbel [w:] A. Wróbel, M. Jaśkowska, M. Wilbrandt-Gotowicz, *Kodeks...*, s. 157–158.

W art. 14 § 1a i n. k.p.a. na nowo umocowano zasadę pisemności postępowania administracyjnego, przejawiającą się w konieczności prowadzenia i załatwienia sprawy **na piśmie,** utrwalonym w postaci papierowej lub elektronicznej. Taki sposób wyrażenia myśli, a w kontekście procedury administracyjnej – oświadczeń wiedzy bądź woli organu administracji publicznej, wiąże się nie tylko z materialnym utrwaleniem treści pisma na nośniku (papierowym, elektronicznym), ale także z jej wyrażeniem w języku polskim poprzez uporządkowaną i posiadającą znaczenie językowe sekwencję znaków alfabetu. Pojęcie pisma nie zostało ustawowo zdefiniowane, w doktrynie jest jednak łączone z wszelkiego rodzaju dokumentami, wezwaniami, zawiadomieniami, wydawanymi w formie pisemnej, decyzjami, postanowieniami i innymi dokumentami, z którymi powinna być zapoznawana strona[252]. W przepisie tym celowo posłużono się terminem pismo, nie zaś pojęciem dokumentu, którego szerokie rozumienie obejmuje także inne niż za pomocą znaków pisma sposoby wyrażania informacji (np. fotograficznie, audiowizualnie). Dla wywoływania skutków prawnych względem adresata pismo powinno zawierać treść (w kontekście decyzji administracyjnej – minimum oznaczenie organu, oznaczenie adresata oraz rozstrzygnięcie i podpis[253]), co do zasady być podpisane przez upoważnionego wystawcę oraz zostać zgodnie z prawem doręczone lub ogłoszone adresatowi.

Mimo iż, jak wskazuje się w doktrynie prawa cywilnego, określenia „pisemność" lub „pismo" jako swoisty sposób „zachowania" danych, utrzymują nadrzędność logiczną względem formy pisemnej czynności prawnej, a co za tym idzie, nie mogą być automatycznie wiązane z obowiązkiem ich podpisania[254], pisma organu administracji publicznej opatruje się odpowiednim podpisem (lub pieczęcią) stosownie do treści art. 14

252 Por. R. Orzechowski, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz,* Warszawa 1989, s. 133; A. Wróbel [w:] A. Wróbel, M. Jaśkowska, M. Wilbrandt-Gotowicz, *Kodeks...*, s. 299.

253 Por. np. wyrok NSA w Warszawie z 22.09.1981 r., SA 791/81, ONSA 1981/2, poz. 91.

254 W. Kocot, *Dalsza modernizacja kodeksowej regulacji formy pisemnej czynności prawnej,* PPH 2016/10, s. 6–7.

§ 1a k.p.a.[255] Wyrażenie „sprawy należy prowadzić i załatwiać na piśmie" powinno interpretować się przy tym w ten sposób, iż **pisemny charakter dotyczy nie tylko sposobu załatwienia sprawy**, ale także czynności składających się na jej prowadzenie, czyli **ogółu czynności w postępowaniu administracyjnym,** w tym sporządzania protokołów, adnotacji, prowadzenia akt sprawy, które mogą być utrwalane w postaci papierowej bądź elektronicznej[256]. Zakres tej zasady nie został ograniczony wyłącznie do postępowania jurysdykcyjnego, którego zakres określa art. 1 pkt 1 i 2 k.p.a. Zasada pisemności obejmuje zatem, poza postępowaniami prowadzonymi przez organ administracji publicznej w należących do właściwości tych organów sprawach indywidualnych rozstrzyganych w drodze decyzji administracyjnej albo załatwianych milcząco oraz w tego typu sprawach załatwianych przez inne organy państwowe bądź inne podmioty powołane do tego z mocy prawa lub na podstawie porozumień, także inne postępowania uregulowane w Kodeksie postępowania administracyjnego (wskazane w art. 1 i 2 k.p.a., z uwzględnieniem wyłączeń z art. 3 i 4 k.p.a.), np. postępowania w sprawach skarg i wniosków czy wydawania zaświadczeń. Zasadę tę należy wiązać zatem z **szerokim rozumieniem kategorii sprawy administracyjnej,** obejmującym zarówno „zespół okoliczności faktycznych i prawnych, w których organ administracji państwowej stosuje normę prawa administracyjnego w celu ustanowienia po stronie określonego podmiotu (podmiotów) sytuacji prawnej w postaci udzielenia (odmowy udzielenia) żądanego uprawnienia albo w postaci obciążenia określonym obowiązkiem"[257], jak i przedmiot wszystkich postępowań toczących się przed właściwym organem admi-

[255] Jako wyjątek por. art. 39^3 § 4 k.p.a. dotyczący mocy dowodowej wydruku pisma z systemu teleinformatycznego. Na temat dokumentów urzędowych bez podpisu w ujęciu cywilnoprawnym por. A. Mendrek, *Pojęcie dokumentu urzędowego – zagadnienia wybrane*, PPC 2018/3, s. 30 i n.; J. Widło, *Dowód z dokumentu nieobejmującego podpisu wystawcy (w świetle nowelizacji Kodeksu cywilnego i Kodeksu postępowania cywilnego)*, PS 2017/9, s. 81 i n.

[256] Na mankamenty uprzednich regulacji związane z pominięciem elektronicznej postaci, np. protokołów czy adnotacji wskazywano w doktrynie. Zob. np. M. Kotulska, *Wykorzystanie środków komunikacji elektronicznej w postępowaniu administracyjnym*, PPP 2012/9, s. 33.

[257] W. Dawidowicz, *Zarys procesu administracyjnego,* Warszawa 1989, s. 8.

nistracji, do których stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego[258]; choć tradycyjnie w doktrynie istnienie sprawy administracyjnej (a w konsekwencji jej załatwienie) traktuje się jako jeden z najważniejszych aksjomatów postępowania administracyjnego, w ramach którego ogniskuje się jego istota: jednokrotny, niepowtarzalny, indywidualny i konkretny związek między faktem i prawem, z którego zawsze wynika możliwość konkretyzacji i zastosowania materialnej normy prawa administracyjnego, co następuje w efekcie postępowania jurysdykcyjnego[259].

W zmodyfikowanym ustawą o doręczeniach elektronicznych art. 14 k.p.a. przyjęto złożone ujęcie pisemności jako cechy utrwalenia pisma **alternatywnie** w postaci papierowej bądź w postaci elektronicznej. **Postać papierowa** to sposób utrwalenia pisma na papierze, najczęściej poprzez wydruk dokumentu sporządzonego elektronicznie i opatrzenie go odręcznym podpisem, ewentualnie odręczne sporządzenie całej treści dokumentu wraz z podpisem na papierze. **Postać elektroniczna** obejmuje natomiast pismo, którego zarówno treść, jak i uwierzytelniony podpis (odpowiednio pieczęć) wystawcy zostały sporządzone z użyciem systemów teleinformatycznych. W ramach komentowanego przepisu **nie nadaje się pierwszeństwa** żadnej z postaci pisemnego prowadzenia i załatwiania spraw. Nie wprowadza się w szczególności domniemania na rzecz załatwiania spraw na piśmie w postaci elektronicznej. Wydaje się jednak, iż określona postać dokumentacji w danej sprawie powinna być skorelowana z przepisami szczególnymi, w tym związanymi z doręczeniem pism stronom bądź (innym) uczestnikom postępowania za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego bądź publicznej usługi hybrydowej (co warunkowane jest przynajmniej pierwotnym utrwaleniem dokumentu przez organ w postaci elektronicznej) albo w inny sposób, w tym wymagający postaci papierowej, np. przez pracowników organu (stosownie do wyłączeń z art. 3 i 6 u.d.e.

[258] Na ten temat zob. np. A. Wilczyńska, *Sprawa z zakresu administracji publicznej na tle pojęć sprawy administracyjnej i sprawy cywilnej – zagadnienia teoretyczno-prawne,* ZNSA 2008/5, s. 83 i n.; T. Kiełkowski, *Sprawa administracyjna,* Kraków 2004, *passim.*

[259] Por. J. Zimmermann, *Aksjomaty postępowania administracyjnego,* LEX 2017, rozdz. III.

czy zmodyfikowanej treści art. 39 k.p.a.). Względy pragmatyzmu przemawiają bowiem za prowadzeniem dokumentacji co do zasady w postaci elektronicznej (zgodnie z procedurami elektronicznego zarządzania dokumentacją[260]) tym bardziej, jeśli doręczanie pism w danej sprawie odbywa się za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego czy publicznej usługi hybrydowej.

Wymóg pisemności opiera się w aktualnym brzmieniu na **równorzędności** skutków prowadzenia i załatwienia sprawy w postaci papierowej bądź elektronicznej. Kryterium podziału między dokument elektroniczny a dokument w postaci papierowej stanowią bowiem jedynie techniczne aspekty: charakter nośnika i sposób utrwalenia pisma[261]. Odpowiada to zasadom rozporządzenia 910/2014, w tym związanej ze sposobem weryfikacji wystawcy zasadzie równoważności kwalifikowanego podpisu elektronicznego z **podpisem własnoręcznym** (por. art. 25 ust. 2, motyw 49 preambuły rozporządzenia 910/2014). Artykuł 14 § 1a k.p.a. także precyzuje sposób opatrywania pisma podpisem, a więc uwierzytelnienia treści dokumentu przez jego wystawcę.

Pisma sporządzane w postaci papierowej opatruje się podpisem własnoręcznym. Dla wywołania skutków prawnych autorem podpisu powinna być osoba upoważniona do podpisania dokumentu. Pisma utrwalone w postaci elektronicznej opatruje się natomiast zgodnie z brzmieniem przepisu – kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym lub kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną organu administracji publicznej ze wskazaniem w treści pisma osoby opatrującej pismo pieczęcią. Ponieważ kwalifikowana pieczęć elektroniczna identyfikuje organ, a nie osobę fizyczną będącą wystawcą pisma, w treści takiego pisma konieczne jest wskazanie imienia i nazwiska (jak również stanowiska służbowego) osoby opatrującej pismo pieczęcią (z wyjątkiem pism generowanych automatycznie). Przy takim

260 Por. G. Abgarowicz, E. Perłakowska, A. Prasal, *Procedury elektronicznego zarządzania dokumentacją w administracji,* Warszawa 2018.

261 G. Sibiga, *Komunikacja elektroniczna w Kodeksie postępowania administracyjnego. Komentarz*, LEX 2011, art. 14.

ujęciu wystarczy opatrzenie pisma kwalifikowaną pieczęcią organu bez odrębnego opatrzenia go kwalifikowanym podpisem elektronicznym upoważnionego pracownika organu. Jest to rozwiązanie bardziej ekonomiczne i funkcjonalne.

Kwalifikowany podpis elektroniczny jest składany za pomocą kwalifikowanego urządzenia do składania podpisu elektronicznego i opiera się na kwalifikowanym certyfikacie podpisu elektronicznego (por. art. 3 pkt 12 rozporządzenia 910/2014). **Podpis zaufany** to instytucja powiązana z profilem zaufanym (por. art. 3 pkt 14a u.i.d.p.). **Podpisem osobistym** jest w świetle art. 2 ust. 1 pkt 9 u.d.o. zaawansowany podpis elektroniczny powiązany z warstwą elektroniczną dowodu osobistego (por. art. 2 ust. 1 pkt 2 u.d.o.).W odróżnieniu od nich **kwalifikowana pieczęć elektroniczna** przypisywana jest podmiotowi niebędącemu osobą fizyczną. Jest to zaawansowana pieczęć elektroniczna, która została złożona za pomocą kwalifikowanego urządzenia do składania pieczęci elektronicznej i która opiera się na kwalifikowanym certyfikacie pieczęci elektronicznej (art. 3 pkt 27 rozporządzenia 910/2014) (szerzej por. komentarz do art. 29 u.d.e.).

Tak szerokie ujęcie sposobów uwierzytelnienia pisma w postaci elektronicznej wykracza poza prowadzenie i załatwianie spraw na piśmie przez organ administracji publicznej, względem którego w praktyce znajdzie zastosowanie przede wszystkim opatrywanie dokumentów w postaci elektronicznej kwalifikowanym podpisem elektronicznym upoważnionej osoby bądź kwalifikowaną pieczęcią organu administracji ze wskazaniem w treści pisma osoby opatrującej pismo pieczęcią. Kwalifikowana pieczęć elektroniczna może być wykorzystywana również do opatrywania pism generowanych automatycznie. Wszystkie wymienione powyżej sposoby uwierzytelnienia (kwalifikowany podpis elektroniczny, podpis zaufany, podpis osobisty, kwalifikowana pieczęć elektroniczna) mogą być w praktyce stosowane w odniesieniu **do pism kierowanych do organu administracji publicznej** w tym przez inne organy) stosownie do treści art. 14 § 1d k.p.a.

W świetle art. 14 § 1b k.p.a. sprawy mogą być załatwiane z wykorzystaniem **pism generowanych automatycznie** i opatrzonych **kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną organu administracji publicznej** (przy czym bez konieczności opatrzenia pisma podpisem pracownika organu administracji publicznej). Ustawodawca nie definiuje pojęcia pisma generowanego automatycznie, jednak można je traktować jako szczególny rodzaj pisma w postaci elektronicznej (co odpowiada zasadzie pisemności). Należy tym terminem obejmować **te z dokumentów w postaci elektronicznej, które powstają bez bezpośredniego udziału bądź z minimalnym udziałem człowieka w wytworzeniu treści danego dokumentu i są następstwem pobrania i odpowiedniego zestawienia danych przez system teleinformatyczny**, w szczególności w oparciu o dane zawarte w publicznych rejestrach bądź podane przez wnioskodawcę.

Zakresem zastosowania tego przepisu nie powinno obejmować się spraw załatwianych w formie decyzji administracyjnej, która jest aktem stosowania prawa wymagającym władczego skonkretyzowania sytuacji prawnej jednostki w indywidualnej sprawie w następstwie sformalizowanego postępowania przeprowadzonego w sposób odpowiadający m.in. zasadom ogólnym postępowania (w tym zasadzie prawdy obiektywnej, czynnego udziału strony w postępowaniu, legalności, informowania czy dwuinstancyjności) i przy wskazaniu w decyzji imienia i nazwiska (oraz stanowiska służbowego) pracownika organu uprawnionego do wydania decyzji. W obowiązującym stanie prawnym automatyczne wydawanie decyzji administracyjnych nie czyni zadość gwarancjom praw procesowych jednostki, nie znajduje również umocowania w przepisach szczególnych. W literaturze wskazywano, iż w Kodeksie postępowania administracyjnego „nie dopuszcza się systemów automatyzacji rozstrzygnięć, a co z tym związane, nie występuje podstawa prawna do automatycznego wydawania aktów administracyjnych”[262]. Mimo wprowadzenia przez ustawę o doręczeniach elektronicznych art. 14 § 1b k.p.a. dotyczącego wykorzystywania pism generowanych automatycznie do załatwiania spraw, nadal nie ma (abstrahując nawet od braku podstaw materialno-

[262] G. Sibiga, *Stosowanie...,* s. 232.

prawnych) możliwości rozstrzygnięcia sprawy w postaci decyzji generowanej automatycznie, której nie można byłoby zasadnie zarzucić naruszenia przepisów procesowych (w tym zasad ogólnych) w stopniu mającym istotny wpływ na wynik sprawy. Automatyzacja rozstrzygnięć w warstwie teoretyczno-prawnej wiąże się ponadto z koniecznością redefinicji klasycznego rozumienia aktu administracyjnego jako oświadczenia woli organu (w ujęciu personalnym), jak również z dylematami co do przyjęcia przedmiotowej (powiązanej z instrumentalną rolą automatu jako narzędzia wykorzystywanego przez człowieka, a zarazem elementu urzędu obsługującego organ) bądź podmiotowej (związanej z dokonywaniem czynności prawnych przez automat jako podmiot prawa) teorii wykorzystania systemów automatycznego rozstrzygania[263]. Wskazanych wątpliwości teoretycznych wprowadzona regulacja nie rozwiązuje.

Na jej podstawie wydaje się natomiast dopuszczalne wykorzystanie automatycznie generowanych pism do innych niż decyzje administracyjne form działania organów w związku z prowadzonym postępowaniem jurysdykcyjnym, zwłaszcza czynności materialno-technicznych (np. generowania zawiadomień czy wezwań). Taki charakter mają również dowody otrzymania, o którym mowa w art. 41 u.d.e., i do których odsyła np. art. 61 § 3a k.p.a. Najszerszy zakres zastosowania omawianej regulacji dotyczy jednak postępowania uproszczonego, którego przedmiotem jest wydanie wnioskodawcy **zaświadczenia** stosownie do przepisów działu VII k.p.a. W przypadku pism generowanych automatycznie przepisów o konieczności opatrzenia pisma podpisem pracownika organu administracji publicznej nie stosuje się. Jak wskazano w uzasadnieniu, wykorzystanie pieczęci elektronicznej do opatrywania nią pism generowanych automatycznie pozwoli nie tylko na automatyczne wydawanie za-

263 Na ten temat zob. np. G. Sibiga, M. Maciejewski, *Automatyzacja w nakładaniu administracyjnych kar pieniężnych* [w:] *Administracyjne kary pieniężne w demokratycznym państwie prawa,* red. M. Błachucki, Warszawa 2015, s. 73 i n.; G. Sibiga, W. Wiewiórowski, *Automatyzacja rozstrzygnięć i innych czynności w sprawach indywidualnych załatwianych przez organ administracji* [w:] *Informatyzacja postępowania sądowego i administracji publicznej*, red. J. Gołaczyński, Warszawa 2010, s. 231 i n.

świadczeń i potwierdzeń czynności realizowanych w ramach usług *online*, ale również zabezpieczy organy przed błędami ludzkimi, w przypadku gdyby kwalifikowana pieczęć elektroniczna organu mogła być składana przez osobę reprezentującą ten organ[264]. Pisma generowane automatycznie stanowią zatem rodzaj **czynności automatycznych w postępowaniu administracyjnym**, do której to kategorii można zaliczyć również np. uwierzytelnienie użytkownika systemu teleinformatycznego w usługach *online* (por. art. 20a ust. 1 i 2 u.i.d.p.) czy czynność walidacji kwalifikowanego podpisu elektronicznego przez organ administracji (art. 32 w zw. z art. 3 pkt 40 i 41 rozporządzenia 910/2014) albo pozyskiwania przez system teleinformatyczny podmiotu publicznego informacji z rejestru publicznego lub systemu innego podmiotu publicznego do realizacji usługi *online* (por. art. 15a u.i.d.p.)[265].

W art. 14 § 1c k.p.a. przewidziano *explicite* możliwość załatwiania spraw z wykorzystaniem **usług *online*** udostępnianych przez organy administracji publicznej, w ramach których weryfikacja tożsamości wnioskodawcy następuje także w innej formie niż z użyciem kwalifikowanego podpisu elektronicznego, podpisu zaufanego, podpisu osobistego czy kwalifikowanej pieczęci elektronicznej. Zastosowanie tego typu usług również czyni zadość zasadzie pisemności (odnoszonej do pism przyjmujących postać elektroniczną). Najczęściej będzie to powiązane jednocześnie z automatycznym generowaniem pism (np. wniosków, poświadczeń, zaświadczeń), o którym mowa w art. 14 § 1b k.p.a. O ile ten ostatni przepis odnosi się ze względu na wskazane wprost opatrzenie kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną organu administracji publicznej *stricte* do pism urzędowych, o tyle w omawianym przypadku wskazuje się na formy weryfikacji tożsamości wnioskodawcy, bowiem uwierzytelnienie strony lub innego uczestnika postępowania następuje w sposób określony w art. 20a ust. 1 albo 2 u.i.d.p. (np. poprzez bankowość elektroniczną), tj. poprzez użycie:

[264] Uzasadnienie u.d.e., s. 91.
[265] Zob. też G. Sibiga, *Stosowanie...*, s. 233–234.

– środka identyfikacji elektronicznej wydanego w systemie identyfikacji elektronicznej przyłączonym do węzła krajowego identyfikacji elektronicznej, o którym mowa wart. 21a ust. 1 pkt 2 lit. a u.z.i.e., lub
– środka identyfikacji elektronicznej wydanego w notyfikowanym systemie identyfikacji elektronicznej, lub
– danych weryfikowanych za pomocą kwalifikowanego certyfikatu podpisu elektronicznego, jeżeli te dane pozwalają na identyfikację i uwierzytelnienie wymagane w celu realizacji usługi *online*.

Podmiot publiczny, który używa do realizacji zadań publicznych systemu teleinformatycznego, może umożliwiać użytkownikowi uwierzytelnienie w tym systemie także przez zastosowanie innych technologii.

Korzystanie z tego typu środków wyłącza stosowanie doręczeń z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego czy publicznej usługi hybrydowej, umożliwiając wymianę korespondencji w ramach dedykowanego danej usłudze publicznej systemu teleinformatycznego, w tym obejmując możliwość udostępniania za pośrednictwem usługi *online* pism generowanych automatycznie stosownie do treści art. 14 § 1b k.p.a. Zgodnie z art. 43 u.d.e., w przypadku doręczenia korespondencji do podmiotu publicznego w związku ze świadczoną przez ten podmiot usługą *online*, doręczenie na adres do doręczeń elektronicznych następuje w ramach tej usługi, jeżeli została ona zintegrowana z systemem teleinformatycznym, o którym mowa w art. 58 ust. 1 u.d.e. Doręczenie skutkuje wystawieniem dowodu wysłania i dowodu otrzymania na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu korzystającego z tej usługi.

Komentowany przepis odnosi się zarówno do **pism organów administracji publicznej**, jak i do **pism kierowanych do takich podmiotów przez strony i (innych) uczestników postępowania**. Te ostatnie również mogą przyjąć formę pisemną utrwaloną w postaci papierowej bądź elektronicznej. Pisma w postaci papierowej opatruje się własnoręcznym podpisem, te w postaci elektronicznej – kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym, podpisem osobistym, ewentualnie

kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną. Wymogi określone w art. 14 § 1d k.p.a. mogą być jednak zastąpione w przypadku załatwiania spraw z wykorzystaniem usług *online* mechanizmami uwierzytelnienia wnioskodawcy wynikającymi z przepisów u.i.d.p., do których odsyła art. 14 § 1c k.p.a.

Jako **wyjątki od zasady pisemności** należy postrzegać natomiast przypadki określone w niepodlegającym zmianie komentowaną ustawą art. 14 § 2 k.p.a., choć jego treść w odniesieniu do wykorzystania środków komunikacji elektronicznej powinna być interpretowana z uwzględnieniem art. 14 § 1a–1d k.p.a. W związku z tym limitowanie możliwości załatwienia sprawy za pomocą środków komunikacji elektronicznej w rozumieniu art. 2 pkt 5 u.ś.u.d.e. lub za pomocą innych środków łączności do przypadków działania w interesie strony nie obejmuje sytuacji określonych nowelizacją, choć w praktyce załatwienie sprawy na piśmie w postaci elektronicznej sprzyja zasadniczo realizacji interesu strony ze względu na dostępność i szybkość komunikacji elektronicznej. Postrzegane jest także jako wzmocnienie zasady informowania[266].

2. Komentowana ustawa modyfikuje **art. 33 k.p.a.** dotyczący instytucji **pełnomocnictwa** w postępowaniu administracyjnym. Z regulacji art. 33 § 2 k.p.a. wskazującej, iż pełnomocnictwo powinno być udzielone na piśmie, w formie dokumentu elektronicznego lub zgłoszone do protokołu usunięto wyrażenie „w formie dokumentu elektronicznego". Uchylono także § 2a i § 3a powołanego przepisu regulujące dotychczas sposób opatrzenia podpisem mocodawcy pełnomocnictwa w formie dokumentu elektronicznego oraz uwierzytelnienia odpisów takiego pełnomocnictwa wraz z formatami danych, w których są sporządzane.

Powyższy zabieg legislacyjny ma na celu uproszczenie regulacji kodeksowych i zapewnienie spójności terminologicznej. Aktualnie zawarte

[266] Tak np. D. Kościuk, *Zasada informowania w kontekście prawa administracji elektronicznej* [w:] *Zasady w prawie administracyjnym. Teoria, praktyka, orzecznictwo*, red. Z. Duniewska, M. Stahl, A. Krakała, Warszawa 2018, s. 262 i n.

w art. 33 § 2 k.p.a. wyrażenie: „pełnomocnictwo powinno być udzielone na piśmie lub zgłoszone do protokołu", nie eliminuje możliwości udzielania pełnomocnictwa w formie dokumentu elektronicznego, powinno być bowiem interpretowane zgodnie ze zmodyfikowaną treścią zasady pisemności z art. 14 k.p.a. Pełnomocnictwo udzielone na piśmie może w tym świetle przyjąć postać papierową bądź elektroniczną[267]. Postać elektroniczna powinna być opatrzona kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, w stosownych przypadkach odpowiednio kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną (por. art. 14 § 1a w zw. z art. 14 § 1d k.p.a.). Wynikająca z art. 14 § 1b i 1c k.p.a. możliwość załatwiania spraw z wykorzystywaniem pism generowanych automatycznie, w tym z wykorzystaniem usług *online* udostępnianych przez organy administracji publicznej po uwierzytelnieniu strony lub innego uczestnika postępowania w sposób określony w art. 20a ust. 1 albo 2 u.i.d.p., nie wyklucza natomiast umożliwienia mocodawcy udzielenia pełnomocnictwa w postaci elektronicznej bezpośrednio w ramach udostępnianej usługi *online*.

3. Zmiana **art. 35 k.p.a.** obejmuje w § 5 uwzględnienie w ramach wyliczenia terminów i okresów, których nie wlicza się do terminów załatwiania spraw w postępowaniu jurysdykcyjnym – okresów doręczania z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej, o której mowa w art. 2 pkt 7 u.d.e. Organy administracji powinny działać w sprawie wnikliwie i szybko, posługując się możliwie najprostszymi środkami prowadzącymi do jej załatwienia, a sprawy, które nie wymagają zbierania dowodów, informacji lub wyjaśnień, powinny być załatwione niezwłocznie (art. 12 k.p.a.). Dlatego w art. 35 k.p.a. przewidziano terminy załatwiania spraw, które mogą być jednak modyfikowane przepisami szczególnymi. Do biegu tych terminów nie wlicza się terminów przewidzianych w przepisach prawa dla dokonania określonych czynności (np. uzupełnienia w następstwie wezwania braków podania), okresów zawieszenia postępowania, okresu trwania mediacji oraz okresów opóźnień spowodowa-

[267] Tak również P. Przybysz, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz,* LEX 2021, art. 33.

nych z winy strony albo przyczyn niezależnych od organu (np. działania sił przyrody, działania czy zaniechania innych organów istotnych w sprawie). Do katalogu powyższego dodano **okresy doręczania z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej.**

Okresem doręczania z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej jest okres liczony **od dnia nadania korespondencji** w ramach tej usługi do dnia, w którym następuje **prawny skutek doręczenia** zgodnie z przepisami rozdziału 8 „Doręczenia" działu II k.p.a. (m.in. w dniu doręczenia pisma do rąk własnych adresata, w dniu doręczenia zastępczego, w dniu odmowy przyjęcia pisma czy też z dniem upływu czternastodniowego terminu od dnia pierwszej próby doręczenia do rąk własnych przesyłki podlegającej awizowaniu). Jeżeli przepisy odrębne nie stanowią inaczej, dniem nadania korespondencji w ramach publicznej usługi hybrydowej jest dzień odebrania dokumentu elektronicznego przez operatora wyznaczonego, który niezwłocznie w sposób automatyczny wystawia dowód odebrania korespondencji (art. 46 ust. 4 u.d.e.). Dniem doręczenia jest zaś stosownie do okoliczności dzień faktycznego doręczenia pisma do rąk własnych adresata, dzień doręczenia zastępczego bądź dzień zaktualizowania się fikcji prawnej doręczenia[268]. Okres pomiędzy dniem nadania korespondencji w ramach publicznej usługi hybrydowej a dniem doręczenia nie jest uwzględniany przy ocenie terminowości załatwienia sprawy administracyjnej przez organ (odbywającej się w ramach rozpatrzenia ponaglenia na niezałatwienie sprawy w terminie określonym w art. 35 lub w przepisach szczególnych czy przy ocenie zasadności skargi do sądu administracyjnego na bezczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania).

Istotą tej regulacji jest niewliczanie do terminu załatwiania spraw konkretnych, realnych okresów mieszczących się w kategoriach określonych w art. 35 k.p.a., które zaktualizowały się w danej sprawie. Nie zmienia

[268] Szerzej zob. np. D. Hamerlak, M. Drewniany, *Fikcja prawna doręczenia w postępowaniu administracyjnym prowadzonym przez organy publiczne*, „Zeszyty Naukowe WSFiP" 2014/2, s. 75 i n.

tego fakt, iż wskaźniki przebiegu przesyłek listowych w ramach publicznej usługi hybrydowej określa rozporządzenie wydane na podstawie delegacji z art. 50 u.d.e. przez ministra właściwego do spraw łączności w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji, z uwzględnieniem ustawowego wymogu, że doręczenie przesyłki nastąpi w czasie nie dłuższym niż w ciągu 6 dni od dnia nadania. W sytuacji niewykonania usługi w zakresie przesyłki rejestrowanej, doręczanej w ramach publicznej usługi hybrydowej, rozumianego jako w szczególności doręczenie przesyłki listowej albo zawiadomienie o próbie jej doręczenia po upływie 14 dni od dnia jej nadania, także okres tego opóźnienia nie będzie wliczany do terminu załatwienia sprawy. Tego typu opóźnienia, w tym wymagające ponownego przekształcenia korespondencji nadanej w postaci elektronicznej w przesyłkę listową (np. na skutek jej utraty), mogą być przy tym poczytywane jako okresy opóźnienia z przyczyn niezależnych od organu. Nie wyklucza to odpowiedzialności operatora wyznaczonego za niewykonanie lub nienależyte wykonanie publicznej usługi hybrydowej rejestrowanego na zasadach określonych w rozdziale 5 u.d.e. oraz w Kodeksie cywilnym.

4. W art. **37 § 4 k.p.a.** skreślono zdanie trzecie w postaci: „Odpisy mogą zostać sporządzone w formie dokumentu elektronicznego". Regulacja ta dotyczy trybu rozpoznawania ponaglenia spowodowanego bezczynnością lub przewlekłością organu, które wnosi się w trybie pośrednim, a organ prowadzący postępowanie jest obowiązany przekazać ponaglenie organowi wyższego stopnia (jeśli jest) bez zbędnej zwłoki, nie później niż w terminie siedmiu dni od dnia jego otrzymania. Przekazanie ponaglenia następuje wraz z niezbędnymi odpisami akt sprawy.

Usunięcie wskazanego zdania służy jednolitości terminologicznej wynikającej z nowego ujęcia zasady pisemności łączonej z załatwianiem spraw na piśmie w postaci papierowej lub elektronicznej. Stąd z przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego pousuwano odesłania do formy dokumentu elektronicznego, która ma szerszy znaczeniowo charakter niż pismo w postaci elektronicznej, a jednocześnie stanowi wyraz pisemności prowadzenia i załatwiania spraw administracyjnych.

Wymagane przez art. 37 § 4 k.p.a. przekazanie organowi wyższego stopnia niezbędnych odpisów akt sprawy obejmuje zarówno akta sprawy w postaci papierowej (dla których należy dokonać czynności sporządzenia odpisów, a więc potwierdzonych za zgodność z oryginałem kopii pism zawartych w aktach sprawy), jak i akta sprawy w postaci elektronicznej (na które składają się dokumenty elektroniczne ze swej istoty mogące być zwielokrotniane i przekazywane innym podmiotom w niezmienionej treści).

5. Komentowana ustawa wprowadza nowe brzmienie **art. 39 i 39[1] k.p.a.**, odpowiadające ustanowionym przez ustawę o doręczeniach elektronicznych zasadom doręczeń elektronicznych, w tym zasadzie domyślnej cyfrowości podmiotów publicznych, kwalifikowanej formy doręczeń elektronicznych (co do zasady z wykorzystaniem **publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego)**, hybrydowości doręczeń, związanej z wykorzystaniem **publicznej usługi hybrydowej**, równoważności (skutku) doręczeń za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej czy potwierdzalności doręczeń w zakresie nadania lub odbioru korespondencji (por. art. 4 i 5 u.d.e. oraz wstęp do rozdziału 1 komentarza). Oznacza to tym samym istotną modyfikację zakresu wykorzystania dotychczasowych, powszechnie stosowanych sposobów doręczenia pism przez organy administracji publicznej, które następowało za pokwitowaniem zwłaszcza przez operatora pocztowego w rozumieniu Prawa pocztowego.

Zgodnie ze zmienionym art. 39 § 1 k.p.a., **organ administracji publicznej doręcza pisma na adres do doręczeń elektronicznych**, o którym mowa w art. 2 pkt 1 u.d.e., chyba że **doręczenie następuje w siedzibie organu.** W przypadku obecności adresata pisma w siedzibie organu możliwe jest zatem doręczenie pisma do rąk własnych tego podmiotu (w tym także podmiotów profesjonalnych, o których mowa w art. 9 ust. 1 u.d.e., zobowiązanych do posiadania adresu do doręczeń wpisanego do BAE). Doręczenie takie dotyczy przede wszystkim pism w postaci papierowej, choć ustawodawca nie wyklucza możliwości utrwalenia pisma

na informatycznym nośniku danych (np. płyta CD, pendrive) przekazanym jego adresatowi w siedzibie organu. Jak wskazuje się w art. 16 ust. 1 u.i.d.p., podmiot publiczny, organizując przetwarzanie danych w systemie teleinformatycznym, jest obowiązany zapewnić bowiem możliwość przekazywania danych również w postaci elektronicznej przez wymianę dokumentów elektronicznych związanych z załatwianiem spraw należących do jego zakresu działania, przy wykorzystaniu informatycznych nośników danych lub środków komunikacji elektronicznej.

Od doręczenia pisma adresatowi w siedzibie organu należy odróżnić **ogłoszenie decyzji ustnie** w przypadkach wymienionych w art. 14 § 2 k.p.a. (gdy przemawia za tym interes strony, a przepis prawny nie stoi temu na przeszkodzie, z utrwaleniem treści oraz istotnych motywów takiego załatwienia w aktach w formie protokołu lub podpisanej przez stronę adnotacji).

Brak przesłanek do doręczenia pisma w siedzibie organu wiąże się z wymogiem **doręczenia na adres do doręczeń elektronicznych**, o którym mowa w art. 2 pkt 1 u.d.e., chyba że jest to obiektywnie niemożliwe (por. art. 39 § 2 k.p.a.) bądź zachodzą przesłanki określone w art. 39 § 4 k.p.a. Adresem do doręczeń jest adres elektroniczny, o którym mowa w art. 2 pkt 1 u.ś.u.d.e., podmiotu korzystającego z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej albo z kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, umożliwiający jednoznaczną identyfikację nadawcy lub adresata danych przesyłanych w ramach tych usług. Będzie to **adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE** powiązany z publiczną bądź kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, ewentualnie **adres do doręczeń** elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, z którego **podmiot niepubliczny nadał korespondencję** (por. art. 4 u.d.e.).

Kwestie te precyzuje również **art. 39^1 k.p.a.** W aktualnym brzmieniu zakłada on, iż pisma doręcza się stronie lub innemu uczestnikowi po-

stępowania, w pierwszej kolejności na adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE (a w przypadku pełnomocnika – na adres do doręczeń elektronicznych wskazany w podaniu), a jeżeli adres do doręczeń elektronicznych strony lub innego uczestnika postępowania nie został wpisany do BAE, na adres do doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, za pomocą której wniesiono podanie. Doręczenie obejmuje strony w rozumieniu art. 28 k.p.a., ewentualnie innych uczestników postępowania (np. prokuratora, Rzecznika Praw Obywatelskich, organizację społeczną dopuszczoną do udziału w postępowaniu na prawach strony, przedstawiciela ustawowego, pełnomocnika, świadka, biegłego, mediatora, tłumacza).

Pisma doręcza się stronie, a gdy strona działa przez przedstawiciela bądź ustanowiła pełnomocnika – temu podmiotowi (art. 40 § 1 i 2 k.p.a.). Następuje to co do zasady na adres właściwego podmiotu wpisany do BAE. W przypadku pełnomocników profesjonalnych zgodnie z art. 9 ust. 1 u.d.e. ich adresy związane w wykonywaniem czynności zawodowych obligatoryjnie muszą być wpisane do BAE, jednak ustawodawca zdecydował, iż (niezależnie od rodzaju pełnomocnika) doręczenie mu pisma następuje przede wszystkim na adres do doręczeń wskazany w podaniu. Może to być adres wpisany do BAE lub inny adres do doręczeń powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego. W ścisłym ujęciu chodzi tu przede wszystkim o podanie wszczynające postępowanie administracyjne na żądanie strony reprezentowanej przez pełnomocnika. W przypadku braku odrębnego wskazania takiego adresu w podaniu wniesionym elektronicznie, za „adres wskazany w podaniu" można uznać adres do doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, za pomocą którego pełnomocnik wniósł podanie. W przypadku gdy dana sprawa nie była inicjowana podaniem wniesionym elektronicznie (ze względu na podanie w postaci papierowej bądź wszczęcie postępowania z urzędu), doręczenie pełnomocnikowi powinno następować według ogólnych reguł, w pierwszej kolejności na adres do doręczeń wpisany do BAE. Doręczenie elektroniczne podmiotowi nieko-

rzystającemu z pełnomocnika następuje natomiast na adres do doręczeń elektronicznych w BAE, a gdy go brak – na adres do doręczeń elektronicznych, za pomocą którego wniesiono podanie.

Doręczenie pisma na adres do doręczeń elektronicznych następuje z wykorzystaniem przez organ **publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego**, o której mowa w art. 2 pkt 8 u.d.e.

Artykuł 39 § 2 k.p.a. określa sposoby doręczenia w przypadku **braku możliwości doręczenia w siedzibie organu bądź na adres do doręczeń elektronicznych** określony w art. 39^1 k.p.a. Brak możliwości doręczenia w powyższy sposób powinien być oceniany na tle konkretnej sprawy i mieć charakter obiektywny. Przyczyny niemożności doręczenia z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego należy łączyć po pierwsze, **z niewpisaniem adresu do doręczeń adresata pisma do BAE, przy braku nadania podania przez ten podmiot z adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego.** Po drugie, może to wynikać z zaktualizowania się w danej sprawie wyrażonych w **art. 3 u.d.e. wyjątków od stosowania przepisów tej ustawy** (np. w odniesieniu do doręczania korespondencji zawierającej informacje niejawne bądź gdy przepisy odrębne przewidują wnoszenie lub doręczanie korespondencji z wykorzystaniem innych niż adres do doręczeń elektronicznych rozwiązań techniczno-organizacyjnych), jak również **wyłączeń stosowania przepisów dotyczących doręczania korespondencji podmiotów publicznych za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego** zawartych w ramach **art. 6 u.d.e.** (odsyłających do regulacji odrębnych bądź ograniczeń natury technicznej). Doręczeń zgodnie z art. 39 § 2 k.p.a. nie stosuje się ponadto w przypadku wyboru przez organ innego sposobu wobec zaistnienia okoliczności wskazanych w § 4 tego przepisu.

Przy niemożności doręczenia w siedzibie organu bądź na adres do doręczeń elektronicznych organ administracji publicznej doręcza pisma za pokwitowaniem: przez operatora wyznaczonego z wykorzystaniem

publicznej usługi hybrydowej, o której mowa w art. 2 pkt 7 u.d.e., bądź **przez swoich pracowników lub przez inne upoważnione osoby lub organy.** Niemożność doręczenia na adres do doręczeń elektronicznych zaktualizuje się w przypadku braku adresu do doręczeń elektronicznych przyporządkowanego adresatowi pisma w BAE przy jednoczesnym braku wniesienia podania z adresu do doręczeń elektronicznych (zarówno gdy podania strony nie było, bo postępowanie zostało wszczęte z urzędu, jak i w przypadku podania wniesionego w postaci papierowej).

Doręczanie pism przez pracowników organu nie wymaga odrębnego upoważnienia. Może ono następować w praktyce w siedzibie organu (o czym wspomina się w § 1) bądź poza siedzibą organu. Odrębne upoważnienie jest natomiast wymagane w odniesieniu do doręczeń dokonywanych przez inne osoby lub organy, powinno być ono sporządzane na piśmie i okazane adresatowi pisma[269].

Regulacja nie wskazuje, który z wymienionych rodzajów doręczeń ma pierwszeństwo ani czy jego wybór zależy od uznania organu. Ma ona jednak z pewnością charakter przepisu odrębnego przewidującego możliwość dokonywania doręczeń z wykorzystaniem także sposobów innych niż publiczna usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publiczna usługa hybrydowa, w szczególności przy pomocy swoich pracowników, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 3 u.d.e. W świetle powołanego przepisu zastosowanie takiego innego sposobu doręczenia (mimo dostępności publicznej usługi hybrydowej) wydaje się zasadne, jeżeli nadawca w konkretnych okolicznościach uzna go za bardziej **efektywny** niż z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej. Organ może nie skorzystać jednak z publicznej usługi hybrydowej zawsze gdy możliwe jest doręczenie w siedzibie organu oraz w okolicznościach wskazanych w art. 39 § 4 k.p.a. (por. także art. 39^3 k.p.a.).

Natomiast w **art. 39 § 3 k.p.a.** zawarto sposoby doręczeń pism organów administracji publicznej w sytuacji niemożności skorzystania zarówno

[269] Por. A. Wróbel [w:] A. Wróbel, M. Jaśkowska, M. Wilbrandt-Gotowicz, *Kodeks...*, s. 300.

z doręczenia na adres do doręczeń elektronicznych adresata, jak i z publicznej usługi hybrydowej. Wyłączenia zastosowania publicznej usługi hybrydowej mogą przykładowo wynikać z zawarcia w korespondencji informacji niejawnych (art. 3 u.d.e.), z przepisów szczególnych bądź ograniczeń natury technicznej (por. komentarz do art. 6 u.d.e.). W takim przypadku organ doręcza pisma alternatywnie przesyłką rejestrowaną, o której mowa w art. 3 pkt 23 pr. poczt., czyli przesyłką pocztową przyjętą za pokwitowaniem przyjęcia i doręczaną za pokwitowaniem odbioru, albo przez swoich pracowników lub przez inne upoważnione osoby lub organy. Potwierdzenie nadania przesyłki rejestrowanej wydane przez placówkę pocztową operatora wyznaczonego ma przy tym moc dokumentu urzędowego (art. 17 pr. poczt.).

Te sposoby doręczenia mogą być stosowane także w przypadku doręczenia decyzji, której organ administracji publicznej nadał rygor natychmiastowej wykonalności, albo decyzji, która podlega natychmiastowemu wykonaniu z mocy ustawy, w sprawach osobowych funkcjonariuszy oraz żołnierzy zawodowych albo jeżeli wymaga tego ważny interes publiczny, w szczególności bezpieczeństwo państwa, obronność lub porządek publiczny (**art. 39 § 4 k.p.a.**). W tych okolicznościach od uznania organu administracji publicznej zależy skorzystanie z jednego z potencjalnie możliwych sposobów doręczeń.

Przypadki nadania **rygoru natychmiastowej wykonalności bądź natychmiastowe wykonanie z mocy ustawy** wyłączają regułę, iż przed upływem terminu do wniesienia odwołania decyzja nie podlega wykonaniu, a wniesienie odwołania w terminie wstrzymuje wykonanie decyzji (por. art. 130 k.p.a.). Decyzji, od której służy odwołanie, może być nadany rygor natychmiastowej wykonalności, wyłącznie gdy jest to niezbędne ze względu na ochronę zdrowia lub życia ludzkiego albo dla zabezpieczenia gospodarstwa narodowego przed ciężkimi stratami bądź też ze względu na inny interes społeczny lub wyjątkowo ważny interes strony. W tym ostatnim przypadku organ administracji publicznej może w drodze postanowienia zażądać od strony stosownego zabezpieczenia (art. 108 k.p.a.). Nadanie tego rygoru może nastąpić w treści decyzji bądź

w odrębnym postanowieniu, na które służy zażalenie. Decyzja podlega natomiast natychmiastowemu wykonaniu z mocy ustawy, jeżeli przepis szczególny zawarty w ustawie wyraźnie tak stanowi.

Możliwość niestosowania doręczeń elektronicznych odnosi się także do pism **w sprawach osobowych funkcjonariuszy oraz żołnierzy zawodowych**. Pod względem podmiotowym obejmuje żołnierzy zawodowych, jak i funkcjonariuszy wykonujących władzę publiczną lub bezpośrednio powiązanych z wykonywaniem tej władzy, nie zaś funkcjonariuszy w znaczeniu potocznym. W zakresie przedmiotowym dotyczy statusu osobowego, praw i obowiązków tych podmiotów ustalanych na podstawie prawa materialnego oraz kompetencji właściwych organów do konkretyzowania tego statusu w drodze decyzji administracyjnej[270]. Ostatnia przesłanka odstąpienia od doręczeń elektronicznych (występująca również jako wyłączenie w art. 6 ust. 1 pkt 2 lit. e u.d.e.) jest powiązana z wymogami **ważnego interesu publicznego, w szczególności bezpieczeństwa państwa, obronności lub porządku publicznego**. Są to pojęcia niedookreślone, stąd organ administracji, rozważając zastosowanie innych niż elektroniczne sposobów doręczeń, powinien ocenić, czy wymaga tego występujący w sprawie skonkretyzowany i zdefiniowany interes publiczny (zob. komentarz do art. 6 ust. 1 pkt 2 lit. e u.d.e.).

Powyższe regulacje zawierają zatem konkretne **dyrektywy** związane z potencjalnym sposobem doręczeń pism w postępowaniu administracyjnym, tworzące pewną **sekwencję** ich rodzajów, z których przewidziana prawem niemożność skorzystania z jednego sposobu otwiera drogę do rozważenia możliwości wykorzystania kolejnego. Przedstawia się ona następująco:

– doręczenie (przez pracownika organu) w siedzibie organu,

[270] Szerzej: A. Wróbel [w:] A. Wróbel, M. Jaśkowska, M. Wilbrandt-Gotowicz, *Kodeks...*, s. 133–134.

– **doręczenie z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego na adres do doręczeń elektronicznych adresata** (gdy brak doręczenia w siedzibie organu);
– **doręczenie z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej albo przez swoich pracowników lub przez inne upoważnione osoby (poza siedzibą organu),** (jeżeli brak możliwości doręczenia na adres do doręczeń elektronicznych z powodu braku takiego adresu wpisanego w BAE bądź wskazanego w podaniu, aktualizacji wyłączeń z art. 3 lub 6 u.d.e., gdy nie zachodzą przesłanki z art. 39 § 4 k.p.a.);
– **doręczenie z wykorzystaniem przesyłki rejestrowanej albo przez swoich pracowników lub przez inne upoważnione osoby poza siedzibą organu** (w przypadkach braku możliwości doręczenia za pośrednictwem publicznej usługi hybrydowej w świetle art. 3 lub 6 u.d.e. albo w przypadkach określonych w art. 39 § 4 k.p.a.).

Na tym tle należy uwzględnić również regulację art. 39^3 k.p.a. (zob. dalej). Powyższe przesłanki zastosowania określonego sposobu doręczeń podlegają ocenie przez organ prowadzący postępowanie. Aktualny pozostaje również pogląd, iż doręczenie dokonywane w postaci elektronicznej zastępuje doręczenie „tradycyjne", stąd niedopuszczalne jest doręczenie dokumentu równocześnie w postaci zarówno papierowej, jak i elektronicznej[271].

Wprowadzone do Kodeksu postępowania administracyjnego regulacje doręczeń elektronicznych w żaden sposób **nie limitują przesłanek zawiadamiania stron o decyzjach i innych czynnościach organu, o którym mowa w art. 49 i 49a k.p.a.** Jeżeli przepis szczególny tak stanowi, tego typu zawiadomienie nadal może nastąpić w formie publicznego obwieszczenia, w innej formie publicznego ogłoszenia zwyczajowo przyjętej w danej miejscowości lub przez udostępnienie pisma w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej właściwego organu ad-

[271] Wyrok WSA w Gorzowie Wielkopolskim z 28.02.2013 r., II SA/Go 43/13, LEX nr 1292143.

ministracji publicznej. Dotyczy to także postępowań z udziałem więcej niż 20 stron.

Sposoby doręczeń w postępowaniu administracyjnym w art. 39 k.p.a. są podmiotowo powiązane z kategorią **organu administracji publicznej**. Zgodnie z art. 5 § 2 pkt 3 k.p.a. ilekroć w kodeksie jest mowa o organach administracji publicznej – rozumie się przez to ministrów, centralne organy administracji rządowej, wojewodów, działające w ich lub we własnym imieniu inne terenowe organy administracji rządowej (zespolonej i niezespolonej), organy jednostek samorządu terytorialnego (**organy w znaczeniu ustrojowym**) oraz organy i podmioty wymienione w art. 1 pkt 2, tj. inne organy państwowe oraz inne podmioty, gdy są one powołane z mocy prawa lub na podstawie porozumień do załatwiania spraw indywidualnych rozstrzyganych w drodze decyzji administracyjnych albo załatwianych milcząco (**organy w znaczeniu funkcjonalnym**). Tymczasem ustawa o doręczeniach publicznych ustanawia obowiązki m.in. w zakresie posiadania adresu do doręczeń wpisanego do BAE, powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (art. 8 u.d.e.) oraz zasad doręczania korespondencji z wykorzystaniem tej usługi bądź publicznej usługi hybrydowej w odniesieniu do podmiotów publicznych (por. m.in. art. 1 u.d.e.). Pojęcie podmiotu publicznego uregulowano w art. 2 pkt 6 u.d.e. poprzez wyliczenie zamknięte. W następstwie zestawienia definicji organu administracji publicznej i podmiotu publicznego należy stwierdzić, że niektóre z organów administracji publicznej w ujęciu funkcjonalnym mogą nie spełniać kryteriów podmiotu publicznego, co może budzić pewne wątpliwości co do obowiązku stosowania przez te podmioty części unormowań ustawy o doręczeniach elektronicznych (zwłaszcza w przypadku braku odrębnego umocowania doręczeń elektronicznych w stosowanych przez te podmioty przepisach materialnych).

Zupełnie nową treść przyjął **art. 39[1] k.p.a.** Uprzednio regulował on przesłanki zastosowania przez organ doręczeń za pomocą środków komunikacji elektronicznej. Były one powiązane z zaistnieniem jednej z trzech okoliczności – złożeniem przez stronę lub innego uczestnika

postępowania podania w formie dokumentu elektronicznego przez elektroniczną skrzynkę podawczą organu administracji publicznej; wystąpieniem przez ten podmiot do organu administracji publicznej o takie doręczenie ze wskazaniem organowi administracji publicznej adresu elektronicznego; bądź wyrażeniem zgody na doręczanie pism w postępowaniu za pomocą tych środków ze wskazaniem organowi administracji publicznej adresu elektronicznego (zgodnie z brzmieniem przyjętym ustawą z 10.01.2014 r. o zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne oraz niektórych innych ustaw[272]). Przesłanki te i ich ewolucja od 2005 r. były szeroko analizowane w literaturze[273]. Ich ograniczone zastosowanie początkowo było związane z koniecznością wyrażania *explicite* woli doręczania pism elektronicznie odrębnie dla każdej prowadzonej sprawy (zgoda konkretna), później rozszerzone także na inne, określone przez organ kategorie spraw indywidualnych załatwianych przez ten organ (w tym postępowania wszczynane z urzędu) stosownie do treści art. 39^1 § 1a k.p.a. w brzmieniu od 11.05.2014 r. (zgoda abstrakcyjna)[274].

Na tym tle przyjęte przez ustawę o doręczeniach elektronicznych rozwiązania oparte są na odmiennych założeniach: **dostępności** dla każdego podmiotu adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną bądź z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego wpisywanego do rejestru publicznego, jakim jest BAE; **powszechności** doręczeń elektronicznych z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego co do zasady na adres wpisany w BAE, z wyjątkami na rzecz doręczania za pośrednictwem publicznej usługi hybrydowej podmiotom niekorzystającym z adresu do

272 Dz.U. poz. 183.

273 Zob. np. I. Adamska, K. Wojsyk, *Zmiany KPA wprowadzone nową ustawą o informatyzacji – część I*, „Czas Informacji" 2010/2; M. Śliwa, *Wpływ idei e-government na instytucję doręczenia elektronicznego w postępowaniu administracyjnym* [w:] *Dziesięć lat polskich doświadczeń w Unii Europejskiej. Problemy prawnoadministracyjne,* red. J. Sługocki, t. II, Wrocław 2014, s. 563 i n.; X. Konarski, G. Sibiga, *Zastosowanie środków komunikacji elektronicznej w postępowaniu administracyjnym*, MoP 2006/2.

274 Por. np. P. Chmieliński, *Informatyzacja postępowania administracyjnego postępuje: kolejne zmiany w k.p.a.*, KPPubl 2014/1–2, s. 58–59.

doręczeń elektronicznych bądź w innych określonych ustawowo przypadkach niemożności doręczenia w powyższy sposób. Należy zatem zauważyć ewolucję regulacji prawnych w zakresie doręczeń elektronicznych w następstwie przyjęcia ustawy o doręczeniach elektronicznych od **modelu enumeracji pozytywnej** przypadków zastosowania doręczeń w wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej, po przyjęcie **klauzuli generalnej** stosowania doręczeń za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego z **enumeratywnie określonymi wyjątkami**, czego przejawem na tle postępowania administracyjnego jest aktualna treść art. 39 k.p.a., powiązana z przyjęciem całkowicie nowego brzmienia przez art. 39^1 k.p.a. Obecnie, jak już wskazano wyżej, precyzuje on rodzaj adresu do doręczeń elektronicznych, na który doręcza się stronie lub innemu uczestnikowi postępowania pisma w postaci elektronicznej.

6. Komentowanym przepisem uchylono **art. 39^2 k.p.a.** odnoszący się do doręczania pism podmiotom publicznym zobowiązanym do udostępniania i obsługi **elektronicznej skrzynki podawczej** na podstawie art. 16 ust. 1a u.i.d.p., na adres tej skrzynki oraz regulujący specyficzne zasady doręczania korespondencji podmiotom publicznym będącym stroną bądź innym uczestnikiem postępowania[275]. Jest to związane z ustanowionym art. 8 u.d.e. obowiązkiem posiadania przez każdy podmiot publiczny **adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE, powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego.** Organ administracji doręcza zatem korespondencję wymagającą uzyskania potwierdzenia jej nadania lub odbioru innemu podmiotowi publicznemu (w każdym przypadku tego wymagającym, niezależnie od statusu strony bądź innego uczestnika postępowania) z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego na adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE (por. art. 4 u.d.e.). Obowiązek ten aktualizuje się w terminach określonych w art. 155 u.d.e. W okresie przejściowym (por. art. 158 w zw.

[275] Na temat tej regulacji zob. np. G. Sibiga, *Elektroniczne doręczanie pism przez organ administracji publicznej w postępowaniu administracyjnym ogólnym*, MoP 2018/11.

z art. 155) doręczanie korespondencji na elektroniczną skrzynkę podawczą organu jest równoważne z doręczeniem na adres do doręczeń elektronicznych (por. art. 147), zgromadzona w ePUAP korespondencja jest dostępna dla posiadacza konta użytkownika lub elektronicznej skrzynki podawczej (art. 148), a doręczenie na dotychczasowych zasadach potwierdzane elektronicznym poświadczeniem odbioru (art. 157).

Adres do doręczeń elektronicznych tworzy dla podmiotu publicznego i przyporządkowuje do niego skrzynkę do doręczeń minister właściwy do spraw informatyzacji na wniosek tego podmiotu zgodnie z art. 11 i 12 u.d.e. W związku z tym uchylono dotychczasową regulację odnoszącą się do doręczania pism podmiotom publicznym na elektroniczną skrzynkę podawczą właściwego podmiotu umieszczoną na elektronicznej Platformie Usług Administracji Publicznej (ePUAP). Skrzynki te będą natomiast w ograniczonym stopniu funkcjonować do 30.09.2029 r., tj. momentu wejścia w życie wszystkich przepisów komentowanej ustawy, w tym odnoszących się do stosowania doręczeń elektronicznych przez sądy i trybunały.

7. Zmianie uległa treść **art. 39[3] k.p.a.** dodanego do Kodeksu postępowania administracyjnego 18.04.2020 r. ustawą z 16.04.2020 r. o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2[276]. Pierwotnie przepis umożliwiał wywołanie skutku doręczenia poprzez **doręczenie wydruku** uzyskanego z systemu teleinformatycznego odzwierciedlającego treść pisma wydanego przez organ administracji publicznej w formie dokumentu elektronicznego przy wykorzystaniu takiego systemu, które zostało opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, zaawansowaną pieczęcią elektroniczną albo kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną. Mogło to mieć miejsce, jeżeli strona lub inny uczestnik postępowania nie złożyła podania w formie dokumentu elektronicznego przez elektroniczną skrzynkę podawczą organu administracji publicznej, nie wystąpiła do organu administracji publicznej o takie doręczenie

[276] Dz.U. z 2021 r. poz. 737 ze zm.

lub nie wyraziła zgody na doręczanie pism w taki sposób, co umożliwiało rozszerzenie zakresu spraw rozstrzyganych w postaci elektronicznej. Wprowadzone rozwiązanie, nazwane w doktrynie **„odwróconą cyfryzacją",** nie miało charakteru tymczasowego (doraźnego), ponieważ nie zostało przyjęte tylko na czas stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego. Stanowi, odmienny od dotychczasowej tendencji informatyzacji kolejnych czynności w postępowaniu administracyjnym i zależny od uznania organu, proces przeniesienia na nośnik papierowy pism z systemu informatycznego organu, stworzonych w wyniku cyfrowego wydawania i podpisywania dokumentów elektronicznych[277].

Przepis ten został uproszczony. W znowelizowanym brzmieniu, w przypadku pism wydanych przez organ administracji publicznej w postaci elektronicznej przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego, które zostały opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, zaawansowaną pieczęcią elektroniczną albo kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną, doręczenie może polegać na doręczeniu wydruku pisma uzyskanego z tego systemu odzwierciedlającego treść pisma. Ustawodawca nie określił w tym przepisie żadnych dodatkowych wymogów jego zastosowania, co budzi istotne wątpliwości w kontekście zasad systemu doręczeń elektronicznych wynikających m.in. z rozdziału 1 u.d.e. Moim zdaniem, art. 39^3 k.p.a. powinien być obecnie interpretowany z uwzględnieniem nie tylko dyrektyw wykładni językowej, ale także systemowej i funkcjonalnej.

W omawianym przypadku przedmiotem doręczenia jest wydruk pisma sporządzonego w postaci elektronicznej, wydruk taki przyjmuje zatem zawsze postać papierową. W świetle regulacji art. 39 k.p.a. doręczenie takiej korespondencji może następować, po pierwsze w siedzibie organu, po drugie – przez operatora pocztowego przesyłką rejestrowaną, o której mowa w art. 3 pkt 23 pr. poczt., po trzecie – przez swoich pracowników,

277 Zob. G. Sibiga, *„Odwrócona cyfryzacja" w postępowaniu administracyjnym ogólnym po nowelizacji Kodeksu postępowania administracyjnego z 16.4.2020 r.*, MoP 2020/18, s. 957 i n.

inne upoważnione osoby lub organy. Pod względem konstrukcyjnym doręczenie pisma na podstawie omawianego przepisu przypomina publiczną usługę hybrydową świadczoną przez operatora wyznaczonego – wymagającą również **przekształcenia korespondencji** z postaci elektronicznej na papierową w celu doręczenia jej adresatowi. Zasada racjonalności ustawodawcy wymaga przyjęcia, iż omawiany przypadek doręczania wydruku stanowi odrębny od publicznej usługi hybrydowej tryb doręczenia, a wydruku pisma podlegającego doręczeniu dokonuje bezpośrednio organ administracji publicznej, nie zaś operator wyznaczony. Organ zobowiązany jest spełnić również dodatkowe wymogi wskazane w tym przepisie. Wydruk pisma powinien zawierać informację, że pismo zostało wydane w postaci elektronicznej (uprzednio – w formie dokumentu elektronicznego) i podpisane kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, ze wskazaniem imienia i nazwiska oraz stanowiska służbowego osoby, która je podpisała, albo opatrzone zaawansowaną pieczęcią elektroniczną albo kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną, jak również identyfikator tego pisma, nadawany przez system teleinformatyczny, za pomocą którego pismo zostało wydane. Wydruk pisma może przy tym zawierać mechanicznie odtwarzany podpis osoby, która podpisała pismo. Wydruk ten stanowi dowód tego, co zostało stwierdzone w piśmie wydanym w postaci elektronicznej (uprzednio – w formie dokumentu elektronicznego). Nie stanowi zatem oryginału decyzji administracyjnej czy innego pisma organu, lecz dokument urzędowy potwierdzający wydanie decyzji bądź innego pisma (np. wezwania, zawiadomienia, postanowienia) o określonej treści. Z doręczeniem takiego wydruku ustawodawca wiąże jednak skutki właściwe doręczeniu **dokumentu w postaci elektronicznej** (np. rozpoczęcie biegu terminu do wniesienia odwołania).

Komentowany przepis **nie powinien docelowo stanowić samodzielnej podstawy odstąpienia od doręczeń elektronicznych**, gdyż w przypadku przyjęcia takiego stanowiska prowadziłoby to do możliwości masowego doręczania pism wydanych w postaci elektronicznej poprzez doręczanie ich wydruków, z pominięciem reguł określonych w art. 39 k.p.a. i w ko-

mentowanej ustawie. Artykuł 39^3 k.p.a. nie reguluje bowiem żadnych przesłanek, które powinny być spełnione, by ten tryb mógł być wykorzystywany. Nie wydaje się, by taki cel przyświecał ustawodawcy nowelizującemu przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego w ramach dostosowania ich do nowego systemu doręczeń ustanowionego przez ustawę o doręczeniach elektronicznych, w tym dokonywania doręczeń za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, tym bardziej iż, jak podkreślano, pierwotnym celem wprowadzenia art. 39^3 k.p.a. było zwiększenie wykorzystania systemów teleinformatycznych w postępowaniach prowadzonych przez właściwe organy administracji publicznej (organy podatkowe) w sytuacji, gdy nie zachodziła żadna z określonych prawem przesłanek zastosowania doręczenia elektronicznego. Chodziło tutaj o sytuację, gdy organ w swojej sferze wewnętrznej był zorganizowany i przygotowany do elektronicznego obiegu pism, w szczególności wdrożył elektroniczne zarządzanie dokumentacją (EZD), dzięki czemu wydawał i podpisywał dokumenty elektroniczne. Jednocześnie z przyczyn formalnych organ nie mógł doręczać dokumentów elektronicznych uczestnikom postępowania za pomocą środków komunikacji elektronicznej[278]. Okoliczności te tracą na znaczeniu wskutek przyjęcia założeń o powszechności doręczeń za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego. W związku z powyższym uważam, iż zakres stosowania tego przepisu powinien być rozpatrywany zgodnie z przesłankami zastosowania poszczególnych trybów doręczeń z art. 39 k.p.a. Możliwość doręczania wydruku powinna być w związku z tym skorelowana z tymi okolicznościami, dla których przewidziana jest możliwość doręczania pism w inny sposób niż za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego (tj., gdy następuje to w siedzibie organu, jest możliwe doręczenie przez swoich pracowników, inne upoważnione osoby lub organy albo przesyłką rejestrowaną). Niejasne są relacje między omawianym trybem a publiczną usługą hybrydową, względem której

[278] G. Sibiga, *Paperless czy odwrót od cyfryzacji? Kierunki zmian w proceduralnych przepisach prawa administracyjnego w stanie zagrożenia epidemicznego i w stanie epidemii z powodu COVID-19,* MoP 2020/20 – dodatek, s. 164 i n.

doręczenie wydruku przez organ może być tańszą i efektywniejszą alternatywą doręczeń w stosunku do osób niekorzystających z adresów do doręczeń elektronicznych. Ze względu na rozłożenie w czasie wdrożenia obowiązku stosowania doręczeń za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego bądź publicznej usługi hybrydowej w zależności od rodzaju podmiotu publicznego (por. harmonogram wynikający z art. 155 u.d.e.), zakres korzystania z doręczeń elektronicznych bądź innych sposobów doręczeń (w tym doręczania wydruku pisma sporządzonego w postaci elektronicznej) będzie w praktyce w dużej mierze zależał od uznania organu administracji. Osobiście opowiadałabym się za pozostawieniem organom możliwości wyboru w konkretnej sprawie pomiędzy doręczaniem osobom niekorzystającym z adresów do doręczeń elektronicznych (bądź w innych przypadkach wyłączających zastosowanie publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego) wydruków pism sporządzonych w postaci elektronicznej (w siedzibie organu, przez pracowników bądź inne upoważnione osoby, bądź przesyłką rejestrowaną) a doręczaniem za pośrednictwem publicznej usługi hybrydowej świadczonej przez operatora wyznaczonego.

8. Dodano **art. 39^4 k.p.a.** zawierający odesłanie do art. 42 u.d.e. związane ze sposobem ustalenia **dnia doręczenia korespondencji** doręczanej na adres do doręczeń elektronicznych, tj. za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Datę tę powiązano ze wskazaną w **dowodzie otrzymania** chwilą: odpowiednio z datą odebrania korespondencji przekazanej na adres do doręczeń podmiotu niepublicznego, z datą wpłynięcia korespondencji na adres do doręczeń podmiotu publicznego bądź z upływem 14 dni od dnia wpłynięcia korespondencji przesłanej przez podmiot publiczny na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu niepublicznego, jeżeli adresat nie odebrał go przed upływem tego terminu (por. komentarz do art. 41 i 42 u.d.e.). Decyzja wywołuje skutki prawne dopiero z chwilą wprowadzenia jej do obrotu prawnego w drodze doręczenia lub ogłoszenia (por. art. 110

k.p.a.). Dlatego w doktrynie różnicuje się moment wydania od doręczenia aktu[279].

9. W **art. 40 § 4 k.p.a.** wyrazy „za pomocą środków komunikacji elektronicznej" zastąpiono wyrazami „usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego" w kontekście sposobu doręczenia, który wyłącza obowiązek ustanowienia **pełnomocnika do doręczeń**. W praktyce wraz z rozpowszechnieniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego instytucja ta straci istotnie na znaczeniu.

10. W **art. 41 § 1 k.p.a.** skreślono wprost obowiązek informowania organu przez strony oraz ich przedstawicieli i pełnomocników o każdej zmianie adresu elektronicznego. Adresem do doręczeń elektronicznych jest bowiem adres wpisany do podlegającej aktualizacji BAE, ewentualnie adres, z którego nadano korespondencję, a w przypadku pełnomocnika – adres wskazany w podaniu (por. art. 39^1 k.p.a.). W przypadku doręczania na adres z BAE, do której to bazy każdy podmiot publiczny ma bieżący dostęp, nie ma potrzeby odrębnego informowania o zmianie adresu do doręczeń. W przypadku braku adresu w BAE korespondencję doręcza się na adres do doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, za pomocą której wniesiono podanie. Uznając zasadę **autonomii woli** stron, wydaje się jednak dopuszczalne, by uczestnik postępowania mógł w wiążący dla organu sposób poinformować w toku postępowania o woli dalszego doręczania pism na inny adres do doręczeń powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego niż adres, za pomocą którego wniesiono pierwotne podanie w danej sprawie. Dotyczy to zwłaszcza sytuacji braku wpisania dla tego podmiotu adresu do doręczeń w BAE. Analogicznie, pełnomocnik mógłby poinformować w toku postępowania organ administracji o zmianie adresu do doręczeń niewpisanego do BAE, wskazanego w podaniu. Brak zawiadomienia powodowałby doręczenie pod dotychczasowy adres ze skutkiem prawnym.

[279] Zob. np. E. Frankiewicz, *Wydanie a doręczenie decyzji administracyjnej*, PiP 2002/2, s. 72 i n.

11. W **art. 42 § 1 k.p.a.** określającym, iż pisma doręcza się osobom fizycznym w ich mieszkaniu lub miejscu pracy, dodano, iż może to nastąpić alternatywnie także na **adres do korespondencji** wskazany w BAE. Regulacja ta nie jest spójna z art. 39 i 39^1 k.p.a., odnoszącymi się nie tyle do adresu do korespondencji wskazanego w BAE, ile do adresu do doręczeń w rozumieniu art. 2 pkt 1 u.d.e., którym może być stosownie do okoliczności nie tylko adres do doręczeń wpisany do BAE, ale także adres do doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, za pomocą której wniesiono podanie, jeżeli adres do doręczeń elektronicznych strony lub innego uczestnika postępowania nie został wpisany do BAE, a w przypadku pełnomocnika – adres do doręczeń elektronicznych wskazany w podaniu (adres wpisany do BAE lub inny adres do doręczeń powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego).

12. W **art. 46 k.p.a.** uchylono § 3–10, dotyczące uprzednio trybu doręczania pism za pomocą środków komunikacji elektronicznej. Regulacja ta byłaby zbędna i niespójna z regułami doręczeń za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej unormowanymi m.in. w rozdziale 4 u.d.e.

13. W **art. 50 § 1 k.p.a.** skreślono wyrazy „lub w formie dokumentu elektronicznego" w odniesieniu do wezwań do udziału w podejmowanych czynnościach i do złożenia wyjaśnień lub zeznań, jeżeli jest to niezbędne dla rozstrzygnięcia sprawy lub dla wykonywania czynności urzędowych. Czynności tych można dokonywać (zgodnie z wezwaniem) osobiście, przez pełnomocnika bądź na piśmie (łączonym aktualnie z postacią papierową lub elektroniczną).

14. W **art. 54 § 1 pkt 4 k.p.a.** skreślono wyrazy „lub w formie dokumentu elektronicznego" w odniesieniu do sposobu realizacji wezwania. Jednym z nich jest złożenie wyjaśnień na piśmie (w postaci papierowej bądź elektronicznej). W § 2 skreślono wyrazy „lub, jeżeli dokonywane jest z użyciem dokumentu elektronicznego, powinno być opatrzone kwali-

fikowanym podpisem elektronicznym" jako zbędne w kontekście regulacji art. 14 § 1a k.p.a.

15. W **art. 57 § 5 pkt 1 k.p.a.** dostosowano formułę zachowania terminu w przypadku wysłania pisma w postaci elektronicznej. Termin uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem pismo zostało wysłane na **adres do doręczeń elektronicznych organu administracji publicznej, a nadawca otrzymał dowód otrzymania**, o którym mowa w art. 41 u.d.e. Skuteczność wysłania dokumentu w postaci elektronicznej powiązano zatem z uzyskaniem potwierdzenia jego otrzymania przez adresata.

16. **Datą wszczęcia postępowania** na żądanie strony wniesione drogą elektroniczną jest stosownie do zmodyfikowanej treści **art. 61 § 3a k.p.a.** dzień wystawienia **dowodu otrzymania**, o którym mowa w art. 41 u.d.e. Dowód ten jest wystawiany w omawianych okolicznościach po wpłynięciu korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu publicznego (por. art. 41 ust. 1 pkt 2 u.d.e.). Przez wpłynięcie dokumentu elektronicznego na adres do doręczeń elektronicznych rozumie się przy tym zaistnienie warunków technicznych umożliwiających adresatowi odebranie doręczanego dokumentu (art. 41 ust. 2 u.d.e.). Przyjęte rozwiązanie jest bardziej precyzyjne niż uprzednio powiązane z dniem wprowadzenia żądania do systemu teleinformatycznego organu administracji publicznej.

17. Wielu modyfikacji dokonano w **art. 63 k.p.a.** odnoszącym się do **podań** w postępowaniu administracyjnym. Z brzmienia § 1 usunięto możliwość wnoszenia podań telegraficznie. Nie pojawia się w nim obecnie również wnoszenie podań za pomocą innych środków komunikacji elektronicznej przez elektroniczną skrzynkę podawczą organu. Wynika to m.in. z faktu, iż wnoszenie podań na piśmie rozumiane jest w świetle aktualnej wersji art. 14 k.p.a. jako obejmujące zarówno pisma w postaci papierowej, jak i w postaci elektronicznej. Stąd wskazuje się, iż podania (żądania, wyjaśnienia, odwołania, zażalenia) wnosi się **na piśmie, za pomocą telefaksu lub ustnie do protokołu.**

Przepis ten ustanawia dodatkowo względem podań utrwalonych w postaci elektronicznej wymóg ich wnoszenia **wyłącznie na adres do doręczeń elektronicznych**. Chodzi tu o adres do doręczeń elektronicznych podmiotu publicznego powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego obligatoryjnie wpisany do BAE, dla którego przyporządkowano skrzynkę do doręczeń (por. art. 8 i 11 u.d.e.). Istotne w skutkach jest uregulowanie, iż przy braku przepisów odrębnych stanowiących inaczej podania wniesione **na adres poczty elektronicznej** organu administracji publicznej **pozostawia się bez rozpoznania.** Adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE jest kwalifikowanym rodzajem adresu elektronicznego (por. art. 2 pkt 1 u.d.e.), do adresów elektronicznych zalicza się jednak także każdy adres poczty elektronicznej (por. art. 2 pkt 1 u.ś.u.d.e.). Przyjęcie takiego rozwiązania powoduje, iż te z podań, które nie zostaną wniesione na adres do doręczeń wpisany do BAE, lecz na inny adres poczty elektronicznej, nie podlegają rozpatrzeniu. Nie prowadzą zatem do rozstrzygnięcia sprawy administracyjnej (podobnie jak przed wejściem w życie komentowanej ustawy jedynym środkiem komunikacji elektronicznej, za pośrednictwem którego można było składać pisma w postępowaniu administracyjnym, była elektroniczna skrzynka podawcza)[280]. Ograniczenie to nie obejmuje korespondencji kierowanej do organów w ramach załatwiania spraw z wykorzystaniem usług *online* związanych z weryfikacją tożsamości wnioskodawcy (por. art. 14 § 1c k.p.a.), korespondencji składanej za pośrednictwem elektronicznej skrzynki podawczej organu w okresie przejściowym czy też skarg do sądu administracyjnego kierowanych do zakończenia okresu przejściowego na elektroniczną skrzynkę podawczą

[280] W uprzednim stanie prawnym zob. np. L. Łuczak-Noworolnik, *Wpływ elektronizacji czynności techniczno-procesowych w postępowaniu administracyjnym na ochronę prawną jednostek*[w:] *Efektywna ochrona prawna jednostek – uwarunkowania, wyzwania, perspektywy*, red. E. Wójcicka, Częstochowa 2018, s. 141; P. Żukowski, *E-podanie z art. 63 § 1 k.p.a. – szansa na koniec biurokracji?* [w:] *Internacjonalizacja administracji publicznej. Materiały z konferencji SEAP, Lwów 9–12 czerwca 2013 r.,* red. Z. Czarnik, J. Posłuszny, L. Żukowski, Warszawa 2015, s. 334–335; B. Czerwińska, *Elektroniczne doręczenia w postępowaniu administracyjnym*, „Acta Universitatis Wratislaviensis. Prawo" 2017/3771, s. 11.

organu, którego działalność, bezczynność bądź przewlekłe prowadzenie postępowania jest przedmiotem skargi.

Pozostawienie bez rozpoznania pisma wniesionego w postaci elektronicznej (po zakończeniu okresu przejściowego) na adres poczty elektronicznej inny niż adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE jest czynnością materialno-techniczną. Ta swoista sankcja uniemożliwia rozpatrzenie wniesionego w ten sposób podania, zamykając drogę do załatwienia sprawy w formie **decyzji.** Z powyższego wynika zatem, iż podaniami, które docelowo mogą być skutecznie wniesione do organu administracji w postaci elektronicznej, są wyłącznie podania wniesione na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu publicznego powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Podanie wniesione na adres poczty elektronicznej niebędący adresem do doręczeń elektronicznych w rozumieniu art. 2 pkt 1 u.d.e. pozostawia się bez rozpoznania, choć w świetle art. 61 § 3a k.p.a. nie można w takim przypadku wyznaczyć daty wszczęcia postępowania (powiązanej z dniem wystawienia dowodu otrzymania, o którym mowa w art. 41 u.d.e., bo w omawianym przypadku to nie wystąpi). W istocie zatem postępowanie w ogóle nie zostało skutecznie wszczęte. W następstwie podania wniesionego na adres poczty elektronicznej niebędący adresem do doręczeń wpisanym do BAE nie może zaktualizować się w związku z tym również **milczące załatwienie sprawy**, o którym mowa w art. 122a i n. k.p.a., bowiem uznać można, iż (niezależnie od pozostałych przesłanek) nie wystąpiła okoliczność doręczenia żądania strony właściwemu organowi i wszczęcia w jego następstwie postępowania administracyjnego.

Pozostawienie bez rozpoznania, o którym mowa w zmodyfikowanym art. 63 § 1 k.p.a., wywołuje analogiczne skutki co tożsama czynność związana z okolicznościami wskazanymi w art. 64 k.p.a. (na skutek niemożności ustalenia adresu wnoszącego podanie bądź nieusunięcia innych braków podania pomimo wezwania), tj. czynnościami organu dokonywanymi po wniesieniu podania i wszczęciu postępowania. W doktrynie i judykaturze przyjęto, iż pozostawienie podania bez rozpoznania może być kwestionowane w ramach **ponaglenia** (art. 37 k.p.a.) bądź

w **skardze na bezczynność, bądź przewlekłe prowadzenie postępowania** (art. 3 § 2 pkt 8 p.p.s.a.). Wydaje się, iż analogiczne gwarancje procesowe powinny być zachowane w tym przypadku (ze względu na możliwość ustanowienia wyjątków w przepisach szczególnych), mimo generalnych wątpliwości co do skuteczności wszczęcia postępowania podaniem wniesionym w postaci elektronicznej nie na adres do doręczeń wpisany do BAE.

Skutek w postaci pozostawienia podania wniesionego na adres poczty elektronicznej niewpisany do BAE, ze względu na umiejscowienie tego przepisu w Kodeksie postępowania administracyjnego, odnosi się jednak wyłącznie do spraw rozpoznawanych w postępowaniu jurysdykcyjnym, tj. spraw indywidualnych rozstrzyganych w drodze decyzji lub załatwianych milcząco przez organy administracji publicznej w znaczeniu ustrojowym lub funkcjonalnym (por. art. 1 pkt 1 i 2 k.p.a.). Nie będzie miał więc przykładowo zastosowania do **wniosku o udostępnienie informacji publicznej**, który nie musi spełniać wymogów podania z art. 63 k.p.a. i może być wniesiony na adres poczty elektronicznej niepowiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

Ustawodawca nie przewidział, by pozostawieniu podania wniesionego na adres poczty elektronicznej bez rozpoznania towarzyszył obowiązek poinformowania wnioskodawcy o tym fakcie i jego skutkach prawnych ani pouczenia o wymaganym przepisami prawa sposobie wnoszenia podań w postępowaniu administracyjnym. Może to budzić wątpliwości w kontekście m.in. wyrażonej w art. 8 § 1 k.p.a. **zasady budzenia zaufania do władzy publicznej** oraz zawartej w art. 9 k.p.a. **zasady informowania**. Wniesienie podania na adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE organu administracji publicznej, który nie jest właściwy do załatwienia sprawy, powinien natomiast skutkować odpowiednio zastosowaniem art. 65 bądź 66 k.p.a.

Wymogi podania zawarto w art. 63 § 2 k.p.a. Aktualnie określa on, iż podanie powinno zawierać co najmniej wskazanie **osoby, od której pochodzi, jej adres, również w przypadku złożenia podania w postaci**

elektronicznej, i żądanie, oraz czynić zadość innym wymaganiom ustalonym w przepisach szczególnych. Zgodnie z powyższą regulacją wydaje się, że pojęcie adresu powinno być interpretowanie odrębnie od adresu do doręczeń elektronicznych. **Adres** powiązany jest zasadniczo z miejscem zamieszkania bądź siedzibą wnioskodawcy. Zgodnie z art. 26 ust. 1 u.e.l. adres określa się przez podanie: 1) w gminach, które uzyskały status miasta – nazwy miasta (dzielnicy), ulicy, numeru domu i lokalu – jeżeli jest wydzielony, nazwy województwa oraz kodu pocztowego; 2) w pozostałych gminach – nazwy miejscowości, ulicy, jeżeli w miejscowości występuje podział na ulice, numeru domu i lokalu – jeżeli jest wydzielony, nazwy gminy, nazwy województwa oraz kodu pocztowego. Wniesienie podania w postaci elektronicznej nie wyłącza, w świetle powyższego, konieczności wskazania adresu wnioskodawcy, a niemożność jego ustalenia może skutkować pozostawieniem podania bez rozpoznania stosownie do art. 64 k.p.a. Ten ostatni przepis nie został zmodyfikowany komentowaną ustawą, w świetle przyjętych regulacji powinien jednak być interpretowany w odniesieniu do braku w podaniu wniesionym w postaci elektronicznej adresu wnioskodawcy w ten sposób, iż obiektywna niemożność ustalenia tego adresu na podstawie posiadanych danych zajdzie jedynie wówczas, gdy nawet pomimo wezwania w postaci elektronicznej wnioskodawcy do wskazania adresu (odpowiednio stosując art. 64 § 2 k.p.a.) nie udało się go ustalić[281]. W przypadku skutecznego wniesienia podania w postaci elektronicznej na adres do doręczeń wpisany do BAE nie zajdzie natomiast w praktyce niemożność ustalenia adresu do doręczeń nadawcy powiązanego z publiczną bądź kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego. W świetle wymogów minimalizacji danych rozporządzenia 2016/679 można zastanowić się natomiast nad celowością regulacji zakładającej

[281] Na gruncie uprzednio obowiązujących przepisów zasadnie wyrażano pogląd, iż jeśli w posiadaniu organu znajduje się adres elektroniczny, przy pomocy którego wniesiono podanie w formie dokumentu elektronicznego, nie ma przeszkód, by tą samą drogą ustalić adres tradycyjny. Zob. M. Ganczar, *Wpływ technologii komunikacyjno-informacyjnych na postępowanie administracyjne na przykładzie wnoszenia i doręczania pism w formie elektronicznej* [w:] *Współzależność dyscyplin badawczych w sferze administracji publicznej*, red. S. Wrzosek, M. Domagała, J. Izdebski, T. Stanisławski, Warszawa 2010, s. 223.

generalną konieczność przetwarzania adresu strony (względem której dokonuje się doręczeń elektronicznych) innego niż adres do doręczeń elektronicznych.

Zgodnie z aktualną treścią art. 63 § 3 k.p.a. podanie wniesione na piśmie albo ustnie do protokołu powinno być podpisane przez wnoszącego, a protokół ponadto przez pracownika, który go sporządził. Gdy podanie wnosi osoba, która nie może lub nie umie złożyć podpisu, podanie lub protokół podpisuje za nią inna osoba przez nią upoważniona, czyniąc o tym wzmiankę obok podpisu. Przepis ten w istocie dotyczy tych z podań na piśmie, które są utrwalane w postaci papierowej. Wymogi związane z podpisem podania w postaci elektronicznej precyzuje art. 14 k.p.a.

W art. 63 § 3a k.p.a. przyjęto natomiast, że podanie wniesione na adres do doręczeń elektronicznych zawiera **dane w ustalonym formacie, zawartym we wzorze podania określonym w odrębnych przepisach, jeżeli te przepisy nakazują wnoszenie podań według określonego wzoru.** Dotyczy to podań obligatoryjnie wnoszonych na urzędowym formularzu. Zrezygnowano z uprzedniej treści tego przepisu wskazującej, iż podanie wniesione w formie dokumentu elektronicznego powinno: 1) być opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, lub uwierzytelniane w sposób zapewniający możliwość potwierdzenia pochodzenia i integralności weryfikowanych danych w postaci elektronicznej; 2) zawierać dane w ustalonym formacie, zawartym we wzorze podania określonym w odrębnych przepisach, jeżeli te przepisy nakazują wnoszenie podań według określonego wzoru; 3) zawierać adres elektroniczny wnoszącego podanie. Sposoby opatrzenia pisma podpisem reguluje obecnie art. 14 k.p.a. Ustalenie adresu do doręczeń następuje natomiast zasadniczo na podstawie BAE bądź jest to adres do doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, za pomocą której wniesiono podanie, jeżeli adres do doręczeń elektronicznych strony lub innego uczestnika postępowania nie został wpisany do BAE; jedynie w przypadku pełnomocnika – adres wskazany w podaniu (por. art. 39^1 k.p.a.).

Artykuł 63 § 3b oraz § 5 k.p.a. uchylono ze względu na rezygnację z osobnego wskazywania w podaniu adresu elektronicznego wnioskodawcy (zob. jednak ar. 39^1 k.p.a. w odniesieniu do pełnomocników) oraz z instytucji urzędowego poświadczenia odbioru (na rzecz dowodu otrzymania, o którym mowa w art. 41 u.d.e.).

W art. 63 § 4 k.p.a. skreślono zdanie drugie wskazujące, iż w przypadku wniesienia podania w formie dokumentu elektronicznego organ jest obowiązany potwierdzić wniesienie podania przez doręczenie urzędowego poświadczenia odbioru na wskazany przez wnoszącego adres elektroniczny, ze względu na regulację dowodu otrzymania w komentowanej ustawie.

18. Drobna korekta dotyczy **art. 66a k.p.a.** regulującego prowadzenie **metryki spraw**. Spójności terminologicznej z art. 14 k.p.a. służy wykreślenie w § 1 wyrażenia „w formie pisemnej lub elektronicznej", przy pozostawieniu dyspozycji, iż w aktach sprawy zakłada się metrykę sprawy. Sposobu utrwalenia dokumentów, do których odsyła metryka, nie różnicuje się również w aktualnej treści art. 66a § 2 k.p.a. Mogą to być zatem dokumenty wyrażone na piśmie zarówno w postaci papierowej, jak i elektronicznej.

19. W **art. 72 k.p.a.** uchylono § 2 odnoszący się do możliwości sporządzenia **adnotacji** w formie dokumentu elektronicznego. Adnotacja sporządzana jest na piśmie w postaci papierowej bądź elektronicznej (por. art. 14 k.p.a.). Dotyczy to także sporządzania protokołów.

20. Zmianą wyłącznie terminologiczną jest również nowelizacja pierwszego zdania **art. 76a § 2a k.p.a.** wskazującego, iż jeżeli **odpis dokumentu** został sporządzony na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej (poprzednio – w formie dokumentu elektronicznego), poświadczenia jego zgodności z oryginałem, o którym mowa w § 2, dokonuje się przy użyciu kwalifikowanego podpisu elektronicznego, podpisu zaufanego lub podpisu osobistego.

21. Zgodnie z przyjętym brzmieniem **art. 91 § 2 k.p.a.** stronom, świadkom, biegłym oraz państwowym i samorządowym jednostkom organizacyjnym, organizacjom i innym osobom, wezwanym do udziału w rozprawie, doręcza się **wezwanie** na piśmie (w postaci papierowej bądź elektronicznej). Wybór sposobu doręczenia wezwania powiązany z postacią jego utrwalenia zależy od okoliczności wskazanych w art. 39 k.p.a., z co do zasady pierwszeństwem na rzecz doręczania za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego bądź publicznej usługi hybrydowej.

22. Charakter porządkujący ma zmiana dotycząca **elementów decyzji** administracyjnej. **Artykuł 107 § 1 pkt 8 k.p.a.** po modyfikacji wskazuje wymóg podpisu z podaniem imienia i nazwiska oraz stanowiska służbowego pracownika organu upoważnionego do wydania decyzji. Podpis ten w zależności od papierowej bądź elektronicznej postaci decyzji może być własnoręczny bądź stanowić kwalifikowany podpis elektroniczny, podpis zaufany albo podpis osobisty (w praktyce przede wszystkim kwalifikowany podpis elektroniczny). Decyzja może też być opatrzona kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną organu administracji publicznej ze wskazaniem w treści pisma osoby opatrującej pismo pieczęcią (stosownie do treści art. 14 § 1a k.p.a.). Korzystanie z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz z publicznej usługi hybrydowej przemawia za rozpowszechnieniem wydawania decyzji w postaci elektronicznej.

23. W **art. 109 § 1 k.p.a.** skreślono wyrazy „lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej", pozostawiając regulację, zgodnie z którą **decyzję doręcza się stronom na piśmie**. Obejmuje to zarówno doręczenie decyzji w postaci papierowej, jak i w postaci elektronicznej. Decyzje podlegają doręczeniu w oryginałach[282]. „Nie jest zatem tak, że jest jedna autentyczna, pierwotna wersja decyzji, a inne egzemplarze mają charakter

[282] Zob. np. J. Rzymowski, *Doręczanie za pomocą środków komunikacji elektronicznej w postępowaniu administracyjnym a podjęcie decyzji w formie pisemnej*, „CBKE e-Biuletyn" 2007/4, s. 3; A. Wróbel [w:] A. Wróbel, M. Jaśkowska, M. Wilbrandt-Gotowicz, *Kodeks...*, s. 610–611.

odpisów. Przyjmuje się więc na gruncie postępowania administracyjnego, że każda kopia decyzji doręczana stronom musi być podpisana przez osobę upoważnioną do wydania decyzji, przez co każdy egzemplarz jest decyzją na prawach oryginału. Nie ma podstaw do uznania, że w aktach sprawy pozostawia się oryginał decyzji, a stronie (stronom) doręcza się tylko odpis decyzji"[283], co pozostaje aktualne także w obowiązującym stanie prawnym i niezależnie od postaci utrwalenia decyzji i sposobu jej doręczenia.

W przypadkach wymienionych w art. 14 § 2 k.p.a. decyzja może być stronom ogłoszona ustnie. W sytuacjach określonych w art. 49 i 49a k.p.a. zawiadamia się natomiast strony o decyzji w formie publicznego obwieszczenia bądź w innej formie publicznego ogłoszenia zwyczajowo przyjętej w danej miejscowości lub przez udostępnienie pisma w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej właściwego organu administracji publicznej.

24. W **art. 117 k.p.a.** przyjęto nowe brzmienie § 1 wskazujące, iż **ugodę** sporządza upoważniony pracownik organu administracji publicznej na piśmie, na podstawie zgodnych oświadczeń stron. Takie ujęcie częściowo uaktualnia tę instytucję. Ugoda może być bowiem zawarta zarówno w postaci papierowej, jak i elektronicznej, na podstawie zgodnych oświadczeń stron, które także mogą być wyrażone w różnej postaci. Ugoda zawiera elementy wskazane w § 1a, w tym podpisy stron oraz podpis upoważnionego pracownika organu administracji publicznej z podaniem imienia, nazwiska i stanowiska służbowego, adekwatne do jej postaci (por. art. 14 § 1a k.p.a.). Nadal jednak przed podpisaniem ugody upoważniony pracownik organu administracji publicznej odczytuje stronom jej treść, chyba że ugoda została zawarta z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej.

25. Zgodnie ze znowelizowanym **art. 119 § 3 k.p.a.** łącznie z postanowieniem zatwierdzającym ugodę doręcza się stronom ugodę albo jej odpis.

[283] Wyrok NSA z 12.01.2011 r., I OSK 782/10, LEX nr 952060.

W przypadku bowiem elektronicznej postaci ugody trudno mówić o możliwości doręczenia jej odpisu za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

26. Komentowana ustawa uchyla **art. 120 § 2 k.p.a.** dotyczący obowiązku **potwierdzania z urzędu przez organ administracji publicznej, przed którym została zawarta ugoda, jej wykonalności na egzemplarzu ugody**. Jego realizacja w odniesieniu do egzemplarza ugody i jej odpisów dołączanych do postanowienia o jej zatwierdzeniu jest bowiem problematyczna w przypadku elektronicznej postaci ugody. Wyłączenie tego obowiązku może jednak utrudniać stronom realizację praw lub obowiązków wynikających z zatwierdzonej i wykonalnej ugody. Nie przyjęto bowiem alternatywnego sposobu stwierdzania wykonalności ugody, a zgodnie z art. 120 § 1 k.p.a. staje się ona wykonalna (nie w dacie jej zawarcia widniejącej na ugodzie ani w dacie wydania postanowienia o jej zatwierdzeniu), lecz dopiero wraz z dniem, w którym postanowienie o jej zatwierdzeniu stało się ostateczne. W praktyce konieczne może okazywać się występowanie stron do organu o wydanie zaświadczenia stwierdzającego wykonalność ugody ze względu na swój interes prawny w urzędowym potwierdzeniu określonych faktów lub stanu prawnego (por. art. 217 § 2 pkt 2 k.p.a.).

27. W związku z uchyleniem art. 39^2 k.p.a. usunięto odesłanie do tego przepisu w **art. 122b k.p.a.** w kontekście **milczącego załatwienia sprawy**, pozostawiając jednak odesłanie do art. 39^1 k.p.a. Za dzień wydania decyzji lub postanowienia kończącego postępowanie w sprawie albo wniesienia sprzeciwu (niweczącego możliwość milczącego załatwienia sprawy) uznaje się w szczególności, w przypadku doręczenia aktu na adres do doręczeń wpisany do BAE (w przypadku pełnomocnika – na adres do doręczeń elektronicznych wskazany w podaniu), albo na adres do doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, za pomocą której wniesiono podanie (jeżeli brak adresu w BAE), dzień wprowadzenia sprzeciwu, decyzji lub postanowienia kończącego postępowanie w sprawie do systemu teleinformatycznego. Regulacja ta nie jest precyzyjna, pozostawiając wątp-

liwości np. w kontekście daty wniesienia sprzeciwu doręczanego za pośrednictwem publicznej usługi hybrydowej. Postulować należy, by art. 122b został zmodyfikowany na wzór regulacji art. 30 ust. 6a pr. bud. (zob. art. 75 u.d.e.).

28. W **art. 122f § 3 k.p.a.** uproszczono wyliczenie elementów postanowienia **zaświadczającego milczące załatwienie sprawy** w odniesieniu do podpisu. Powinien on zawierać wskazanie imienia i nazwiska oraz stanowiska służbowego pracownika organu upoważnionego do wydania zaświadczenia. Postanowienie tego typu może być opatrzone podpisem własnoręcznym bądź kwalifikowanym podpisem elektronicznym albo kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną, w zależności od papierowej bądź elektronicznej postaci zaświadczenia (por. art. 14 k.p.a.).

29. Ten sam zabieg dotyczy wyliczenia elementów postanowień zawartego w **art. 124 § 1 k.p.a.** Skreślono wyrazy „lub, jeżeli postanowienie wydane zostało w formie dokumentu elektronicznego, powinno być opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym", by regulacja była spójna z art. 14 k.p.a. odnoszącym się do załatwiania spraw na piśmie alternatywnie w postaci papierowej bądź elektronicznej oraz regulującym sposób opatrywania pisma podpisem.

30. W **art. 125 § 1 k.p.a.** skreślono wyrazy „lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej", pozostawiając regułę, iż postanowienia, od których służy stronom zażalenie lub skarga do sądu administracyjnego, doręcza się na piśmie. W świetle nowego brzmienia art. 14 k.p.a. dotyczącego zasady pisemności postanowienia mogą przybierać postać papierową bądź elektroniczną.

31. W **art. 138 § 4 k.p.a.** skreślono odniesienie do wydawania decyzji za pomocą środków komunikacji elektronicznej. Zmiana ta wywołuje skutki merytoryczne, niwelując nieznajdujące uzasadnienia różnicowanie przez prawodawcę potencjalnych rozstrzygnięć organu odwoławczego w zależności od tego, czy zaskarżona decyzja była wydana w postaci papierowej czy za pomocą środków komunikacji elektronicznej. Obecnie,

jedynie w sytuacji, gdy przepisy przewidują wydanie decyzji na **blankiecie urzędowym**, a istnieją podstawy do zmiany zaskarżonej decyzji, organ odwoławczy uchyla decyzję i zobowiązuje organ pierwszej instancji do wydania decyzji o określonej treści. Tego typu rozstrzygnięcie jest adekwatne w związku dysponowaniem przez organ I instancji blankietem urzędowym. Obecnie możliwość podjęcia poszczególnych rozstrzygnięć przez organ odwoławczy nie jest determinowana przesłankami związanymi z wydaniem zaskarżonej decyzji czy to w postaci papierowej, czy elektronicznej, co należy ocenić pozytywnie.

32. W **art. 163c k.p.a**. uchylono § 3 zawierający odesłanie do stosowania przepisu art. 63 § 3a w przypadku wniesienia podania z wykorzystaniem formularza elektronicznego w postępowaniu uproszczonym, co ma charakter ujednolicający regulację kodeksową.

33. W **art. 217 k.p.a.** uchylono § 4, który w dacie przyjęcia komentowanej ustawy brzmiał następująco: „Zaświadczenie wydaje się w formie dokumentu elektronicznego, opatrzonego kwalifikowanym podpisem elektronicznym, jeżeli zażąda tego osoba ubiegająca się o zaświadczenie". Przepis ten następnie został zmieniony 12.02.2021 r. ustawą z 21.01.2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego oraz niektórych innych ustaw[284] poprzez wskazanie, iż: „Zaświadczenie wydaje się w formie dokumentu elektronicznego, jeżeli zażąda tego osoba ubiegająca się o zaświadczenie. W takim przypadku zaświadczenie jest opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym, podpisem osobistym osoby upoważnionej do jego wydania albo kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną". W tej treści obowiązywał jednak jedynie do 1.07.2021 r., jak już bowiem wspomniano komentowana ustawa uchyla § 4 art. 217 k.p.a. Do **zaświadczeń** znajdują zastosowanie ogólne regulacje dotyczące załatwiania spraw w ramach zasady pisemności unormowanej w art. 14 k.p.a. W związku z tym należy przyjąć, iż zaświadczenia, podobnie jak inne pisma organów administracji, wydaje się na piśmie w postaci papierowej bądź elektronicznej,

[284] Dz.U. poz. 187.

wraz z opatrzeniem ich stosownym podpisem upoważnionej osoby bądź pieczęcią organu. Mogą one być również generowane automatycznie, w tym w ramach usług *online* udostępnianych przez organy (por. komentarz do art. 14 k.p.a.).

34. Ujednoliceniu terminologii służy modyfikacja **art. 220 § 3 k.p.a.** W przyjętym brzmieniu jeżeli strona lub inny uczestnik postępowania nie może uzyskać utrwalonego w postaci elektronicznej (uprzednio – w formie dokumentu elektronicznego) zaświadczenia wymaganego do potwierdzenia faktów lub stanu prawnego lub innego dokumentu wydanego przez podmiot publiczny w rozumieniu ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, jak również potwierdzenia uiszczenia opłat i kosztów postępowania, strona lub inny uczestnik postępowania może złożyć elektroniczną kopię takiego dokumentu, po uwierzytelnieniu jej przez wnoszącego przy użyciu kwalifikowanego podpisu elektronicznego, podpisu zaufanego albo podpisu osobistego.

35. W **art. 238 § 1 k.p.a.** wykreślono odniesienie różnicujące elektroniczną postać zawiadomienia o sposobie załatwienia skargi. Nadal może przyjąć ono taką postać, zgodnie z wymogami określonymi w art. 14 k.p.a.

36. W **art. 268a k.p.a.** doprecyzowano możliwość **upoważnienia** przez organ administracji publicznej pracowników obsługujących ten organ do załatwiania spraw w jego imieniu w ustalonym zakresie, a w szczególności do wydawania decyzji administracyjnych, postanowień, zaświadczeń, a także do poświadczania za zgodność odpisów dokumentów przedstawionych przez stronę na potrzeby prowadzonych postępowań z oryginałem. Upoważnienie to powinno mieć miejsce na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub elektronicznej.

Art. 62. [Zmiany w Kodeksie cywilnym]

W ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1740) art. 859^4–859^6 otrzymują brzmienie:
„Art. 859^4. Umowę składu zawartą na czas oznaczony uważa się za przedłużoną na czas nieoznaczony, jeżeli na 14 dni przed upływem terminu przedsiębiorca składowy nie zażądał listem poleconym albo na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), odebrania rzeczy w umówionym terminie.
Art. 859^5. Umowę składu zawartą na czas nieoznaczony przedsiębiorca składowy może wypowiedzieć listem poleconym albo na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, z zachowaniem terminu miesięcznego, jednakże nie wcześniej niż po upływie 2 miesięcy od złożenia rzeczy.
Art. 859^6. Jeżeli składający nie odbiera rzeczy pomimo upływu umówionego terminu lub terminu wypowiedzenia umowy, przedsiębiorca składowy może oddać rzecz na przechowanie na koszt i ryzyko składającego. Może on jednak wykonać to prawo tylko wtedy, jeżeli uprzedził składającego o zamiarze skorzystania z przysługującego mu prawa listem poleconym albo na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, wysłanym nie później niż na 14 dni przed upływem umówionego terminu.”.

Komentowana ustawa nie nowelizuje przepisów Kodeksu cywilnego w odniesieniu do pojęcia dokumentu czy form czynności prawnej (zwykłej formy pisemnej, formy elektronicznej czy dokumentowej)[285]. Jedyne zmiany obejmują w części szczegółowej (od 1.07.2021 r.) przepisy **art. 859^4–859^6 k.c.** dotyczące **umowy składu**. Umożliwiają one stosownie do okoliczności wniesienie żądania odebrania rzeczy w umówionym terminie, wypowiedzenie umowy składu bądź uprzedzenie o zamiarze

[285] Por. art. 77^3, 77^2, 78, 78^1 k.c.

skorzystania z przysługującego prawa do oddania rzeczy na przechowanie na koszt i ryzyko składającego (w przypadku nieodebrania rzeczy mimo upływu terminu) – alternatywnie **listem poleconym** bądź **na adres do doręczeń w rozumieniu art. 2 pkt 1 u.d.e.** Przedsiębiorca składowy będzie mógł dokonać powyższych czynności w postaci elektronicznej na adres do doręczeń składającego. Może to być adres do doręczeń wpisany do BAE powiązany z publiczną bądź z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, ewentualnie inny adres do doręczeń elektronicznych składającego powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, wskazany przedsiębiorcy składowemu przez składającego (por. komentarz do art. 2 pkt 1 u.d.e.).

Art. 63. [Zmiany w Kodeksie postępowania cywilnego]

W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1575 i 1578) wprowadza się następujące zmiany:

1) **w art. 125 dodaje się § 5 i 6 w brzmieniu:**
   „§ 5. Jeżeli warunki techniczne i organizacyjne sądu to umożliwiają, pisma procesowe można wnosić także na adres do doręczeń elektronicznych sądu, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320).
   § 6. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji określi, w drodze rozporządzenia, warunki techniczne i organizacyjne oraz sposób wnoszenia pism procesowych, o których mowa w § 5, mając na względzie skuteczność wnoszenia pism, ochronę praw osób wnoszących pisma oraz konieczność zapewnienia sprawnego toku postępowania.";
2) **po art. 131^1 dodaje się art. 131^2 w brzmieniu:**
   „Art. 131^2 § 1. Jeżeli warunki techniczne i organizacyjne sądu to umożliwiają, doręczeń dokonuje się na adres do doręczeń

elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy, a w przypadku braku takiego adresu – na adres do doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, z którego adresat wniósł pismo.

§ 2. Doręczenia, o którym mowa w § 1, można dokonać wobec strony będącej osobą fizyczną tylko wtedy, gdy wniosła ona pismo z adresu do doręczeń elektronicznych albo wskazała ten adres jako adres do doręczeń. Nie dotyczy to doręczeń dla przedsiębiorców wpisanych do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej.

§ 3. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji określi, w drodze rozporządzenia, warunki techniczne i organizacyjne oraz szczegółowy tryb i sposób dokonywania doręczeń, o których mowa w § 1, mając na względzie zapewnienie skuteczności doręczeń, ochronę praw osób, którym pisma są doręczane, oraz konieczność zapewnienia sprawnego toku postępowania.".

1. Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego wejdzie w życie **1.10.2022 r.** Nie przewidziano dla niej tak odległego *vacatio legis*, jak dla zmian w Prawie o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Wszystkie sądy są obowiązane jednak stosować przepisy ustawy w zakresie doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej dopiero od 1.10.2029 r., chyba że Minister Sprawiedliwości, mając na uwadze warunki techniczne i organizacyjne oraz konieczność zapewnienia sprawnego toku postępowania, określi, w drodze rozporządzenia, terminy, od których w postępowaniach w sprawach z poszczególnych zakresów albo w poszczególnych sądach pismo procesowe będzie można wnosić także na adres do doręczeń elektronicznych sądu, a organy procesowe będą mogły dokonywać doręczeń na adresy do doręczeń elektronicznych wpisane do BAE lub na adresy powiązane z kwa-

lifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, za pomocą której wniesiono pismo, jeżeli adres do doręczeń elektronicznych strony albo uczestnika postępowania nie został wpisany do BAE, albo za pokwitowaniem przez operatora wyznaczonego w ramach publicznej usługi hybrydowej (art. 155 ust. 7 i 8 u.d.e.). Proces wdrażania do postępowania cywilnego nowego systemu doręczeń elektronicznych przed 1.10.2029 r. uzależniony jest zatem od inicjatywy Ministra Sprawiedliwości w tym zakresie.

Stosowanie środków komunikacji elektronicznej w procedurze cywilnej obejmuje **elektronizację czynności procesowych** zarówno inicjujących postępowanie cywilne, podejmowanych w toku postępowania, jak i na etapie finalizowania postępowania[286]. Dotychczasowe informatyczne nowelizacje Kodeksu postępowania cywilnego, jak też pragmatyka sądowa wskazywały, że postępowanie cywilne jest niezależne od generalnych inicjatyw informatycznych (kierowanych głównie do organów administracyjnych), co doprowadziło do konieczności tworzenia w Kodeksie postępowania cywilnego obszernych regulacji dotyczących informatyzacji[287]. Aktualne modyfikacje nie mają jednak rozbudowanego charakteru, służąc wdrożeniu do praktyki sądów powszechnych **doręczeń elektronicznych w formule przyjętej komentowaną ustawą, bez ograniczenia wykorzystania systemów teleinformatycznych** stosowanych już dotychczas do przekazywania korespondencji w poszczególnych typach spraw (przede wszystkim w elektronicznym postępowaniu upominawczym). Włączają jednak postępowanie cywilne do systemowej zmiany zasad doręczeń elektronicznych podmiotów publicznych, w tym sądów. Obejmują **nowelizację przepisów dotyczących tradycyjnych instytucji prawnych wraz z zawarciem upoważnień do regulacji kwestii technicznych** w aktach wykonawczych[288].

[286] Szerzej A. Kościółek, *Elektroniczne czynności procesowe w sądowym postępowaniu cywilnym*, LEX 2012.

[287] Ł. Goździaszek, *Normy informatyczne w prawie postępowania cywilnego*, PS 2017/2, s. 58.

[288] Na temat kategorii norm informatycznych postępowania cywilnego zob. Ł. Goździaszek, *Normy...,* s. 46 i n.

Charakter doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych sprzyja niewątpliwie inkluzywności komunikacji za pomocą środków komunikacji elektronicznej, zwłaszcza przy uwzględnieniu trudności, jakie dotychczas napotykało upowszechnienie wykorzystania w postępowaniu cywilnym systemów teleinformatycznych w zakresie doręczeń. Jest rezultatem wyrażanych w doktrynie postulatów wprowadzenia, przy uwzględnieniu odpowiednich zabezpieczeń, **powszechnego sposobu doręczenia pism uczestnikom postępowania cywilnego za pośrednictwem poczty elektronicznej**[289].

2. Komentowaną ustawą utrzymano regulację art. 125 § 2^1 k.p.c., zgodnie z którą, jeżeli przepis szczególny tak stanowi albo dokonano wyboru wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, pisma procesowe w tej sprawie wnosi się **wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego**, a pisma niewniesione za pośrednictwem systemu teleinformatycznego nie wywołują skutków prawnych, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma do sądu. Przepisy ustawy o doręczeniach elektronicznych nie mają bowiem na celu zastąpienia systemów teleinformatycznych wykorzystywanych ze względu na specyfikę niektórych procedur (np. elektronicznego postępowania upominawczego[290]) do wnoszenia i otrzymywania pism ani ich tworzenia. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z 10.10.2015 r. w sprawie sposobu wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe[291] wniesienie pisma przez użytkownika za pośrednictwem takiego systemu obejmuje kilka etapów (uwierzytelnienie użytkownika, wprowadzenie treści pisma oraz dołączenie załączników, o ile są one wnoszone). Pismo jest opatrywane podpisem elektronicznym. Jeśli pismo podlega opłacie, a przepis szczególny nie stanowi inaczej, następuje również nieodwracalne zainicjowanie procedury uiszczenia opłaty sądowej za pomocą

[289] Tak np. we wnioskach końcowych I. Wolwiak, *Doręczenia w postępowaniu cywilnym*, Legalis 2015.

[290] Por. art. 505^{30} i 505^{31} k.p.c. Zob. np. Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, LEX 2014.

[291] Dz.U. poz. 1783 ze zm.

udostępnianego przez system teleinformatyczny mechanizmu zapewniającego identyfikację wnoszącego opłatę. Niezwłocznie po wniesieniu pisma użytkownik uzyskuje z systemu teleinformatycznego elektroniczne potwierdzenie wniesienia pisma. Zakładanie konta użytkownika było dotychczas regulowane rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z 26.04.2016 r. w sprawie trybu zakładania i udostępniania konta w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe[292]. Pismo uznaje się za doręczone w chwili wskazanej w elektronicznym potwierdzeniu odbioru korespondencji. W przypadku braku takiego potwierdzenia doręczenie elektroniczne uznaje się za skuteczne po upływie 14 dni od daty umieszczenia pisma w systemie teleinformatycznym. Korzystanie z tego rozwiązania ma jednak **najczęściej hipotetyczny** charakter, gdyż zależy od możliwości technicznych sądu, a nie woli strony postępowania.

Jak wskazuje się w literaturze, środowiska prawnicze z ogromnym zainteresowaniem i nadzieją[293] przyjęły wejście w życie 8.09.2016 r. nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego[294] w zakresie, w jakim wprowadzała ona **elektroniczną wymianę informacji z sądami powszechnymi**. W okresie 3 lat od wejścia w życie tej ustawy dokonanie wyboru wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe oraz dalsze wnoszenie tych pism za pośrednictwem tego systemu miało być dopuszczalne, **jeżeli ze względów technicznych leżących po stronie sądu było to możliwe.** Do zakończenia okresu przejściowego, w którym miał się odbyć pilotaż w wybranych sądach, w żadnym sądzie nie został uruchomiony system potocznie zwany **Elektronicznym Biurem Podawczym**[295], od-

[292] Dz.U. poz. 637 ze zm. Por. J. Parafianowicz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz,* red. O. Piaskowska, LEX 2020, art. 125.

[293] Zob. np. *Postępowanie i prawo cywilne w dobie informatyzacji*, red. J. Bieluk, A. Marciniak, LEX 2016.

[294] Ustawa z 10.07.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. poz. 1311.

[295] Szerzej na ten temat: A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji na założenia konstrukcyjne procesu cywilnego*, Legalis 2016, rozdz. III, § 5.

stąpiono zatem od prac nad nim. Podkreśla się jednak, iż ze względu na mechanizmy istniejące w **Portalu Informacyjnym** (udostępnianym przez prezesów sądów na podstawie art. 22 § 1 p.u.s.p. w zw. z § 132 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 18.06.2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych[296]) uruchomienie usługi doręczeń elektronicznych w jego ramach może odbywać się bez angażowania nadmiernych kosztów. Nadal więc wykorzystanie systemów teleinformatycznych uzależnione jest od możliwości technicznych sądu (por. obowiązujący art. 125 § 2^{1a} k.p.c.). Oznacza to, że jeżeli względy techniczne pozwalają na obsłużenie jednego typu lub kategorii spraw, to tylko w tym zakresie w danym sądzie odbywa się komunikacja drogą elektroniczną. Możliwe jest zatem systematyczne uruchamianie usług świadczonych drogą elektroniczną przez sądy dla obywateli, jak również złożenie określonego pisma procesowego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego dane postępowanie sądowe przy założeniu, że w pozostałym zakresie postępowanie toczyć się będzie dalej „na papierze"[297]. Wydaje się, iż z powyższych powodów, a także ze względu na sprawne funkcjonowanie postępowań w pełni zinformatyzowanych (np. elektronicznego postępowania upominawczego, postępowania rejestrowego) komentowaną ustawą, nie zmodyfikowano regulacji dotyczącej doręczeń za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

3. Do **art. 125 k.p.c.** dodano natomiast § 5 i 6, przewidujące ogólną **możliwość wnoszenia pism, także na adres do doręczeń elektronicznych sądu** wpisany do BAE wówczas, gdy warunki techniczne i organizacyjne sądu to umożliwiają. Warunki techniczne i organizacyjne oraz sposób wnoszenia pism procesowych na taki adres określa Minister Sprawiedliwości w rozporządzeniu wydanym w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji, mając na względzie skuteczność wno-

296 Dz.U. poz. 1141 ze zm.

297 J. Gołaczyński, A. Zalesińska, *Kierunki informatyzacji postępowania cywilnego po nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z 4.7.2019 r.*, MoP 2020/7, s. 349–355. Por. także N. Wójcik-Krokowska, *Informatyzacja sądownictwa oraz postępowania cywilnego – postulaty de lege lata i de lege ferenda,* MoP 2021/3, s. 131 i n.

szenia pism, ochronę praw osób wnoszących pisma oraz konieczność zapewnienia sprawnego toku postępowania. Ze względu na obowiązek posiadania adresów do doręczeń elektronicznych wpisanych w BAE przez wszystkie podmioty publiczne, w tym sądy, wydaje się, iż możliwość wnoszenia pism do sądu z wykorzystaniem publicznej bądź kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego powinna być co do zasady powszechnie dostępna.

Nie zmodyfikowano art. 132 § 1^3 k.p.c., odnoszącego się do doręczania sobie nawzajem bezpośrednio przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego oraz Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej pism procesowych w toku sprawy wyłącznie w postaci elektronicznej, jeżeli złożą sądowi zgodne oświadczenia odpowiedniej treści i podadzą do wiadomości sądu używane do tego dane kontaktowe, w szczególności adres poczty elektronicznej lub numer faksu. Uznać zatem należy, że wskazanym do korespondencji adresem poczty elektronicznej może (lecz nie musi) być posiadany przez taki podmiot obligatoryjnie adres do doręczeń elektronicznych wpisany w BAE.

4. W odniesieniu do rodzajów doręczeń pism przez sąd nie zmodyfikowano ani art. 131 k.p.c. określającego **sposoby doręczeń** (przez operatora pocztowego, osoby zatrudnione w sądzie, sądową służbę doręczeniową, komornika, Policję, Żandarmerię Wojskową), ani art. 131^1 k.p.c. precyzującego dotychczas dokonywanie przez sąd doręczeń za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Sąd dokonuje doręczeń za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, jeżeli adresat wniósł pismo za pośrednictwem takiego systemu albo dokonał wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Ten ostatni sposób ustawowo określony został jako **doręczenie elektroniczne**.

Na tym tle innym sposobem doręczenia, choć także o elektronicznym charakterze, jest wprowadzone komentowaną ustawą doręczenie na adres do doręczeń elektronicznych za pośrednictwem publicznej bądź kwalifikowanej (w przypadku podmiotów niepublicznych) usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego. **Możliwość dokonywania przez**

sąd doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych adresata dopuszczono w dodanym art. 131[2] k.p.c., wówczas gdy warunki techniczne i organizacyjne sądu to umożliwiają. Doręczenie następuje w takim wypadku na adres do doręczeń elektronicznych adresata wpisany do BAE, a w przypadku jego braku – na adres do doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, z którego adresat wniósł pismo, co odpowiada również regułom doręczeń elektronicznych określonym w art. 4 u.d.e.

Przesłanki skorzystania z tego trybu wiążą się z koniecznością co do zasady uprzedniego wniesienia pisma przez stronę będącą **osobą fizyczną** z adresu do doręczeń elektronicznych albo wskazania przez nią *explicite* adresu do doręczeń. Nie obejmuje on więc sytuacji wniesienia pisma za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe. Przepis ten powinien odpowiednio być stosowany także względem uczestników postępowania. Wymagane jest wyrażenie woli korzystania z tego typu doręczeń elektronicznych przez osobę fizyczną. Co istotne, w § 2 wskazano, iż nie dotyczy to doręczeń dla **przedsiębiorców wpisanych do CEIDG**. Przedmiotowe wyłączenie nie obejmuje jednak niemożności stosowania względem tych podmiotów doręczeń elektronicznych, lecz w istocie dotyczy braku konieczności spełnienia warunku wniesienia pisma w postaci elektronicznej bądź wskazania adresu do doręczeń. Przepis ten należy interpretować systemowo, w kontekście obowiązków, które na podmioty wpisane do CEIDG nakłada komentowana ustawa. Są to zaś podmioty, które w świetle art. 9 ust. 1 u.d.e. obligatoryjnie posiadają adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE. W związku z tym należy uznać, iż **względem przedsiębiorców wpisanych do CEIDG i posiadających już adres do doręczeń elektronicznych w BAE sąd może stosować doręczenia na adres z BAE, gdy warunki techniczne i organizacyjne sądu to umożliwiają.**

Warunki doręczeń elektronicznych powiązano w art. 131[2] k.p.c. z wyrażeniem w istocie takiej woli przez osobę fizyczną (z wyjątkiem przedsiębiorców wpisanych do CEIDG). Nie odniesiono się natomiast do innych podmiotów, w tym wpisanych do rejestru przedsiębiorców KRS.

Względem tych podmiotów również przewiduje się obowiązek posiadania adresu do doręczeń wpisanego w BAE (por. m.in. art. 9 ust. 1 u.d.e.). Stąd wydaje się, iż pisma mogą być doręczane na adres do doręczeń elektronicznych z BAE adresatów będących **podmiotami wpisanymi do rejestru przedsiębiorców KRS** bez konieczności spełniania dodatkowych wymogów.

Wątpliwości może budzić relacja trybów z art. 131^1 i art. 131^2 k.p.c., gdyż ustawodawca nie ustanawia wprost w tych przepisach pierwszeństwa sposobu doręczeń w przypadku potencjalnej możliwości dokonywania ich zarówno za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, jak i na adres do doręczeń elektronicznych, np. w przypadku uprzedniego wniesienia pisma przez osobę fizyczną – przedsiębiorcę wpisanego do CEIDG posiadającego adres do doręczeń elektronicznych w BAE, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 131^1 k.p.c. Uwzględnienie **autonomii woli stron postępowania i regulacji szczególnych** przemawiałoby w takim wypadku za stosowaniem trybu doręczeń za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe w danym typie spraw (np. elektroniczne postępowanie upominawcze).

Warunki techniczne i organizacyjne oraz szczegółowy tryb i sposób dokonywania doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych określa Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji w drodze rozporządzenia, mając na względzie zapewnienie skuteczności doręczeń, ochronę praw osób, którym pisma są doręczane, oraz konieczność zapewnienia sprawnego toku postępowania.

Nowelizacja nie przewiduje odwołania do stosowania przez sąd **publicznej usługi hybrydowej** względem osób niekorzystających z adresów do doręczeń elektronicznych. Wydaje się, że jest to możliwe przy uwzględnieniu regulacji art. 131 k.p.c. wymieniającej wśród sposobów doręczeń ich realizację **przez operatora pocztowego**. Publiczna usługa hybrydowa jest bowiem na tym tle świadczona przez operatora wyzna-

czonego będącego operatorem pocztowym. Za taką interpretacją przemawia także zakres przedmiotowy i podmiotowy komentowanej ustawy, w tym zaliczenie sądów do podmiotów publicznych. Zgodnie z treścią uzasadnienia projektu celem zmian obejmujących przepisy Kodeksu postępowania cywilnego jest „dopuszczenie w toku procedury sądowej możliwości wnoszenia oraz doręczania pism procesowych przy wykorzystaniu ustandaryzowanych usług rejestrowego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej. W ocenie projektodawcy wnoszenie i doręczanie pism przy użyciu ww. usług usprawni procesy sądowe, a w konsekwencji przyczyni się do optymalizacji w czasie obsługi procedur sądowych”[298].

Utrzymano natomiast regulację art. 140 § 2 i 3 k.p.c., zgodnie z którą zamiast odpisu pisma lub orzeczenia może być doręczony **dokument uzyskany z systemu teleinformatycznego**, o ile ma on cechy umożliwiające weryfikację istnienia i treści pisma lub orzeczenia w tym systemie, a w przypadku doręczenia elektronicznego pisma i orzeczenia mają postać dokumentów zawierających dane z systemu teleinformatycznego.

Art. 64. [Zmiany w ustawie o postępowaniu egzekucyjnym w administracji]

W ustawie z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2020 r. poz. 1427 i 1492) wprowadza się następujące zmiany:

1) po art. 17b dodaje się art. 17c w brzmieniu:

„Art. 17c. § 1. Organ egzekucyjny doręcza pisma na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), chyba że doręczenie następuje przez pracownika obsługującego ten organ.

§ 2. W przypadku braku możliwości doręczenia w sposób, o którym mowa w § 1, organ egzekucyjny doręcza pisma za

[298] Uzasadnienie u.d.e., s. 102.

pokwitowaniem przez operatora wyznaczonego z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej, o której mowa w art. 2 pkt 7 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.

§ 3. W przypadku braku możliwości doręczenia w sposób, o którym mowa w § 1 i 2, organ egzekucyjny doręcza pisma przesyłką rejestrowaną, o której mowa w art. 3 pkt 23 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1041 i 2320).";

2) **w art. 26 dodaje się § 5c i 5d w brzmieniu:**

„§ 5c. Za doręczenie odpisu tytułu wykonawczego otrzymanego przez organ egzekucyjny przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego albo z użyciem środków komunikacji elektronicznej uznaje się doręczenie tytułu wykonawczego w postaci elektronicznej, jeżeli takie doręczenie umożliwia zapoznanie się z treścią tytułu wykonawczego, a gdy nie jest to możliwe – w postaci papierowej.

§ 5d. Przepis § 5c stosuje się odpowiednio do innych dokumentów sporządzanych w postępowaniu egzekucyjnym.".

1. W ramach nowelizacji od 1.07.2021 r. dodano art. **17c u.p.e.a.**, regulujący sposoby doręczeń pism przez organ egzekucyjny w postępowaniu egzekucyjnym, analogicznie do odnoszącej się do postępowania administracyjnego regulacji art. 39 k.p.a. W pierwszej kolejności organ egzekucyjny doręcza pisma **na adres do doręczeń elektronicznych**, o którym mowa w art. 2 pkt 1 u.d.e., tj. adres do doręczeń wpisany do BAE, powiązany z publiczną bądź z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, ewentualnie (w przypadku braku adresu w BAE) na inny adres do doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, z którego podmiot nadał korespondencję, stosownie do treści art. 4 u.d.e. (np. w sytuacji doręczania postanowienia w sprawie wyłączenia rzeczy lub prawa spod egzekucji w następstwie żądania wniesionego przez osobę trzecią na podstawie art. 38 u.p.e.a). Wymóg ten nie obowiązuje w przypadku doręczania pism przez pracownika obsługującego ten organ, co może na-

stąpić w siedzibie organu egzekucyjnego lub poza nim. W konkretnej sprawie od uznania organu zależy zatem, czy jako bardziej efektywne przyjmie on doręczenie za pośrednictwem pracownika organu, czy publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego (por. także art. 6 ust. 1 pkt 3 u.d.e.).

W przypadku niemożności doręczenia na adres do doręczeń elektronicznych, w sytuacji gdy nie następuje ono również za pośrednictwem pracownika organu, doręczenie następuje z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej, o której mowa w art. 2 pkt 7 u.d.e., tj. poprzez przekształcenie pisma z postaci elektronicznej w przesyłkę pocztową i jej przekazanie adresatowi za pośrednictwem operatora wyznaczonego. Niemożność doręczenia na adres do doręczeń elektronicznych wystąpi, gdy adresat nie posiada adresu do doręczeń wpisanego do BAE, a dodatkowo nie skierowano w postępowaniu podania do organu egzekucyjnego z adresu do doręczeń powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (por. art. 4 u.d.e.). Niemożność skorzystania w danej sprawie egzekucyjnej z doręczeń w trybie art. 17c § 1 u.p.e.a. może wynikać również z zaktualizowania się wyłączeń z art. 3 lub 6 u.d.e. Te ostatnie mogą również uniemożliwiać skorzystanie z publicznej usługi hybrydowej.

W takim wypadku organ doręcza pisma przesyłką rejestrowaną w rozumieniu art. 3 pkt 23 pr. poczt. (szerzej por. komentarz do art. 61 u.d.e. w odniesieniu do nowelizacji art. 39 k.p.a.). Za skorzystaniem z tego sposobu doręczeń przemawia również okoliczność, gdy doręczenie tytułu egzekucyjnego (odpowiednio innego dokumentu w postępowaniu egzekucyjnym) w postaci elektronicznej nie umożliwia zapoznania się z treścią tego dokumentu (por. art. 26 § 5c i 5d u.p.e.a.).

2. W **art. 26 u.p.e.a.** dodano **§ 5c i 5d**. W przepisie tym uregulowano (od 30.07.2020 r.) możliwość przekazywania do organu egzekucyjnego wniosków egzekucyjnych i tytułów wykonawczych drogą elektroniczną – przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 26aa u.p.e.a. (uruchomionego 30.04.2021 r.), albo z użyciem środ-

ków komunikacji elektronicznej bądź przez operatora pocztowego w rozumieniu Prawa pocztowego, przez swoich pracowników oraz inne upoważnione osoby lub organy – jeżeli z przyczyn technicznych nie jest możliwa droga elektroniczna (§ 1c)[299]. Ponieważ w świetle art. 26 § 5 u.p.e.a. wszczęcie egzekucji następuje m.in. z chwilą **doręczenia zobowiązanemu odpisu tytułu wykonawczego**, konieczne stało się doprecyzowanie, iż za doręczenie odpisu tytułu wykonawczego otrzymanego przez organ egzekucyjny przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego albo z użyciem środków komunikacji elektronicznej uznaje się doręczenie tytułu wykonawczego w postaci elektronicznej, jeżeli takie doręczenie umożliwia zapoznanie się z treścią tytułu wykonawczego, a gdy nie jest to możliwe – w postaci papierowej (§ 5c). W przypadku doręczania dokumentów w postaci elektronicznej nie można bowiem mówić *stricte* o doręczeniu ich odpisów. Niemożność zapoznania się z treścią tytułu wykonawczego w postaci elektronicznej wymaga zrealizowania tego wymogu w postaci papierowej. Będzie tak przykładowo w sytuacji, gdy zobowiązany w tytule wykonawczym przekazanym do organu egzekucyjnego w postaci elektronicznej nie jest podmiotem korzystającym z adresu do doręczeń wpisanym do BAE. Powyższa regulacja nie dotyczy tylko tytułów wykonawczych, ale odpowiednio także wszystkich innych dokumentów sporządzanych w postępowaniu egzekucyjnym (§ 5d), co przemawia za doręczaniem adresatowi pisma w danym przypadku w postaci papierowej (przez pracowników organu bądź przesyłką rejestrowaną), choć wydaje się, iż wymóg ten realizuje także publiczna usługa hybrydowa. Konstrukcja omawianej regulacji nie jest bowiem przejrzysta.

Przepisy w zakresie doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej dany organ egzekucyjny zobowiązany jest stosować od daty wskazanej dla danego rodzaju podmiotu w art. 155 k.p.a.

[299] Por. ustawę z 11.09.2019 r. o zmianie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. poz. 2070.

Art. 65. [Zmiany w Prawie o adwokaturze]

W ustawie z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2020 r. poz. 1651) po art. 37b dodaje się art. 37c w brzmieniu:
„Art. 37c. 1. Adwokat wykonujący zawód obowiązany jest posiadać adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy.
2. Dziekan okręgowej rady adwokackiej występuje do ministra właściwego do spraw informatyzacji o wykreślenie adresu do doręczeń elektronicznych z bazy adresów elektronicznych w przypadkach, o których mowa w art. 4b, albo w przypadku skreślenia adwokata z listy adwokatów, z wyjątkiem przypadku, o którym mowa w art. 72 ust. 1 pkt 3.”.

Od 1.07.2021 r. dodano **art. 37c pr. adw.**, umocowujący w ramach tej ustawy **obowiązek posiadania przez adwokata wykonującego zawód adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE.** Adwokaci wykonujący zawód zostali bowiem zaliczeni w art. 9 ust. 1 u.d.e. do grupy podmiotów profesjonalnych, które obligatoryjnie mają posiadać taki adres do doręczeń, powiązany z publiczną bądź z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Obowiązek ten aktualizuje się od 1.10.2021 r., tj. z dniem wejścia w życie art. 9 ust. 1 pkt 1–8 u.d.e. (por. art. 166 pkt 5 u.d.e.). Obejmuje on konieczność posiadania w BAE adresu na potrzeby wykonywania zawodu, niezależnie od możliwości wpisania do BAE drugiego adresu niezwiązanego z aktywnością zawodową (por. art. 32 ust. 2 u.d.e.).

Wykreślenie „zawodowego” adresu do doręczeń z BAE następuje przez ministra właściwego do spraw informatyzacji w drodze decyzji na wniosek dziekana okręgowej rady adwokackiej w przypadku wystąpienia okoliczności związanych z zakazem wykonywania zawodu określonych w art. 4b pr. adw. bądź w przypadku skreślenia adwokata z listy adwokatów z powodów wskazanych w art. 72 pr. adw., z wyjątkiem przenie-

sienia siedziby zawodowej do innej izby adwokackiej, oraz w art. 74 pr. adw. (por. także art. 35 ust. 1 pkt 4 lit. a u.d.e.).

Art. 66. [Zmiany w ustawie o radcach prawnych]

W ustawie z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 75) po art. 22^9 dodaje się art. 22^{10} w brzmieniu:
„Art. 22^{10}. 1. Radca prawny wykonujący zawód jest obowiązany posiadać adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy.
2. Dziekan rady okręgowej izby radców prawnych występuje do ministra właściwego do spraw informatyzacji o wykreślenie adresu do doręczeń elektronicznych z bazy adresów elektronicznych w przypadkach, o których mowa w art. 22^2, art. 28 ust. 1 pkt 2 i 3 i ust. 2, art. 29 oraz art. 65^2.”.

Analogiczne zmiany jak w Prawie o adwokaturze przeprowadzono w ustawie o radcach prawnych. Od 1.07.2021 r. dodano **art. 22^{10} u.r.p.** odnoszący się do **obowiązku posiadania przez radcę prawnego wykonującego zawód adresu do doręczeń wpisanego do BAE** powiązanego z publiczną bądź kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (por. art. 9 ust. 1 pkt 2 u.d.e. wchodzący w życie 1.10.2021 r.). W przypadku radcy prawnego do BAE wpisuje się adres do doręczeń elektronicznych na potrzeby wykonywania zawodu, niezależnie od adresu do doręczeń elektronicznych tej osoby wpisanego do BAE, niezwiązanego z prowadzeniem działalności gospodarczej, wykonywaniem zawodu albo wykonywaniem czynności służbowych (art. 32 ust. 2 u.d.e.).

Umocowano również dziekana rady okręgowej izby radców prawnych do występowania do ministra właściwego do spraw informatyzacji o wykreślenie adresu („zawodowego”) z BAE w przypadku: podjęcia uchwały o trwałej niezdolności radcy prawnego do wykonywania zawodu; zawieszenia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego wobec pod-

jęcia pracy w organach wymiaru sprawiedliwości, w organach ścigania lub kancelarii notarialnej, podjęcia zatrudnienia na stanowisku Prezesa Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, jej wiceprezesa, radcy lub referendarza albo z w związku z uprawomocnieniem się orzeczenia dyscyplinarnego o zastosowaniu kary zawieszenia prawa do wykonywania zawodu; skreślenia z listy radców prawnych bądź tymczasowego zawieszenia w czynnościach zawodowych przez sąd dyscyplinarny (por. także art. 35 u.d.e.).

Art. 67. [Zmiany w Prawie spółdzielczym]

W ustawie z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 2020 r. poz. 275, 568, 695 i 875) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 16 otrzymuje brzmienie:

„Art. 16. § 1. Warunkiem przyjęcia na członka jest złożenie deklaracji. Deklaracja powinna być złożona pod nieważnością na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub elektronicznej. Pisma utrwalone w postaci elektronicznej przesyła się na adres do doręczeń elektronicznych spółdzielni, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), i opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem osobistym lub podpisem zaufanym. Pismo utrwalone w postaci papierowej opatruje się podpisem własnoręcznym. Podpisana przez przystępującego do spółdzielni deklaracja powinna zawierać jego imię i nazwisko oraz miejsce zamieszkania, a jeżeli przystępujący jest osobą prawną – jej nazwę i siedzibę, ilość zadeklarowanych udziałów, dane dotyczące wkładów, jeżeli statut ich wnoszenie przewiduje, a także adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy, o ile przystępujący taki posiada, oraz inne dane przewidziane w statucie.

§ 2. Jeżeli spółdzielnia jest jednocześnie instytucją obowiązaną w rozumieniu ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu

praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz. U. z 2020 r. poz. 971, 875, 1086 i 2320), deklaracja, o której mowa w § 1, może być również złożona pod nieważnością w formie dokumentowej w rozumieniu art. 77^2 Kodeksu cywilnego. W takim przypadku do identyfikacji i weryfikacji tożsamości osoby, która ubiega się o przyjęcie na członka, stosuje się przepisy ustawy, o której mowa w zdaniu pierwszym.

§ 3. Dalsze udziały, jak i wszelkie zmiany danych zawartych w deklaracji deklaruje się na piśmie.

§ 4. Członek może w deklaracji lub w odrębnym oświadczeniu złożonym na piśmie wskazać spółdzielni osobę, której spółdzielnia obowiązana jest po jego śmierci wypłacić udziały. Prawo z tego tytułu nie należy do spadku.";

2) **w art. 17:**
   a) **§ 2 otrzymuje brzmienie:**
      „§ 2. Przyjęcie deklaracji w przypadku deklaracji utrwalonej w postaci papierowej powinno być potwierdzone na deklaracji podpisem dwóch członków zarządu lub osób do tego przez zarząd upoważnionych. W przypadku deklaracji utrwalonej w postaci elektronicznej potwierdzenie przyjęcia deklaracji wydaje się niezwłocznie w odrębnym dokumencie na piśmie. W potwierdzeniu przyjęcia deklaracji podaje się datę uchwały o przyjęciu. Obowiązuje to również przy zmianie danych dotyczących zadeklarowanych udziałów lub wkładów.",
   b) **w § 3 w zdaniu drugim wyraz „pisemnie" zastępuje się wyrazami „na piśmie";**
3) **w art. 18 w § 3:**
   a) **zdanie czwarte otrzymuje brzmienie:**
      „Wniosek należy złożyć w terminie siedmiu dni od dnia doręczenia członkowi odmowy na piśmie.",
   b) **dodaje się zdanie piąte w brzmieniu:**
      „W przypadku odmowy doręczonej z wykorzystaniem usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego do ustalenia dnia doręczenia stosuje się przepis art. 42 usta-

wy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.";

4) **w art. 22 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:**
„Wypowiedzenie powinno być dokonane pod nieważnością na piśmie.";
5) **w art. 24 po § 6 dodaje się § 6a w brzmieniu:**
„§ 6a. W przypadku doręczenia członkowi uchwały o wykluczeniu albo wykreśleniu wraz z uzasadnieniem z wykorzystaniem usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego do ustalenia dnia doręczenia stosuje się przepis art. 42 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.";
6) **w art. 50 § 3 otrzymuje brzmienie:**
„§ 3. Członka zawieszonego powiadamia się niezwłocznie na piśmie o jego zawieszeniu z podaniem przyczyn zawieszenia.";
7) **w art. 54 § 3 otrzymuje brzmienie:**
„§ 3. Oświadczenia skierowane do spółdzielni na piśmie, a złożone w jej lokalu albo jednemu z członków zarządu lub pełnomocnikowi, mają skutek prawny względem spółdzielni.".

1. Zmodyfikowany od 1.07.2021 r. **art. 16 pr. sp.** wprowadza możliwość złożenia (jak również zmiany) deklaracji członkowskiej na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub elektronicznej (zamiast uprzednio – w formie pisemnej). W tym ostatnim przypadku pismo przesyła się na adres do doręczeń wpisany do BAE spółdzielni. Ustawodawca nie ustanawia przy tym wprost obowiązku posiadania przez spółdzielnię takiego adresu do doręczeń, chyba że uznać, iż stanowi ona podmiot publiczny w rozumieniu art. 2 pkt 6 u.d.e., co może budzić wątpliwości. Deklaracja powinna być w stosowny sposób opatrzona podpisem. Nowym elementem deklaracji jest wskazanie adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE, jeśli przystępujący do spółdzielni taki posiada. Wydaje się, iż w przypadku braku takiego adresu można by podać inny posiadany adres do doręczeń powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, choć ustawodawca wprost nie przewidział takiej sytuacji.

Nowością jest wskazanie, iż jeżeli spółdzielnia jest jednocześnie instytucją obowiązaną w rozumieniu ustawy z 1.03.2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu[300], deklaracja może być również złożona pod nieważnością w formie dokumentowej w rozumieniu art. 77^2 k.c., tj. w postaci dokumentu, w sposób umożliwiający ustalenie osoby składającej oświadczenie, bez konieczności opatrzenia dokumentu kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym bądź osobistym.

2. W znowelizowanym **art. 17** doprecyzowuje się sposób przyjęcia deklaracji w zależności od jej postaci papierowej lub elektronicznej. W **art. 18 i 24 pr. sp.** dodaje się regulację odsyłającą do stosowania art. 42 u.d.e. dla ustalenia dnia doręczenia w przypadku doręczenia członkowi spółdzielni odmowy wglądu do umów bądź uchwały o jego wykluczeniu albo wykreśleniu z członków spółdzielni, jeśli następowało do na adres do doręczeń elektronicznych z wykorzystaniem usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Ustawodawca nie precyzuje, czy chodzi o kwalifikowaną czy publiczną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego (za pośrednictwem tej ostatniej doręczeń dokonują podmioty publiczne). Pozostałe zmiany mają charakter językowy związany z zastąpieniem terminu „pisemnie" zwrotem „na piśmie", jako obejmującym jego papierową bądź elektroniczną postać utrwalenia.

Art. 68. [Zmiany w ustawie o Policji]

W ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2020 r. poz. 360, 956, 1610 i 2112) po art. 3 dodaje się art. 3a w brzmieniu:
„Art. 3a. Obowiązku doręczenia korespondencji przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo publicznej usługi hybrydowej, o których mowa w ustawie z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), nie stosuje się:

[300] Dz.U. z 2020 r. poz. 971 ze zm.

1) w sprawach osobowych funkcjonariuszy Policji;
2) w sprawach osobowych byłych funkcjonariuszy Policji;
3) jeżeli doręczenie korespondencji przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo publicznej usługi hybrydowej mogłoby istotnie utrudniać lub uniemożliwić realizację zadań Policji.".

Dodanym od 1.07.2021 r. **art. 3a u.P** przewidziano trzy **wyjątki od zastosowania doręczeń za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej**. Pierwsze dwa mają charakter podmiotowy, dotyczą bowiem spraw osobowych funkcjonariuszy Policji oraz byłych funkcjonariuszy Policji. Trzeci z nich odnosi się do okoliczności związanych z możliwością istotnego utrudnienia lub uniemożliwienia realizacji zadań Policji przez doręczenia realizowane za pomocą wymienionych wyżej usług. Tym samym doprecyzowano w przepisach szczególnych przesłanki pośrednio powiązane z wyłączeniami z art. 6 u.d.e. (np. w kontekście braku możliwości wykorzystania publicznej usługi hybrydowej wynikającego z przepisów odrębnych czy ważnego interesu publicznego). Ocena zaistnienia wyjątku od stosowania doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych bądź poprzez publiczną usługę hybrydową należy do nadawcy. Sprawa osobowa funkcjonariuszy Policji będzie przykładowo dotyczyła decyzji w sprawie zawieszenia w czynnościach służbowych (por. art. 39b u.P) czy decyzji o odmowie przyznania świadczenia motywacyjnego (por. art. 120a u.P). W takim wypadku wymagane prawem doręczenie następuje w inny sposób, np. przez przełożonego. Ustawa o Policji reguluje niekiedy również szczególne sposoby powstania skutku doręczenia (np. względem nakazu natychmiastowego opuszczenia mieszkania lub zakazu zbliżania się do mieszkania – por. art. 15ad u.P). Organy ścigania generalnie zobowiązane są stosować przepisy ustawy o doręczeniach elektronicznych w zakresie doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej od 1.10.2029 r. (por. art. 155 ust. 7 u.d.e.).

Art. 69. [Zmiany w ustawie o Straży Granicznej]

W ustawie z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 305, 1610 i 2112) po art. 2 dodaje się art. 2a w brzmieniu: „Art. 2a. Obowiązku doręczenia korespondencji przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo publicznej usługi hybrydowej, o których mowa w ustawie z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), nie stosuje się:
1) w sprawach osobowych funkcjonariuszy i pracowników Straży Granicznej;
2) w sprawach osobowych byłych funkcjonariuszy i pracowników Straży Granicznej;
3) jeżeli doręczenie korespondencji przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo publicznej usługi hybrydowej mogłoby istotnie utrudniać lub uniemożliwić realizację zadań Straży Granicznej.”.

W dodanym od 1.07.2021 r. **art. 2a u.SG** wskazano analogiczne trzy **przesłanki odstąpienia od stosowania doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych czy z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej**, jak w ustawie o Policji (por. komentarz do art. 68 u.d.e.). Pod względem podmiotowym dwie z nich obejmują sprawy osobowe zarówno funkcjonariuszy, jak i pracowników Straży Granicznej. Odstępstwo może być również uzasadnione istotnym utrudnieniem bądź uniemożliwieniem realizacji zadań Straży Granicznej (wymienionych w art. 1 ust. 2 u.SG).

Art. 70. [Zmiany w Prawie o notariacie]

W ustawie z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1192) po art. 20 dodaje się art. 20a w brzmieniu:
„Art. 20a. § 1. Notariusz wykonujący zawód obowiązany jest posiadać adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1

ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy.
§ 2. Minister Sprawiedliwości występuje do ministra właściwego do spraw informatyzacji o wykreślenie adresu do doręczeń elektronicznych z bazy adresów elektronicznych w przypadkach, o których mowa w art. 16 § 1 i 3, art. 43 § 3 i 4 oraz art. 68 § 1.".

Od 1.07.2021 r. dodano art. **20a pr. not.** Podobnie jak zmiany w Prawie o adwokaturze czy ustawie o radcach prawnych, przepis ten ustanawia **obowiązek posiadania od 1.10.2021 r. przez notariusza adresu do doręczeń wpisanego do BAE powiązanego z wykonywaniem czynności zawodowych**, ze względu na zaliczenie osób wykonujących ten zawód do grupy podmiotów profesjonalnych wymienionych w art. 9 ust. 1 u.d.e. (por. art. 166 pkt 5 u.d.e.). Nie wyklucza to wpisania do BAE drugiego adresu do doręczeń elektronicznych niewykorzystywanego w celach zawodowych (por. art. 32 ust. 2 u.d.e.). Adresy te mogą być powiązane z publiczną lub z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

Obligatoryjna domyślna cyfryzacja notariuszy w kontaktach z podmiotami publicznymi dotyczy osób wykonujących ten zawód. O wykreślenie adresu do doręczeń z BAE występuje Minister Sprawiedliwości w przypadku odwołania notariusza, zawieszenia prawa do prowadzenia kancelarii (w związku z innym zatrudnieniem lub pełnieniem funkcji publicznej) bądź zawieszenia w czynnościach zawodowych przez sąd dyscyplinarny.

Art. 71. [Zmiany w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych]

W ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1426, z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany:

1) **użyty w art. 8 w ust. 3, w art. 9a w ust. 1 w zdaniu pierwszym, w ust. 2 w zdaniu drugim, w ust. 2a i 2b i w ust. 7 w zdaniu drugim, w art. 32 w ust. 1f w zdaniu pierwszym i w ust. 7 w zdaniu pierwszym, w art. 34 w ust. 2a w zdaniu pierwszym, w art. 39 w ust. 2 i 4, w art. 41 w ust. 2a i w ust. 11 w zdaniu pierwszym oraz w art. 42 w ust. 4, w różnym rodzaju i różnym przypadku, wyraz „pisemny" zastępuje się użytymi w odpowiednim rodzaju i odpowiednim przypadku wyrazami „sporządzony na piśmie";**
2) **w art. 8 w ust. 6, w art. 9a w ust. 2a, 2b, w ust. 7 w zdaniu trzecim i w ust. 8 oraz w art. 44 w ust. 7c w pkt 4 wyrazy „w formie pisemnej" zastępuje się wyrazami „na piśmie";**
3) **w art. 21 ust. 34 otrzymuje brzmienie:**
„34. Osoba, o której mowa w ust. 1 pkt 117a, jest obowiązana złożyć świadczeniodawcy sporządzone na piśmie oświadczenie o uprawnieniu i pobieraniu świadczenia z pomocy społecznej lub zasiłku rodzinnego, na zasadach określonych odpowiednio w przepisach o pomocy społecznej oraz w przepisach o świadczeniach rodzinnych, podając imię i nazwisko, adres zamieszkania, adres do doręczeń oraz adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy – jeżeli posiada, numer PESEL oraz numer decyzji, na podstawie której osoba ta pobiera świadczenie z pomocy społecznej lub zasiłek rodzinny.";
4) **w art. 30h w ust. 6 wyrazy „w formie dokumentu elektronicznego" zastępuje się wyrazami „na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej";**
5) **w art. 45a w pkt 3 wyraz „pisemnej" zastępuje się wyrazami „sporządzonej na piśmie".**

Wprowadzone od 1.07.2021 r. zmiany mają charakter terminologiczny. Służą zapewnieniu spójnej interpretacji przepisów, w ramach których sporządzanie oświadczeń na piśmie (zamiast pisemnie) obejmuje za-

równo postać papierową, jak i elektroniczną. Z tego też powodu odchodzi się od określeń **„w formie dokumentu elektronicznego**" i „**w formie pisemnej**", na rzecz odpowiednio **„pisma utrwalonego w postaci elektronicznej**" oraz sporządzonego **„na piśmie"**.

Do elementów oświadczenia o uprawnieniu i pobieraniu świadczenia z pomocy społecznej lub zasiłku rodzinnego, na zasadach określonych odpowiednio w przepisach o pomocy społecznej oraz w przepisach o świadczeniach rodzinnych, o którym mowa w art. 21 ust. 34 u.p.d.o.f., dodano wymóg podania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE, pod warunkiem jego posiadania. Ułatwi to dokonywanie względem takim podmiotów doręczeń za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

Art. 72. [Zmiany w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych]

W ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1406, 1492, 1565, 2122 i 2123) wprowadza się następujące zmiany:

1) **w art. 18 w ust. 1f w pkt 2 oraz w art. 25 w ust. 5 we wprowadzeniu do wyliczenia i w ust. 11 w części wspólnej wyrazy „w formie pisemnej" zastępuje się wyrazami „na piśmie";**
2) **użyty w art. 26 w ust. 1d, w ust. 1f w zdaniu pierwszym i drugim, w ust. 1g w pkt 2 i w ust. 3b, w różnym rodzaju i różnym przypadku, wyraz „pisemny" zastępuje się użytymi w odpowiednim rodzaju i odpowiednim przypadku wyrazami „sporządzony na piśmie".**

Zmiany wprowadzone od 1.07.2021 r. mają wyłącznie terminologiczny charakter (por. komentarz do art. 71 u.d.e.).

Art. 73. [Zmiany w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin]

W ustawie z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2020 r. poz. 586) w art. 31a ust. 1 otrzymuje brzmienie:
„1. Wojskowy organ emerytalny może przesyłać pisma i decyzje listem zwykłym albo na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320).".

Nowelizacja od 1.07.2021 r. **art. 31a ust. 1 u.z.e.** umożliwia doręczanie pism i decyzji przez wojskowy organ emerytalny nie tylko listem zwykłym, ale także na adres do doręczeń elektronicznych (adres wpisany do BAE, ewentualnie adres do doręczeń elektronicznych, z którego podmiot niepubliczny nadał korespondencję).

Art. 74. [Zmiany w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin]

W ustawie z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2020 r. poz. 723) w art. 32a po ust. 1 dodaje się ust. 1a i 1b w brzmieniu:

„1a. Organ emerytalny określony przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych może przesyłać pisma na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy.
1b. Organ emerytalny określony przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych może doręczać pisma w postaci papierowej z wyłączeniem publicznej usługi hybrydowej, o której mowa w art. 2 pkt 7 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych:
1) do podmiotu niepublicznego, o którym mowa w art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych:
a) nieposiadającego adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do bazy adresów elektronicznych,
b) który nie wszczął postępowania administracyjnego przed tym organem emerytalnym przy użyciu adresu do doręczeń elektronicznych;
2) do podmiotu publicznego, o którym mowa w art. 2 pkt 6 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, w przypadku braku możliwości doręczenia na adres do doręczeń elektronicznych tego podmiotu.”.

Dodany od 1.07.2021 r. **art. 32a ust. 1a i 1b u.z.e.f.** zawiera pewne odstępstwa od ogólnych zasad doręczania pism określonych m.in. w art. 4 i 5 u.d.e. *Explicite* wprowadza się **możliwość doręczania pism przez organ emerytalny określony przez ministra właściwego do spraw administracji na adres do doręczeń wpisany do BAE.** W przypadku jednak braku takiego adresu w bazie umożliwia się doręczanie pism **w postaci papierowej bez wykorzystania publicznej usługi hybrydowej** (a więc przesyłką pocztową czy przez pracowników organu). Jest to również przewidziane w sytuacji, gdy adresat będący podmiotem niepublicznym nie wszczął postępowania administracyjnego przed tym organem emerytalnym przy użyciu adresu do doręczeń elektronicznych. *A contrario* należy uznać, iż w przypadku nadania podania wszczynającego postępowanie z adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, lecz niewpisanego do BAE, organ powinien co do zasady doręczać kores-

pondencję na ten adres. Nieskorzystanie przez organ emerytalny z doręczenia za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego jest również możliwe w przypadku braku możliwości doręczenia na adres do doręczeń podmiotu publicznego, co może wynikać z przyczyn technicznych (por. także art. 6 u.d.e.).

Art. 75. [Zmiany w Prawie budowlanym]

W ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2020 r. poz. 1333 i 2127) wprowadza się następujące zmiany:

1) **w art. 12 ust. 4f otrzymuje brzmienie:**
   „4f. Zawiadomienie o terminie egzaminu właściwa izba samorządu zawodowego doręcza osobie ubiegającej się o nadanie uprawnień budowlanych za pośrednictwem operatora pocztowego, o którym mowa w art. 3 pkt 12 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1041 i 2320), przesyłką poleconą za potwierdzeniem odbioru albo na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), co najmniej miesiąc przed tym terminem.";
2) **w art. 30 ust. 6a otrzymuje brzmienie:**
   „6a. Za dzień wniesienia sprzeciwu uznaje się dzień nadania decyzji w placówce pocztowej operatora pocztowego, o którym mowa w art. 3 pkt 12 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe, albo, w przypadku doręczenia na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, dzień wystawienia dowodu wysłania, o którym mowa w art. 40 tej ustawy, albo, w przypadku skorzystania z publicznej usługi hybrydowej, o której mowa w art. 2 pkt 7 tej ustawy, dzień odebrania dokumentu elektronicznego przez operatora wyznaczonego.";
3) **w art. 62 w ust. 1 w pkt 3 wyraz „pisemnie" zastępuje się wyrazami „na piśmie".**

W **art. 12 ust. 4f pr. bud.** dodano od 1.07.2021 r. możliwość zawiadamiania przez właściwą izbę samorządu zawodowego osoby ubiegającej się o uprawnienia budowlane o terminie egzaminu także na adres do doręczeń elektronicznych (wpisany do BAE bądź adres do doręczeń, z którego wnioskodawca nadał korespondencję). Podmiot ten działa w sprawach nadawania uprawnień zawodowych jako organ administracji w znaczeniu funkcjonalnym.

W związku z modyfikacją sposobu doręczeń pism w postaci elektronicznej w postępowaniu administracyjnym odpowiedniej zmianie musiał ulec **art. 30** związany z procedurą zgłoszenia robót budowlanych, która może zakończyć się decyzją – **sprzeciwem.** Za dzień wniesienia sprzeciwu w przypadku doręczenia na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 u.d.e. (adres wpisany do BAE bądź adres do doręczeń elektronicznych, z którego nadano zgłoszenie), uznaje się dzień wystawienia **dowodu wysłania** przez operatora wyznaczonego zgodnie ze standardem, o którym mowa w art. 26a u.z.i.e. (por. art. 40 u.d.e.). Natomiast w przypadku doręczenia za pośrednictwem publicznej usługi hybrydowej dniem wniesienia sprzeciwu jest dzień odebrania dokumentu przez operatora wyznaczonego. Na tym tle niespójne z komentowaną ustawą są rozwiązania przyjęte w ustawie z 10.12.2020 r. o zmianie niektórych ustaw wspierających rozwój mieszkalnictwa[301], które wchodzą w życie również 1.07.2021 r. W dodanym art. 30 ust. 4d pr. bud., przewiduje się, iż: „zgłoszenia budowy lub wykonywania innych robót budowlanych dokonuje się w: 1) postaci papierowej albo 2) formie dokumentu elektronicznego za pośrednictwem adresu elektronicznego, o którym mowa w ust. 4f". Ten ostatni przepis wskazuje natomiast, iż formularz zgłoszenia w formie dokumentu elektronicznego Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego udostępnia pod adresem elektronicznym określonym w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej obsługującego go urzędu. Za wadliwe należy uznać wprowadzanie dodatkowych regulacji dotyczących elektronicznego składania podań w oderwaniu od terminologii właściwej komentowanej ustawie.

[301] Dz.U. z 2021 r. poz. 11.

Przedmiotowe zgłoszenie w postaci elektronicznej powinno następować na adres do doręczeń elektronicznych właściwego podmiotu wpisany w BAE (a w okresie przejściowym na elektroniczną skrzynkę podawczą organu w ePUAP).

Art. 76. [Zmiany w ustawie o Najwyższej Izbie Kontroli]

W ustawie z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2020 r. poz. 1200) wprowadza się następujące zmiany:

1) **w art. 42 w ust. 5 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie: „Wezwanie doręcza się za pośrednictwem operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1041 i 2320) lub innego podmiotu zajmującego się doręczaniem korespondencji albo na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320).";**
2) **w art. 62a w ust. 1 w zdaniu pierwszym wyraz „pisemnie" zastępuje się wyrazem „na piśmie";**
3) **w art. 64b ust. 3 otrzymuje brzmienie: „3. Termin uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem pismo zostało nadane w placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe albo wysłane na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, a w przypadku przekazania go za pośrednictwem poczty elektronicznej lub telefaksu – po potwierdzeniu jego przyjęcia.".**

Modyfikacje obejmują włączenie od 1.07.2021 r. do sposobów wezwania do przesłuchania w charakterze świadka **doręczenie na adres do doręczeń elektronicznych** (**art. 42 ust. 5 u.NIK**). Doprecyzowano również bieg terminów postępowania kontrolnego, wskazując m.in., iż termin uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem pismo zostało wysłane na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2

pkt 1 u.d.e. Już uprzednio natomiast w przypadku przekazania pisma za pośrednictwem poczty elektronicznej lub telefaksu następowało to po potwierdzeniu jego przyjęcia (**art. 64b ust. 3 u.NIK**). Najwyższa Izba Kontroli jako organ kontroli państwowej zobowiązana jest stosować przepisy ustawy w zakresie doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej od 1.01.2022 r. (art. 155 ust. 2 u.d.e.).

Art. 77. [Zmiany w Prawie łowieckim]

W ustawie z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1683) w art. 27 ust. 11 otrzymuje brzmienie:
„11. Uwagi wnosi się na piśmie. Jako wniesione na piśmie uznaje się również uwagi wniesione na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.”.

W **art. 27 ust. 11 pr. łow.** doprecyzowano od 1.07.2021 r., iż poprzez wnoszenie uwag do projektu uchwały sejmiku województwa dotyczącej podziału na obwody łowieckie, zaliczenia obwodów łowieckich do kategorii, o których mowa w art. 26a ust. 1 pr. łow., a także zmiany granic obwodu lub zmiany zaliczenia obwodu do kategorii (przez właściciela albo użytkownika wieczystego nieruchomości objętej projektem uchwały) na piśmie należy rozumieć także **wnoszenie uwag na adres do doręczeń elektronicznych**. Będzie to adres wpisany do BAE. Uwagi powinny być opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.

Art. 78. [Zmiany w ustawie o szczególnych formach sprawowania nadzoru przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych]

W ustawie z dnia 21 czerwca 1996 r. o szczególnych formach sprawowania nadzoru przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 13) po art. 11i dodaje się art. 11ia w brzmieniu: „Art. 11ia. Obowiązku doręczenia korespondencji przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo publicznej usługi hybrydowej, o których mowa w ustawie z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), nie stosuje się:
1) w sprawach osobowych inspektorów Biura i ekspertów Biura oraz pracowników zatrudnionych w Biurze;
2) w sprawach osobowych byłych inspektorów Biura i ekspertów Biura oraz byłych pracowników Biura;
3) jeżeli doręczenie korespondencji przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo publicznej usługi hybrydowej mogłoby istotnie utrudniać lub uniemożliwić realizację zadań Biura.”.

W dodanym od 1.07.2021 r. **art. 11ia u.s.f.s.** zawarto **odstępstwa od wymogu doręczania pism za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej** (analogiczne do zawartych np. w art. 3a u.P czy art. 2a u.SG). Ograniczenie podmiotowe powiązano ze sprawami osobowymi obecnych i byłych inspektorów Biura i ekspertów Biura oraz pracowników zatrudnionych w Biurze Nadzoru Wewnętrznego, ograniczenie przedmiotowe natomiast z istotnym utrudnianiem lub uniemożliwianiem realizacji zadań Biura w związku z doręczeniem korespondencji za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej.

Art. 79. [Zmiany w ustawie o doradztwie podatkowym]

W ustawie z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 130) po art. 27 dodaje się art. 27a w brzmieniu:
„Art. 27a. 1. Doradca podatkowy wykonujący zawód obowiązany jest posiadać adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy.
2. Krajowa Rada Doradców Podatkowych występuje do ministra właściwego do spraw informatyzacji o wykreślenie adresu do doręczeń elektronicznych z bazy adresów elektronicznych w przypadku wymierzenia kary dyscyplinarnej zawieszenia prawa wykonywania zawodu doradcy podatkowego albo pozbawienia prawa wykonywania zawodu doradcy podatkowego.”.

Dodanie **art. 27a u.d.p**. jest związane z zaliczeniem w art. 9 ust. 1 u.d.e. doradców podatkowych wykonujących zawód do grupy podmiotów, względem których ustawodawca przewidział **obowiązek posiadania (od 1.10.2021 r.) adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE**. W przypadku wymierzenia kary dyscyplinarnej zawieszenia prawa wykonywania zawodu doradcy podatkowego albo pozbawienia prawa wykonywania zawodu doradcy podatkowego Krajowa Rada Doradców Podatkowych jest tym podmiotem, który jest zobligowany do wystąpienia do ministra właściwego do spraw informatyzacji o wykreślenie adresu do doręczeń z BAE. Chodzi tu o adres uprzednio wpisany do BAE na potrzeby wykonywania zawodu (por. art. 32 u.d.e.).

Art. 80. [Zmiany w ustawie o Radzie Ministrów]

W ustawie z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów (Dz. U. z 2019 r. poz. 1171 oraz z 2020 r. poz. 568 i 695) po art. 10a dodaje się art. 10b w brzmieniu:

„Art. 10b. 1. Prezes Rady Ministrów, członek Rady Ministrów oraz Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów używają wizerunku orła ustalonego dla godła oraz barw Rzeczypospolitej Polskiej do celów wspólnej identyfikacji wizualnej organów administracji rządowej, w zakresie nieuregulowanym w przepisach odrębnych.
2. Obowiązek określony w ust. 1 dotyczy ministerstw oraz Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.
3. Kierownik urzędu centralnego oraz urząd go obsługujący może używać wizerunku orła ustalonego dla godła oraz barw Rzeczypospolitej Polskiej do celów wspólnej identyfikacji wizualnej organów administracji rządowej, w zakresie nieuregulowanym w przepisach odrębnych.
4. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, sposób używania wizerunku orła ustalonego dla godła oraz barw Rzeczypospolitej Polskiej do celów wspólnej identyfikacji wizualnej oraz wzory znaków graficznych i typograficznych lub sposób tworzenia takich znaków oraz zakres i sposób ich stosowania, mając na uwadze zapewnienie jednolitości i spójności w ich prezentowaniu przy zachowaniu nienaruszalności wzorów symboli Rzeczypospolitej Polskiej.”.

Dodany art. 10b u.RM wszedł w życie 30.12.2020 r. Dotyczy on użycia przez wskazane podmioty **wizerunku orła ustalonego dla godła oraz barw Rzeczypospolitej Polskiej**. Przepis ten nie ma związku z materią doręczeń elektronicznych.

Art. 81. [Zmiany w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach]

W ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2020 r. poz. 1439) wprowadza się następujące zmiany:

1) **w art. 6m ust. 3 otrzymuje brzmienie:**
„3. Deklaracje o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadam komunalnym mogą być wysłane na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listo-

pada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320).";

2) **w art. 9ta w ust. 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:**
„2) wysłane na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, do właściwego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta i został wystawiony dowód otrzymania, o którym mowa w art. 41 tej ustawy.".

Nowelizacja obejmuje uwzględnienie w **art. 6m ust. 2 u.u.c.p.g.** od 1.07.2021 r. możliwości wnoszenia deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadem komunalnym (tzw. deklaracji śmieciowej) przez właściciela nieruchomości do wójta, burmistrza, prezydenta miasta na **adres do doręczeń elektronicznych** tego podmiotu (wpisany do BAE). W takim przypadku termin do złożenia tej deklaracji (jak również sprawozdań, o których mowa w art. 9o ust. 1) uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem deklaracja lub sprawozdanie zostało wysłane na adres do doręczeń elektronicznych do właściwego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta i został wystawiony dowód otrzymania, o którym mowa w art. 41 u.d.e. Warunkiem realizacji tego sposobu składania deklaracji lub sprawozdań jest posiadanie przez właściwego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego w BAE. Do tego czasu możliwe jest składanie przedmiotowych dokumentów za pomocą środków komunikacji elektronicznej na elektroniczną skrzynkę podawczą organu (por. art. 6m ust. 3 u.u.c.p.g.).

Art. 82. [Zmiany w Kodeksie postępowania karnego]

W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30, 413, 568, 1086 i 1458) wprowadza się następujące zmiany:

1) **użyty w art. 55 w § 1 w zdaniu pierwszym, w art. 140, w art. 213 w § 2, w art. 299a w § 2, w art. 334 w § 2 w pkt 2, w art. 338 w § 1, 1b i w § 3 w zdaniu pierwszym, w art. 338b w § 1 w zdaniu pierwszym, w art. 505 w § 1 w zdaniu pierwszym, w zdaniu**

drugim i w § 2 w zdaniu pierwszym, w art. 517d w § 1a w zdaniu pierwszym, w art. 517e w § 1 w zdaniu pierwszym i w § 1a w zdaniu drugim, w art. 589s w § 3 w zdaniu trzecim i w art. 611tj w § 5, w różnej liczbie i różnym przypadku, wyraz „odpis" zastępuje się użytym w odpowiedniej liczbie i odpowiednim przypadku wyrazem „kopia";

2) po art. 100 dodaje się art. 100a i art. 100b w brzmieniu:

„Art. 100a. Niezwłocznie po wydaniu orzeczenia albo podlegającego zaskarżeniu zarządzenia kopię tego orzeczenia albo zarządzenia zamieszcza się w systemie teleinformatycznym i opatruje się unikalnym oznaczeniem identyfikującym.

Art. 100b. § 1. System teleinformatyczny, o którym mowa w art. 100a, prowadzi Minister Sprawiedliwości. Realizację zadań związanych z prowadzeniem systemu teleinformatycznego Minister Sprawiedliwości może powierzyć, w całości lub w części, jednostce organizacyjnej jemu podległej lub przez niego nadzorowanej lub Prokuratorowi Krajowemu.

§ 2. W systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 100a, gromadzi się kopie:

1) orzeczeń i podlegających zaskarżeniu zarządzeń;

2) aktów oskarżenia, wniosków o wydanie wyroku skazującego, wniosków o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym, wniosków o warunkowe umorzenie postępowania, wniosków o umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy i o zastosowanie środka zabezpieczającego.

§ 3. System teleinformatyczny, o którym mowa w art. 100a, służy weryfikacji treści i autentyczności kopii dokumentów, o których mowa w § 2.

§ 4. Administratorem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 100a, jest Minister Sprawiedliwości.

§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, strukturę systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 100a, jego minimalną funkcjonalność, warunki organizacyjno-techniczne gromadzenia i pobierania zgromadzo-

nych w nim danych oraz sposób opatrywania kopii, o których mowa w § 2, unikalnym oznaczeniem identyfikującym, a ponadto może określić podmiot, któremu powierza realizację zadań związanych z prowadzeniem tego systemu, oraz zakres zadań powierzonych do realizacji, uwzględniając konieczność zapewnienia powszechnej dostępności zgromadzonych danych, zapewnienia sprawności wprowadzania danych do systemu, zapewnienia kompletności i prawidłowości danych przetwarzanych w systemie oraz potrzebę zabezpieczenia danych przed nieuprawnionym dostępem do nich.";

3) **art. 116 otrzymuje brzmienie:**
„Art. 116. § 1. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, strony i inni uprawnieni do wzięcia udziału w czynności procesowej mogą składać oświadczenia, w tym wnioski, na piśmie albo ustnie do protokołu. Za oświadczenie złożone na piśmie uważa się również oświadczenie złożone elektroniczne.
§ 2. Oświadczenie składane elektronicznie opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym i wysyła na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), zwany dalej „adresem do doręczeń elektronicznych", wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy.
§ 3. Oświadczenie złożone elektronicznie włącza się do akt sprawy.";

4) **w art. 119 w § 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:**
„2) oznaczenie oraz adres wnoszącego pismo, a także – w pierwszym piśmie złożonym w sprawie:
a) oświadczenie wnoszącego pismo będącego podmiotem niepublicznym, o którym mowa w art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, o wyrażeniu zgody na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych, wraz ze wskazaniem tego adresu albo braku

takiej zgody, chyba że takie oświadczenie już zostało przez niego w tym postępowaniu złożone,

b) numer telefonu, telefaksu i adres poczty elektronicznej lub oświadczenie o ich nieposiadaniu;";

5) w art. 120:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli:

1) pismo nie odpowiada wymaganiom formalnym, przewidzianym w art. 119 § 1 pkt 1, pkt 2 lit. b, pkt 3 i 4 lub § 2 lub w przepisach szczególnych, a brak jest tego rodzaju, że pismo nie może otrzymać biegu,

2) pismo nie odpowiada wymaganiom formalnym, przewidzianym w art. 119 § 1 pkt 2 lit. a,

3) brak polega na niezłożeniu należytych opłat lub upoważnienia do podjęcia czynności procesowej – wzywa się osobę, która wniosła pismo, do usunięcia braku w terminie 7 dni.",

b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Wzywając do usunięcia braku, o którym mowa w § 1 pkt 2, osobę, która wniosła pismo, należy pouczyć o skutkach procesowych wyrażenia zgody albo jej braku.";

6) art. 124 otrzymuje brzmienie:

„Art. 124. Termin jest zachowany, jeżeli przed jego upływem pismo zostało:

1) nadane w placówce podmiotu zajmującego się doręczaniem korespondencji na terenie Unii Europejskiej albo w polskim urzędzie konsularnym;

2) złożone przez żołnierza, z wyjątkiem żołnierza pełniącego terytorialną służbę wojskową dyspozycyjnie, w dowództwie jednostki wojskowej albo przez osobę pozbawioną wolności w administracji odpowiedniego zakładu, a przez członka załogi polskiego statku morskiego – kapitanowi statku;

3) wysłane na adres do doręczeń elektronicznych.";

7) w art. 128:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:
„§ 1. Orzeczenie albo podlegające zaskarżeniu zarządzenie doręcza się w postaci kopii tego orzeczenia albo zarządzenia zamieszczonego w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 100a, opatrzonej unikalnym oznaczeniem identyfikującym.”,

b) po § 1 dodaje się § 1a i 1b w brzmieniu:
„§ 1a. Orzeczenie albo zarządzenie doręcza się, jeżeli ustawa tak stanowi.
§ 1b. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do aktu oskarżenia, wniosku o wydanie wyroku skazującego, wniosku o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym, wniosku o warunkowe umorzenie postępowania, wniosku o umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy i o zastosowanie środka zabezpieczającego.”;

8) w art. 130 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:
„Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, odbierający potwierdza odbiór swym czytelnym podpisem zawierającym imię i nazwisko na zwrotnym pokwitowaniu, na którym doręczający potwierdza swym podpisem sposób doręczenia.”;

9) w art. 131:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:
„§ 1. Wezwania, zawiadomienia oraz inne pisma doręcza się:
1) na adres do doręczeń elektronicznych; doręczenia podmiotowi niepublicznemu, o którym mowa w art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, dokonuje się za jego zgodą wyrażoną w tym postępowaniu;
2) przez organ procesowy dokonujący czynności procesowej – w toku tej czynności.”,

b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:
„§ 1a. Jeżeli doręczenia nie można dokonać w sposób wskazany w § 1, doręczenia dokonuje się:

1) przez operatora wyznaczonego w ramach publicznej usługi hybrydowej, o której mowa w art. 2 pkt 7 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych;

2) przez operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1041 i 2320);

3) przez pracownika organu wysyłającego;

4) przez Policję – tylko w razie niezbędnej konieczności.";

10) po art. 131 dodaje się art. 13 1a w brzmieniu:

„Art. 13. 1a. Jeżeli doręczenie jest dokonywane w sposób wskazany w art. 131 § 1 pkt 1, w wypadku braku dowodu otrzymania, w rozumieniu ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, pismo uznaje się za doręczone po upływie 14 dni od dnia wystawienia dowodu wysłania w rozumieniu tej ustawy.";

11) w art. 132:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Pismo doręczane w sposób wskazany w art. 131 § 1 pkt 2 lub § 1a doręcza się adresatowi osobiście.",

b) w § 1a zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„W tym wypadku pismo przesłane za pośrednictwem operatora, o którym mowa w art. 131 § 1a pkt 1 lub 2, składa się w placówce pocztowej operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe, umieszczając zawiadomienie o tym w skrytce pocztowej adresata.";

12) w art. 133 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli doręczenia nie można dokonać w sposób wskazany w art. 132, pismo przesłane za pośrednictwem operatora, o którym mowa w art. 131 § 1a pkt 1 lub 2, pozostawia się w najbliższej placówce pocztowej operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo poczto-

we, a przesłane w inny sposób w najbliższej jednostce Policji albo we właściwym urzędzie gminy.";

13) w art. 138 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:
„§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli strona, a także osoba niebędąca stroną, której prawa zostały naruszone, wyraziła zgodę na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych.";

14) w art. 139 w § 1 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:
„Dotyczy to także strony, która zgłosiła wniosek o dokonywanie doręczeń na adres oznaczonej skrytki pocztowej albo wyraziła zgodę na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych i nie zawiadomiła organu o zmianie tego adresu lub o zaprzestaniu korzystania z niego.";

15) art. 141 otrzymuje brzmienie:
„Art. 141. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw łączności określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb doręczania pism organów procesowych, z wyłączeniem doręczeń, o których mowa w art. 131 § 1 pkt 1, mając na uwadze konieczność zapewnienia sprawnego toku postępowania, a także właściwej realizacji gwarancji procesowych jego uczestników.";

16) w art. 148a:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:
„§ 1. W protokole nie zamieszcza się danych dotyczących miejsca zamieszkania i miejsca pracy, a także numeru telefonu, telefaksu ani adresu poczty elektronicznej i adresu do doręczeń elektronicznych pokrzywdzonych i świadków uczestniczących w czynności. Dane te, niezamieszczone w protokole, zamieszcza się w załączniku do protokołu, który przechowuje się w załączniku adresowym do akt sprawy, do wiadomości organu prowadzącego postępowanie.",

b) § 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„§ 3. Jeżeli dane dotyczące miejsca zamieszkania, miejsca pracy, numeru telefonu, telefaksu, adresu poczty elektronicznej i adresu do doręczeń elektronicznych pokrzywdzonych i świadków zawarte są w dokumentach innych niż protokół, o którym mowa w § 1, dokumenty, w całości lub w części, w jakiej zawierają te dane, przechowuje się w załączniku adresowym do akt sprawy, do wiadomości organu prowadzącego postępowanie. Do akt sprawy załącza się uwierzytelnione kserokopie dokumentów lub ich części, sporządzone w sposób uniemożliwiający zapoznanie się z tymi danymi.

§ 4. Przeprowadzający czynność w postępowaniu przygotowawczym albo przewodniczący składu sądu – w odniesieniu do protokołu, o którym mowa w § 1, a w odniesieniu do innych dokumentów – organ prowadzący postępowanie przygotowawcze albo prezes sądu lub przewodniczący składu sądu, może zarządzić o odstąpieniu, w całości lub w części, od stosowania przepisów § 1 lub 3:

1) jeżeli dane dotyczące miejsca zamieszkania, miejsca pracy, numeru telefonu, telefaksu lub adresu poczty elektronicznej i adresu do doręczeń elektronicznych pokrzywdzonego lub świadka są oskarżonemu znane;

2) w odniesieniu do danych dotyczących miejsca zamieszkania, miejsca pracy, numeru telefonu, telefaksu lub adresu poczty elektronicznej i adresu do doręczeń elektronicznych pokrzywdzonego lub świadka, jeżeli dane te są związane z miejscem prowadzenia działalności gospodarczej przez pokrzywdzonego lub świadka i zostały przekazane do publicznej wiadomości do właściwego rejestru lub ewidencji;

3) z powodu oczywistego braku potrzeby ochrony danych dotyczących miejsca zamieszkania, miejsca pracy, numeru telefonu, telefaksu lub adresu poczty elektro-

nicznej i adresu do doręczeń elektronicznych pokrzywdzonego lub świadka z uwagi na charakter sprawy.";

17) w art. 157 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:
„§ 1. Stronom oraz osobom, których orzeczenie albo podlegające zaskarżeniu zarządzenie bezpośrednio dotyczy, należy na ich żądanie nieodpłatnie wydać jedną kopię każdego orzeczenia albo podlegającego zaskarżeniu zarządzenia. Kopię wydaje się z uzasadnieniem, jeżeli je sporządzono.
§ 2. W sprawach, w których wyłączono jawność ze względu na ważny interes państwa, osobom, o których mowa w § 1, wydaje się tylko kopię orzeczenia kończącego postępowanie w danej instancji, bez uzasadnienia.";

18) po art. 300 dodaje się art. 300a w brzmieniu:
„Art. 300a. Przed pierwszym przesłuchaniem podejrzanego, pokrzywdzonego lub świadka odbiera się od nich na piśmie albo zamieszcza w protokole przesłuchania oświadczenie o wyrażeniu zgody na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych wraz z podaniem tego adresu albo o braku takiej zgody. Przed odebraniem oświadczenia osoby te należy pouczyć o skutkach procesowych wyrażenia zgody albo jej braku.";

19) po art. 302 dodaje się art. 302a w brzmieniu:
„Art. 302a. Przepis art. 100a stosuje się odpowiednio do aktu oskarżenia, wniosku o wydanie wyroku skazującego, wniosku o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym, wniosku o warunkowe umorzenie postępowania, wniosku o umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy i o zastosowanie środka zabezpieczającego.";

20) w art. 332 w § 1 po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:
„1a) informację o złożonym przez oskarżonego oświadczeniu o wyrażeniu zgody na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych wraz z podaniem tego adresu albo o braku takiej zgody;";

21) w art. 333 w § 3 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„Należy również podać numery telefonów, telefaksów, adresy poczty elektronicznej osób wskazanych w zdaniu pierwszym, chyba że informacji tych nie można ustalić, oraz adresy do doręczeń elektronicznych, jeżeli osoby te wyraziły zgodę na dokonywanie doręczeń na ten adres.".

1. Ustawa o doręczeniach elektronicznych w art. 82 wprowadza zmiany w ustawie z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego. Na wstępie rozważań dotyczących wprowadzanych zmian zauważyć należy, że Kodeks postępowania karnego odmiennie niż Kodeks postępowania administracyjnego czy Kodeks postępowania cywilnego nie zawierał regulacji odnoszącej się do elektronicznej postaci dokumentów procesowych, opatrywania dokumentów podpisami elektronicznymi czy dopuszczających składania pism procesowych drogą elektroniczną. Szczątkowo jedynie uregulowana była dopuszczalność składania określonych pism z wykorzystaniem poczty elektronicznej (np. art. 81a § 3 pkt 1 k.p.k., zgodnie z którym jeżeli okoliczności wskazują na konieczność natychmiastowego podjęcia obrony, wniosek o wyznaczenie obrońcy oraz inne dokumenty niezbędne do rozpoznania wniosku mogą być przekazane przez organ prowadzący postępowanie przygotowawcze do właściwego sądu za pośrednictwem telefaksu lub poczty elektronicznej).

Zgodnie z obowiązującym art. 132 k.p.k. regulującym sposoby doręczania pism adresatowi, pismo może być także doręczone za pośrednictwem telefaksu lub poczty elektronicznej. W takim wypadku dowodem doręczenia jest potwierdzenie transmisji danych (§ 3), przy czym tego sposobu doręczenia nie stosuje się zgodnie z art. 132 § 4 k.p.k. do doręczenia oskarżonemu zawiadomienia o pierwszym terminie rozprawy głównej, terminie posiedzenia, o którym mowa w art. 341 § 1, art. 343 § 5, art. 343a i art. 420 § 1 k.p.k., oraz doręczenia wyroku, o którym mowa w art. 500 § 1 k.p.k. Jak wskazuje jednak Sąd Najwyższy[302], przepisy dotyczące doręczeń zawarte w rozdziale 15 k.p.k. adresowane są do organów proce-

[302] Postanowienie SN z 26.03.2009 r., I KZP 39/08, OSNKW 2009/5, poz. 36, s. 40.

sowych, a nie do stron, a więc nie odnoszą się do zasad wnoszenia przez stronę pisma procesowego[303].

Jak słusznie zauważono w piśmiennictwie, zagadnienie nadawania i doręczania pism procesowych ma znaczenie dla całego systemu prawa i wpływa na efektywność postępowania karnego czy sposób stosowania prawa karnego, niejednokrotnie przesądzając o możliwości skorzystania z określonych uprawnień[304]. Brak przepisów odnoszących się do elektronicznego wnoszenia pism procesowych szczególnie unaocznił się podczas stanu pandemii COVID-19. Zmiany w zakresie dopuszczalności stosowania podpisów elektronicznych w postępowaniu karnym oraz składania oświadczeń wprowadzone zostaną do procedury karnej dopiero z dniem 1.10.2029 r., w wyniku nowelizacji Kodeksu postępowania karnego dokonywanej ustawą o doręczeniach elektronicznych. Za oświadczenie złożone na piśmie będzie również uznane oświadczenie złożone elektroniczne, przy czym oświadczenie takie ma zostać opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym i wysyłane na adres do doręczeń elektronicznych, wpisany do bazy adresów elektronicznych.

Wprowadzane ustawą o doręczeniach elektronicznych zmiany umożliwią zatem szersze wykorzystanie środków komunikacji elektronicznej w postępowaniu karnym. Zmiany te nie mają jednak charakteru kompleksowego i nie wprowadzają elektronicznej postaci decyzji procesowych. Uznanie za oświadczenie złożone na piśmie również oświadczenia złożonego elektroniczne (art. 116 § 1 k.p.k.) wprowadza do procedury karnej równoważność postaci papierowej i elektronicznej, ale tylko w odniesieniu do oświadczeń stron i innych uprawnionych do wzięcia udziału w czynności procesowej (z zastrzeżeniem wyjątków). Przyjęcie zaś, że oświadczenie składane elektronicznie opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem

303 Por. również uzasadnienie uchwały SN (7) z 20.01.2005 r., I KZP 28/04, OSNKW 2005/1, poz. 1.

304 P. Kardas, *O sposobach wnoszenia pism procesowych w sytuacji ograniczenia działania organów wymiaru sprawiedliwości*, „Palestra" 2020/3, s. 5.

osobistym, umożliwi składanie elektronicznych oświadczeń szerszemu kręgowi podmiotów, z uwagi na rosnącą liczbę osób korzystających z podpisu zaufanego lub osobistego.

Wprowadzany od 1.10.2029 r. ustawą o doręczeniach elektronicznych obowiązek posiadania adresu do doręczeń elektronicznych przez wybrane kategorie podmiotów – w tym podmioty publiczne, podmioty podlegające wpisowi do rejestru przedsiębiorców KRS oraz CEIDG, a także w odniesieniu do profesjonalnych pełnomocników, ułatwi ustalenie właściwego adresu do doręczeń i przyczyni się do przyspieszenia obiegu korespondencji, co może doprowadzić do skrócenia również czasu trwania postępowań karnych. Podkreślenia wymaga jednak, że podmioty niepubliczne muszą każdorazowo, na potrzeby konkretnego postępowania, złożyć oświadczenie o wyrażeniu zgody na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych, wraz ze wskazaniem tego adresu albo braku takiej zgody (art. 119 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k.) i tylko jeśli zgodę wyrażą na adres do doręczeń elektronicznych, doręczane im będą wezwania, zawiadomienia i inne pisma (art. 131 § 1 pkt 1 k.p.k.). Wyrażona w art. 7 u.d.e. zasada, zgodnie z którą wpis adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych jest równoznaczny z żądaniem doręczania korespondencji przez podmioty publiczne na ten adres, nie ma zatem zastosowania do dokonywania doręczeń w postępowaniu karnym podmiotom niepublicznym. W związku z koniecznym gromadzeniem w postępowaniach karnych oświadczeń odnoszących się do doręczeń elektronicznych oraz adresów do doręczeń poszerzono minimalne warunki formalne pism procesowych o oświadczenie (art. 119 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k.) lub informacje o wyrażonej zgodzie na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych (art. 332 § 1 pkt 1a, art. 333 § 3 k.p.k.) oraz poszerzono zakres danych odbieranych od podejrzanych, pokrzywdzonych lub świadków (art. 300a k.p.k.), gwarantując ochronę informacji o adresie do doręczeń elektronicznych pokrzywdzonych i świadków, poprzez zamieszczanie ich w załączniku adresowym (art. 148a k.p.k.).

2. Z uwagi na bardzo długi okres *vacatio legis*, wejście w życie zmian odnoszących się do doręczeń elektronicznych w postępowaniu karnym znacząco odsunięto w czasie. Z dniem 1.10.2028 r. obowiązywać zacznie dodawany w art. 82 pkt 2 u.d.e. art. 100b k.p.k. odnoszący się do obowiązków Ministra Sprawiedliwości w zakresie prowadzenia systemu teleinformatycznego, w którym gromadzi się kopie orzeczeń i podlegających zaskarżeniu zarządzeń, aktów oskarżenia, wniosków o wydanie wyroku skazującego, wniosków o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym, wniosków o warunkowe umorzenie postępowania, wniosków o umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy i o zastosowanie środka zabezpieczającego. W nowo dodawanym art. 100b § 5 k.p.k. znajduje się również delegacja ustawowa dla Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia określającego m.in. strukturę systemu teleinformatycznego, jego minimalną funkcjonalność, warunki organizacyjno-techniczne gromadzenia i pobierania zgromadzonych w nim danych oraz sposób opatrywania przechowywanych kopii dokumentów unikalnym oznaczeniem identyfikującym. W pozostałym zakresie zmiany obejmujące Kodeks postępowania karnego wejdą w życie dopiero 1.10.2029 r. Zakres i zasady dokonywania doręczeń na adres dla doręczeń elektronicznych do 30.09.2029 r. reguluje przepis przejściowy (zob. komentarz do art. 160 u.d.e. oraz 165 u.d.e.).

3. Przechodząc do szczegółowej analizy wprowadzanych rozwiązań, dla zachowania ciągłości wywodu, nowelizowane przepisy zostały pogrupowane merytorycznie.

Pierwsza analizowana grupa przepisów odnosi się do dopuszczenia w postępowaniu karnym możliwości składania oświadczeń elektronicznie i uznania, że za oświadczenie złożone na piśmie uważa się również oświadczenie złożone elektronicznie.

Zgodnie z **art. 116 § 1 k.p.k.** w brzmieniu obowiązującym do 1.10.2029 r., jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, strony i inni uprawnieni do wzięcia udziału w czynności procesowej mogą składać oświadczenia, w tym

wnioski, na piśmie albo ustnie do protokołu. Przy czym, jeżeli ustawa dla określonego wniosku lub oświadczenia procesowego zastrzega **formę pisemną**, to powinno ono spełniać zarówno warunki formalne każdego pisma procesowego określone w art. 119 § 1 k.p.k., jak i wymagania szczególne charakterystyczne dla danego wniosku lub oświadczenia. W orzecznictwie wskazywano, że forma pisemna odnosi się do „każdego takiego oświadczenia, wyrażonego pismem, a nie ustnie, a co za tym idzie, każdy tekst, napisany ręcznie czy maszynowo (pismem «komputerowym»), spełnia wymóg wniesienia środka odwoławczego **na piśmie**"[305]. Jednocześnie w tejże uchwale SN wskazał, że „zasady wykładni językowej, systemowej i funkcjonalnej nie pozwalają wątpić, że w art. 119 § 1 pkt 4 k.p.k. chodzi o własnoręczny, oryginalny podpis składającego pismo", zaś podpis własnoręczny na piśmie procesowym nie może być zastąpiony nie tylko podpisem sporządzonym na maszynie (jak np. w wypadku sporządzenia dokumentu techniką komputerową czy też nadania go telegramem), lecz także żadnym innym podpisem mechanicznym, np. faksymile, bądź kserograficzną odbitką własnego podpisu.

Tylko w formie pisemnej może być złożony:
- subsydiarny akt oskarżenia (art. 55 § 2 k.p.k.);
- akt oskarżenia pochodzący od oskarżyciela publicznego (art. 332 § 1 w zw. z art. 337 § 1 k.p.k.);
- odpowiedź na akt oskarżenia (art. 338 § 2 k.p.k.);
- wniosek o skazanie bez przeprowadzenia rozprawy (art. 335 § 3 k.p.k.);
- wniosek o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających (art. 324 § 1a k.p.k.);
- wniosek o warunkowe umorzenie postępowania (art. 336 § 2 k.p.k.);
- wniosek o sporządzenie na piśmie uzasadnienia wyroku (art. 422 § 1 k.p.k.);
- środek odwoławczy i odpowiedź na ten środek (art. 428 § 1 i 2 k.p.k.);
- kasacja i odpowiedź na kasację (art. 526 § 2, art. 530 § 1 k.p.k.);
- skarga na wyrok sądu odwoławczego i odpowiedź na skargę (art. 539f w zw. z art. 428 § 1, art. 539c § 2 k.p.k.);

[305] Uchwała SN z 20.12.2006 r., I KZP 29/06, OSNKW 2007/1, poz. 1, LEX nr 204974.

- wniosek o wznowienie postępowania (art. 545 § 2 k.p.k.);
- wniosek o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym (art. 517d § 1 k.p.k.).

W związku z nowelizacją Kodeksu postępowania karnego dokonaną ustawą o doręczeniach elektronicznych, wchodzącą w życie 1.10.2029 r., **za oświadczenie złożone na piśmie wprost uznano również oświadczenie złożone elektroniczne**. Oświadczenie złożone elektronicznie włącza się do akt sprawy **(art. 116 § 3 k.p.k.). Zgodnie z dodanym art. 116 § 2 k.p.k.** zastrzeżono przy tym, że oświadczenie składane elektronicznie opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym i wysyła na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 u.d.e., wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 u.d.e.

Zmiana dokonywana w art. 116 § 1 k.p.k. ma istotne znaczenie, jeśli weźmiemy pod uwagę dotychczasowe orzecznictwo odnoszące się do możliwości wnoszenia pism procesowych w postaci elektronicznej i uznawalności dokumentów elektronicznych w postępowaniu karnym. Pierwszym istotnym wymogiem, jakie spełniać miało pismo procesowe w postępowaniu karnym, jest złożenie na nim własnoręcznego podpisu przez składającego pismo, przy czym za osobę, która nie może się podpisać, pismo może podpisać osoba przez nią upoważniona, ze wskazaniem przyczyny złożenia swego podpisu (art. 119 § 2 k.p.k.). W uchwale z 20.12.2006 r.[306] Sąd Najwyższy uznał, że choć środek odwoławczy może być wniesiony za pomocą telefaksu, jednak skuteczność tego pisma procesowego warunkuje uzupełnienie wymogu formalnego, polegającego na złożeniu na nim własnoręcznego podpisu przez wnoszącego środek. Uznać można zatem, że SN w cytowanej uchwale dopuścił wnoszenie środków odwoławczych nie tylko w „tradycyjny" sposób, lecz także poprzez przekazywanie oświadczeń procesowych za pomocą urządzeń przenoszących informację na odległość, pod warunkiem dopełnienia

[306] I KZP 29/06, OSNKW 2007/1, poz. 1.

obowiązku złożenia oryginalnego podpisu[307]. Co zatem idzie, dopuszczalne jest przyjęcie, że zwrot „na piśmie" – odnosi się do wyrażenia i utrwalenia myśli w postaci zespołu znaków graficznych (na dowolnym nośniku), nie wymaga zaś wytworzenia dokumentu „papierowego". W świetle tej uchwały możliwe jest tym samym przyjęcie, że także środek odwoławczy wniesiony za pośrednictwem np. poczty elektronicznej spełnia wymóg formy pisemnej, zgodnie z art. 116 k.p.k.[308]. Inne stanowisko zajął jednak Sąd Najwyższy w postanowieniu z 26.03.2009 r.[309], w którym nie badał on kwestii samego podpisu, ale stwierdził, że nie wywołuje skutku procesowego w postaci wniesienia środka odwoławczego oświadczenie procesowe strony przesłane w formie dokumentu elektronicznego, zgodnie z wymogami ustawy z 18.09.2001 r. o podpisie elektronicznym[310], albowiem zarówno w procedurze wykroczeniowej, jak i w procedurze karnej taka forma czynności procesowej nie jest przewidziana. Sąd Najwyższy doszedł do wniosku, że pomimo wprowadzonej przez ustawę o podpisie elektronicznym zasady równoważności skutków prawnych dokumentów elektronicznych z dokumentami tradycyjnymi (art. 5 ust. 2 u.p.e.), ustawodawca odrębnie reguluje w ustawach procesowych kwestię dopuszczalności wnoszenia pism procesowych drogą elektroniczną, a ponadto wprowadza wymóg posługiwania się podpisem elektronicznym. W Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia, a także w Kodeksie postępowania karnego, nie ma takich unormowań. W postępowaniu w sprawach o wykroczenia, zgodnie art. 116 k.p.k. w zw. z art. 38 § 1 k.p.s.w., strony mogą składać oświadczenia procesowe na piśmie albo ustnie do protokołu. Apelację i zażalenie wnosi się na piśmie, z tym że ten ostatni środek można wnieść też ustnie do protokołu rozprawy lub posiedzenia (art. 105 § 1 i art. 108

307 K. Woźniewski, *Elektroniczne nośniki informacji w procesie karnym. Glosa do uchwały SN z dnia 20 grudnia 2006 r., I KZP 29/06*, „Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa" 2007/4, s. 149–158.

308 G. Krysztofiuk [w:] *Kodeks postępowania karnego*, t. I, *Komentarz do art. 1–424*, red. D. Drajewicz, Legalis 2020, art. 116.

309 I KZP 39/08, OSNKW 2009/5, poz. 36.

310 Ustawa z 18.09.2001 r. o podpisie elektronicznym (Dz.U. z 2013 r. poz. 262 ze zm.) została zastąpiona ustawą z 5.09.2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej (Dz.U. z 2020 r. poz. 1173 ze zm.).

k.p.s.w.), zaś pismo procesowe powinno zawierać podpis składającego pismo (art. 119 § 1 pkt 4 k.p.k. w zw. z art. 38 § 1 k.p.s.w.). Zgodnie z cytowanym orzeczeniem apelacja w postaci dokumentu elektronicznego nie została uznana przez Sąd Najwyższy w ogóle za pismo procesowe. Implikuje to brak możliwości zastosowania art. 120 § 1 k.p.k., który odnosi się jedynie do pism procesowych, w celu uzupełnienia braków formalnych pisma procesowego.

Wprowadzane ustawą o doręczeniach elektronicznych zmiany w Kodeksie postępowania karnego jednoznacznie przesądzają, że zwrot „na piśmie" odnosi się również do złożenia oświadczenia elektronicznie, zatem zerwanie z utożsamianiem zwrotu „na piśmie" ze zwrotem „na papierze". Jednocześnie podpis własnoręczny będzie mógł zostać zastąpiony kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym. Również w postępowaniu cywilnym pisma procesowe wniesione za pośrednictwem systemu teleinformatycznego opatrzone mogą zostać kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym (art. 126 § 5 k.p.c.). Szersze podejście przyjęto w postępowaniu administracyjnym, gdzie zgodnie z art. 63 § 3 a k.p.a., odnoszącym się do wymagań formalnych dla podania wniesionego w formie dokumentu elektronicznego, dopuszczono obok kwalifikowanego podpisu elektronicznego, podpisu zaufanego albo podpisu osobistego, również uwierzytelnienie w sposób zapewniający możliwość potwierdzenia pochodzenia i integralności weryfikowanych danych w postaci elektronicznej.

Zgodnie z wprowadzaną regulacją wnioski i inne oświadczenia mogą być przesłane jedynie na adres do doręczeń elektronicznych organu. Nie przewidziano możliwości dostarczenia ich w postaci elektronicznej utrwalonej na informatycznym nośniku danych.

Konsekwencją dopuszczenia możliwości składania oświadczeń elektronicznie i wysyłania ich na adres dla doręczeń elektronicznych organu procesowego jest również dokonanie zmian **w art. 124 k.p.k.,** poprzez

uznanie, że termin jest zachowany, jeżeli przed jego upływem pismo zostało wysłane na adres do doręczeń elektronicznych.

4. Druga grupa zmian wprowadzanych do Kodeksu postępowania karnego od 1.10.2029 r. odnosi się do poszerzenia minimalnych warunków formalnych pism procesowych o oświadczenie (art. 119 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k.) lub informacje o wyrażonej zgodzie na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych (art. 332 § 1 pkt 1a, art. 333 § 3 k.p.k.) oraz poszerzenia w tym zakresie danych odbieranych od podejrzanych, pokrzywdzonych lub świadków (art. 300a k.p.k.).

Artykuł 119 k.p.k. odnosi się do minimalnych warunków formalnych, jakie powinno spełniać każde pismo procesowe. Wobec określonych pism procesowych ustawodawca formułuje również inne, dodatkowe wymagania (dla przykładu dla aktu oskarżenia są one określone w art. 332–333 k.p.k.). Zgodnie z brzmieniem art. 119 k.p.k. przed zmianami dokonanymi ustawą o doręczeniach elektronicznych od 1.10.2029 r., pismo procesowe powinno zawierać: 1) oznaczenie organu, do którego jest skierowane, oraz sprawy, której dotyczy; 2) oznaczenie oraz adres wnoszącego pismo, a także – w pierwszym piśmie złożonym w sprawie – numer telefonu, telefaksu i adres poczty elektronicznej lub oświadczenie o ich nieposiadaniu; 3) treść wniosku lub oświadczenia, w miarę potrzeby z uzasadnieniem; 4) datę i podpis składającego pismo.

Jak wskazywano w orzecznictwie podpis wnoszącego pismo, o którym mowa w art. 119 § 1 pkt 4 k.p.k., mógł być jedynie podpisem własnoręcznym, to jest własnoręcznym znakiem graficznym charakterystycznym dla osoby, od której pochodzi dany dokument[311]. Tego kryterium nie spełniał żaden inny podpis mechaniczny, np. faksymile, kserograficzna odbitka własnego podpisu[312]. Zobowiązanie wnoszącego pismo procesowe do podania adresu poczty elektronicznej miało na celu

311 Wyrok SN z 15.01.2014 r., V KK 241/13, KZS 2014/6, poz. 16.
312 Uchwała SN z 20.12.2006 r., I KZP 29/06, OSNKW 2007/1, poz. 1.

usprawnienie postępowania poprzez ułatwienie organowi procesowemu nawiązania kontaktu z wnoszącym pismo. Brak było regulacji odnoszącej się do elektronicznego doręczania pism procesowych.

Ustawa o doręczeniach elektronicznych od 1.10.2029 r. modyfikuje art. 119 § 1 pkt 2, wskazując, że pismo procesowe powinno zawierać oznaczenie oraz adres wnoszącego pismo, a także – w pierwszym piśmie złożonym w sprawie: a) **oświadczenie** wnoszącego pismo będącego podmiotem niepublicznym, o którym mowa w art. 2 pkt 5 u.d.e., **o wyrażeniu zgody** na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych, wraz ze wskazaniem tego adresu **albo braku takiej zgody**, chyba że takie oświadczenie już zostało przez niego **w tym** postępowaniu złożone; b) numer telefonu, telefaksu i adres poczty elektronicznej lub oświadczenie o ich nieposiadaniu.

Regulacja ta jest regulacją szczególną wobec ogólnej zasady wyrażonej w art. 7 u.d.e., zgodnie z którą wpis adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych jest równoznaczny z żądaniem doręczania korespondencji przez podmioty publiczne na ten adres. Wprawdzie zarówno prokuratura, jak i sądy mieszczą się w zakresie pojęciowym „podmiotu publicznego" zdefiniowanego w art. 2 pkt 6 u.d.e., jednak **w zakresie doręczania pism procesowych w postępowaniu karnym stosowane będą przepisy Kodeksu postępowania karnego.** Konieczność złożenia oświadczenia o wyrażeniu zgody na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych lub jego braku **nie dotyczy podmiotów publicznych** (do których zaliczono również, zgodnie art. 2 pkt 6 lit. e u.d.e. komorników sądowych). Na podmioty publiczne nałożono zgodnie z art. 8 u.d.e. obowiązek posiadania adresu do doręczeń elektronicznych, wpisanego do bazy adresów elektronicznych, powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Z uwagi na to, że nie nałożono na podmioty publiczne obowiązku składania oświadczenia, uznać należy, że **korespondencja do podmiotu publicznego będzie mogła zawsze zostać wysłana na adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE**.

Wysłanie korespondencji do podmiotu niepublicznego w ramach prowadzonych postępowań karnych zakłada zatem wyrażanie woli, w postaci oświadczenia co do zgody bądź jej braku, na otrzymywanie korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE. Co więcej, zgodnie ze zmienianym od 1.10.2029 r. art. 131 § 1 k.p.k. zgoda nie ma charakteru generalnego. Konieczne będzie zatem każdorazowe składanie oświadczenia, na potrzeby konkretnego postępowania. Z uwagi na to, że profesjonalni pełnomocnicy – adwokaci i radcowie prawni nie zostali zaliczeni do kategorii podmiotów publicznych, to pomimo nałożenia na nich w art. 9 ust. 1 u.d.e. obowiązku posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE, powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, przy pierwszym piśmie procesowym składali będą oświadczenie o zgodzie bądź braku zgody na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych.

Brak w piśmie procesowym elementów wskazanych w art. 119 k.p.k. podlega usunięciu na zasadach określonych w art. 120 k.p.k. Konsekwencją rozszerzenia od 1.10.2029 r. wskazanych w art. 119 k.p.k. wymagań formalnych wobec pisma procesowego jest więc dokonanie ustawą o doręczeniach elektronicznych zmian **w art. 120 k.p.k.** Zarówno brak oświadczenia podmiotu niepublicznego o wyrażeniu zgody na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych, wraz ze wskazaniem tego adresu albo braku takiej zgody, jak i niewskazanie numeru telefonu, telefaksu i adresu poczty elektronicznej lub oświadczenia o ich nieposiadaniu **stanowi brak formalny**, skutkujący koniecznością wezwania osoby, która wniosła pismo, do usunięcia braku w terminie 7 dni. Wzywając do usunięcia braku w postaci oświadczenia, osobę, która wniosła pismo, należy pouczyć o skutkach procesowych wyrażenia zgody albo jej braku na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych. Jeśli podmiot niepubliczny wyraził zgodę na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych, w ten sposób doręczane mu są zgodnie z art. 131 § 1 k.p.k. wezwania, zawiadomienia oraz inne pisma. Jeśli zaś, zgodnie z obowiązującym od 1.10.2029 r. art. 131a k.p.k. brak jest dowodu otrzymania, pismo uznaje się za doręczone po upływie

14 dni od dnia wystawienia dowodu wysłania w rozumieniu ustawy o doręczeniach elektronicznych.

Oświadczenia o wyrażeniu zgody na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych wraz z podaniem tego adresu albo o braku takiej zgody gromadzone są również przy wykonywaniu czynności procesowych z podejrzanymi, pokrzywdzonymi i świadkami. Zgodnie z nowo dodawanym **art. 300a k.p.k.** przed pierwszym przesłuchaniem podejrzanego, pokrzywdzonego lub świadka odbiera się od nich na piśmie albo zamieszcza w protokole przesłuchania oświadczenie o wyrażeniu zgody na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych wraz z podaniem tego adresu albo o braku takiej zgody. Przed odebraniem oświadczenia osoby te należy pouczyć o skutkach procesowych wyrażenia zgody albo jej braku.

W związku z poszerzonym zakresem pozyskiwanych danych mających na celu umożliwienie dokonywania doręczeń elektronicznych zmian dokonano również w **art. 148a k.p.k.,** określającym zasady ochrony informacji odnoszących się do miejsca zamieszkania i pracy pokrzywdzonego i świadka. Określone w art. 148a k.p.k. dane dotyczące zamieszkania i miejsca pracy, a także numeru telefonu, telefaksu, adresu poczty elektronicznej nie są zamieszczane w protokole, lecz w załączniku do protokołu, który przechowuje się w załączniku adresowym do akt sprawy, do wiadomości organu prowadzącego postępowanie. Zgodnie z nowelizacją dokonywaną ustawą o doręczeniach elektronicznych również adres do doręczeń elektronicznych pokrzywdzonych i świadków uczestniczących w czynności powinien zostać umieszczony w załączniku do protokołu (art. 148a § 1 k.p.k.). Jeśli dane dotyczące miejsca zamieszkania, miejsca pracy, numeru telefonu, telefaksu, adresu poczty elektronicznej i adresu do doręczeń elektronicznych pokrzywdzonych i świadków zawarte są w dokumentach innych niż protokół, dokumenty, w całości lub w części, w jakiej zawierają te dane, przechowuje się w załączniku adresowym do akt sprawy, do wiadomości organu prowadzącego postępowanie. Do akt sprawy załącza się uwierzytelnione kserokopie

dokumentów lub ich części, sporządzone w sposób uniemożliwiający zapoznanie się z tymi danymi (art. 148a § 1 k.p.k.).

Ochrona wskazanych danych w tym adresu do doręczeń elektronicznych nie ma charakteru bezwzględnego, gdyż podmioty wymienione w art. 148a § 4 k.p.k. mogą zarządzić o odstąpieniu od ich utajniania. Podstawą do takiej decyzji może być oczywisty brak potrzeby ochrony tych danych z tego powodu, że są one znane oskarżonemu albo jeżeli dane te są związane z miejscem prowadzenia działalności gospodarczej przez pokrzywdzonego lub świadka i zostały przekazane do publicznej wiadomości do właściwego rejestru lub ewidencji albo z uwagi na charakter sprawy. W tym miejscu należy odwołać się do art. 60 u.d.e. regulującego usługi wyszukiwania w bazie adresów elektronicznych. Zgodnie z art. 60 ust. 2 u.d.e. dane podlegające wpisowi do BAE dotyczące: 1) podmiotu publicznego, 2) osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej oraz 3) podmiotu niepublicznego niebędącego osobą fizyczną, są jawne również w zakresie adresu do doręczeń elektronicznych. W zakresie tych kategorii podmiotów zrealizowane będą przesłanki odstąpienia od anonimizacji danych adresowych na podstawie art. 148a § 4 pkt 2 k.p.k. w brzmieniu obowiązującym od 1.10.2029 r. Podlegające wpisowi do BAE dane podmiotu niepublicznego będącego osobą fizyczną są udostępniane podmiotom publicznym na potrzeby wyszukania adresu do doręczeń elektronicznych, zatem nie są publicznie dostępne.

Konsekwencją przyjęcia, że na potrzeby konkretnego postępowania konieczne jest wyrażenie zgody przez podmiot niepubliczny na dokonywanie elektronicznych doręczeń, są zmiany wprowadzone odpowiednio w art. 332 k.p.k., polegające na dodaniu § 1a oraz w art. 333 k.p.k. polegające na częściowym nadaniu nowego brzmienia § 3.

Artykuł 332 k.p.k. w brzmieniu obowiązującym od 1.10.2029 r. określa treść i wymagania formalne aktu oskarżenia, będącego skargą wszczynającą postępowanie sądowe. Wymagania minimalne co do określenia podmiotowych granic aktu oskarżenia zawarto w art. 332 § 1 pkt 1 k.p.k.,

gdzie po nowelizacji z 19.07.2019 r. wprowadzono również obowiązek podania numeru telefonu, telefaksu i adresu poczty elektronicznej lub informacji o ich nieposiadaniu przez oskarżonego lub niemożności ich ustalenia. Ustawa o doręczeniach elektronicznych dodaje do art. 332 k.p.k. § 1a, rozszerzając wymagane elementy aktu oskarżenia o informację o złożonym przez oskarżonego oświadczeniu o wyrażeniu zgody na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych wraz z podaniem tego adresu albo o braku takiej zgody.

Zgodnie z art. **333 § 3 k.p.k.** w brzmieniu obowiązującym od 1.10.2029 r., do aktu oskarżenia dołącza się, do wiadomości sądu, listę ujawnionych osób pokrzywdzonych z podaniem ich adresów, a także adresy osób, których wezwania oskarżyciel żąda. Dotychczasowy zakres danych tych osób obejmujący podanie numerów telefonów, telefaksów i adresów poczty elektronicznej poszerzono o adresy do doręczeń elektronicznych, jeżeli osoby te wyraziły zgodę na dokonywanie doręczeń na ten adres.

Jednocześnie należy zwrócić uwagę na to, że akt oskarżenia poza szczególnymi warunkami formalnymi określonymi w art. 332, 333 i 335 k.p.k. jako pismo procesowe musi spełnić ogólne wymagania stawiane pismom procesowym, określone w art. 119 k.p.k. Zatem, jeśli nie pochodzi od oskarżyciela publicznego, zawierać powinno również oświadczenie o wyrażeniu zgody na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych, wraz ze wskazaniem tego adresu albo braku takiej zgody, chyba że takie oświadczenie już zostało przez niego w tym postępowaniu złożone. Konieczność złożenia oświadczenia o wyrażeniu zgody na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych dotyczyć będzie subsydiarnego aktu oskarżenia, o którym mowa w art. 55 § 2 k.p.k., oraz prywatnego aktu oskarżenia, o którym mowa w art. 487 k.p.k.

Skarga subsydiarna jest prawem do zainicjowania przez pokrzywdzonego, po spełnieniu określonych warunków, postępowania jurysdykcyjnego, poprzez wniesienie zamiast oskarżyciela publicznego „własnego

aktu oskarżenia", w sprawie o czyn ścigany z oskarżenia publicznego[313]. Subsydiarny akt oskarżenia jako pismo procesowe powinien odpowiadać nie tylko wymogom pisemnej czynności procesowej, wskazanym w art. 119 k.p.k., lecz także powinien być sporządzony i podpisany przez adwokata, radcę prawnego albo radcę Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, z zachowaniem warunków określonych w art. 332 i 333 § 1 k.p.k.

W sprawie ściganej z oskarżenia prywatnego, zgodnie z art. 487 k.p.k. akt oskarżenia może ograniczyć się do oznaczenia osoby oskarżonego, zarzucanego mu czynu oraz wskazania dowodów, na których opiera się oskarżenie. Dopuszczalne jest zatem jego uproszczenie i pominięcie innych danych wyliczonych w art. 332 i 333 k.p.k., z uwagi na to, że oskarżyciele prywatni są podmiotami nieprofesjonalnymi. Prywatny akt oskarżenia musi jednak odpowiadać ogólnym wymogom pisma procesowego określonym w art. 119 k.p.k. Wszczęcie postępowania prywatnoskargowego może nastąpić również poprzez złożenie ustnej lub pisemnej skargi na ręce Policji, która jest następnie przesyłana do sądu bądź bezpośrednio, bądź po zabezpieczeniu dowodów (art. 488 k.p.k.).

5. Ponadto do Kodeksu postępowania karnego wprowadzono przepisy, które odnoszą się do sposobu i zasad dokonywania doręczeń elektronicznych w postępowaniu karnym oraz prowadzenia systemu teleinformatycznego służącego weryfikacji treści i autentyczności kopii dokumentów.

Z uwagi na doniosłość procesową prawidłowego dokonywania doręczeń elektronicznych, a także dla zapewnienia możliwości weryfikacji integralności i autentyczności przesyłanych elektronicznie pism, wprowadzane do Kodeksu postępowania karnego przepisy nie ograniczają się tylko do regulacji samego sposobu doręczania, lecz także budowy sys-

[313] S. Szołucha [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. J. Skorupka, Legalis 2020, art. 55.

temu teleinformatycznego służącego weryfikacji treści i autentyczności kopii dokumentów.

Dla dokonania systemowych zmian w zakresie doręczeń w postępowaniu karnym postanowiono odejść od konstrukcji doręczania „odpisu" określonych orzeczeń i pism procesowych na rzecz doręczania kopii opatrzonej unikalnym oznaczeniem identyfikującym (zob. również art. 162 u.d.e.). Zgodnie z **art. 128 § 1 k.p.k.** w brzmieniu przed nowelizacją, orzeczenia i zarządzenia doręcza się w uwierzytelnionych odpisach, jeżeli ustawa nakazuje ich doręczenie. Uwierzytelniony odpis orzeczenia lub zarządzenia to kopia zawierająca urzędowe potwierdzenie ich zgodności z oryginałem i autentyczności znajdujących się na nim podpisów[314]. Zasady sporządzania odpisów określa § 31 ust. 1 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z 19.06.2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej[315], zgodnie z którym odpisy dokumentów z akt sądowych sporządza się poprzez wykonanie ich kopii i opatrzenie pieczęcią urzędową (okrągłą) oraz podpisem osoby uwierzytelniającej wraz z danymi wskazanymi w § 21 ust. 1 tego zarządzenia, to jest datą podpisania pisma, stanowiskiem służbowym lub pełnioną funkcją oraz imieniem i nazwiskiem podpisującego. Pisma sądowe i ich wysyłane odpisy (z zastrzeżeniem wyjątków) uwierzytelnia się poprzez opatrzenie ich podpisem osoby uwierzytelniającej wraz z danymi wskazanymi w § 21 ust. 1 (§ 31 ust. 4 ww. zarządzenia). Zgodnie z zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości z 3.03.2016 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów oraz innych działów administracji w powszechnych jednostkach organizacyjnych prokuratury[316] w przypadku uwierzytelnienia odpisów dokumentów należy na każdej stronie dokumentu odcisnąć pieczęć urzędową okrągłą, pieczątkę o treści „za zgodność" oraz pieczątkę imienną, uzupełnioną podpisem osoby uprawnionej. Nie dotyczy to uwierzytelniania odpisów dokumentów z akt zdigitalizowanych w ogólnokrajo-

314 Postanowienie SA w Katowicach z 5.10.2016 r., II AKz 512/16, KZS 2017/2, s. 112.
315 Dz.Urz. MS poz. 138 ze zm.
316 Dz.Urz. MS z 2020 r. poz. 92.

wym systemie teleinformatycznym wdrożonym przez Prokuratora Generalnego, na których odciska się wyłącznie pieczęć urzędową okrągłą (§ 22 ust. 3 tego zarządzenia).

Zgodnie z brzmieniem art. 128 § 1 k.p.k. nadawanym ustawą o doręczeniach elektronicznych, **orzeczenie albo podlegające zaskarżeniu zarządzenie doręcza się w postaci kopii tego orzeczenia albo zarządzenia zamieszczonego w systemie teleinformatycznym**, o którym mowa w art. 100a, opatrzonej unikalnym oznaczeniem identyfikującym. Odpowiednio § 1 będzie miał zastosowanie również do aktu oskarżenia, wniosku o wydanie wyroku skazującego, wniosku o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym, wniosku o warunkowe umorzenie postępowania, wniosku o umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy i o zastosowanie środka zabezpieczającego (art. 128 § 1b k.p.k.). Zgodnie z nowo dodawanym **art. 100a k.p.k.** niezwłocznie po wydaniu orzeczenia albo podlegającego zaskarżeniu zarządzenia **kopię** tego orzeczenia albo zarządzenia zamieszcza się w systemie teleinformatycznym **i opatruje się unikalnym oznaczeniem identyfikującym**. Przepis art. 100a k.p.k. stosuje się odpowiednio do aktu oskarżenia, wniosku o wydanie wyroku skazującego, wniosku o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym, wniosku o warunkowe umorzenie postępowania, wniosku o umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy i o zastosowanie środka zabezpieczającego **(nowo dodany art. 302a k.p.k.)**. Stronom oraz osobom, których orzeczenie albo podlegające zaskarżeniu zarządzenie bezpośrednio dotyczy, należy na ich żądanie nieodpłatnie wydać jedną kopię każdego orzeczenia albo podlegającego zaskarżeniu zarządzenia. Kopię wydaje się z uzasadnieniem, jeżeli je sporządzono, przy czym w sprawach, w których wyłączono jawność ze względu na ważny interes państwa, wydaje się tylko kopię orzeczenia kończącego postępowanie w danej instancji, bez uzasadnienia **(art. 157 § 1 i 2 k.p.k.)**.

Dla zachowania spójności regulacji wyraz **„odpis" zastępuje się** zgodnie z ustawą o doręczeniach elektronicznych użytym w odpowiedniej liczbie i odpowiednim przypadku **wyrazem „kopia"** w zakresie:

– odpisów subsydiarnego aktu oskarżenia (art. 55 § 1 k.p.k.),
– odpisów, które ustawa nakazuje doręczać przedstawicielom stron (art. 140 k.p.k.),
– odpisów wyroków podejrzanego, który był już prawomocnie skazany (art. 213 § 2 k.p.k.),
– powiadomienia pokrzywdzonego o sposobie zakończenia sprawy (art. 299a § 2 k.p.k.),
– odpisów aktów oskarżenia i wniosków, o których mowa w art. 335 § 2 k.p.k. (art. 334 § 2 pkt 2, art. 338 § 1, 1b i 3, art. 338b w § 1 k.p.k.),
– odpisów wyroku nakazowego (art. 505 § 1 i 2 k.p.k.),
– odpisów wniosku o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym (art. 517d § 1a, art. 517e § 1 i 1a k.p.k.),
– odpisów postanowieni o zwolnieniu spod zatrzymania albo zajęcia (art. 589s § 3 k.p.k.),
– odpisów postanowienia w przedmiocie wykonania orzeczenia (art. 611tj § 5 k.p.k.).

Jednocześnie na podstawie nowo dodawanego **art. 100a i 100b k.p.k.** stworzony ma zostać system teleinformatyczny służący do gromadzenia kopii, a także weryfikacji treści i autentyczności kopii: a) orzeczeń i podlegających zaskarżeniu zarządzeń oraz b) aktów oskarżenia, wniosków o wydanie wyroku skazującego, wniosków o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym, wniosków o warunkowe umorzenie postępowania, wniosków o umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy i o zastosowanie środka zabezpieczającego. Administratorem systemu teleinformatycznego jest Minister Sprawiedliwości, przy czym realizację zadań związanych z jego prowadzeniem może powierzyć, w całości lub w części, jednostce organizacyjnej jemu podległej lub przez niego nadzorowanej lub Prokuratorowi Krajowemu. W **art. 100b § 5 k.p.k.** zawarto delegację ustawową do wydania przez Ministra Sprawiedliwości rozporządzenia, które określi strukturę systemu teleinformatycznego, jego minimalną funkcjonalność, warunki organizacyjno-techniczne gromadzenia i pobierania zgromadzonych w nim danych oraz sposób opatrywania kopii dokumentów, unikalnym oznaczeniem identyfikującym. W rozporządzeniu może zostać również

określony podmiot, któremu powierzona zostanie realizacja zadań związanych z prowadzeniem tego systemu, oraz zakres zadań powierzonych do realizacji, przy uwzględnieniu konieczności zapewnienia powszechnej dostępności zgromadzonych danych, sprawności wprowadzania danych do systemu, kompletności i prawidłowości danych przetwarzanych w systemie oraz potrzebę zabezpieczenia danych przed nieuprawnionym dostępem.

Podsumowując, niezwłocznie po wydaniu orzeczenia albo podlegającego zaskarżeniu zarządzenia jego kopia jest zamieszczana w systemie teleinformatycznym. Następnie kopia jest opatrywana unikalnym oznaczeniem identyfikującym. W dalszej kolejności kopia opatrzona unikalnym oznaczeniem identyfikującym podlega doręczeniu. Odbierający, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, potwierdza odbiór swym czytelnym podpisem zawierającym imię i nazwisko na zwrotnym pokwitowaniu, na którym doręczający potwierdza swym podpisem sposób doręczenia (**art. 130 k.p.k.** w brzmieniu od 1.10.2029 r.). Następnie odbierający będzie mógł zweryfikować na podstawie unikalnego oznaczenia identyfikującego integralność otrzymanego dokumentu.

Zgodnie z **art. 131 § 1 k.p.k.,** w brzmieniu nadanym przez ustawę o doręczeniach elektronicznych, wezwania, zawiadomienia oraz inne pisma doręcza się: a) na adres do doręczeń elektronicznych; przy czym doręczenia podmiotowi niepublicznemu dokonuje się za jego zgodą wyrażoną w tym postępowaniu lub b) przez organ procesowy dokonujący czynności procesowej – w toku tej czynności. Ustawodawca przyjął więc za podstawowe i równorzędne sposoby doręczenia – doręczenie na adres do doręczeń elektronicznych (dla podmiotów publicznych – bez konieczności wyrażania zgody, dla podmiotów niepublicznych, jeśli wyrazili zgodę na ten sposób doręczenia) lub równorzędnie przez organ procesowy podczas tejże czynności. Dopiero jeśli doręczenie nie może zostać zrealizowane w sposób wskazany w art. 131 § 1 k.p.k., doręczenia dokonuje się zgodnie z **art. 131 § 1a k.p.k.**: 1) przez operatora wyznaczonego w ramach publicznej usługi hybrydowej, o której mowa w art. 2 pkt 7 u.d.e.; 2) przez operatora pocztowego w rozumieniu ustawy

z 23.11.2012 r. – Prawo pocztowe; 3) przez pracownika organu wysyłającego; 4) przez Policję – tylko w razie niezbędnej konieczności. Jeżeli doręczenie jest dokonywane na adres do doręczeń elektronicznych, w wypadku braku dowodu otrzymania, w rozumieniu ustawy o doręczeniach elektronicznych, pismo uznaje się za doręczone po upływie 14 dni od dnia wystawienia dowodu wysłania **(art. 131a k.p.k.)**. Jeżeli doręczenie jest dokonywane przez organ procesowy w toku tej czynności, przez operatora wyznaczonego w ramach publicznej usługi hybrydowej, przez operatora pocztowego, przez pracownika organu wysyłającego lub przez Policję, pismo doręcza się adresatowi osobiście **(art. 132 § 1 k.p.k.)**. Jeśli na wniosek adresata doręczenie jest dokonywane na wskazany przez niego adres skrytki pocztowej, pismo przesłane za pośrednictwem operatora, przez operatora wyznaczonego w ramach publicznej usługi hybrydowej lub przez operatora pocztowego, składa się w placówce pocztowej operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z 23.11.2012 r. – Prawo pocztowe, umieszczając zawiadomienie o tym w skrytce pocztowej adresata **(art. 132 § 1a k.p.k.)**. Nie ulegają zmianie przepisy regulujące doręczenia w razie chwilowej nieobecności adresata **(art. 132 § 2 k.p.k.)**, odnoszące się do możliwości doręczenia pisma za pośrednictwem telefaksu lub poczty elektronicznej **(art. 132 § 3 k.p.k.)** oraz wyłączenia doręczeń pośrednich wskazane w **art. 132 § 4 k.p.k.** Jeżeli doręczenia nie można dokonać w sposób wskazany w art. 132 k.p.k., pismo przesłane za pośrednictwem operatora wyznaczonego w ramach publicznej usługi hybrydowej lub operatora pocztowego pozostawia się w najbliższej placówce pocztowej operatora pocztowego, a przesłane w inny sposób w najbliższej jednostce Policji albo we właściwym urzędzie gminy (art. 133 § 1 k.p.k.). W pozostałym zakresie art. 133 k.p.k. nie został zmieniony przepisami ustawy o doręczeniach elektronicznych.

W związku z regulacją doręczeń elektronicznych nadano również częściowo nowe brzmienie **art. 139 § 1 k.p.k.** Zmiana dokonana w tym przepisie pozwala w przypadku posiadania przez stronę lub pokrzywdzonego adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do bazy adresów elektronicznych i wyrażenia zgody doręczania na ten adres uznać

pismo wysłane pod ten adres za doręczone, nawet jeśli strona dokonała zmiany tego adresu lub zaprzestała korzystania z niego, a nie zawiadomiła o tym organu.

Dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych znacząco może ułatwić komunikację i wymianę pism procesowych z osobami przebywającymi za granicą. Zgodnie z **art. 138 § 1 k.p.k.** strona, a także osoba niebędąca stroną, której prawa zostały naruszone, nieprzebywająca w kraju ani w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, ma obowiązek wskazać adresata dla doręczeń w kraju lub w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej; w razie nieuczynienia tego pismo wysłane na ostatnio znany adres w kraju lub w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej albo, jeżeli adresu tego nie ma, załączone do akt sprawy uważa się za doręczone. Przepisu art. 138 § 1 k.p.k. nie stosuje się, jeżeli strona, a także osoba niebędąca stroną, której prawa zostały naruszone, wyraziła zgodę na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych. Oznacza to, że w przypadku gdy strona, a także osoba niebędąca stroną, której prawa zostały naruszone, przebywająca za granicą, posiada adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE i wyraziła zgodę na doręczanie na ten adres, nie jest obowiązana do wskazywania adresata dla doręczeń w kraju.

Szczegółowe zasady i tryb doręczania pism organów procesowych, z wyłączeniem doręczeń, o których mowa w art. 131 § 1 pkt 1 k.p.k., tj. doręczeń dokonywanych na adres do doręczeń elektronicznych, mając na uwadze konieczność zapewnienia sprawnego toku postępowania, a także właściwej realizacji gwarancji procesowych jego uczestników, określi w drodze rozporządzenia Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw łączności. W zakresie stosowania przepisów dotyczących doręczeń elektronicznych w postępowaniu karnym w okresie przejściowym, tj. do 30.09.2029 r. – zob. komentarz do art. 160 u.d.e.

Art. 83. [Zmiany w ustawie o Krajowym Rejestrze Sądowym]

W ustawie z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 2019 r. poz. 1500, 1655 i 1798 oraz z 2020 r. poz. 288) wprowadza się następujące zmiany:

1) po art. 19e dodaje się art. 19f w brzmieniu:

„Art. 19f. 1. Składając za pośrednictwem systemu teleinformatycznego wniosek o wpis do rejestru, o którym mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1, wnioskodawca wskazuje, a w przypadku wniosku o wpis do rejestru, o którym mowa w art. 1 ust. 2 pkt 2, może wskazać, następujące dane niezbędne do utworzenia adresu do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), zwanego dalej „adresem do doręczeń elektronicznych", bądź wpisu adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy, zwanej dalej „bazą adresów elektronicznych":

1) adres do korespondencji;

2) imię i nazwisko administratora skrzynki doręczeń, o której mowa w art. 2 pkt 9 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, jego adres poczty elektronicznej oraz numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu wykonawczym Komisji (UE) 2015/1501 z dnia 8 września 2015 r. w sprawie ram interoperacyjności na podstawie art. 12 ust. 8 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym (Dz. Urz. UE L 235 z 09.09.2015, s. 1, z późn. zm.) – w przypadku zgłoszenia dotyczącego adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego

z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego;

3) adres do doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz oznaczenie dostawcy kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego – w przypadku gdy wpis do bazy adresów elektronicznych dotyczy adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

2. W przypadku gdy wnioskodawca składający wniosek o wpis do rejestru, o którym mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1, posiada adres do doręczeń elektronicznych wpisany do bazy adresów elektronicznych oraz dane, o których mowa w ust. 1, są aktualne, przepisu ust. 1 nie stosuje się. W takim przypadku wnioskodawca składa za pośrednictwem systemu teleinformatycznego oświadczenie o posiadaniu adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do bazy adresów elektronicznych i aktualności danych zamieszczonych w bazie adresów elektronicznych.

3. Dane, o których mowa w ust. 1, są przekazywane do ministra właściwego do spraw informatyzacji za pośrednictwem systemu teleinformatycznego po dokonaniu wpisu w Rejestrze.

4. Przepisy ust. 1–3 stosuje się do aktualizacji danych, o których mowa w ust. 1.

5. Do wniosku, o którym mowa w ust. 1, wnioskodawca może dołączyć oświadczenie o rezygnacji z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio.";

2) w art. 20:

a) po ust. 1a dodaje się ust. 1aa w brzmieniu:
„1aa. Wpis w przedmiocie adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do bazy adresów elektronicznych polega na jego automatycznym zamieszczeniu w Rejestrze po przekazaniu danych z bazy adresów elektronicznych.",

b) ust. 1c i 1d otrzymują brzmienie:

„1c. Po dokonaniu wpisu podmiotu do Rejestru, zmiany jego danych lub wykreślenia podmiotu z Rejestru, z wyłączeniem rejestru dłużników niewypłacalnych, dane objęte treścią wpisu są przekazywane za pośrednictwem systemu teleinformatycznego do:

1) Centralnego Rejestru Podmiotów – Krajowej Ewidencji Podatników;

2) krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej;

3) ministra właściwego do spraw informatyzacji w celu dokonania wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych lub dokonania aktualizacji danych.

1d. Wpis NIP i numeru identyfikacyjnego REGON oraz adresu do doręczeń elektronicznych do Rejestru nie podlega opłacie sądowej i ogłoszeniu w Monitorze Sądowym i Gospodarczym.";

3) **w art. 35 w pkt 3 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 4 w brzmieniu:**

„4) adres do doręczeń elektronicznych – zamieszcza się adres do doręczeń elektronicznych, a w przypadku gdy podmiot posiada więcej niż jeden adres do doręczeń elektronicznych – główny adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 32 ust. 4 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.";

4) **w art. 38 w pkt 1 lit. c otrzymuje brzmienie:**

„c) jego siedzibę i adres, a także adres do doręczeń elektronicznych wpisany do bazy adresów elektronicznych,";

5) **w art. 47 ust. 1 otrzymuje brzmienie:**

„1. Podmioty podlegające obowiązkowi wpisu do rejestru przedsiębiorców są obowiązane zgłaszać dane wymienione w art. 38 pkt 1, z wyłączeniem adresu do doręczeń elektronicznych, pkt 2a–15, art. 39, art. 40 oraz art. 44, a spółki akcyjne i spółki komandytowo-akcyjne – również adres strony inter-

netowej, o której mowa w art. 5 § 5 ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych, a także ich zmiany, niezależnie od obowiązków wynikających z odrębnych przepisów, chyba że ustawa stanowi inaczej.".

1. Na podstawie art. 9 ust. 1 pkt 8 u.d.e. podmioty niepubliczne wpisane do rejestru przedsiębiorców zobowiązane są posiadać **adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE**. Wskazany przepis wchodzi w życie 1.10.2021 r., jednak zgodnie z art. 151 ust. 1 u.d.e., te z podmiotów, które były wpisane do KRS przed 1.10.2021 r., obowiązane są do zrealizowania tego obowiązku dopiero przed 1.10.2022 r.

W związku z powyższym w ustawie o Krajowym Rejestrze Sądowym dokonano od 1.10.2021 r. niezbędnych modyfikacji w tym przedmiocie. Na podstawie dodanego **art. 19f u.KRS**, składając za pośrednictwem systemu teleinformatycznego wniosek o wpis do rejestru przedsiębiorców, wnioskodawca zobowiązany jest podać dane niezbędne do utworzenia adresu do doręczeń elektronicznych (powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego świadczoną przez operatora wyznaczonego, wpisywanego do BAE) bądź wpisu adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego świadczoną przez innego kwalifikowanego dostawcę usług zaufania do BAE. W przepisie tym wyliczono przy tym wymagane dane. Należą do nich: adres do korespondencji; imię i nazwisko administratora skrzynki doręczeń, o której mowa w art. 2 pkt 9 u.d.e., jego adres poczty elektronicznej oraz numer PESEL, a jeżeli nie został nadany – niepowtarzalny identyfikator nadany przez państwo członkowskie Unii Europejskiej dla celów transgranicznej identyfikacji, o którym mowa w rozporządzeniu 2015/1501 (w przypadku zgłoszenia dotyczącego adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego); adres do doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz oznaczenie dostawcy kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego (w przypadku gdy wpis do BAE dotyczy adresu do doręczeń elektronicznych powią-

zanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego).

Analogicznie jak w odniesieniu do wpisu do CEIDG (por. komentarz do art. 141 u.d.e.), w przypadku gdy wnioskodawca składający wniosek o wpis do rejestru przedsiębiorców posiada już adres do doręczeń elektronicznych w BAE, a wymienione wyżej dane są aktualne, wnioskodawca składa jedynie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego **oświadczenie o posiadaniu adresu do doręczeń elektronicznych** wpisanego do BAE i aktualności danych tam zamieszczonych.

Względem wniosków o wpis do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej wskazanie adresu do doręczeń elektronicznych z BAE ma natomiast fakultatywny charakter.

Przedmiotowe dane są przekazywane do ministra właściwego do spraw informatyzacji za pośrednictwem systemu teleinformatycznego **po dokonaniu wpisu** w rejestrze przedsiębiorców (odpowiednio w rejestrze stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej) w celu utworzenia adresu do doręczeń elektronicznych, wpisania adresu do BAE bądź aktualizacji danych (a nie bezpośrednio po złożeniu wniosku w tym przedmiocie). Utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (i wpisanie go do BAE) bądź wpisanie do BAE adresu do doręczeń powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego następuje bowiem na wniosek bądź automatycznie (w powiązaniu z wnioskiem o wpis do KRS), w tym wypadku po otrzymaniu danych z systemu teleinformatycznego KRS (por. art. 11 i 28 u.d.e.), przy czym przed 1.10.2021 r. może być następstwem jedynie wniosku złożonego do ministra właściwego do spraw informatyzacji. Powyższe regulacje umożliwiają **zatem uzyskanie bądź modyfikację adresu do doręczeń w BAE przez podmiot wpisany do KRS za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego KRS od 1.10.2021 r.**

W przypadku pierwotnego wniosku o wpis podmiotu do KRS dane konieczne do wpisania adresu do doręczeń do BAE (bądź jego utworzenia) przekazywane są do ministra właściwego do spraw informatyzacji dopiero po wpisaniu podmiotu do KRS.

Każdy podmiot niepubliczny, dla którego utworzono adres do doręczeń elektronicznych powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, może zrezygnować z tej usługi. W przypadku podmiotów wpisanych do rejestru przedsiębiorców jest to możliwe pod warunkiem zapewnienia możliwości doręczania im korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego wpisany do BAE (por. art. 23 u.d.e.). Dlatego do wniosku o wpis do rejestru można również dołączyć oświadczenie o rezygnacji z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

2. BAE i KRS jako rejestry publiczne powinny odznaczać się interoperacyjnością. W związku z tym dodano **art. 20 ust. 1aa u.KRS**, zgodnie z którym wpis w przedmiocie adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE polega na jego automatycznym zamieszczeniu w KRS po przekazaniu danych z BAE, co nie wymaga wydania postanowienia o wpisie. W odniesieniu do adresów wpisanych do BAE przed 1.10.2021 r. dla podmiotów wpisanych do KRS (co jest możliwe w trybie wnioskowym, a nie automatycznym), informacja w przedmiocie tych adresów zostanie przekazana automatycznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego z BAE do KRS w dniu 1.10.2021 r. jako dniu zintegrowania obu rejestrów publicznych (por. art. 151 ust. 2 u.d.e.).

Po dokonaniu wpisu podmiotu do KRS, zmiany jego danych lub wykreślenia podmiotu z KRS, z wyłączeniem rejestru dłużników niewypłacalnych, dane objęte treścią wpisu są natomiast przekazywane za pośrednictwem systemu teleinformatycznego m.in. do ministra właściwego do spraw informatyzacji w celu dokonania wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do BAE lub dokonania aktualizacji danych (**art. 20 ust. 1c u.KRS**). Obejmuje to także przypadki skutkujące wykreśleniem

adresu do doręczeń elektronicznych z BAE stosownie do treści art. 35 u.d.e. W związku z tym wyłączono obowiązek odrębnego zgłaszania zmiany adresu do doręczeń elektronicznych w trybie **art. 47 u.KRS.** Warto zauważyć, że wpis adresu do doręczeń (w tym jego zmiana) nie podlegają opłacie sądowej i ogłoszeniu w Monitorze Sądowym i Gospodarczym (**art. 20 ust. 1d u.KRS**).

Adres do doręczeń elektronicznych wpisany w BAE został ujęty w wyliczeniu danych zawartych w dziale 1 rejestru przedsiębiorców zawartym w **art. 38 u.KRS**. W **art. 35 pkt 4 u.KRS** doprecyzowano (podobnie jak w art. 32 ust. 5 u.d.e.), iż w przypadku gdy podmiot posiada więcej niż jeden adres do doręczeń elektronicznych, do rejestru wpisuje główny adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 32 ust. 4 u.d.e. (dotyczy to jednak jedynie podmiotów publicznych, względem których minister właściwy do spraw informatyzacji wyraził zgodę na wpisanie więcej niż jednego adresu do BAE ze względu na strukturę organizacyjną podmiotu). Na marginesie warto zauważyć, iż 1.07.2021 r. wchodzą w życie przepisy ustawy z 26.01.2018 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw[317] stanowiące implementację dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2017/1132/UE z 14.06.2017 r. w sprawie niektórych aspektów prawa spółek[318] w zakresie przepisów dotyczących systemu integracji rejestrów spółek, uproszczenia dokonywania wpisów ewidencyjnych do rejestru przedsiębiorców oraz zmiany sposobu i zakresu ujawniania informacji o zaległościach płatniczych. Wskazana dyrektywa przewiduje ustanowienie systemu integracji rejestrów BRIS, na który składają się m.in. rejestry państw członkowskich UE (w tym polski KRS) i portal służący za europejski elektroniczny punkt dostępu (portal e-sprawiedliwość).

317 Dz.U. poz. 398 ze zm.
318 Dz.Urz. UE L 169, s. 46.

Art. 84. [Zmiany w Ordynacji podatkowej]

W ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2020 r. poz. 1325, 1423, 2122 i 2123) wprowadza się następujące zmiany:

1) **w art. 3a § 2 otrzymuje brzmienie:**
   „§ 2. Złożenie deklaracji za pomocą środków komunikacji elektronicznej jest potwierdzane elektronicznie.”;
2) **uchyla się art. 3e;**
3) **w art. 12 w § 6 pkt 1 otrzymuje brzmienie:**
   „1) wysłane na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), zwany dalej „adresem do doręczeń elektronicznych”, do organu podatkowego, a nadawca otrzymał dowód otrzymania, o którym mowa w art. 41 tej ustawy;”;
4) **w art. 14a w § 7, w art. 82 w § 1 w pkt 1 i w § 2a, w art. 119zt w pkt 3, w art. 297 w § 1 w pkt 7 oraz w art. 298 w pkt 5a i 5b wyraz „pisemne” zastępuje się wyrażam „sporządzone na piśmie”;**
5) **w art. 14c uchyla się § 4;**
6) **w art. 14d w § 2 wyrazy „zawiadomienie, o którym mowa w art. 152a § 1, zostało przesłane przed upływem tego terminu” zastępuje się wyrazami „dowód wysłania, o którym mowa w art. 40 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, został wystawiony przed upływem tego terminu”;**
7) **w art. 14m w § 4, w art. 20t w § 1, w art. 20x w § 3, w art. 20zb we wprowadzeniu do wyliczenia, w art. 20ze w § 3, w art. 143 w § 3, w art. 181a w § 1 i w art. 299b w § 3 wyrazy „w formie pisemnej” zastępuje się wyrazami „na piśmie”;**
8) **w art. 32 w § 1a, w art. 81b w § 2 w zdaniu drugim, w art. 86 w § 2, w art. 86b w § 2 i 3, w § 4 w pkt 1 i w § 5, w art. 86d w § 1 i 5, w art. 168 w § 3 w zdaniu pierwszym oraz w art. 298 w pkt 5 wyraz „pisemnie” zastępuje się wyrazami „na piśmie”;**

9) w art. 33d w § 2 w pkt 7 oraz w art. 86d w § 2 w części wspólnej i w § 3 w zdaniu pierwszym wyraz „pisemnego" zastępuje się wyrazami „sporządzonego na piśmie";
10) w art. 46c uchyla się § 7;
11) w art. 60 w § 4 wyrazy „również w formie dokumentu elektronicznego" zastępuje się wyrazami „za pomocą środków komunikacji elektronicznej";
12) w art. 66:
a) w § 2 w pkt 1 i 2 po wyrazach „umowy zawartej" dodaje się wyrazy „na piśmie",
b) uchyla się § 3;
13) w art. 80a:
a) uchyla się § 2b,
b) w § 2c wyrazy „w formie dokumentu elektronicznego" zastępuje się wyrazami „na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej";
14) w art. 86e w § 1 w zdaniu pierwszym wyrazy „pisemnie poinformowani" zastępuje się wyrazami „poinformowani na piśmie";
15) w art. 86f w § 1 w pkt 13 i w art. 861a wyrazy „adres elektroniczny" zastępuje się wyrazami „adres do doręczeń elektronicznych";
16) w art. 119i:
a) w § 4 wyraz „pisemną" zastępuje się wyrazami „na piśmie",
b) w § 7 wyrazy „sporządzając jego pisemne uzasadnienie" zastępuje się wyrazami „sporządzając na piśmie jego uzasadnienie";
17) w art. 119o w § 3 w zdaniu drugim wyraz „pisemnej" zastępuje się wyrazami „przedstawionej na piśmie";
18) w art. 119zf po wyrazach „art. 14b § 4 i 5" skreśla się przecinek oraz wyrazy „art. 14c § 4";
19) w art. 119zi:
a) w § 2 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„Zlecenie wykonywania tych czynności następuje na podstawie umowy zawierającej listę pracowników przedsiębiorcy wyznaczonych do wykonywania czynności związanych z dostępem do STIR, w tym algorytmów, o których mowa w art. 119zn § 3, zawartej na piśmie po zasięgnięciu opinii Szefa Krajowej Administracji Skarbowej.”,

b) w § 7 wyrazy „pisemnie nakazuje” zastępuje się wyrazami „nakazuje na piśmie”;

20) art. 126 otrzymuje brzmienie:

„Art. 126. § 1. Sprawy podatkowe załatwiane są na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub elektronicznej, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej. Pisma utrwalone w postaci papierowej opatruje się podpisem własnoręcznym. Pisma utrwalone w postaci elektronicznej opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym lub kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną organu podatkowego ze wskazaniem w treści pisma osoby opatrującej pismo pieczęcią.

§ 2. Sprawy podatkowe mogą być załatwiane z wykorzystaniem pism generowanych automatycznie i opatrzonych kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną organu podatkowego. W przypadku pism generowanych automatycznie przepisów o konieczności opatrzenia pisma podpisem pracownika urzędu obsługującego ten organ nie stosuje się.

§ 3. Sprawy podatkowe mogą być załatwiane z wykorzystaniem usług online udostępnianych przez organy podatkowe po uwierzytelnieniu w sposób określony w art. 20a ust. 1 albo 2 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne.

§ 4. Pisma kierowane do organów podatkowych mogą być sporządzane na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub elektronicznej. Do opatrywania ich podpisami i pieczęciami stosuje się przepis § 1.”;

21) w art. 138a:

a) uchyla się § 3,

b) uchyla się § 5;

22) w art. 138c § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Pełnomocnictwo wskazuje dane identyfikujące mocodawcę, w tym jego identyfikator podatkowy, dane identyfikujące pełnomocnika, w tym jego identyfikator podatkowy, a w przypadku nierezydenta – numer i serię paszportu lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość, lub inny numer identyfikacyjny, o ile nie posiada identyfikatora podatkowego, adres tego pełnomocnika do doręczeń w kraju, chyba że wskazuje adres do doręczeń elektronicznych, na który organy podatkowe mają doręczać pisma. Adwokat, radca prawny lub doradca podatkowy wskazuje adres do doręczeń elektronicznych.

§ 2. Pełnomocnik ustanowiony w procedurach szczególnych rozliczania podatku od towarów i usług, będący nierezydentem i nieposiadający identyfikatora podatkowego, ma obowiązek wskazać numer służący do identyfikacji dla celów podatkowych nadany w jego państwie. W przypadku braku takiego numeru pełnomocnik ten podaje numer i serię paszportu lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość. Pełnomocnik ten ma również obowiązek wskazać swój adres do doręczeń elektronicznych, chyba że posiada adres do doręczeń elektronicznych wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, zwanej dalej „bazą adresów elektronicznych", albo wskaże inny adres do doręczeń elektronicznych, na który organ podatkowy będzie doręczał pisma.";

23) w art. 138d § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Pełnomocnictwo ogólne oraz zawiadomienie o jego zmianie, odwołaniu lub wypowiedzeniu zgłasza mocodawca, wyłącznie na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej według wzoru określonego w przepisach wydanych na podstawie art. 138j § 1 pkt 1, do Szefa Krajowej Administracji

Skarbowej. W przypadku wystąpienia problemów technicznych uniemożliwiających złożenie pełnomocnictwa ogólnego, jego zmianę, odwołanie lub wypowiedzenie na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej pełnomocnictwo składa się na piśmie utrwalonym w postaci papierowej według wzoru, o którym mowa w zdaniu pierwszym.";

24) w art. 138e:

a) w § 2 po wyrazach „na piśmie" skreśla się przecinek oraz wyrazy „w formie dokumentu elektronicznego",

b) w § 3 po wyrazach „lub wypowiedzeniu" dodaje się wyrazy „w przypadku, gdy zostały utrwalone w postaci papierowej,";

25) w art. 138h w zdaniu pierwszym wyrazy „w formie dokumentu elektronicznego" zastępuje się wyrazami „na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej";

26) w art. 138j § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Minister właściwy do spraw finansów publicznych określi, w drodze rozporządzenia, sposób przesyłania pełnomocnictwa ogólnego, pełnomocnictwa szczególnego oraz pełnomocnictwa do doręczeń, jeżeli zostały one utrwalone w postaci elektronicznej, uwzględniając potrzebę zapewnienia bezpieczeństwa, wiarygodności i niezaprzeczalności danych zawartych w pełnomocnictwach oraz potrzebę ich ochrony przed nieuprawnionym dostępem.";

27) w art. 143:

a) uchyla się § 1a,

b) w § 2 we wprowadzeniu do wyliczenia skreśla się wyrazy „i 1a";

28) w art. 144:

a) uchyla się § 1,

b) po § 1 dodaje się § 1a–1d w brzmieniu:

„§ 1a. Organ podatkowy doręcza pisma na adres do doręczeń elektronicznych, chyba że doręczenie następuje w siedzibie organu podatkowego.

§ 1b. W przypadku braku możliwości doręczenia w sposób, o którym mowa w § 1a, organ podatkowy doręcza pisma za pokwitowaniem przez:

1) operatora wyznaczonego w ramach publicznej usługi hybrydowej, o której mowa w art. 2 pkt 7 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, albo

2) pracowników urzędu obsługującego ten organ, funkcjonariuszy lub upoważnionych pracowników innego organu podatkowego lub przez organy lub osoby uprawnione na podstawie odrębnych przepisów.

§ 1c. W przypadku braku możliwości doręczenia w sposób, o którym mowa w § 1a i § 1b pkt 1, organ podatkowy doręcza pisma:

1) przesyłką rejestrowaną, o której mowa w art. 3 pkt 23 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe, albo

2) za pokwitowaniem przez pracowników urzędu obsługującego ten organ, funkcjonariuszy lub upoważnionych pracowników innego organu podatkowego lub przez organy lub osoby uprawnione na podstawie odrębnych przepisów.

§ 1d. W przypadku doręczenia decyzji, której organ podatkowy nadał rygor natychmiastowej wykonalności, albo decyzji, która podlega natychmiastowemu wykonaniu z mocy ustawy, organ może doręczyć decyzję w sposób określony w § 1c. Przepisów § 1a i § 1b pkt 1 nie stosuje się.",

c) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W zakresie spraw określonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 3f § 4 organ podatkowy może, za zgodą adresata, doręczać pisma przez portal podatkowy.",

d) po § 2 dodaje się § 2a–2d w brzmieniu:

„§ 2a. Wyrażenie i wycofanie zgody, o której mowa w § 2, następuje przez portal podatkowy.

§ 2b. Wycofanie zgody, o której mowa w § 2, wywołuje skutki prawne z upływem dnia roboczego następującego po jej wycofaniu.

§ 2c. W przypadku wyrażenia albo wycofania zgody, o której mowa w § 2, organ podatkowy poucza o skutkach prawnych wynikających z jej wyrażenia albo wycofania.

§ 2d. W przypadku doręczania pisma przez portal podatkowy pismo uznaje się za doręczone w dniu wskazanym w urzędowym poświadczeniu odbioru, a w przypadku jego braku – po upływie 14 dni od dnia umieszczenia pisma na portalu podatkowym.",

e) uchyla się § 3,

f) w § 4 po wyrazie „przypadku" dodaje się wyrazy „braku możliwości doręczenia w sposób, o którym mowa w § 1a,";

29) art. 144a otrzymuje brzmienie:

„Art. 144a. § 1. W przypadku doręczenia na adres do doręczeń elektronicznych, pisma doręcza się na:

1) adres do doręczeń elektronicznych wpisany do bazy adresów elektronicznych;

2) adres do doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, za pomocą której wniesiono podanie, jeżeli adres do doręczeń elektronicznych nie został wpisany do bazy adresów elektronicznych.

§ 2. W przypadku doręczenia na adres do doręczeń elektronicznych dzień doręczenia ustala się zgodnie z przepisami art. 42 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.

§ 3. W przypadku doręczenia w sposób, o którym mowa w art. 144 § 1b i lc, doręczenie jest skuteczne, jeżeli odbierający pismo potwierdzi doręczenie mu pisma swoim podpisem ze wskazaniem daty doręczenia, a w przypadku gdy odbierający pismo uchyla się od potwierdzenia doręczenia lub nie może tego uczynić, doręczający sam stwierdza datę doręcze-

nia oraz wskazuje osobę, która odebrała pismo, i przyczynę braku jej podpisu.";

30) w art. 144b:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:
„§ 1. W przypadku pism utrwalonych w postaci elektronicznej, które zostały opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, doręczenie może polegać na doręczeniu wydruku pisma odzwierciedlającego treść tego pisma.",

b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:
„§ 1a. Organ podatkowy oznacza pismo utrwalone w postaci elektronicznej klauzulą: „Tajemnica skarbowa".",

c) w § 2 w pkt 1 wyrazy „wydane w formie dokumentu elektronicznego" zastępuje się wyrazami „utrwalone w postaci elektronicznej",

d) w § 4 wyrazy „wydanym w formie dokumentu elektronicznego" zastępuje się wyrazami „utrwalonym w postaci elektronicznej";

31) w art. 146 w § 1 po wyrazie „doręczeń" skreśla się przecinek oraz wyrazy „lub adresu elektronicznego";

32) w art. 146a:

a) w § 1 w zdaniu pierwszym po wyrazie „doręczeń" skreśla się przecinek oraz wyrazy „lub adresu elektronicznego",

b) w § 2 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:
„Przepis art. 146 § 2 stosuje się odpowiednio.";

33) uchyla się art. 152 i art. 152a;

34) w art. 153 w § 1 wyrazy „w art. 144 § 1 pkt U. zastępuje się wyrazami „w art. 144 § 1b lub 1c";

35) w art. 155 w § 1 po wyrazach „na piśmie" skreśla się przecinek oraz wyrazy „w tym także w formie dokumentu elektronicznego";

36) w art. 159:

a) w § 1:

– w pkt 4 skreśla się wyrazy „lub w formie dokumentu elektronicznego",

– **uchyla się pkt 4a,**

b) w § 2 po wyrazach „stanowiska służbowego" skreśla się przecinek oraz wyrazy „a jeżeli jest sporządzone w formie dokumentu elektronicznego, powinno być opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym";

37) w art. 165 § 3b otrzymuje brzmienie:
„§ 3b. Datą wszczęcia postępowania na żądanie strony wniesione na adres do doręczeń elektronicznych jest dzień wystawienia dowodu otrzymania, o którym mowa w art. 41 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.";

38) w art. 168:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:
„§ 1. Podania (żądania, wyjaśnienia, odwołania, zażalenia, ponaglenia, wnioski) wnosi się na piśmie lub ustnie do protokołu. Pisma utrwalone w postaci elektronicznej wnosi się na adres do doręczeń elektronicznych lub przez portal podatkowy.",

b) uchyla się § 1a,

c) § 3a otrzymuje brzmienie:
„§ 3a. Podanie wniesione na adres do doręczeń elektronicznych lub przez portal podatkowy powinno zawierać dane w ustalonym formacie zawartym we wzorze podania określonym w odrębnych przepisach, jeżeli te przepisy nakazują wnoszenie podań według określonego wzoru.",

d) uchyla się § 3b,

e) w § 4 skreśla się zdanie drugie,

f) uchyla się § 4a;

39) w art. 169 po § 1a dodaje się § 1b w brzmieniu:
„§ 1b. W przypadku wniesienia podania w formie innej niż wskazana w art. 168 § 1 pozostawia się je bez rozpatrzenia, bez obowiązku zawiadamiania o tym wnoszącego.";

40) w art. 171a:

a) w § 1 skreśla się wyrazy „w formie pisemnej lub elektronicznej”,
b) w § 2 skreśla się wyrazy „zachowanych w formie pisemnej lub elektronicznej”;

41) w art. 177 uchyla się § 2;

42) w art. 182:
a) w § 1 we wprowadzeniu do wyliczenia oraz w § 3 i 3a wyraz „pisemne” zastępuje się wyrazami „sporządzone na piśmie”,
b) uchyla się § 6;

43) w art. 194a § 2a otrzymuje brzmienie:
„§ 2a. Jeżeli odpis dokumentu został sporządzony w postaci elektronicznej, poświadczenia jego zgodności z oryginałem, o którym mowa w § 2, dokonuje się przy użyciu kwalifikowanego podpisu elektronicznego, podpisu zaufanego lub podpisu osobistego.”;

44) w art. 210 w § 1 w pkt 8 po wyrazach „stanowiska służbowego” skreśla się przecinek oraz wyrazy „a jeżeli decyzja została wydana w formie dokumentu elektronicznego – kwalifikowany podpis elektroniczny, podpis zaufany albo podpis osobisty”;

45) w art. 211 skreśla się wyrazy „lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej”;

46) w art. 217 w § 1 w pkt 7 po wyrazach „stanowiska służbowego” skreśla się przecinek oraz wyrazy „a jeżeli postanowienie zostało wydane w formie dokumentu elektronicznego – kwalifikowany podpis elektroniczny, podpis zaufany albo podpis osobisty”;

47) w art. 218 skreśla się wyrazy „lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej”;

48) w art. 274c w § 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:
„2) przekazania, za pomocą środków komunikacji elektronicznej lub na informatycznym nośniku danych, wyciągu z ksiąg podatkowych i dowodów księgowych zapisanego w postaci elektronicznej odpowiadającej strukturze logicznej, o której mowa w art. 193a § 2, jeżeli kontrahent podatnika

prowadzi księgi podatkowe przy użyciu programów komputerowych.";

49) w art. 282b w § 4 w pkt 6 po wyrazach „do zawiadomienia" skreśla się przecinek oraz wyrazy „a jeżeli zawiadomienie zostało wydane w formie dokumentu elektronicznego – kwalifikowany podpis elektroniczny, podpis zaufany albo podpis osobisty";

50) w art. 286 w § 1 w pkt 4 wyraz „formie" zastępuje się wyrazem „postaci";

51) w art. 287 w § 1 pkt 3 otrzymuje brzmienie:
„3) przekazać, za pomocą środków komunikacji elektronicznej lub na informatycznym nośniku danych, wyciąg z ksiąg podatkowych oraz dowodów księgowych zapisany w postaci elektronicznej odpowiadającej strukturze logicznej, o której mowa w art. 193a § 2, jeżeli kontrolowany prowadzi księgi podatkowe przy użyciu programów komputerowych.";

52) w art. 306d w § 3 oraz w art. 306j w pkt 1 wyrazy „w formie dokumentu elektronicznego" zastępuje się wyrazami „w postaci elektronicznej";

53) w art. 306ha w § 1 i 2 wyraz „pisemną" zastępuje się wyrazami „wyrażoną na piśmie".

1. W Ordynacji podatkowej dostosowano od 1.07.2021 r. do zasad doręczeń elektronicznych m.in. przepisy o **deklaracjach podatkowych składanych za pomocą środków komunikacji elektronicznej**. Uproszczono **art. 3a § 2 o.p.**, zgodnie z którym złożenie deklaracji za pomocą środków komunikacji elektronicznej jest potwierdzane elektronicznie, bez doprecyzowania, w jaki sposób to następuje.

Wiele zmian ma charakter analogiczny do wprowadzonych do Kodeksu postępowania administracyjnego (szerzej omówionych w komentarzu do art. 61 u.d.e.). Ze względu na zasadę powszechności doręczeń elektronicznych wyrażoną w art. 4 u.d.e. usunięto **art. 3e o.p**. odnoszący się do konieczności wyrażenia zgody na doręczanie pism w formie dokumentu elektronicznego w sprawach podatkowych załatwianych przez

dany organ. Doręczenia te bowiem odbywają się w pierwszej kolejności na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu wpisany w BAE, ewentualnie na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu niepublicznego, z którego nadał on korespondencję, a gdy nie jest to możliwe – za pośrednictwem publicznej usługi hybrydowej (art. 4 i 5 u.d.e.). Nie jest wymagana odrębnie wyrażona zgoda na taki sposób doręczania (por. także regulacje przejściowe wskazane w art. 154 u.d.e.).

Odpowiedniej modyfikacji uległo wyliczenie przesłanek wskazujących na **zachowanie terminu** do dokonania czynności procesowych (**art. 12 § 6 o.p.**). Zamiast wysłania przed jego upływem pisma w formie dokumentu elektronicznego do organu podatkowego wraz z otrzymaniem przez nadawcę urzędowego poświadczenia odbioru, podkreślono wymóg wysłania na adres do doręczeń elektronicznych wraz z uzyskaniem **dowodu otrzymania**, o którym mowa w art. 41 u.d.e. Pismo do organu podatkowego kierowane jest na adres do doręczeń tego podmiotu obligatoryjnie wpisany w BAE. W przypadku wydania interpretacji podatkowej uważa się ją za wydaną z zachowaniem terminu 3 miesięcy od otrzymania wniosku, jeżeli przed upływem tego terminu został wystawiony **dowód wysłania**, zgodnie z art. 40 u.d.e. (**art. 14d § 2 o.p.**).

2. Istotne znaczenie ma modyfikacja i rozbudowanie **art. 126 o.p.** odnoszącego się do **zasady pisemności** załatwiania spraw podatkowych. Dotychczas wskazywano w nim, iż sprawy podatkowe załatwiane są w formie pisemnej lub w formie dokumentu elektronicznego, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej. Takie ujęcie odnosiło się do różnych kryteriów – **„forma pisemna" do sposobu wyrażenia treści (w formie pisemnej, czyli za pomocą znaków pisma), a „forma dokumentu elektronicznego" do sposobu utrwalenia treści.** Pojęcie dokumentu elektronicznego wykracza natomiast poza dokumenty wyrażone na piśmie. Dlatego, analogicznie do zmian art. 14 k.p.a., komentowaną ustawą zmodyfikowano również art. 126 o.p. (por. komentarz do art. 61 u.d.e.).

Załatwianie spraw powiązano ze sporządzeniem pisma utrwalonego alternatywnie w postaci papierowej bądź elektronicznej, chyba że przepisy

szczególne stanowią inaczej. Pisma utrwalone w postaci papierowej opatruje się podpisem własnoręcznym. Natomiast pisma utrwalone w postaci elektronicznej opatruje się **kwalifikowanym podpisem elektronicznym**, **podpisem zaufanym** albo **podpisem osobistym** lub **kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną** organu podatkowego ze wskazaniem w treści pisma osoby opatrującej pismo pieczęcią. Odpowiednio tożsame warunki przewidziano dla pism wnoszonych do organów podatkowych.

Dopuszczono również możliwość **załatwiania spraw z wykorzystaniem pism generowanych automatycznie** i opatrzonych kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną organu podatkowego. W takim przypadku przepisów o konieczności opatrzenia pisma podpisem pracownika urzędu obsługującego ten organ nie stosuje się. Wydaje się, iż tryb ten nie dotyczy wydawania decyzji podatkowych. Przepisy Ordynacji dotyczące załatwiania spraw w drodze decyzji nie przewidują bowiem możliwości jej automatycznego generowania. Takie pismo nie odpowiadałoby także zasadom postępowania podatkowego ani obligatoryjnym elementom decyzji wskazanym w art. 210 o.p. Do załatwiania spraw podatkowych, w szczególności składania deklaracji podatkowych, mogą być nadal wykorzystywane **usługi *online*** udostępniane przez organy podatkowe po uwierzytelnieniu w sposób określony w art. 20a ust. 1 albo 2 u.i.d.p. (szerzej na ten temat por. komentarz do art. 61 u.d.e. w odniesieniu do nowelizacji art. 14 k.p.a.). Chodzi tu przede wszystkim o portal podatkowy.

Wobec nowej wersji art. 126 o.p. wskazującego na wymogi pism w postaci elektronicznej usunięto powielające je przepisy szczególne, np. **art. 14c § 4 o.p.** dotyczący indywidualnych interpretacji podatkowych, **art. 46c § 7 o.p.** obejmujący wypisy i zaświadczenia czy **art. 138a § 3 i 5 o.p.** regulujący pełnomocnictwo (co nie wyłącza jednak możliwości udzielania pełnomocnictwa na piśmie w postaci elektronicznej) oraz **art. 138d, 138e, 138h i 138j o.p.** Jednolity terminologicznie nie jest natomiast pomimo modyfikacji **art. 181a § 1 o.p.**, zgodnie z którym podanie lub deklaracja odwzorowane cyfrowo są równoważne pod względem skutków prawnych podaniu i deklaracji złożonym na piśmie.

3. W związku z koniecznością posiadania przez podmioty wskazane w art. 9 ust. 1 u.d.e. adresów do doręczeń elektronicznych w BAE zmodyfikowano **art. 138c o.p.** określający elementy **pełnomocnictwa**. Dokument ten powinien zawierać adres pełnomocnika do doręczeń w kraju, chyba że wskazuje adres do doręczeń elektronicznych, na który organy podatkowe mają doręczać pisma. Adwokat, radca prawny lub doradca podatkowy podaje natomiast adres do doręczeń elektronicznych (są to bowiem podmioty zobowiązane do posiadania adresu w BAE). Pełnomocnik ustanowiony w procedurach szczególnych rozliczania podatku od towarów i usług, będący nierezydentem i nieposiadający identyfikatora podatkowego, wskazuje swój adres do doręczeń elektronicznych, chyba że posiada taki adres w BAE (ewentualnie wskaże inny adres do doręczeń elektronicznych, na który organ podatkowy będzie doręczał pisma).

4. Nowe brzmienie (podobne do art. 39 k.p.a.) uzyskał **art. 144 o.p.** regulujący sposoby doręczania pism w postępowaniu podatkowym (por. komentarz do art. 61 u.d.e. w odniesieniu do art. 39 k.p.a.). Uchylono § 1 i § 3 (a także art. 152a o.p.), a dodano § 1a–1d i § 2a–2d. Na ich podstawie organ podatkowy w pierwszej kolejności doręcza pisma **na adres do doręczeń elektronicznych** (adres wpisany w BAE bądź adres do doręczeń elektronicznych, z którego adresat pisma nadał korespondencję do organu podatkowego – por. art. 4 u.d.e., art. 144a o.p.). Nie obejmuje to jedynie sytuacji, gdy doręczenie następuje **w siedzibie organu podatkowego bądź za pośrednictwem portalu podatkowego.** Gdy brak takiego adresu do doręczeń elektronicznych bądź zachodzą inne przypadki braku możliwości doręczenia za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego (np. wyłączenia z art. 3 lub 6 u.d.e.), organ podatkowy doręcza pisma za pokwitowaniem **przez operatora wyznaczonego w ramach publicznej usługi hybrydowej, albo pracowników urzędu obsługującego ten organ, funkcjonariuszy lub upoważnionych pracowników innego organu podatkowego lub przez organy lub osoby uprawnione na podstawie odrębnych przepisów**. Za doręczeniem przez pracowników czy funkcjonariuszy nie musi wprost przemawiać większa efektywność doręczenia niż za pośrednictwem publicznej usługi hybrydowej, choć jej uwzględnienie byłoby zasadne

w świetle art. 6 ust. 1 pkt 3 u.d.e. Wybór jednego ze wskazanych wyżej sposobów doręczenia pozostawiono więc organowi podatkowemu. Jeżeli doręczenie za pośrednictwem publicznej usługi hybrydowej nie jest możliwe (np. ze względu na wyłączenie jej stosowania wynikające z art. 3 lub 6 u.d.e.) organ podatkowy doręcza pisma **przesyłką rejestrowaną**, o której mowa w art. 3 pkt 23 pr. poczt. W art. 144 § 1c o.p. wymieniono alternatywnie ponownie doręczanie za pokwitowaniem przez pracowników urzędu obsługującego ten organ, funkcjonariuszy lub upoważnionych pracowników innego organu podatkowego lub przez organy lub osoby uprawnione na podstawie odrębnych przepisów. Doręczenie przesyłką rejestrowaną bądź za pośrednictwem upoważnionych pracowników czy funkcjonariuszy jest natomiast zawsze możliwe względem decyzji, której organ podatkowy nadał **rygor natychmiastowej wykonalności, albo decyzji, która podlega natychmiastowemu wykonaniu z mocy ustawy**. Nie wyklucza to jednak moim zdaniem skorzystania, jeśli taka jest wola organu, z doręczenia za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego bądź publicznej usługi hybrydowej natychmiast wykonalnych decyzji w sprawach podatkowych.

Należy jednak podkreślić, że w odniesieniu do spraw określonych w rozporządzeniu Ministra Finansów z 28.12.2015 r. w sprawie zakresu i warunków korzystania z portalu podatkowego[319] organ podatkowy może, za zgodą adresata, doręczać pisma przez **portal podatkowy.** Warunki zastosowania tego trybu określono w dodanych do art. 144 § 2a–2d o.p. Wyrażenie i wycofanie takiej zgody następuje przez portal podatkowy, przy czym jej wycofanie wywołuje skutki prawne z upływem dnia roboczego następującego po jej wycofaniu. Doręczenie zatem pisma poprzez portal podatkowy w dniu wycofania zgody, jak również w kolejnym dniu roboczym, wywołuje skutki prawne. W przypadku wyrażenia albo wycofania zgody organ podatkowy poucza o skutkach prawnych wynikających z jej wyrażenia albo wycofania. Pismo uznaje się za doręczone w dniu wskazanym w urzędowym poświadczeniu odbioru, a w przy-

[319] Dz.U. z 2019 r. poz. 2367 ze zm.

padku jego braku – po upływie 14 dni od dnia umieszczenia pisma na portalu podatkowym. W przepisach przejściowych przewidziano przy tym skuteczność dotychczas wyrażonych zgód na doręczanie pism przez portal podatkowy oraz stosowanie przepisów w uprzednim kształcie do spraw wszczętych i niezakończonych do 1.07.2021 r. (por. art. 154 u.d.e.).

W przypadku gdy organem podatkowym jest wójt, burmistrz (prezydent miasta), pisma może doręczać również sołtys, za pokwitowaniem, lecz jedynie w sytuacji braku możliwości doręczenia w sposób, o którym mowa w § 1a, tj. na adres do doręczeń elektronicznych lub w siedzibie organu (art. 144 § 4 o.p.).

Adres do doręczeń elektronicznych został wprost uwzględniony w ramach danych określanych w **schemacie podatkowym** (art. 86f o.p.). Na ten adres Szef Krajowej Administracji Skarbowej doręcza potwierdzenie nadania NSP (Numeru Schematu Podatkowego) oraz inne pisma w zakresie związanym ze stosowaniem przepisów dotyczących schematu podatkowego (art. 86ia o.p.).

5. Całkowicie nowe brzmienie spójne z regulacjami komentowanej ustawy uzyskał **art. 144a o.p.** W przypadku doręczenia na adres do doręczeń elektronicznych, pisma doręcza się na adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE, a gdy brak takiego adresu, na adres do doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, za pomocą której wniesiono podanie. Dzień doręczenia ustala się zgodnie z przepisami art. 42 u.d.e. W przypadku doręczenia za pośrednictwem publicznej usługi hybrydowej przesyłką rejestrowaną albo przez pracowników urzędu obsługującego ten organ, funkcjonariuszy lub upoważnionych pracowników innego organu podatkowego lub przez organy lub osoby uprawnione na podstawie odrębnych przepisów, doręczenie jest skuteczne, jeżeli odbierający pismo potwierdzi doręczenie pisma swoim podpisem ze wskazaniem daty doręczenia, a w przypadku gdy odbierający pismo uchyla się od potwierdzenia doręczenia lub nie może tego uczynić, doręczający sam stwierdza

datę doręczenia oraz wskazuje osobę, która odebrała pismo, i przyczynę braku jej podpisu (usunięto zatem art. 152 o.p.).

Mimo nowelizacji utrzymano w mocy **art. 144b o.p.** przewidujący postać tzw. **odwróconej cyfryzacji**, w ramach której pismo sporządzone pierwotnie w postaci elektronicznej jest doręczane przez organ podatkowy jako wydruk stanowiący dowód tego, co zostało stwierdzone w piśmie wydanym w postaci elektronicznej. Wydaje się, iż przepis ten powinien być interpretowany obecnie z uwzględnieniem dyrektyw wykładni systemowej i funkcjonalnej tak, by nie stanowić pretekstu dla niestosowania przez organy podatkowe doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych (por. komentarz do art. 61 u.d.e. w części odnoszącej się do analogicznej regulacji art. 39^3 k.p.a.). Pominięto w nim możliwość wydruku pisma utrwalonego w postaci elektronicznej opatrzonego w inny sposób niż kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym bądź osobistym (np. kwalifikowaną pieczęcią organu). Dodano art. 144b § 1a o.p., zgodnie którym organ podatkowy oznacza pismo utrwalone w postaci elektronicznej klauzulą: **„Tajemnica skarbowa"**. Dotyczy to jednak moim zdaniem jedynie pism mieszczących się w zakresie przedmiotowym tej tajemnicy określonym ustawowo, przede wszystkim w art. 293 o.p.

6. Usunięto obowiązek informowania o zmianie adresu elektronicznego. Dostosowano treść wezwań (**art. 159 o.p.**). Datę wszczęcia postępowania na żądanie strony wniesione na adres do doręczeń elektronicznych powiązano z dniem wystawienia dowodu otrzymania, o którym mowa w art. 41 u.d.e. (**art. 165 § 3b o.p.**). Przekształceniu uległa również regulacja wymogów podania w postępowaniu podatkowym. Podania (żądania, wyjaśnienia, odwołania, zażalenia, ponaglenia, wnioski) wnosi się na piśmie lub ustnie do protokołu, przy czym **pisma utrwalone w postaci elektronicznej wnosi się na adres do doręczeń elektronicznych lub przez portal podatkowy.** Te ostatnie powinny zawierać dane w ustalonym formacie zawartym we wzorze podania określonym w odrębnych przepisach, jeżeli te przepisy nakazują wnoszenie podań według określonego wzoru. Uchylono **art. 168 § 1a, 3b, 4a o.p.** Istotne jest dodanie

art. 169 § 1b o.p., zgodnie z którym w przypadku wniesienia podania w formie innej niż wskazana w art. 168 § 1 pozostawia się je bez rozpatrzenia, bez obowiązku zawiadamiania o tym wnoszącego. Nie wzywa się w takim wypadku do poprawienia podania. Inną formę należy w tym przypadku utożsamiać z wniesieniem pisma inaczej niż na piśmie (utrwalonym w postaci papierowej bądź elektronicznej) albo ustnie do protokołu, np. w formie dokumentu elektronicznego zawierającego nagranie audiowizualne, ewentualnie z wniesieniem na inny adres elektroniczny niż adres do doręczeń elektronicznych (bądź za pośrednictwem portalu podatkowego). W przypadku braków co do treści podania innych niż adres konieczne jest wezwanie do ich usunięcia przed ewentualnym pozostawieniem bez rozpatrzenia.

7. Wiele zmian ma wyłącznie wynikowy charakter związany z nowym sposobem artykułowania zasady pisemności jako wyrażającej się dokonywaniem czynności **na piśmie** (utrwalonym w postaci papierowej bądź elektronicznej). Stąd zwrot „pisemnie" bądź „w formie pisemnej" zastąpiono wyrażeniem „sporządzone na piśmie" bądź „na piśmie". Tego typu nowelizacja dotyczy regulacji:
- sporządzania przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych żądania przekazania przez organy podatkowe akt dotyczących wskazanych we wniosku o wydanie interpretacji ogólnej decyzji, postanowień oraz interpretacji indywidualnych (**art. 14a o.p.**);
- żądania organu podatkowego udzielenia informacji o zdarzeniach wynikających ze stosunków cywilnoprawnych albo z prawa pracy, mogących mieć wpływ na powstanie obowiązku podatkowego lub wysokość zobowiązania podatkowego, jak również żądania sporządzenia i przekazania informacji przez jednostki organizacyjne ZUS o składkach płatnika i ubezpieczonego (**art. 82 o.p.**);
- upoważnienia funkcjonariuszy lub żołnierzy – w zakresie niezbędnym do przeprowadzenia postępowania sprawdzającego na podstawie przepisów o ochronie informacji niejawnych (**art. 119zt, 297 i 298 o.p.**);
- informacji o dacie doręczenia odpisu orzeczenia (**art. 14m o.p.**);

– sposobu zawierania i rozwiązania umowy o współdziałanie (**art. 20t i 20x o.p.**);
– zawierania i wypowiedzenia porozumienia podatkowego w zakresie objętym umową o współdziałaniu (**art. 20zb i 20ze o.p.**);
– upoważnienia funkcjonariusza lub pracownika kierowanej jednostki organizacyjnej do załatwiania spraw w imieniu organu (**art. 143 o.p.**);
– wyrażenia zgody na ujawnienie tajemnicy skarbowej (**art. 299b o.p.**);
– zawiadomienia o likwidacji lub rozwiązaniu osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej (**art. 32 i 86 o.p.**);
– zawiadomienia o bezskuteczności korekty deklaracji (**art. 81b o.p.**);
– informacji o schemacie podatkowym (**art. 86b, 86d, 86e o.p.**);
– wniesionego podania (**art. 168 o.p.**);
– upoważnienia prokuratorskiego do udostępnienia akt (**art. 298 o.p.**);
– upoważnienia do dysponowania środkami pieniężnymi (**art. 33d o.p.**);
– przeniesienia własności rzeczy lub praw (**art. 66 o.p.**);
– opinii Rady do Spraw Unikania Podwójnego Opodatkowania (**art. 119i o.p.**);
– opinii co do powołania członka Rady do Spraw Unikania Podwójnego Opodatkowania (**art. 119o o.p.**);
– umowy zlecającej wykonywanie czynności związanych z technicznym utrzymaniem, naprawą lub zmianą funkcjonalności STIR (systemu teleinformatycznego izby rozliczeniowej) przedsiębiorcy, nakazania jej zmiany lub rozwiązania (**art. 119zi o.p.**);
– udzielania informacji na żądanie organu podatkowego w przypadkach określonych w **art. 182 o.p.**

Odniesienia do formy dokumentu elektronicznego zastąpiono składaniem **za pomocą środków komunikacji elektronicznej**, np. zleceń płatniczych na rzecz organów podatkowych (**art. 60 o.p.**) albo **pisma (utrwalonego) w postaci elektronicznej**, np. pełnomocnictwa do podpisania deklaracji (**art. 80a o.p.**), jak i czynności w postępowaniu kontrolnym (**art. 286 i 287 o.p.**). Jednolitości terminologicznej służy usunięcie dychotomii „w formie pisemnej lub elektronicznej" (np. w odniesieniu

do prowadzenia metryki sprawy albo regulacji o możliwości dokonywania czynności także w formie dokumentu elektronicznego, m.in. względem adnotacji). Uproszczeniu uległ przykładowo **art. 210 o.p.** dotyczący elementów decyzji czy **art. 211 o.p.** wskazujący na wymóg jej doręczenia (względem postanowień odpowiednio **art. 217 i 218 o.p.**).

Nowo przyjęte rozwiązania będą stosowane przez właściwe organy podatkowe od momentu uzyskania przez nie wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do BAE, przy czym nie powinno to nastąpić później niż w terminach określonych dla poszczególnych rodzajów podmiotów publicznych w art. 155 u.d.e. W art. 158 u.d.e. zawarto istotne regulacje przejściowe, zgodnie z którymi w okresie od 1.07.2021 r. do dnia poprzedzającego dzień zaistnienia obowiązku stosowania ustawy, o którym mowa w art. 155 u.d.e., do doręczania przez podmioty publiczne w rozumieniu ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne korespondencji do podmiotów niebędących podmiotami publicznymi, dokonywanego w systemie teleinformatycznym organu administracji publicznej, stosuje się art. 144a i art. 152a o.p. w brzmieniu dotychczasowym (art. 158 u.d.e.).

Art. 85. [Zmiany w Prawie bankowym]

W ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1896) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 11b otrzymuje brzmienie:

„Art. 1ib. 1. Doręczanie pism w postępowaniach prowadzonych na podstawie przepisów rozdziału 12 części AA następuje na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), zwany dalej „adresem do doręczeń elektronicznych", banku wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy, zwanej dalej „bazą adresów elektronicznych".

2. W przypadku ustanowienia pełnomocnika pełnomocnictwo powinno określać adres do doręczeń elektronicznych pełno-

mocnika wpisany do bazy adresów elektronicznych. W przypadku braku wskazania adresu do doręczeń elektronicznych w pełnomocnictwie doręczenie pisma na adres do doręczeń elektronicznych banku, który ustanowił pełnomocnika, wpisany do bazy adresów elektronicznych ma skutek prawny.

3. W przypadku nieodebrania pisma doręczanego na adres do doręczeń elektronicznych wpisany do bazy adresów elektronicznych doręczenie uważa się za dokonane po upływie 2 dni roboczych, licząc od dnia wystawienia dowodu wysłania, o którym mowa w art. 40 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.";

2) **w art. 25i ust. 2 otrzymuje brzmienie:**

„2. Terminy przewidziane dla doręczenia decyzji kończącej postępowanie w przedmiocie sprzeciwu uważa się za zachowane, jeżeli przed ich upływem decyzja została nadana w placówce pocztowej operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1041 i 2320) albo wysłana na adres do doręczeń elektronicznych.".

1. Nowe brzmienie otrzymał od 1.07.2021 r. **art. 11b pr. bank.** Ustanawia on wymóg doręczania pism przez Komisję Nadzoru Finansowego **na adres do doręczeń elektronicznych banku** w postępowaniach prowadzonych na podstawie przepisów rozdziału 12 części AA. Banki jako przedsiębiorcy zobowiązane są bowiem do uzyskania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE (por. art. 9 ust. 1 u.d.e.) do 1.10.2021 r. bądź 1.10.2022 r. (por. art. 151 u.d.e.) Wyjątek dotyczy sytuacji, gdy bank ustanowił pełnomocnika. Wówczas doręczenia są skuteczne na adres do doręczeń pełnomocnika wpisany do BAE, który powinien być też wskazany w pełnomocnictwie. W przypadku pełnomocników profesjonalnych obligatoryjnie zobowiązani są oni bowiem posiadać taki adres dla potrzeb wykonywania zawodu (por. art. 9 ust. 1 i art. 32 u.d.e.). Jeżeli w pełnomocnictwie nie wskazano adresu do doręczeń pełnomocnika wpisanego do BAE, organ przekazuje pisma na adres do doręczeń elektronicznych banku wpisany do BAE ze skutkiem

doręczenia. W przypadku nieodebrania pisma kierowanego na adres do doręczeń wpisany do BAE (banku lub jego pełnomocnika) przyjęto **fikcję doręczenia** następującą po upływie 2 dni roboczych od dnia wystawienia przez operatora wyznaczonego dowodu wysłania zgodnie z art. 40 u.d.e.

2. Komisja Nadzoru Finansowego doręcza decyzję w przedmiocie sprzeciwu co do nabycia albo objęcia akcji lub praw z akcji lub co do stania się podmiotem dominującym banku krajowego w terminie 60 dni roboczych od dnia otrzymania zawiadomienia i wszystkich wymaganych informacji i dokumentów, nie później niż w terminie 2 dni roboczych od dnia jej wydania. Terminy te uważa się za zachowane, jeżeli przed ich upływem decyzja została nadana w placówce pocztowej operatora pocztowego w rozumieniu ustawy – Prawo pocztowe albo wysłana na adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE (por. art. 25i ust. 2 pr. bank).

Art. 86. [Zmiany w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych]

W ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 266, 321, 568, 695, 875 i 1291) wprowadza się następujące zmiany:

1) **w art. 33 w ust. 1 w pkt 7 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 8 w brzmieniu:**
   „8) skrzynkę doręczeń, o której mowa w art. 2 pkt 9 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320).";
2) **w art. 50 ust. 4a otrzymuje brzmienie:**
   „4a. Zaświadczenia o niezaleganiu w opłacaniu składek oraz decyzje o odmowie wydania zaświadczenia o niezaleganiu w opłacaniu składek wydane przez Zakład w postaci elektronicznej opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym mogą być wy-

korzystywane w formie wydruku przez płatnika składek, który je uzyskał.";

3) po art. 71a dodaje się art. 71aa–71ad w brzmieniu:

„Art. 71. aa. 1. W przypadku pism wydanych w postaci elektronicznej przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego Zakładu, które zostały opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym, podpisem osobistym albo kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną, doręczenie może polegać na doręczeniu wydruku pisma uzyskanego z tego systemu odzwierciedlającego treść tego pisma, jeżeli strona nie wnosiła o doręczanie pism za pomocą środków komunikacji elektronicznej lub nie wyraziła zgody na doręczanie pism za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

2. Wydruk pisma, o którym mowa w ust. 1, zawiera:

1) informację, że pismo zostało wydane w postaci elektronicznej przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego Zakładu i opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym ze wskazaniem imienia i nazwiska oraz stanowiska służbowego osoby, która je podpisała, albo kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną;

2) identyfikator pisma nadawany przez system teleinformatyczny Zakładu.

3. Wydruk pisma, o którym mowa w ust. 1, może zawierać mechanicznie odtwarzany podpis osoby, która podpisała pismo.

4. Wydruk pisma, o którym mowa w ust. 1, stanowi dowód tego, co zostało stwierdzone w piśmie wydanym w postaci elektronicznej przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego Zakładu, i jest dokumentem urzędowym w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego.

Art. 71ab. 1. W przypadku podmiotu posiadającego jednocześnie profil informacyjny w systemie teleinformatycznym Zakładu oraz adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, wpisany do bazy adresów elektronicznych,

o której mowa w art. 25 tej ustawy, przekazanie pisma w postaci elektronicznej następuje zarówno na profil informacyjny w systemie teleinformatycznym Zakładu, a także przez doręczenie na adres do doręczeń elektronicznych.

2. W przypadku osoby fizycznej posiadającej profil informacyjny w systemie teleinformatycznym Zakładu i nieposiadającej adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do bazy adresów elektronicznych przekazanie pisma w postaci elektronicznej następuje na profil informacyjny w systemie teleinformatycznym Zakładu.

3. Do ustalenia daty doręczenia, o którym mowa w ust. 1, stosuje się art. 42 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.

Art. 71ac. Doręczenie do Zakładu wymaga wykorzystania usługi online udostępnionej w systemie teleinformatycznym Zakładu oraz posiadania profilu informacyjnego w tym systemie.

Art. 71ad. Zakład może doręczać pisma w postaci papierowej, z wyłączeniem publicznej usługi hybrydowej, o której mowa w art. 2 pkt 7 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, do:

1) podmiotu niepublicznego:

a) nieposiadającego adresu do doręczeń elektronicznych ujawnionego w bazie adresów elektronicznych,

b) który nie wszczął postępowania administracyjnego przed Zakładem przy użyciu adresu do doręczeń elektronicznych;

2) podmiotu publicznego w przypadku braku możliwości doręczenia na adres do doręczeń elektronicznych tego podmiotu.".

Od 1.07.2021 r. w **art. 33 ust. 1 u.s.u.s.** dodano punkt wskazujący na prowadzenie przez ZUS **skrzynki doręczeń** w rozumieniu art. 2 pkt 9 u.d.e., co ma służyć korzystaniu z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

W **art. 50 ust. 4a u.s.u.s.** uwzględniono, iż zaświadczenia o niezaleganiu w opłacaniu składek oraz decyzje o odmowie wydania zaświadczenia o niezaleganiu w opłacaniu składek wydane przez Zakład w postaci elektronicznej mogą być wykorzystywane **w formie wydruku** przez płatnika składek, który je uzyskał. Mogą być one opatrzone nie tylko kwalifikowanym podpisem elektronicznym (jak uprzednio), ale także podpisem zaufanym albo podpisem osobistym. W przepisie tym pominięto prawdopodobnie omyłkowo opatrzenie kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną.

Nie uchylono art. 71a ust. 1 u.s.u.s. wskazującego, iż Zakład może przesyłać pisma i decyzje **listem zwykłym**. Dodano natomiast **art. 71aa–71ad**, które ustanawiają dodatkowe, specyficzne reguły stosowania doręczeń przez ZUS. Po pierwsze, przewidziano możliwość **doręczania wydruku pism wydanych w postaci elektronicznej przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego** Zakładu, które zostały opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym, podpisem osobistym albo kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną, jeżeli strona nie wnosiła o doręczanie pism za pomocą środków komunikacji elektronicznej lub nie wyraziła zgody na doręczanie pism w taki sposób. Sformułowanie powyższe bardziej odpowiada terminologii stosowanej w ustawodawstwie poprzedzającym komentowaną ustawę. Taka możliwość mogłaby bowiem być zagwarantowana dla sytuacji, gdy strona nie posiada adresu do doręczeń w BAE bądź nie wniosła podania z adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną bądź kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, jednak ustawodawca nie zdecydował się na uwzględnienie takiego rozwiązania legislacyjnego. Wydruk pisma stanowi dowód tego, co zostało stwierdzone w piśmie wydanym w postaci elektronicznej przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego Zakładu, i jest dokumentem urzędowym w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego. Sporządzanie wydruku pisma z systemu teleinformatycznego kwalifikowane jest przy tym jako tzw. **odwrócona cyfryzacja**. Tożsamy instrument występuje w art. 39^3 k.p.a., potencjalnie ograniczając korzystanie z publicznej usługi hybrydowej (por. komentarz do art. 61 u.d.e.).

Po drugie, ustawodawca przewidział **przekazanie pism w postaci elektronicznej na profil informacyjny w systemie teleinformatycznym Zakładu oraz na adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE.** Doręczanie z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego dokonywane ma być przez ZUS od 1.01.2022 r. (por. art. 155 ust. 3 u.d.e.). W stosunku do osób posiadających zarówno profil informacyjny, jak i adres do doręczeń w BAE dostarczenie pisma odbywa się symultanicznie, **kumulatywnie** za pośrednictwem obu narzędzi. Data doręczenia jest wówczas określana stosownie do art. 42 u.d.e. Jeśli jednak osoba fizyczna posiadająca profil informacyjny w systemie teleinformatycznym Zakładu nie posiada adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE, przekazanie pisma w postaci elektronicznej następuje na profil informacyjny w systemie teleinformatycznym Zakładu.

Po trzecie, w stosunku do podmiotu niepublicznego nieposiadającego adresu do doręczeń elektronicznych ujawnionego w BAE albo który nie wszczął postępowania administracyjnego przed Zakładem przy użyciu adresu do doręczeń elektronicznych, Zakład może doręczać pisma **w postaci papierowej**. **Wyłącza się tu jednak wprost korzystanie z publicznej usługi hybrydowej.** Oznacza to, że pisma w postaci papierowej mogą być doręczane przykładowo w siedzibie Zakładu czy też za pośrednictwem przesyłki pocztowej. Doręczenie pism w postaci papierowej jest wyjątkowo możliwe również względem podmiotu publicznego, pod warunkiem braku możliwości doręczenia na adres do doręczeń elektronicznych tego podmiotu.

Zgodnie z **art. 71ac u.s.u.s.** doręczenie do Zakładu wymaga wykorzystania **usługi *online*** udostępnionej w systemie teleinformatycznym Zakładu oraz posiadania profilu informacyjnego w tym systemie. Wydaje się jednak, iż ustawodawcy chodziło w tym przepisie jedynie o doręczenia kierowane na piśmie w postaci elektronicznej, co nie wyklucza wnoszenia pism w postaci papierowej. W przeciwnym razie prowadziłoby to do ograniczeń praw procesowych osób niekorzystających ze środków komunikacji elektronicznej. Możliwe wydaje się również skuteczne do-

ręczenie na adres do doręczeń elektronicznych ZUS jako podmiotu publicznego.

Art. 87. [Zmiany w ustawie o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne]

W ustawie z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz. U. z 2020 r. poz. 1905 i 2123) wprowadza się następujące zmiany:

1) **użyty w art. 9 w ust. 1–1b i 6, w art. 12 w ust. 6 oraz w art. 51 w ust. 2, w różnym rodzaju i różnym przypadku, wyraz „pisemny" zastępuje się użytymi w odpowiednim rodzaju i odpowiednim przypadku wyrazami „sporządzony na piśmie";**
2) **w art. 9 w ust. 1a i 1b, w art. 12 w ust. 8a, w art. 21 w ust. 8 w pkt 4, w art. 25 w ust. 8, w art. 29 w ust. 1 w zdaniu trzecim i w ust. 2 w zdaniu pierwszym oraz w art. 39 w ust. 1 we wprowadzeniu do wyliczenia wyrazy „w formie pisemnej" zastępuje się wyrazami „na piśmie".**

Zmiany mają wyłącznie terminologiczny charakter (por. komentarz do art. 71 u.d.e.).

Art. 88. [Zmiany w ustawie o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa]

W ustawie z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2020 r. poz. 870 i 2112) wprowadza się następujące zmiany:

1) **w art. 54 w ust. 1 po wyrazach „zwaną dalej „elektroniczną skrzynką podawczą Zakładu Ubezpieczeń Społecznych", dodaje się wyrazy:**
   „ , lub na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach

elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), zwany dalej „adresem do doręczeń elektronicznych" ";

2) w art. 59 ust. 5a–5c otrzymują brzmienie:

„5a. Zawiadomienie, o którym mowa w ust. 5, Zakład Ubezpieczeń Społecznych doręcza:

1) w przypadku osoby fizycznej posiadającej jednocześnie adres do doręczeń elektronicznych wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, oraz profil informacyjny w systemie teleinformatycznym Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na adres do doręczeń elektronicznych oraz przez przekazanie pisma w postaci elektronicznej na profil informacyjny w systemie teleinformatycznym Zakładu Ubezpieczeń Społecznych albo

2) przez operatora wyznaczonego z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej, o której mowa w art. 2 pkt 7 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, albo

3) przez operatora pocztowego – w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1041 i 2320), albo

4) przez swoich pracowników lub przez inne upoważnione osoby, albo

5) przez pracodawcę.

5b. Zawiadomienie, o którym mowa w:

1) ust. 5a pkt 1, przekazuje się na piśmie w postaci elektronicznej;

2) ust. 5a pkt 2 i 3, przekazuje się na piśmie w postaci papierowej;

3) ust. 5a pkt 4 i 5, przekazuje się na piśmie w postaci papierowej, telefonicznie lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej, o których mowa w art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. z 2020 r. poz. 344), w tym na adres do doręczeń elektronicznych. Zawiadomienie, o którym mowa w ust. 5a pkt 4 i 5, może być

przekazane telefonicznie, jeżeli numer telefonu ubezpieczonego jest znany podmiotowi dokonującemu doręczenia.
5c. Zawiadomienie na piśmie w postaci papierowej przesyłane jest na adres pobytu ubezpieczonego w okresie czasowej niezdolności do pracy, wskazany w zaświadczeniu lekarskim.";

3) **w art. 61b w ust. 1 po wyrazach „elektroniczną skrzynkę podawczą Zakładu Ubezpieczeń Społecznych" dodaje się wyrazy „lub na adres do doręczeń elektronicznych".**

1. W znowelizowanym **art. 54 ust. 1 u.ś.p.** rozszerzono sposoby złożenia Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych oświadczenia przez podmiot zamierzający wystawiać zaświadczenia lekarskie o zobowiązaniu się do przestrzegania zasad orzekania o czasowej niezdolności do pracy i wykonywania obowiązków wynikających z przepisów ustawy i przepisów o ochronie danych osobowych. Obecnie może to nastąpić także **na adres do doręczeń elektronicznych ZUS** (wpisany do BAE).

2. Zawiadomienie ubezpieczonego o terminie badania przez lekarza orzecznika ZUS albo przez lekarza konsultanta lub dostarczenia posiadanych wyników badań pomocniczych Zakład Ubezpieczeń Społecznych doręcza na kilka możliwych sposobów: na adres do doręczeń wpisany do BAE, przez przekazanie pisma w postaci elektronicznej na profil informacyjny w systemie teleinformatycznym ZUS, przez operatora wyznaczonego z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej, przez operatora pocztowego w rozumieniu Prawa pocztowego, przez swoich pracowników lub przez inne upoważnione osoby, albo przez pracodawcę. Wydaje się, iż intencją ustawodawcy było doręczanie pism na adres do doręczeń osoby fizycznej w BAE co do zasady w każdym przypadku, gdy osoba posiada taki adres, jednak nie zostało to w znowelizowanym przepisie precyzyjnie sformułowane (**art. 59 ust. 5a u.ś.p.**). W kolejnym ustępie wskazano odpowiednią dla danego sposobu doręczenia papierową, elektroniczną (w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej), a także telefoniczną postać zawiadomienia. Doprecyzowano również, że zawiadomienie na piśmie w postaci papierowej przesyłane jest na adres pobytu ubezpieczonego w okresie czasowej niezdolności do

pracy wskazany w zaświadczeniu lekarskim. Pozostałe zmiany mają charakter wynikowy.

Art. 89. [Zmiany w Kodeksie karnym skarbowym]

W ustawie z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 2020 r. poz. 19, 568, 695, 1106 i 2122) wprowadza się następujące zmiany:

1) **w art. 16 § 4 otrzymuje brzmienie:**
   „§ 4. Zawiadomienie wnosi się na piśmie albo ustnie do protokołu.";
2) **w art. 64 w § 1–6 wyrazy „bez pisemnego powiadomienia" zastępuje się wyrazami „bez powiadomienia na piśmie";**
3) **w art. 80f w § 3:**
   a) **w pkt 1 i 3 wyraz „pisemnie" zastępuje się wyrazami „na piśmie",**
   b) **w pkt 4 wyrazy „pisemnego oświadczenia" zastępuje się wyrazami „oświadczenia na piśmie";**
4) **w art. 94 w § 1 i w art. 106e wyrazy „ustnych lub pisemnych wyjaśnień" zastępuje się wyrazami „wyjaśnień ustnych lub na piśmie";**
5) **w art. 127 § 1 otrzymuje brzmienie:**
   „§ 1. Interwencję zgłasza się na piśmie albo ustnie do protokołu. Do zgłoszenia dołącza się dowody wskazujące na spełnienie warunków do wystąpienia z interwencją.";
6) **w art. 134 w § 4 wyrazy „pisemnego pouczenia" zastępuje się wyrazami „pouczenia na piśmie";**
7) **w art. 142 § 4 otrzymuje brzmienie:**
   „§ 4. Wniosek sprawcy, o którym mowa w § 1, może być złożony na piśmie albo ustnie do protokołu. Do wniosku dołącza się dowody wykonania czynności wymienionych w art. 143 § 1–3.".

Zmiany mają charakter porządkujący, terminologiczny. Polegają na przekształceniu odniesień do czynności sporządzanych pisemnie z użyciem sformułowania „na piśmie", co obejmuje zarówno postać papie-

rową, jak i elektroniczną. Usunięto zbędne regulacje dotyczące sposobu opatrzenia podpisem dokumentów w postaci elektronicznej.

Art. 90. [Zmiany w Kodeksie spółek handlowych]

W ustawie z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1526) wprowadza się następujące zmiany:

1) **w art. 5 w § 2 w zdaniu drugim po wyrazach „listami poleconymi" dodaje się wyrazy „albo na adresy do doręczeń elektronicznych, o których mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), zwane dalej „adresami do doręczeń elektronicznych" ";**
2) **w art. 26 w § 1 w pkt 3, w art. 93 w § 1 w pkt 1, w art. 130 w pkt 7, w art. 300^{12} w § 3 w pkt 5, w art. 300^{93} w § 1 oraz w art. 464 w § 1 po wyrazach „do doręczeń" dodaje się wyrazy „albo adresy do doręczeń elektronicznych";**
3) **w art. 74 w § 1, w art. 166 w § 1 w pkt 5 oraz w art. 277 w § 1 po wyrazie „adresy" dodaje się wyrazy „albo adresy do doręczeń elektronicznych";**
4) **w art. 166 w § 2, w art. 188 w § 1 oraz w art. 319 w § 1 po wyrazie „adres" dodaje się wyrazy „albo adres do doręczeń elektronicznych";**
5) **w art. 238 w § 1 w zdaniu drugim po wyrazie „wspólnikowi" dodaje się wyrazy „na adres do doręczeń elektronicznych albo";**
6) **w art. 300^{33} w § 1 w pkt 5, w art. 328^{3} w § 1 w pkt 5 oraz w art. 328^{6} w § 5 w pkt 6 po wyrazach „adres do doręczeń" dodaje się wyrazy „albo adres do doręczeń elektronicznych";**
7) **w art. 300^{33} w § 1 w pkt 6 oraz w art. 328^{3} w § 1 w pkt 6 po wyrazach „adresów do doręczeń" dodaje się wyrazy „albo adresów do doręczeń elektronicznych";**
8) **w art. 300^{87} § 1 otrzymuje brzmienie:**
   „§ 1. Walne zgromadzenie zwołuje się pocztą elektroniczną na adres akcjonariusza wpisany do rejestru akcjonariuszy, na

adres do doręczeń elektronicznych lub za pomocą listu poleconego lub przesyłki nadanej pocztą kurierską. Zawiadomienie o walnym zgromadzeniu wysyła się co najmniej dwa tygodnie przed wyznaczonym terminem walnego zgromadzenia.";

9) w art. 330 w § 4 po wyrazach „listami poleconymi" dodaje się wyrazy „albo na adresy do doręczeń elektronicznych";

10) w art. 331 w § 1 po wyrazach „listami poleconymi" dodaje się wyrazy „albo na adresy do doręczeń elektronicznych";

11) w art. 33l[1]:

a) w § 1 zdanie drugie otrzymuje brzmienie: „Wezwanie należy wysłać listem poleconym, na adres do doręczeń elektronicznych, przesyłką nadaną pocztą kurierską lub pocztą elektroniczną na adres wskazany w rejestrze akcjonariuszy oraz udostępnić informację o wezwaniu na stronie internetowej spółki w miejscu wydzielonym na komunikację z akcjonariuszami przez okres od dnia wysłania wezwania do dnia upływu dodatkowego terminu.",

b) w § 4 zdanie drugie otrzymuje brzmienie: „Zawiadomienia należy wysłać listem poleconym, przesyłką nadaną pocztą kurierską, na adres do doręczeń elektronicznych lub pocztą elektroniczną na adres wskazany w rejestrze akcjonariuszy.";

12) w art. 402 w § 3 zdanie trzecie otrzymuje brzmienie: „Zamiast listu lub przesyłki zawiadomienie może być wysłane akcjonariuszowi na adres do doręczeń elektronicznych, pocztą elektroniczną na adres wskazany w rejestrze akcjonariuszy albo za pisemną zgodą akcjonariusza na wskazany przez niego inny adres poczty elektronicznej.";

13) w art. 407:

a) w § 1 w zdaniu drugim po wyrazach „adres do doręczeń" dodaje się wyrazy „albo adres do doręczeń elektronicznych",

b) § 1[1] otrzymuje brzmienie:

„§ 1[1]. Akcjonariusz spółki publicznej może żądać przesłania mu listy akcjonariuszy nieodpłatnie na adres do doręczeń elektronicznych albo pocztą elektroniczną, podając adres, na który lista powinna być wysłana.";

14) **w art. 434 § 3 otrzymuje brzmienie:**
„§ 3. Jeżeli wszystkie dotychczasowe akcje w spółce są akcjami imiennymi, zarząd może zrezygnować z dokonywania ogłoszeń. W takim przypadku wszyscy akcjonariusze powinni być poinformowani o treści ogłoszenia, o którym mowa w § 1, listami poleconymi albo na adresy do doręczeń elektronicznych. Termin do wykonania prawa poboru nie może być krótszy niż dwa tygodnie od dnia wysłania zawiadomienia do akcjonariusza listem poleconym albo na adres do doręczeń elektronicznych.";

15) **w art. 437 w § 1 zdanie trzecie otrzymuje brzmienie:**
„Zapis subskrypcji powinien być złożony spółce albo osobie przez nią upoważnionej w terminie podanym w ogłoszeniu, prospekcie albo zawiadomieniu, o którym mowa w art. 434 § 3, wysłanym listem poleconym albo na adres do doręczeń elektronicznych.";

16) **w art. 438 § 4 otrzymuje brzmienie:**
„§ 4. Termin odbioru wpłaconych kwot nie może być dłuższy niż dwa tygodnie od dnia ogłoszenia wezwania, o którym mowa w § 3, albo dnia otrzymania wezwania przez akcjonariusza listem poleconym albo na adres do doręczeń elektronicznych.".

Nowelizacja uelastycznia od 1.07.2021 r. sposób przesyłania korespondencji, o której mowa w Kodeksie spółek handlowych. W szczególności dopuszczono możliwość przesyłania **na adresy do doręczeń elektronicznych**:
– zawiadomienia o osiągnięciu lub utracie przez spółkę handlową pozycji dominującej w spółce akcyjnej (**art. 5 k.s.h.**);
– zawiadomienia o zgromadzeniu wspólników spółki z.o.o. i spółki akcyjnej (**art. 238 i 402 k.s.h.**);

– zawiadomienia o zwołaniu walnego zgromadzenia prostej spółki akcyjnej (**art. 300[87] k.s.h.**);
– wezwania akcjonariuszy o dokonanie wpłat na akcje w spółce akcyjnej (**art. 330 k.s.h.**);
– zawiadomienia, wezwania czy uprzedzenia o pozbawieniu przez spółkę praw udziałowych (**art. 331 i 331[1] k.s.h.**);
– zawiadomienia akcjonariuszy z zapisem subskrypcji (**art. 437 k.s.h.**).

Przykładowo, zgodnie z **art. 407 § 1 i 1[1] k.s.h.** na liście akcjonariuszy uprawnionych do uczestnictwa w walnym zgromadzeniu podlegającej wyłożeniu w lokalu zarządu osoba fizyczna może podać adres do doręczeń albo adres do doręczeń elektronicznych zamiast miejsca zamieszkania. Akcjonariusz spółki publicznej może zaś żądać przesłania mu listy akcjonariuszy nieodpłatnie na adres do doręczeń elektronicznych albo pocztą elektroniczną, podając adres, na który lista powinna być wysłana.

Adresy do doręczeń uwzględnia się m.in. w ramach zgłoszenia do sądu rejestrowego spółki jawnej, spółki partnerskiej, spółki z o.o., prostej spółki akcyjnej, jednoosobowej spółki akcyjnej oraz w statucie spółki komandytowo-akcyjnej, w księdze udziałów spółki z o.o., w rejestrze akcjonariuszy spółki akcyjnej i prostej spółki akcyjnej oraz w świadectwie rejestrowym, na liście uprawnionych do uczestnictwa w walnym zgromadzeniu prostej spółki akcyjnej, jak również w przypadku zgłoszenia likwidacji spółki. Powyższe ma na celu rozpowszechnienie **na zasadzie dobrowolności** korzystania z adresów do doręczeń elektronicznych w sprawach dotyczących spółek.

Art. 91. [Zmiany w ustawie o dozorze technicznym]

W ustawie z dnia 21 grudnia 2000 r. o dozorze technicznym (Dz. U. z 2019 r. poz. 667 oraz z 2020 r. poz. 568, 1086, 1339 i 2255) w art. 55b ust. 8 otrzymuje brzmienie:
„8. Nadanie wniosku u operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2020 r.

poz. 1041 i 2320) albo wysłanie wniosku na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), jest równoznaczne ze złożeniem wniosku do Prezesa UDT.".

Zmodyfikowano **art. 55b ust. 8 u.d.t.**, umożliwiając skuteczne złożenie wniosku o umorzenie należności UDT, odroczenie lub rozłożenie na raty ich spłaty, poprzez wysłanie go na adres do doręczeń elektronicznych Prezesa Urzędu Dozoru Technicznego.

Art. 92. [Zmiany w ustawie o rzecznikach patentowych]

W ustawie z dnia 11 kwietnia 2001 r. o rzecznikach patentowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1861 oraz z 2020 r. poz. 288) po art. 16 dodaje się art. 16a w brzmieniu:
„Art. 16a. 1. Rzecznik patentowy wykonujący zawód obowiązany jest posiadać adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy.
2. Krajowa Rada Rzeczników Patentowych występuje do ministra właściwego do spraw informatyzacji o wykreślenie adresu do doręczeń elektronicznych z bazy adresów elektronicznych w przypadku prawomocnego orzeczenia dyscyplinarnego o zawieszeniu prawa wykonywania zawodu rzecznika patentowego albo pozbawieniu prawa wykonywania zawodu rzecznika patentowego.".

Dodanie od 1.07.2021 r. **art. 16a u.rz.p.** ma tożsamy charakter co zmiany w ustawach regulujących wykonywanie takich zawodów jak radca prawny, adwokat czy doradca podatkowy. Wynika z zaliczenia w art. 9 ust. 1 u.d.e. rzeczników patentowych wykonujących zawód do grupy podmiotów, względem których ustawodawca przewidział obowiązek posiadania od 1.10.2021 r. adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE powiązanego z wykonywaniem czynności zawodowych (obok fakultatywnego adresu niezwiązanego z tą działalnością). W przypadku pra-

womocnego orzeczenia dyscyplinarnego o zawieszeniu prawa wykonywania zawodu rzecznika patentowego albo pozbawieniu prawa wykonywania tego zawodu o wykreślenie przez ministra właściwego do spraw informatyzacji adresu do doręczeń z BAE występuje Krajowa Rada Rzeczników Patentowych.

Art. 93. [Zmiany w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia]

W ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2020 r. poz. 729, 956, 1423 i 2112) w art. 38:

1) **§ 1 otrzymuje brzmienie:**
„§ 1. Do czynności procesowych prowadzonych w postępowaniu w sprawach o wykroczenia stosuje się odpowiednio także przepisy art. 95, art. 100 § 1 i 8, art. 100a, art. 105, art. 107, art. 108, art. 116–134, art. 136–142, art. 143 § 1 pkt 10, art. 156 § 1–5 i 6, art. 157, art. 158, art. 160–166 oraz art. 300a Kodeksu postępowania karnego, a gdy sąd orzeka jednoosobowo, również przepisy art. 109–115 Kodeksu postępowania karnego.”;
2) **§ 2 otrzymuje brzmienie:**
„§ 2. Przy pierwszym wysłuchaniu oraz w wypadku, o którym mowa w art. 54 § 7, osoba podejrzana o popełnienie wykroczenia ma obowiązek wskazać adres dla doręczeń w kraju lub złożyć oświadczenie o wyrażeniu zgody na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych wraz z podaniem tego adresu albo o braku takiej zgody. W razie niewskazania adresu dla doręczeń w kraju lub niezłożenia oświadczenia o wyrażeniu zgody pismo wysłane pod ostatnio znanym adresem w kraju albo jeżeli adresu tego nie ma, załączone do akt sprawy, uważa się za doręczone, o czym należy ją pouczyć. Pouczenie to odnotowuje się w protokole, o którym mowa w art. 54 § 6, lub w notatce wskazanej w art. 54 § 7.”.

Od 1.10.2029 r., w odesłaniu do odpowiedniego stosowania przepisów Kodeksu postępowania karnego zawartym w **art. 38 § 1 k.p.s.w.** do czynności procesowych prowadzonych w postępowaniu w sprawach o wykroczenia dodano art. 300a oraz art. 100a (por. komentarz do art. 82 u.d.e.). W § 2 powołanego przepisu k.p.s.w. uwzględniono złożenie przez osobę podejrzaną **oświadczenia o wyrażeniu zgody na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych** (powiązany z publiczną bądź kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego) wraz z podaniem tego adresu albo **o braku takiej zgody.** W razie niezłożenia oświadczenia o wyrażeniu zgody pismo wysłane pod ostatnio znanym adresem w kraju albo jeżeli adresu tego nie ma, załączone do akt sprawy, uważa się za doręczone, o czym należy pouczyć. Osoba podejrzana ma zatem możliwość wskazania adresu do doręczeń elektronicznych, co będzie wiązało podmiot publiczny, nie ma jednak obowiązku wyrażenia zgody na taki sposób doręczania. Nie odbywa się ono również automatycznie na adres do doręczeń wpisany do BAE (w przypadku braku stosownej zgody osoby podejrzanej).

Art. 94. [Zmiany w ustawie o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych]

W ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 431 i 956) po art. 4 dodaje się art. 4a w brzmieniu:
„Art. 4a. Obowiązku doręczenia korespondencji przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo publicznej usługi hybrydowej, o których mowa w ustawie z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), nie stosuje się, jeżeli doręczenie korespondencji przy wykorzystaniu publicznej usługi hybrydowej albo publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego mogłoby wpłynąć negatywnie na sposób realizacji przez Żandarmerię Wojskową zadań związanych z prowadzonymi czynnościami operacyjno-rozpoznawczymi lub realizację

działań kontrterrorystycznych w rozumieniu ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych.".

Od 1.07.2021 r. dodano **art. 4a u.ŻW** zawierający **wyłączenia** od domyślnego sposobu doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych bądź za pośrednictwem publicznej usługi hybrydowej. Jeżeli zastosowanie powyższych sposobów doręczeń mogłoby wpłynąć negatywnie na sposób realizacji przez Żandarmerię Wojskową zadań związanych z prowadzonymi czynnościami operacyjno-rozpoznawczymi lub realizację działań kontrterrorystycznych w rozumieniu ustawy z 10.06.2016 r. o działaniach antyterrorystycznych[320], można od nich odstąpić. Działaniami kontrterrorystycznymi są działania wobec sprawców, osób przygotowujących lub pomagających w dokonaniu przestępstwa o charakterze terrorystycznym, o którym mowa w art. 115 § 2 k.k., prowadzone w celu wyeliminowania bezpośredniego zagrożenia życia, zdrowia lub wolności osób lub mienia przy wykorzystaniu specjalistycznych sił i środków oraz specjalistycznej taktyki działania.

Wydaje się, iż komentowany przepis zawiera jedynie przesłankę do wyłączenia doręczenia za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego bądź publicznej usługi hybrydowej, nie stanowi zaś samodzielnej podstawy odstąpienia od czynności powiadomienia adresata o korespondencji w jakikolwiek inny przewidziany prawem sposób (por. komentarz do art. 68, 69, 78, 95 u.d.e.).

Art. 95. [Zmiany w ustawie o ABW i AW]

W ustawie z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (Dz. U. z 2020 r. poz. 27) po art. 10 dodaje się art. 10a w brzmieniu:
„Art. 10a. Obowiązku doręczenia korespondencji przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo

320 Dz.U. z 2019 r. poz. 796 ze zm.

publicznej usługi hybrydowej, o których mowa w ustawie z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), nie stosuje się:
1) w sprawach dotyczących przyjęcia do służby albo pracy w ABW oraz AW;
2) w sprawach wynikających ze stosunku służbowego funkcjonariuszy ABW oraz AW;
3) w sprawach wynikających ze stosunku pracy pracowników ABW oraz AW;
4) w sprawach wynikających ze stosunku służbowego byłych funkcjonariuszy ABW, AW oraz Urzędu Ochrony Państwa;
5) w sprawach wynikających ze stosunku pracy byłych pracowników ABW, AW oraz Urzędu Ochrony Państwa;
6) jeżeli doręczenie korespondencji przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo publicznej usługi hybrydowej mogłoby wpłynąć negatywnie na sposób realizacji zadań Agencji.".

W dodanym od 1.07.2021 r. **art. 10a u.ABW** zawarto zamknięte wyliczenie przesłanek **odstąpienia** od obowiązku doręczania korespondencji za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo publicznej usługi hybrydowej. Wyłączenia te dotyczą **spraw osobowych** (w sprawach dotyczących przyjęcia do służby albo pracy w ABW oraz AW; w sprawach wynikających ze stosunku służbowego funkcjonariuszy ABW oraz AW; w sprawach wynikających ze stosunku pracy pracowników ABW oraz AW; w sprawach wynikających ze stosunku służbowego byłych funkcjonariuszy ABW, AW oraz Urzędu Ochrony Państwa; w sprawach wynikających ze stosunku pracy byłych pracowników ABW, AW oraz Urzędu Ochrony Państwa). Ostatnie z nich ma natomiast charakter przedmiotowy i powiązane jest z okolicznością potencjalnego negatywnego wpływu doręczenia korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych albo z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej na sposób realizacji zadań Agencji (por. komentarz do art. 68, 69, 78, 94 u.d.e.).

Art. 96. [Zmiany w Prawie o postępowaniu przed sądami administracyjnymi]

W ustawie z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2325) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 12b otrzymuje brzmienie:

„Art. 12b. § 1. Określony w ustawie warunek pisemności uważa się za zachowany, jeżeli pismo zostało utrwalone w postaci elektronicznej i podpisane w sposób, o którym mowa w art. 46 § 2a.

§ 2. W postępowaniu pisma utrwalone w postaci elektronicznej wnosi się do sądu administracyjnego na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), zwany dalej „adresem do doręczeń elektronicznych", a sąd doręcza takie pisma stronom na adres do doręczeń elektronicznych na zasadach określonych w art. 65a.

§ 3. Sąd administracyjny, w celu doręczania pism w postępowaniu, przekształca postać otrzymanych od stron pism:

1) w przypadku pisma w postaci elektronicznej przez sporządzenie uwierzytelnionego wydruku, z zachowaniem wymogów określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, jeżeli strona nie stosuje środków komunikacji elektronicznej do odbioru pism;

2) w przypadku pisma w postaci papierowej przez sporządzenie uwierzytelnionej kopii w postaci elektronicznej, jeżeli strona stosuje środki komunikacji elektronicznej do odbioru pism.

§ 4. Przepisy dotyczące doręczeń elektronicznych stosuje się odpowiednio do organów, do których lub za pośrednictwem których składane są pisma w postaci elektronicznej.

§ 5. Sąd, doręczając stronie pierwsze pismo w sprawie w innej postaci niż postać elektroniczna, informuje stronę o warunkach wnoszenia oraz doręczania pism przez sąd za pomocą środków komunikacji elektronicznej.";

2) **w art. 37 § 1a otrzymuje brzmienie:**
„§ 1a. Jeżeli odpis pełnomocnictwa lub odpisy innych dokumentów wykazujących umocowanie zostały sporządzone w postaci elektronicznej, ich uwierzytelnienia, o którym mowa w § 1, dokonuje się z wykorzystaniem kwalifikowanego podpisu elektronicznego, podpisu zaufanego albo podpisu osobistego. Odpisy pełnomocnictwa lub odpisy innych dokumentów wykazujących umocowanie uwierzytelniane elektronicznie sporządzane są w formatach danych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 18 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne.";
3) **art. 37a otrzymuje brzmienie:**
„Art. 37a. Pełnomocnictwo udzielone w postaci elektronicznej podpisuje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.";
4) **w art. 46 § 2a–2d otrzymują brzmienie:**
„§ 2a. W przypadku gdy pismo strony jest wnoszone w postaci elektronicznej, powinno ponadto zawierać adres do doręczeń elektronicznych oraz zostać podpisane przez stronę albo jej przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.
§ 2b. Zasady podpisywania przewidziane w § 2a dotyczą także załączników wnoszonych w postaci elektronicznej.
§ 2c. Pismo wnoszone w innej postaci niż postać elektroniczna, zawierające żądanie doręczania pism sądu za pomocą środków komunikacji elektronicznej, powinno zawierać adres do doręczeń elektronicznych.
§ 2d. Jeżeli pismo, o którym mowa w § 2a, nie zawiera adresu do doręczeń elektronicznych, sąd przyjmuje, że właściwy jest

adres do doręczeń elektronicznych wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, zwanej dalej „bazą adresów elektronicznych", albo adres do doręczeń elektronicznych, z którego nadano pismo, a gdy wniesiono je w innej postaci niż postać elektroniczna i zawiera ono żądanie, o którym mowa w § 2c, doręczenie pism przez sąd następuje na adres wskazany zgodnie z § 2 pkt 1 lit. a, przy czym w pierwszym piśmie sąd poucza o warunku podania adresu do doręczeń elektronicznych w żądaniu doręczania pism środkami komunikacji elektronicznej.";

5) **w art. 47:**
   a) **w § 3 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:**
   „W przypadku pism i załączników wnoszonych w postaci elektronicznej odpisów nie dołącza się.",
   b) **w § 4 wyrazy „w formie innej niż forma dokumentu elektronicznego" zastępuje się wyrazami „w postaci innej niż postać elektroniczna";**
6) **w art. 48 w § 3a zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:**
   „Jeżeli odpis dokumentu został sporządzony w postaci elektronicznej, poświadczenia jego zgodności z oryginałem, o którym mowa w § 3, dokonuje się z wykorzystaniem kwalifikowanego podpisu elektronicznego, podpisu zaufanego albo podpisu osobistego.";
7) **art. 49a otrzymuje brzmienie:**
   „Art. 49a. Potwierdzeniem doręczenia pisma w postaci elektronicznej do sądu jest dowód otrzymania, o którym mowa w art. 41 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.";
8) **w art. 54 w § 1a zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:**
   „Skargę w postaci elektronicznej wnosi się na adres do doręczeń elektronicznych tego organu.";
9) **art. 65 otrzymuje brzmienie:**
   „Art. 65. § 1. Sąd doręcza pisma na adres do doręczeń elektronicznych na zasadach określonych w art. 65a.

§ 2. W przypadku braku możliwości doręczenia w sposób, o którym mowa w § 1, sąd doręcza pisma przez operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1041 i 2320), przez swoich pracowników lub przez inne upoważnione przez sąd osoby lub organy.

§ 3. Do doręczania pism w postępowaniu sądowym przez operatora pocztowego stosuje się tryb doręczania pism sądowych w postępowaniu cywilnym, jeżeli przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią inaczej.";

10) po art. 65 dodaje się art. 65a i art. 65b w brzmieniu:

„Art. 65a. § 1. Sąd doręcza stronie pisma na adres do doręczeń elektronicznych:

1) wpisany do bazy adresów elektronicznych, a w przypadku pełnomocnika na adres do doręczeń elektronicznych wskazany w piśmie, albo

2) powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, za pomocą której wniesiono pismo, jeżeli adres do doręczeń elektronicznych strony nie został wpisany do bazy adresów elektronicznych.

§ 2. Doręczenia, o którym mowa w § 1, można dokonać wobec strony będącej osobą fizyczną tylko wtedy, gdy wniosła ona pismo z adresu do doręczeń elektronicznych albo wskazała ten adres jako adres do doręczeń. Nie dotyczy to doręczeń dla przedsiębiorców wpisanych do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej.

§ 3. Doręczenie pism przez sąd organowi, którego działanie, bezczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania zaskarżono, a także uczestniczącym w postępowaniu przed sądem prokuratorowi, Rzecznikowi Praw Obywatelskich, Rzecznikowi Praw Dziecka i Rzecznikowi Małych i Średnich Przedsiębiorców następuje na adres do doręczeń elektronicznych danego podmiotu wpisany do bazy adresów elektronicznych.

§ 4. W przypadku doręczenia w sposób, o którym mowa w § 1, doręczenie jest skuteczne w dniu wystawienia dowodu otrzymania, o którym mowa w art. 41 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.

§ 5. W przypadku nieodebrania pisma przez adresata doręczenie uważa się za dokonane w dniu określonym w dowodzie otrzymania wystawionym automatycznie po upływie czternastu dni, licząc od dnia wpłynięcia pisma na adres do doręczeń elektronicznych.

Art. 65b. Pisma sądu, odpisy pism i załączników w postępowaniu sądowym oraz orzeczeń doręczane przez sąd w postaci elektronicznej opatrzone są kwalifikowanym podpisem elektronicznym albo kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną.";

11) art. 66 otrzymuje brzmienie:

„Art. 66. § 1. W toku sprawy adwokaci, radcowie prawni, doradcy podatkowi, rzecznicy patentowi i radcowie Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej doręczają sobie nawzajem pisma na wskazane adresy do doręczeń elektronicznych. W treści pisma procesowego wniesionego do sądu zamieszcza się oświadczenie o doręczeniu pisma drugiej stronie na adres do doręczeń elektronicznych. Pisma niezawierające powyższego oświadczenia podlegają zwrotowi bez wzywania do usunięcia tego braku.

§ 2. Przepis § 1 nie dotyczy wniesienia skargi, sprzeciwu od decyzji, skargi kasacyjnej, odpowiedzi na skargę kasacyjną, zażalenia, sprzeciwu, skargi o wznowienie postępowania i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.";

12) w art. 67 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Pisma w postępowaniu sądowym dla przedsiębiorców i wspólników spółek handlowych, wpisanych do rejestru sądowego na podstawie odrębnych przepisów, doręcza się na adres do doręczeń elektronicznych, chyba że strona wskazała inny adres do doręczeń.";

13) w art. 70 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Strony i ich przedstawiciele mają obowiązek zawiadamiać sąd o każdej zmianie miejsca zamieszkania lub siedziby oraz adresu do doręczeń, w tym adresu do doręczeń elektronicznych.”;

14) **uchyla się art. 74a;**

15) **w art. 75 § 2 otrzymuje brzmienie:**
„§ 2. Pisma w postępowaniu sądowym i orzeczenia mogą być doręczane w postaci elektronicznej zawierającej dane z systemu teleinformatycznego sądu.”;

16) **w art. 77 uchyla się § 1a;**

17) **w art. 83 § 5 otrzymuje brzmienie:**
„§ 5. Datą wniesienia pisma w postaci elektronicznej jest określona w dowodzie otrzymania, o którym mowa w art. 41 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, data wprowadzenia pisma do systemu teleinformatycznego sądu lub właściwego organu.”;

18) **w art. 94 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:**
„§ 2. Przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia jawnego przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających jego przeprowadzenie na odległość. W takim przypadku uczestnicy mogą brać udział w posiedzeniu sądowym, gdy przebywają w budynku innego sądu, i tam dokonywać czynności procesowych, a przebieg czynności procesowych transmituje się z sali sądowej sądu prowadzącego postępowanie do miejsca pobytu uczestników postępowania oraz z miejsca pobytu uczestników postępowania do sali sądowej sądu prowadzącego postępowanie.”;

19) **w art. 156 § 2a otrzymuje brzmienie:**
„§ 2a. W przypadku wyroku, o którym mowa w art. 137 § 5, wzmianka o sprostowaniu jest utrwalana w postaci elektronicznej i opatrywana kwalifikowanym podpisem elektronicznym.”.

1. Zgodnie z art. 155 ust. 7 u.d.e. sądy i trybunały są obowiązane stosować przepisy komentowanej ustawy w zakresie doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej **od 1.10.2029 r**. W związku z powyższym przepisy Prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi w brzmieniu przyjętym komentowaną ustawą wejdą w życie dopiero we wskazanym terminie. Wyjątkiem jest dodany **art. 94 § 2 p.p.s.a.**, który obowiązuje od 6.01.2021 r. Dotyczy on nie sposobów doręczania korespondencji, lecz możliwości przeprowadzenia rozprawy w trybie zdalnym jako tzw. **rozprawy odmiejscowionej**, realizując postulat wyrażany w literaturze[321].

Przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia jawnego przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających jego przeprowadzenie na odległość. W takim przypadku uczestnicy mogą brać udział w posiedzeniu sądowym, gdy przebywają w budynku innego sądu, i tam dokonywać czynności procesowych, a przebieg czynności procesowych transmituje się z sali sądowej sądu prowadzącego postępowanie do miejsca pobytu uczestników postępowania oraz z miejsca pobytu uczestników postępowania do sali sądowej sądu prowadzącego postępowanie. Przepis ten jest powtórzeniem wprowadzonego od 8.09.2016 r. do Kodeksu postępowania cywilnego art. 151 § 2. Warto zauważyć, iż czynności procesowe w ramach rozprawy prowadzonej przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających jej przeprowadzenie na odległość dokonywane mogą być jedynie w siedzibie budynku sądu, a nie innego miejsca. Uczestnik bądź uczestnicy postępowania mogą zatem znajdować się np. w budynku jednego wojewódzkiego sądu administracyjnego, gdy sądem prowadzącym postępowanie jest inny wojewódzki sąd administracyjny albo Naczelny Sąd Administracyjny. Przebieg rozprawy jest dwukierunkowo transmitowany pomiędzy siedzibami sądów (transmisja audio-wideo). Rozprawę odmiejscowioną w postępowaniu sądowoadministracyjnym uprzednio wprowadzono ustawą antycovidową.

[321] Zob. np. M. Kwietko-Bębnowski, *Informatyzacja sądów administracyjnych – próba oceny i poradnik praktyczny*, „Przegląd Podatkowy" 2020/6, s. 48.

Zgodnie z art. 15zzs[4] u.COVID w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich wojewódzkie sądy administracyjne oraz NSA przeprowadzają rozprawę przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie jej na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku, z tym że osoby w niej uczestniczące nie muszą przebywać w budynku sądu, chyba że przeprowadzenie rozprawy bez użycia powyższych urządzeń nie wywoła nadmiernego zagrożenia dla zdrowia osób w niej uczestniczących.

2. Stosowanie komunikacji elektronicznej w sprawach sądowoadministracyjnych zyskało podstawy prawne dopiero 31.05.2019 r. Nowelizację ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi wprowadzono pierwotnie ustawą z 10.01.2014 r. o zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne oraz niektórych innych ustaw[322], jednak termin wejścia w życie przepisów o informatyzacji postępowania sądowoadministracyjnego przekładano dwukrotnie, a same rozwiązania były modyfikowane jeszcze przed wejściem w życie[323]. Ostatecznie 31.05.2019 r. do Prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi włączono m.in. **art. 12b p.p.s.a.** określający warunki opatrzenia dokumentów elektronicznych podpisem, tryb wnoszenia dokumentów elektronicznych do sądu, przekształcanie pism przez sąd w celu doręczenia czy wymóg informacyjny dotyczący warunków wnoszenia i doręczania pism za pomocą środków komunikacji elektronicznej. W wyniku komentowanej ustawy przepis ten został odpowiednio dostosowany **terminologicznie** do regulacji ustawy o doręczeniach elektronicznych, w szczególności do dychotomicznego podziału pism na utrwalone w postaci papierowej bądź elektronicznej. Nastąpi przy tym odejście od antagonizowania formy pisemnej (jako w istocie sposobu wyrażenia treści za pomocą znaków pisma) od formy doku-

322 Dz.U. poz. 183 ze zm.

323 Por. ustawę z 12.04.2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. poz. 934.

mentu elektronicznego (stanowiącej sposób utrwalenia tej treści)[324]. Dlatego określony w ustawie warunek pisemności uważa się za zachowany, jeżeli pismo zostało utrwalone w postaci elektronicznej (a nie jako uprzednio – w formie elektronicznej) i podpisane w sposób, o którym mowa w art. 46 § 2a – kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym (nie przewidziano tu, prawdopodobnie wskutek przeoczenia, możliwości opatrywania pisma, np. skargi kasacyjnej, kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną organu).

Do tej pory w postępowaniu sądowoadministracyjnym dokumenty elektroniczne wnosi się do sądu administracyjnego przez elektroniczną skrzynkę podawczą (np. skargę do wojewódzkiego sądu administracyjnego wnosi się przez elektroniczną skrzynkę podawczą organu, którego działanie, bezczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania jest przedmiotem skargi), a sąd doręcza takie dokumenty stronom za pomocą środków komunikacji elektronicznej na warunkach określonych w art. 74a p.p.s.a. Od 1.10.2029 r. pisma utrwalone w postaci elektronicznej będzie wnosiło się do sądu administracyjnego na adres do doręczeń elektronicznych w rozumieniu art. 2 pkt 1 u.d.e., czyli adres elektroniczny, o którym mowa w art. 2 pkt 1 u.ś.u.d.e., podmiotu korzystającego z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej albo z kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, umożliwiający jednoznaczną identyfikację nadawcy lub adresata danych przesyłanych w ramach tych usług.

W tym przypadku będzie to **adres do doręczeń elektronicznych właściwego organu** (za pośrednictwem którego należy wnieść pismo) bądź **adres do doręczeń sądu** (względem pism wnoszonych bezpośrednio do sądu). Zgodnie bowiem z art. 12b § 4 p.p.s.a. w nowym brzmieniu przepisy dotyczące doręczeń elektronicznych stosuje się odpowiednio do organów, do których lub za pośrednictwem których składane są pisma

[324] Por. uzasadnienie u.d.e., s. 90; komentarz do art. 61 u.d.e. w zakresie odnoszącym się do art. 14 k.p.a.

w postaci elektronicznej. W przypadku podmiotów publicznych, takich jak organy administracji rządowej czy sądy, adres do doręczeń elektronicznych podlega obligatoryjnemu wpisowi do BAE i jest powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (por. art. 8 u.d.e.). Pewne wątpliwości mogą dotyczyć natomiast obligatoryjności posiadania adresu do doręczeń w BAE przez podmioty niemieszczące się w definicji podmiotów publicznych zawartej w art. 2 pkt 6 u.d.e., których działalność podlega zaskarżeniu do sądu, np. decyzje w sprawach dostępu do informacji publicznej wydawane przez podmioty, o których mowa w art. 1 pkt 2 k.p.a., niemieszczące się w definicji podmiotu publicznego (por. komentarz do art. 61 u.d.e.)[325]. Pisma w postępowaniu sądowoadministracyjnym będzie wnosiło się na właściwy adres do doręczeń elektronicznych dopiero od 1.10.2029 r. Termin powyższy jest niezależny od uprzedniego stosowania przez dany organ adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (dla korespondencji w postępowaniu administracyjnym czy podatkowym) w związku z upływem dla tego organu terminu przejściowego, o którym mowa w art. 155 u.d.e.

Sąd pisma w postaci elektronicznej będzie doręczał zgodnie z art. 65a p.p.s.a. Mimo nowelizacji zachowano regulację art. 12b § 3 p.p.s.a. odnoszącą się do **przekształcania pism**, zamieniając jedynie pojęcie „formy" na „postać". Sąd administracyjny nadal, w celu doręczania pism w postępowaniu, będzie mógł przekształcać postać otrzymanych od stron pism. W przypadku pisma w postaci elektronicznej następuje to przez sporządzenie **uwierzytelnionego wydruku**, z zachowaniem wymogów określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 16 ust. 3 u.i.d.p., jeżeli strona nie stosuje środków komunikacji elektronicznej do odbioru pism (w szczególności nie posiada adresu do doręczeń elektro-

[325] Problem podmiotów niemieszczących się w definicji podmiotu publicznego (por. art. 2 ust. 1 u.i.d.p.) był zauważany uprzednio na tle obowiązku posiadania elektronicznej skrzynki podawczej. Zob. np. P. Pietrasz, *Zastosowanie środków komunikacji elektronicznej w postępowaniu sądowoadministracyjnym* [w:] *Dziesięć lat polskich doświadczeń w Unii Europejskiej. Problemy prawnoadministracyjne,* red. J. Sługocki, t. II, Wrocław 2014, s. 495–496.

nicznych powiązanego z publiczną bądź kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego). Kwestie te reguluje rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z 14.09.2011 r. w sprawie sporządzania i doręczania dokumentów elektronicznych oraz udostępniania formularzy, wzorów i kopii dokumentów elektronicznych[326]. Natomiast w przypadku pisma w postaci papierowej polega to na sporządzeniu uwierzytelnionej kopii w postaci elektronicznej (czyli na cyfryzacji, sporządzeniu **odwzorowania cyfrowego** pisma), jeżeli strona stosuje środki komunikacji elektronicznej do odbioru pism. Regulacja powyższa umożliwia doręczanie pism w postępowaniach sądowoadministracyjnych z udziałem zarówno podmiotów preferujących komunikację w postaci papierowej, jak i stosujących komunikację elektroniczną. Pewne wątpliwości budzi to, czy w przyszłości sąd administracyjny będzie mógł korzystać w przypadku konieczności przekształcenia pisma z postaci elektronicznej na papierową z **publicznej usługi hybrydowej**. Znowelizowane przepisy ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi nie odnoszą się bowiem wprost do stosowania tego trybu doręczeń, ale też go nie wykluczają. Jeżeli art. 12b nie zostanie w przyszłości znowelizowany, to sądy administracyjne będą mogły nadal na tej podstawie samodzielnie przekształcać i doręczać pisma adresatom w odpowiedniej postaci, w tym podmiotom nie korzystającym ze środków komunikacji elektronicznej – w postaci papierowej, niezależnie od ewentualnej możliwości skorzystania z publicznej usługi hybrydowej. Sąd, doręczając stronie (uczestnikowi postępowania) pierwsze pismo w sprawie w innej postaci niż postać elektroniczna, zobowiązany jest poinformować stronę (uczestnika postępowania) o warunkach wnoszenia oraz doręczania pism przez sąd za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

3. Wyłącznie korekcie terminologicznej poddano **art. 37 § 1a p.p.s.a.** dotyczący **uwierzytelnienia odpisu pełnomocnictwa** lub odpisów innych dokumentów wykazujących umocowanie sporządzonych w postaci elektronicznej. Dokonuje się tego z wykorzystaniem kwalifikowanego podpisu elektronicznego, podpisu zaufanego albo podpisu osobistego.

[326] Dz.U. z 2018 r. poz. 180.

Odpisy pełnomocnictwa lub odpisy innych dokumentów wykazujących umocowanie uwierzytelniane elektronicznie sporządzane są w formatach danych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 18 u.i.d.p. (por. rozporządzenie Rady Ministrów z 12.04.2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych[327]). Pełnomocnictwo udzielone w postaci dokumentu elektronicznego podpisuje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym (**art. 37a p.p.s.a.**).

4. Drobnej modyfikacji uległy **wymogi pisma** strony (uczestnika) w postaci elektronicznej (dotychczas w formie dokumentu elektronicznego) wyrażone w **art. 46 § 2a–2d p.p.s.a.** W przypadku gdy pismo strony jest wnoszone w postaci elektronicznej, powinno (poza ogólnymi wymogami określonymi w art. 46 § 1 i 2) zawierać adres do doręczeń elektronicznych (uprzednio adres elektroniczny) oraz zostać podpisane przez stronę albo jej przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym. Adresem do doręczeń elektronicznych jest adres do doręczeń wpisany do BAE bądź adres do doręczeń, z którego podmiot niepubliczny nadał korespondencję (por. art. 4 u.d.e.). Będzie to w każdym przypadku adres powiązany z publiczną bądź kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Opatrzenie pisma w postaci elektronicznej kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufany bądź osobistym obejmuje również załączniki wnoszone w tej postaci. Pominięto natomiast opatrywanie pism w postępowaniu sądowoadministracyjnym wprost kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną organu, mimo iż dopuszczenie takiej możliwości należałoby uznać za zasadne (por. komentarz do art. 61 u.d.e. w odniesieniu do art. 14 k.p.a.). Pismo wnoszone w innej postaci niż postać elektroniczna, zawierające żądanie doręczania pism sądu za pomocą środków komunikacji elek-

[327] Dz.U. z 2017 r. poz. 2247.

tronicznej, także powinno zawierać adres do doręczeń elektronicznych (uprzednio adres elektroniczny).

W art. 46 § 2d p.p.s.a. wskazano względem pism wnoszonych w postaci elektronicznej, iż jeżeli pismo nie zawiera adresu do doręczeń elektronicznych, sąd przyjmuje, że **właściwy jest adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE albo adres do doręczeń elektronicznych, z którego nadano pismo**. Z powyższej regulacji nie wynika wprost, który adres ma pierwszeństwo w przypadku ich rozbieżności. Może bowiem zdarzyć się, iż skarżący posiadający adres do doręczeń wpisany do BAE wyśle pismo korzystając z innego niż wpisany w BAE adresu do doręczeń elektronicznych. W świetle art. 4 u.d.e. doręczenie korespondencji następuje jednak na adres do doręczeń elektronicznych, z którego podmiot niepubliczny nadał korespondencję w przypadku, gdy adres do doręczeń elektronicznych podmiotu niepublicznego nie został wpisany do BAE. Podobnie stanowi dodany art. 65a p.p.s.a.

Jeżeli pismo wniesiono w innej postaci niż postać elektroniczna i zawiera ono żądanie doręczania pism sądu za pomocą środków komunikacji elektronicznej, a nie zawiera adresu do doręczeń elektronicznych, doręczenie pism przez sąd następuje na adres wskazany zgodnie z § 2 pkt 1 lit. a (oznaczenie miejsca zamieszkania, a w razie jego braku – adresu do doręczeń lub siedziby i adresów stron, ich przedstawicieli ustawowych i pełnomocników), przy czym w pierwszym piśmie sąd poucza o warunku podania adresu do doręczeń elektronicznych w żądaniu doręczania pism środkami komunikacji elektronicznej. Wydaje się jednak, iż w związku z regulacją art. 65a p.p.s.a. doręczenie w tym trybie nie będzie dotyczyło sytuacji, gdy adresat posiada adres do doręczeń elektronicznych wpisany w BAE.

5. Zmiany **art. 47 i 48 p.p.s.a.** mają charakter terminologiczny. W przypadku pism i załączników wnoszonych w postaci elektronicznej (uprzednio – w formie dokumentu elektronicznego) odpisów nie dołącza się. Sąd, doręczając odpisy pism i załączników w postaci (dotychczas – w formie) innej niż postać elektroniczna (dotychczas – forma

dokumentu elektronicznego), informuje stronę o warunkach wnoszenia pism oraz ich doręczania przez sąd za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Strona powołująca się w piśmie na dokument obowiązana jest na żądanie sądu złożyć oryginał dokumentu w sądzie jeszcze przed rozprawą. Zamiast oryginału dokumentu strona może złożyć odpis dokumentu, jeżeli jego zgodność z oryginałem została poświadczona przez notariusza albo przez występującego w sprawie pełnomocnika strony będącego adwokatem, radcą prawnym, rzecznikiem patentowym, doradcą podatkowym lub radcą Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. Jeżeli odpis dokumentu został sporządzony w postaci elektronicznej, poświadczenia jego zgodności z oryginałem dokonuje się z wykorzystaniem kwalifikowanego podpisu elektronicznego, podpisu zaufanego albo podpisu osobistego.

6. Ze względu na planowane wygaszanie stosowania elektronicznych skrzynek podawczych, 1.10.2029 r. zmianie ulegnie treść **art. 49a oraz art. 54 § 1a p.p.s.a.** Zgodnie z dotychczasowym brzmieniem sąd administracyjny potwierdza wniesienie pisma w formie dokumentu elektronicznego do swojej elektronicznej skrzynki podawczej przez przesłanie urzędowego poświadczenia odbioru w rozumieniu przepisów ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, na wskazany przez wnoszącego adres elektroniczny. W nowym brzmieniu wskazano natomiast, iż potwierdzeniem doręczenia pisma w postaci elektronicznej do sądu jest **dowód otrzymania**, o którym mowa w art. 41 u.d.e. W tym przypadku dowód otrzymania jest wystawiany po wpłynięciu korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu publicznego, co jest rozumiane jako zaistnienie warunków technicznych umożliwiających adresatowi odebranie doręczanego dokumentu.

Skargę w formie dokumentu elektronicznego wnosi się dotychczas do elektronicznej skrzynki podawczej organu. Nowelizacją utrzymano pośredni tryb wnoszenia skargi do wojewódzkiego sądu administracyjne-

go, wskazując, iż skargę w postaci elektronicznej wnosi się na adres do doręczeń elektronicznych organu, którego działanie, bezczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania jest przedmiotem skargi. Potwierdzeniem doręczenia takiej skargi będzie również dowód otrzymania wystawiany zgodnie z art. 41 u.d.e.

7. **Sposoby doręczeń** w postępowaniu sądowoadministracyjnym określono w zmodyfikowanym **art. 65** oraz dodanym **art. 65a i 65b p.p.s.a.** Przewidziano gradację sposobów doręczeń, z których pierwszorzędne znaczenie ma doręczanie **na adres do doręczeń elektronicznych** adresata na zasadach określonych w art. 65a p.p.s.a. Dopiero w przypadku braku możliwości doręczenia na adres do doręczeń elektronicznych sąd doręcza pisma **przez operatora pocztowego** w rozumieniu Prawa pocztowego, **przez swoich pracowników lub przez inne upoważnione przez sąd osoby lub organy.** Brak możliwości doręczenia elektronicznego wystąpi, gdy **adresat pisma nie będzie posiadał adresu do doręczeń elektronicznych w BAE bądź nie wniesie pisma w postaci elektronicznej albo w piśmie wniesionym w innej postaci nie wskaże wraz z żądaniem doręczania pism elektronicznie adresu do doręczeń elektronicznych**. Przesłanki wykluczające zastosowanie doręczenia za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego mogą wystąpić również w przypadku zaktualizowania się wyłączeń określonych w art. 3 i 6 u.d.e.

Warto zaznaczyć, iż w odróżnieniu od procedur o charakterze administracyjnym, w odniesieniu do postępowania sądowoadministracyjnego nie przewidziano wprost korzystania z **publicznej usługi hybrydowej**, o której mowa w art. 2 pkt 7 u.d.e., związanej z przekształceniem przez operatora wyznaczonego dokumentu elektronicznego w przesyłkę listową i jej doręczeniem adresatowi. Publiczna usługa hybrydowa jest jednak świadczona przez operatora wyznaczonego będącego operatorem pocztowym w rozumieniu Prawa pocztowego. Wydaje się zatem, iż skoro sąd może doręczać pisma przez operatora pocztowego, przez swoich pracowników lub przez inne upoważnione przez sąd osoby lub organy, mieści się w tym także doręczenie z wykorzystaniem publicznej usługi

hybrydowej. Przepisy w tym zakresie powinny być jednak doprecyzowane, bowiem korzystanie z publicznej usługi hybrydowej może łączyć się z pewnymi wątpliwościami, np. co do zapewnienia poufności korespondencji sądowej przed jej doręczeniem adresatowi. Utrzymano natomiast regulację, iż do doręczania pism w postępowaniu sądowoadministracyjnym przez operatora pocztowego stosuje się tryb doręczania pism sądowych w postępowaniu cywilnym, jeżeli przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią inaczej.

Warunki skuteczności doręczeń elektronicznych określono w dodanym art. 65a i 65b p.p.s.a. Uchylono natomiast zbędny w tym przedmiocie **art. 74a p.p.s.a.** W szczególności dookreślono adres, na który ono następuje. W pierwszej kolejności doręczenie pisma stronie (uczestnikowi) następuje na **adres do doręczeń elektronicznych wpisany w BAE**. Może to być adres powiązany z publiczną bądź kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Jeżeli adres do doręczeń strony (uczestnika) nie został wpisany w BAE, wówczas pismo doręcza się na **adres do doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, za pomocą której wniesiono pismo.** Z powyższego wynika, iż w przypadku posiadania adresu do doręczeń elektronicznych w BAE w skardze nie można skutecznie wskazać innego adresu do doręczeń elektronicznych. Pisma w postępowaniu sądowoadministracyjnym nie będą też doręczane przez sąd na adres powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, za pomocą której wniesiono pismo, jeżeli adresat posiada adres do doręczeń w BAE. Powyższa regulacja odpowiada art. 4 u.d.e. dającemu pierwszeństwo doręczeniom na adres do doręczeń wpisany w BAE, w pewnym stopniu ogranicza jednak autonomię stron postępowania. Nie jest z nią spójna również regulacja art. 67 § 3 p.p.s.a., wskazująca, iż pisma w postępowaniu sądowym dla przedsiębiorców i wspólników spółek handlowych, wpisanych do rejestru sądowego na podstawie odrębnych przepisów, doręcza się na adres do doręczeń elektronicznych, chyba że strona wskazała inny adres do doręczeń. Interpretacja powyższych przepisów może więc budzić wątpliwości w praktyce.

Szczególna sytuacja dotyczy doręczania pism sądowych **pełnomocnikom** stron (uczestników). W tym wypadku pismo doręcza się na adres do doręczeń elektronicznych wskazany w piśmie kierowanym do sądu (np. skardze sporządzonej przez pełnomocnika). Przepisy ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi nie różnicują w tym przedmiocie rodzaju pełnomocnika. Należy jednak pamiętać, iż profesjonalni pełnomocnicy, jak radcy prawni, adwokaci, rzecznicy patentowi, doradcy podatkowi, zobowiązani są zgodnie z art. 9 ust. 1 u.d.e. do posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE przeznaczonego do wykonywania czynności zawodowych. Mimo to w każdym przypadku doręczenie pełnomocnikowi ma następować na adres do doręczeń elektronicznych wskazany w piśmie kierowanym do sądu, co nie jest spójne z art. 4 u.d.e.

Zgodnie z art. 65a § 2 p.p.s.a. doręczenie elektroniczne w stosunku do **osoby fizycznej** jest możliwe jedynie wówczas, gdy **wniosła ona pismo z adresu do doręczeń elektronicznych** (np. skargę w postaci elektronicznej) albo **wskazała ten adres jako adres do doręczeń** (np. w piśmie sporządzonym w innej postaci niż elektroniczna wraz z żądaniem stosowania doręczeń elektronicznych). W przypadku braku realizacji tego warunku, np. wniesienia skargi w postaci papierowej (bez podania adresu do doręczeń elektronicznych), sąd doręcza pisma przez operatora pocztowego w rozumieniu Prawa pocztowego, przez swoich pracowników lub przez inne upoważnione przez sąd osoby lub organy. Nie dotyczy to jednak doręczeń dla **przedsiębiorców wpisanych do CEIDG**. Są to bowiem podmioty zobowiązane do posiadania adresu do doręczeń wpisanego do BAE (por. art. 9 ust. 1 u.d.e.). Ustawodawca dopuścił powszechność stosowania doręczeń z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego względem tej grupy podmiotów, uznając, iż to rozwiązanie nie narusza zasady proporcjonalności[328]. Wydaje się, iż także w przypadku doręczania pism profesjonalnym pełnomocnikom zobowiązanym do posiadania adresu do doręczeń elek-

[328] Por. uzasadnienie u.d.e., s. 75.

tronicznych w BAE stosowane powinny być doręczenia z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

Ze względu na ustanowiony art. 8 u.d.e. wymóg posiadania przez **podmioty publiczne** adresu do doręczeń wpisanego do BAE, powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (a w stosunku do prokuratora wynikający z art. 9 ust. 1 u.d.e.), racjonalne jest wprowadzenie od 1.10.2029 r. w art. 65 § 3 p.p.s.a. regulacji, iż doręczenie pism przez sąd organowi, którego działanie, bezczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania zaskarżono, a także uczestniczącym w postępowaniu przed sądem prokuratorowi, Rzecznikowi Praw Obywatelskich, Rzecznikowi Praw Dziecka i Rzecznikowi Małych i Średnich Przedsiębiorców następuje na adres do doręczeń elektronicznych danego podmiotu wpisany do BAE. W pojedynczych przypadkach wątpliwości mogą dotyczyć organów w znaczeniu funkcjonalnym, które nie spełniają kryteriów kwalifikacji jako podmiot publiczny w rozumieniu art. 2 pkt 6 u.d.e., a w związku z tym nie są objęte obowiązkiem posiadania adresu do doręczeń elektronicznych na podstawie art. 8 u.d.e. (obowiązek ten może jednak wynikać z przepisów szczególnych).

Warunkiem skuteczności doręczenia pisma sądowego z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego jest wystawienie **dowodu otrzymania**, o którym mowa w art. 41 u.d.e. Dzień wystawienia tego dowodu uznawany jest za dzień doręczenia. W przypadku jednak nieodebrania pisma przez adresata doręczenie uważa się za dokonane w dniu określonym w dowodzie otrzymania wystawionym automatycznie po upływie czternastu dni, licząc od dnia wpłynięcia pisma na adres do doręczeń elektronicznych. W tym wypadku przyjęto zatem **fikcję doręczenia**.

W dodanym art. 65b p.p.s.a. wskazano, iż pisma sądu, odpisy pism i załączników w postępowaniu sądowym oraz orzeczeń doręczane przez sąd w postaci elektronicznej opatrzone są **kwalifikowanym podpisem elektronicznym albo kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną.** Przepis ten ma charakter wymogu generalnego odnoszącego się do wszystkich pism

sądów administracyjnych, stąd zbędne jest zawarcie przepisów dotyczących opatrywania podpisem poszczególnych rodzajów pism sądowych. Uwzględnienie kwalifikowanego podpisu elektronicznego, jak również kwalifikowanej pieczęci elektronicznej odpowiada standardom usług zaufania określonym w rozporządzeniu 910/2014.

8. W znowelizowanej treści **art. 66 p.p.s.a.** odzwierciedlono wymóg przekazywania sobie nawzajem bezpośrednio pism w toku sprawy przez adwokatów, radców prawnych, doradców podatkowych, rzeczników patentowych oraz radców Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. Ze względu na obowiązek posiadania przez te podmioty adresów do doręczeń elektronicznych wpisanych BAE, związanych z wykonywaniem czynności zawodowych bądź służbowych (por. art. 9 ust. 1 u.d.e.), doręczanie będzie następować zamiast, jak dotychczas, za potwierdzeniem odbioru i oznaczeniem daty lub przesyłką poleconą – wyłącznie **na adres do doręczeń elektronicznych wskazany przez adresata**. W treści pisma procesowego wniesionego do sądu będzie zamieszczać się oświadczenie o doręczeniu pisma drugiej stronie na adres do doręczeń elektronicznych. Pisma niezawierające powyższego oświadczenia podlegają zwrotowi bez wzywania do usunięcia tego braku. Wydaje się, iż jeszcze przed wejściem w życie omawianej nowelizacji art. 66 p.p.s.a. możliwe jest przekazywanie sobie pism nawzajem przez profesjonalnych pełnomocników na adres do doręczeń elektronicznych przez nich wskazany przy wykorzystaniu publicznej bądź kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, gdyż jest to jeden ze sposobów doręczenia za potwierdzeniem odbioru i oznaczeniem daty. Przepis § 1 nie dotyczy wniesienia skargi, sprzeciwu od decyzji, skargi kasacyjnej, odpowiedzi na skargę kasacyjną, zażalenia, sprzeciwu, skargi o wznowienie postępowania i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Wyłączono natomiast docelowo możliwość doręczenia adresatowi przez wręczenie mu pisma bezpośrednio w sekretariacie sądu (dotychczasowy art. 66 § 2 p.p.s.a.).

W **art. 67 § 3 p.p.s.a.** na nowo doprecyzowano adres, na który doręcza się pisma w postępowaniu sądowoadministracyjnym dla przedsiębior-

ców i wspólników spółek handlowych, wpisanych do rejestru sądowego na podstawie odrębnych przepisów. Do tej pory takie pisma doręczano na adres podany w rejestrze, chyba że strona wskazała inny adres dla doręczeń. Po zmianach ma to następować **na adres do doręczeń elektronicznych, chyba że strona wskazała inny adres do doręczeń.** Regulacja w tym kształcie jest niespójna. Adresem do doręczeń elektronicznych może bowiem być zarówno adres do doręczeń wpisany w BAE, jak i inny adres do doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (a który mógłby być wskazany w piśmie kierowanym do sądu). Natomiast pojęcie innego adresu do doręczeń nie jest bezpośrednio powiązane z adresem do doręczeń elektronicznych, co mogłoby sugerować odejście od elektronicznego trybu doręczeń na wniosek przedsiębiorcy lub wspólnika spółki handlowej. Wydaje się, iż nie taka była intencja ustawodawcy, skoro dla podmiotów wpisanych do rejestru przedsiębiorców KRS bądź CEIDG przewidziano obowiązek posiadania adresu do doręczeń elektronicznych (por. art. 9 ust. 1 u.d.e.).

Przeformułowano **art. 70 § 1 p.p.s.a.** uwzględniając adres do doręczeń elektronicznych zamiast adresu elektronicznego. Mimo ujawniania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego w BAE w tym rejestrze, strony i ich przedstawiciele mają obowiązek zawiadamiać sąd o każdej zmianie miejsca zamieszkania lub siedziby oraz adresu do doręczeń, w tym adresu do doręczeń elektronicznych. Zmiana ta może bowiem obejmować także adres do doręczeń elektronicznych niewpisany do BAE.

9. Wyłącznie terminologiczny charakter ma zmiana **art. 75 § 2 p.p.s.a.** Pisma w postępowaniu sądowym i orzeczenia doręcza się w odpisach. Mogą być one również doręczane w postaci elektronicznej (uprzednio w formie dokumentu elektronicznego) zawierającej dane z systemu teleinformatycznego sądu. W przypadku postaci elektronicznej pisma trudno bowiem mówić o doręczaniu ich w odpisach.

Z powodu uchylenia art. 74a p.p.s.a. usunięto również **art. 77 § 1a p.p.s.a.** zawierający odesłanie do tego przepisu.

Ze względu na docelowe zastąpienie urzędowego poświadczenia odbioru **dowodem otrzymania**, który wystawiany jest m.in. po wpłynięciu korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu publicznego, dostosowano określenie daty wniesienia pisma za pomocą środków komunikacji elektronicznej. Zgodnie z **art. 83 § 5 p.p.s.a.** datą wniesienia pisma w postaci elektronicznej jest określona w dowodzie otrzymania, o którym mowa w art. 41 u.d.e., data wprowadzenia pisma do systemu teleinformatycznego sądu lub właściwego organu.

Terminologiczny charakter ma również nowelizacja **art. 156 § 2a p.p.s.a.** dotyczącego sprostowania wyroku utrwalonego w systemie teleinformatycznym sądu i opatrzonego kwalifikowanym podpisem elektronicznym. Wzmianka o sprostowaniu takiego wyroku jest utrwalana w postaci elektronicznej i opatrywana kwalifikowanym podpisem elektronicznym. Ani w przepisie art. 137 § 5 p.p.s.a., ani w art. 156 § 2a p.p.s.a. nie wskazano jednak na możliwość opatrywania orzeczenia bądź wzmianki o sprostowaniu kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną. Regulacje te pozostają zatem niespójne z dodanym art. 65b p.p.s.a., zgodnie z którym pisma sądu, odpisy pism i załączników w postępowaniu sądowym oraz orzeczeń doręczane przez sąd w postaci elektronicznej opatrzone są kwalifikowanym podpisem elektronicznym albo kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną.

Zaplanowane zmiany w Prawie o postępowaniu przed sądami administracyjnymi mają charakter dostosowawczy do założeń nowego modelu doręczeń elektronicznych. Część z nich, ze względu na nieprecyzyjny charakter (np. w odniesieniu do możliwości wyboru przez stronę doręczania pism na inny adres do doręczeń elektronicznych niż wpisany w BAE czy stosowania przez sąd doręczeń za pośrednictwem publicznej usługi hybrydowej), może wywoływać wątpliwości w praktyce. Należy spodziewać się, iż ze względu na długie *vacatio legis* regulacje te będą jeszcze ulegały zmianie przed ich planowanym wejściem w życie

1.10.2029 r. Przepisy komentowanej ustawy wpisują się w tendencję do umacniania zjawiska informatyzacji postępowania sądowoadministracyjnego. Proces ten odgrywa istotne znaczenie z punktu widzenia wzmacniania realizacji prawa do sądu i innych zasad postępowania sądowoadministracyjnego[329]. Digitalizacja czynności procesowych wraz ze stosowaniem doręczeń elektronicznych ma pozytywny wpływ na urzeczywistnienie prawa do uzyskania szybkiej i wyczerpującej informacji prawnej, załatwienia sprawy w rozsądnym terminie czy czynnego udziału w postępowaniu (osobistego bądź przez pełnomocnika)[330].

Art. 97. [Zmiany w Prawie upadłościowym]

W ustawie z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1228) wprowadza się następujące zmiany:

1) **w art. 176 po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:**
   „2a. Syndyk zawiadamia o ogłoszeniu upadłości ministra właściwego do spraw informatyzacji, jeżeli upadły posiada adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320). Operator wyznaczony oraz kwalifikowani dostawcy usług zaufania zapewniają, że korespondencja kierowana do upadłego na ten adres przesyłana jest także na adres do doręczeń elektronicznych syndyka.";
2) **art. 388 otrzymuje brzmienie:**
   „Art. 388. Zawiadomienia uczestników postępowania o pierwszym posiedzeniu sądu można dokonać za pośrednictwem operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe przesyłką poleconą, odpowiednio za

329 Na ten temat szerzej zob. P. Pietrasz, *Informatyzacja polskiego postępowania przed sądami administracyjnymi a jego zasady ogólne*, LEX 2020, *passim.*

330 Por. np. L. Łuczak-Noworolnik, *Wpływ informatyzacji postępowania sądowoadministracyjnego na gwarancje strony do rzetelnego procesu sądowego* [w:] *Sądowa kontrola administracji publicznej. Doświadczenia, dylematy, perspektywy*, red. E. Wójcicka, Częstochowa 2017, s. 171–187.

potwierdzeniem odbioru albo za zwrotnym pokwitowaniem odbioru, albo na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy.".

W dodanym od 1.07.2021 r. **art. 176 ust. 2a pr. upad.** nałożono na syndyka obowiązek zawiadomienia ministra właściwego do spraw informatyzacji o ogłoszeniu upadłości podmiotu posiadającego **adres do doręczeń elektronicznych**. Wydaje się, iż powinno to dotyczyć przede wszystkim sytuacji posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE, choć komentowany przepis tego nie precyzuje, odwołując się do szerszej definicji adresu do doręczeń elektronicznych z art. 2 pkt 1 u.d.e. Minister właściwy do spraw informatyzacji wykreśla przy tym adres do doręczeń z BAE m.in. dopiero w przypadku wykreślenia podmiotu publicznego z CEIDG bądź KRS. Istotnym zobowiązaniem względem kwalifikowanych dostawców usług zaufania oraz operatora wyznaczonego jest wymóg doręczania korespondencji kierowanej do upadłego podmiotu na jego adres do doręczeń elektronicznych także na adres do doręczeń elektronicznych syndyka.

Do zmodyfikowanego **art. 388 pr. upad.** włączono możliwość alternatywnego zawiadomienia uczestników postępowania o pierwszym posiedzeniu sądu przesyłką poleconą za pośrednictwem operatora pocztowego, odpowiednio za potwierdzeniem odbioru albo za zwrotnym pokwitowaniem odbioru, albo na adres do doręczeń elektronicznych adresata wpisany do BAE.

Art. 98. [Zmiany w ustawie o kształtowaniu ustroju rolnego]

W ustawie z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1655) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 3 ust. 10 otrzymuje brzmienie:
„10. Krajowy Ośrodek zawiadamia zobowiązanego z prawa pierwokupu o wykonaniu prawa pierwokupu przesyłką pole-

coną nadaną za potwierdzeniem odbioru w placówce pocztowej operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1041 i 2320), przekazując mu imię i nazwisko notariusza, który sporządził oświadczenie o skorzystaniu z prawa pierwokupu, siedzibę jego kancelarii notarialnej, datę sporządzenia oświadczenia o skorzystaniu z prawa pierwokupu, numer repertorium, pod którym zarejestrowano oświadczenie o skorzystaniu z prawa pierwokupu, oraz numer elektronicznego wypisu aktu notarialnego tego oświadczenia, pod którym został on zarejestrowany w Centralnym Repozytorium Elektronicznych Wypisów Aktów Notarialnych prowadzonym przez Krajową Radę Notarialną, a następnie publikuje to zawiadomienie na stronie podmiotowej w Biuletynie Informacji Publicznej Krajowego Ośrodka. Wypis aktu notarialnego zawierającego oświadczenie o skorzystaniu z prawa pierwokupu wydawany jest także zobowiązanemu z prawa pierwokupu.";

2) w art. 9a ust. 6 otrzymuje brzmienie:

„6. Krajowy Ośrodek zawiadamia właściciela nieruchomości przesyłką poleconą nadaną za potwierdzeniem odbioru w placówce pocztowej operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe o złożeniu oświadczenia, o którym mowa w ust. 3, przekazując mu imię i nazwisko notariusza, który sporządził to oświadczenie, siedzibę jego kancelarii notarialnej, datę sporządzenia tego oświadczenia, numer repertorium, pod którym zarejestrowano to oświadczenie, oraz numer elektronicznego wypisu aktu notarialnego tego oświadczenia, pod którym został on zarejestrowany w Centralnym Repozytorium Elektronicznych Wypisów Aktów Notarialnych prowadzonym przez Krajową Radę Notarialną, a następnie publikuje to zawiadomienie na stronie podmiotowej w Biuletynie Informacji Publicznej Krajowego Ośrodka. Wypis aktu notarialnego zawierającego oświadcze-

nie, o którym mowa w ust. 3, wydawany jest także właścicielowi nieruchomości, o którym mowa w ust. 3.".

Zmodyfikowany od 1.07.2021 r. **art. 3 ust. 10 u.k.u.r.** nie dotyczy bezpośrednio doręczeń elektronicznych. Przewiduje on zawiadamianie przez Krajowy Ośrodek zobowiązanego z prawa pierwokupu o wykonaniu prawa pierwokupu. Następuje to jak dotychczas przesyłką poleconą nadaną za potwierdzeniem odbioru w placówce pocztowej operatora pocztowego w rozumieniu Prawa pocztowego, a potem zawiadomienie jest publikowane na stronie podmiotowej w BIP Krajowego Ośrodka. Ustawodawca nie zdecydował się na przyjęcie alternatywnej formy zawiadamiania na adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE. Doprecyzowano natomiast, że wraz z zawiadomieniem przekazuje się zobowiązanemu z prawa pierwokupu imię i nazwisko notariusza, który sporządził oświadczenie o skorzystaniu z prawa pierwokupu, siedzibę jego kancelarii notarialnej, datę sporządzenia oświadczenia o skorzystaniu z prawa pierwokupu, numer repertorium, pod którym zarejestrowano oświadczenie o skorzystaniu z prawa pierwokupu, oraz numer elektronicznego wypisu aktu notarialnego tego oświadczenia, pod którym został on zarejestrowany w Centralnym Repozytorium Elektronicznych Wypisów Aktów Notarialnych prowadzonym przez Krajową Radę Notarialną. Dodano również, iż wypis aktu notarialnego zawierającego oświadczenie o skorzystaniu z prawa pierwokupu wydawany jest także zobowiązanemu z prawa pierwokupu. Analogiczne zmiany zawarto w **art. 9a ust. 6 u.k.u.r.** dotyczącym zawiadamiania właściciela nieruchomości.

Art. 99. [Zmiany w ustawie o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych]

W ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubez-

pieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 2214 oraz z 2020 r. poz. 1180 i 1639) w art. 18 ust. 3 otrzymuje brzmienie:
„3. W przypadku nadania oświadczenia o wypowiedzeniu lub odstąpieniu od umowy ubezpieczenia obowiązkowego, o którym mowa w art. 4 pkt 1–3, przesyłką listową, za chwilę jego złożenia uważa się datę nadania oświadczenia w placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1041 i 2320) albo w przypadku wysłania oświadczenia na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), datę wystawienia dowodu wysłania, o którym mowa w art. 40 tej ustawy.”.

W **art. 18 ust. 3 u.u.o.** dodano alternatywną względem listu poleconego możliwość złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu lub odstąpieniu od umowy ubezpieczenia obowiązkowego (ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, ubezpieczenia OC rolników oraz ubezpieczenia budynków rolniczych) **na adres do doręczeń elektronicznych** z BAE zakładu ubezpieczeń. W takim wypadku za chwilę jego złożenia uważa się datę wystawienia dowodu wysłania, o którym mowa w art. 40 u.d.e.

Art. 100. [Zmiany w ustawie o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych]

W ustawie z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 860 i 2112) w art. 8 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:
„4. W postępowaniach, o których mowa w ust. 1, nie stosuje się obowiązku doręczenia korespondencji przy wykorzystaniu publicznej usługi hybrydowej albo publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, o których mowa w ustawie z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320).”.

W **art. 8 ust. 4 u.s.w.ż.z.** zawarto **wyłączenie** obowiązku doręczania korespondencji za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej. Dotyczy ono postępowań, w których wydaje się decyzje administracyjne w sprawach określonych w ustawie. Adresatami tych decyzji są żołnierze zawodowi. Przedmiotowy wyjątek od stosowania doręczeń określonych w ustawie o doręczeniach elektronicznych nie powinien skutkować ograniczeniem prawa do czynnego udziału strony w postępowaniu, w tym doręczenia lub ogłoszenia decyzji dotyczącej żołnierza zawodowego.

Art. 101. [Zmiany w ustawie o podatku od towarów i usług]

W ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2020 r. poz. 106, 568, 1065, 1106 i 1747) wprowadza się następujące zmiany:

1) **w art. 10:**
   a) **ust. 6 otrzymuje brzmienie:**
      „6. Podatnicy oraz osoby prawne niebędące podatnikami, do których ma zastosowanie ust. 1 pkt 2, mogą wybrać opodatkowanie wewnątrzwspólnotowego nabycia towarów przez złożenie naczelnikowi urzędu skarbowego oświadczenia na piśmie o takim wyborze albo przez podanie dokonującemu dostawy towarów numeru, o którym mowa w art. 97 ust. 10.”,
   b) **w ust. 8 wyraz „pisemnie” zastępuje się wyrazami „na piśmie”;**
2) **w art. 18b w ust. 4 we wprowadzeniu do wyliczenia wyraz „pisemnej” zastępuje się wyrazami „sporządzonej na piśmie”;**
3) **w art. 21 w ust. 1 w części wspólnej i w ust. 3, w art. 28k w ust. 6, w art. 99 w ust. 3 i 4 oraz w art. 114 w ust. 1 i 4 wyrazy „pisemnym zawiadomieniu” zastępuje się wyrazami „zawiadomieniu na piśmie”;**
4) **w art. 23 w ust. 5, w art. 24 w ust. 4, w art. 28k w ust. 4 w zdaniu drugim, w art. 43 w ust. 5 w zdaniu drugim oraz w art. 113**

w ust. 4 wyrazy „pisemnego zawiadomienia" zastępuje się wyrazami „zawiadomienia na piśmie";

5) **w art. 41 w ust. 6a pkt 3 otrzymuje brzmienie:**
„3) zgłoszenie wywozowe na piśmie utrwalonym w postaci papierowej złożone poza systemem teleinformatycznym służącym do obsługi zgłoszeń wywozowych albo jego kopia potwierdzona przez właściwy organ celny.";
6) **w art. 87:**
   a) **w ust. 2 w zdaniu pierwszym wyraz „pisemnego" zastępuje się wyrazami „sporządzonego na piśmie",**
   b) **w ust. 5a w zdaniu drugim wyraz „pisemny" zastępuje się wyrazami „sporządzony na piśmie";**
7) **w art. 109 ust. 8a otrzymuje brzmienie:**
„8a. Ewidencja, o której mowa w ust. 3, prowadzona jest w postaci elektronicznej przy użyciu programów komputerowych.";
8) **w art. 116 w ust. 9 pkt 2 otrzymuje brzmienie:**
„2) raty i pożyczki wynikają z umów sporządzonych na piśmie.";
9) **w art. 127 w ust. 4 w pkt 2 wyraz „pisemną" zastępuje się wyrazami „sporządzoną na piśmie".**

Wprowadzone zmiany mają wyłącznie charakter porządkujący terminologię. Polegają na zastąpieniu odniesień do czynności wykonywanych pisemnie zwrotem „na piśmie" jako obejmującym zarówno jego papierową, jak i elektroniczną postać, ewentualnie na zmianie określenia „w formie elektronicznej" na „w postaci elektronicznej".

Art. 102. [Zmiany w ustawie o pracowniczych programach emerytalnych]

W ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o pracowniczych programach emerytalnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 686) w art. 41 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Po uzyskaniu decyzji o wykreśleniu programu z rejestru programów odpowiednio pracodawca, syndyk lub likwidator pracodawcy przekazuje uczestnikom, za potwierdzeniem, przesyłką poleconą albo na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), informację o likwidacji programu, powiadamiając ich jednocześnie o terminie, od którego zaprzestano naliczać, pobierać i odprowadzać składki, oraz o przyczynach likwidacji programu i o czynnościach, które podjęto zgodnie z przepisami prawa.".

W **art. 41 ust. 4 u.p.p.e.** dodano możliwość przekazywania uczestnikom pracowniczego programu emerytalnego informacji o likwidacji programu nie tylko za potwierdzeniem, przesyłką poleconą, ale alternatywnie także na adres do doręczeń elektronicznych.

Art. 103. [Zmiany w ustawie o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi]

W ustawie z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi (Dz. U. z 2020 r. poz. 95 i 695) w art. 54i ust. 2 otrzymuje brzmienie:
„2. Terminy przewidziane dla doręczenia decyzji kończącej postępowanie w przedmiocie zawiadomienia uważa się za zachowane, jeżeli przed ich upływem decyzja została nadana w placówce pocztowej operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1041 i 2320) albo wysłana na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320).".

W zmodyfikowanym **art. 54i ust. 2 u.f.i.** w następstwie uwzględnienia możliwości doręczania decyzji kończącej postępowanie w sprawie zawiadomienia na adres do doręczeń elektronicznych wskazano, iż terminy przewidziane dla doręczenia takiej decyzji uważa się za zachowane

także w przypadku wysłania przed ich upływem decyzji na adres do doręczeń elektronicznych.

Art. 104. [Zmiany w ustawie o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych]

W ustawie z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1440, 1495, 2020 i 2473 oraz z 2020 r. poz. 284) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 75:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:
„2. Obwiniony może udzielić upoważnienia do obrony na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, w postaci elektronicznej lub ustnie do protokołu.”,

b) po ust. 2 dodaje się ust. 2a i 2b w brzmieniu:
„2a. Obrońca dołącza do akt oryginał lub urzędowo poświadczony odpis pełnomocnictwa. Adwokat lub radca prawny mogą sami uwierzytelnić odpis udzielonego im upoważnienia do obrony oraz odpisy innych dokumentów wykazujących ich umocowanie. Organy właściwe w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych mogą w razie wątpliwości zażądać urzędowego poświadczenia odpisu.
2b. Jeżeli odpis upoważnienia do obrony lub odpisy innych dokumentów wykazujących umocowanie zostały sporządzone w postaci elektronicznej, ich uwierzytelnienia, o którym mowa w ust. 2a, dokonuje się, opatrując odpisy kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym. Odpisy upoważnienia do obrony lub odpisy innych dokumentów wykazujących umocowanie uwierzytelniane elektronicznie są sporządzane w formatach danych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 18 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności

podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2020 r. poz. 346, 568, 695, 1517 i 2320).";

2) w art. 174:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:
„1. Zawiadomienie, wniosek o ukaranie, jak również środek zaskarżenia składa się na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub w postaci elektronicznej. Wyjaśnienia oraz oświadczenia składa się na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub w postaci elektronicznej albo wnosi ustnie do protokołu.",

b) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:
„1a. Pisma utrwalone w postaci papierowej opatruje się podpisem własnoręcznym. Pisma utrwalone w postaci elektronicznej opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.",

c) dodaje się ust. 3 w brzmieniu:
„3. W przypadku gdy pismo strony jest wnoszone w postaci elektronicznej, wnosi się je na adresy do doręczeń elektronicznych, o których mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), zwane dalej „adresami do doręczeń elektronicznych", podmiotów obsługujących organy właściwe w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych, ponadto musi zawierać adres do doręczeń elektronicznych oraz zostać podpisane przez stronę lub obrońcę kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.";

3) w art. 176 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:
„4. Termin jest zachowany, jeżeli przed jego upływem pismo zostało wysłane na adres do doręczeń elektronicznych organu, a nadawca otrzymał dowód otrzymania, o którym mowa w art. 41 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.";

4) **w art. 180 w ust. 1 w zdaniu pierwszym po wyrazach „za zwrotnym pokwitowaniem odbioru" dodaje się wyrazy „albo na adres do doręczeń elektronicznych";**
5) **po art. 180 dodaje się art. 180a i art. 180b w brzmieniu:**
„Art. 180a. W przypadku doręczenia na adres do doręczeń elektronicznych, pisma doręcza się na adresy do doręczeń elektronicznych wpisane do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.
Art. 180b. W przypadku doręczenia na adres do doręczeń elektronicznych doręczenie jest skuteczne, jeżeli zostanie wystawiony dowód otrzymania, o którym mowa w art. 41 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.";
6) **w art. 181 w ust. 1 część wspólna otrzymuje brzmienie:**
„– doręczenia dokonuje się jej osobiście w mieszkaniu, z zastrzeżeniem art. 184, albo na adres do doręczeń elektronicznych.";
7) **w art. 182 część wspólna otrzymuje brzmienie:**
„– pismo doręcza się pod adres wskazany przez nadawcę do rąk pracownika upoważnionego do odbioru korespondencji albo na adres do doręczeń elektronicznych.".

W **art. 75 u.o.n.d.f.p.** doprecyzowano, iż udzielanie przez obwinionego upoważnienia do obrony na piśmie może obejmować jego utrwalenie **w postaci papierowej bądź elektronicznej**. Dodano § 2a, w którym przewidziano analogiczną do występującej w art. 33 § 3 k.p.a. regulację wskazującą na dołączanie do akt oryginału lub urzędowo poświadczonego pełnomocnictwa oraz możliwość samodzielnego uwierzytelnienia odpisu pełnomocnictwa przez adwokata lub radcę prawnego. W § 2b doprecyzowano natomiast wymogi co do opatrzenia podpisem oraz sporządzenia we właściwym formacie odpisu upoważnienia w postaci elektronicznej (poprzez powielenie rozwiązań uchylonego przez komentowaną ustawę art. 33 § 3a k.p.a.).

W kolejnych zmodyfikowanych od 1.07.2021 r. przepisach ustawy uwzględniono składanie pism w przedmiotowym postępowaniu (np. zawiadomienia, wniosku o ukaranie, środka zaskarżenia) zarówno w postaci papierowej, jak i elektronicznej oraz wymogi co do opatrzenia pism odpowiednim podpisem (podpisem własnoręcznym w przypadku pism utrwalonych w postaci papierowej oraz kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym bądź podpisem osobistym dla pism w postaci elektronicznej). Pisma utrwalone w postaci elektronicznej składa się na adres do doręczeń elektronicznych (wpisany do BAE) podmiotów obsługujących organy właściwe w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych. Ocena zachowania terminu do wniesienia takiego pisma następuje na podstawie dowodu otrzymania, o którym mowa w art. 41 u.d.e. Analogicznie doręczanie pism przez wspomniane organy także może następować na adres do doręczeń elektronicznych adresata za pokwitowaniem (dowodem otrzymania). Unormowania te są uzasadnione odrębnym charakterem postępowania w sprawie odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych i w związku z tym koniecznością umocowania doręczeń elektronicznych wprost w u.o.n.d.f.p.

Art. 105. [Zmiany w ustawie o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne]

W ustawie z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2020 r. poz. 346, 568, 695 i 1517) wprowadza się następujące zmiany:

1) **w art. 3:**
   a) **uchyla się pkt 17,**
   b) **uchyla się pkt 20;**
2) **w art. 16:**
   a) **uchyla się ust. 1a i lb,**
   b) **w ust. 3 uchyla się pkt 1–3;**
3) **w art. 19a uchyla się ust. 1a.**

Nowelizacja przepisów ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne ma na celu **uchylenie regulacji zbędnych, niespójnych z unormowaniami komentowanej ustawy** i wdrażaną reformą doręczeń elektronicznych. W **art. 3** zawierającym słownik pojęć ustawowych usunięta zostanie definicja **elektronicznej skrzynki podawczej** (jako dostępnego publicznie środka komunikacji elektronicznej służącego do przekazywania dokumentu elektronicznego do podmiotu publicznego przy wykorzystaniu powszechnie dostępnego systemu teleinformatycznego) oraz **urzędowego poświadczenia odbioru** (jako danych elektronicznych powiązanych z dokumentem elektronicznym doręczonym podmiotowi publicznemu lub przez niego doręczanym w sposób zapewniający rozpoznawalność późniejszych zmian dokonanych w tych danych, określających elementy wyliczone w art. 3 pkt 20 u.i.d.p.). W **art. 16** uchylony zostanie ust. 1a i 1b u.i.d.p. przewidujące, iż podmiot publiczny udostępnia elektroniczną skrzynkę podawczą, spełniającą standardy określone i opublikowane na ePUAP przez ministra właściwego do spraw informatyzacji, oraz zapewnia jej obsługę, a także, iż podmiot publiczny, w terminie 7 dni od dnia udostępnienia elektronicznej skrzynki podawczej, przekazuje ministrowi właściwemu do spraw informatyzacji informację o jej adresie. W ust. 3 art. 16 uchyleniu podlegają natomiast pkt 1–3 dotyczące większości elementów rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów, do którego wydania upoważnia ten przepis (w zakresie warunków organizacyjno-technicznych doręczania dokumentów elektronicznych, w tym reguł tworzenia elektronicznej skrzynki podawczej, formy urzędowego poświadczania odbioru dokumentów elektronicznych przez adresatów oraz sposobu sporządzania i doręczania dokumentów elektronicznych). Ponadto uchyla się art. 19a ust. 1a u.i.d.p., zgodnie z którym minister właściwy do spraw informatyzacji zamieszcza na ePUAP informację o adresach elektronicznych skrzynek podawczych udostępnionych przez podmioty publiczne. Nie zdecydowano się natomiast na usunięcie przepisu art. 3 pkt 2 u.i.d.p. zawierającego definicję dokumentu elektronicznego, mimo wprowadzenia w art. 2 pkt 2 u.d.e. definicji odsyłającej do rozumienia dokumentu elektronicznego z art. 3 pkt 35 rozporządzenia 910/2014 (por. komentarz do art. 2 pkt 2 u.d.e.), ani usunięcia enumeratywnego

wyliczenia podmiotów publicznych z art. 2 ust. 1 u.i.d.p. mimo definicji takich podmiotów wprowadzonej art. 2 pkt 6 u.d.e.

Komentowany przepis zmieniający ustawę o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne wejdzie w życie dopiero **1.10.2029 r.** Jak wskazano w uzasadnieniu u.d.e., odroczenie w czasie tych zmian „ma na celu utrzymanie umocowania do korzystania z elektronicznych skrzynek podawczych przez podmioty publiczne do terminu, kiedy na ostatnią grupę podmiotów publicznych, tzn. sądy i trybunały, komorników, prokuraturę, organy ścigania i Służbę Więzienną – zgodnie z przepisami art. 142 ust. 8 projektu ustawy – nakładany jest obowiązek stosowania przepisów projektu ustawy. Dzień 30 września 2029 r. jest ostatnim dniem funkcjonowania elektronicznych skrzynek podawczych w obecnym rozumieniu ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne”[331]. Ma to znaczenie zwłaszcza w tych procedurach, w których doręczanie pism następuje za pośrednictwem podmiotu publicznego. Na przykład skargę do sądu administracyjnego wnosi się za pośrednictwem organu, którego działanie, bezczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania jest przedmiotem skargi. Następuje to do elektronicznej skrzynki podawczej tego organu (por. art. 54 § 1 i 1a p.p.s.a.). Do czasu zatem pełnego wdrożenia przepisów ustawy o doręczeniach elektronicznych konieczne jest utrzymanie w mocy regulacji dotyczących elektronicznej skrzynki podawczej. Jej stosowanie po 1.07.2021 r. będzie natomiast podlegać stopniowo istotnemu ograniczeniu ze względu na rozpoczęcie korzystania w określonym komentowaną ustawą zakresie podmiotowym i przedmiotowym z doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych z wykorzystaniem publicznej (bądź kwalifikowanej) usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego zgodnie z harmonogramem określonym w art. 155 u.d.e.

[331] Uzasadnienie u.d.e., s. 73.

Art. 106. [Zmiany w ustawie o nadzorze nad rynkiem kapitałowym]

W ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o nadzorze nad rynkiem kapitałowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 1400) w art. 36:

1) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Wyniki kontroli zamieszcza się w protokole kontroli. Protokół kontroli w postaci papierowej sporządza się w trzech egzemplarzach. Protokół kontroli utrwalony w postaci elektronicznej albo dwa egzemplarze protokołu kontroli sporządzonego w postaci papierowej doręcza się kontrolowanemu w terminie 30 dni od dnia przekazania mu informacji, o której mowa w art. 29 ust. 4. Protokół kontroli utrwalony w postaci elektronicznej opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym kontrolera oraz kontrolowanego lub osoby upoważnionej przez kontrolowanego. Protokoły kontroli doręcza się kontrolowanemu bezpośrednio, za pokwitowaniem przez operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1041 i 2320) albo na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320).";

2) ust. 2a otrzymuje brzmienie:

„2a. W przypadku doręczenia egzemplarzy protokołu sporządzonego w postaci papierowej kontrolowany lub osoba przez niego upoważniona dodatkowo parafuje każdą stronę jednego z otrzymanych egzemplarzy protokołu, a następnie doręcza ten egzemplarz Komisji bezpośrednio lub za pokwitowaniem przez operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe, w terminie 14 dni od dnia otrzymania protokołu, z zastrzeżeniem ust. 2b–2d.":

3) ust. 9 otrzymuje brzmienie:

„9. Terminy, o których mowa w ust. 1, 2a, 3–5a i 8, uważa się za zachowane, jeżeli przed ich upływem pismo zostało nadane w polskiej placówce pocztowej operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe albo wysłane na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.".

Od 1.07.2021 r. w **art. 36 u.n.r.k.** doprecyzowano sposób sporządzenia **protokołu kontroli**, który może przyjąć postać papierową bądź elektroniczną. Wskazano na wymogi związane z opatrzeniem protokołu odpowiednim do postaci podpisem. Przewidziano również możliwość doręczania protokołu kontrolowanemu na adres do doręczeń elektronicznych. Wymóg parafowania przez kontrolowanego lub osobę przez niego upoważnioną każdej strony jednego z otrzymanych egzemplarzy protokołu ograniczono, co logiczne, do jego postaci papierowej. W regulacji dotyczącej zachowania terminu dla nadania pisma uwzględniono jego wysłanie przed upływem terminu na adres do doręczeń elektronicznych adresata.

Art. 107. [Zmiany w ustawie o obrocie instrumentami finansowymi]

W ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. z 2020 r. poz. 89, 284, 288 i 568) art. 110zzg otrzymuje brzmienie:
„Art. 110zzg. 1. Doręczanie przez Komisję pism w postępowaniach administracyjnych prowadzonych na podstawie przepisów niniejszego oddziału następuje na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), domu maklerskiego wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy.

2. W przypadku ustanowienia pełnomocnika pełnomocnictwo powinno określać adres do doręczeń elektronicznych pełnomocnika wpisany do bazy adresów elektronicznych. W przypadku braku podania adresu do doręczeń elektronicznych w pełnomocnictwie doręczenie pisma na adres do doręczeń elektronicznych domu maklerskiego wpisany do bazy adresów elektronicznych, który ustanowił pełnomocnika, ma skutek prawny.
3. W przypadku nieodebrania pisma doręczanego na adres do doręczeń elektronicznych wpisany do bazy adresów elektronicznych doręczenie uważa się za dokonane po upływie 2 dni roboczych, licząc od dnia wystawienia dowodu wysłania, o którym mowa w art. 40 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.".

Do doręczania pism w postępowaniach administracyjnych prowadzonych przez Komisję Nadzoru Finansowego nie stosowano dotychczas art. 39^1 k.p.a. Zmodyfikowany **art. 110zzg u.o.i.f.** jako przepis szczególny również odrębnie określa reguły doręczeń pism w tych postępowaniach. Doręczenia te następują na adres do doręczeń wpisany do BAE domu maklerskiego, a w przypadku ustanowienia pełnomocnika – na adres do doręczeń pełnomocnika wpisany do BAE wskazany w pełnomocnictwie. W przypadku niewskazania takiego adresu w pełnomocnictwie doręczenie ze skutkiem prawnym następuje na adres do doręczeń domu maklerskiego wpisany w BAE. W przypadku nieodebrania pisma kierowanego na adres do doręczeń wpisany do BAE (domu maklerskiego lub jego pełnomocnika) przyjęto fikcję doręczenia następującą po upływie 2 dni roboczych od dnia wystawienia przez operatora wyznaczonego dowodu wysłania zgodnie z art. 40 u.d.e. (por. komentarz do art. 85 u.d.e.)

Art. 108. [Zmiany w ustawie o CBA]

W ustawie z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 1921 i 2020 oraz z 2020 r. poz. 1610) wprowadza się następujące zmiany:

1) po art. 3 dodaje się art. 3a w brzmieniu:

„Art. 3a. Obowiązku doręczenia korespondencji przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo publicznej usługi hybrydowej, o których mowa w ustawie z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), nie stosuje się:

1) w sprawach dotyczących przyjęcia do służby albo pracy w CBA;

2) w sprawach wynikających ze stosunku służbowego funkcjonariuszy CBA;

3) w sprawach wynikających ze stosunku pracy pracowników CBA;

4) w sprawach wynikających ze stosunku służbowego byłych funkcjonariuszy CBA;

5) w sprawach wynikających ze stosunku pracy byłych pracowników CBA;

6) jeżeli doręczenie korespondencji przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo publicznej usługi hybrydowej mogłoby wpłynąć negatywnie na sposób realizacji zadań CBA.";

2) **po art. 46a dodaje się art. 46b w brzmieniu:**

„Art. 46b. Do dokonywanych w toku kontroli doręczeń i wezwań, a także obliczania terminów, w zakresie nieuregulowanym w ustawie stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 256, 695, 1298 i 2320).".

W dodanym od 1.07.2021 r. **art. 3a u.CBA** wskazano wiele **wyjątków** od obowiązku stosowania doręczeń za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego bądź publicznej usługi hybrydowej. Mają one charakter podmiotowy (sprawy dotyczące przyjęcia do służby albo pracy w CBA; wynikające ze stosunku służbowego funkcjonariuszy CBA i pracowników CBA oraz byłych funkcjonariuszy CBA i byłych pracowników CBA) oraz przedmiotowy (jeżeli doręczenie korespondencji przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo publicznej usługi hybrydowej mogłoby

wpłynąć negatywnie na sposób realizacji zadań CBA). W dodanym **art. 46b u.CBA** zawarto odesłanie do odpowiedniego stosowania przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego do dokonywanych w toku kontroli doręczeń, wezwań oraz obliczania terminów. Umożliwia to doręczanie pism w takich wypadkach przez swoich pracowników, inne upoważnione osoby i organy albo przesyłką rejestrowaną w rozumieniu art. 3 pkt 23 pr. poczt., stosownie do znowelizowanej treści art. 39 k.p.a.

Art. 109. [Zmiany w o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego]

W ustawie z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego (Dz. U. z 2019 r. poz. 687) po art. 12 dodaje się art. 12a w brzmieniu:
„Art. 12a. Obowiązku doręczenia korespondencji przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo publicznej usługi hybrydowej, o których mowa w ustawie z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), nie stosuje się:
1) w sprawach dotyczących przyjęcia do służby albo pracy w SKW i SWW;
2) w sprawach wynikających ze stosunku służbowego funkcjonariuszy SKW i SWW oraz żołnierzy zawodowych wyznaczonych na stanowiska służbowe w SKW i SWW;
3) w sprawach wynikających ze stosunku pracy pracowników SKW i SWW;
4) w sprawach wynikających ze stosunku służbowego byłych funkcjonariuszy SKW i SWW oraz byłych żołnierzy zawodowych wyznaczonych na stanowiska służbowe w SKW i SWW;
5) w sprawach wynikających ze stosunku pracy byłych pracowników SKW oraz SWW;
6) jeżeli doręczenie korespondencji przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo publicznej

usługi hybrydowej mogłoby wpłynąć negatywnie na sposób realizacji zadań SKW lub SWW.".

W komentowanym przepisie zawarto analogiczne wyłączenia podmiotowe i przedmiotowe od stosowania doręczeń z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej jak w innych ustawach dotyczących służb specjalnych (por. np. komentarz do art. 108 u.d.e.).

Art. 110. [Zmiany w ustawie o dokumentach paszportowych]

W ustawie z dnia 13 lipca 2006 r. o dokumentach paszportowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 617) wprowadza się następujące zmiany:

1) **w art. 7 ust. 1 otrzymuje brzmienie:**
   „1. Dokument paszportowy wydaje się na wniosek osoby pełnoletniej złożony na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym podpisem własnoręcznym, po przedłożeniu wymaganych dokumentów, pobraniu danych biometrycznych i uiszczeniu należnej opłaty.";
2) **w art. 13 w ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:**
   „1) wniosek o wydanie dokumentu paszportowego osobie małoletniej składają rodzice lub ustanowieni przez sąd opiekunowie albo jeden z rodziców lub ustanowionych przez sąd opiekunów;";
3) **w art. 14:**
   a) **ust. 1 otrzymuje brzmienie:**
      „1. Na wydanie dokumentu paszportowego osobie małoletniej jest wymagana zgoda obojga rodziców, chyba że na podstawie orzeczenia sądu jeden z rodziców został pozbawiony władzy rodzicielskiej lub władza ta została ograniczona.",
   b) **po ust. 1 dodaje się ust. 1a–1d w brzmieniu:**
      „1a. Zgoda, o której mowa w ust. 1, składana jest na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym podpisem własnoręcznym i poświadczona za

zgodność podpisu przez organ paszportowy lub notariusza.

1b) Zgoda, o której mowa w ust. 1, może być również złożona na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.

1c) W przypadku braku zgodności stanowisk rodziców lub niemożności uzyskania zgody jednego z nich zgodę na wydanie dokumentu paszportowego zastępuje orzeczenie sądu rodzinnego.

1d) Zgoda, o której mowa w ust. 1, zawiera:

1) imię (imiona), nazwisko, numer PESEL, o ile został nadany, a w razie braku numeru PESEL – datę urodzenia, oraz serię i numer ważnego dokumentu potwierdzającego tożsamość osoby wyrażającej zgodę;

2) imię (imiona), nazwisko oraz numer PESEL, o ile został nadany, a w razie braku numeru PESEL – datę urodzenia osoby małoletniej, której dotyczy wniosek o wydanie dokumentu paszportowego.";

4) art. 54d otrzymuje brzmienie:

„Art. 54d. W trybie jednostkowym z centralnej ewidencji minister właściwy do spraw informatyzacji udostępnia dane dotyczące dokumentu lub jego posiadacza, z wyłączeniem danych biometrycznych w postaci odcisków palców, na jednorazowy wniosek podmiotów, o których mowa w art. 54a, złożony na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym podpisem własnoręcznym lub na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.";

5) w art. 54e po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

„2a. Wniosek, o którym mowa w ust. 2, składa się na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym podpisem własnoręcznym lub na piśmie utrwalonym w postaci elektro-

nicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.";

6) w art. 54f:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Organy paszportowe na wniosek osoby, której dane dotyczą, wydają zaświadczenie zawierające pełny odpis danych dotyczących tej osoby, przetwarzanych w prowadzonych przez nie ewidencjach paszportowych, z wyłączeniem danych biometrycznych w postaci odcisków palców.",

b) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, składa się na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym podpisem własnoręcznym lub na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.",

c) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Zaświadczenie jest przekazywane, w zależności od żądania wnioskodawcy, na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym podpisem własnoręcznym lub na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.";

7) w art. 54g ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Organ paszportowy udostępnia z ewidencji paszportowej dane dotyczące dokumentu lub jego posiadacza, z wyłączeniem danych biometrycznych w postaci odcisków palców, na jednorazowy wniosek podmiotu, o którym mowa w art. 54a, złożony na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym podpisem własnoręcznym lub na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.".

Nowelizacja od 1.07.2021 r. ustawy o dokumentach paszportowych utrzymuje **odrębność sposobu składania wniosków i odbioru dokumentów paszportowych** w stosunku do ogólnych regulacji postępowania administracyjnego. Stąd, zgodnie ze znowelizowanym **art. 7 ust. 1 u.dok.p.**, wniosek o wydanie dokumentu paszportowego jest składany na piśmie wyłącznie w postaci papierowej. Modyfikacji uległ **art. 13 ust. 1 pkt 1 u.dok.p.**, zgodnie z którym wyjątkiem od zasady osobistego składania wniosku jest sytuacja, gdy wniosek o wydanie dokumentu paszportowego osobie małoletniej składają rodzice lub ustanowieni przez sąd opiekunowie albo jeden z rodziców lub ustanowionych przez sąd opiekunów. Warunki wyrażenia zgody na wydanie dokumentu paszportowego osobie małoletniej w przypadku nieobecności obojga rodziców przy składaniu wniosku określono w **art. 14 u.dok.p.** Jest ona składana na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym podpisem własnoręcznym i poświadczona za zgodność podpisu przez organ paszportowy lub notariusza albo na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym. Zgoda powinna określać wyliczone w art. 14 ust. 1d u.dok.p. dane, co należy ocenić pozytywnie w kontekście określenia obowiązku prawnego podawania danych osobowych jako jednej z przesłanek legalizujących przetwarzanie danych, o których mowa w art. 6 rozporządzenia 2016/679.

Pozostałe modyfikacje ustawy o dokumentach paszportowych są konsekwencją rozróżniania postaci elektronicznej i papierowej dokumentów sporządzanych na piśmie, ze wskazaniem konieczności opatrzenia ich odpowiednio kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem osobistym bądź podpisem zaufanym albo podpisem własnoręcznym, choć moim zdaniem względem tych wymogów zastosowanie i tak miałby art. 14 k.p.a. (por. art. 6 u.dok.p.). Dotyczy to w szczególności składania wniosków o wydanie zaświadczenia zawierającego odpis danych dotyczących wnioskodawcy w ewidencjach paszportowych, samego zaświadczenia w tym przedmiocie oraz udostępniania danych z ewidencji paszportowej dotyczących dokumentu lub jego posiadacza w trybie **art. 54g ust. 1 u.dok.p.** Niejasne jest natomiast, dlaczego względem tego typu

dokumentów urzędowych nie przewidziano wprost możliwości opatrywania ich kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną organu (tak jak np. w art. 14 k.p.a.). Moim zdaniem jest to możliwe na podstawie regulacji kodeksowych.

Art. 111. [Zmiany w ustawie o licencji doradcy restrukturyzacyjnego]

W ustawie z dnia 15 czerwca 2007 r. o licencji doradcy restrukturyzacyjnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 242) wprowadza się następujące zmiany:

1) **w art. 17 w ust. 2 pkt 5 otrzymuje brzmienie:**
„5) adres do korespondencji, numer telefonu oraz adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy;";
2) **po art. 17a dodaje się art. 17b w brzmieniu:**
„Art. 17b. 1. Osoba posiadająca licencję doradcy restrukturyzacyjnego, wykonująca zawód obowiązana jest posiadać adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy.
2. Minister Sprawiedliwości występuje do ministra właściwego do spraw informatyzacji o wykreślenie adresu do doręczeń elektronicznych z bazy adresów elektronicznych w przypadku cofnięcia licencji doradcy restrukturyzacyjnego albo zawieszenia praw wynikających z licencji.".

Zmiany od 1.07.2021 r. w ustawie o licencji doradcy restrukturyzacyjnego podyktowane są zaliczeniem osób wykonujących ten zawód w art. 9 ust. 1 u.d.e. do podmiotów obligatoryjnie posiadających (od 1.10.2021 r.) adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE. Dlatego też adres ten jest jednym z elementów wpisu na listę osób posiadających licencję

doradcy restrukturyzacyjnego, o którym mowa w **art. 17 u.l.d.r.** Obowiązek posiadania takiego adresu wprowadzono również w dodanym art. 17b u.l.d.r. W przypadku cofnięcia licencji doradcy restrukturyzacyjnego albo zawieszenia praw wynikających z licencji to Minister Sprawiedliwości jest podmiotem informującym ministra właściwego do spraw informatyzacji o tym fakcie oraz wnioskującym o wykreślenie adresu do doręczeń tej osoby powiązanego z wykonywaniem czynności zawodowych z BAE.

Art. 112. [Zmiany w ustawie o zmianie imienia i nazwiska]

W ustawie z dnia 17 października 2008 r. o zmianie imienia i nazwiska (Dz. U. z 2020 r. poz. 707) w art. 8 ust. 4 i 5 otrzymują brzmienie:
„4. Zgodę na zmianę nazwiska dziecko wyraża osobiście do protokołu przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego albo jego zastępcą lub na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym podpisem własnoręcznym, poświadczonym za zgodność podpisu przez notariusza. Dzieci zamieszkałe poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej mogą wyrazić zgodę za pośrednictwem konsula Rzeczypospolitej Polskiej.
5. Rodzic wyraża zgodę na zmianę nazwiska dziecka osobiście do protokołu przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego albo jego zastępcą lub na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym podpisem własnoręcznym, poświadczonym za zgodność podpisu przez notariusza lub na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym. Osoby zamieszkałe poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej mogą wyrazić zgodę za pośrednictwem konsula Rzeczypospolitej Polskiej.”.

Modyfikacje dotyczą art. 8 u.z.i.n. związanego z rozciągnięciem zmiany nazwiska rodziców na dzieci. Odnośnie do zgody dziecka na zmianę nazwiska, zamiast formy pisemnej wskazano, iż następuje to na piśmie utrwalonym w postaci papierowej. Natomiast w odniesieniu do zgody rodzica dopuszczono możliwość jej wyrażenia również na piśmie utrwa-

lonym w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.

Art. 113. [Zmiany w ustawie o podatku akcyzowym]

W ustawie z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 722 i 1747) wprowadza się następujące zmiany:

1) [332] **(uchylony);**

2) [333] **(uchylony);**

3) [334] **w art. 18 w ust. 7 we wprowadzeniu do wyliczenia, w art. 138m w ust. 2 i w art. 138p w ust. 1 wyrazy „w formie" zastępuje się wyrazami „w postaci";**

4) w art. 31b w ust. 5a w zdaniu drugim wyrazy „pisemnego oświadczenia" zastępuje się wyrazami „oświadczenia na piśmie";

5) [335] **(uchylony);**

6) w art. 42 w ust. 4 w części wspólnej i w ust. 9, w art. 49 w ust. 1, w art. 57 w ust. 1 we wprowadzeniu do wyliczenia, w art. 62a w ust. 1, w art. 64 w ust. 3 w zdaniu pierwszym i drugim, w art. 65 w ust. 1a we wprowadzeniu do wyliczenia oraz w art. 82 w ust. 1 w części wspólnej, w ust. 2 w części wspólnej i w ust. 2f wyraz „pisemny" zastępuje się wyrazami „sporządzony na piśmie";

---

[332] Art. 113 pkt 1 uchylony przez art. 5 pkt 1 ustawy z 10.12.2020 r. o zmianie ustawy o podatku akcyzowym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2021 r. poz. 72) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1.07.2021 r.

[333] Art. 113 pkt 2 uchylony przez art. 5 pkt 1 ustawy z 10.12.2020 r. o zmianie ustawy o podatku akcyzowym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2021 r. poz. 72) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1.07.2021 r.

[334] Art. 113 pkt 3 zmieniony przez art. 5 pkt 2 ustawy z 10.12.2020 r. o zmianie ustawy o podatku akcyzowym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2021 r. poz. 72) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1.07.2021 r.

[335] Art. 113 pkt 5 uchylony przez art. 5 pkt 3 ustawy z 10.12.2020 r. o zmianie ustawy o podatku akcyzowym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2021 r. poz. 72) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1.07.2021 r.

7) **użyte w art. 54 w ust. 3 i w art. 84e w ust. 1 w różnym przypadku wyrazy „pisemna zgoda" zastępuje się użytymi w odpowiednim przypadku wyrazami „sporządzona na piśmie zgoda";**
8) **użyte w art. 54 w ust. 15 i w art. 87 w ust. 3 w pkt 2 w różnym przypadku wyrazy „pisemna informacja" zastępuje się użytymi w odpowiednim przypadku wyrazami „informacja na piśmie";**
9) **w art. 64 w ust. 1 w pkt 5 i w art. 84d w ust. 1 w pkt 1 w lit. c wyrazy „pisemne żądanie" zastępuje się wyrazami „żądanie na piśmie";**
10) **w art. 69 w ust. 3 w pkt 2 wyrazy „, w formie pisemnej," zastępuje się wyrazami „na piśmie";**
11) **w art. 87 w ust. 3 w pkt 1 i w art. 118 w ust. 5 w zdaniu pierwszym wyrazy „pisemnego powiadomienia" zastępuje się wyrazami „powiadomienia na piśmie";**
12) **w art. 121 w ust. 1 i w art. 123 w ust. 2 wyrazy „pisemny wniosek" zastępuje się wyrazami „sporządzony na piśmie wniosek".**

Zmiany mają charakter wyłącznie terminologiczny. Zamiast sformułowania „pisemnie" wprowadza się zwrot „na piśmie", co obejmuje postać papierową i elektroniczną dokumentów.

Art. 114. [Zmiany w ustawie o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji]

W ustawie z dnia 17 lipca 2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji (Dz. U. z 2020 r. poz. 1077) w art. 6 w ust. 2 w pkt 1 lit. e otrzymuje brzmienie:
„e) adres poczty elektronicznej, adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy, adres stro-

ny internetowej, numer telefonu komórkowego, numer telefonu stacjonarnego,".

Do danych zawartych w Krajowym systemie bilansowania i prognozowania emisji odnoszących się do podmiotów korzystających ze środowiska, osób uprawnionych do reprezentowania tych podmiotów oraz osób będących użytkownikami Krajowej bazy dodano wymóg uwzględnienia adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE (por. **art. 6 ust. 1 o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji**).

Art. 115. [Zmiany w ustawie o finansach publicznych]

W ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 869, z późn. zm.) po art. 35 dodaje się art. 35a–35d w brzmieniu:
„Art. 35a. 1. Podmioty realizujące zadania finansowane lub dofinansowane z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych są obowiązane do podejmowania działań informacyjnych dotyczących tego finansowania lub dofinansowania, przy wykorzystaniu różnych form i metod komunikacji. Koszty tych działań są ponoszone w ramach finansowania lub dofinansowania z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych bądź ze środków własnych podmiotów realizujących zadania.
2. Obowiązek określony w ust. 1 dotyczy zadań z zakresu infrastruktury, prac budowlanych lub zakupu środków trwałych, a także realizacji projektów badawczo-rozwojowych, edukacyjnych i społecznych, w przypadku gdy wysokość finansowania lub dofinansowania z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych przekracza kwotę określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 35d.
Art. 35b. W przypadku realizacji zadania współfinansowanego ze środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2, obowiązek określony w art. 35a ust. 1 jest wykonywany niezależnie od działań informacyjnych wynikających z przepisów Unii Europejskiej.

Art. 35c. 1. Dysponent części budżetowej lub państwowego funduszu celowego udzielający podmiotowi finansowania lub dofinansowania z budżetu państwa lub z państwowego funduszu celowego kontroluje wykonywanie obowiązku określonego w art. 35a ust. 1.
2. W przypadku niewykonania obowiązku określonego w art. 35a ust. 1 albo wykonania go niezgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 35d dysponent części budżetowej lub państwowego funduszu celowego wzywa podmiot realizujący dane zadanie do niezwłocznego wykonania tego obowiązku.
Art. 35d. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje działań, o których mowa w art. 35a ust. 1 i art. 35b, oraz sposób ich realizacji, w tym okres, w którym mają być realizowane, a także kwotę lub kwoty finansowania lub dofinansowania z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych, do wysokości których nie powstaje obowiązek określony w art. 35a ust. 1, mając na uwadze zapewnienie przejrzystości i dostępności informacji o sposobie finansowania lub dofinansowania zadań określonych w art. 35a ust. 1 i 2, dokumentowania tych działań, a także uwzględniając dostosowanie wysokości kwoty finansowania lub dofinansowania, do wysokości której nie powstaje obowiązek określony w art. 35a ust. 1, do rodzaju lub wagi danego zadania.".

Artykuł 115 u.d.e., modyfikujący przepisy ustawy o finansach publicznych, wszedł w życie po upływie 7 dni od ogłoszenia ustawy, tj. 30.12.2020 r. Dodane **art. 35a–35d u.f.p.** nie mają bezpośredniego związku z reformą doręczeń elektronicznych. Dotyczą w istocie jawności życia publicznego w zakresie informowania o zadaniach realizowanych dzięki finansowaniu bądź dofinansowaniu z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych. Podmioty realizujące zadania finansowane z powyższych źródeł zobowiązane są podejmować działania informacyjne na ten temat, przy wykorzystaniu różnych form i metod komunikacji. Obowiązek ten dotyczy zadań z zakresu infrastruktury, prac budowlanych lub zakupu środków trwałych, a także realizacji projektów badawczo-rozwojowych, edukacyjnych i społecznych, dla których wysokość finansowania bądź dofinansowania przekracza progi określone

w przepisach wykonawczych. Kwoty te, jak również rodzaje działań informacyjnych podlegają doprecyzowaniu w rozporządzeniu Rady Ministrów wydanym na podstawie art. 35d u.f.p. (por. rozporządzenie Rady Ministrów z 7.05.2021 r. w sprawie określenia działań informacyjnych podejmowanych przez podmioty realizujące zadania finansowane lub dofinansowane z budżetu państwa bądź z państwowych funduszy celowych[336]).

Art. 115a.[337] [Zmiany w ustawie o grach hazardowych]

W ustawie z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2094) w art. 23b ust. 1 otrzymuje brzmienie:
„1. Na żądanie naczelnika urzędu celno-skarbowego, zgłoszone w postaci papierowej lub elektronicznej za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w sposób określony w art. 144 § 1a–1d ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa, w przypadku uzasadnionego podejrzenia, że zarejestrowany automat lub urządzenie do gier nie spełnia warunków określonych w ustawie, podmiot eksploatujący ten automat lub to urządzenie jest obowiązany poddać automat lub urządzenie badaniu sprawdzającemu.”.

Artykuł 115a u.d.e. został dodany do komentowanego aktu ustawą z 30.03.2021 r. o zmianie ustawy – Prawo celne oraz niektórych innych ustaw. Obejmuje on znowelizowanie **art. 23b ust. 1 u.g.h.** poprzez doprecyzowanie, iż żądanie naczelnika urzędu celno-skarbowego może zostać zgłoszone, zamiast pisemnie, w postaci papierowej lub elektronicznej za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w sposób określony w art. 144 § 1a–1d o.p., tj. między innymi poprzez doręczenie na adres do doręczeń elektronicznych bądź z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej (por. komentarz do art. 84 u.d.e.).

336 Dz.U. poz. 953.

337 Art. 115a dodany przez art. 13 ustawy z 30.03.2021 r. o zmianie ustawy – Prawo celne oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 802) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1.07.2021 r.

Art. 116. [Zmiany w ustawie o Służbie Więziennej]

W ustawie z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. z 2020 r. poz. 848, 1610 i 2112) po art. 6 dodaje się art. 6a w brzmieniu: „Art. 6a. Obowiązku doręczenia korespondencji przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo publicznej usługi hybrydowej, o których mowa w ustawie z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), nie stosuje się:
1) w sprawach osobowych funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej;
2) w sprawach osobowych byłych funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej;
3) jeżeli doręczenie korespondencji przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo publicznej usługi hybrydowej mogłoby wpłynąć negatywnie na sposób realizacji zadań przez Służbę Więzienną.”.

Wprowadzony od 1.07.2021 r. **art. 6a u.SW** zawiera **wyłączenia** podmiotowe (względem spraw osobowych funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej oraz byłych funkcjonariuszy i pracowników tej służby) oraz przedmiotowe (związane z możliwością negatywnego wpływu na sposób realizacji zadań przez Służbę Więzienną) od obowiązku doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego bądź publicznej usługi hybrydowej. Nowelizacja wpisuje się w analogiczne rozwiązania przyjęte w innych ustawach dotyczących służb.

Art. 117. [Zmiany w ustawie o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych]

W ustawie z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych (Dz. U. z 2020 r. poz. 389) wprowadza się następujące zmiany:
1) w art. 2 w ust. 1:

a) w pkt 2 w lit. b po wyrazach „do doręczeń" dodaje się wyrazy „lub adresu do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), zwanego dalej „adresem do doręczeń elektronicznych", wpisanego do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy, zwanej dalej „bazą adresów elektronicznych" ",

b) w pkt 3 w lit. e po wyrazach „działalność gospodarcza" dodaje się wyrazy „ , lub adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do bazy adresów elektronicznych",

c) w pkt 4 lit. g otrzymuje brzmienie:
„g) daty wysłania listem poleconym albo doręczenia dłużnikowi do rąk własnych albo na adres do doręczeń elektronicznych wpisany do bazy adresów elektronicznych wezwania do zapłaty, zawierającego ostrzeżenie o zamiarze przekazania danych do biura informacji gospodarczej, z podaniem firmy i adresu siedziby tego biura,";

2) w art. 14 w ust. 1 pkt 3 otrzymuje brzmienie:
„3) upłynął co najmniej miesiąc od wysłania przez wierzyciela listem poleconym albo doręczenia dłużnikowi będącemu konsumentem do rąk własnych, na adres do doręczeń wskazany przez dłużnika będącego konsumentem, a jeżeli nie wskazał takiego adresu – na adres miejsca zamieszkania albo na adres do doręczeń elektronicznych wpisany do bazy adresów elektronicznych, wezwania do zapłaty, zawierającego ostrzeżenie o zamiarze przekazania danych do biura, z podaniem firmy i adresu siedziby tego biura;";

3) w art. 15 w ust. 1 w pkt 3 oraz w art. 16 w ust. 1 w pkt 2 po wyrazach „działalności gospodarczej" dodaje się wyrazy „albo na adres do doręczeń elektronicznych wpisany do bazy adresów elektronicznych".

Poprzez nowelizację rozszerzono katalog danych kwalifikowanych jako **dane gospodarcze** osoby fizycznej, w tym osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą, o adres do doręczeń elektronicznych tego podmiotu wpisany do BAE. W ramach danych gospodarczych o zobowiązaniu pieniężnym uwzględniono również datę wysłania na adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE wezwania do zapłaty, zawierającego ostrzeżenie o zamiarze przekazania danych do biura informacji gospodarczej, z podaniem firmy i adresu siedziby tego biura (por. **art. 2 ust. 1 u.u.i.g.**). Jednym z warunków skuteczności przekazania przez wierzyciela do biura informacji gospodarczych o zobowiązaniu dłużnika będącego lub niebędącego konsumentem jest upływ co najmniej miesiąca od wysłania przez wierzyciela listem poleconym albo doręczenia dłużnikowi będącemu konsumentem do rąk własnych, na adres do doręczeń wskazany przez dłużnika, a jeżeli nie wskazał takiego adresu – na adres miejsca zamieszkania albo na adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE, wezwania do zapłaty zawierającego ostrzeżenie o zamiarze przekazania danych do biura, z podaniem firmy i adresu siedziby tego biura. Podobny, choć z okresem 14 dni, wymóg doręczenia dotyczy sytuacji określonych w art. 16 u.u.i.g. Doręczenie takiego wezwania na adres do doręczeń wpisanych do BAE może więc wywoływać określone w ustawie konsekwencje prawne.

Art. 118. [Zmiany w ustawie o dowodach osobistych]

W ustawie z dnia 6 sierpnia 2010 r. o dowodach osobistych (Dz. U. z 2020 r. poz. 332, 695, 875 i 1517) wprowadza się następujące zmiany:

1) **w art. 24 ust. 3 otrzymuje brzmienie:**
   „3. Wniosek o wydanie dowodu osobistego składa się:
   1) osobiście na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem;
   2) na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.”;
2) **w art. 28 pkt 11 otrzymuje brzmienie:**

„11) własnoręczny czytelny podpis wnioskodawcy, a w przypadku wniosku złożonego na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej – kwalifikowany podpis elektroniczny, podpis zaufany albo podpis osobisty;";

3) w art. 30 w ust. 6 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:
„W przypadku gdy wnioskodawca, który złożył wniosek o wydanie dowodu osobistego na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, nie może osobiście odebrać dowodu osobistego z powodu choroby, niepełnosprawności lub innej niedającej się pokonać przeszkody, która powstała po dniu złożenia wniosku o wydanie dowodu osobistego, wnioskodawca powiadamia o tym organ gminy, który zapewnia odbiór dowodu osobistego w miejscu pobytu wnioskodawcy, o ile miejsce pobytu tej osoby położone jest na terenie gminy, do której złożono wniosek.";

4) w art. 32b ust. 1–3 otrzymują brzmienie:
„1. Zgłoszenia, o którym mowa w art. 32a ust. 1, dokonuje się:
1) na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym albo podpisem zaufanym do organu gminy, który wydał dowód osobisty, a w przypadku zgłoszenia przez osobę, o której mowa w art. 32a ust. 2 i 3, która dokonuje zgłoszenia w imieniu posiadacza dowodu osobistego, również podpisem osobistym;
2) przy użyciu usługi elektronicznej udostępnionej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji po uwierzytelnieniu posiadacza dowodu osobistego w sposób określony w art. 20a ust. 1 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne;
3) osobiście w siedzibie organu dowolnej gminy, na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym własnoręcznym czytelnym podpisem zgłaszającego.

2. Osobie dokonującej zgłoszenia, o której mowa w art. 32a ust. 1–3, wydaje się zaświadczenie potwierdzające datę i godzinę dokonania tego zgłoszenia, w postaci wskazanej przez osobę dokonującą zgłoszenia.

3. Osobie, o której mowa w art. 32a ust. 1, dokonującej zgłoszenia na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym albo podpisem zaufanym, zaświadczenie, o którym mowa w ust. 2, wydaje się na żądanie.";

5) **w art. 47:**

a) **ust. 1–3 otrzymują brzmienie:**

„1. Posiadacz dowodu osobistego, którego dowód został utracony lub uszkodzony, zgłasza ten fakt niezwłocznie osobiście w siedzibie organu dowolnej gminy, na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem, a posiadacz dowodu osobistego przebywający poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – dowolnemu konsulowi Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1, można dokonać na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej, po opatrzeniu kwalifikowanym podpisem elektronicznym albo podpisem zaufanym, w organie gminy, który wydał dowód osobisty.

3. Zgłoszenia utraty lub uszkodzenia dowodu osobistego konsulowi Rzeczypospolitej Polskiej można również dokonać na piśmie utrwalonym w postaci papierowej za pomocą poczty lub telefaksu.",

b) **ust. 6 otrzymuje brzmienie:**

„6. Posiadaczowi dowodu osobistego, który dokonał zgłoszenia utraty lub uszkodzenia dowodu osobistego na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej, po opatrzeniu kwalifikowanym podpisem elektronicznym albo podpisem zaufanym, oraz posiadaczowi dowodu osobistego przebywającemu poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, który dokonał tego zgłoszenia na piśmie utrwa-

lonym w postaci papierowej, za pomocą poczty lub telefaksu, zaświadczenie o utracie lub uszkodzeniu dowodu osobistego wydaje się na żądanie.";

6) **w art. 48 w ust. 2 pkt 2 otrzymuje brzmienie:**
„2) własnoręczny czytelny podpis zgłaszającego, a w przypadku formularza złożonego na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej – kwalifikowany podpis elektroniczny, podpis zaufany albo w przypadku, o którym mowa w art. 47 ust. 4 – podpis osobisty.";
7) **w art. 48a w ust. 4 pkt 2 otrzymuje brzmienie:**
„2) własnoręczny czytelny podpis zgłaszającego, a w przypadku formularza złożonego na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej – kwalifikowany podpis elektroniczny, podpis zaufany albo podpis osobisty.";
8) **w art. 63 ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:**
„1. Organ gminy na wniosek zainteresowanej osoby, złożony na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem lub w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, wydaje zaświadczenie zawierające pełny odpis danych, o których mowa w art. 56 ust. 1 pkt 1, 3, 4, 7 i 8, dotyczących tej osoby, przetwarzanych przez ten organ w Rejestrze Dowodów Osobistych.
2. Zaświadczenie sporządza się, w zależności od żądania wnioskodawcy, na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem lub w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.";
9) **w art. 72 ust. 1 otrzymuje brzmienie:**
„1. W trybie jednostkowym z Rejestru Dowodów Osobistych udostępnia się dane dotyczące jednego dokumentu lub dane dotyczące jednej osoby na jednorazowy wniosek złożony na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym podpisem własnoręcznym lub w postaci elektronicznej, opatrzo-

nym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.";

10) w art. 75 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
„2. Dokumentację związaną z dowodami osobistymi udostępnia się na uzasadniony wniosek złożony przez uprawniony podmiot na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem lub w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.".

1. Zmiany od 1.07.2021 r. mają charakter głównie terminologiczny i dostosowawczy. Przewiduje się złożenie wniosku o wydanie dowodu osobistego na piśmie utrwalonym w postaci papierowej bądź elektronicznej. To ostatnie opatrzone powinno być kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym. Niezależnie od postaci utrwalenia wniosku, dowód nadal należy odebrać **osobiście** w siedzibie organu, z zastrzeżeniem w art. 30 ust. 6 u.d.o. możliwości odebrania w miejscu pobytu wnioskodawcy na terenie właściwej gminy.

Zgodnie ze stosowaną w ustawie o doręczeniach elektronicznych terminologią dostosowano formy dokonania zgłoszenia zawieszenia lub cofnięcia zawieszenia certyfikatów zamieszczonych w warstwie elektronicznej dowodu osobistego w **art. 32b u.d.o.** Może to nastąpić: na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym albo podpisem zaufanym do organu gminy, który wydał dowód osobisty, a w przypadku zgłoszenia przez osobę, o której mowa w art. 32a ust. 2 i 3, która dokonuje zgłoszenia w imieniu posiadacza dowodu osobistego, również podpisem osobistym; przy użyciu usługi elektronicznej udostępnionej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji po uwierzytelnieniu posiadacza dowodu osobistego w sposób określony w art. 20a ust. 1 ustawy z 17.02.2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne; bądź osobiście w siedzibie organu dowolnej gminy, na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym własnoręcznym czytelnym podpisem zgłaszającego.

Podobnie uczyniono w **art. 47 u.d.o**. w odniesieniu do papierowej bądź elektronicznej postaci utrwalenia zgłoszenia utracenia bądź uszkodzenia dowodu osobistego. W przypadku tego ostatniego sposobu zaświadczenie o utracie bądź uszkodzeniu dowodu wydaje się na żądanie.

2. **Artykuł 63 u.d.o.** przewiduje natomiast dwojaką postać zarówno złożenia wniosku o wydanie **zaświadczenia** zawierającego pełny odpis danych dotyczących tej osoby, przetwarzanych przez organ w Rejestrze Dowodów Osobistych, jak i samego zaświadczenia. Dokumenty te w postaci elektronicznej opatrzone powinny być kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem osobistym bądź podpisem zaufanym. Wymogi te dotyczą także wniosku o udostępnienie w trybie jednostkowym danych z Rejestru Dowodów Osobistych (**art. 72 u.d.o.**) czy udostępniania danych uprawnionym podmiotom stosownie do treści **art. 75 u.d.o.** Nie wskazano natomiast wprost na możliwość opatrzenia zaświadczenia czy innych dokumentów sporządzanych przez organ administracji kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną organu, choć takie rozwiązanie wydaje się dopuszczalne w świetle znowelizowanego art. 14 k.p.a.

Art. 119. [Zmiany w ustawie o ewidencji ludności]

W ustawie z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (Dz. U. z 2019 r. poz. 1397 i 2294 oraz z 2020 r. poz. 695) wprowadza się następujące zmiany:

1) **w art. 10 ust. 5 otrzymuje brzmienie:**
„5. W przypadku braku możliwości przekazania danych w sposób wskazany w ust. 4 organ przekazuje dane na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem w celu ich rejestracji w terminie nie dłuższym niż 4 dni robocze od dnia, w którym powstał obowiązek ich rejestracji.”;
2) **w art. 11 ust. 3 i 4 otrzymują brzmienie:**
„3. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, składa się na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym własnoręcz-

nym podpisem lub w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.

4. O sposobie załatwienia sprawy organ, który usunął niezgodność, zawiadamia osobę, której dane były, na jej wniosek, sprawdzane – na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem lub w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym. W przypadku działania organu z urzędu osobę, której dane były sprawdzane, zawiadamia się, jeżeli usunięte niezgodności danych mają wpływ na ustalenie tożsamości tej osoby.";

3) **w art. 18 ust. 1 otrzymuje brzmienie:**
„1. Wniosek o nadanie numeru PESEL osoba, o której mowa w art. 7 ust. 2, składa na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem do dowolnego organu gminy.";
4) **w art. 24 uchyla się ust. 5;**
5) **w art. 28:**
   a) **ust. 1–2a otrzymują brzmienie:**
   „1. Obywatel polski dokonuje zameldowania na pobyt stały lub czasowy na piśmie utrwalonym w postaci:
   1) papierowej – na formularzu opatrzonym własnoręcznym podpisem, w organie gminy właściwym ze względu na położenie nieruchomości, w której zamieszkuje, przedstawiając do wglądu dowód osobisty lub paszport, albo
   2) elektronicznej – na formularzu opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, umożliwiającym wprowadzenie danych do rejestru PESEL przez organ, o którym mowa w pkt 1, pod warunkiem otrzymania dowodu, o którym mowa w art. 41 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320).

2. Obywatel polski dokonujący zameldowania na pobyt stały lub czasowy na piśmie utrwalonym w postaci papierowej przedstawia potwierdzenie pobytu w lokalu, dokonane przez właściciela lub inny podmiot dysponujący tytułem prawnym do lokalu na formularzu zgłoszenia pobytu stałego lub formularzu zgłoszenia pobytu czasowego, oraz – do wglądu – dokument potwierdzający tytuł prawny do lokalu tego właściciela lub podmiotu.

2a. Obywatel polski dokonujący zameldowania na pobyt stały lub czasowy na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej dołącza do formularza dokument elektroniczny potwierdzający jego tytuł prawny do lokalu, a w razie niemożności jego uzyskania – odwzorowanie cyfrowe tego dokumentu, a obywatel nieposiadający tytułu prawnego do lokalu dołącza do formularza dokument elektroniczny zawierający oświadczenie właściciela lub innego podmiotu dysponującego tytułem prawnym do lokalu potwierdzające pobyt w lokalu oraz dokument potwierdzający tytuł prawny do lokalu tego właściciela lub podmiotu, a w razie niemożności ich uzyskania – odwzorowanie cyfrowe tych dokumentów.”,

b) ust. 2c otrzymuje brzmienie:

„2c. Organ gminy przechowuje dokument potwierdzający tytuł prawny do lokalu albo odwzorowanie cyfrowe tego dokumentu, dołączony w postaci, o której mowa w ust. 2a, wyłącznie do czasu zakończenia czynności meldunkowych.”;

6) w art. 30:

a) w ust. 1 pkt 11 otrzymuje brzmienie:

„11) adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, jeżeli osoba dokonała zameldowania na pobyt stały na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej;”,

b) w ust. 2 pkt 12 otrzymuje brzmienie:

„12) adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, jeżeli osoba dokonała zameldowania na pobyt czasowy na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej;”,

c) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. W formularzu zgłoszenia pobytu stałego lub czasowego składanym na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej nie zamieszcza się danych, o których mowa odpowiednio w ust. 1 pkt 9 albo w ust. 2 pkt 10.”;

7) w art. 32 ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Zaświadczenia, o których mowa w ust. 1 i 2, wydaje się, w zależności od żądania wnioskodawcy, na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem lub w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.”;

8) w art. 33 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Obywatel polski dokonuje wymeldowania z miejsca pobytu stałego albo z miejsca pobytu czasowego na piśmie utrwalonym w postaci:

1) papierowej – na formularzu opatrzonym własnoręcznym podpisem, w organie gminy właściwym dla dotychczasowego miejsca pobytu, przedstawiając do wglądu dowód osobisty lub paszport, albo

2) elektronicznej – na formularzu opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, umożliwiającym wprowadzenie danych do rejestru PESEL przez organ, o którym mowa w art. 28 ust. 1, pod warunkiem otrzymania dowodu, o którym mowa w art. 41 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.”;

9) w art. 34:

a) w ust. 1 pkt 6 otrzymuje brzmienie:

„6) adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, jeżeli osoba dokonała wymeldowania z miejsca pobytu stałego na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej;”,

b) w ust. 2 pkt 7 otrzymuje brzmienie:

„7) adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, jeżeli osoba dokonała wymeldowania z miejsca pobytu czasowego na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej;”;

10) w art. 36 ust. 3 otrzymuje brzmienie

„3. Zgłoszeń, o których mowa w ust. 1 i 2, dokonuje się najpóźniej w dniu opuszczenia miejsca pobytu stałego albo czasowego na piśmie utrwalonym w postaci:

1) papierowej, w organie gminy, o którym mowa w art. 28 ust. 1, opatrzonym własnoręcznym podpisem, przedstawiając do wglądu dowód osobisty lub paszport, albo

2) elektronicznej – na formularzu opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, umożliwiającym wprowadzenie danych do rejestru PESEL przez organ, o którym mowa w art. 28 ust. 1, pod warunkiem otrzymania dowodu, o którym mowa w art. 41 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.”;

11) w art. 37:

a) w ust. 1 pkt 11 otrzymuje brzmienie:

„11) adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, jeżeli osoba dokonała zgłoszenia wyjazdu poza granice Rzeczypospolitej Polskiej na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej;”,

b) w ust. 2 pkt 9 otrzymuje brzmienie:

„9) adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, jeżeli osoba dokonała zgłoszenia powrotu z wyjazdu poza granice Rzeczypospolitej Polskiej na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej;";

12) w art. 45:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Organ gminy prowadzący rejestr mieszkańców, na wniosek zainteresowanej osoby złożony na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem lub w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, obowiązany jest wydać zaświadczenie zawierające pełny lub częściowy odpis danych dotyczących tej osoby przetwarzanych w prowadzonym rejestrze mieszkańców.",

b) po ust. 2 dodaje się ust. 2a i 2b w brzmieniu:

„2a. Dowolny organ gminy, na wniosek złożony na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem lub w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, obowiązany jest wydać zaświadczenie zawierające pełny lub częściowy odpis danych dotyczących tej osoby przetwarzanych w rejestrze PESEL.

2b. Zaświadczenia, o których mowa w ust. 2 i 2a, są przekazywane, w zależności od żądania wnioskodawcy, na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem lub w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.",

c) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Zaświadczenie, o którym mowa w ust. 2 i 2a, może mieć postać wydruku z systemu teleinformatycznego.";

13) w art. 46 w ust. 2 pkt 5 otrzymuje brzmienie:
„5) kwalifikowanym dostawcom usług zaufania świadczącym kwalifikowane usługi podpisu elektronicznego lub kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego wpisanym do rejestru, o którym mowa w art. 4 ustawy z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej.”;

14) w art. 47:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:
„1. Podmiotom, o których mowa w art. 46 ust. 2, udostępniania się dane jednostkowe, na ich wniosek złożony na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem lub w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym. Dane te są przekazywane w zależności od żądania wnioskodawcy na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem lub w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.”,

b) ust. 3a otrzymuje brzmienie:
„3a. Organ, który otrzymał wniosek w postaci, o której mowa w ust. 1, skierowany przez podmiot zobowiązany na podstawie art. 48 do korzystania z urządzeń teletransmisji danych, odmawia, w drodze postanowienia, wszczęcia postępowania.”.

1. Większość zmian ma charakter dostosowawczy. Przykładowo **art. 10 ust. 5 u.e.l.** odnosi się od 1.07.2021 r. do przekazania danych do **rejestru PESEL**, w przypadku niemożności ich przekazania za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, następuje to na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem, zamiast jak uprzednio „w formie pisemnej”. Dla wniosku o sprawdzenie danych w rejestrze PESEL oraz zawiadomienia dotyczącego niezgodności da-

nych zawartych w rejestrze PESEL lub w rejestrze mieszkańców z posiadanymi dokumentami lub ze stanem faktycznym przewidziano, iż następuje to na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem lub w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym (**art. 11 ust. 3 i 4 u.e.l.**).

2. Zmianą o charakterze materialnym jest wskazanie w **art. 18 ust. 1 u.e.l.**, iż wniosek o nadanie numeru PESEL jest składany na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem do dowolnego organu gminy, zamiast, jak uprzednio, do organu właściwego miejscowo według kryteriów wskazanych w tym przepisie.

Uchylono art. 24 ust. 5 u.e.l., zgodnie z którym **obowiązku meldunkowego** można było dopełnić w formie dokumentu elektronicznego przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, na zasadach określonych w ustawie o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne. Jest on zbędny przy przyjęciu nowego brzmienia **art. 28 ust. 1–2a u.e.l.**, który zakłada dokonanie zameldowania na piśmie w postaci papierowej bądź elektronicznej przy spełnieniu określonym w nim warunków dotyczących opatrzenia podpisem oraz uzyskania dowodu otrzymania zgodnie z art. 41 u.d.e. (w stosunku do postaci elektronicznej) oraz okazania właściwych dokumentów. Wymogi te nie uległy zmianie. W podobny sposób uregulowano dokonanie wymeldowania oraz zgłoszenia wyjazdu z kraju z zamiarem stałego pobytu poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej – na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej bądź papierowej (**art. 33 ust. 2i art. 36 ust. 3 u.e.l.**).

3. W formularzu **zgłoszenia pobytu stałego lub czasowego** zamiast adresu elektronicznego służącego do doręczeń, jeżeli osoba dokonała zameldowania na pobyt stały (czasowy) przy wykorzystaniu dokumentu elektronicznego, uwzględnia się adres do doręczeń elektronicznych w rozumieniu art. 2 pkt 1 u.d.e., jeżeli osoba dokonała zameldowania na pobyt stały (czasowy) na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej (**art. 30 ust. 1 pkt 11 i ust. 2 pkt 12 u.e.l.**). Dotyczy to także formularza wymel-

dowania z miejsca pobytu stałego lub czasowego (**art. 34 ust. 1 pkt 6 i ust. 2 pkt 7 u.e.l.**) oraz formularza zgłoszenia wyjazdu poza granice Rzeczypospolitej Polskiej (**art. 37 ust. 1 pkt 11 i ust. 2 pkt 9 u.e.l.**).

Możliwość wniesienia pisma w postaci papierowej bądź elektronicznej, opatrzonej adekwatnym podpisem, zagwarantowano także w odniesieniu do **wniosku o wydanie zaświadczenia** zawierającego pełny odpis przetwarzanych danych dotyczących tej osoby przetwarzanych w prowadzonym rejestrze mieszkańców. Zaświadczenia w tym przedmiocie są przekazywane, w zależności od żądania wnioskodawcy, na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem lub w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym. Oznacza to, iż organ powinien ustalić wolę wnioskodawcy w tym zakresie. Zaświadczenie może być jednak przekazane w postaci wydruku z systemu teleinformatycznego, co nie wymaga skorzystania przez organ z publicznej usługi hybrydowej (por. **art. 45 u.e.l.**).

Artykuł 46 wylicza podmioty, którym udostępnia się dane z rejestru PESEL oraz rejestrów mieszkańców w zakresie niezbędnym do realizacji ich ustawowych zadań. Mogą być one udostępniane m.in. kwalifikowanym dostawcom usług zaufania świadczącym kwalifikowane usługi podpisu elektronicznego lub kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego (co dodano) wpisanym do rejestru dostawców usług zaufania zgodnie z art. 4 u.z.i.e. Dostosowano przy tym określenie postaci wniosku o udostępnienie takich danych (por. **art. 47 u.e.l.**).

Art. 120. [Zmiany w ustawie o kredycie konsumenckim]

W ustawie z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2019 r. poz. 1083) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 13 w ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:
„l) imię, nazwisko (nazwę) i adres (siedzibę) oraz adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych

(Dz. U. poz. 2320), zwany dalej „adresem do doręczeń elektronicznych", wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy, zwanej dalej „bazą adresów elektronicznych", kredytodawcy i pośrednika kredytowego;";

2) **w art. 30 w ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:**
„1) imię, nazwisko i adres konsumenta oraz imię, nazwisko (nazwę) i adres (siedzibę) oraz adres do doręczeń elektronicznych wpisany do bazy adresów elektronicznych kredytodawcy i pośrednika kredytowego;";
3) **w art. 53 ust. 3 i 4 otrzymują brzmienie:**
„3. Kredytodawca lub pośrednik kredytowy jest zobowiązany przy zawarciu umowy wręczyć konsumentowi, na trwałym nośniku, wzór oświadczenia o odstąpieniu od umowy, z oznaczeniem swojego imienia, nazwiska (nazwy) i adresu zamieszkania (siedziby) oraz adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do bazy adresów elektronicznych, o ile taki posiada.
4. Termin do odstąpienia od umowy jest zachowany, jeżeli konsument przed jego upływem złoży oświadczenie o odstąpieniu od umowy pod jeden ze wskazanych przez kredytodawcę lub pośrednika kredytowego adresów, o których mowa w ust. 3.";
4) **w art. 59b ust. 2 otrzymuje brzmienie:**
„2. Udostępnianie informacji na podstawie ust. 1 może nastąpić, jeżeli instytucja pożyczkowa uzyskała upoważnienie konsumenta, którego dotyczą te dane, na piśmie w postaci papierowej lub w postaci elektronicznej, przesłane na adres do doręczeń elektronicznych, lub utrwalonej na informatycznym nośniku danych w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2020 r. poz. 346, 568, 695, 1517 i 2320). Upoważnienie określa zakres danych przeznaczonych do udostępnienia.".

W **art. 13 u.kr.k.** dodano obowiązek, by kredytodawca lub pośrednik kredytowy przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki podał kon-

sumentowi, na trwałym nośniku, w czasie umożliwiającym zapoznanie się z tymi informacjami, także **adres do doręczeń elektronicznych** wpisanych w BAE. Adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE kredytodawcy i pośrednika kredytowego stał się również obligatoryjnym elementem umowy o kredyt konsumencki (por. **art. 30 u.kr.k.**). Element ten powinien również znaleźć się w doręczanym konsumentowi wzorze oświadczenia o odstąpieniu od umowy (**art. 53 u.kr.k.**). Zauważyć można tu jednak pewną niespójność, poprzez wprowadzenie zastrzeżenia „o ile taki posiada", którego ustawodawca nie poczynił w wyżej wskazanych przepisach. Na taki adres do doręczeń wpisany do BAE kredytodawcy bądź pośrednika kredytowego można skutecznie złożyć oświadczenie o odstąpieniu od umowy.

Zmodyfikowano sposoby złożenia upoważnienia konsumenta do przekazania danych, o którym mowa w **art. 59b u.kr.k.**, wyróżniając, iż może to nastąpić na piśmie w postaci papierowej lub w postaci elektronicznej, przesłanym na adres do doręczeń elektronicznych lub utrwalonej na informatycznym nośniku danych w rozumieniu art. 3 pkt 1 u.i.d.p.

Art. 121. [Zmiany w Prawie geologicznym i górniczym]

W ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2020 r. poz. 1064 i 1339) w art. 127m ust. 2 otrzymuje brzmienie:
„2. Przedsiębiorca składa sprawozdanie za poprzedni rok kalendarzowy do organu koncesyjnego w terminie do dnia 31 stycznia każdego roku na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub elektronicznej, podpisując je odpowiednio do sposobu utrwalenia podpisem własnoręcznym, kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.".

Zmiana **art. 127m pr. geol.** ma charakter dostosowujący poprzez uwzględnienie, iż roczne sprawozdanie z prowadzonej działalności polegającej na podziemnym składowaniu dwutlenku węgla przedsiębiorca

składa na piśmie w postaci papierowej lub elektronicznej, opatrzonym stosownym rodzajem podpisu.

Art. 122. [Zmiany w Prawie pocztowym]

W ustawie z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1041) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 71:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Do konkursu może przystąpić operator pocztowy prowadzący działalność pocztową na podstawie wpisu do rejestru, który:

1) posiada zdolność ekonomiczną i techniczną obejmującą co najmniej:

a) sieć placówek pocztowych,

b) sieć centrów rozdzielczych,

c) środki transportu,

d) organizację przedsiębiorstwa,

e) płynność finansową,

2) spełnia standard, o którym mowa w art. 26a ustawy z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1173 i 2320), potwierdzony uzyskaniem pozytywnego wyniku niezależnego audytu,

3) spełnia warunki organizacyjno-techniczne do świadczenia publicznej usługi hybrydowej określone w ustawie z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320)

– umożliwiające realizację zadań operatora wyznaczonego.”,

b) w ust. 3 w pkt 6 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 7 i 8 w brzmieniu:

„7) zdolność do efektywnego świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego;

8) zdolność do efektywnego świadczenia publicznej usługi hybrydowej.";

2) w art. 73 w ust. 4 po wyrazie „dostępności" dodaje się przecinek oraz wyrazy „a także zapewnieniem świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej";

3) w art. 75 ust. 1 otrzymuje brzmienie:
„1. Prezes UKE z urzędu lub na wniosek uczestnika konkursu spełniającego wymogi przystąpienia do konkursu, o których mowa w art. 71 ust. 2, złożony w terminie 21 dni od dnia ogłoszenia wyniku konkursu, w drodze decyzji, unieważnia konkurs, jeżeli zostały rażąco naruszone przepisy prawa.";

4) w art. 77:

a) w ust. 3 po wyrazie „dostępności" dodaje się przecinek oraz wyrazy „a także zapewnieniem świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej",

b) w ust. 4 w pkt 3 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 4 w brzmieniu:
„4) zdolność do zapewnienia świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej.",

c) w ust. 6 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:
„W przypadku gdy żaden z operatorów pocztowych nie spełnia kryteriów, o których mowa w ust. 4, Prezes UKE, w drodze decyzji, wskazuje operatorów pocztowych, którzy pełnić będą obowiązki operatora wyznaczonego, dokonując podziału tego obowiązku według kryterium terytorialnego lub poszczególnych usług powszechnych, lub świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej, w sposób zapewniający brak nakładania się obowiązku świadczenia tych usług.",

d) w ust. 7 po wyrazach „usług powszechnych" dodaje się wyrazy „oraz publicznej usługi rejestrowanego dorę-

czenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej";

5) w art. 78:

a) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Ponadto Prezes UKE może uchylić decyzję o wyborze operatora wyznaczonego w przypadku:

1) uporczywego naruszania przez operatora wyznaczonego warunków świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub warunków świadczenia publicznej usługi hybrydowej, określonych w ustawie z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych,

2) rażąco wysokiego kosztu świadczenia usług, o których mowa w pkt 1

– jeżeli analiza rynku wskazuje, że obowiązek świadczenia tych usług może być zrealizowany przez inny podmiot.",

b) w ust. 2 wyrazy „ust. 1" zastępuje się wyrazami „ust. 1 i 1a";

6) w art. 79 w ust. 1 i 3 po wyrazach „usług powszechnych" dodaje się wyrazy „lub publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, lub publicznej usługi hybrydowej".

1. Nowelizacja Prawa pocztowego jest przede wszystkim rezultatem wprowadzenia komentowaną ustawą **publicznej usługi hybrydowej oraz publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego**, które mają być świadczone przez operatora wyznaczonego (por. art. 2 pkt 7 i 8, art. 38 ust. 1, art. 45 ust. 1 u.d.e.). Dlatego w **art. 71 ust. 2 pr. poczt.** dodano wymóg, iż do konkursu na operatora wyznaczonego może przystąpić operator pocztowy prowadzący działalność pocztową na podstawie wpisu do rejestru, który m.in. spełnia warunki organizacyjno-techniczne do świadczenia publicznej usługi hybrydowej. Do kryteriów wyboru przez Prezesa UKE **operatora wyznaczonego** zaliczono natomiast także zdolność do efektywnego świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej.

Świadczenie tych dwóch usług stanowi również dodatkową przesłankę wydania przez Prezesa UKE decyzji o przedłużeniu dotychczasowemu operatorowi wyznaczonemu na okres od 3 do 10 lat wykonywania obowiązków operatora wyznaczonego stosownie do zmodyfikowanej treści **art. 73 ust. 4 pr. poczt.**

Tożsame kryteria uwzględniono jako przesłanki wskazania w decyzji Prezesa UKE operatora pocztowego, który pełni obowiązki operatora wyznaczonego do czasu rozpoczęcia realizacji zadań przez operatora wyznaczonego wybranego w drodze konkursu, w przypadku wygaśnięcia uprzedniej decyzji o wyborze operatora wyznaczonego stosownie do treści **art. 77 ust. 3 i 4 pr. poczt.** W przypadku gdy żaden z operatorów pocztowych nie spełnia kryteriów, o których mowa w ust. 4, Prezes UKE, w drodze decyzji, wskazuje operatorów pocztowych, którzy pełnić będą obowiązki operatora wyznaczonego, dokonując podziału tego obowiązku według kryterium terytorialnego lub poszczególnych usług powszechnych lub świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej, w sposób zapewniający brak nakładania się obowiązku świadczenia tych usług. W przypadku wydania takiej decyzji operatorzy wyznaczeni są obowiązani do zawarcia, w zakresie niezbędnym dla zachowania interoperacyjności świadczenia usług powszechnych oraz publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej, umów o współpracy, w tym o wzajemnym dostępie do sieci pocztowej, na przejrzystych i niedyskryminujących warunkach.

2. Nowelizacją zmodyfikowano **art. 75 ust. 1 pr. poczt.** w zakresie niezwiązanym bezpośrednio z realizacją usługi doręczenia elektronicznego bądź usługi hybrydowej przez operatora wyznaczonego. Ograniczono w nim bowiem legitymację do złożenia wniosku o unieważnienie konkursu na operatora wyznaczonego z powodu rażącego naruszenia przepisów prawa jedynie do tych uczestników konkursu, którzy spełniają wymogi przystąpienia do konkursu, o których mowa w **art. 71 ust. 2 pr. poczt.**

Zabezpieczeniu właściwej realizacji nowo wprowadzonych usług doręczeń ma służyć odrębny **katalog przyczyn uchylenia przez Prezesa UKE decyzji o wyborze operatora wyznaczonego**. Zgodnie z dodanym **art. 78 ust. 1a pr. poczt.** może to nastąpić w przypadku: uporczywego naruszania przez operatora wyznaczonego warunków świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub warunków świadczenia publicznej usługi hybrydowej, określonych w ustawie o doręczeniach elektronicznych, bądź rażąco wysokiego kosztu świadczenia tych usług – jeżeli analiza rynku wskazuje, że obowiązek świadczenia tych usług może być zrealizowany przez inny podmiot. Uchylenie decyzji o wyborze operatora wyznaczonego może być również skutkiem poinformowania Prezesa UKE o zamiarze zaprzestania świadczenia usług przez operator wyznaczonego, który z przyczyn nieleżących po jego stronie nie będzie mógł dalej świadczyć usług powszechnych, lub publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, lub publicznej usługi hybrydowej (**art. 79 pr. poczt.**).

Przyjęte w komentowanej ustawie rozwiązania, w tym nowelizujące Prawo pocztowe, umacniają pozycję operatora wyznaczonego na rynku usług pocztowych, na co zwracano uwagę w toku prac legislacyjnych (także w kontekście problematyki zgodności z prawem unijnym). Artykuł 122 u.d.e. wchodzi w życie 1.01.2022 r., z wyjątkiem pkt 5, dotyczącego nowelizacji art. 78 pr. poczt., który wejdzie w życie 1.01.2026 r.

Art. 123. [Zmiany w ustawie o wzajemnej pomocy przy dochodzeniu podatków, należności celnych i innych należności pieniężnych]

W ustawie z dnia 11 października 2013 r. o wzajemnej pomocy przy dochodzeniu podatków, należności celnych i innych należności pieniężnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 765) w art. 69 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
„2. Za doręczenie dokumentów, o których mowa w ust. 1, otrzymanych przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego albo z uży-

ciem środków komunikacji elektronicznej uznaje się doręczenie tych dokumentów w postaci elektronicznej, jeżeli takie doręczenie umożliwia zapoznanie się z ich treścią, a gdy nie jest to możliwe – w postaci papierowej. Doręczenie w postaci papierowej polega na doręczeniu wydruku dokumentów. Na wydruku umieszcza się potwierdzenie zgodności danych zawartych w wydruku z treścią dokumentów, o których mowa w ust. 1, ze wskazaniem daty dokonania wydruku, imienia, nazwiska, stanowiska służbowego i podpisem osoby dokonującej potwierdzenia.".

W **art. 69 ust. 2 u.w.p.d.p.** wprowadzono pierwszeństwo na rzecz doręczania na wniosek o powiadomienie pochodzący od państwa członkowskiego dokumentów otrzymanych przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego albo z użyciem środków komunikacji elektronicznej, **w postaci elektronicznej**. Dopiero jeżeli takie doręczenie nie umożliwia zapoznania się z ich treścią, następuje ono w postaci papierowej poprzez doręczenie wydruku dokumentów, na którym umieszcza się potwierdzenie zgodności danych zawartych w wydruku z treścią dokumentów ze wskazaniem daty dokonania wydruku, imienia, nazwiska, stanowiska służbowego i podpisem osoby dokonującej potwierdzenia.

Art. 124. [Zmiany w ustawie o cudzoziemcach]

W ustawie z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2020 r. poz. 35 i 2023) wprowadza się następujące zmiany:

1) **w art. 139n w ust. 2 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie: „Zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, sporządza się w języku polskim i wnosi się na piśmie w postaci papierowej albo w postaci elektronicznej na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320).";**
2) **w art. 149b w ust. 2 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie: „Zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1 pkt 5, sporządza się w języku polskim i wnosi się na piśmie w postaci papierowej**

albo w postaci elektronicznej na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.";

3) **w art. 156b w ust. 2 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie: „Zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, sporządza się w języku polskim i wnosi się na piśmie w postaci papierowej albo w postaci elektronicznej na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.";**
4) **w art. 169a w ust. 2 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie: „Zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, sporządza się w języku polskim i wnosi się na piśmie w postaci papierowej albo w postaci elektronicznej na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.".**

Nowelizacja **art. 139n ust. 2, art. 149b ust. 2, art. 156b ust. 2 oraz art. 169b ust. 2 u.c.** ma na celu wskazanie sposobu dokonywania stosownego zawiadomienia w sprawach mobilności na piśmie w postaci papierowej lub elektronicznej. To ostatnie następuje na adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców, nie już zaś na elektroniczną skrzynkę podawczą organu.

Art. 125. [Zmiany w ustawie o odwróconym kredycie hipotecznym]

W ustawie z dnia 23 października 2014 r. o odwróconym kredycie hipotecznym (Dz. U. z 2016 r. poz. 786) wprowadza się następujące zmiany:

1) **w art. 10 ust. 3 otrzymuje brzmienie: „3. Do umowy odwróconego kredytu hipotecznego bank dołącza wzór oświadczenia o odstąpieniu od umowy zawierający w szczególności adres oraz adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r.**

o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), o ile taki posiada, pod który należy je złożyć.";

2) **w art. 12 w ust. 1 zdanie drugie otrzymuje brzmienie: „Termin do odstąpienia uważa się za zachowany, jeżeli kredytobiorca przed jego upływem złoży pod wskazany przez kredytodawcę adres lub nada w placówce pocztowej operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1041 i 2320) albo wyśle na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, oświadczenie o odstąpieniu od umowy.".**

Zmiany dotyczą obowiązku wskazania we wzorze oświadczenia o odstąpieniu od umowy **adresu do doręczeń elektronicznych banku**, o ile taki posiada. W świetle art. 9 ust. 1 u.d.e. podmioty wpisane do KRS bądź CEIDG zobowiązane są posiadać adres do doręczeń elektronicznych w BAE. Ewentualne odstąpienie od umowy może być skuteczne w przypadku złożenia oświadczenia w tym przedmiocie w terminie poprzez jego nadanie w placówce pocztowej operatora pocztowego bądź na adres do doręczeń elektronicznych, wskazany przez kredytodawcę.

Art. 126. [Zmiany w Prawie o aktach stanu cywilnego]

W ustawie z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 463 i 695) wprowadza się następujące zmiany:

1) **art. 10 otrzymuje brzmienie: „Art. 10. 1. Kierownik urzędu stanu cywilnego może na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, upoważnić pracownika urzędu stanu cywilnego do wydawania odpisów aktów stanu cywilnego, zaświadczeń o zamieszczonych lub niezamieszczonych w rejestrze stanu cywilnego danych dotyczących wskazanej osoby oraz zamieszczania przypisków, z wyjątkiem przypisków zamieszcza-**

nych przy akcie stanu cywilnego na podstawie uznania orzeczenia organu państwa obcego lub na podstawie innego dokumentu pochodzącego od organu państwa obcego, a niewymagającego uznania albo odpisu zagranicznego dokumentu stanu cywilnego przekazanego do urzędu stanu cywilnego w wykonaniu umowy międzynarodowej przewidującej wzajemną wymianę informacji w zakresie stanu cywilnego.

2. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) może na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, upoważnić innego pracownika do wydawania odpisów aktów stanu cywilnego, zaświadczeń o zamieszczonych lub niezamieszczonych w rejestrze stanu cywilnego danych dotyczących wskazanej osoby oraz zamieszczania przypisków, z wyjątkiem przypisków zamieszczanych przy akcie stanu cywilnego na podstawie uznania orzeczenia organu państwa obcego lub na podstawie innego dokumentu pochodzącego od organu państwa obcego, a niewymagającego uznania albo odpisu zagranicznego dokumentu stanu cywilnego przekazanego do urzędu stanu cywilnego w wykonaniu umowy międzynarodowej przewidującej wzajemną wymianę informacji w zakresie stanu cywilnego.

3. Zastępca kierownika urzędu stanu cywilnego nie może upoważnić pracownika do dokonywania czynności, o których mowa w ust. 1.";

2) w art. 26 ust. 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„3. Akta zbiorowe rejestracji stanu cywilnego są gromadzone w rejestrze stanu cywilnego, jeżeli zostały sporządzone na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej. W rejestrze mogą być gromadzone akta zbiorowe rejestracji stanu cywilnego sporządzone na piśmie utrwalonym w postaci papierowej jako odwzorowanie cyfrowe lub może być zamieszczany opis tych dokumentów.

4. Dokumenty z akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego, na żądanie sądu, prokuratora, osoby, której akt stanu cywil-

nego dotyczy, lub osoby mającej interes prawny, mogą być wydawane:
1) na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej albo odwzorowania cyfrowego poświadczonego za zgodność z oryginałem przez kierownika urzędu stanu cywilnego kwalifikowanym podpisem elektronicznym albo
2) w postaci kopii albo wydruku dokumentu elektronicznego poświadczonych za zgodność z oryginałem przez kierownika urzędu stanu cywilnego podpisem własnoręcznym.";

3) w art. 27:
   a) ust. 2 i 3 otrzymują brzmienie:
   „2. Akta zbiorowe rejestracji stanu cywilnego sporządzone na piśmie utrwalonym w postaci papierowej przechowuje się w archiwum urzędu stanu cywilnego, w miejscu zapewniającym ich zabezpieczenie, a w razie potrzeby poddaje się konserwacji.
   3. Akta zbiorowe rejestracji stanu cywilnego sporządzone na piśmie utrwalonym w postaci papierowej mogą być wynoszone poza urząd stanu cywilnego za zgodą wojewody wyrażoną w drodze postanowienia lub w przypadku niebezpieczeństwa zagrażającego tym aktom.",
   b) w ust. 4 pkt 4 otrzymuje brzmienie:
   „4) zabezpieczania akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego sporządzonych na piśmie utrwalonym w postaci papierowej w przypadku, o którym mowa w ust. 3";

4) po art. 32 dodaje się art. 32a w brzmieniu:
„Art. 32a. Protokoły sporządzane na podstawie ustawy sporządza się na piśmie utrwalonym w postaci papierowej i podpisuje się podpisami własnoręcznymi.";

5) w art. 33:
   a) w pkt 1 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:
   „wzory, w tym w postaci elektronicznej:",

b) w pkt 3 lit e–g otrzymują brzmienie:
„e) zaświadczenia o zamieszczonych lub niezamieszczonych w rejestrze stanu cywilnego danych dotyczących wskazanej osoby, w tym w postaci elektronicznej,
f) wniosku o wydanie zaświadczenia o stanie cywilnym, w tym w postaci elektronicznej,
g) zaświadczenia o stanie cywilnym, w tym w postaci elektronicznej,";

6) w art. 44:
a) ust. 6 otrzymuje brzmienie:
„6. Odpis aktu stanu cywilnego, zaświadczenie o stanie cywilnym lub zaświadczenie o zamieszczonych lub niezamieszczonych w rejestrze stanu cywilnego danych dotyczących wskazanej osoby mogą zostać wydane, na wniosek, na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym.",
b) dodaje się ust. 7 w brzmieniu:
„7. Odpis aktu stanu cywilnego, o którym mowa w art. 35 ust. 8, w art. 37 ust. 8, w art. 102, w art. 105 ust. 2 oraz w art. 110 ust. 2, jest wydawany na piśmie utrwalonym w postaci papierowej albo w postaci elektronicznej, w zależności od żądania wnioskodawcy.";

7) w art. 53 ust. 1 otrzymuje brzmienie:
„1. Akt urodzenia sporządza się na podstawie karty urodzenia albo karty martwego urodzenia przekazanej przez podmiot wykonujący działalność leczniczą oraz protokołu zgłoszenia urodzenia albo zgłoszenia urodzenia dokonanego w sposób określony w art. 58a.";

8) w art. 54 ust. 4 i 5 otrzymują brzmienie:
„4. Karta urodzenia i karta martwego urodzenia są przekazywane kierownikowi urzędu stanu cywilnego na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifi-

kowanym podpisem elektronicznym albo podpisem osobistym.

5. Minister właściwy do spraw zdrowia w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji określi, w drodze rozporządzenia, wzór karty urodzenia oraz wzór karty martwego urodzenia, o której mowa w ust. 4, uwzględniając przejrzystość i kompletność wymaganych danych.";

9) w art. 58a:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Matka lub ojciec dziecka posiadający pełną zdolność do czynności prawnych mogą dokonać zgłoszenia urodzenia przy użyciu usługi elektronicznej udostępnionej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji po uwierzytelnieniu w sposób określony w art. 20a ust. 1 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2020 r. poz. 346, 568, 695, 1517 i 2320).",

b) w ust. 2 w pkt 11 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„oświadczenia o wyborze postaci papierowej albo elektronicznej wydawanych z urzędu lub na wniosek:",

c) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. W przypadku zgłoszenia urodzenia w sposób określony w ust. 1 protokołu zgłoszenia urodzenia nie sporządza się.",

d) uchyla się ust. 4;

10) w art. 63:

a) w ust. 9 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Konsul, bezpośrednio po przyjęciu oświadczeń niezbędnych do uznania ojcostwa, wydaje rodzicom, na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, zaświadczenie potwierdzające uznanie ojcostwa, które zawiera:",

b) ust. 10 otrzymuje brzmienie:

„10. Kierownik urzędu stanu cywilnego wydaje, w okresie nie dłuższym niż do dnia sporządzenia aktu urodzenia dziecka, na wniosek matki lub ojca dziecka, na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, zaświadczenie potwierdzające uznanie ojcostwa.";

11) w art. 64 ust. 1 otrzymuje brzmienie:
„1. Jeżeli kierownik urzędu stanu cywilnego albo konsul odmówił przyjęcia oświadczeń koniecznych do uznania ojcostwa, powiadamia na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub w postaci elektronicznej matkę dziecka i mężczyznę, który twierdzi, że jest ojcem dziecka, w terminie 7 dni od dnia odmowy, o przyczynach odmowy i możliwości uznania ojcostwa przed sądem opiekuńczym.";

12) w art. 67 ust. 7 otrzymuje brzmienie:
„7. Na wniosek dziecka po osiągnięciu przez nie pełnoletności wydaje się:
1) odpis zupełny dotychczasowego aktu urodzenia, w zależności od żądania wnioskodawcy, na piśmie utrwalonym w postaci papierowej albo w postaci elektronicznej;
2) dokumenty z akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego dotyczące dotychczasowego aktu urodzenia, w postaci określonej w art. 26 ust. 4.";

13) w art. 73 ust. 3 otrzymuje brzmienie:
„3. Na wniosek przysposobionego po osiągnięciu przez niego pełnoletności wydaje się:
1) odpis zupełny dotychczasowego aktu urodzenia, w zależności od żądania wnioskodawcy, na piśmie utrwalonym w postaci papierowej albo w postaci elektronicznej;
2) dokumenty z akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego dotyczące dotychczasowego aktu urodzenia, w postaci określonej w art. 26 ust. 4.";

14) w art. 76:
a) w ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) na piśmie utrwalonym w postaci papierowej zapewnienie, że nie wie o istnieniu okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa, zwane dalej „zapewnieniem";",

b) w ust. 4 pkt 9 otrzymuje brzmienie:
„9) własnoręczne podpisy osób zamierzających zawrzeć małżeństwo oraz kierownika urzędu stanu cywilnego albo konsula przyjmującego zapewnienie.";

15) w art. 81 w ust. 1 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:
„Jeżeli małżeństwo ma być zawarte w sposób określony w art. 1 § 2 i 3 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, kierownik urzędu stanu cywilnego na podstawie zapewnienia wydaje na piśmie utrwalonym w postaci papierowej zaświadczenie stwierdzające brak okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa, które zawiera:";

16) w art. 83 ust. 1 otrzymuje brzmienie:
„1. Jeżeli małżeństwo ma być zawarte poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej przez obywatela polskiego lub cudzoziemca, którego, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe, możność zawarcia małżeństwa jest oceniana na podstawie prawa polskiego, mogą oni otrzymać na piśmie utrwalonym w postaci papierowej zaświadczenie stwierdzające, że zgodnie z prawem polskim mogą zawrzeć małżeństwo.";

17) w art. 85 ust. 6 i 7 otrzymują brzmienie:
„6. Jeżeli wskazane we wniosku miejsce zawarcia małżeństwa nie spełnia wymogów, o których mowa w ust. 5, kierownik urzędu stanu cywilnego na piśmie odmawia przyjęcia oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński we wskazanym miejscu.
7. Jeżeli kierownik urzędu stanu cywilnego nie może przyjąć oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński w terminie wskazanym przez osoby zamierzające zawrzeć małżeństwo, uzgadnia z nimi inny termin zawarcia małżeństwa. W przy-

padku braku uzgodnienia takiego terminu kierownik urzędu stanu cywilnego na piśmie odmawia przyjęcia oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński w terminie wskazanym przez te osoby.";

18) w art. 89:

a) w ust. 1 część wspólna otrzymuje brzmienie:
„– zawiadamia on na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub w postaci elektronicznej osoby, których odmowa dokonania czynności dotyczy.",

b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:
„2. W terminie 14 dni od dnia doręczenia zawiadomienia, o którym mowa w ust. 1, osoby, których czynność dotyczy, mogą złożyć wniosek na piśmie utrwalonym w postaci papierowej do sądu właściwego ze względu na siedzibę urzędu stanu cywilnego o rozstrzygnięcie, czy przyczyny odmowy wskazane w zawiadomieniu uzasadniają odmowę dokonania czynności.",

c) w ust. 4 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:
„Jeżeli konsul odmawia przyjęcia oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński albo wydania zaświadczenia stwierdzającego, że zgodnie z prawem polskim można zawrzeć małżeństwo, osoba, której czynność dotyczy, w terminie 14 dni od dnia doręczenia zawiadomienia sporządzonego na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, może wystąpić do sądu właściwego dla urzędu stanu cywilnego właściwego dla miasta stołecznego Warszawy o rozstrzygnięcie, czy wskazane przyczyny odmowy uzasadniają odmowę dokonania czynności.";

19) w art. 99 ust. 3 otrzymuje brzmienie:
„3. Jeżeli urodzenie i zgon dotyczą obywatela polskiego, wniosek na piśmie utrwalonym w postaci papierowej o rejestrację zdarzenia można złożyć do konsula.";

20) w art. 108 ust. 4 otrzymuje brzmienie:
„4. Kierownik urzędu stanu cywilnego, który odmawia na podstawie art. 1146 Kodeksu postępowania cywilnego doko-

nania czynności na podstawie orzeczenia organu państwa obcego, zawiadamia na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub w postaci elektronicznej wnioskodawcę o przyczynach odmowy, informując o prawie wystąpienia w trybie art. 1148 tego Kodeksu do sądu powszechnego o rozstrzygnięcie, czy orzeczenie organu państwa obcego podlega albo nie podlega uznaniu.";

21) w art. 124 ust. 7 otrzymuje brzmienie:
„7. Akta zbiorowe rejestracji stanu cywilnego prowadzone na podstawie przepisów dotychczasowych dla aktów stanu cywilnego sporządzonych w księdze stanu cywilnego, prowadzonej na podstawie przepisów dotychczasowych, mogą być zamieszczane w rejestrze stanu cywilnego, jako odwzorowanie cyfrowe, lub może być zamieszczany w rejestrze stanu cywilnego opis tych dokumentów.";

22) w art. 124a ust. 1 otrzymuje brzmienie:
„1. Kierownik urzędu stanu cywilnego może na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, upoważnić pracownika urzędu stanu cywilnego do przenoszenia aktów stanu cywilnego do rejestru stanu cywilnego. Upoważniony pracownik, dokonując przeniesienia aktu stanu cywilnego do rejestru stanu cywilnego, może wykonywać czynności, o których mowa w art. 124 ust. 4.";

23) w art. 132 ust. 3 otrzymuje brzmienie:
„3. Z ksiąg wyznaniowych prowadzonych przez osoby, które prowadziły wyznaniową rejestrację stanu cywilnego, kierownik urzędu stanu cywilnego, który przechowuje księgę stanu cywilnego, lub upoważniony przez kierownika urzędu stanu cywilnego lub wójta (burmistrza, prezydenta miasta) pracownik wydaje, na wniosek osoby, której wyznaniowy akt stanu cywilnego dotyczy, sporządzone na piśmie utrwalonym w postaci papierowej zaświadczenie o przyjętych sakramentach w celu przedłożenia przy załatwianiu spraw wyznaniowych.";

24) w art. 144 ust. 5–7 otrzymują brzmienie:
„5. Do dnia 1 stycznia 2023 r. karta urodzenia i karta martwego urodzenia mogą zostać przekazane kierownikowi urzędu stanu cywilnego w postaci elektronicznej, opatrzonej kwalifikowanym podpisem elektronicznym albo podpisem osobistym.
6. Minister właściwy do spraw zdrowia w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji określi, w drodze rozporządzenia, wzór karty urodzenia, o której mowa w ust. 1, oraz wzór karty martwego urodzenia, o której mowa w ust. 2, w tym sporządzanych w postaci elektronicznej, uwzględniając przejrzystość i kompletność wymaganych danych.
7. Minister właściwy do spraw zdrowia w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych i ministrem właściwym do spraw informatyzacji określi, w drodze rozporządzenia, wzór karty zgonu, o której mowa w ust. 3, w tym sporządzanej w postaci elektronicznej, uwzględniając zakres danych konieczny do sporządzenia aktu zgonu oraz umożliwienia pochówku osoby zmarłej.”.

1. Zmiany mają charakter głównie terminologiczny, dostosowawczy. W **art. 10 p.a.s.c.** w odniesieniu do **upoważnienia** przez kierownika urzędu stanu cywilnego albo przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta – pracownika do wydawania odpisów, zaświadczeń i zamieszczania przypisków dookreślono, iż zamiast pisemnie, następuje to na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym.

Odwołania do dokumentów sporządzonych w formie dokumentu elektronicznego zamieniono na sporządzone na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej, a te odnoszące się do dokumentów niesporządzonych w formie dokumentów elektronicznych – jako sporządzone na piśmie utrwalonym w postaci papierowej (zob. np. **art. 26 i 27 p.a.s.c.** dotyczące akt zbiorowych czy **art. 44 ust. 6 p.a.s.c.** odnoszący się do

odpisów i zaświadczeń). Uwzględniono m.in., iż dokumenty z akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego na żądanie sądu, prokuratora, osoby, której akt stanu cywilnego dotyczy, lub osoby mającej interes prawny, mogą być wydawane na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej albo odwzorowania cyfrowego poświadczonego za zgodność z oryginałem przez kierownika urzędu stanu cywilnego kwalifikowanym podpisem elektronicznym, albo w postaci kopii albo wydruku dokumentu elektronicznego poświadczonych za zgodność z oryginałem przez kierownika urzędu stanu cywilnego podpisem własnoręcznym (art. 26 ust. 4 p.a.s.c.).

Dodano **art. 32a p.a.s.c.** przesądzając, iż **protokoły** sporządzane na podstawie ustawy sporządza się na piśmie utrwalonym w postaci papierowej i podpisuje się podpisami własnoręcznymi. Nową regulacją jest **art. 44 ust. 7 p.a.s.c.**, przewidujący, iż odpis aktu stanu cywilnego, o którym mowa w art. 35 ust. 8 (odpis zupełny sprostowanego aktu stanu cywilnego), w art. 37 ust. 8 (odpis zupełny uzupełnionego aktu stanu cywilnego), w art. 102 (odpis zupełny aktu w przypadku urodzenia, zgonu, małżeństwa poza granicami RP), w art. 105 ust. 2 (odpis zupełny aktu stanu cywilnego po transkrypcji) oraz w art. 110 ust. 2 (odpis zupełny aktu stanu cywilnego po odtworzeniu) jest wydawany na piśmie utrwalonym w postaci papierowej albo w postaci elektronicznej, w zależności od żądania wnioskodawcy. Brana pod uwagę jest zatem wola wnioskodawcy w tym przedmiocie.

2. Generalnie termin „dokument elektroniczny" zastąpiono „postacią elektroniczną" (np. w wyliczeniu składającym się na upoważnienie do wydania rozporządzenia na podstawie **art. 33 p.a.s.c.**). Dostosowawczy terminologicznie charakter mają również zmiany dotyczące:
- sporządzania aktu urodzenia, karty urodzenia i karty martwego urodzenia (**art. 53 i 54 p.a.s.c.**);
- sporządzenia odpisu zupełnego dotychczasowego aktu urodzenia po osiągnięciu pełnoletności przez przysposobionego (**art. 73 p.a.s.c.**);
- wydania zaświadczenia stwierdzającego brak okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa (**art. 81 p.a.s.c.**);

– wydania zaświadczenia wymaganego dla zawarcia małżeństwa za granicą (**art. 83 p.a.s.c.**);
– odmowy przyjęcia oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński we wskazanym miejscu (**art. 85 p.a.s.c.**);
– zawiadomienia o odmowie przyjęcia oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński, wydania zaświadczenia o braku okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa, wydania zezwolenia na zawarcie małżeństwa przed upływem miesiąca od dnia, kiedy osoby, które zamierzają je zawrzeć, złożyły kierownikowi urzędu stanu cywilnego zapewnienie, sporządzenia aktu małżeństwa zawartego zgodnie z art. 1 § 2 i 3 k.r.i.o., wydania zaświadczenia stwierdzającego, że zgodnie z prawem polskim można zawrzeć małżeństwo (**art. 89 p.a.s.c.**);
– wniosku o rejestrację urodzenia bądź zgonu składanego do konsula **(art. 99 p.a.s.c.**);
– zawiadomienia o odmowie dokonania czynności na podstawie orzeczenia państwa obcego (**art. 108 p.a.s.c.**);
– upoważnienia pracownika urzędu stanu cywilnego do przenoszenia aktów stanu cywilnego do rejestru stanu cywilnego (**art. 124a p.a.s.c.**);
– zaświadczenia o przyjętych sakramentach (**art. 132 p.a.s.c.**).

3. W odniesieniu do procedury **zgłoszenia urodzenia** wskazano, iż matka lub ojciec dziecka posiadający pełną zdolność do czynności prawnych mogą tego dokonać przy użyciu usługi elektronicznej udostępnionej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji po uwierzytelnieniu w sposób określony w art. 20a ust. 1 u.i.d.p. (zamiast w formie dokumentu elektronicznego). Odwołano się zatem w tym zakresie do utworzenia dedykowanej usługi sieciowej (**art. 58a p.a.s.c.)**.

Względem **zaświadczenia potwierdzającego uznanie ojcostwa** wydawanego przez konsula przyjęto, iż następuje to na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, a wydawanego przez kierownika urzędu stanu cywilnego dopuszczono papierową i elektroniczną postać jego utrwalenia (**art. 63 p.a.s.c.**). Powiadomienie o odmowie przyjęcia oświadczeń koniecznych do uznania ojcostwa również następuje na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub w postaci elektronicznej (**art. 64 p.a.s.c.**).

Natomiast **zapewnienie** składane przez osobę zamierzającą zawrzeć związek małżeński składa się na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrując własnoręcznym podpisem osób zamierzających zawrzeć małżeństwo oraz kierownika urzędu stanu cywilnego albo konsula przyjmującego zapewnienie (**art. 76 p.a.s.c.**).

Uproszczeniu uległ **art. 124 ust. 7 p.a.s.c.**, zgodnie z którym **akta zbiorowe** rejestracji stanu cywilnego prowadzone na podstawie przepisów dotychczasowych dla aktów stanu cywilnego sporządzonych w księdze stanu cywilnego, prowadzonej na podstawie przepisów dotychczasowych, mogą być zamieszczane w rejestrze stanu cywilnego jako odwzorowanie cyfrowe, lub może być zamieszczany w rejestrze stanu cywilnego opis tych dokumentów.

W **art. 144 ust. 5 p.a.s.c.** wskazano, iż do 1.01.2023 r. karta urodzenia i karta martwego urodzenia mogą zostać przekazane kierownikowi urzędu stanu cywilnego w postaci elektronicznej, opatrzonej kwalifikowanym podpisem elektronicznym albo podpisem osobistym. Z niejasnych przyczyn usunięto z tej regulacji podpis zaufany.

Zmiany w Prawie o aktach stanu cywilnego wchodzą w życie 1.07.2021 r. z wyjątkiem modyfikacji art. 54 ust. 4 i 5 p.a.s.c., która zaktualizuje się 1.01.2023 r.

Art. 127. [Zmiany w ustawie o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego]

W ustawie z dnia 5 lutego 2015 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1341) w art. 22 ust. 8 otrzymuje brzmienie:
„8. W przypadku gdy kopie dokumentów, o których mowa w ust. 7 pkt 1 lit. a, nie zostały dołączone do wniosku złożonego za pomocą formularza udostępnionego na stronie internetowej Agencji, dokumenty te można złożyć bezpośrednio do kierownika biura powiato-

wego Agencji lub nadać w placówce pocztowej operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1041 i 2320) albo wysłać na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320).".

Uwzględniono możliwość przesłania wymaganych w ramach wniosku o przyznanie płatności bezpośrednich i płatności niezwiązanej do tytoniu dokumentów także na adres do doręczeń elektronicznych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Art. 128. [Zmiany w ustawie o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020]

W ustawie z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. z 2020 r. poz. 217, 300, 695 i 1440) wprowadza się następujące zmiany:

1) **w art. 37b pkt 1 otrzymuje brzmienie:**
   „1) wysłana w postaci elektronicznej do podmiotu przyznającego pomoc na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, a podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy otrzymał dowód otrzymania, o którym mowa w art. 41 tej ustawy, lub";
2) **w art. 42b:**
   a) **ust. 1–3 otrzymują brzmienie:**
      „1. W przypadku działań i poddziałań, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1–7, pkt 8 lit. a – w zakresie kosztów założenia, o których mowa w art. 22 ust. 1 rozporządze-

nia nr 1305/2013 – oraz pkt 8 lit. b, pkt 9, 13 i 14, oraz w przypadku pomocy technicznej, wnioski o przyznanie pomocy oraz pomocy technicznej, wnioski o płatność oraz inne dokumenty składane do Agencji lub podmiotu wdrażającego mogą być składane w postaci elektronicznej na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy, jeżeli w ogłoszeniu o naborze wniosków o przyznanie pomocy albo w ogłoszeniu o zamówieniu publicznym, albo w komunikacie zamieszczonym na stronie internetowej agencji płatniczej lub podmiotu wdrażającego została przewidziana taka możliwość.

2. Wnioski o przyznanie pomocy oraz pomocy technicznej, wnioski o płatność oraz inne dokumenty składane do Agencji lub podmiotu wdrażającego, składane w postaci elektronicznej na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy, są sporządzone na formularzach i w formacie danych udostępnionych na stronie internetowej administrowanej przez Agencję lub w formatach danych określonych w ogłoszeniu o naborze wniosków o przyznanie pomocy albo w ogłoszeniu o zamówieniu publicznym, albo w komunikacie zamieszczonym na stronie internetowej agencji płatniczej lub podmiotu wdrażającego.

3. Dokument złożony w postaci elektronicznej na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy, powinien być opatrzony kwalifikowanym podpisem elektronicznym,

podpisem zaufanym albo podpisem osobistym lub kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną organu administracyjnego ze wskazaniem w treści dokumentu osoby opatrującej dokument pieczęcią.”,

b) uchyla się ust. 5.

Zmiany o charakterze dostosowującym wskazują w **art. 37b u.w.r.o.w.** na możliwość zawarcia umowy o przyznanie pomocy poza siedzibą podmiotu ją przyznającego w przypadku jej podpisania przez podmiot ubiegający się o pomoc i wysłania w wyznaczonym terminie na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu przyznającego pomoc wpisany do BAE wraz z uzyskaniem dowodu otrzymania, zamiast jak uprzednio na elektroniczną skrzynkę podawczą tego podmiotu z uzyskaniem urzędowego poświadczenia odbioru.

Znowelizowano także **art. 42b u.w.r.o.w.** poprzez uwzględnienie składania dokumentów na piśmie w postaci elektronicznej na adres do doręczeń elektronicznych wpisany w BAE. Dokumenty w tej postaci powinny być opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem osobistym bądź podpisem zaufanym.

Art. 129. [Zmiany w ustawie o odnawialnych źródłach energii]

W ustawie z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz. U. z 2020 r. poz. 261, 284, 568, 695, 1086 i 1503) w art. 155 w ust. 4 po wyrazach „urzędzie konsularnym” dodaje się wyrazy „albo wysłanie na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320),”.

Uwzględniono możliwość wniesienia odwołania do Komitetu Odwoławczego przy Prezesie Urzędu Dozoru Technicznego na adres do doręczeń elektronicznych (por. **art. 155 u.o.ź.e.).**

Art. 130. [Zmiany w ustawie o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych]

W ustawie z dnia 12 czerwca 2015 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych (Dz. U. z 2020 r. poz. 136 i 284) wprowadza się następujące zmiany:

1) **po art. 7 dodaje się art. 7a w brzmieniu:**
   „Art. 7a. Ilekroć w ustawie jest mowa o obowiązku przekazywania, przedkładania, składania, sporządzania lub dołączania dokumentów, informacji, planów, sprawozdań, raportów lub wniosków na piśmie utrwalonym w postaci papierowej i w postaci elektronicznej, wymóg ten należy uznać za spełniony, jeżeli:
   1) do pisma utrwalonego w postaci papierowej zostanie dołączona postać elektroniczna tego pisma umożliwiająca przetwarzanie zawartych w nim danych albo
   2) pismo utrwalone w postaci elektronicznej opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym będzie miało formę umożliwiającą przetwarzanie zawartych w nim danych.”;
2) **w art. 9 ust. 6 otrzymuje brzmienie:**
   „6. Wniosek o otwarcie i zamknięcie rachunku w rejestrze Unii składa się na piśmie utrwalonym w postaci papierowej albo w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym na formularzu dostępnym na stronie internetowej Krajowego ośrodka z zachowaniem wymagań, o których mowa w rozporządzeniu Komisji (UE) nr 389/2013.”;
3) **w art. 10 w ust. 1 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:**
   „Krajowy ośrodek informuje niezwłocznie, na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym albo na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, podmiot ubiegający się o otwarcie ra-

chunku w rejestrze Unii albo posiadacza rachunku w tym rejestrze o:";

4) **w art. 20 ust. 2 otrzymuje brzmienie:**
„2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, jest składany do Krajowego ośrodka na formularzu dostępnym na stronie internetowej Krajowego ośrodka na piśmie utrwalonym w postaci papierowej i w postaci elektronicznej.";
5) **w art. 21 ust. 11 otrzymuje brzmienie:**
„11. Jeżeli wniosek o przydział uprawnień do emisji nie spełnia wymogów, o których mowa w ust. 1–3 i 10, określonych w przepisach wydanych na podstawie ust. 5 oraz wymogu określonego w art. 20 ust. 2, Krajowy ośrodek wzywa prowadzącego instalację do usunięcia braków w terminie 14 dni od dnia doręczenia wezwania, pod rygorem pozostawienia wniosku bez rozpatrzenia. Do wniosku składanego na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej dołącza się elektroniczne kopie dokumentów.";
6) **w art. 26b ust. 1 otrzymuje brzmienie:**
„1. Wniosek o przydział uprawnień do emisji składa się do Krajowego ośrodka co 5 lat, w terminie do 29 czerwca, na formularzu dostępnym na jego stronie internetowej, na piśmie utrwalonym w postaci papierowej i w postaci elektronicznej.";
7) **w art. 26f ust. 2 otrzymuje brzmienie:**
„2. Plan metodyki monitorowania składa się na piśmie utrwalonym w postaci papierowej i w postaci elektronicznej. Plan metodyki monitorowania składa się w dwóch egzemplarzach, chyba że został złożony na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.";
8) **w art. 27 w ust. 3a zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:**
„Prowadzący instalację wytwarzającą energię elektryczną, w przypadku której proces inwestycyjny został faktycznie rozpoczęty najpóźniej w dniu 31 grudnia 2008 r., jest obowiązany niezwłocznie poinformować, na piśmie utrwalonym

w postaci papierowej albo w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, ministra właściwego do spraw klimatu o braku możliwości rozpoczęcia eksploatacji tej instalacji przed upływem roku kalendarzowego, do którego został przypisany przydział uprawnień.";

9) **w art. 32 ust. 7 otrzymuje brzmienie:**
„7. Wniosek, o którym mowa w ust. 4, sporządza się na piśmie utrwalonym w postaci papierowej albo w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, za pomocą formularza, według wzoru określonego na podstawie art. 36 ust. 6 pkt 1.";

10) **w art. 34 ust. 15 otrzymuje brzmienie:**
„15. Sprawozdanie rzeczowo-finansowe sporządza się na piśmie utrwalonym w postaci papierowej i w postaci elektronicznej na formularzu według wzoru określonego na podstawie art. 36 ust. 6 pkt 2.";

11) **w art. 38:**
   a) **ust. 5 otrzymuje brzmienie:**
   „5. Podmiot realizujący zadanie inwestycyjne jest obowiązany przedłożyć ministrowi właściwemu do spraw klimatu informację na piśmie utrwalonym w postaci papierowej albo w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, o terminie zaprzestania realizacji tego zadania albo o terminie jego zakończenia, nie później niż po upływie 21 dni od dnia zaprzestania realizacji zadania inwestycyjnego albo dnia jego zakończenia.",
   b) **w ust. 6a zdanie drugie otrzymuje brzmienie:**
   „Informację przedkłada się na piśmie utrwalonym w postaci papierowej albo w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.";

12) w art. 53:

a) w ust. 2 pkt 3 otrzymuje brzmienie:
„3) plan monitorowania wielkości emisji, o którym mowa w art. 12 rozporządzenia Komisji (UE) nr 601/2012, zwany dalej „planem monitorowania wielkości emisji", wraz z dokumentami uzupełniającymi i informacjami, o których mowa w tym przepisie, na piśmie utrwalonym w postaci papierowej i w postaci elektronicznej;",

b) w ust. 3 pkt 3 otrzymuje brzmienie:
„3) plan monitorowania wielkości emisji, o którym mowa w art. 78 ust. 2, na piśmie utrwalonym w postaci papierowej i w postaci elektronicznej.",

c) ust. 4 otrzymuje brzmienie:
„4. Wniosek o wydanie zezwolenia oraz dokumenty, o których mowa w ust. 2 pkt 3 i 4 oraz ust. 3 pkt 3, składa się w dwóch egzemplarzach, chyba że wniosek został złożony na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.";

13) w art. 54 w ust. 4 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:
„Opinia jest wydawana na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej lub w postaci papierowej i zawiera ocenę przedłożonego planu.";

14) w art. 58 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
„2. Prowadzący instalację jest obowiązany poinformować, na piśmie utrwalonym w postaci papierowej albo w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, organ właściwy do wydania zezwolenia i Krajowy ośrodek o wystąpieniu przypadku, o którym mowa w ust. 1, w terminie 21 dni od dnia jego wystąpienia.";

15) w art. 68 w ust. 1 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„Wniosek jest składany na formularzu dostępnym w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej urzędu obsługującego tego ministra na piśmie utrwalonym w postaci papierowej i w postaci elektronicznej.";

16) **w art. 71 w ust. 2 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie: „Informację składa się na formularzu dostępnym na stronie internetowej Krajowego ośrodka na piśmie utrwalonym w postaci papierowej i w postaci elektronicznej.";**

17) **w art. 86 ust. 2 otrzymuje brzmienie: „2. Raport na temat wielkości emisji oraz sprawozdanie z weryfikacji przedkłada się na piśmie utrwalonym w postaci papierowej i w postaci elektronicznej.".**

Zmiany w przedmiotowej ustawie weszły w życie 6.01.2021 r. Dodano m.in. **art. 7a u.s.h.u.e.** wyjaśniający, jak należy rozumieć obowiązek przekazywania, przedkładania, składania, sporządzania lub dołączania dokumentów, informacji, planów, sprawozdań, raportów lub wniosków na piśmie utrwalonym w postaci papierowej i w postaci elektronicznej występujący w przepisach tej ustawy. Wymóg taki uznaje się za spełniony zarówno wtedy, gdy do pisma utrwalonego w postaci papierowej zostanie dołączona postać elektroniczna tego pisma umożliwiająca przetwarzanie zawartych w nim danych, jak i gdy pismo utrwalone w postaci elektronicznej opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym będzie miało formę umożliwiającą przetwarzanie zawartych w nim danych. Z powyższego wynika, że przekazanie pisma w postaci elektronicznej w formie umożliwiającej przetwarzanie zawartych w nim danych uznaje się za wystarczające.

Pozostałe, stosunkowo liczne, zmiany w przedmiotowej ustawie mają charakter głównie terminologiczny związany z zastosowaniem wyrażenia „na piśmie utrwalonym w postaci papierowej i elektronicznej". Na uwagę zasługuje podkreślenie, iż odmiennie niż w większości innych nowelizowanych ustaw, zmodyfikowane przepisy ustawy o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych przewidują skła-

danie pism w postaci papierowej i elektronicznej poprzez zastosowanie **koniunkcji**, a nie alternatywy łącznej bądź rozłącznej. Regulacje te należy jednak interpretować w świetle unormowania art. 7a u.s.h.u.e.

Art. 131. [Zmiany w Prawie konsularnym]

W ustawie z dnia 25 czerwca 2015 r. – Prawo konsularne (Dz. U. z 2020 r. poz. 195 i 1086) wprowadza się następujące zmiany:

1) **w art. 14, w art. 16 w ust. 2 i 3, w art. 77, w art. 89 w ust. 1 w zdaniu pierwszym i w art. 94 w ust. 2 wyraz „pisemnie" zastępuje się wyrazami „na piśmie";**
2) **w art. 28 w ust. 3 wyrazy „pisemnego upoważnienia" zastępuje się wyrazami „upoważnienia na piśmie";**
3) **w art. 33 ust. 1 otrzymuje brzmienie:**
„1. Konsul wykonuje czynności na podstawie upoważnienia udzielonego na piśmie przez ministra właściwego do spraw zagranicznych, a czynności określone w art. 28 ust. 1, art. 31 i art. 32 – na podstawie upoważnienia udzielonego na piśmie przez ministra właściwego do spraw zagranicznych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.";
4) **po art. 51 dodaje się art. 51a w brzmieniu:**
„Art. 51a. Sprawy załatwia się na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub elektronicznej. Pisma utrwalone w postaci papierowej opatruje się podpisem własnoręcznym. Pisma utrwalone w postaci elektronicznej opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.";
5) **w art. 52 w ust. 2 wyrazy „elektronicznej skrzynki podawczej, jeżeli została udostępniona" zastępuje się wyrazami „adresu do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320)";**
6) **w art. 64 w ust. 2 pkt 2 otrzymuje brzmienie:**

„2) wysłane na adres do doręczeń elektronicznych, a nadawca otrzymał dowód otrzymania, o którym mowa w art. 41 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.”;

7) w art. 67 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:
„4. W przypadku doręczeń kierowanych do kraju konsul może korzystać z doręczeń za pokwitowaniem przez operatora wyznaczonego z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej, o której mowa w art. 2 pkt 7 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.”;

8) art. 68 otrzymuje brzmienie:
„Art. 68. 1. Jeżeli strona lub pełnomocnik strony posiada adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy, konsul może dokonać doręczenia na ten adres niezależnie od miejsca zamieszkania lub siedziby strony lub pełnomocnika.
2. Doręczenie elektroniczne jest skuteczne, jeżeli zostanie wystawiony dowód otrzymania, o którym mowa w art. 41 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.”;

9) w art. 73 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
„2. Datą wszczęcia postępowania na żądanie strony wniesione drogą elektroniczną jest dzień wystawienia dowodu otrzymania, o którym mowa w art. 41 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.”;

10) art. 74 otrzymuje brzmienie:
„Art. 74. Wniosek o wszczęcie postępowania składa się ustnie lub na piśmie, chyba że charakter czynności lub przepis szczególny wymagają złożenia wniosku na piśmie utrwalonym w postaci papierowej.”;

11) w art. 75 ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:
„1. We wniosku składanym na piśmie zamieszcza się żądanie, imię i nazwisko strony, jej podpis oraz adres zamieszkania.

2. Wniosek lub pisma utrwalone w postaci elektronicznej opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym. Wniosek lub pisma utrwalone w postaci papierowej opatruje się podpisem własnoręcznym.";

12) w art. 81 w ust. 1 po wyrazach „zajmowanego stanowiska" skreśla się średnik oraz wyrazy „jeżeli decyzja została wydana w formie dokumentu elektronicznego, urzędnik konsularny opatruje decyzję kwalifikowanym podpisem elektronicznym";

13) w art. 128 w pkt 2 wyrazy „pisemnej rezygnacji" zastępuje się wyrazami „rezygnacji na piśmie".

Nowelizacja Prawa konsularnego od 1.07.2021 r. ma charakter dostosowawczy do terminologii i instytucji wprowadzonych komentowaną ustawą. Wyraz „pisemnie" zamienia się na zwrot „na piśmie", który obejmuje utrwalenie pisma zarówno w postaci papierowej, jak i elektronicznej. Dodaje się **art. 51a pr. konsul.**, w którym analogicznie do art. 14 k.p.a. wskazuje się na **zasadę załatwiania spraw na piśmie.** Pisma utrwalone w postaci papierowej opatruje się podpisem własnoręcznym. Pisma utrwalone w postaci elektronicznej opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym. Dotyczy to zarówno pism konsula, jak i pism kierowanych do tego organu (por. art. 75 pr. konsul.). Nie wprowadzono wprost opatrywania pisma kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną organu. Postać papierowa podań do konsula będzie wyłączna jedynie, gdy charakter czynności lub przepis szczególny wymagają złożenia wniosku na piśmie tak utrwalonym (por. art. 74 pr. konsul.).

Dotychczas **korespondencja z konsulem** mogła odbywać się za pomocą elektronicznej skrzynki podawczej, jeżeli została udostępniona. Wobec wprowadzenia obowiązku posiadania przez podmioty publiczne adresu do doręczeń elektronicznych, odpowiednio zmodyfikowano **art. 52 ust. 2 pr. konsul.** W pozostałych znowelizowanych przepisach **adres do doręczeń elektronicznych** staje się wyznacznikiem: oceny zachowania

terminu do dokonania określonej czynności w przypadku wysłania pisma na taki adres wraz z uzyskaniem dowodu otrzymania, o którym mowa w art. 41 u.d.e. (**art. 64 ust. 2 pr. konsul.**); możliwości dokonywania przez konsula doręczenia na adres wpisany w BAE, niezależnie od miejsca zamieszkania lub siedziby strony lub pełnomocnika (**art. 68 ust. 1 pr. konsul.**); czy daty wszczęcia postępowania na żądanie strony wniesione drogą elektroniczną (na adres do doręczeń konsula) jako dnia wystawienia dowodu otrzymania (**art. 73 ust. 2 pr. konsul.**).

Art. 132. [Zmiany w ustawie o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym]

W ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2279) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 3 w ust. 2:

a) pkt 1 otrzymuje brzmienie:
„1) na piśmie – osobiście w jednostce podmiotu rynku finansowego obsługującej klientów albo wysłana przesyłką pocztową w rozumieniu art. 3 pkt 21 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1041 i 2320), albo wysłana na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy;”,

b) w pkt 3 wyrazy „w formie elektronicznej” zastępuje się wyrazami „w postaci elektronicznej”;

2) w art. 5 ust. 1 otrzymuje brzmienie:
„1. Po złożeniu przez klienta reklamacji, zgodnie z wymogami, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 1, podmiot rynku finansowego rozpatruje reklamację i udziela klientowi odpowiedzi na piśmie.”.

Odpowiednio zmodyfikowano sposób składania reklamacji do podmiotu rynku finansowego. Zamiast formy pisemnej, wskazano, iż może to nastąpić na piśmie – osobiście w jednostce podmiotu rynku finansowego obsługującej klientów, przesyłką pocztową w rozumieniu art. 3 pkt 21 pr. poczt. albo na adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE. Udzielenie odpowiedzi na reklamację następuje na piśmie (co obejmuje zarówno postać papierową, jak i elektroniczną jej utrwalenia).

Art. 133. [Zmiany w ustawie o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej]

W ustawie z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz. U. z 2020 r. poz. 895 i 1180) wprowadza się następujące zmiany:

1) **w art. 91 ust. 2 otrzymuje brzmienie:**
   „2. Terminy przewidziane dla doręczenia decyzji kończącej postępowanie w przedmiocie zawiadomienia uważa się za zachowane, jeżeli przed ich upływem decyzja została nadana w placówce pocztowej operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1041 i 2320) albo wysłana na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), zwany dalej „adresem do doręczeń elektronicznych”.”;
2) **w art. 136 w ust. 5 po wyrazach „potwierdzeniem odbioru” dodaje się wyrazy „albo na adres do doręczeń elektronicznych”;**
3) **w art. 219 ust. 3 otrzymuje brzmienie:**
   „3. Zakład ubezpieczeń może odstąpić od ogłoszenia, o którym mowa w ust. 2, jeżeli powiadomi przesyłką poleconą albo na adresy do doręczeń elektronicznych ubezpieczających o przeniesieniu portfela ubezpieczeń i możliwości wypowiedzenia przez nich umowy ubezpieczenia w terminie 3 miesięcy od dnia powiadomienia. Zakład ubezpieczeń, w terminie 30 dni od dnia doręczenia przesyłki poleconej albo na adres do doręczeń elek-

tronicznych, przekazuje organowi nadzoru kopię tej przesyłki oraz kopie potwierdzeń odbioru.";

4) **w art. 297 w ust. 3 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie: „Zakład ubezpieczeń przejmujący lub zakład ubezpieczeń nowo zawiązany może odstąpić od ogłoszenia, o którym mowa w ust. 2, jeżeli powiadomi przesyłką poleconą albo na adresy do doręczeń elektronicznych ubezpieczających o połączeniu zakładów ubezpieczeń i o możliwości wypowiedzenia przez nich umowy ubezpieczenia w terminie 3 miesięcy od dnia powiadomienia.".**

W następstwie nowelizacji od 1.07.2021 r. **art. 91 ust. 2 u.d.u.r.** terminy przewidziane dla doręczenia decyzji kończącej postępowanie w przedmiocie zawiadomienia uważa się za zachowane nie tylko w sytuacji, gdy przed ich upływem decyzja została nadana w placówce pocztowej operatora pocztowego w rozumieniu Prawa pocztowego, ale także w przypadku wysłania na adres do doręczeń elektronicznych. Również zawiadomienie o zwołaniu nadzwyczajnego walnego zgromadzenia (**art. 136 ust. 5 u.d.u.r.**), zawiadomienie o przeniesieniu portfela ubezpieczeń i możliwości wypowiedzenia umowy (**art. 219 ust. 3 u.d.u.r.**) oraz zawiadomienie o połączeniu zakładów ubezpieczeń i o możliwości wypowiedzenia umowy ubezpieczenia (**art. 297 ust. 3 u.d.u.r.**) może być skutecznie wysłane na adres do doręczeń elektronicznych adresata.

Art. 134. [Zmiany w ustawie o usługach zaufania oraz o identyfikacji elektronicznej]

W ustawie z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1173) wprowadza się następujące zmiany:

1) **w art. 1 w ust. 1 w pkt 6 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 7 w brzmieniu: „7) zasady określania i wykorzystywania standardu usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego.";**

2) po rozdziale 4 dodaje się rozdział 4a w brzmieniu:
„Rozdział 4a
Standard usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego
Art. 26a. Minister właściwy do spraw informatyzacji określi i udostępni w Biuletynie Informacji Publicznej na swojej stronie podmiotowej standard publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego świadczonej przez operatora wyznaczonego i kwalifikowanych dostawców usług zaufania świadczących kwalifikowane usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego w zakresie współpracy z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz skrzynki doręczeń, obejmujący:
1) wymagania techniczne przekazywania dokumentów elektronicznych w ramach publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego,
2) sposób identyfikacji nadawcy i adresata danych w ramach publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego,
3) strukturę dowodów wysłania i dowodów otrzymania w ramach publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego,
4) formę i sposób:
a) wystawiania dowodu wysłania,
b) wystawiania dowodu otrzymania,
c) utrwalania dowodów wysłania i dowodów otrzymania
– w ramach publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego,
5) zakres i strukturę danych dotyczących komunikacji pomiędzy adresami do doręczeń elektronicznych,
6) wymagania funkcjonowania skrzynki doręczeń, o której mowa w art. 2 pkt 9 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320)
– uwzględniając konieczność zapewnienia interoperacyjności i bezpieczeństwa wymiany danych, w tym możliwość transgranicznej wymiany danych, biorąc pod uwagę normy i wytyczne

dotyczące procedur wysyłania i otrzymywania danych opracowane przez Europejski Instytut Norm Telekomunikacyjnych lub normy wskazane przez Komisję Europejską w drodze aktów wykonawczych, o których mowa w art. 44 ust. 2 rozporządzenia 910/2014.

Art. 26b. Kwalifikowany dostawca usług zaufania świadczy kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego zgodnie ze standardem określonym w art. 26a.

Art. 26c. Kwalifikowany dostawca usług zaufania świadczący kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego zgłasza do ministra właściwego do spraw informatyzacji za pomocą systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 58 ust. 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, informację o zmianie lokalizacji adresu do doręczeń elektronicznych w przypadku przeniesienia go do innego dostawcy.".

Nowelizacja ustawy o usługach zaufania oraz o identyfikacji elektronicznej weszła w życie **6.01.2021 r.** Obejmuje ona dodanie do zakresu przedmiotowego ustawy zasad określania i wykorzystywania **standardu usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego**. Włączono w związku z tym rozdział 4a zatytułowany standard usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Rozdział ten składa się z trzech przepisów. W **art. 26a u.z.i.e.** zawarto delegację do określenia i udostępnienia w BIP na swojej stronie podmiotowej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji standardu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego świadczonej przez operatora wyznaczonego i kwalifikowanych dostawców usług zaufania świadczących kwalifikowane usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego w zakresie współpracy z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz skrzynki doręczeń. Został on opublikowany 7.01.2021. r.[338]

[338] https://mc.bip.gov.pl/ogloszenia/standard-publicznej-uslugi-rejestrowanego-doreczenia-elektronicznego-swiadczonej-przez-operatora-wyznaczonego-i-kwalifikowanych-dostawcow-uslug.html (dostęp: 31.05.2021 r.).

Obejmuje w odniesieniu do publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego wymagania techniczne przekazywania dokumentów elektronicznych, sposób identyfikacji nadawcy i adresata danych, strukturę dowodów wysłania i dowodów otrzymania, formę i sposób wystawiania dowodu wysłania i dowodu otrzymania oraz ich utrwalania, a także zakres i strukturę danych dotyczących komunikacji pomiędzy adresami do doręczeń elektronicznych oraz wymagania funkcjonowania skrzynki doręczeń.

Powyższy standard odnosi się również do kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, ponieważ zgodnie z nim kwalifikowany dostawca usług zaufania zobowiązany jest świadczyć tę usługę (**art. 26b u.z.i.e.**). Przewidziano również obowiązek zgłoszenia przez kwalifikowanego dostawcę usług zaufania świadczącego kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego do ministra właściwego do spraw informatyzacji za pomocą systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 58 ust. 1 u.d.e., informacji o zmianie lokalizacji adresu do doręczeń elektronicznych w przypadku przeniesienia go do innego dostawcy (art. 26c u.z.i.e.).

Art. 135. [Zmiany w ustawie o Krajowej Administracji Skarbowej]

W ustawie z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 505, 568, 695, 1087 i 1106) wprowadza się następujące zmiany:

1) po art. 10 dodaje się art. 10a w brzmieniu:

„Art. 10a. 1. Obowiązku doręczenia korespondencji przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo publicznej usługi hybrydowej, o których mowa w ustawie z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), nie stosuje się:

1) w sprawach osobowych funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej;

2) w sprawach osobowych byłych funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej;

3) jeżeli doręczenie korespondencji przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo publicznej usługi hybrydowej mogłoby wpłynąć negatywnie na sposób realizacji zadań KAS.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do byłych funkcjonariuszy celnych i byłych pracowników wywiadu skarbowego.";

2) w art. 16 w ust. 2 wyraz „Pisemne" zastępuje się wyrazami „Sporządzone na piśmie";

3) w art. 46a w zdaniu drugim wyraz „formie" zastępuje się wyrazem „postaci";

4) w art. 47:

a) w ust. 3 wyraz „pisemnego" zastępuje się wyrazami „sporządzonego na piśmie",

b) w ust. 5 w zdaniu pierwszym i drugim wyrazy „w formie dokumentu elektronicznego" zastępuje się wyrazami „na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej",

c) w ust. 6 we wprowadzeniu do wyliczenia wyraz „pisemnych" zastępuje się wyrazami „sporządzonych na piśmie";

5) w art. 48:

a) w ust. 1 we wprowadzeniu do wyliczenia, w ust. 4 w zdaniu pierwszym i w ust. 5 w zdaniu pierwszym wyraz „pisemne" zastępuje się wyrazami „sporządzone na piśmie",

b) w ust. 10 wyraz „formie" zastępuje się wyrazem „postaci";

6) w art. 49 we wprowadzeniu do wyliczenia wyraz „pisemne" zastępuje się wyrazami „sporządzone na piśmie";

7) w art. 63 w ust. 2 wyraz „pisemnie" zastępuje się wyrazami „na piśmie";

8) w art. 71 w ust. 1 wyraz „formie" zastępuje się wyrazem „postaci";

9) w art. 83 w ust. 1c w zdaniu drugim wyraz „pisemnie" zastępuje się wyrazami „na piśmie";
10) w art. 94g wyraz „pisemnie" zastępuje się wyrazami „na piśmie";
11) w art. 94i ust. 2 otrzymuje brzmienie:
„2. Zastrzeżenia zgłasza się kontrolującemu na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub w postaci elektronicznej. Zastrzeżenia zgłoszone w postaci elektronicznej opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym lub podpisem zaufanym.";
12) w art. 98f wyraz „pisemnie" zastępuje się wyrazami „na piśmie";
13) w art. 98h:
a) w ust. 2 wyraz „pisemnie" zastępuje się wyrazami „na piśmie",
b) w ust. 5:
– w zdaniu pierwszym wyraz „pisemne" zastępuje się wyrazami „na piśmie",
– w zdaniu drugim wyrazy „pisemnie uzasadniając" zastępuje się wyrazami „uzasadniając na piśmie";
14) w art. 98i w ust. 3 wyraz „pisemnie" zastępuje się wyrazami „na piśmie";
15) w art. 104 wyraz „pisemne" zastępuje się wyrazami „sporządzone na piśmie";
16) w art. 137 w ust. 2:
a) w pkt 1 wyraz „pisemny" zastępuje się wyrazami „sporządzony na piśmie",
b) w pkt 2 wyrazy „pisemne upoważnienie osób" zastępuje się wyrazami „upoważnienie udzielone na piśmie przez organy".

Dodano **art. 10a u.KAS** zawierający **wyłączenia** od obowiązku stosowania publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej o charakterze podmiotowym (w sprawach osobowych funkcjonariuszy i byłych funkcjonariuszy Służby Cel-

no-Skarbowej, odpowiednio byłych funkcjonariuszy celnych i byłych pracowników wywiadu skarbowego) oraz przedmiotowym (gdy doręczenie z wykorzystaniem wymienionych usług mogłoby negatywnie wpłynąć na sposób realizacji zadań KAS).

Pozostałe modyfikacje mają charakter terminologiczny, polegający na zastąpieniu terminu „pisemnie" zwrotem „sporządzone na piśmie", co obejmuje zarówno postać papierową, jak i elektroniczną dokumentu.

Art. 136. [Zmiany w ustawie o Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej]

W ustawie z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2020 r. poz. 762) wprowadza się następujące zmiany:

1) **w art. 50 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:**
   „4. Prezes Prokuratorii Generalnej występuje do ministra właściwego do spraw informatyzacji o wykreślenie adresu do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), z bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy, w przypadku zawieszenia w czynnościach służbowych lub zawieszenia stosunku pracy albo rozwiązania stosunku pracy radcy.";
2) **w art. 51 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:**
   „4. Radcowie obowiązani są do posiadania adresu do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, wpisanego do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy.".

Radcy Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej wykonujący czynności służbowe zobowiązani są na podstawie art. 9 ust. 1 u.d.e. do posiadania od 1.10.2021 r. adresu **do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE**. Obowiązek ten umocowano również w dodanym ko-

mentowaną ustawą **art. 51 ust. 4 u.PGRP**. Dotyczy on adresu powiązanego z wykonywaniem czynności służbowych przez radcę. W przypadku zawieszenia w czynnościach służbowych lub zawieszenia stosunku pracy albo rozwiązania stosunku pracy radcy Prezes Prokuratorii Generalnej występuje do ministra właściwego do spraw informatyzacji o wykreślenie adresu do doręczeń elektronicznych tego radcy z BAE (**art. 50 ust. 4 u.PGRP**).

Art. 137. [Zmiany w ustawie o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami]

W ustawie z dnia 23 marca 2017 r. o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1027) w art. 42 ust. 4 otrzymuje brzmienie:
„4. Dla zachowania terminu, o którym mowa w ust. 3, jest wystarczające nadanie przed jego upływem przesyłki poleconej zawierającej oświadczenie, o którym mowa w ust. 3, u operatora pocztowego w rozumieniu art. 3 pkt 12 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1041 i 2320) albo wysłanie oświadczenia na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320).”.

Doprecyzowano warunki zachowania terminu w przypadku wysłania przez konsumenta **oświadczenia** o odstąpieniu od umowy kredytu hipotecznego na adres do doręczeń elektronicznych (**art. 42 ust. 4 u.k.h.**). Dotyczy to odpowiednio adresu do doręczeń elektronicznych kredytodawcy, pośrednika kredytu hipotecznego bądź agenta. Adres, o którym mowa w **art. 42 ust. 3 oraz art. 43 u.k.h.**, powinien być interpretowany jako obejmujący także adres do doręczeń elektronicznych.

Art. 138. [Zmiany w ustawie o Służbie Ochrony Państwa]

W ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. o Służbie Ochrony Państwa (Dz. U. z 2020 r. poz. 384, 695, 1610 i 2112) po art. 6 dodaje się art. 6a w brzmieniu:
„Art. 6a. 1. Obowiązku doręczenia korespondencji przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo publicznej usługi hybrydowej, o których mowa w ustawie z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), nie stosuje się:
1) w sprawach osobowych funkcjonariuszy i pracowników Służby Ochrony Państwa;
2) w sprawach osobowych byłych funkcjonariuszy i pracowników Służby Ochrony Państwa;
3) jeżeli doręczenie korespondencji przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo publicznej usługi hybrydowej mogłoby istotnie utrudniać lub uniemożliwić realizację zadań Służby Ochrony Państwa.
2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do byłych funkcjonariuszy i pracowników Biura Ochrony Rządu.”.

Od 1.07.2021 r. dodano **art. 6a u.SOP** zawierający **wyłączenia** od obowiązku stosowania publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej o charakterze podmiotowym (w sprawach osobowych funkcjonariuszy i pracowników oraz byłych funkcjonariuszy i pracowników Służby Ochrony Państwa) oraz przedmiotowym (gdy doręczenie z wykorzystaniem wymienionych usług mogłoby istotnie utrudniać lub uniemożliwiać realizację zadań SOP). Ten ostatni wyjątek należy poczytywać jako mający węższy zakres niż jakikolwiek negatywny wpływ na sposób realizacji tych zadań jako przesłanka występująca w niektórych innych ustawach dotyczących służb (zob. np. art. 135 u.d.e. dotyczący zmiany ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej).

Art. 139. [Zmiany w ustawie o kosztach komorniczych]

W ustawie z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (Dz. U. z 2019 r. poz. 2363 oraz z 2020 r. poz. 288 i 2184) w art. 22 w ust. 2 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:
„Jeżeli wniosek złożyła osoba zamieszkała lub mająca siedzibę za granicą, która nie ma w kraju przedstawiciela i nie posiada adresu do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), wpisanego do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy, komornik wyznacza termin na uiszczenie opłaty nie krótszy niż miesiąc.”.

W **art. 22 u.k.k.** zmodyfikowano zasady **wzywania do uiszczenia opłat komorniczych**. Jeżeli osoba posiada adres do doręczeń elektronicznych wpisany w BAE, w ewentualnym wezwaniu do uiszczenia opłaty określa się termin 7 dni od dnia doręczenia wezwania, niezależnie od miejsca zamieszkania tej osoby w Polsce lub za granicą.

Art. 140. [Zmiany w ustawie o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu]

W ustawie z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz. U. z 2020 r. poz. 971, 875 i 1086) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 141:

a) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Protokół kontroli doręcza się kontrolowanej instytucji obowiązanej w terminie 30 dni od dnia zakończenia kontroli bezpośrednio lub za pokwitowaniem przez operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe albo na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320).”,

b) ust. 8 otrzymuje brzmienie:
„8. Po rozpatrzeniu zastrzeżeń kontrolowanej instytucji obowiązanej, jednak nie później niż po upływie 30 dni od dnia ich otrzymania, Generalny Inspektor w przypadku uwzględnienia zastrzeżeń dokonuje zmiany protokołu kontroli w niezbędnym zakresie w drodze aneksu sporządzonego na piśmie, który doręcza się tej instytucji w terminie 30 dni od dnia otrzymania zastrzeżeń. W przypadku nieuwzględnienia zastrzeżeń kontrolowanej instytucji obowiązanej doręcza się tej instytucji na piśmie stanowisko dotyczące tych zastrzeżeń w terminie 30 dni od dnia ich otrzymania. Stanowisko dotyczące zastrzeżeń lub aneks Generalnego Inspektora doręcza się za pokwitowaniem przez operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe albo na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.";

2) w art. 142 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
„2. Wystąpienie pokontrolne, o którym mowa w ust. 1, doręcza się kontrolowanej instytucji obowiązanej za pokwitowaniem przez operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe albo na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.".

W **art. 141 ust. 3 u.p.p.p.** dopuszczono możliwość doręczania **protokołu kontroli** wykonywania przez instytucje obowiązane obowiązków w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu także na adres do doręczeń elektronicznych tej instytucji. Stanowisko dotyczące zgłoszonych zastrzeżeń instytucji obowiązanej co do protokołu kontroli lub aneks Generalnego Inspektora Informacji Finansowej dotyczący zmian protokołu kontroli w przypadku uwzględnienia zastrzeżeń również podlegają doręczeniu. Może to nastąpić za pokwitowaniem przez operatora pocztowego w rozumieniu Prawa pocz-

towego albo na adres do doręczeń elektronicznych. Te same sposoby doręczenia dotyczą wystąpienia pokontrolnego Generalnego Inspektora Informacji Finansowej sporządzanego przez kontrolera stosownie do treści **art. 142 u.p.p.p.**

Art. 141. [Zmiany w ustawie o CEIDG]

W ustawie z dnia 6 marca 2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy (Dz. U. z 2020 r. poz. 2296) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 5 w ust. 1:

a) po pkt 6 dodaje się pkt 6a w brzmieniu:
„6a) adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320), zwany dalej „adresem do doręczeń elektronicznych", wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy, zwanej dalej „bazą adresów elektronicznych", o ile taki posiada;",

b) w pkt 7 po wyrazach „w pkt 6" dodaje się wyrazy „i 6a";

2) po art. 6 dodaje się art. 6a w brzmieniu:
„Art. 6a. 1. Wnioskodawca za pośrednictwem systemu teleinformatycznego CEIDG wskazuje dane niezbędne do utworzenia adresu do doręczeń elektronicznych bądź wpisu adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego do bazy adresów elektronicznych.
2. W przypadku gdy wnioskodawca składający wniosek o wpis do CEIDG posiada adres do doręczeń elektronicznych wpisany do bazy adresów elektronicznych oraz dane, o których mowa w ust. 1, są aktualne, przepisu ust. 1 nie stosuje się. W takim przypadku wnioskodawca składa za pośrednictwem systemu teleinformatycznego oświadczenie o posiadaniu adresu do do-

ręczeń elektronicznych wpisanego do bazy adresów elektronicznych i aktualności danych zamieszczonych w bazie adresów elektronicznych.";

3) **w art. 12 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:**
„4. CEIDG przesyła dane, o których mowa w art. 16 ust. 1 pkt 2 albo w art. 30 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego CEIDG, do ministra właściwego do spraw informatyzacji w celu utworzenia adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo dokonania wpisu do bazy adresów elektronicznych adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego po dokonaniu wpisu w CEIDG albo w celu ich aktualizacji.";
4) **po art. 21 dodaje się art. 21a w brzmieniu:**
„Art. 21a. Zmianie z urzędu podlegają dane, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 8, jeżeli konieczność dokonania zmiany tych danych wynika ze zmian w standardowych klasyfikacjach lub nomenklaturach, o których mowa w przepisach o statystyce publicznej, o ile w danym przypadku jest to możliwe.";
5) **po art. 22 dodaje się art. 22a w brzmieniu:**
„Art. 22a. CEIDG przekazuje drogą elektroniczną ministrowi właściwemu do spraw informatyzacji, nie później niż w dniu roboczym następującym po dniu dokonania zmiany danych wpisanych do CEIDG, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2–4, a także w zakresie danych, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 6, jeżeli dane te zostały zmienione w krajowym rejestrze urzędowym podziału terytorialnego kraju, te dane, o ile to w danym przypadku jest możliwe.";
6) **po art. 35 dodaje się art. 35a w brzmieniu:**
„Art. 35a. Minister właściwy do spraw gospodarki jest obowiązany do przekazania drogą elektroniczną ministrowi właściwemu do spraw informatyzacji, nie później niż w dniu roboczym następującym po dniu otrzymania, informacji o wykreś-

leniu przedsiębiorcy z CEIDG lub sprostowaniu wpisu w CEIDG przedsiębiorcy, którego wpis dotyczy.";

7) **w art. 36 ust. 1 otrzymuje brzmienie:**
„1. Minister właściwy do spraw gospodarki doręcza pisma przedsiębiorcy wpisanemu do CEIDG na adres do doręczeń elektronicznych, a w przypadku jego braku na wpisany do CEIDG adres do doręczeń.";
8) **w art. 51 w ust. 1 po wyrazie „przedsiębiorcą" dodaje się przecinek i wyrazy „w tym z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego";**
9) **w art. 52 ust. 5 i 6 otrzymują brzmienie:**
„5. Punkt umożliwia organom prowadzącym sprawy, o których mowa w art. 51 ust. 3 pkt 1, przekazanie i przesłanie osobie, która złożyła dokumenty, o których mowa w ust. 1, dowodu otrzymania, o którym mowa w art. 41 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.
6. Dniem wszczęcia spraw, o których mowa w ust. 1, załatwianych za pośrednictwem Punktu jest data dowodu otrzymania, o którym mowa w art. 42 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.".

1. W związku z ustanowieniem **obowiązku posiadania przez przedsiębiorców wpisanych do CEIDG adresu do doręczeń elektronicznych w BAE** (por. art. 9 ust. 1 u.d.e.) należało dokonać odpowiednich zmian w ustawie regulującej prowadzenie tego rejestru publicznego. Wchodzą one w życie 1.10.2021 r. Wśród danych ewidencyjnych wpisywanych do CEIDG uwzględniono zatem adres do doręczeń elektronicznych z BAE (**art. 5 ust. 1 pkt 6a u.CEIDG**). Warto zauważyć, iż w przypadku osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG w BAE uwzględnia się adres do doręczeń elektronicznych na potrzeby prowadzenia działalności gospodarczej, niezależnie od adresu do doręczeń elektronicznych tej osoby, niezwiązanego z prowadzeniem działalności gospodarczej (art. 32 ust. 2 u.d.e.). Jak wskazano w uzasadnieniu projektu, w ten sposób „przedsiębiorcy otrzymają w sferze doręczeń elektronicznych narzędzia do rozdzielenia komunikacji w zakresie spraw związa-

nych z prowadzoną przez nich jednoosobową działalnością gospodarczą od pozostałych spraw"[339]. „Posiadany przez przedsiębiorcę zarejestrowanego w CEIDG adres do doręczeń elektronicznych służy wymianie korespondencji w zakresie spraw zawiązanych z prowadzoną działalnością gospodarczą – nie jest tym samym wykorzystywany przez podmioty publiczne do realizacji komunikacji z przedsiębiorcą w sprawach prywatnych"[340].

Adres do doręczeń elektronicznych uwzględnia się w CEIDG pod warunkiem, że przedsiębiorca go posiada. Obowiązek posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE nie jest bowiem nakładany na wszystkich przedsiębiorców zarejestrowanych w CEIDG od razu w jednej dacie. **Kwestie przejściowe** reguluje art. 152 u.d.e. Odnoszący się do przedsiębiorców art. 9 ust. 1 pkt 9 u.d.e. obowiązuje natomiast od 1.10.2026 r., ustanawiając tym samym datę graniczną dla uzyskania adresów do doręczeń elektronicznych w BAE dla wszystkich podmiotów wpisanych w CEIDG. Wpisanie adresu do doręczeń elektronicznych do BAE, a w konsekwencji także CEIDG powoduje, że jest on dostępny także dla innych uczestników obrotu gospodarczego.

2. Utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (i wpisanie go do BAE) bądź wpisanie do BAE adresu do doręczeń powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego następuje na wniosek bądź automatycznie, m.in. po otrzymaniu danych z systemu teleinformatycznego CEIDG (por. art. 11 i 28 u.d.e.). W tym ostatnim przypadku jest wynikiem złożenia uprzednio wniosku o wpis (bądź jego zmianę) do CEIDG. Tryb wnioskowy do ministra właściwego do spraw informatyzacji jest dopuszczalny od 1.07.2021 r., tryb automatyczny poprzez wniosek do CEIDG – od 1.10.2021 r.

[339] Uzasadnienie u.d.e., s. 75.
[340] Uzasadnienie u.d.e., s. 74.

W związku z powyższym dodano **art. 6a u.CEIDG**, zgodnie z którym wnioskodawca za pośrednictwem systemu teleinformatycznego CEIDG wskazuje dane niezbędne do utworzenia adresu do doręczeń elektronicznych bądź wpisu adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego do BAE. Wymóg ten nie ma zastosowania w przypadku gdy wnioskodawca składający **wniosek** o wpis do CEIDG posiada już adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE, a dane wymagane do jego utworzenia są nadal aktualne. W takim przypadku wnioskodawca składa za pośrednictwem systemu teleinformatycznego **oświadczenie** o posiadaniu adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE i aktualności danych tam zamieszczonych. **Wpis adresu do doręczeń elektronicznych przedsiębiorcy do BAE skutkuje doręczaniem mu pism przez podmioty publiczne co do zasady na ten adres do doręczeń.**

3. Podstawą do **automatycznego przekazywania danych** z CEIDG do BAE jest **dodany art. 12 ust. 4 u.CEIDG**, zgodnie z którym CEIDG przesyła dane, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego CEIDG, do ministra właściwego do spraw informatyzacji w celu utworzenia adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo dokonania wpisu do BAE adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego po dokonaniu wpisu w CEIDG albo w celu ich aktualizacji. Dotyczy to danych wymienionych odpowiednio w art. 16 ust. 1 pkt 2 albo w art. 30 ust. 1 pkt 3 u.d.e.

Automatyczne przekazanie danych z CEIDG do BAE obejmuje nie tylko sytuacje dokonania wpisu do CEIDG, ale także jego **zmiany.** Zgodnie z dodanym **art. 22a** CEIDG przekazuje drogą elektroniczną ministrowi właściwemu do spraw informatyzacji, nie później niż w dniu roboczym następującym po dniu dokonania zmiany danych wpisanych do CEIDG, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2–4 (dodatkowych określeń, które przedsiębiorca włącza do firmy, o ile przedsiębiorca takich używa; oznaczenia „w spadku", jeżeli został ustanowiony zarząd sukcesyjny; numeru REGON; NIP przedsiębiorcy, o ile taki posiada, oraz informacji o jego

unieważnieniu lub uchyleniu), a także w zakresie danych, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 6 (adresu do doręczeń oraz – jeżeli przedsiębiorca takie miejsce posiada – adresu stałego miejsca wykonywania działalności gospodarczej), jeżeli dane te zostały zmienione w krajowym rejestrze urzędowym podziału terytorialnego kraju, te dane, o ile to w danym przypadku jest możliwe. Ponadto na podstawie **art. 35a u.CEIDG** minister właściwy do spraw gospodarki jest obowiązany do przekazania drogą elektroniczną ministrowi właściwemu do spraw informatyzacji, nie później niż w dniu roboczym następującym po dniu otrzymania, informacji o wykreśleniu przedsiębiorcy z CEIDG lub sprostowaniu wpisu w CEIDG przedsiębiorcy, którego wpis dotyczy, w celu wykreślenia co do zasady adresu do doręczeń tego podmiotu z BAE stosownie do treści art. 35 u.d.e.

4. Niepowiązane bezpośrednio z materią doręczeń elektronicznych jest dodanie **art. 21a u.CEIDG** dotyczącego **zmiany przedmiotu** wykonywanej działalności gospodarczej według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) na poziomie podklasy, w tym przedmiotu przeważającej działalności. Taka zmiana wpisu w CEIDG nastąpi z urzędu, jeżeli jej konieczność wynika ze zmian w standardowych klasyfikacjach lub nomenklaturach, o których mowa w przepisach o statystyce publicznej, o ile w danym przypadku jest to możliwe.

Art. 142. [Zmiany w Prawie zamówień publicznych]

W ustawie z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. poz. 2019 oraz z 2020 r. poz. 288, 1492, 1517 i 2275) wprowadza się następujące zmiany:

1) **w art. 508 w ust. 2 po wyrazach „komunikacji elektronicznej" dodaje się przecinek oraz wyrazy „w tym na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320)";**
2) **w art. 580 w ust. 2 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:**

„Złożenie skargi w placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe albo wysłanie na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, jest równoznaczne z jej wniesieniem.".

Nowelizacja od 1.07.2021 r. **art. 508 p.z.p.** nie obejmuje ust. 1 tego przepisu. Nadal zatem pisma w **postępowaniu odwoławczym** wnosi się w formie pisemnej albo w formie elektronicznej albo w postaci elektronicznej, z tym że odwołanie i przystąpienie do postępowania odwoławczego, wniesione w postaci elektronicznej, wymagają opatrzenia podpisem zaufanym. **Przepis ten różnicuje formę elektroniczną od postaci elektronicznej.** Nie każde pismo wniesione w postaci elektronicznej będzie spełniało wymogi formy elektronicznej złożenia oświadczenia woli, o której mowa w art. 78^1 k.c., czyli opatrzenia kwalifikowanym podpisem elektronicznym. Pisma wniesione w postępowaniu odwoławczym w postaci elektronicznej, lecz nie w formie elektronicznej, wymagają opatrzenia podpisem zaufanym. Ustawodawca nie zdecydował się przy tym na uwzględnienie w tym przepisie możliwości opatrzenia takich pism podpisem osobistym, co było postulowane w doktrynie[341].

W ust. 2 powołanego przepisu Prawa zamówień publicznych uwzględniono natomiast *expressis verbis,* iż **pisma w postaci elektronicznej** wnosi się przy użyciu środków komunikacji elektronicznej, w tym na adres do doręczeń elektronicznych. Pisma w postępowaniu odwoławczym mogą być zatem wnoszone na adres do doręczeń elektronicznych.

W **art. 580 p.z.p.** poszerzono sposoby składania **skargi** do Sądu Okręgowego w Warszawie – sądu zamówień publicznych na orzeczenie Krajowej Izby Odwoławczej bądź postanowienie Prezesa Izby, o którym mowa w art. 519 ust. 1 p.z.p. Taką skargę wnosi się za pośrednictwem

341 Zob. np. P. Wójcik [w:] A. Gawrońska-Baran, E. Wiktorowska, A. Wiktorowski, P. Wójcik, *Prawo zamówień publicznych. Komentarz,* LEX 2021, art. 508.

Prezesa Izby, w terminie 14 dni od dnia doręczenia rozstrzygnięcia, przesyłając jednocześnie jej odpis przeciwnikowi skargi. Za równoznaczne z jej wniesieniem uważa się nie tylko złożenie skargi w placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu Prawa pocztowego, ale alternatywnie także jej wysłanie na adres do doręczeń elektronicznych.

Art. 143. [Zmiany w ustawie o ochronie roślin przed agrofagami]

W ustawie z dnia 13 lutego 2020 r. o ochronie roślin przed agrofagami (Dz. U. poz. 424 i 695) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 6:

a) ust. 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„2. Jeżeli przepisy ustawy przewidują złożenie wniosku do Głównego Inspektora albo wojewódzkiego inspektora, wniosek ten składa się na piśmie, chyba że przepisy, o których mowa w art. 1 pkt 1, lub przepisy ustawy stanowią inaczej.

3. Jeżeli przepisy ustawy przewidują złożenie wniosku do Głównego Inspektora albo wojewódzkiego inspektora w sprawach, do których nie stosuje się przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego, wniosek ten spełnia wymagania dla pisma kierowanego do organów administracji publicznej oraz dla podania, określone w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego.”,

b) dodaje się ust. 6 w brzmieniu:

„6. Jeżeli przepisy ustawy przewidują złożenie na piśmie informacji do Głównego Inspektora albo wojewódzkiego inspektora, informacja ta spełnia wymagania dla pisma kierowanego do organów administracji publicznej określone w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego.”;

2) w art. 13 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Podmiot, który zamierza podjąć działalność określoną w ust. 1, przekazuje na piśmie informację o zamiarze podjęcia takiej działalności wojewódzkiemu inspektorowi właściwemu ze względu na planowane miejsce wykonywania tej działalności, w terminie 14 dni przed dniem rozpoczęcia tej działalności.";

3) **w art. 32 ust. 6 otrzymuje brzmienie:**
„6. Umieszczenie decyzji, o której mowa w ust. 2, na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej w systemie IMSOC uznaje się za skuteczne doręczenie tej decyzji stronie.";
4) **w art. 35 ust. 6 otrzymuje brzmienie:**
„6. Umieszczenie decyzji, o której mowa w ust. 2, na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej w systemie IMSOC uznaje się za skuteczne doręczenie tej decyzji stronie.";
5) **w art. 36:**
   a) **w ust. 4 pkt 1 otrzymuje brzmienie:**
   „1) zostały zgłoszone w systemie IMSOC – umieszczenie zawiadomienia o wszczęciu postępowania w sprawie, o której mowa w ust. 2, na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej w systemie IMSOC, uznaje się za skuteczne doręczenie tego zawiadomienia stronie;",
   b) **ust. 6 otrzymuje brzmienie:**
   „6. Umieszczenie decyzji, o której mowa w ust. 2, na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej w systemie IMSOC, uznaje się za skuteczne doręczenie tej decyzji stronie.";
6) **w art. 50:**
   a) **ust. 1 otrzymuje brzmienie:**
   „1. Wojewódzki inspektor przeprowadza u podmiotów wpisanych do rejestru eksporterów, które przekażą mu na piśmie, do dnia 30 kwietnia danego roku, informację o zamiarze uprawy, wytwarzania, pakowania, sortowania, składowania lub wyprowadzania do państwa trzeciego w tym roku roślin, produktów roślinnych lub in-

nych przedmiotów, o których mowa w art. 49 ust. 1, kontrolę urzędową spełniania wymagań importowych państwa trzeciego.”,

b) w ust. 3 w pkt 3 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:
„podmiot wykonujący działalność w zakresie certyfikacji w integrowanej produkcji roślin na podstawie ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin przekazuje wojewódzkiemu inspektorowi właściwemu ze względu na miejsce przeprowadzenia tych czynności, w sposób z nim uzgodniony, informacje o wynikach tych czynności na piśmie:”.

Modyfikacja **art. 6 u.o.r.a.** odnosi się do składania określonych w ustawie **wniosków** do Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa albo wojewódzkiego inspektora ochrony roślin i nasiennictwa na piśmie. Może zostać on utrwalony w postaci papierowej bądź elektronicznej. W przypadku kierowanych do tych podmiotów wniosków, do których nie stosuje się przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego, wniosek taki powinien spełniać wymagania określone dla podania, tj. zawarte przede wszystkim w art. 63 k.p.a. Dodano jednak, iż powinny to być również wymagania dla pisma kierowanego do organów administracji publicznej. Wydaje się, iż chodzi tu w szczególności o wymogi określone w znowelizowanym art. 14 k.p.a. związane z koniecznością opatrzenia pisma stosownym podpisem (dla pism w postaci elektronicznej – kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym bądź osobistym). Dotyczy to także informacji kierowanych na podstawie ustawy do Głównego Inspektora bądź wojewódzkiego inspektora.

Pozostałe zmiany mają głównie charakter terminologiczny i dostosowawczy, zastępując formę dokumentu wyrażeniem „na piśmie”, ewentualnie doprecyzowaniem papierowej bądź elektronicznej postaci jego utrwalenia, jak również eliminacją odniesień do elektronicznej skrzynki podawczej organu.

Art. 144. [Zmiany w ustawie o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych]

W ustawie z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. poz. 1842, z późn. zm.) dodaje się art. 15zzu[10a]–15zzu[10j] w brzmieniu:

„Art. 15zzu[10a]. 1. Do dnia 30 września 2021 r" w ramach realizacji zadań przeciwdziałania COVID-19 powierza się operatorowi wyznaczonemu, o którym mowa w art. 3 pkt 13 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1041 i 2320), świadczenie usługi pocztowej, o której mowa w art. 2 ust. 1 pkt 3 tej ustawy, przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej na etapie doręczania.

2. Przez usługę pocztową, o której mowa w ust. 1, rozumie się przyjęcie przesyłki poleconej, a następnie jej przemieszczenie i doręczenie w postaci dokumentu elektronicznego do adresata bez konieczności składania własnoręcznego podpisu.

3. Usługa pocztowa, o której mowa w ust. 1, jest przeznaczona dla podmiotów posiadających profil zaufany w rozumieniu art. 3 pkt 14 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2020 r. poz. 346, 568, 695, 1517 i 2320).

4. Przez przesyłkę poleconą rozumie się również przesyłkę poleconą z potwierdzeniem odbioru, pokwitowaniem odbioru albo elektronicznym potwierdzeniem odbioru.

Art. 15zzu[10b]. 1. Do dnia 30 września 2021 r. ilekroć w przepisach prawa jest mowa o przesyłce poleconej w rozumieniu art. 3 pkt 22 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe albo o doręczaniu pisma za pokwitowaniem przez operatora pocztowego w rozumieniu tej ustawy, doręczenie takiej przesyłki może nastąpić przy wykorzys-

taniu środków komunikacji elektronicznej, jeżeli adresat wyrazi na to zgodę i upoważni operatora wyznaczonego do odbioru przesyłek poleconych celem ich przetworzenia i doręczenia w postaci dokumentów elektronicznych na skrzynkę elektroniczną adresata. W upoważnieniu adresat uzgadnia z operatorem wyznaczonym sposób postępowania z odebranymi przesyłkami poleconymi.
2. Datą doręczenia przesyłki jest data zapoznania się przez odbiorcę z dokumentem zamieszczonym na skrzynce elektronicznej adresata. W przypadku braku zapoznania się dokument uznaje się za doręczony po upływie 14 dni od zamieszczenia dokumentu.
3. Operator wyznaczony przesyła na adres elektroniczny wskazany przez adresata zawiadomienie zawierające informację, że doręczono na skrzynkę elektroniczną adresata dokument elektroniczny.
Art. 15zzu[10c]. 1. Przepisów art. 15zzu[10a] nie stosuje się w przypadkach, gdy korespondencja nie może być doręczona ze względu na:
1) konieczność doręczenia niepodlegającego przekształceniu dokumentu utrwalonego w postaci innej niż elektroniczna lub rzeczy;
2) ważny interes publiczny, w szczególności bezpieczeństwo państwa, obronność lub porządek publiczny;
3) opatrzenie tekstem plastycznym, odbitką pieczęci plastycznej, hologramem lub innym zabezpieczeniem, które nie może być odzwierciedlone w wyniku przekształcenia;
4) inne przyczyny techniczne.
2. Istnienie przesłanek wymienionych w ust. 1 ocenia nadawca.
Art. 15zzu[10d]. Przepisy mają zastosowanie do przesyłek poleconych, o których mowa w art. 15zzu[10a] ust. 4, nadawanych na podstawie zawartych z operatorem wyznaczonym umów, bez względu na tryb, w jakim zostały zawarte te umowy.
Art. 15zzu[10e]. Dokument elektroniczny powstały w ramach realizacji usługi, o której mowa w art. 15zzu[10a] ust. 1, ma moc równą mocy dokumentu w postaci papierowej, z którego został przekształcony.
Art. 15zzu[10f]. 1. Operator wyznaczony w ramach świadczenia usługi, o której mowa w art. 15zzu[10a] ust. 1:

1) jest obowiązany do zapewnienia jednoznacznej identyfikacji adresata będącego osobą fizyczną;
2) może zapewnić jednoznaczną identyfikację adresata lub osób uprawnionych do jego reprezentowania, w przypadku gdy adresat jest osobą prawną albo jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, o ile operator wyznaczony ma takie możliwości techniczne.
2. Minister właściwy do spraw informatyzacji w okresie do dnia 30 września 2021 r. zapewnia adresatowi będącemu osobą fizyczną możliwość uwierzytelnienia w systemie operatora wyznaczonego za pomocą profilu zaufanego dla potrzeb korzystania z usługi, o której mowa w art. 15zzu[10a] ust. 1.
Art. 15zzu[10g]. Operator wyznaczony świadczy usługę, o której mowa w art. 15zzu[10a] ust. 1, na podstawie regulaminu usługi. Regulamin, poza wymogami określonymi w ustawie z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe, określa zasady identyfikacji adresata oraz zasady odbioru przesyłek.
Art. 15zzu[10h]. 1. Do dnia 31 grudnia 2020 r. dodatkowe czynności związane z doręczeniem wynikające z upoważnienia, o którym mowa w art. 15zzu[10b] ust. 1, wykonywane w ramach usługi, o której mowa w art. 15zzu[10a] ust. 1, są zwolnione z opłaty. Operator wyznaczony, który nie pobrał opłaty, otrzymuje z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 środki związane z funkcjonowaniem usługi w okresie jej świadczenia, na pokrycie kosztów całkowitych tej usługi, powiększonych o wskaźnik zwrotu kosztu zaangażowanego kapitału dla operatora wyznaczonego.
2. Od dnia 1 stycznia 2021 r. do dnia 30 września 2021 r. dodatkowe czynności związane z doręczeniem wynikające z upoważnienia, o którym mowa w art. 15zzu[10b] ust. 1, wykonywane w ramach usługi, o której mowa w art. 15zzu[10a] ust. 1, są zwolnione z opłaty. Operator wyznaczony, który nie pobrał opłaty, otrzymuje dotację z budżetu państwa związaną z funkcjonowaniem usługi w okresie jej świadczenia, na pokrycie kosztów całkowitych tej usługi, powiększonych o wskaź-

nik zwrotu kosztu zaangażowanego kapitału dla operatora wyznaczonego.
3. Łączną kwotę dotacji, o której mowa w ust. 2, określa ustawa budżetowa.
4. Podstawę obliczenia należnych operatorowi wyznaczonemu środków, o których mowa w ust. 1, oraz należnej operatorowi wyznaczonemu dotacji, o której mowa w ust. 2, stanowi:
1) wartość poniesionych w okresie świadczenia usługi kosztów uzasadnionych rozumianych jako całkowity rzeczywisty koszt jednostkowy przesyłki hybrydowej, skalkulowany zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości i przepisami wydanymi na podstawie art. 104 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe oraz opisem kalkulacji kosztów zatwierdzanym przez Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej zgodnie z art. 97 ust. 2 tej ustawy, powiększonych o wskaźnik zwrotu kosztu zaangażowanego kapitału dla operatora wyznaczonego;
2) rzeczywisty wolumen przesyłek hybrydowych zrealizowanych w okresie świadczenia usługi.
5. Okresem rozliczeniowym środków, o których mowa w ust. 1, oraz dotacji, o której mowa w ust. 2, jest miesiąc kalendarzowy.
6. Środki, o których mowa w ust. 1, oraz dotacja, o w której mowa w ust. 2, stanowią pomoc publiczną i mogą być udzielone zgodnie z postanowieniami zawartymi w decyzji Komisji Europejskiej, wydanej w wyniku notyfikacji, w okresie obowiązywania tej decyzji.
7. W przypadku gdy przepisy Unii Europejskiej dotyczące pomocy publicznej dopuszczają zwolnienie z wymogu notyfikacji Komisji Europejskiej pomocy publicznej udzielanej zgodnie z ich postanowieniami, środki, o których mowa w ust. 1, oraz dotacja, o której mowa w ust. 2, mogą być również udzielone zgodnie z tymi przepisami.
8. Minister właściwy do spraw łączności określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki udzielania środków, o których mowa w ust. 1, zwolnionych z wymogu notyfikacji Komisji Europejskiej, mając na uwadze potrzebę zapewnienia zgodności przyznawania tych środków z rynkiem wewnętrznym.

9. Minister właściwy do spraw łączności określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki udzielania dotacji, o której mowa w ust. 2, zwolnionej z wymogu notyfikacji Komisji Europejskiej, mając na uwadze potrzebę zapewnienia zgodności przyznawania tych środków z rynkiem wewnętrznym.
Art. 15zzu[10i]. W ramach doręczania, o którym mowa w art. 15zzu[10a], operator wyznaczony zapewnia:
1) w toku przekształcenia, wykonanie z należytą starannością i jakością techniczną odwzorowania cyfrowego druku lub korespondencji zawartej w przesyłce listowej oraz koperty, umożliwiające zapoznanie się z treścią dokumentu elektronicznego bez potrzeby weryfikacji tej treści z dokumentem w postaci papierowej;
2) integralność dokumentu elektronicznego wytworzonego w wyniku przekształcenia.
Art. 15zzu[10j]. 1. Przepisów art. 15zzu[10a]–15zzu[10i] nie stosuje się do przesyłek wysyłanych do oraz wysyłanych przez:
1) Sądy i Trybunały;
2) prokuraturę i inne organy ścigania;
3) komornika sądowego.
2. W przypadku przesyłek wysyłanych do oraz wysyłanych przez organy ścigania, o których mowa w ust. 1 pkt 2, warunkiem niestosowania przepisów art. 15zzu[10a]–15zzu[10i] jest oznaczenie przesyłki przez nadawcę napisem: „Nie podlega digitalizacji”.”.

Zmiany ustawy antycovidowej mają charakter epizodyczny. Polegają na włączeniu do tej ustawy 30.12.2020 r. przepisów **art. 15zzu[10a]–15zzu[10j]**. Dotyczą one świadczenia do 30.09.2021 r. przez operatora wyznaczonego w ramach realizacji zadań przeciwdziałania COVID-19 **usługi pocztowej** polegającej na przesyłaniu przesyłek pocztowych przy wykorzystaniu na etapie doręczania środków komunikacji elektronicznej, jeżeli na etapie przyjmowania lub przemieszczania przekazu informacyjnego przyjmują one fizyczną formę przesyłki listowej. Uprzednio analogiczne rozwiązania w okresie do 30.09.2020 r. przewidziano w art. 15zzu[1]–15zzu[10] u.COVID.

Usługa ta, zwana w doktrynie **„hybrydą odwróconą"**[342], polega na przyjęciu przesyłki poleconej, a następnie jej przemieszczeniu i doręczeniu w postaci dokumentu elektronicznego do adresata bez konieczności składania własnoręcznego podpisu. Jest to możliwe w stosunku do adresatów posiadających profil zaufany. W związku z tym minister właściwy do spraw administracji powinien zapewnić adresatowi będącemu osobą fizyczną możliwość uwierzytelnienia w systemie operatora wyznaczonego za pomocą profilu zaufanego dla potrzeb korzystania z tej usługi (profil dedykowany, tymczasowy, por. także art. 20ca u.i.d.p.).

Doręczenie przesyłki poleconej może nastąpić przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, jeżeli adresat wyrazi na to zgodę i upoważni operatora wyznaczonego do odbioru przesyłek poleconych celem ich przetworzenia i doręczenia w postaci dokumentów elektronicznych na skrzynkę elektroniczną adresata. W **upoważnieniu** adresat uzgadnia z operatorem wyznaczonym sposób postępowania z odebranymi przesyłkami poleconymi. Tryb ten dotyczy przesyłek poleconych (z potwierdzeniem odbioru, pokwitowaniem odbioru albo elektronicznym potwierdzeniem odbioru), nadawanych na podstawie zawartych z operatorem wyznaczonym **umów**, bez względu na tryb, w jakim zostały zawarte te umowy. Nie stosuje się jednak do przesyłek wysyłanych do oraz wysyłanych przez sądy i trybunały; prokuraturę i inne organy ścigania (pod warunkiem oznaczenia napisem „nie podlega digitalizacji") oraz komornika sądowego.

Za **datę doręczenia** w takim wypadku uznano datę zapoznania się przez odbiorcę z dokumentem zamieszczonym na skrzynce elektronicznej adresata. W przypadku braku zapoznania się z dokumentem przyjęto jednak **fikcję doręczenia** po upływie 14 dni od zamieszczenia dokumentu. W komentowanym przepisie określono wyjątki uniemożliwiające zastosowanie omawianej usługi oraz podkreślono, iż dokument elektro-

342 Zob. G. Sibiga, *Paperless czy odwrót od cyfryzacji? Kierunki zmian w proceduralnych przepisach prawa administracyjnego w stanie zagrożenia epidemicznego i w stanie epidemii z powodu COVID-19*, MoP 2020/20 – dodatek, s. 164–171.

niczny powstały w ramach realizacji takiej usługi ma moc równą mocy dokumentu papierowego, z którego został przekształcony. Dlatego operator wyznaczony jest zobowiązany zapewnić w toku przekształcenia wykonanie z należytą starannością i jakością techniczną odwzorowania cyfrowego druku lub korespondencji zawartej w przesyłce listowej oraz koperty, umożliwiające zapoznanie się z treścią dokumentu elektronicznego bez potrzeby weryfikacji tej treści z dokumentem w postaci papierowej; jak również integralność dokumentu elektronicznego wytworzonego w wyniku przekształcenia. Operator wyznaczony realizując usługę jest zobowiązany zapewnić również jednoznaczną identyfikację adresata będącego osobą fizyczną. W przypadku innego typu adresatów może zapewnić taką identyfikację, jeśli pozwalają na to możliwości techniczne operatora. Dodatkowe czynności związane z doręczeniem w ramach omawianej usługi podlegały zwolnieniu z opłaty, operator wyznaczony w zamian otrzymywał dotację z budżetu państwa.

Art. 145. [Zmiany w ustawie o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2]

W ustawie z dnia 16 kwietnia 2020 r. o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz. U. poz. 695, 875, 979, 1086, 1423 i 1493) w art. 83 wyrazy „w wysokości" zastępuje się wyrazami „do wysokości".

Poprawiono wyrażenie związane z wysokością dotacji na rachunek Funduszu Szerokopasmowego.

Art. 146. [Zmiany w ustawie z 14.05.2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2]

W ustawie z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wi-

rusa SARS-CoV-2 (Dz. U. poz. 875, 1086 i 2255) dodaje się art. 70a w brzmieniu:
„Art. 70a. Do zmiany warunków umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych będącej następstwem art. 14 pkt 1–4 stosuje się odpowiednio art. 60a ust. 3a ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (Dz. U. z 2019 r. poz. 2460 oraz z 2020 r. poz. 374, 695 i 875).".

Dodano **art. 70a** odsyłający do odpowiedniego stosowania art. 60a ust. 3a pr. telekom. do zmiany warunków świadczenia usług telekomunikacyjnych będących następstwem nowelizacji Prawa telekomunikacyjnego przez art. 14 ustawy zmienianej w art. 146 u.d.e.

ROZDZIAŁ 8

Przepisy przejściowe, dostosowujące i przepis końcowy

Wstęp

1. Przepisy komentowanej ustawy co do zasady wchodzą w życie **1.07.2021 r.** Wiele regulacji, związanych z obowiązkami posiadania adresów do doręczeń elektronicznych czy stosowania publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej, w tym modyfikacje przepisów szczególnych, zaktualizuje się jednak w terminach późniejszych. Rozłożenie w czasie wdrożenia nowego systemu doręczeń elektronicznych uzasadnione jest koniecznością dostosowania **systemów teleinformatycznych**, obsługujących rejestry publiczne czy wykorzystywanych w działalności podmiotów publicznych, wdrożenia usług *online* do obsługi wniosków o wpis do BAE i jego zmian, jak również **wykształcenia świadomości prawnej** nowych regulacji nie tylko wśród podmiotów publicznych, lecz także niepublicznych, w tym przedsiębiorców. Unormowany przedmiotową ustawą system doręczeń elektronicznych powinien zostać w pełni urzeczywistniony do **1.10.2029 r.**, tj. do końca **okresu przejściowego** związanego z wejściem

w życie obowiązku stosowania ustawy przez ostatnie objęte jej zakresem podmioty, w tym definitywnego zakończenia funkcjonowania dotychczasowych elektronicznych skrzynek podawczych na platformie ePUAP, zastąpionych przez skrzynki do doręczeń powiązane z adresami do doręczeń elektronicznych wpisanymi do bazy adresów elektronicznych. Jest to termin na tyle odległy, iż założyć należy możliwość uprzedniej korekty ustanowionych regulacji.

2. Ustawodawca nie zdecydował się na objęcie okresu przejściowego przed osiągnięciem pełnej funkcjonalności systemu doręczeń elektronicznych regulacją odrębnej ustawy wprowadzającej. W komentowanym rozdziale znalazły się więc **przepisy epizodyczne, przejściowe i dostosowujące oraz przepis końcowy** określający daty wejścia w życie poszczególnych unormowań.

Regulacje te zostały poniżej pokrótce opisane. Na ich podstawie można zasygnalizować pewien uproszczony **harmonogram wdrożenia przepisów o doręczeniach elektronicznych**, zgodnie z którym:

- **1.07.2021 r.** weszły w życie przepisy ustawy o doręczeniach elektronicznych inne niż wymienione w art. 166 z odrębną datą wejścia w życie, w tym przepisy dotyczące podstawowych pojęć, zakresu ustawy, zasad doręczeń elektronicznych (z wyjątkiem obowiązku posiadania adresu do doręczeń przez podmioty określone w art. 9 u.d.e.), wyłączeń od stosowania ustawy, tworzenia adresu do doręczeń elektronicznych i skrzynki do doręczeń, bazy adresów elektronicznych (z wyjątkiem automatycznego wpisu na podstawie danych z innych rejestrów), publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej czy odpowiedzialności operatora wyznaczonego i postępowania reklamacyjnego, wiele przepisów zmieniających inne akty, w tym Kodeks postępowania administracyjnego;
- **1.10.2021 r.** wchodzą w życie m.in. przepisy dotyczące automatycznego przekazywania danych między systemami teleinformatycznymi, zmiany przepisów ustaw o KRS i CEIDG; zaktualizowaniu podlega obowiązek posiadania adresu do doręczeń elektronicznych przez podmioty niepubliczne wskazane w art. 9 ust. 1 pkt 1–7 (przedstawicieli

zawodów prawniczych); obowiązane stosować przepisy ustawy w zakresie doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej są organy administracji rządowej oraz jednostki budżetowe obsługujące te organy;
- od **1.01.2022 r.** obowiązane stosować przepisy ustawy w zakresie doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego stają się inne organy władzy publicznej, w tym organy kontroli państwowej i ochrony prawa oraz jednostki budżetowe obsługujące te organy, ZUS i KRUS oraz zarządzane przez nie fundusze, jak też NFZ; wchodzą w życie zmiany Prawa pocztowego;
- **1.10.2022 r.** aktualizuje się obowiązek posiadania adresu do doręczeń elektronicznych przez podmioty wpisane do rejestru przedsiębiorców KRS przed 1.10.2021 r.;
- od **1.01.2024 r.** obowiązane stosować przepisy ustawy w zakresie doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego stają się jednostki samorządu terytorialnego i ich związki oraz związki metropolitalne i samorządowe zakłady budżetowe;
- od **1.01.2026 r.** obowiązki operatora wyznaczonego także w zakresie świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej pełni podmiot wybrany na lata 2026–2035 przez Prezesa UKE w nowym konkursie na operatora wyznaczonego;
- od **1.10.2026 r.** wszystkie podmioty wpisane do CEIDG zobowiązane są posiadać adres do doręczeń elektronicznych w BAE (niektóre wcześniej);
- od **1.10.2029 r.** obowiązane stosować przepisy ustawy w zakresie doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej stają się sądy i trybunały, komornicy, prokuratura, organy ścigania i Służba Więzienna, a w zakresie korzystania z publicznej usługi hybrydowej – jednostki samorządu terytorialnego i ich związki oraz związki metropolitalne i samorządowe zakłady budżetowe; wchodzi

wówczas w życie większość zmian Prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi oraz Kodeksu postępowania karnego i Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia, jak również nowelizacja ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne; usunięciu z ePUAP podlegają konta użytkownika i elektroniczne skrzynki podawcze wraz z ich zawartością jako wyraz braku prawnych podstaw do doręczenia korespondencji z wykorzystaniem elektronicznej skrzynki podawczej w ePUAP w jakichkolwiek sprawach i przez jakiekolwiek podmioty.

Art. 147. [Doręczenia na elektroniczną skrzynkę podawczą w ePUAP w okresie przejściowym]

1. Doręczenie korespondencji nadanej przez podmiot publiczny posiadający elektroniczną skrzynkę podawczą w ePUAP do innego podmiotu publicznego posiadającego elektroniczną skrzynkę podawczą w ePUAP jest równoważne w skutkach prawnych z doręczeniem przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego do dnia 30 września 2029 r.
2. Doręczenie korespondencji nadanej przez osobę fizyczną lub podmiot niebędący podmiotem publicznym, będące użytkownikami konta w ePUAP, do podmiotu publicznego posiadającego elektroniczną skrzynkę podawczą w ePUAP, w ramach usługi udostępnianej w ePUAP, jest równoważne w skutkach prawnych z doręczeniem przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, do czasu zaistnienia obowiązku stosowania niniejszej ustawy, o którym mowa w art. 155, przez ten podmiot publiczny.
3. Doręczenie korespondencji nadanej przez podmiot publiczny posiadający elektroniczną skrzynkę podawczą w ePUAP do osoby fizycznej lub podmiotu niebędącego podmiotem publicznym, o których mowa w ust. 2, stanowiącej odpowiedź na podanie albo wniosek złożone w ramach usługi udostępnionej w ePUAP, jest równoważne w skutkach prawnych z doręczeniem przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

4. W przypadkach, o których mowa w ust. 1–3, urzędowe poświadczenie odbioru, o którym mowa w art. 3 pkt 20 ustawy zmienianej w art. 105, jest równoważne dowodowi otrzymania, o którym mowa w art. 41.

1. Komentowany przepis ma charakter przejściowy, związany ze stopniowym, zgodnie z harmonogramem określonym w art. 155 u.d.e., przechodzeniem poszczególnych podmiotów publicznych **od doręczeń korespondencji w wykorzystaniem elektronicznej skrzynki podawczej podmiotu publicznego w ePUAP do doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu publicznego wpisany do BAE.** W związku z tym, jak wskazano w uzasadnieniu projektu ustawy, minister właściwy do spraw informatyzacji dostosowuje elektroniczne skrzynki podawcze funkcjonujące w ePUAP w dniu wejścia w życie ustawy do wymogów technicznych dla adresów do doręczeń elektronicznych i skrzynek doręczeń określonych w niniejszej ustawie. Pozwoli to na przygotowanie infrastruktury niezbędnej do spełnienia przez podmioty publiczne obowiązku komunikowania się z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Nowo powstające podmioty publiczne będą otrzymywały adresy do doręczeń elektronicznych oraz skrzynki doręczeń odpowiadające nowym wymogom, czyli w szczególności zgodne ze standardem, o którym mowa w art. 26a u.z.i.e. Jednocześnie minister właściwy do spraw informatyzacji powinien zapewnić dostosowanie obecnych elektronicznych skrzynek podawczych na ePUAP tak, aby zachować **ciągłość działania usług podmiotów publicznych.** Zakłada się bowiem, iż do **30.09.2029 r**. aktywnie wykorzystywane będą być mogły elektroniczne skrzynki podawcze zarówno te stare, dotychczas funkcjonujące na ePUAP, jak i nowe skrzynki doręczeń podmiotów publicznych, wprowadzane komentowaną ustawą, a dotychczasowe konta osób fizycznych istniejące w ePUAP będą zapewniać możliwość składania podań i wniosków w ramach usług *online* świadczonych przez podmioty publiczne do czasu ich dostosowania do nowego rozwiązania[343]. Niedopuszczalne jest bowiem, by w okresie trans-

[343] Por. uzasadnienie u.d.e., s. 109–110.

formacji systemu doręczeń ograniczeniu podlegała możliwość skutecznego składania i odbioru pism w postaci elektronicznej.

2. W związku z powyższym, w komentowanym przepisie **zrównoważono** w określonym zakresie **skutki prawne doręczeń na elektroniczną skrzynkę podawczą podmiotu publicznego i z wykorzystaniem usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego**. Uwzględniono przy tym trzy sytuacje:
- doręczania korespondencji między podmiotami publicznymi;
- doręczania korespondencji przez osobę fizyczną lub inny podmiot niebędący podmiotem publicznym do podmiotu publicznego;
- doręczania korespondencji przez podmiot publiczny do osoby fizycznej lub innego podmiotu niebędącego podmiotem publicznym.

W pierwszym przypadku **doręczenie korespondencji nadanej przez podmiot publiczny posiadający elektroniczną skrzynkę podawczą w ePUAP do innego podmiotu publicznego** posiadającego elektroniczną skrzynkę podawczą w ePUAP jest równoważne w skutkach prawnych z doręczeniem przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego aż do **30.09.2029 r.** Tak długi termin wynika z nałożenia obowiązku stosowania doręczeń za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej na ostatnią grupę podmiotów (m.in. sądy) dopiero z tym dniem. Z tego względu doręczanie przykładowo skargi do sądu administracyjnego wniesionej przez skarżącego na elektroniczną skrzynkę podawczą organu, którego działalność jest przedmiotem skargi, następować będzie wraz z odpowiedzią na skargę przez organ administracji na elektroniczną skrzynkę podawczą właściwego sądu administracyjnego aż do 30.09.2029 r. Przepis ten powinien być jednak interpretowany w ten sposób, iż nie stoi na przeszkodzie uprzedniemu doręczaniu pism między podmiotami publicznymi z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, zwłaszcza w odniesieniu do podmiotów, które zobowiązane są do stosowania tego typu doręczeń w terminach wcześniejszych wynikających z harmonogramu określonego w art. 155 u.d.e., bądź takimi, które przed upływem

wskazanych tam terminów uzyskały adres do doręczeń elektronicznych wpisany do BAE.

Po drugie, **doręczenie korespondencji nadanej przez osobę fizyczną lub (inny) podmiot niebędący podmiotem publicznym** (osoba fizyczna także nie jest bowiem podmiotem publicznym), będących użytkownikami konta w ePUAP, do podmiotu publicznego posiadającego elektroniczną skrzynkę podawczą w ePUAP, w ramach usługi udostępnianej w ePUAP, jest równoważne w skutkach prawnych z doręczeniem przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Co istotne, skutek ten następuje jedynie **do czasu zaistnienia obowiązku stosowania niniejszej ustawy**, o którym mowa w art. 155, przez dany podmiot publiczny. W związku z powyższym wniesienie korespondencji do organu administracji publicznej na elektroniczną skrzynkę podawczą danego podmiotu publicznego może wywoływać prawny skutek doręczenia i skutkować np. wszczęciem postępowania administracyjnego na żądanie strony jedynie, jeżeli nastąpi przed upływem terminu określonego w art. 155 dla grupy podmiotów, do której należy podmiot publiczny – adresat korespondencji (np. przed 1.01.2024 r. względem organów jednostek samorządu terytorialnego). Ze względu na rozłożenie w czasie rozpoczęcia obowiązku stosowania przepisów o publicznej usłudze rejestrowanego doręczenia elektronicznego dla poszczególnych grup podmiotów publicznych, z punktu widzenia obywateli może być mało transparentne, w jaki sposób w określonym czasie można skutecznie wnosić podania w postaci elektronicznej do danego podmiotu publicznego. Istotne jest zatem, by zablokować możliwość składania pism za pośrednictwem ePUAP względem podmiotów, które zobowiązane są już stosować nowy system doręczeń i względem których nie można już prawnie skutecznie złożyć pisma na elektroniczną skrzynkę podawczą. Wyrażenie, iż doręczenie korespondencji nadanej przez podmiot niepubliczny do podmiotu publicznego posiadającego elektroniczną skrzynkę podawczą w ePUAP, w ramach usługi udostępnianej w ePUAP, jest równoważne w skutkach prawnych z doręczeniem przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, jest pewnym uproszczeniem. Doręczenie to

może bowiem następować z adresu do doręczeń elektronicznych podmiotu niepublicznego powiązanego z publiczną lub kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu publicznego powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego. W praktyce może też dojść do sytuacji, gdy podmiot niepubliczny posiadający adres do doręczeń elektronicznych w BAE nie będzie mógł wnieść podania do organu z wykorzystaniem publicznej bądź kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu publicznego, gdyż organ ten nie będzie jeszcze posiadał takiego adresu w BAE (w takim wypadku pozostaje skorzystanie z elektronicznej skrzynki podawczej organu na ePUAP). Sprawności przechodzenia na nowy system doręczeń nie służy przy tym wnioskowy tryb tworzenia adresów do doręczeń elektronicznych (i ich wpisu do BAE) dla podmiotów publicznych (por. art. 12 u.d.e.).

W trzecim przypadku **doręczenie korespondencji nadanej przez podmiot publiczny posiadający elektroniczną skrzynkę podawczą w ePUAP do osoby fizycznej lub (innego) podmiotu niebędącego podmiotem publicznym**, stanowiącej odpowiedź na uprzednie podanie albo wniosek złożone w ramach usługi udostępnionej w ePUAP, jest równoważne w skutkach prawnych z doręczeniem przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Przyjęto zatem **zasadę ciągłości formy doręczeń**. Jeżeli pismo do podmiotu publicznego skutecznie wniesiono na elektroniczną skrzynkę podawczą organu (przed upływem terminu, wraz z którym aktualizuje się dla danego podmiotu obowiązek stosowania przepisów o publicznej usłudze rejestrowanego doręczenia elektronicznego), wydaje się, iż odpowiedź podmiotu publicznego następuje w ramach tego samego kanału komunikacji (niezależnie od ewentualnego upływu terminu i obligatoryjności stosowania w innych sprawach przepisów o publicznej usłudze rejestrowanego doręczenia elektronicznego, nie później jednak niż do 30.09.2029 r.). Jako odpowiedź na pismo wszczynające postępowanie należałoby traktować wszystkie pisma organu w toku postępowania, łącznie z aktem kończącym postępowanie w danej instancji. Takie roz-

wiązanie wydaje się zasadne z punktu widzenia gwarancji procesowych stron postępowania, prowadziłoby jednak do czasowej dwutorowości sposobów doręczeń elektronicznych (z wykorzystaniem ePUAP i publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego) danego podmiotu publicznego w zależności od daty wszczęcia postępowania i postaci pisma kierowanego do podmiotu publicznego.

3. W związku z przyjęciem powyższych rozwiązań w okresie przejściowym utrzymano umocowanie prawne dotychczas funkcjonujących potwierdzeń otrzymania korespondencji w postaci **urzędowych poświadczeń odbioru**, przy jednoczesnym nadaniu takowego umocowania nowym, wprowadzanym komentowaną ustawą i zgodnym z rozporządzeniem 910/2014, **dowodom doręczenia**, w tym w szczególności dowodom otrzymania. Do momentu dostosowania elektronicznych skrzynek podawczych urzędowe poświadczenie odbioru uznaje się za równoważne dowodowi otrzymania, o którym mowa wart. 41 u.d.e.[344]

Art. 148. [Dostępność korespondencji w ePUAP]

1. Zgromadzona w ePUAP korespondencja jest dostępna dla posiadacza konta użytkownika lub elektronicznej skrzynki podawczej w ePUAP w sposób umożliwiający jej przeglądanie, kopiowanie i usuwanie do dnia 30 września 2029 r.
2. Po upływie terminu określonego w ust. 1 minister właściwy do spraw informatyzacji usuwa z ePUAP konta użytkownika i elektroniczne skrzynki podawcze wraz z ich zawartością.

Komentowany przepis gwarantuje **dostęp dla posiadaczy konta użytkownika lub elektronicznej skrzynki podawczej w ePUAP do zgromadzonej w ePUAP korespondencji do 30.09.2029 r.** Dostęp ten obejmuje zarówno podmioty niepubliczne posiadające konta użytkownika w ePUAP, jak i podmioty (publiczne) posiadające w tym systemie elektroniczne skrzynki podawcze. Pod względem przedmiotowym objęto

344 Por. uzasadnienie u.d.e., s. 109–110.

nim możliwość przeglądania, kopiowania i usuwania korespondencji. Będzie to możliwe dla wszystkich podmiotów i kont do 30.09.2029 r., niezależnie od ewentualnej, uprzedniej aktualizacji dla danego podmiotu publicznego obowiązku stosowania przepisów o publicznej usłudze rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Po upływie wskazanego terminu minister właściwy do spraw informatyzacji usuwa z ePUAP konta użytkownika i elektroniczne skrzynki podawcze wraz z ich zawartością. Tym samym zakończone zostanie ich funkcjonowanie. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu, dostęp do starej korespondencji przez tak długi okres w ocenie projektodawcy jest wystarczający na potrzeby zarządzenia nią, np. przez archiwizację w dostępny przez posiadacza sposób[345].

Art. 149. [Powierzenie świadczenia usług doręczeń elektronicznych operatorowi wyznaczonemu bądź innemu podmiotowi]

1. Do dnia 31 grudnia 2025 r. obowiązki operatora wyznaczonego wynikające z niniejszej ustawy zostają powierzone operatorowi wyznaczonemu, o którym mowa w art. 3 pkt 13 ustawy zmienianej w art. 122.

2. W przypadku:

1) **uporczywego naruszania przez operatora wyznaczonego warunków świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub warunków świadczenia publicznej usługi hybrydowej lub**
2) **rażąco wysokiego kosztu świadczenia usług, o których mowa w pkt 1**

– minister właściwy do spraw informatyzacji w drodze decyzji administracyjnej może powierzyć świadczenie tych usług innemu podmiotowi nie dłużej niż na okres do dnia 31 grudnia 2025 r. biorąc pod uwagę sprawną realizację publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej.

345 Uzasadnienie u.d.e., s. 110.

Artykuł 149 ma charakter przepisu epizodycznego. Ze względu na powiązanie świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej ze statusem **operatora wyznaczonego**, o którym mowa w **art. 3 pkt 13 pr. poczt.**, należało umocować w tym zakresie aktualnie wybranego operatora wyznaczonego (Poczta Polska S.A.). Obowiązki wynikające z komentowanej ustawy zostały powierzone temu podmiotowi do **31.12.2025 r.,** tj. terminu zbieżnego z wdrożeniem w życie wyników najbliższego konkursu na operatora wyznaczonego, uregulowanego w art. 71 pr. poczt.

Dla zapewnienia właściwej realizacji standardu doręczeń elektronicznych przewidziano pewne uprawnienia nadzorcze o charakterze następczym, przyznane **ministrowi właściwemu do spraw informatyzacji.** Minister może w drodze decyzji administracyjnej **powierzyć świadczenie publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej innemu podmiotowi**, nie dłużej jednak niż na okres do 31.12.2025 r., czyli do momentu rozpoczęcia pełnienia funkcji operatora wyznaczonego przez podmiot wybrany w konkursie przez Prezesa UKE na kolejne lata. Skutkiem takiej ostatecznej decyzji administracyjnej jest cofnięcie uprawnienia do realizacji ww. usług i powierzenie ich świadczenia innemu dostawcy. Przesłankami podjęcia przedmiotowego aktu musi być **uporczywe** (a więc niejednokrotne, powtarzające się) **naruszanie przez operatora wyznaczonego warunków świadczenia** publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub warunków świadczenia publicznej usługi hybrydowej, lub **rażąco wysoki koszt** świadczenia tych usług. Naruszanie warunków świadczenia usługi należy łączyć nie tylko z naruszaniem (ustanowionego przez operatora wyznaczonego) **regulaminu świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznej oraz publicznej usługi hybrydowej,** ale przede wszystkim z naruszaniem **standardu usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego**, o którym mowa w art. 26a u.z.i.e. Wskazane przesłanki są analogiczne do dodanych od 1.01.2026 r. w art. 78 pr. poczt. warunków uchylenia przez Prezesa UKE decyzji o wyborze operatora wyznaczonego, jeżeli analiza rynku wskazuje, że obowiązek świadczenia tych usług może być zreali-

zowany przez inny podmiot. Przy wyborze nowego operatora minister powinien kierować się sprawną realizacją publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej.

Decyzja w tym przedmiocie podlega zaskarżeniu skargą do sądu administracyjnego. Jej rozstrzygnięcie opiera się w istocie zarówno na odebraniu uprawnień do świadczenia ww. usług przez dotychczasowego operatora wyznaczonego, jak i na powierzeniu ich wykonywania innemu podmiotowi. Stroną w postępowaniu powinien być zarówno operator wyznaczony, jak i podmiot, któremu organ zamierza powierzyć świadczenie tych usług (bądź jednej z nich). Nie przewiduje się wprost w tym przepisie uprzedniego przeprowadzenia jakiejś formy konkursu. Przed wydaniem decyzji organ powinien jednak uzyskać oświadczenie woli realizacji przedmiotowych usług przez podmiot, któremu zamierza tymczasowo przekazać wykonywanie usług doręczeń korespondencji podmiotów publicznych. Lakoniczność tej regulacji prawnej przemawia za jej „ozdobnikowym" charakterem.

Art. 150. [Projekt cennika i regulaminu świadczenia usług doręczeń elektronicznych]

Operator wyznaczony przedkłada Prezesowi UKE projekt pierwszego:

1) **cennika, o którym mowa w art. 52 ust. 6, do dnia 30 kwietnia 2021 r.;**
2) **regulaminu świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej, o którym mowa w art. 54 ust. 3, do dnia 30 kwietnia 2021 r.**

Komentowany przepis wszedł w życie 6.01.2021 r. Ustanawia obowiązek przedłożenia Prezesowi UKE przez operatora wyznaczonego do 30.04.2021 r.:

– **cennika** publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, wraz z uzasadnieniem i określeniem poszczególnych składników kosztów świadczenia tej usługi, oraz publicznej usługi hybrydowej,

wraz z uzasadnieniem i określeniem poszczególnych składników kosztów świadczenia tej usługi – zawierających propozycję opłat, ustalonych zgodnie z metodologiami ustalania każdej z opłat, co najmniej na 60 dni przed planowanym terminem wprowadzenia tych opłat (por. art. 52 ust. 6 u.d.e.);
– **regulaminu** świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej (por. art. 54 ust. 3 u.d.e.).

Są to elementy wymagane do rozpoczęcia świadczenia i dalszego świadczenia przedmiotowych usług.

Art. 151. [Obowiązek uzyskania wpisu adresu do doręczeń elektronicznych w bazie adresów elektronicznych przez przedsiębiorców wpisanych do KRS]

1. Podmioty niepubliczne wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1 ustawy zmienianej w art. 83, przed dniem 1 października 2021 r. obowiązane są do zrealizowania obowiązku, o którym mowa w art. 9, przed dniem 1 października 2022 r.
2. Jeżeli przed dniem 1 października 2021 r. do bazy adresów elektronicznych zostały wpisane adresy do doręczeń elektronicznych podmiotów wpisanych do rejestrów, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1 lub 2 ustawy zmienianej w art. 83, w dniu 1 października 2021 r. informacja w przedmiocie tych adresów zostanie przekazana automatycznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 58 ust. 1, z bazy adresów elektronicznych do Krajowego Rejestru Sądowego.

1. Komentowany przepis dostosowujący dotyczy ustanowionego w art. 9 ust. 1 pkt 8 u.d.e. obowiązku posiadania przez podmioty niepubliczne wpisane do **rejestru przedsiębiorców**, o którym mowa w **art. 1 ust. 2 pkt 1** ustawy z 20.08.1997 r. o **Krajowym Rejestrze Sądowym**, **adresu do doręczeń elektronicznych** wpisanego do BAE. W odniesieniu do podmiotów wpisanych do tego rejestru przed 1.10.2021 r. obowiązek

uzyskania wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do BAE aktualizuje się **1.10.2022 r.**

Takim podmiotom zapewniono zatem **okres przejściowy**, w którym możliwe jest ubieganie się o wpis adresu do doręczeń elektronicznych do BAE. Możliwe jest utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz przyporządkowanie do niego skrzynki doręczeń wraz z wpisaniem adresu do BAE (por. art. 11 u.d.e.) bądź wpisanie do BAE adresu do doręczeń powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (por. art. 28 u.d.e.). Przedsiębiorcy wpisani do KRS (niebędący podmiotami publicznymi) mogą bowiem dokonać wyboru w zakresie korzystania z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego świadczonej przez operatora wyznaczonego bądź kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego zapewnianej przez kwalifikowanych dostawców usług zaufania. Okres przejściowy ma zapewnić czas na podjęcie **decyzji co do preferowanego dostawcy usługi doręczenia.**

Podmioty wpisane do rejestru przedsiębiorców KRS mogą ubiegać się o wpis adresu do doręczeń elektronicznych do BAE od wejścia w życie komentowanej ustawy. Przed 1.10.2021 r. uzyskanie takiego wpisu jest możliwe wyłącznie na wniosek, po tej dacie – zarówno na wniosek, jak i automatycznie (jako następstwo wpisu lub jego zmiany dotyczącej danego podmiotu w KRS).

Obowiązek uzyskania wpisu adresu do doręczeń w BAE względem podmiotów wpisanych do KRS przed 1.10.2021 r. zaktualizuje się dopiero 1.10.2022 r. Natomiast w odniesieniu do podmiotów, które będą wpisywane do KRS od 1.10.2021 r., stosuje się zmodyfikowane przepisy ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym. We wniosku o wpis do rejestru przedsiębiorców wskazuje się wówczas również dane niezbędne do utworzenia adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego bądź wpisu adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usłu-

gą rejestrowanego doręczenia elektronicznego do BAE (por. art. 19f u.KRS w brzmieniu przyjętym przez art. 83 u.d.e.). Wpis adresu do doręczeń do BAE może w takim przypadku nastąpić w trybie automatycznym (por. art. 11 i 28 u.d.e.), pod warunkiem uruchomienia odpowiedniej usługi sieciowej.

2. Jeżeli przed 1.10.2021 r. do BAE zostały wpisane adresy do doręczeń elektronicznych podmiotów wpisanych do rejestru przedsiębiorców lub rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, to 1.10.2021 r. informacja w przedmiocie tych adresów podlega przekazaniu automatycznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego z BAE do Krajowego Rejestru Sądowego. Jest to konieczne ze względu na gotowość systemu KRS do obsługi danych o adresach do doręczeń elektronicznych dopiero od 1.10.2021 r., tj. daty wejścia w życie znowelizowanych komentowaną ustawą oraz ustawą z 26.01.2018 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw[346] i ustawą z 6.12.2018 r. o Krajowym Rejestrze Zadłużonych[347] przepisów ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym. Podmioty wpisane do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej (niebędące podmiotami publicznymi) nie mają obowiązku posiadania adresu do doręczeń w BAE, mają jednak prawo go uzyskać.

Art. 152. [Obowiązek uzyskania wpisu adresu do doręczeń elektronicznych w bazie adresów elektronicznych przez przedsiębiorców wpisanych do CEIDG]

1. Podmioty niepubliczne składające wniosek o wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej po dniu 30 września 2022 r. są obowiązane do przekazania:

346 Dz.U. poz. 398 ze zm.

347 Dz.U. z 2019 r. poz. 55 ze zm.

1) danych niezbędnych do utworzenia adresu do doręczeń w ramach publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo

2) adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz danych niezbędnych w celu wpisania tego adresu do bazy adresów elektronicznych.

2. Podmioty niepubliczne nieposiadające adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do bazy adresów elektronicznych, wpisane do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej do dnia 30 września 2022 r., składające w okresie od dnia 30 września 2025 r. do dnia 30 września 2026 r. wniosek o zmianę wpisu, są obowiązane do:

1) przekazania danych niezbędnych do utworzenia adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo

2) przekazania adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego świadczoną przez kwalifikowanego dostawcę oraz danych niezbędnych w celu wpisania tego adresu do bazy adresów elektronicznych, albo

3) wystąpienia do ministra właściwego do spraw informatyzacji z wnioskiem o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego.

3. Podmioty niepubliczne nieposiadające adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do bazy adresów elektronicznych, wpisane do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, z wyłączeniem podmiotów, o których mowa w ust. 1 i 2, są obowiązane uzyskać wpis adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych w terminie do dnia 30 września 2026 r.

4. Jeżeli przed dniem 1 października 2021 r. do bazy adresów elektronicznych zostały wpisane adresy do doręczeń elektronicznych podmiotów wpisanych do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działal-

ności Gospodarczej, po dniu i października 2021 r. informacja w przedmiocie tych adresów zostanie przekazana automatycznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego z bazy adresów elektronicznych do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej lub w innej ustrukturyzowanej formie elektronicznej.

1. Przepis zawiera regulacje dostosowujące wdrożenie obowiązku posiadania przez podmioty niepubliczne wpisane do **Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej** adresu do doręczeń elektronicznych w BAE, o którym mowa w **art. 9 ust. 1 pkt 9 u.d.e.** Realizację tego **obowiązku rozłożono w czasie,** różnicując ze względu na określone kryteria prawne.

Po pierwsze, obligatoryjnie dane niezbędne do utworzenia adresu do doręczeń w ramach publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo adres do doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz dane niezbędne w celu wpisania tego adresu do BAE przekazują podmioty niepubliczne składające wniosek o wpis do CEIDG po **30.09.2022 r.** W odniesieniu zatem do **nowo rejestrowanych przedsiębiorców będących osobami fizycznymi** wymóg zainicjowania procedury wpisu adresu do BAE ściśle powiązano z procedurą wpisu podmiotu do CEIDG. Dotyczy to wniosków o wpis do CEIDG składanych od 1.10.2022 r. W takim przypadku wpis adresu do BAE odbywa się przede wszystkim w trybie automatycznym (por. art. 11 i 28 u.d.e.). Może być to adres do doręczeń elektronicznych powiązany, wedle wyboru przedsiębiorcy, z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego bądź z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego świadczoną przez wybranego dostawcę tej usługi.

A contrario, wnioskowanie o wpis adresu do doręczeń do BAE przy okazji składania wniosku o wpis osoby fizycznej do CEIDG przed 1.10.2022 r. ma charakter fakultatywny. Jest jednak możliwe od 1.10.2021 r. w związku z wejściem w tym terminie zmian w ustawie o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punk-

cie Informacji dla Przedsiębiorcy przyjętych art. 141 u.d.e. Nie wyklucza to natomiast możliwości składania przez przedsiębiorców odrębnego wniosku do ministra właściwego do spraw informatyzacji o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, przyporządkowanie skrzynki doręczeń i wpis takiego adresu do BAE albo o wpis do BAE adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego już od 1.07.2021 r. (por. art. 11 i 28 u.d.e.).

2. W odniesieniu do podmiotów niepublicznych wpisanych do CEIDG do 30.09.2022 r., obowiązek podjęcia działań zmierzających do uzyskania adresu do doręczeń w BAE powiązano z występowaniem przez taki podmiot o zmianę wpisu w CEIDG w okresie między **30.09.2025 r. a 30.09.2026 r**. Jeżeli zatem we wskazanym okresie podmiot wpisany do CEIDG do 30.09.2022 r., nieposiadający dotychczas adresu do doręczeń wpisanego do BAE, wystąpi **o zmianę wpisu w CEIDG**, przy złożeniu tego wniosku zobowiązany jest do przekazania danych niezbędnych do utworzenia adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo przekazania adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego świadczoną przez kwalifikowanego dostawcę oraz danych niezbędnych w celu wpisania tego adresu do BAE albo wystąpienia do ministra właściwego do spraw informatyzacji z wnioskiem o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Wydaje się, iż zastosowanie alternatywy rozłącznej wskazuje, iż przedsiębiorca nie tylko może dokonać wyboru co do wpisania adresu do doręczeń powiązanego z publiczną bądź z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, ale także co do utworzenia adresu do doręczeń elektronicznego powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego w trybie automatycznym bądź wnioskowym (por. art. 11 i 28 u.d.e.). Regulacja nie jest jednak przejrzysta w tym zakresie.

3. **Pozostałe podmioty wpisane do CEIDG**, a nieposiadające adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE, są obowiązane uzyskać wpis adresu do doręczeń elektronicznych do BAE w terminie do **30.09.2026 r**. Może to nastąpić w trybie wnioskowym bądź automatycznie w następstwie zmiany wpisu w CEIDG (por. art. 11 i 28 u.d.e. oraz komentarz do art. 141 u.d.e.). Nie wyklucza to jednak możliwości złożenia wniosku o wpis adresu do doręczeń elektronicznych do BAE przed upływem tego terminu. Termin 30.09.2026 r. na uzyskanie wpisu adresu do doręczeń w BAE jest wiążący dla podmiotów, względem których nie ma zastosowania ust. 1 bądź 2 komentowanego przepisu, tj.: **podmiotów składających wniosek o wpis do CEIDG przed 1.10.2022 r., które w okresie od 30.09.2025 r. do 30.06.2026 r. nie złożą wniosku o zmianę wpisu w CEIDG.**

4. Jeżeli przed 1.10.2021 r. do BAE zostały wpisane adresy do doręczeń elektronicznych podmiotów wpisanych do CEIDG, po 1.10.2021 r. informacja w przedmiocie tych adresów zostanie przekazana automatycznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego z BAE do CEIDG lub w innej ustrukturyzowanej formie elektronicznej. Wpisanie adresów do doręczeń podmiotów z CEIDG do BAE jest możliwe w tym okresie w trybie wnioskowym (por. art. 11 i 28 u.d.e.), nie zaś automatycznym, gdyż gotowość systemu teleinformatycznego CEIDG do obsługi danych związanych z adresami do doręczeń elektronicznych przewidziana jest od 1.10.2021 r., tj. wejścia w życie nowelizacji ustawy o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy. Przepis powyższy jest nieprecyzyjny, gdyż wskazuje na przekazanie informacji „po" 1.10.2021 r., a nie „w" dniu 1.10.2021 r. (por. art. 151 ust. 2 u.d.e. dotyczący podmiotów wpisanych do KRS).

Art. 153. [Weryfikacja danych wniosku o wpis do bazy adresów elektronicznych z rejestrem PESEL]

1. Minister właściwy do spraw informatyzacji weryfikuje dane zawarte we wniosku, o którym mowa w art. 15 ust. 1, pod względem ich zgodności z danym zawartym w rejestrze PESEL.

2. Weryfikacja, o której mowa w ust. 1, polega na porównaniu przekazanych danych z danym zawartym w rejestrze PESEL i jest realizowana zgodnie z art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (Dz. U. z 2019 r. poz. 1397 i 2294 oraz z 2020 r. poz. 695 i 2320).

Komentowany przepis ma charakter epizodyczny, obowiązując od **1.07.2021 r. do 31.12.2021 r.** (por. art. 164 u.d.e.). Zakłada obligatoryjną weryfikację przez ministra właściwego do spraw informatyzacji danych zawartych we wniosku o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego składanym z wykorzystaniem usługi *online*, pod względem ich zgodności z danymi zawartymi w **rejestrze PESEL**. Weryfikacja polega na porównaniu przekazanych danych z danymi zawartymi w rejestrze PESEL i jest realizowana zgodnie z art. 49 ust. 1 u.e.l. Oznacza to, iż ministrowi właściwemu do spraw informatyzacji udostępnia się za pomocą urządzeń teletransmisji danych, w drodze weryfikacji, dane zawarte w rejestrze PESEL. Regulacja ta ma zapewnić zgodność danych rejestrowych w okresie przejściowym.

Art. 154. [Doręczanie pism przez portal podatkowy – regulacje przejściowe]

1. Zgody na doręczanie pism przez portal podatkowy wyrażane na podstawie art. 3e § 1 ustawy zmienianej w art. 84, w brzmieniu dotychczasowym, stają się zgodami na doręczanie pism przez portal podatkowy, o których mowa w art. 144 § 2 ustawy zmienianej w art. 84, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.
2. W przypadku spraw wszczętych i niezakończonych do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy do doręczania pism przez portal podatkowy w rozumieniu art. 3 pkt 14 ustawy zmienianej w art. 84 stosuje się przepisy dotychczasowe.

1. Przepis przejściowy reguluje kwestię uznawania z mocy **prawa zgód na doręczanie pism przez portal podatkowy** wyrażonych na podstawie

art. 3e § 1 o.p. w brzmieniu dotychczasowym (który to przepis podlega uchyleniu od 1.07.2021 r.), za zgody na doręczanie pism przez portal podatkowy, o których mowa w **art. 144 § 2 o.p.,** w brzmieniu nadanym od 1.07.2021 r. przez art. 84 u.d.e. W przypadku uprzedniego uzyskania zgody ogólnej na doręczanie pism w formie dokumentu elektronicznego we wszystkich sprawach podatkowych załatwianych przez ten organ nie jest konieczne uzyskanie odrębnej zgodny na doręczanie pism za pośrednictwem portalu podatkowego. Portalem podatkowym jest system teleinformatyczny administracji skarbowej służący do kontaktu organów podatkowych z podatnikami, płatnikami i inkasentami, a także ich następcami prawnymi oraz osobami trzecimi, w szczególności do wnoszenia podań, składania deklaracji oraz doręczania pism organów podatkowych za pomocą środków komunikacji elektronicznej (art. 3 pkt 14 o.p.).

2. W przypadku spraw wszczętych i niezakończonych do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, tj. do 1.07.2021 r., do doręczania pism przez portal podatkowy stosuje się przepisy dotychczasowe. Do postępowań wszczętych po 1.07.2021 r. zastosowanie natomiast mają zmodyfikowane przepisy Ordynacji podatkowej dotyczące korzystania z portalu podatkowego. Regulacja ta sprzyja pewności sytuacji prawnej stron postępowań niezakończonych do dnia wejścia w życie komentowanej ustawy.

Art. 155. [Harmonogram realizacji obowiązku stosowania doręczeń elektronicznych przez podmioty publiczne]

1. Organy administracji rządowej oraz jednostki budżetowe obsługujące te organy są obowiązane stosować przepisy ustawy w zakresie doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej od dnia 1 października 2021 r.

2. Organy władzy publicznej inne niż wymienione w ust. 1, w tym organy kontroli państwowej i ochrony prawa, oraz jednostki budżetowe obsługujące te organy są obowiązane stosować przepisy ustawy w zakresie doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej

usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej od dnia 1 stycznia 2022 r.

3. Zakład Ubezpieczeń Społecznych i zarządzane przez niego fundusze oraz Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i fundusze zarządzane przez Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego są obowiązane stosować przepisy ustawy w zakresie doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej od dnia 1 stycznia 2022 r.

4. Narodowy Fundusz Zdrowia jest obowiązany stosować przepisy ustawy w zakresie doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej od dnia 1 stycznia 2022 r.

5. Agencje wykonawcze, instytucje gospodarki budżetowej, państwowe fundusze celowe, samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, uczelnie publiczne, Polska Akademia Nauk i tworzone przez nią jednostki organizacyjne, państwowe i samorządowe instytucje kultury, inne państwowe lub samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych są obowiązane stosować przepisy ustawy w zakresie doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej od dnia 1 stycznia 2023 r.

6. Jednostki samorządu terytorialnego i ich związki oraz związki metropolitalne oraz samorządowe zakłady budżetowe są obowiązane stosować przepisy ustawy w zakresie doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego od dnia 1 stycznia 2024 r., a w zakresie doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej od dnia 1 października 2029 r.

7. Sądy i trybunały, komornicy, prokuratura, organy ścigania i Służba Więzienna są obowiązane stosować przepisy ustawy w zakresie doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej od dnia 1 października 2029 r.

8. Minister Sprawiedliwości, mając na uwadze warunki techniczne i organizacyjne oraz konieczność zapewnienia sprawnego toku postępowania, może określić, w drodze rozporządzenia, terminy, od których w postępowaniach w sprawach z poszczególnych zakresów albo w poszczególnych sądach pismo procesowe będzie można wnosić także na adres do doręczeń elektronicznych sądu, a organy procesowe będą mogły dokonywać doręczeń na adresy do doręczeń elektronicznych wpisane do bazy adresów elektronicznych lub na adresy powiązane z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, za pomocą której wniesiono pismo, jeżeli adres do doręczeń elektronicznych strony albo uczestnika postępowania nie został wpisany do bazy adresów elektronicznych, albo za pokwitowaniem przez operatora wyznaczonego w ramach publicznej usługi hybrydowej.
9. Podmioty publiczne inne niż wymienione w ust. 1–7 są obowiązane stosować przepisy ustawy w zakresie doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej od dnia 1 stycznia 2025 r.

1. Komentowany przepis zawiera **harmonogram** realizacji obowiązku stosowania przez **poszczególne rodzaje podmiotów publicznych** przepisów ustawy o doręczeniach elektronicznych w zakresie doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej.

Jak wskazano w uzasadnieniu projektu ustawy, harmonogram wdrażania poszczególnych podmiotów do doręczeń elektronicznych przyjęto, biorąc pod **uwagę stopień elektronizacji obowiązujących ich procedur, jak również czasowe możliwości integracji systemu realizującego doręczenia elektroniczne z systemami poszczególnych podmiotów**, z uwzględnieniem bieżących projektów informatycznych realizowanych przez te podmioty[348].

[348] Uzasadnienie u.d.e., s. 113.

Terminy określone w tym przepisie mają charakter terminów *post quem*, z upływem których aktualizuje się **obowiązek** posiadania adresu do doręczeń elektronicznych i korzystania z doręczeń z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego (odpowiednio publicznej usługi hybrydowej). Nie wyklucza to jednak uprzedniego inicjowania rozwiązań technicznych umożliwiających stosowanie przez organy administracji publicznej doręczeń elektronicznych zgodnie z przepisami komentowanej ustawy, które w większości wchodzą w życie 1.07.2021 r. Nowe rozwiązania powinny być stosowane także przed upływem terminu określonego w art. 155 u.d.e. dla odpowiedniej grupy podmiotów publicznych od momentu uzyskania przez dany podmiot adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do BAE (por. art. 158 ust. 2 u.d.e.). W przypadku sądów wcześniejsze niż przed 1.10.2029 r. stosowanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych bądź za pośrednictwem publicznej usługi hybrydowej wymaga wydania stosownego rozporządzenia przez Ministra Sprawiedliwości bądź nowelizacji przepisów komentowanej ustawy.

Zgodnie z przyjętym harmonogramem doręczanie z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej powinno być wdrożone najpóźniej:

1) od **1.10.2021 r.**
   - przez organy administracji rządowej oraz jednostki budżetowe obsługujące te organy;
2) od **1.01.2022 r.**
   - przez inne niż organy administracji rządowej (oraz jednostki budżetowe obsługujące te organy), organy władzy publicznej, w tym organy kontroli państwowej i ochrony prawa, oraz jednostki budżetowe obsługujące te organy;
   - Zakład Ubezpieczeń Społecznych i zarządzane przez niego fundusze oraz Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i fundusze zarządzane przez Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego;
   - Narodowy Fundusz Zdrowia;
3) od **1.01.2023 r.**

– przez agencje wykonawcze, instytucje gospodarki budżetowej, państwowe fundusze celowe, samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, uczelnie publiczne, Polską Akademię Nauk i tworzone przez nią jednostki organizacyjne, państwowe i samorządowe instytucje kultury, inne państwowe lub samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych;

4) od **1.01.2024 r.**
   – przez jednostki samorządu terytorialnego i ich związki oraz związki metropolitalne, jak również samorządowe zakłady budżetowe (w zakresie wykorzystania publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego);
5) od **1.10.2029 r.**
   – przez jednostki samorządu terytorialnego i ich związki oraz związki metropolitalne, jak również samorządowe zakłady budżetowe (w zakresie wykorzystania publicznej usługi hybrydowej);
   – sądy i trybunały, komorników, prokuraturę, organy ścigania i Służbę Więzienną;
6) od **1.01.2025 r.**
   – inne podmioty publiczne.

Na uwagę zasługuje podmiotowa **dywersyfikacja** reformy systemu doręczeń elektronicznych. W pierwszej kolejności doręczanie z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego (odpowiednio – publicznej usługi hybrydowej) podlega włączeniu do działalności organów szczebla centralnego. Dywersyfikacja ta w odniesieniu do jednostek samorządu terytorialnego zyskuje również wymiar przedmiotowy. O ile doręczanie na adres do doręczeń elektronicznych przez te podmioty powinno mieć miejsce od 1.01.2024 r., to korzystanie przez nie z publicznej usługi hybrydowej będzie obligatoryjne dopiero od 1.10.2029 r. Tak odległy termin wdrożenia regulacji nowego systemu e-doręczeń przyjęto także względem sądów (i innych podmiotów związanych z wymiarem sprawiedliwości), niezależnie od powiązania z pionem sądownictwa powszechnego czy administracyjnego.

2. W celu złagodzenia tej perspektywy czasowej przewidziano możliwość fakultatywnego wydania przez **Ministra Sprawiedliwości rozporządzenia** określającego terminy, od których w postępowaniach w sprawach z poszczególnych zakresów albo w poszczególnych sądach pismo procesowe będzie można wnosić także na adres do doręczeń elektronicznych sądu, a organy procesowe będą mogły dokonywać doręczeń na adresy do doręczeń elektronicznych wpisane do BAE (lub na adresy powiązane z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, za pomocą której wniesiono pismo, jeżeli adres do doręczeń elektronicznych strony albo uczestnika postępowania nie został wpisany do BAE) albo za pokwitowaniem przez operatora wyznaczonego w ramach publicznej usługi hybrydowej.

Wdrożenie już w okresie przejściowym doręczeń powiązanych ze stosowaniem adresów do doręczeń elektronicznych (albo publicznej usługi hybrydowej) może być powiązane z dyspozycją o charakterze podmiotowym (określeniem sądów korzystających z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i adresów do doręczeń wpisanych w BAE) bądź przedmiotowym (rodzajem spraw, w których takie rozwiązania mogą być wykorzystywane przed 1.10.2029 r.). Ewentualne rozporządzenie powinno również doprecyzować termin, od którego w danym sądzie bądź w sprawach danego rodzaju stosuje się przepisy komentowanej ustawy. W zakresie wskazanym w rozporządzeniu korzystanie z adresów do doręczeń elektronicznych ma mieć charakter dwukierunkowy – obejmując zarówno możliwość wnoszenia pism na adres do doręczeń elektronicznych właściwego sądu, jak i uzyskiwanie dostępu do korespondencji sądowej poprzez adres do doręczeń elektronicznych powiązany z publiczną bądź kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (ewentualnie za pośrednictwem publicznej usługi hybrydowej). Przy wydawaniu rozporządzenia Minister Sprawiedliwości powinien mieć na uwadze warunki techniczne i organizacyjne oraz konieczność zapewnienia sprawnego toku postępowania.

Wydaje się, iż zakres upoważnienia do wydania rozporządzenia powinien być determinowany terminami wejścia w życie nowelizacji przepisów procesowych. W związku z tym uznać należy za dopuszczalne jego odniesienie wyłącznie do sądów powszechnych i spraw, w których stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego (znowelizowanego 1.10.2022 r.). W odniesieniu do spraw karnych rozwiązania przejściowe przewiduje wprost art. 160 u.d.e. W postępowaniu sądowoadministracyjnym nie wydaje się natomiast możliwe uprzednie wprowadzenie stosowania nowych doręczeń elektronicznych wobec planowanego wejścia w życie nowelizacji Prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi dopiero 1.10.2029 r. i braku odpowiednich przepisów intertemporalnych.

Art. 156. [Elektroniczne skrzynki podawcze poza ePUAP – przepis odsyłający]

Do podmiotów publicznych w rozumieniu ustawy zmienianej w art. 105, udostępniających elektroniczną skrzynkę podawczą w systemie innym niż ePUAP w okresie od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy do dnia poprzedzającego dzień zaistnienia obowiązku jej stosowania, o którym mowa w art. 155, stosuje się art. 157 i art. 158.

Komentowany przepis zawiera odesłanie do stosowania **art. 157 i 158** u.d.e. względem podmiotów publicznych w rozumieniu ustawy z 17.02.2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, które **udostępniają elektroniczną skrzynkę podawczą w systemie innym niż ePUAP.** Przepis ten ma charakter dopełniający, włączający stosowanie regulacji przejściowych także w odniesieniu do dedykowanych poszczególnym usługom systemów teleinformatycznych zapewniających elektroniczne skrzynki podawcze poza elektroniczną Platformą Usług Administracji Publicznej (np. PUE ZUS). W okresie od 1.07.2021 r. do dnia poprzedzającego dzień zaistnienia obowiązku stosowania przepisów ustawy, o którym mowa w art. 155 u.d.e., przez dany podmiot stosuje się art. 157 (dotyczący urzędowego poświadczenia odbioru) i art. 158 (dotyczący stosowania przepisów Ko-

deksu postępowania administracyjnego i Ordynacji podatkowej o doręczeniach za pomocą środków komunikacji elektronicznej w dotychczasowym kształcie).

Art. 157. [Urzędowe poświadczenie odbioru w systemie innym niż ePUAP – przepis przejściowy]

1. W przypadku odebrania dokumentu elektronicznego przez elektroniczną skrzynkę podawczą podmiotu publicznego, o którym mowa w art. 156, dokument uznaje się za doręczony do tego podmiotu po wystawieniu urzędowego poświadczenia odbioru, które jest automatycznie tworzone i udostępniane nadawcy tego dokumentu przez system teleinformatyczny służący do obsługi doręczeń.
2. Za udostępnienie nadawcy urzędowego poświadczenia odbioru uważa się w szczególności jego przekazanie do pozostającej w dyspozycji odbiorcy poświadczenia skrytki w ramach systemu teleinformatycznego służącego do obsługi doręczeń.
3. Jeżeli nie jest możliwe udostępnienie automatycznie wytworzonego urzędowego poświadczenia odbioru w sposób, o którym mowa w ust. 1, poświadczenie to wysyłane jest na adres elektroniczny wskazany przez nadawcę, w szczególności na:

1) **adres poczty elektronicznej albo**
2) **inny adres elektroniczny, pod warunkiem że jest obsługiwany przez system teleinformatyczny służący do obsługi doręczeń.**

Komentowany przepis ma zastosowanie do działalności podmiotów w rozumieniu ustawy z 17.02.2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, które udostępniają elektroniczną skrzynkę podawczą w systemie innym niż ePUAP. Ponadto przepis ten ma **charakter epizodyczny**, gdyż jest stosowany od 1.07.2021 r. do dnia poprzedzającego dzień zaistnienia obowiązku stosowania ustawy, o którym mowa w **art. 155**, względem danego podmiotu. Regulacja ma zatem charakter dopełniający, uwzględniający w ramach rozwiązań przejściowych, także dedykowane poszczególnym usługom publicznym systemy teleinformatyczne.

W przypadku odebrania dokumentu elektronicznego przez elektroniczną skrzynkę podawczą podmiotu publicznego, prowadzoną poza ePUAP, dokument uznaje się za doręczony do tego podmiotu po wystawieniu **urzędowego poświadczenia odbioru**, które jest automatycznie tworzone i udostępniane nadawcy tego dokumentu przez system teleinformatyczny służący do obsługi doręczeń. Za udostępnienie nadawcy urzędowego poświadczenia odbioru uważa się w szczególności jego przekazanie do pozostającej w dyspozycji odbiorcy poświadczenia skrytki w ramach systemu teleinformatycznego służącego do obsługi doręczeń. Jednak, gdy nie jest możliwe udostępnienie automatycznie wytworzonego urzędowego poświadczenia odbioru w powyższy sposób, poświadczenie to wysyłane jest na adres elektroniczny wskazany przez nadawcę. Może być to, w szczególności: 1) adres poczty elektronicznej albo 2) inny adres elektroniczny, pod warunkiem że jest obsługiwany przez system teleinformatyczny służący do obsługi doręczeń.

Art. 158. [Doręczanie pism w postępowaniu administracyjnym w okresie przejściowym]

1. W okresie od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy do dnia poprzedzającego dzień zaistnienia obowiązku jej stosowania, o którym mowa w art. 155, do doręczania przez podmioty publiczne w rozumieniu ustawy zmienianej w art. 105 do podmiotów niebędących podmiotami publicznymi w rozumieniu tej ustawy, dokonywanego w systemie teleinformatycznym organu administracji publicznej, stosuje się art. 39, art. 39[1], art. 40 § 4 oraz art. 46 § 4–9 ustawy zmienianej w art. 61 w brzmieniu dotychczasowym oraz art. 144a i art. 152a ustawy zmienianej w art. 84 w brzmieniu dotychczasowym.
2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się, jeżeli podmiot publiczny posiada adres do doręczeń elektronicznych.

1. Przepis przejściowy wskazuje regulacje stosowane pomiędzy dniem wejścia w życie komentowanej ustawy, tj. **1.07.2021** r., a dniem poprzedzającym dzień powstania względem danego podmiotu publicznego obowiązku stosowania przepisów ustawy w zakresie doręczania korespon-

dencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczania elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej zgodnie z harmonogramem określonym w art. 155 u.d.e. Omawiane regulacje nie mają jednak zastosowania nawet przed upływem tego terminu końcowego, jeżeli podmiot publiczny posiada już adres do doręczeń elektronicznych, a w istocie ma możliwość korzystania z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej. W takim wypadku zobowiązany jest stosować przepisy o publicznej usłudze rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usłudze hybrydowej. Dotyczy to spraw, w których organy administracji publicznej (w znaczeniu ustrojowym bądź funkcjonalnym) stosują przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego bądź Ordynacji podatkowej.

W okresie przejściowym, do momentu uzyskania adresu do doręczeń elektronicznych, do doręczania przez podmioty publiczne w rozumieniu ustawy z 17.02.2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne korespondencji podmiotom niebędącym podmiotami publicznymi w rozumieniu tej ustawy, dokonywanego w systemie teleinformatycznym organu administracji publicznej, **stosuje się art. 39, art. 39^1, art. 40 § 4 oraz art. 46 § 4–9 k.p.a. w brzmieniu dotychczasowym oraz art. 144a i art. 152a o.p. w brzmieniu dotychczasowym.**

Oznacza to, iż w powyższych ramach czasowych organ nie jest zobowiązany do domyślnej cyfrowości doręczeń. Przykładowo, w postępowaniu administracyjnym pisma doręcza się za pokwitowaniem przez operatora pocztowego w rozumieniu Prawa pocztowego, przez swoich pracowników lub przez inne upoważnione osoby lub organy. Doręczanie elektroniczne następuje natomiast za pomocą środków komunikacji elektronicznej w rozumieniu art. 2 pkt 5 u.ś.u.d.e., jeżeli strona lub inny uczestnik postępowania spełni jeden z następujących warunków:

1) złoży podanie w formie dokumentu elektronicznego przez elektroniczną skrzynkę podawczą organu administracji publicznej;
2) wystąpi do organu administracji publicznej o takie doręczenie i wskaże organowi administracji publicznej adres elektroniczny;

3) wyrazi zgodę na doręczanie pism w postępowaniu za pomocą tych środków i wskaże organowi administracji publicznej adres elektroniczny.

W celu doręczenia pisma w formie dokumentu elektronicznego organ administracji publicznej przesyła na adres elektroniczny adresata zawiadomienie zawierające:
1) wskazanie, że adresat może odebrać pismo w formie dokumentu elektronicznego;
2) wskazanie adresu elektronicznego, z którego adresat może pobrać pismo i pod którym powinien dokonać potwierdzenia doręczenia pisma;
3) pouczenie dotyczące sposobu odbioru pisma, a w szczególności sposobu identyfikacji pod wskazanym adresem elektronicznym w systemie teleinformatycznym organu administracji publicznej, oraz informację o wymogu podpisania urzędowego poświadczenia odbioru w określony sposób.

W przypadku nieodebrania pisma doręczenie uważa się za dokonane po upływie 14 dni, licząc od dnia przesłania pierwszego zawiadomienia. W przypadku uznania pisma w formie dokumentu elektronicznego za doręczone na tej podstawie organ administracji publicznej umożliwia adresatowi pisma dostęp do treści pisma w formie dokumentu elektronicznego przez okres co najmniej 3 miesięcy od dnia uznania pisma w formie dokumentu elektronicznego za doręczone oraz do informacji o dacie uznania pisma za doręczone i datach wysłania zawiadomień w swoim systemie teleinformatycznym.

2. Ustawodawca uregulował z jednej strony terminy, od których poszczególne podmioty publiczne zobowiązane są korzystać z nowych usług doręczeń elektronicznych, z drugiej zaś – przewidział stosowanie przepisów dotychczasowych do czasu zaktualizowania się tego obowiązku. Jednak ze względu na wyłączenie przepisu ust. 1 art. 158, jeżeli podmiot publiczny posiada adres do doręczeń elektronicznych, w takim wypadku stosowanie nowego systemu doręczeń nastąpi wcześniej (art. 158 ust. 2

u.d.e.). **Umożliwia to elastyczne wdrażanie publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego przed terminami określonymi w art. 155 jako terminami maksymalnymi.** Może jednak prowadzić do konfuzji wśród podmiotów niepublicznych, czy dany podmiot publiczny korzysta już w kontaktach z podmiotami niepublicznymi z adresu do doręczeń elektronicznych czy z dotychczasowej elektronicznej skrzynki podawczej.

Omawiany przepis przejściowy stosuje się zarówno do podmiotów publicznych w rozumieniu u.i.d.p. udostępniających elektroniczną skrzynkę podawczą w ePUAP, jak i w systemie innym niż ePUAP (por. art. 156 u.d.e.)

Art. 159. [System teleinformatyczny w postępowaniu karnym]

Tworzy się system teleinformatyczny, o którym mowa w art. 100a ustawy zmienianej w art. 82.

Komentowany przepis przesądza o utworzeniu **systemu teleinformatycznego**, o którym mowa w dodanym przez art. 82 u.d.e. **art. 100a k.p.k.** Chodzi o system teleinformatyczny, w którym zamieszcza się i opatruje unikalnym oznaczeniem identyfikującym kopię orzeczenia albo zarządzenia niezwłocznie po ich wydaniu. Przepis ten wejdzie w życie dopiero **1.10.2028 r.,** ustawodawca przewidział zatem długie *vacatio legis* na przygotowanie i wdrożenie tego systemu do procedury karnej (por. także art. 162 u.d.e.).

Art. 160. [Doręczanie pism w postępowaniu karnym w okresie przejściowym]

1. Wezwania, zawiadomienia oraz inne pisma, o których mowa w ustawie zmienianej w art. 82, od których daty doręczenia biegną terminy, można również doręczać na adres do doręczeń elektronicznych.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do doręczania orzeczeń, zarządzeń, aktów oskarżenia, wniosków o wydanie wyroku skazującego, wniosków o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym, wniosków o warunkowe umorzenie postępowania oraz wniosków o umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy i o zastosowanie środka zabezpieczającego.
3. Doręczenia w sposób wskazany w ust. 1 podmiotowi niepublicznemu dokonuje się po uzyskaniu przez organ procesowy jego zgody wyrażonej w tym postępowaniu. Uzyskana zgoda odnosi skutek procesowy tylko przed organem, przed którym została złożona. Przed odebraniem oświadczenia o wyrażeniu zgody albo o braku takiej zgody podmiot ten należy pouczyć o skutkach procesowych wyrażenia zgody albo jej braku.
4. Jeżeli doręczenie jest dokonywane w sposób wskazany w ust. 1, w przypadku braku dowodu otrzymania, o którym mowa w art. 41, pismo uznaje się za doręczone po upływie 14 dni od dnia wystawienia dowodu wysłania, o którym mowa w art. 40.
5. Do doręczeń dokonywanych w sposób, o którym mowa w ust. 1, nie stosuje się art. 138 ustawy zmienianej w art. 82, jeżeli strona albo osoba niebędąca stroną, której prawa zostały naruszone, wyraziła zgodę na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych.
6. Przepis art. 139 § 1 zdanie pierwsze ustawy zmienianej w art. 82 stosuje się odpowiednio także do strony, która wyraziła zgodę na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych i nie zawiadomiła organu o zmianie tego adresu lub o zaprzestaniu korzystania z niego.
7. Za adres poczty elektronicznej w rozumieniu art. 148a § 1, 3 i 4 ustawy zmienianej w art. 82 uznaje się również adres do doręczeń elektronicznych, jeżeli pokrzywdzony lub świadek wyraził zgodę na dokonywanie doręczeń na ten adres.

Artykuł 160 reguluje **kwestie intertemporalne** dotyczące stosowania doręczeń elektronicznych w **postępowaniu karnym**. Nowelizacja Kodeksu postępowania karnego ustanowiona art. 82 u.d.e. wejdzie w życie

co do zasady dopiero 1.10.2029 r. Stąd przyjęte w komentowanym przepisie rozwiązania obowiązują do **30.09.2029** r. (por. art. 165 u.d.e.).

W okresie przejściowym możliwe jest w **ograniczonym zakresie doręczanie pism na adres do doręczeń elektronicznych**. W odniesieniu do wezwań, zawiadomień oraz innych pism, od których daty doręczenia zgodnie z Kodeksem postępowania karnego biegną terminy, możliwe jest ich doręczanie podmiotom niepublicznym na adres do doręczeń elektroniczny po wyrażeniu przez nie uprzedniej **zgody.** Zgoda nie może być domniemana, ma charakter jednostkowy powiązany z konkretnym postępowaniem. Musi być uzyskana przez organ procesowy i tylko przed organem, przed którym została złożona, odnosi skutek procesowy. Przed odebraniem oświadczenia o wyrażeniu zgody albo o braku takiej zgody podmiot ten należy pouczyć o skutkach procesowych wyrażenia zgody albo jej braku. Wyrażenie zgody umożliwia organowi procesowemu doręczanie tej osobie pism z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego. W okresie przejściowym w tym trybie nie mogą być jednak doręczane orzeczenia, zarządzenia, akty oskarżenia, wnioski o wydanie wyroku skazującego, wnioski o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym, wnioski o warunkowe umorzenie postępowania oraz wnioski o umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy i o zastosowanie środka zabezpieczającego.

W art. 160 ust. 4 przyjęto **fikcję prawną doręczenia**. W przypadku braku dowodu otrzymania wystawianego zgodnie z art. 41 u.d.e. pismo uznaje się za doręczone po upływie 14 dni od dnia wystawienia dowodu wysłania, o którym mowa w art. 40 u.d.e. Przepis ten jest wadliwie skonstruowany, bowiem zgodnie z art. 41 u.d.e. dowód otrzymania jest (w odniesieniu do podmiotu niepublicznego będącego adresatem) wystawiany bądź po odebraniu korespondencji przekazanej na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu niepublicznego, bądź po upływie 14 dni od dnia wpłynięcia korespondencji przesłanej przez podmiot publiczny na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu niepublicznego, jeżeli adresat nie odebrał go przed upływem tego terminu.

W przypadku wyrażenia zgody na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych **nie stosuje się obowiązku wskazania** przez stronę bądź osobę niebędącą stroną, której prawa zostały naruszone, nieprzebywającą w kraju ani w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, **adresata dla doręczeń w kraju lub w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej**, o którym mowa w art. 138 k.p.k.

W przypadku wyrażenia zgody na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych i niezawiadomienia organu o zmianie tego adresu lub o zaprzestaniu korzystania z niego, **pismo wysłane na ten adres do doręczeń uważa się za doręczone**. Skutek doręczenia nastąpi po upływie 14 dni od dnia wpłynięcia korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu niepublicznego, jeżeli adresat nie odebrał go przed upływem tego terminu.

Do danych, których nie zamieszcza się w protokole, lecz w załączniku do protokołu, który przechowuje się w załączniku adresowym do akt sprawy, do wiadomości organu prowadzącego postępowanie, zalicza się również **adres do doręczeń elektronicznych**, jeżeli pokrzywdzony lub świadek wyraził zgodę na dokonywanie doręczeń na ten adres (por. art. 148 k.p.k.).

Art. 161. [Obowiązek informacyjny z ustawy o finansach publicznych – przepis przejściowy]

1. Przepisy art. 35a i art. 35c ustawy zmienianej w art. 115 oraz przepisy wydane na podstawie art. 35d ustawy zmienianej w art. 115 mają zastosowanie również do podmiotów realizujących zadania finansowane lub dofinansowane z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych na podstawie umowy zawartej przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy z dysponentem części budżetowej lub państwowego funduszu celowego.
2. W przypadku określonym w ust. 1 podmioty realizujące zadania finansowane lub dofinansowane z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych są obowiązane podjąć działania informacyj-

ne dotyczące tego finansowania lub dofinansowania w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy w sposób dostosowany do charakteru danego zadania. Koszty tych działań są finansowane przez dysponenta części budżetowej lub państwowego funduszu celowego.
3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się do zrealizowanych zadań finansowanych lub dofinansowanych z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych, o ile nie upłynął okres 5 lat od zakończenia takiego zadania.

Komentowany artykuł ma charakter przepisu przejściowego dotyczącego **obowiązku informacyjnego** ustanowionego w art. 115 u.d.e. nowelizującym ustawę z 27.08.2009 r. **o finansach publicznych**. W dodanych 30.12.2020 r. przepisach **art. 35a–35d u.f.p.** uregulowano obowiązek informacyjny podmiotów realizujących zadania finansowane lub dofinansowane z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych dotyczący tego finansowania lub dofinansowania, przy wykorzystaniu różnych form i metod komunikacji. W art. 35d u.f.p. zawarto ponadto upoważnienie do wydania przez Radę Ministrów rozporządzenia określającego rodzaje i sposób realizacji działań informacyjnych. Przepisy te mają zastosowanie również do podmiotów realizujących zadania finansowane lub dofinansowane z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych **na podstawie umowy zawartej przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy** (tj. przed 1.07.2021 r.) z dysponentem części budżetowej lub państwowego funduszu celowego. W takim przypadku działania informacyjne podejmuje się w terminie **3 miesięcy** od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy (czyli do 1.10.2021 r.) w sposób dostosowany do charakteru danego zadania. Koszty tych działań są finansowane przez dysponenta części budżetowej lub państwowego funduszu celowego. Obowiązek dotyczy również zadań już **zrealizowanych**, o ile nie upłynął okres **5 lat** od zakończenia takiego zadania.

Art. 162. [Tożsamość odpisu i kopii orzeczenia lub zarządzenia w sprawach karnych]

Ilekroć w przepisach innych ustaw niż zmieniane w art. 82 i art. 93 mowa jest o odpisie orzeczenia albo zarządzenia, należy przez to rozumieć również kopię orzeczenia albo zarządzenia, o której mowa w art. 100a ustawy zmienianej w art. 82.

Artykuł 162 ma charakter przepisu dostosowującego, zawierającego wskazanie interpretacyjne dotyczące terminów „odpis orzeczenia" bądź „odpis zarządzenia" występujących w przepisach innych ustaw niż Kodeks postępowania karnego i Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. W pojęciach tych mieści się również „kopia orzeczenia albo zarządzenia", o której mowa w **art. 100a k.p.k.** dodanym przez art. 82 u.d.e. od 1.10.2029 r. Zgodnie z tym przepisem **niezwłocznie po wydaniu orzeczenia albo podlegającego zaskarżeniu zarządzenia kopię tego orzeczenia albo zarządzenia zamieszcza się w systemie teleinformatycznym i opatruje się unikalnym oznaczeniem identyfikującym**. Komentowany przepis ma na celu ujednolicenie terminologiczne związane ze specyfiką dokumentów sporządzanych w postaci elektronicznej (szerzej por. komentarz do art. 82 u.d.e.). W stosunku do takich dokumentów trudno w istocie mówić o oryginale i odpisie, gdyż każdy dokument w postaci elektronicznej może być zwielokrotniany, stanowiąc tożsame kopie. Ze względu na odwołanie do jeszcze nieobowiązującego art. 100a k.p.k. niejasny jest jednak zakres stosowania komentowanego przepisu, zwłaszcza w odniesieniu do regulacji innych niż z zakresu prawa karnego. Nie budzi natomiast wątpliwości potrzeba interpretowania przepisów wskazujących dotychczas na odpisy dokumentów jako obejmujących również kopie dokumentów sporządzonych w postaci elektronicznej (por. także art. 159 u.d.e.).

Art. 163. [Maksymalny limit wydatków]

1. Maksymalny limit wydatków z budżetu państwa dla części budżetowej 20 – Gospodarka, będących skutkiem finansowym wejścia w życie ustawy, w poszczególnych latach wynosi:

1) **w 2021 r. – 0,89 mln zł;**
2) **w 2022 r. – 2,49 mln zł;**
3) **w 2023 r. – 2,41 mln zł;**
4) **w 2024 r. – 2,41 mln zł;**
5) **w 2025 r. – 2,90 mln zł;**
6) **w 2026 r. – 2,90 mln zł;**
7) **w 2027 r. – 2,90 mln zł;**
8) **w 2028 r. – 2,90 mln zł;**
9) **w 2029 r. – 2,90 mln zł;**
10) **w 2030 r. – 2,90 mln zł.**

2. Maksymalny limit wydatków z budżetu państwa dla części budżetowej 26 – Łączność, będących skutkiem finansowym wejścia w życie ustawy, w poszczególnych latach wynosi:

1) **w 2021 r. – 8,30 mln zł;**
2) **w 2022 r. – 38,72 mln zł;**
3) **w 2023 r. – 65,00 mln zł;**
4) **w 2024 r. – 92,02 mln zł;**
5) **w 2025 r. – 110,41 mln zł;**
6) **w 2026 r. – 135,67 mln zł;**
7) **w 2027 r. – 153,55 mln zł;**
8) **w 2028 r. – 171,43 mln zł;**
9) **w 2029 r. – 178,59 mln zł;**
10) **w 2030 r. – 193,00 mln zł.**

3. Maksymalny limit wydatków z budżetu państwa dla części budżetowej 27 – Informatyzacja, będących skutkiem finansowym wejścia w życie ustawy, w poszczególnych latach wynosi:

1) **w 2021 r. – 7,70 mln zł;**
2) **w 2022 r. – 14,53 mln zł;**
3) **w 2023 r. – 12,76 mln zł;**
4) **w 2024 r. – 12,92 mln zł;**

5) w 2025 r. – 13,07 mln zł;
6) w 2026 r. – 13,22 mln zł;
7) w 2027 r. – 13,37 mln zł;
8) w 2028 r. – 13,51 mln zł;
9) w 2029 r. – 13,64 mln zł;
10) w 2030 r. – 13,78 mln zł.

4. Maksymalny limit wydatków z budżetu państwa dla części budżetowej 76 – Urząd Komunikacji Elektronicznej, będących skutkiem finansowym wejścia w życie ustawy, w poszczególnych latach wynosi:

1) w 2021 r. – 0,98 mln zł;
2) w 2022 r. – 1,58 mln zł;
3) w 2023 r. – 1,74 mln zł;
4) w 2024 r. – 1,32 mln zł;
5) w 2025 r. – 0,90 mln zł;
6) w 2026 r. – 0,90 mln zł;
7) w 2027 r. – 0,90 mln zł;
8) w 2028 r. – 0,90 mln zł;
9) w 2029 r. – 0,90 mln zł;
10) w 2030 r. – 0,90 mln zł.

5. W przypadku zagrożenia przekroczeniem lub przekroczenia przyjętych na dany rok budżetowy maksymalnych limitów wydatków, o których mowa w ust. 1–4, zostaną zastosowane mechanizmy korygujące polegające na ograniczeniu:

1) wydatków związanych z realizacją zadań w zakresie nadzoru nad operatorem wyznaczonym oraz w zakresie przeprowadzenia konkursu na operatora wyznaczonego;
2) zakresu standardu lub rezygnacji z zakresu funkcjonalnego oprogramowania przewidzianego do wsparcia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej, w tym ograniczeniu kosztów utrzymania i rozwoju;
3) rocznego poziomu kosztu środków trwałych wchodzących w skład publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego;

4) zakresu transgranicznej wymiany danych z wykorzystaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 58 ust. 1.

6. W przypadku gdy wielkość wydatków, o których mowa w ust. 1, po trzech kwartałach wyniesie łącznie więcej niż 75% limitu przewidzianego na ten rok, dysponent danej części budżetowej wdraża mechanizm korygujący, o którym mowa w ust. 5, obniżając wielkość wydatków w czwartym kwartale o kwotę przekroczenia i określając zakres ograniczeń dla poszczególnych zadań realizowanych na podstawie ustawy.

7. W przypadku gdy wielkość wydatków, o których mowa w ust. 2, po trzech kwartałach wyniesie łącznie więcej niż 75% limitu przewidzianego na ten rok, dysponent danej części budżetowej wdraża mechanizm korygujący, o którym mowa w ust. 5, obniżając wielkość wydatków w czwartym kwartale o kwotę przekroczenia i określając zakres ograniczeń dla poszczególnych zadań realizowanych na podstawie ustawy.

8. W przypadku gdy wielkość wydatków, o których mowa w ust. 3, po trzech kwartałach wyniesie łącznie więcej niż 75% limitu przewidzianego na ten rok, dysponent danej części budżetowej wdraża mechanizm korygujący, o którym mowa w ust. 5, obniżając wielkość wydatków w czwartym kwartale o kwotę przekroczenia i określając zakres ograniczeń dla poszczególnych zadań realizowanych na podstawie ustawy.

9. W przypadku gdy wielkość wydatków, o których mowa w ust. 4, po trzech kwartałach wyniesie łącznie więcej niż 75% limitu przewidzianego na ten rok, dysponent danej części budżetowej wdraża mechanizm korygujący, o którym mowa w ust. 5, obniżając wielkość wydatków w czwartym kwartale o kwotę przekroczenia i określając zakres ograniczeń dla poszczególnych zadań realizowanych na podstawie ustawy.

10. Minister właściwy do spraw gospodarki monitoruje wykorzystanie limitu wydatków, o którym mowa w ust. 1, i dokonuje oceny wykorzystania danego limitu według stanu na koniec każdego kwartału, a w przypadku IV kwartału – według stanu na dzień 20 listopada danego roku.

11. Minister właściwy do spraw łączności monitoruje wykorzystanie limitu wydatków, o którym mowa w ust. 2, i dokonuje oceny wykorzystania danego limitu według stanu na koniec każdego kwartału, a w przypadku IV kwartału – według stanu na dzień 20 listopada danego roku.
12. Minister właściwy do spraw informatyzacji monitoruje wykorzystanie limitu wydatków, o którym mowa w ust. 3, i dokonuje oceny wykorzystania danego limitu według stanu na koniec każdego kwartału, a w przypadku IV kwartału – według stanu na dzień 20 listopada danego roku.
13. Prezes UKE monitoruje wykorzystanie limitu wydatków, o którym mowa w ust. 4, i dokonuje oceny wykorzystania danego limitu według stanu na koniec każdego kwartału, a w przypadku IV kwartału – według stanu na dzień 20 listopada danego roku.

Artykuł 163 dotyczy maksymalnego limitu wydatków z budżetu państwa, będących skutkiem finansowym wejścia w życie komentowanej ustawy. Określono limity wydatków na poszczególne lata w odniesieniu do następujących części budżetowych: 20 – Gospodarka; 26 – Łączność, 27 – Informatyzacja oraz 76 – Urząd Komunikacji Elektronicznej. Przewidziano również mechanizmy korygujące oraz monitoring wykorzystania limitu wydatków przez właściwy podmiot (ministra właściwego do spraw gospodarki, ministra właściwego do spraw łączności, ministra właściwego do spraw informatyzacji oraz Prezesa UKE).

Art. 164. [Termin obowiązywania art. 153 u.d.e.]

Przepisy art. 153 obowiązują do dnia 31 grudnia 2021 r.

Komentowany przepis określa termin *ad quem*, przed upływem którego obowiązuje przepis przejściowy **art. 153 u.d.e.**, zakładający weryfikację danych zawartych we wnioskach o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego pod względem ich zgodności z danymi zawartymi w rejestrze PESEL. Uznać należy, iż weryfikacji w tym trybie nie powinno się

już dokonywać **po 31.12.2021 r.,** a w istocie względem wniosków złożonych po tej dacie.

Art. 165. [Termin obowiązywania art. 160 u.d.e.]

Przepisy art. 160 obowiązują do dnia 30 września 2029 r.

Artykuł 165 określa termin *ad quem,* którego upływ powoduje z mocy prawa utratę mocy wiążącej **art. 160 u.d.e.** Ten ostatni przepis zawiera regulacje przejściowe, służące wdrożeniu elektronicznych doręczeń w postępowaniu karnym. Będzie on stosowany jedynie do **30.09.2029 r.**, co jest spowodowane wejściem w życie od 1.10.2029 r. nowej treści przepisów Kodeksu postępowania karnego (por. art. 82 w zw. z art. 166 pkt 11 u.d.e.).

Art. 166. [Wejście w życie ustawy – przepis końcowy]

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2021 r. z wyjątkiem:

1) **art. 145 i art. 146, które wchodzą w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia;**
2) **art. 80, art. 115, art. 144 i art. 161, które wchodzą w życie po upływie 7 dni od dnia ogłoszenia;**
3) **art. 96 pkt 18, art. 130, art. 134, art. 149 ust. 1 oraz art. 150, które wchodzą w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia;**
4) **art. 38 ust. 6, art. 50, art. 52 ust. 5–7, art. 54 ust. 1–5 oraz art. 57 ust. 4, które wchodzą w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia;**
5) **art. 9 ust. 1 pkt 1–8, art. 11 pkt 2, art. 16 ust. 1, art. 18 ust. 2, art. 28 pkt 2 lit. b i c, art. 31, art. 83 oraz art. 141, które wchodzą w życie z dniem 1 października 2021 r.;**
6) **art. 122, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2022 r., z wyjątkiem pkt 5, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2026 r.;**
7) **art. 58 ust. 1 pkt 4 i art. 63, które wchodzą w życie z dniem 1 października 2022 r.;**

8) **art. 126 pkt 8, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2023 r.;**
9) **art. 9 ust. 1 pkt 9, który wchodzi w życie z dniem 1 października 2026 r.;**
10) **art. 82 pkt 2, w zakresie dodawanego art. 100b, i art. 159, które wchodzą w życie z dniem 1 października 2028 r.;**
11) **art. 82 pkt 1, 2, w zakresie dodawanego art. 100a, i pkt 3–21, art. 93, art. 96 pkt 1–17 i 19, art. 105 oraz art. 162, które wchodzą w życie z dniem 1 października 2029 r.**

Artykuł 166 określa daty wejścia w życie poszczególnych przepisów komentowanej ustawy łącznie składające się na swoisty **harmonogram wdrożenia reformy systemu doręczeń elektronicznych** z udziałem podmiotów publicznych. Stanowi to odstępstwo od zasady wchodzenia w życie ustawy w całości w jednym terminie, które jest dopuszczalne w świetle § 44 z.t.p., jeżeli zróżnicowanie terminów wejścia w życie poszczególnych przepisów ustawy jest niezbędne do zrealizowania celu ustawy oraz nie narusza jej spójności.

Przepis końcowy zawiera enumeratywne wyliczenie konkretnych przepisów ustawy o doręczeniach elektronicznych wraz z podaniem terminu ich wejścia w życie. Stanowią one wyjątek od daty podstawowej, jaką jest **1.07.2021 r.,** i przypadają na okres poprzedzający bądź następujący po tej dacie. Zakres późniejszego, rozłożonego w czasie nabycia mocy wiążącej poszczególnych regulacji wskazuje na uwzględnienie **okresu przejściowego** trwającego aż do wejścia w życie ostatnich przepisów komentowanej ustawy zaplanowanego na **1.10.2029 r.** Mimo zasadności rozłożenia w czasie wejścia w życie przepisów o doręczeniach elektronicznych z uwzględnieniem specyfiki działalności i stanu informatyzacji konkretnych rodzajów podmiotów bądź w określonych typach procedur, przyjęte rozwiązania istotnie zmniejszają komunikatywność aktu.

1. Z dniem następującym po dniu ogłoszenia ustawy, tj. **23.12.2020 r.,** weszły w życie **art. 145** i **146 u.d.e.**, odnoszące się do zmian w ustawie z 16.04.2020 r. **o szczególnych instrumentach wsparcia w związku**

z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 oraz w ustawie z 14.05.2020 r. **o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2.**

2. Po upływie 7 dni od ogłoszenia ustawy, tj. **30.12.2020 r.,** wszedł w życie:
- **art. 80** zmieniający ustawę z 8.08.1996 r. **o Radzie Ministrów** w odniesieniu do używania wizerunku orła ustalonego dla godła oraz barw Rzeczypospolitej Polskiej;
- **art. 115** zmieniający ustawę z 27.08.2009 r. **o finansach publicznych** w przedmiocie obowiązku podejmowania działań informacyjnych dotyczących finansowania lub dofinansowania zadań z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych;
- **art. 144** zmieniający ustawę z 14.05.2020 r. **o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2;**
- **art. 161** dotyczący **regulacji przejściowej** w zakresie obowiązku podejmowania działań informacyjnych dotyczących finansowania lub dofinansowania zadań z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych na podstawie znowelizowanej przez art. 115 u.d.e. treści **ustawy o finansach publicznych.**

3. Po upływie 14 dni od ogłoszenia ustawy, tj. **6.01.2021 r.,** wszedł w życie:
- **art. 96 pkt 18** zmieniający ustawę z 30.08.2002 r. – **Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi** w zakresie umocowującym do przeprowadzania rozprawy przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających jej przeprowadzenie na odległość;
- **art. 130** zmieniający ustawę z 12.06.2015 r. **o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych** przede wszystkim w odniesieniu do obowiązków sprawozdawczych i informacyjnych;
- **art. 134** zmieniający ustawę z 5.09.2016 r. **o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej,** m.in. poprzez dodanie przepisów o **standardzie** usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego

(standard ten został opublikowany na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Cyfryzacji 7.01.2021 r.[349]);
- **art. 149 ust. 1** zawierający dyspozycję, iż do 31.12.2025 r. obowiązki operatora wyznaczonego wynikające z niniejszej ustawy zostają powierzone **operatorowi wyznaczonemu**, o którym mowa w art. 3 pkt 13 pr. poczt., tj. **Poczcie Polskiej SA**;
- oraz **art. 150** nakazujący operatorowi wyznaczonemu przedłożenie Prezesowi UKE projektu pierwszego **cennika oraz regulaminu świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej** do **30.04.2021** r.

4. Po upływie 30 dni od ogłoszenia ustawy, tj. z dniem **22.01.2021 r.,** wszedł w życie:
- **art. 38 ust. 6** upoważniający ministra właściwego do spraw informatyzacji do określenia, w drodze **rozporządzenia**, gwarantowanej dostępności oraz gwarantowanej pojemności skrzynek doręczeń dla podmiotów publicznych oraz podmiotów niepublicznych;
- **art. 50** upoważniający ministra właściwego do spraw łączności w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji do określenia, w drodze **rozporządzenia,** wskaźników czasu przebiegu przesyłek listowych oraz innych wymogów dotyczących realizacji publicznej usługi hybrydowej;
- **art. 52 ust. 5–7** upoważniający ministra właściwego do spraw łączności oraz ministra właściwego do spraw informatyzacji w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych do określenia, w drodze **rozporządzenia**, metodologii ustalania opłat za usługi doręczeń, regulujący przedkładanie projektu cennika i zmian do niego Prezesowi Urzędu Komunikacji Elektronicznej oraz możliwość wniesienia sprzeciwu od tego projektu przez Prezesa UKE;

[349] https://mc.bip.gov.pl/ogloszenia/standard-publicznej-uslugi-rejestrowanego-doreczenia-elektronicznego-swiadczonej-przez-operatora-wyznaczonego-i-kwalifikowanych-dostawcow-uslug.html (dostęp: 25.05.2021 r.).

– **art. 54 ust. 1–5** dotyczący **regulaminu** świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej;
– oraz **art. 57 ust. 4** upoważniający ministra właściwego do spraw łączności oraz ministra właściwego do spraw informatyzacji do określenia, w drodze **rozporządzenia**, szczegółowych warunków reklamacji i postępowania reklamacyjnego w sprawie niewykonania lub nienależytego wykonania publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej.

5. **1.10.2021 r.** wchodzi w życie:
   – **art. 9 ust. 1 pkt 1–8** dotyczący **obowiązku posiadania przez przedstawicieli zawodów prawniczych i przedsiębiorców wpisanych do KRS adresu do doręczeń elektronicznych w BAE** (z uwzględnieniem przepisów przejściowych);
   – **art. 11 pkt 2** dotyczący **automatycznego tworzenia adresu do doręczeń elektronicznych** powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz przyporządkowania do niego skrzynki doręczeń;
   – **art. 16 ust. 1** dotyczący **automatycznego otrzymywania danych** przez ministra właściwego do spraw informatyzacji z systemu KRS i CEIDG;
   – **art. 18 ust. 2** obejmujący samodzielną **aktualizację danych** przez podmiot publiczny niewpisany do KRS;
   – **art. 28 pkt 2 lit. b i c** dotyczący **automatycznego wpisu do BAE adresu do doręczeń elektronicznych** powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (na podstawie danych z KRS i CEIDG);
   – **art. 31** dotyczący **automatycznego przekazywania informacji** o adresie do doręczeń elektronicznych z BAE do KRS i CEIDG;
   – **art. 83** zawierający zmiany w ustawie z 20.08.1997 r. **o Krajowym Rejestrze Sądowym**;
   – oraz **art. 141** nowelizujący ustawę z 6.03.2018 r. **o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy.**

6. **1.01.2022 r.** wchodzi w życie **art. 122 u.d.e.** (z wyjątkiem pkt 5) obejmujący zmiany w Prawie pocztowym. Jedynie art. 122 pkt 5 u.d.e., określający kompetencję do uchylenia przez Prezesa UKE decyzji o wyborze operatora wyznaczonego w przypadku uporczywego naruszania przez operatora wyznaczonego warunków świadczenia usług albo ich rażąco wysokiego kosztu świadczenia, wejdzie w życie dopiero **1.01.2026 r.**

7. **1.10.2022 r.** wchodzą w życie:
   – **art. 58 ust. 1 pkt 4** dotyczący zapewniania przez ministra właściwego do spraw informatyzacji funkcjonowania systemu teleinformatycznego w zakresie udostępniania punktu dostępu do usług rejestrowanego doręczenia elektronicznego **w ruchu transgranicznym;**
   – **art. 63** obejmujący zmiany w **Kodeksie postępowania cywilnego**.

8. **1.01.2023 r**. wchodzi w życie **art. 126 pkt 8** zmieniający **Prawo o aktach stanu cywilnego** w zakresie przekazywania **karty urodzenia** i karty martwego urodzenia na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej.

9. **1.10.2026 r.** wchodzi w życie **art. 9 ust. 1 pkt 9** dotyczący **obowiązku posiadania przez ogół przedsiębiorców wpisanych do CEIDG adresu do doręczeń elektronicznych w BAE**.

10. **1.10.2028 r.** wchodzą w życie:
    – **art. 82 pkt 2**, w zakresie, w jakim dodaje do **Kodeksu postępowania karnego** art. 100b odnoszący się do **systemu teleinformatycznego** prowadzonego przez Ministra Sprawiedliwości;
    – **art. 159** ustanawiający utworzenie systemu teleinformatycznego, o którym mowa w dodanym art. 100a k.p.k.

11. **1.10.2029** r. wejdą w życie:
    – **art. 82 pkt 1, 2** w zakresie dodawanego art. 100a, i **pkt 3–21**, tj. pozostałe zmiany w **Kodeksie postępowania karnego**;
    – **art. 93** dotyczący zmian w **Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia**;

– **art. 96 pkt 1–17 i 19**, tj. wszystkie zmiany w **Prawie o postępowaniu przed sądami administracyjnymi** (z wyj. art. 96 pkt 16 dotyczącego rozpraw odmiejscowionych, który wszedł w życie 6.01.2021 r.);
– **art. 105** obejmujący zmiany w ustawie 17.02.2005 r. **o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne**;
– **art. 162** dotyczący utożsamiania **odpisu** orzeczenia albo zarządzenia z **kopią** orzeczenia albo zarządzenia w tle zmian Kodeksu postępowania karnego.

BIBLIOGRAFIA

12 *Principles of Good Democratic Governance*, European Label of Governance Excellence (ELoGE), Rada Europy 2008, https://rm.coe.int/12-principles-brochure-final/1680741931

Abgarowicz G., Perłakowska E., Prasal A., *Procedury elektronicznego zarządzania dokumentacją w administracji,* Warszawa 2018

Adamiak B., *Prawa jednostki w koncepcji władztwa administracyjnego przesuniętego w czasie,* „Administracja" 2013/1

Adamiak B., *Z problematyki właściwości sądów administracyjnych (art. 3 § 2 pkt 4 p.p.s.a.)*, ZNSA 2006/6

Adamska I., Wojsyk K., *Zmiany KPA wprowadzone nową ustawą o informatyzacji – część I*, „Czas Informacji" 2010/2

Adamska I., Wojsyk K., *Zmiany KPA wprowadzone nową ustawą o informatyzacji – część II*, „Czas Informacji" 2010/3

Barnes J., *Towards a third generation of administrative procedures,* Conference on Comparative Administrative Law, 29–30.04.2016 r., https://law.yale.edu/sites/default/files/area/conference/compadmin/compadmin16_barnes_towards.pdf

Barnes J., *Transforming administrative procedure. Towards a third generation of administrative procedures*, Workshop on Comparative Administrative Law, Yale Law School, May 7–9, 2009

Bartoszewicz M., *Definicje legalne w świetle zasady określoności prawa* [w:] *Dookoła Wojtek...: Księga pamiątkowa poświęcona Doktorowi Arturowi Wojciechowi Preisnerowi,* red. R. Balicki, M. Jabłoński, Wrocław 2018

Bell D., *The Coming of Post-Industrial Society: A Venture in Social Forecasting,* New York 1973

Błaś A., *Czynności faktyczne organów administracji publicznej* [w:] *Koncepcja systemu prawa administracyjnego,* red. J. Zimmermann, Warszawa–Kraków 2007

Błażejewski M., *Antywartości jako bariery rozwoju e-administracji* [w:] *Antywartości w prawie administracyjnym*, red. A. Błaś, Warszawa 2016

Błażejewski M., *Wartości w e-administracji i ich wyważanie* [w:] *Aksjologia prawa administracyjnego,* t. I, red. J. Zimmermann, Warszawa 2017

Borzęcki A., *Realizowana strategia gospodarcza* [w:] *Przewodnik po dokumentacji cen transferowych,* red. R. Piekarz, Warszawa 2018

Broniewicz W., *Postępowanie cywilne w zarysie,* Warszawa 2008

Bulejak R., *Czynności techniczno-procesowe w koncepcji prawnych form działania administracji,* „Acta Universitatis Wratislaviensis. Prawo" 2013/1

Cebera A., *Odpowiedzialność odszkodowawcza za niezgodne z prawem działania organów administracji publicznej,* LEX 2018

Celarek K., *Informatyzacja postępowania administracyjnego: nowa jakość „usług" administracji publicznej*, „Ekonomiczne Problemy Usług" 2012/96

Chmielewski J., *Pojęcie nadrzędnego interesu publicznego w prawie administracyjnym*, Warszawa 2015

Chmieliński P., *Informatyzacja postępowania administracyjnego postępuje: kolejne zmiany w k.p.a.*, KPPubl 2014/1–2

Chmieliński P., *Środki komunikacji elektronicznej wykorzystywane w postępowaniu administracyjnym*, PPP 2015/11

Chromicka D., *Ochrona informacji niejawnych w orzecznictwie sądów administracyjnych* [w:] *Jawność i jej ograniczenia*, red. G. Szpor, t. IV, *Znaczenie orzecznictwa*, red. M. Jaśkowska, Warszawa 2014

Cieślak S., *Formalizm postępowania cywilnego*, Warszawa 2008

Citko A.G., *Wykorzystanie dokumentu elektronicznego w postępowaniu administracyjnym*, „Białostockie Studia Prawnicze" 2013/14

Cwalińska J., *Prywatyzacja zadań publicznych – przyczynek do dyskusji,* PPP 2020/3

Czaplicki K., *Nowe standardy identyfikacji tożsamości. Wyzwanie dla administracji* [w:] *Standardy współczesnej administracji i prawa administracyjnego*, red. Z. Duniewska, M. Stahl, A. Rabiega-Przyłęcka, Warszawa–Łódź 2019

Czerwińska B., *Elektroniczne doręczenia w postępowaniu administracyjnym*, „Acta Universitatis Wratislaviensis. Prawo" 2017/3771

Dasewicz-Buchowska D., *Doręczenia pism sądowych w postępowaniu cywilnym w obrocie krajowym*, rozprawa doktorska, Poznań 2012

Dawidowicz W., *Zarys procesu administracyjnego*, Warszawa 1989

Derlatka J., *Zasady mediacji w postępowaniu cywilnym – uwagi prakseologiczne i prawnoporównawcze*, PPC 2018/3

Dragan A., *Koncepcja jednolitej europejskiej przestrzeni cyfrowej na przykładzie rozporządzenia o identyfikacji elektronicznej,* „Studia Iuridica Lublinensia" XXV, 2016/2

Dudek L., *Finansowanie przez gminy podmiotów niepublicznych wykonujących zadania z dziedziny ochrony środowiska,* „Finanse Komunalne" 2007/11

Dygaszewicz J., *Integracja rejestrów publicznych,* Warszawa 2010

Encyclopedia of Cryptography and Security, red. H.C.A. van Tilborg, Springer, Boston 2005.

Fleischer M., *Zarys ogólnej teorii komunikacji* [w:] *Mechanizmy perswazji i manipulacji,* red. G. Habrajska, Łask 2007

Frankiewicz E., *Wydanie a doręczenie decyzji administracyjnej*, PiP 2002/2

Gaj M., Laprus-Bałuka T., Zaborowska A., *Prawo pocztowe. Komentarz*, Warszawa 2017

Ganczar M., *Wpływ technologii komunikacyjno-informacyjnych na postępowanie administracyjne na przykładzie wnoszenia i doręczania pism w formie elektronicznej* [w:] *Współzależność dyscyplin badawczych w sferze administracji publicznej*, red. S. Wrzosek, M. Domagała, J. Izdebski, T. Stanisławski, Warszawa 2010

Gawrońska-Baran A., Wiktorowska E., Wiktorowski A., Wójcik P., *Prawo zamówień publicznych. Komentarz,* LEX 2021

Gill A., *Charakter prawny domniemania doręczenia w kodeksie postępowania administracyjnego*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny" 2010/4

Gizbert-Studnicki T., *Język prawny z perspektywy socjolingwistycznej*, ZNUJ, Warszawa–Kraków 1986

Gołaczyński J., Zalesińska A., *Kierunki informatyzacji postępowania cywilnego po nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z 4.7.2019 r.*, MoP 2020/7

Goździaszek Ł., *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, LEX 2014

Goździaszek Ł., *Normy informatyczne w prawie postępowania cywilnego*, PS 2017/2

Górska K., *Zachowanie zwykłej formy pisemnej czynności prawnych*, Warszawa 2007

Graczyk B., *Postępowanie administracyjne. Zarys systemu z dodaniem tekstów podstawowych przepisów prawnych*, Warszawa 1953

Gryszczyńska A., *Nowa Księga Wieczysta. Informatyzacja rejestru publicznego*, LEX 2011

Hamerlak D., Drewniany M., *Fikcja prawna doręczenia w postępowaniu administracyjnym prowadzonym przez organy publiczne*, „Zeszyty Naukowe WSFiP" 2014/2

Haręża A., *Postępowanie administracyjne prowadzone za pomocą środków komunikacji elektronicznej (część I). Dokument elektroniczny (uwagi wprowadzające)*, „Casus" 2009/52

Haręża A., *Postępowanie administracyjne prowadzone za pomocą środków komunikacji elektronicznej (część II)*, „Casus" 2010/55

Jabłoński M., Wygoda J., *Ustawa o dostępie do informacji publicznej. Komentarz,* Wrocław 2002

Jachowicz M., Kotulski M., *Forma dokumentu elektronicznego w działalności administracji publicznej*, Warszawa 2012

Jaśkowska M., *Akty i czynności z zakresu administracji publicznej w rozumieniu art. 16 ust. 1 pkt 4 ustawy o Naczelnym Sądzie Administracyjnym jako przedmiot kontroli* [w:] *Polski model sądownictwa administracyjnego*, red. J. Stelmasiak, J. Niczyporuk, S. Fundowicz, Lublin 2003

Jaśkowska M., *Materialne i formalne przesłanki tajemnic publicznoprawnych* [w:] *Jawność i jej ograniczenia*, red. G. Szpor, t. IV, *Znaczenie orzecznictwa*, red. M. Jaśkowska, Warszawa 2014

Kardas P., *O sposobach wnoszenia pism procesowych w sytuacji ograniczenia działania organów wymiaru sprawiedliwości*, „Palestra" 2020/3

Kiedrowicz M., *Uogólniony model danych rozproszonych w rejestrach ewidencyjnych,* „Roczniki Kolegium Analiz Ekonomicznych" 2014/33

Kiełkowski T., *Sprawa administracyjna*, Kraków 2004

Kisała M., *Rola formalizacji w funkcjonowaniu administracji publicznej* [w:] *Standardy współczesnej administracji i prawa administracyjnego*, red. Z. Duniewska, M. Stahl, A. Rabiega-Przyłęcka, Warszawa–Łódź 2019

Kisielowska M., *Zasada efektywności prawa unijnego a sądowa kontrola decyzji administracyjnych – zarys problemu* [w:] *Wzorce i zasady działania współczesnej administracji publicznej*, red. B. Jaworska-Dębska, P. Kledzik, J. Sługocki, Warszawa 2020

Kmieciak Z., *Czynności faktyczne administracji państwowej,* „Studia Prawno-Ekonomiczne" 1987/39

Kmieciak Z., *Zarys teorii postępowania administracyjnego*, Warszawa 2014

Knoppek K., *Dokument w procesie cywilnym*, Poznań 1993

Kocot W., *Dalsza modernizacja kodeksowej regulacji formy pisemnej czynności prawnej,* PPH 2016/10

Kocot W., *Wpływ Internetu na prawo umów*, Warszawa 2004

Kodeks cywilny. Komentarz, red. M. Fras, M. Habdas, LEX 2018

Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany, red. A. Jakubecki, LEX 2019

Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, red. K. Piasecki, Warszawa 1989

Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, red. O. Piaskowska, LEX 2020

Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Postępowanie rozpoznawcze, red. T. Ereciński, LEX 2016

Kodeks postępowania karnego, t. I, *Komentarz do art. 1–424*, red. D. Drajewicz, Legalis 2020

Kodeks postępowania karnego. Komentarz, red. J. Skorupka, Legalis 2020

Komentarz do ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną, red. D. Lubasz, M. Namysłowska, LEX 2011

Konarski X., Sibiga G., *Zastosowanie środków komunikacji elektronicznej w postępowaniu administracyjnym*, MoP 2006/2

Koncewicz T., *Aksjologia unijnego kodeksu proceduralnego,* Warszawa 2010

Korycka M., *Teoria zasad prawnych Roberta ALexy'ego,* „Archiwum Filozofii Prawa i Filozofii Społecznej" 2010/1

Kosikowski C., *Ustawa o finansach publicznych. Komentarz,* LEX 2011

Koszowski M., *Prawo do dobrej administracji,* PPP 2010/1

Kościółek A., *Elektroniczne czynności procesowe w sądowym postępowaniu cywilnym*, LEX 2012

Kościuk D., *Zasada informowania w kontekście prawa administracji elektronicznej* [w:] *Zasady w prawie administracyjnym. Teoria, praktyka, orzecznictwo*, red. Z. Duniewska, M. Stahl, A. Krakała, Warszawa 2018

Kotarbiński T., *Zagadnienie produkcyjności usług,* „Prakseologia" 1963/33

Kotulska M., *Wykorzystanie środków komunikacji elektronicznej w postępowaniu administracyjnym*, PPP 2012/9

Kowalski M., *Prawo do sądu administracyjnego. Standard międzynarodowy i konstytucyjny oraz jego realizacja,* LEX 2019

Krawczyk A., *Wykonalność aktu i czynności organu administracji publicznej,* LEX 2013

Kubalski G., Małowiecka M., *Ustawa o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne. Komentarz*, Legalis 2019

Kulikowska-Kulesza J., Kościuk D., *Administracja publiczna w Polsce jako element jednolitego rynku cyfrowego* [w:] *Internacjonalizacja administracji publicznej. Materiały z konferencji SEAP, Lwów 9–12 czerwca 2013 r.,* red. Z. Czarnik, J. Posłuszny, L. Żukowski, Warszawa 2015

Kurzyna-Chmiel D., *Szkoły jako zakłady publiczne,* ST 2017/3

Kwiatek B., *Dokument elektroniczny w ogólnym postępowaniu administracyjnym*, LEX 2020.

Kwietko-Bębnowski M., *Informatyzacja sądów administracyjnych – próba oceny i poradnik praktyczny*, „Przegląd Podatkowy" 2020/6

Lach D., *Powierzanie realizacji zadań publicznych z zakresu zabezpieczenia społecznego podmiotom niepublicznym,* PiP 2015/2

Lang W., Wróblewski J., Zawadzki S., *Teoria państwa i prawa*, Warszawa 1986

Leksykon tajemnic, red. A. Gryszczyńska, G. Szpor, Warszawa 2016

Łaszczyca G., Matan A., *Doręczenie w postępowaniu administracyjnym ogólnym i podatkowym*, LEX 1998

Łuczak-Noworolnik L., *Wpływ elektronizacji czynności techniczno-procesowych w postępowaniu administracyjnym na ochronę prawną jednostek* [w:] *Efektywna ochrona prawna jednostek – uwarunkowania, wyzwania, perspektywy*, red. E. Wójcicka, Częstochowa 2018

Łuczak-Noworolnik L., *Wpływ informatyzacji postępowania sądowoadministracyjnego na gwarancje strony do rzetelnego procesu sądowego* [w:] *Sądowa kontrola administracji publicznej. Doświadczenia, dylematy, perspektywy*, red. E. Wójcicka, Częstochowa 2017

Martysz Cz., Szpor G., Wojsyk K., *Ustawa o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne. Komentarz*, LEX 2015

Marucha-Jaworska M., *Podpisy elektroniczne, biometria, identyfikacja elektroniczna*, LEX 2015

Marucha-Jaworska M., *Rozporządzenie eIDAS. Zagadnienia prawne i techniczne*, Warszawa 2017

Masternak M., *Czynności materialno-techniczne jako prawna forma działania administracji,* Toruń 2018

Mendrek A., *Pojęcie dokumentu urzędowego – zagadnienia wybrane*, PPC 2018/

Monarcha-Matlak A., *Usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego, Teka Komisji Prawnej PAN Oddział w Lublinie,* t. XIII, 2020/1

Monarcha-Matlak A., *Usługi zaufania i identyfikacja elektroniczna*, „Acta Iuris Stetinensis" 2018/3

Nowicka U., *Komunikacja elektroniczna w funkcjonowaniu administracji publicznej*, „Roczniki Administracji i Prawa" 2019/XIX (zeszyt specjalny)

Opinia Ministra Spraw Zagranicznych z 4.09.2019 r., DPUE.920.222.2019/22/ar, https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12328251/katalog/12649593#12649593

Orzechowski R., *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz,* Warszawa 1989

Pawłowski B., *Opinia o zgodności z prawem Unii Europejskiej art. 138 rządowego projektu ustawy o doręczeniach elektronicznych (druk nr 239),* Biuro Analiz Sejmowych, Warszawa 2020

Piątkowski J.S., *Siła wyższa jako podstawa wyłączenia odpowiedzialności z art. 152, 153 k.z.*, NP 1963

Pietrasz P., *Informatyzacja polskiego postępowania przed sądami administracyjnymi a jego zasady ogólne*, LEX 2020

Pietrasz P., *Zastosowanie środków komunikacji elektronicznej w postępowaniu sądowoadministracyjnym* [w:] *Dziesięć lat polskich doświadczeń w Unii Europejskiej. Problemy prawnoadministracyjne,* red. J. Sługocki, t. II, Wrocław 2014

Postępowanie i prawo cywilne w dobie informatyzacji, red. J. Bieluk, A. Marciniak, LEX 2016

Prawo pocztowe. Komentarz, red. M. Chołodecki, A. Piszcz, T. Skoczny, Legalis 2018

Prawo zamówień publicznych. Komentarz, red. M. Jaworska, Legalis 2021

Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa, Ministerstwo Cyfryzacji 2016, https://www.gov.pl/documents/31305/436699/program_zintegrowanej_informatyzacji_panstwa_1.pdf/4dbc647e-a6f5-3c66-576a-b3006163bb5a

Przybysz P., *Instytucje prawa administracyjnego,* LEX 2020

Przybysz P., *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz,* LEX 2021

Rogalska B., *Podatkowe rejestry podmiotowe w polskim systemie prawnym*, LEX 2014

Romaniuk P., *Wyzwania stawiane administracji publicznej w zakresie rozwoju e-usług* [w:] *Standardy współczesnej administracji i prawa administracyjnego*, red. Z. Duniewska, M. Stahl, A. Rabiega-Przyłęcka, Warszawa–Łódź 2019

Rzymowski J., *Doręczanie za pomocą środków komunikacji elektronicznej w postępowaniu administracyjnym a podjęcie decyzji w formie pisemnej*, „CBKE e-Biuletyn" 2007/4

Sibiga G., *„Odwrócona cyfryzacja" w postępowaniu administracyjnym ogólnym po nowelizacji Kodeksu postępowania administracyjnego z 16.4.2020 r.*, MoP 2020/18

Sibiga G., *Elektroniczne doręczanie pism przez organ administracji publicznej w postępowaniu administracyjnym ogólnym*, MoP 2018/11

Sibiga G., *Komunikacja elektroniczna w Kodeksie postępowania administracyjnego. Komentarz*, LEX 2011

Sibiga G., Maciejewski M., *Automatyzacja w nakładaniu administracyjnych kar pieniężnych* [w:] *Administracyjne kary pieniężne w demokratycznym państwie prawa,* red. M. Błachucki, Warszawa 2015

Sibiga G., *Paperless czy odwrót od cyfryzacji? Kierunki zmian w proceduralnych przepisach prawa administracyjnego w stanie zagrożenia epidemicznego i w stanie epidemii z powodu COVID-19*, MoP 2020/20 – dodatek

Sibiga G., *Stosowanie technik informatycznych w postępowaniu administracyjnym ogólnym*, Warszawa 2019

Sibiga G., *Udostępnianie danych z rejestrów publicznych a zastosowanie technologii informacyjno-telekomunikacyjnych* [w:] *Internet. Ochrona wolności, własności i bezpieczeństwa*, red. G. Szpor, Warszawa 2011

Sibiga G., Wiewiórowski W., *Automatyzacja rozstrzygnięć i innych czynności w sprawach indywidualnych załatwianych przez organ administracji* [w:] *Informatyzacja postępowania sądowego i administracji publicznej*, red. J. Gołaczyński, Warszawa 2010

Skoczylas A., *Odesłania w postępowaniu sądowoadministracyjnym,* Warszawa 2001

Słownik Języka Polskiego PWN, https://sjp.pwn.pl/sjp

Snażyk Z., *Świadczenie pocztowej usługi powszechnej w warunkach liberalizacji rynku*, Legalis 2015

Stankiewicz R., *Inne akty lub czynności z zakresu administracji publicznej jako przedmiot kontroli sądu administracyjnego (art. 3 § 2 pkt 4 p.p.s.a.)*, PPP 2010/11

Stankowska I., *Ustawa o ochronie informacji niejawnych. Komentarz,* LEX 2014

Stawecki T., *Rejestry publiczne. Funkcje instytucji*, Warszawa 2005

Strategia Sprawne Państwo 2020, załącznik do uchwały nr 17 Rady Ministrów z 12.02.2013 r., M.P. poz. 136

System Prawa Administracyjnego, red. R. Hauser, A. Wróbel, Z. Niewiadomski, t. 9, *Prawo procesowe administracyjne,* Warszawa 2017

Szacoń G., *Proces cywilny na tle koncepcji czynności konwencjonalnych – formalizacja czynności faktycznych i konwencjonalnych* [w:] *Konwencjonalne i formalne aspekty prawa,* red. S. Czepita, Szczecin 2006

Szewc T., *Administracja wobec rozwoju e-usług*, PPP 2012/7–8

Szostek D., *Nowe ujęcie dokumentu w polskim prawie prywatnym ze szczególnym uwzględnieniem dokumentu w postaci elektronicznej*, Legalis 2012

Szpor G., *Elektroniczna administracja a „wykluczenie cyfrowe"* [w:] *Polityka społeczna w procesie integracji europejskiej,* red. A. Rączaszek, W. Koczur, Katowice 2009

Szpor G., *Lex Informatica – problemy słownika* [w:] *Informatyzacja postępowania sądowego i administracji publicznej*, red. J. Gołaczyński, Warszawa 2010

Szpor G., *Prawne aspekty dostępności chmur* [w:] *Internet. Cloud computing. Przetwarzanie w chmurach,* red. G. Szpor, Warszawa 2013

Śliwa M., *Wpływ idei e-government na instytucję doręczenia elektronicznego w postępowaniu administracyjnym* [w:] *Dziesięć lat polskich doświadczeń w Unii Europejskiej. Problemy prawnoadministracyjne,* red. J. Sługocki, t. II, Wrocław 2014

Świtał P., *Standaryzacja usług w administracji elektronicznej* [w:] *Wzorce i zasady działania współczesnej administracji publicznej*, red. B. Jaworska-Dębska, P. Kledzik, J. Sługocki, Warszawa 2020

Tallinn Declaration on eGovernment, https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/ministerial-declaration-egovernment-tallinn-declaration

Ustawa o finansach publicznych. Komentarz, red. Z. Ofiarski, LEX 2019

Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz, red. R. Reiwer, Legalis 2019

Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Kodeks Etyki Zawodowej Komornika Sądowego. Komentarz, red. M. Świeczkowska-Wójcikowa, J. Świeczkowski, LEX 2020

Ustawa o koncesji na roboty budowlane lub usługi. Komentarz, red. D. Okolski, Legalis 2019

Ustawa o świadczeniu usług drogą elektroniczną. Komentarz, red. J. Gołaczyński, LEX 2009

Uzasadnienie projektu ustawy o doręczeniach elektronicznych, Sejm IX kadencji, druk sejm. nr 239

Wach M., *Regulacyjne i cywilnoprawne aspekty roamingu międzynarodowego*, Warszawa 2013

Warkałło W., *Siła wyższa jako zasada nieodpowiedzialności i domniemanie przypadkowości szkody*, PiP 1949/9–10

Wegner-Kowalska J., *Idea pragmatyzmu w postępowaniu administracyjnym* [w:] *Aksjologia prawa administracyjnego,* t. I, red. J. Zimmermann, Warszawa 2017

Widło J., *Dowód z dokumentu nieobejmującego podpisu wystawcy (w świetle nowelizacji Kodeksu cywilnego i Kodeksu postępowania cywilnego),* PS 2017/9

Widło J., *Elektroniczne postępowanie upominawcze. Komentarz*, LEX 2011

Wielka Encyklopedia Prawa, red. B. Hołyst, t. XXII *Prawo informatyczne*, red. B. Fischer, L. Grochowski, G. Szpor, Warszawa 2020, http://wikiprawna.com.pl/index.php?title=Wielka_Encyklopedia_Prawa

Więckowski Z., *Licencje przymusowe w systemie ochrony patentowej produktów leczniczych*, Warszawa 2020

Wilbrandt-Gotowicz M., *Hybrydowość postępowania administracyjnego – nowy standard proceduralny?* [w:] *Standardy współczesnej administracji i prawa administracyjnego*, red. Z. Duniewska, M. Stahl, A. Rabiega-Przyłęcka, Warszawa–Łódź 2019

Wilbrandt-Gotowicz M., *Udzielanie informacji publicznych na wniosek na podstawie ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej* [w:] *Znaczenie informacji w społeczeństwie obywatelskim. Wybrane aspekty prawne,* red. J. Marszałek-Kawa, B. Chludziński, Toruń 2007

Wilczyńska A., *Sprawa z zakresu administracji publicznej na tle pojęć sprawy administracyjnej i sprawy cywilnej – zagadnienia teoretyczno-prawne*, ZNSA 2008/5

Williams W., *Security for Service Oriented Architectures*, CRC Press 2014

Wojsyk K., *E-Podręcznik. E-usługi publiczne*, https://epodrecznik.mc.gov.pl

Wolwiak I., *Doręczenia w postępowaniu cywilnym*, Legalis 2015

Woźniewski K., *Elektroniczne nośniki informacji w procesie karnym. Glosa do uchwały SN z dnia 20 grudnia 2006 r., I KZP 29/06*, „Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa" 2007/4

Wójcik-Krokowska N., *Informatyzacja sądownictwa oraz postępowania cywilnego – postulaty de lege lata i de lege ferenda*, MoP 2021/3

Wróbel A., Jaśkowska M., Wilbrandt-Gotowicz M., *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa 2020

Wykluczenie cyfrowe w Polsce, OT-637, Kancelaria Senatu, Grudzień 2015, https://www.senat.gov.pl/gfx/senat/pl/senatopracowania/133/plik/ot-637_internet.pdf.

Zalesińska A., *Wpływ informatyzacji na założenia konstrukcyjne procesu cywilnego*, Legalis 2016

Zimmermann J., *Aksjomaty postępowania administracyjnego*, LEX 2017

Żukowski P., *E-podanie z art. 63 § 1 k.p.a. – szansa na koniec biurokracji?* [w:] *Internacjonalizacja administracji publicznej. Materiały z konferencji SEAP, Lwów 9–12 czerwca 2013 r.,* red. Z. Czarnik, J. Posłuszny, L. Żukowski, Warszawa 2015

Żurawik A., *Interes publiczny w prawie gospodarczym*, Warszawa 2013

AUTORZY

Martyna Wilbrandt-Gotowicz [ORCID: 0000-0003-1527-0305] – doktor habilitowany nauk prawnych; profesor Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; kierownik Katedry Postępowania Administracyjnego w Instytucie Nauk Prawnych na Wydziale Prawa i Administracji UKSW; członek Naukowego Centrum Prawno-Informatycznego; wykonawca w projekcie „Model regulacji jawności i jej ograniczeń w demokratycznym państwie prawnym" (NCBiR); współautor komentarza do Kodeksu postępowania administracyjnego (Warszawa 2018, 2020), komentarza do ustawy o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa (Warszawa 2019), podręcznika z postępowania sądowoadministracyjnego (Warszawa 2021); autorka pięciu monografii, haseł w *Wielkiej Encyklopedii Prawa*, t. XXII, *Prawo informatyczne* oraz wielu opracowań z zakresu prawa i postępowania administracyjnego, postępowania sądowoadministracyjnego, dostępu do informacji publicznej i europeizacji prawa.

Kamil Czaplicki [ORCID: 0000-0002-3777-4339] – doktor nauk prawnych; adiunkt w Katedrze Prawa Informatycznego w Instytucie Nauk Prawnych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; członek zarządu Naukowego Centrum Prawno-Informatycznego; kierownik zadania w projekcie „Model regulacji jawności i jej ograniczeń w demokratycznym państwie prawnym" (NCBiR); autor i redaktor prac dotyczących identyfikacji, ochrony i kradzieży tożsamości, ochrony danych osobowych, informatyzacji administracji, rejestrów publicznych i cyberbezpieczeństwa.

Agnieszka Gryszczyńska [ORCID: 0000-0003-3004-5253] – doktor habilitowany nauk prawnych, inżynier informatyk; adiunkt w Katedrze Prawa Informatycznego w Instytucie Nauk Prawnych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; prokurator Prokuratury Okręgowej w Warszawie del. do Prokuratury Krajowej do Działu do Spraw Cyberprzestępczości w Departamencie do Spraw Przestępczości Gospodarczej; wykładowca w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury; członek Rady do Spraw Cyfryzacji, członek Komitetu Informatyki Polskiej Akademii Nauk; autorka publikacji poświęconych prawnym aspektom informatyzacji, rejestrom publicznym, tajemnicom prawnie chronionym oraz cyberprzestępczości i cyberbezpieczeństwu.

Marek Świerczyński [ORCID: 0000-0002-4079-0487] – doktor habilitowany nauk prawnych; profesor w Katedrze Prawa Cywilnego i Prawa Prywatnego Międzynarodowego w Instytucie Nauk Prawnych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; adwokat; konsultant Rady Europy w zakresie dowodów elektronicznych i cyfryzacji sądownictwa; laureat konkursu Urzędu Patentowego RP na najlepszą pracę habilitacyjną z zakresu prawa własności intelektualnej; stały arbiter w Sądzie Polubownym ds. Domen Internetowych; członek redakcji Comparative Law Review Journal, czasopisma „Młody Jurysta"; członek Sekcji Własności Intelektualnej Instytutu Allerhanda w Krakowie; pełnił funkcję eksperta w Zespole do spraw uchylania barier w e-administracji przy Komitecie Stałym do spraw Informatyzacji i Łączności Rady Ministrów; autor publikacji naukowych z zakresu prawa prywatnego międzynarodowego, prawa własności intelektualnej, prawa nowych technologii oraz prawa farmaceutycznego.

Krzysztof Świtała [ORCID: 0000-0003-0426-5383] – doktor nauk prawnych, inżynier; adiunkt w Katedrze Prawa Informatycznego w Instytucie Nauk Prawnych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; laureat Forum Młodych Mistrzów podczas XVIII Forum Teleinformatyki w 2012 i 2015 r.; jego zainteresowania naukowe obejmują prawne aspekty informatyzacji administracji i ochrony zdrowia oraz problematykę bezpieczeństwa informacyjnego.

Kajetan Wojsyk [ORCID: 0000-0003-2523-8034] – doktor nauk technicznych, inżynier; wykładowca w Instytucie Nauk Prawnych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego oraz Wyższej Szkoły Informatyki Stosowanej i Zarządzania; członek zarządu Naukowego Centrum Prawno-Informatycznego; członek Rady Naukowej SIP LEX; członek zarządu Oddziału Mazowieckiego Polskiego Towarzystwa Informatycznego; pracował m.in. na Politechnice Częstochowskiej, w Akademii Jana Długosza w Częstochowie, Centrum Projektów Informatycznych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji; współpracował z Fundacją Wspierania Wsi, Fundacją Rozwoju Demokracji Lokalnej, Centrum Edukacji Samorządowej, współpracuje z Centrum Promocji Informatyki; odpowiedzialny za (wielokrotnie nagradzaną) informatyzację Urzędu Miasta Częstochowy; były doradca Ministra Cyfryzacji; były pełnomocnik Ministra Zdrowia ds. otwartości danych publicznych; były ekspert ds. jakości danych w Centrum e-Zdrowia; autor m.in. e-Podręcznika dla administracji dotyczącego e-usług.

Książka zawiera szczegółowe omówienie przepisów ustawy o doręczeniach elektronicznych, które w znacznej części wchodzą w życie 1.07.2021 r. Przedmiotowa ustawa tworzy podstawy prawne nowego systemu doręczeń elektronicznych, który obejmuje większość procedur administracyjnych oraz postępowania: podatkowe, cywilne, karne i sądowoadministracyjne. Ustanawia ponadto wiele obowiązków w zakresie:

- stosowania przez podmioty publiczne doręczeń za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej,
- posiadania adresu do doręczeń elektronicznych nie tylko przez podmioty publiczne, lecz także przedstawicieli zawodów prawniczych oraz przedsiębiorców wpisanych do Krajowego Rejestru Sądowego bądź Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej.

W komentarzu czytelnik znajdzie dokładną analizę takich zagadnień, jak:

- adres do doręczeń elektronicznych i skrzynka doręczeń;
- baza adresów elektronicznych;
- świadczenie usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej;
- odpowiedzialność operatora wyznaczonego oraz postępowanie reklamacyjne;
- systemy teleinformatyczne wspierające doręczenia elektroniczne.

Publikacja jest przeznaczona dla pracowników organów administracji publicznej (rządowej i samorządowej), sędziów, radców prawnych, adwokatów, doradców podatkowych, rzeczników patentowych, doradców restrukturyzacyjnych, notariuszy, radców Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, komorników sądowych, organów ścigania oraz przedsiębiorców. Zainteresuje również przedstawicieli nauk prawnych i studentów wydziałów prawa.

Martyna Wilbrandt-Gotowicz – doktor habilitowany nauk prawnych, profesor Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; kierownik Katedry Postępowania Administracyjnego w Instytucie Nauk Prawnych na Wydziale Prawa i Administracji UKSW; jej zainteresowania naukowe obejmują postępowanie administracyjne i sądowoadministracyjne wraz z ich europeizacją i informatyzacją; współautorka komentarza do Kodeksu postępowania administracyjnego, komentarza do ustawy o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa, podręcznika z postępowania sądowoadministracyjnego i wielu innych opracowań naukowych.

ZAMÓWIENIA:
INFOLINIA 801 04 45 45
ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL
WWW.PROFINFO.PL